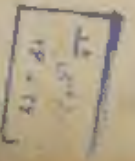
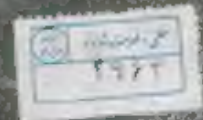

العباس التتاي **١٠٠** عبد الواحدين طالتاري **١٠١** ابو العباس هرو
 ردي **١٠٢** ابو العباس نهروندی **١٠٣** اخي فرج زنگانی **١٠٤** ابو العباس
 دانی **١٠٥** ابو العباس بن سنج **١٠٦** ابو العباس حمز بن محمد **١٠٧** حین
 بن منصور الخلاج **١٠٨** عبد الملک سکاف **١٠٩** ابراهیم بن قاتلانو
 احمد **١١٠** فارس بن عیدی بغدادی **١١١** احمد بن حسین بن منصور
 ابو منصور کاوکلاد **١١٢** ابو نوره مشقی **١١٣** محمد بن حامد ترمذی
 عبدالله بن محمد غوان **١١٤** ابشان بن محمد خال **١١٥** اسحاق بن محمد
 خال **١١٦** ابشان بن عبدالله **١١٧** اشیمان بن علی **١١٨** ابولحسن مزین
 ابو الحسن صانیع **١١٩** ابولحسن صیخی **١٢٠** ابولحسن سیوطی **١٢١**
 ابولحسن بن شعرو **١٢٢** ابو حامد اسودرخی **١٢٣** ابراهیم النصار
 ابو جعفر خنار **١٢٤** ابو جعفر سوسلی **١٢٥** ابو جعفر صیدلانی
 ابو جعفر احمد بن مدانی **١٢٦** ابو جعفر غانی **١٢٧** ابو جعفر سلمانی
 ابو جعفر خلد **١٢٨** ابو جعفر معاد مری **١٢٩** ابو عبد الله البرقی
 ابو جعفر محمد بن **١٣٠** ابو جعفر امغانی **١٣١** ابولحسن الوزاق
 ابولحسن الدراج **١٣٢** نیکو الدراج **١٣٣** ابولحسن سلاخی
 ابولحسن مالکی **١٣٤** ابولحسن هاشمی **١٣٥** ابوبکر واسطی **١٣٦**
 ابوبکر زقانی کبیر **١٣٧** ابوبکر زقانی صغیر **١٣٨** ابوبکر کستانی

۲۱۷ ابو بکر عطاء نجفی ۲۱۸ ابو بکر شقاق ۲۱۹ ابو بکر شبلی ۲۲۰ ابو بکر زبیدی
 ۲۲۱ ابو بکر صید لاف ۲۲۲ ابو بکر کخباز ۲۲۳ ابو بکر بن عیسیٰ الموطی
 ۲۲۴ ابو بکر بن طاهر امیری ۲۲۵ ابو بکر بن یحییٰ حداد ۲۲۶ ابو بکر عطوفی
 ۲۲۷ ابو بکر سگاک ۲۲۸ ابو بکر ستا ۲۲۹ ابو بکر مصری
 ۲۳۰ ابو بکر الذی ۲۳۱ ابو بکر طمستان ۲۳۲ ابو بکر قرطبی ۲۳۳ ابو بکر البزازی
 ۲۳۴ ابو بکر طرسوسی ۲۳۵ ابو بکر التومانی ۲۳۶ ابو بکر بکر ۲۳۷ ابو بکر خوزی
 ۲۳۸ ابو بکر الرازی ۲۳۹ ابو بکر سفید ۲۴۰ ابو بکر قصری ۲۴۱ ابو بکر موثری
 ۲۴۲ ابو بکر اشکانی ۲۴۳ ابو بکر معاذی ۲۴۴ ابو بکر قطیعی ۲۴۵ ابو بکر مغانی
 ۲۴۶ ابو بکر کفیری ۲۴۷ ابو بکر دینوری ۲۴۸ ابو علی ویدادی ۲۴۹ ابو علی شفی
 ۲۵۰ ابو علی الکاتب ۲۵۱ ابو علی شتوی ۲۵۲ ابو علی یزدی ۲۵۳ ابو علی خیران
 ۲۵۴ ابو علی سیرجانی ۲۵۵ عبد الله مرعشی ۲۵۶ عبد الله منزل ۲۵۷ عبد الله
 ۲۵۸ عبد الله مستندی ۲۵۹ عبد الله بنیادی ۲۶۰ ابو سعید رشتی
 ۲۶۱ ابو سعید حبشی ۲۶۲ ابو سعید مستلانی ۲۶۳ ابو سعید حمصی
 ۲۶۴ ابراهیم بن شیبان ۲۶۵ ابو زید مرغزی ۲۶۶ ابراهیم الزرقی
 ۲۶۷ ابراهیم حبیبی ۲۶۸ ابراهیم دهمستانی ۲۶۹ ابراهیم مرغینانی
 ۲۷۰ ابراهیم نازومی ۲۷۱ مظفر کرمان شاهی ۲۷۲ ابو سعید بنان
 ۲۷۳ ابو سعید فارسی ۲۷۴ ابو الادب ۲۷۵ ابو جعفر بن خلیان

۲۷۶ ابو سعید الاکبر ۲۷۷ ابو سعید الزجاجی ۲۷۸ ابراهیم بن یوسف شافعی
 ۲۷۹ جعفر الخلدی ۲۸۰ ابو سعید فوشی ۲۸۱ بندار بن الحسین
 ۲۸۲ ابو سعید بن عقیلی ۲۸۳ عبد الله بن محمد شعری ۲۸۴ ابو سعید سیرجانی
 ۲۸۵ ابو سعید قرطبی ۲۸۶ ابو سعید بن یحییٰ حداد ۲۸۷ ابو سعید بن خاتم
 ۲۸۸ ابو الفاسم نصر المادی ۲۸۹ ابو بکر الرازی الجلی ۲۹۰ ابو بکر الیزبانی
 ۲۹۱ ابو بکر بن الحسین ۲۹۲ ابو بکر بن معول ۲۹۳ ابو بکر الحجازی
 ۲۹۴ ابو بکر سوهان آرن ۲۹۵ شیخ احمد جزائی ۲۹۶ جعفر رقی
 ۲۹۷ ابو بکر بن ابراهیم ۲۹۸ ابو عبد الله بن خنیف شیرازی ۲۹۹ ابو بکر بن اکی
 ۳۰۰ ابو بکر الشیرازی ۳۰۱ ابو محمد المعتزلی ۳۰۲ ابو جعفر الخلدی
 ۳۰۳ هشام بن عبد الله ۳۰۴ ابو محرز ۳۰۵ عبد الرزاق اصطخری
 ۳۰۶ مومل الجصاص ۳۰۷ علی بن شلو ۳۰۸ ابو بکر الاسکافی
 ۳۰۹ ابو الفتح ۳۱۰ ابو محمد الخفاف ۳۱۱ حسن بن حموتیه
 ۳۱۲ ابو جعفر الخزاز ۳۱۳ عبد الله الصفار ۳۱۴ ابراهیم المتوکل
 ۳۱۵ ابو طالب خنزی ۳۱۶ ابو علی واری ۳۱۷ ابو الفضل جعفر الجعفی
 ۳۱۸ ابو الفاسم قصری ۳۱۹ عبد الغزیز بحرانی ۳۲۰ ابو بکر حکیمی
 ۳۲۱ شیخ ابو علی حیلان ۳۲۲ شیخ ابو اسحاق کازرونی ۳۲۳ شیخ خرد
 ۳۲۴ ابو بکر بن کر و شری ۳۲۵ شیخ عبد الله بلیانی ۳۲۶ شیخ جمال الدین محمد

۳۲۷ موسی بن عمران حیرتی ۳۲۹ خواجہ علی کرمانی ۳۳۰ میرنشا بوری
 ۳۳۱ ابو عبد الله زید عیدی ۳۳۲ ابو عبد الله رود باری ۳۳۳ ابو عبد الله
 ۳۳۴ ابو عبد الله دینی ۳۳۵ ابو عبد الله مولی ۳۳۶ ابو عبد الله المقری
 ۳۳۷ ابو القاسم المقری ۳۳۸ ابو محمد الراسبی ۳۳۹ ابو عبد الله الذینوری
 ۳۴۰ ابو الحسن التبریزی الصغیر ۳۴۱ ابو الحسن بن جعفر ۳۴۲ ابو الحسن
 ۳۴۳ ابو الحسن ترک ۳۴۴ شیخ محمد ساحری ۳۴۵ شیخ احمد جوال کر
 ۳۴۶ ابو الحسن جلاله روی ۳۴۷ ابو الطغر ترمدی ۳۴۸ ابو عبد الله سقانی
 ۳۴۹ شریف بن عقیلی ۳۵۰ عارف غیار ۳۵۱ ابو الحسن سال به
 ۳۵۲ شیخ عمران تاشی ۳۵۳ ابو الحسن مرواریدی ۳۵۴ ابو حامد دوشانی
 ۳۵۵ باب فرغانی ۳۵۶ ابو منصور عمر اصفهانی ۳۵۷ ابو نصر سراج
 ۳۵۸ شیخ ابو الفضل حسن رخی ۳۵۹ خالوی منشا بوری ۳۶۰ شیخ ابو الحسن
 ۳۶۱ شیخ احمد نصر ۳۶۲ شیخ ابو علی سیاه ۳۶۳ ابو علی وقاق ۳۶۴ ابو علی الشیبی
 ۳۶۵ شیخ ابو القاسم بشر یاسین ۳۶۶ شیخ لقمان رخی ۳۶۷ شیخ محمد قنابل
 ۳۶۸ شیخ ابو الحسن حر قانی ۳۶۹ شیخ ابو عبد الله استانی ۳۷۰ شیخ
 ابو عبد الله بن ابو الحسن ۳۷۱ شیخ ابو القاسم کرکاتی ۳۷۲ خواجہ مظفر بن
 احمد لمان ۳۷۳ معشوق طوسی ۳۷۴ اسیر علی صوبی ۳۷۵ شیخ ابو عبد
 الرحمن الشلی ۳۷۶ حسین ابن محمد الشلی ۳۷۷ ابو سهل القصبوکی ۳۷۸

شیخ ابو القاسم قشری ۳۷۹ شیخ ابو العباس شقانی ۳۸۰ ابو الفضل
 محمد بن حسن الحنلی ۳۸۱ علی بن عثمان الجبازی ۳۸۲ خواجہ احمد
 تمام رخی ۳۸۳ ادیب کندی ۳۸۴ ابو الحسن مثنی ۳۸۵ شیخ
 احمد بن ابی اسحاق رازی ۳۸۶ شیخ ابو ذرعه رازی ۳۸۷ شیخ ابو ذرعه
 از بیل ۳۸۸ ابو عبد الله بابوی ۳۸۹ شیخ ابو عبد الله بالویر ۳۹۰
 شیخ مؤمن شیرازی ۳۹۱ شیخ اسحق شای ۳۹۲ خواجہ ابو احمد ابد
 جشتی ۳۹۳ خواجہ محمد بن ابی احمد جشتی ۳۹۴ خواجہ یوسف بن
 محمد معان ۳۹۵ خواجہ مود ورجشتی ۳۹۶ خواجہ احمد بن مود و
 جشتی ۳۹۷ ابو الولید احمد بن ابی الخنا ۳۹۸ خواجہ عبد الله القسار
 مروی ۳۹۹ خواجہ محمد شیبانی ۴۰۰ شیخ ابو عبد الله طانی ۴۰۱
 شیخ ابو الحسن بشری ۴۰۲ کاکا بوالقصر بیتی ۴۰۳ کاکا احمد نیل
 و برادر وی ۴۰۴ محمد خورجیه ۴۰۵ ابو منصور محمد انصاری ۴۰۶
 ابو منصور سوخته ۴۰۷ شیخ احمد جشتی و برادر وی ۴۰۸ خواجہ
 اسماعیل جشتی ۴۰۹ شیخ احمد جاجی ۴۱۰ شیخ بولند بلوردی ۴۱۱
 ابو علی کتال ۴۱۲ ابو علی زمر کر ۴۱۳ ابو علی بوقت کر ۴۱۴ شیخ ابو نصر قزانی
 ۴۱۵ شیخ اسماعیل انصاری ۴۱۶ شیخ ابو منصور کافر ۴۱۷ اسماعیل
 عباس جیرفتی ۴۱۸ ابو سعید مسلم ۴۱۹ شیخ محمد بوخض کورنی

۳۱۹ شیخ محمود ۳۲۰ شیخ احمد کوغانی ۳۲۱ ابوالحسن بنجاد ۳۲۲ شیخ ابو
 الیث فوشنجر ۳۲۳ محمد عبدالله کاذر هروی ۳۲۴ فرنج ۳۲۵ خواجه
 خیرجه ۳۲۶ ابوعبدالله احمد بنضری ۳۲۷ ابونضری جعفر هروی
 خاتمه بادی ۳۲۸ سلطان عبداللین طالع ۳۲۹ ابوعبدالله مختار
 هروی ۳۳۰ شیخ بونزه پوزجانی ۳۳۱ شیخ الاسلام احمد کجایی ۳۳۲
 شیخ ابوطاهر کرد بیان خلفاء شیخ الاسلام احمد کجایی اخواجه امام
 ظفر الدین یحیی ۳ خواجه امام صدر الدین علی یحیی ۳ خواجه ابوبکر
 صالحی ۳ خواجه امام علی تابیادی ۵ شیخ اخو پوزجانی ۳ سهلا و پوز
 وی ۷ اسلام ۹ شیخ احمد ترهستانی ۹ امام محمد غزنوی ۱ جمال
 الاسلام تابیادی ۱۱ شیخ علی بنشاپوری ۱۲ شیخ احمد حمله بری ۱۲
 شیخ ابوالحسن صالح بیان اولاد صلی شیخ الاسلام احمد کجایی
 اخواجه برهان الدین ابونضری ۲ خواجه عبدالرشید ۳ خواجه جمال
 الدین ابوالفتح ۴ خواجه فی الدین محمود ۵ خواجه قطب الدین محمد
 ۶ خواجه نور الدین ابوالحسن ۷ خواجه نجم الدین ابوبکر ۸ خواجه
 حمید الدین یوسف ۹ خواجه عماد الدین عبدالحقیم ۱۰ خواجه شمس
 الدین مطهر ۱۱ خواجه بدر الدین صاعد ۱۲ خواجه حمید الدین ۱۳
 عبدالله ۱۴ خواجه ظفر الدین عیسی ۱۵ خواجه شمس الدین انجیل

بنشاپوری

این کتاب از کتب خطی است
 شماره ثبت آن ۱۰۰۰ است

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 تهران

بسمه سیدانی کل کتاب و کلام و بیختم فی کل خطاب و مقام
حد و ثنا و منتهای پی متها خلاصه اگر و هیچ نجات را مرجع نرس
دلهای طالبان آگاه گردانید و فواج آنرا از حضرات قدس بشام جان
مشتاقان درگاه رسانید که آن **لَیْسَ لَکُمْ فِی قِیَامٍ وَ هَرِکَ نَفْحَاتِ الْاَفْعَرِ**
لَهَا و وصول بحصول سات هر نفعه از آن نجات را منتقم معلول
ایله و دولت سرمدیه کرد که **لَعَلَّ اَعْدَکُمْ اَنْ تُصِیْبَ نَفْسَکَ مِنْهَا**
فَاَنْتَ فِی عِبَادَتِهَا اَبَدًا و صلوات بر رسولی که نسایم از هلو
کلمات جامعیه او و شمایم آنرا از نافعته او ثروت القلوب کاملان و
کف المحبوب و اصلان است که **اَوْثَقَتْ جَوَامِیعَ الْکَلِمَی** و برآل و احکا
وی که قضایین انفس طیبه و میامن اشارات لطیفه ایشان تذکر

اولیا و بهر امتیاز است. و بر تابعین و تبع تابعین که مقتبسان و نقل
افزایند از مصباح هدایت. و مقتبسان فتوحات افکارند از شکوفه
ولایت سلام الله علیه جمعیان. و بعد یک کوید فقیری بضاعت حقیر
بی استطاعت سرشته کوی بی نشانی. در دفتر علی بوز جان کجای
عفی الله عنه. که کتاب فتوحات الانس من حضرات المقدس بحر معارف
و حقایق است. و اکثر لطایف و دقائق. جوهر سرادر روی خنزون
و اولی بی شمار در اینجا مکنون. مقامات علین اولیا در آن معین.
طاووس آن بذکر احوال بدیع و اشعار
لطیف این طایفه قدس سرهم اداست و مغزین. و بسو اطلاع بر کشف
دقائق معنوی و حل کلمات ابیات عربیه آن کتاب هر کس را بهر
دست نمیداد. و وقوف بر غوامض نکات دقیق عربیه آن هر کس را با
سانی میر نمیشد. لاجرم هر لحظ احتیاج می شد بملاحظه حاشیه
که حضرت مولانا محمد و من الغفور. المستترج فی مقعد صدق عند
الغفور. عبد الغفور رحمة الله. بر آن کتاب عیلق کرده. و اکثر مشکلات و
ومعضلات آنرا در آن حاشیه بیان فرمود. و لطایف که در تحت عجب
الفاظ آن مستور و مفسور بود. گفت آن نموده. و تحقق آن حاشیه
نیز در بابیت مشعرازان انهار مودع در وی فواید بسیار و فزاید

بر شمس **که** که مطالعت کتاب شریف می نمود و از برکات انوار
 طینه مشایخ عظام و فیوض روح مقدسه کرام ایشان قدس الله اراهم
 غرض وقت می بود جهت دفع هر مشکلی و دفع هر شبهه رجوع بحاشیه
 می بایست نمود و چون کتاب و حاشیه هر یک علیحد در مجلدی بود
 تا شرح هر مشکلی را بتصحیح در حاشیه یافتی و بر توانوار معانی آن بر
 خاطر یافتی حواس جمع نمی ماند و هر لحظه از سورت دور می
 افتاد و قلم با خطراتی رسید که اگر بحزن کتاب و حاشیه بهم مزج
 شود و هر شبهه پیش خود ملاقی گردد بحکم قضیه مرضیه **شرح البحرین**
یقینان ازین اجتماع بواسطت نگر و قطره که بینما بر رخ لایقینان
 کنایت از ان نتایج صواب و فواید بی حساب که بجز **منها اللؤلؤ**
و الکجبان اشارت بدین بظهور میرسد و رفع و دفع آن تفرقه و
 وصول بحقیقت مطلقه شود و پوسته این داعیه در این کینت و بر خاطر
 بگذشت و همچو نه قرار نمی یافت چه علی الدوام بحاصل در گوش چای میگفت
که لا یرزح حتی یرتفع البحرین و اوصاف حقیقه تا بعد از تامل و
 توقف بسیار در این استخوان بین السکال الغریبه الغفار خاطر روان قرار یافت
 که هر دو کتاب را در یکجا نوشت چنانکه طریق متن و شرح می باشد و
 هر یک را علامتی ممتاز کرد علامت متن کتاب **ر** نهاد و علامت حواشی

در وقت تحریر این کتاب در روزهای اول و آخر

ساری جان الطلعت از درگاه غنی
 که صاحب این حاشیه
 در وقت تحریر این کتاب
 در روزهای اول و آخر
 در وقت تحریر این کتاب
 در روزهای اول و آخر

کمال

که بتول از سر بود **ر** و علامت حاشیه **ح** و علامت آنچه حیانا این
 بر نشان حال بدان منضم ساخت **ر** ساخت آنکه صلا می ندای ذلک
 ما کثرت بکوش هوش بر رسید و زواری عوارف امتیاز از حاشیه
 عین دنا و عوارف معارف علما بین لذت اعلیٰ خصوصاً انجامید و
 تمیز این مجموع بر شانه تقدیس شرح نفحات الانس مناسب دید
 و این در سال نصد و پنجاه و پنج بود از هجرت امید به کارم اخلاق ناظر
 آنکه این چنان را که در بدایه یاد دارند و بیکیش را که دانستند **ایته**
و تیک عینیک فاقول ومن الله التوفیق **قال العارف الناصر القاسمی**
والحق القاسمی **فان اول کتابه المعنی بنحو ان من حضرات الانس**
بسم الله الرحمن الرحیم یعنی بنام خداوند
 بخشاینده مهربان تصنیف و تالیف یکم این کتاب شریف یعنی مخصوص
 می سازد آنرا بد که اسم وی و شریف یکم غیر با وی در آن چه بر مقتضای
 اشارت نبویه هرامی ذی بالی که مصدر نه از نداد آنرا بد که اسم وی آن
 امر را تمام است و معتد به نیست و پوشیدن نیست که پیش علمای بیان کنم
 تقدیم بحکم الله و تقدیر تاخیر عامل برای فادای اختصاص استادت بذكر
 اسم وی سجانه بدان معنی که مخصوص می سازد آنرا بد که اسم وی سجانه
 نیک که اسم غیر ی **اما پیش عارفان قدس الله اراهم هم تقدیر تاخیر عامل**

در وقت تحریر این کتاب
 در روزهای اول و آخر
 در وقت تحریر این کتاب
 در روزهای اول و آخر
 در وقت تحریر این کتاب
 در روزهای اول و آخر

بر عظمت وصف کند و تفسیر لایزال بر و ام آن برین تقدیر رحمن دلالت
 بر عظمت صفت رحمت کند و رحیم دلالت بر و ام آن بر رحمت رحمانه
 عام است مؤمنان و کافران و رحمت رحیم خاص بنورسانست و رحمت
 در لغت رقت قلب و انعطاف است که متغنی تفضل و احسانت و ان از
 کیفیات تابعه مزاج است و حق سبحانه از ان منزله است و اطلاق رحمت بر
 حق سبحانه باعتبار غایب است که همان تفضل و احسانت و ان از قبیل
 افعالت و باعتبار مبادی نیست که آن از قبیل افعالات است بر رحمت
 حق عبارت از انعام یا از اراده انعام باشد بجهان استعاره فان قدس الله
 اسرار هم بآن رفت اند که رحمت وجود است پس اگر اعتبار کرد شود از حیث
 وحدت و اطلاق وی نظر بجهت وی اشتقاق کرده میشود از و رحمن
 و اگر اعتبار کرد شود از حیثیت مختص و تخصص وی نظر بملاقات وی
 اشتقاق کرده میشود از و رحیم و ان در جهنت که رحمن را بر رحیم مقدم
 آورده وجه حیثیت اولی وی مقدم است بر ویم وی و نزد اهل ظاهر
 تقدم اسم رحمن بر اسم رحیم از جهت تقدم دنیا است بر رحمت آخرت
 چنانکه وارد شد که یا رحمن الدنيا و یا رحیم الآخرة یا از جهت زیادتی
 مشابهت اسم رحمن با اسم الله در آنکه فی حق المخلوق میکند را بشارت بر نعمت
 اسم رحیم بعضی عارفان گفته اند که الله اسم جامع است ذات قدیم را

ازان وجه

ازان وجه که موصوفت جمع اسماء صفات از حیثیت ظهور و باطن
 او و هیچ اسم را این عظمت نیست که این اسم را و بمنزله اسماء اعلام است
 غیر او را نمی شاید مصنف فرماید ذات حق با تعینات تمام اسم جامع
 می شنیدش نام لفظ الله و صورت کامل اسم این اسم دان و زین می کند
 و رحمن اسم است آن ذات قدیم را از ان وجه که انوار وجود از حضرت
 جلال او بر اعیان ممکنات اشراق میکند و ان اسم را با غیب هویت
 فنی نیست از ان روی که غیب هویت است بلکه حضرت ظاهر و مختص
 است بخلاف اسم الله که غیب و شهادت و ظاهر و باطن را شاملست
 این دو اسم در قایت عزت جلال است قل ادعوا الله او التجرع مصنف فرماید
 هت اسم وجود حق رحمن باعتبار العموم لا اعیان رحمتی و کمال بط
 و سعت مستفاد از و رحمتی و سعت قال بعضهم و سعت رحیم او
 من کونه مختصا لا بمختصا لانه مختص بالرحمة العامة کل وجود
 نعم تخصیصه من فرماید عکس رحمن است حکم اسم رحیم باعتبار
 الخصوص و التعمیم هت اسم وجود حق ما مختص بموجبه شیا
 بخت دعوان رحمت الفضة طالبان وجود را حصه و در اصطلاح
 صوفیه آورده که رحمن اسم حق است باعتبار جمیع اسمائیه در حضرت
 الهیه که ازین حضرت قائم میکند وجود را و هر چه شایع وجود است از کمال

کند و شهادت کن و غیره

بر جمع ممکنات **و رحیم** اسم حق است باعتبار نقصان کالات معنویه
 بر اصل ایمان چون معرفت و توحید **و رحمت** ثانیه این رحمت رحمتی
 است که مقتضای نعم سابقه است بر عمل قوله تعالی **و رحمتی و یسعت کل شیء**
و رحمت و جودیت این رحمت رحیمیست که موعوده محض است قوله
 تعالی **این رحمت الله قریب من المحضین** و این رحمت داخل است در
 امتثالیه زیر که وعد رحمت بعمل محض است **اللهم انعم و انت**
حیو الراحمین و تقدیر کتاب بعد از تسمیه بتجید برای موافقت
 بکلام مجید **و حمد** پیش ظاهرشای است بر جمیل بر قصد تعظیم
 و تجلیل و در عرف این طایفه حمد ظاهر کمال محمود است بصفات
 و لغویات جلالت بر بیل تعظیم و احیاء **و صد** حمد صد و بیست و
 جلالت اشارت یافت که حبش مفهوم حمد مختص بحضرت طاووس و در
 جمیع مراتب حامدیت و محمودیت او است او است که زبان هر حامدی
 شنای خود می سراید **و در لباس** هر محمود کمال و جمال خودی نماید
 و چون در هر مقام محمود علیه چیزی باید که مناسب آن مقام باشد
 و تا بران مصنف علیه الرحمة کند **الحمد لله الذی جعل** مرکز قلوب
 اولیایه جمالی و جلاله **و کریم** **ش** سپاس و ستایش رخداد بر است
 که کرد این است آینه ای قلوب اولیای خود را جلالت کاه جمال ذات کریم

خود می

خود یعنی ذات که مرضیه است در حسن و جمال خود بیتال **جمله** کریم ای
 مرضی فی تعالیه و فواید **و الآخر** منها علی محتاج **و جوهیم** لواج **ش**
التدیریم **ش** و تا نان و پیدا کرده از آن آینهها بر صفای روپایان
 اولیا الواج نور قدیم خود را صفای جمع صفی است و صفی در لغت یک
 سوی روی و یک سوی و روزگار کویند و الواج جمع لایحه است مأخوذ
 از الواج که در لغت بمعنی تابیدن است و پیدا شدن و بروز از آن اینجا
 معنی لغوی است و در اصطلاح این طایفه آنچه از نور حق بی ظاهر شود
 آنرا لایحه گویند و آنچه از وی زود پیشین شود آنرا یاد گویند **فکاه**
 اطلاق کت لایحه را بر چیزی که ظاهر شود در حق از عالم مثال همچو
 ظاهر شدن حال سار میرزا رضی الله عنه و این از قیل کشف صورتیت
 و معنی دل از کشف معنوی است که حاصل است از جناب قدس **فصاروا**
مخففت اذاروا **و اذکر الله** پس کشتن اولیا بحیثیتی که چون دیدن
 شوند یاد کرده شود خدای **و اشان** الی ساروی **اینه** قیل یا ساروی
و اولیاء الله قال صلی الله علیه و سلم **الذین اذاروا ذکر الله**
سخنانه **ش** یعنی این اشارت بآنکه رویت کرده اند که صحابه که گفتند
 ای پیغمبر خدای کیستند اولیای خدای رسول علیه الصلوة والسلام
 گفتند اولیا آنکانی اند که چون دیدن شوند یاد کرده شود خدای یعنی

اولیا صلی الله علیه و سلم
 جمله کت لایحه

و در عرف این طایفه حمد ظاهر کمال محمود است
 و تا بران مصنف علیه الرحمة کند
 و کریم **ش** سپاس و ستایش رخداد بر است
 که کرد این است آینه ای قلوب اولیای خود را

چون کسی ایشان را بیند یاد کند خدای تعالی را گفته اند مراد است و علامت
 وجود آنها کم فی وجودهم **م** و التعلق علی افضل من ارتفع بحجب لكون عن
 بقدر بقدر هم **ش** و در وجود حق بر فاضل ترین کسانی که افتاده است
 چهارم ای کون از بصیرت های ایشان **م** و انکشف سیرت را در وجود
 السادی فی الملک علی سرایم **ش** و آشکارا است و پیدا شدن سزای بودن
 وجود او کسایت در کل موجودات بر سر ایشان چنانکه ظاهر معنی
 آیه کریمه ایمانا قولوا فتم وجاه الله افاده آن میکند و معنی آیه آنست
که مراد وی آنند که ما وجه وجود خدای است هر شانه **م** مراد بر این
 وجودی سبحانه در همه عموم تعالی است موجودات را ظاهر او باطن
 پس هیچ چیز را در هیچ مرتبه پی وی تحقق نتواند بود **م** فصار او فی الوجود
 الایات **ش** پس ندیدند آنان که حجب کون از بصیرت بر ایشان افتاده
 و سر بر این وجود او در کل موجودات بر سر ایشان منکشف شد در وجود
 مکر او را و این دو نوع می باشد یکی آنکه کثرت محقق گردد در وحدت یعنی
 لیساید در غلبه معنی وحدت **دوم** آنکه وحدت داد کثرت یابد و کثرت
 را صورت وحدت یابد چنانکه میگوید منقشی که بر تخت هستی پیدا
آن صورت آن کس است کان نقش آراست و ظاهر آیه کل شیء ما لا یلا
و حتم مینماید اینست یعنی هر چیز فانی و مالا است بالتعلیل مکر وجه وجود

الانکشاف و التعلیل
 و التعلیل و التعلیل
 و التعلیل و التعلیل
 و التعلیل و التعلیل

تعالی و ظاهر آیه کل شیء ما لا یلا نیز این افاده کنده یعنی هر آنکس
 که بر وی زمین است معدوم است بالتعلیل و باقی است و وجه وجود
 پروردگار تو صاحب صفات فقر و لطف در حدیث نبوی وارد است
 که هر خدای یا هفتاد هزار عبادت از نور و ظلمت بعضی گفته اند مراد
 از این حجب امور کونی است نورانی و مانی است از عقول و نفوس
 و ظلماتی جسمانیست و بعضی گویند مراد حجب نورانی صفات همیشه
 آدمی است چون علم و یقین و غیرها و حجب ظلماتی صفات ذمیمه چون
 جهل و ظن و رسوم و عادات و غیرها و بعضی گویند که آن حجب سما
 و صفات حق اند نورانی چون ظهور و لطف و جمال و ظلماتی چون بطون
 و فقر و حجاب و اگر این حجب منکشف شود احدیت ذات از پرده عزت
 بتابد اشیا بکلی متلاشی و ناچیز شوند **م** و علی آله الطیبین **ش**
 و بر اهل بیت و که نیز پاکیزگان اند **م** آل را اصل اهل بود مختص است یکی
 که او را قدر و مرتبه باشد و آل مو اهل بیت است و مراد بیت انبیاست
 نه بیت سکنی و آن قبیله را گویند که بوی نسبت کرده میشود و کاه ال
 گویند و اهل و اتباع خواهند گفتوله تعالی من آل فرعون ای امله و اثبا
 و کاه ازال ولد و نسل خواهند و کاه نفس انکس خواهند قوله تعالی منا
 ترک آل موسی و آل هارون ای نفس ما اوله نظر حقیقت است در وجه **اهل**

قوله ضای ساز یا فایله ای ز وحشه و در عرف اهل مرگ است که در عیال
 و نفقه او باشد اما ال محمد صلی الله علیه و علیه جمیعین علماء و دران
 اختلاف است بعضی گفته اند مراد از و احد حد هفت و یک نند و ظاهر تفسیر آیه
 انما یزید الله ایمنه و بعضی گفته اند مراد امیر المؤمنین علی علیه السلام و فایله
 و حسن و حسین است و حی الله عنهم لقوله علیه السلام انهم من اهل
 بیته و بعضی گویند مراد باک و بی بی هاشم است که اقربای وی نند و بعضی
 گویند آنان اند که صدقه را ایشان حرام است و آن آری علی و آل عساک
 جمع و آل عقیل است و بعضی گویند کسی اند که مال کار ایشان بوی باز
 گردد و بعضی گویند اصحابی که منسوب بوی و متابع وی نند و بعضی
 گفته اند که آل و بی مت وی نند و بعضی گویند آل و بی مؤمنان متفرق اند
 بقوله الله لتدم ال محمد کل تقی اسماء فان قدس الله سرهم گفته اند
 که آل محمد اهل و قرابتان وی نند و قرابتی بر چند نوع است یکی قرابتی
 و آن بر دو وجه است طایفه و آن سلالت و ستره راست و دیگری و آن علما و
 صحابه سایر مؤمنان است و دوم قرابتی معنویه و آن از روحیه نیز گویند و
 انگسائی را باشد که در احاطه و احوال و افعال متابع آنحضرت اند و در پی
 روی قدم بر قدم وی دارند و قوله رسول علیه السلام که التمان مشا
 اصل البیت اشاره بدین قرابتی است سیم قرابتی جامعه مردم و نوع را و

صالحه علیه السلام

هر که ویران دشت درست شود و خلیف و قائم مقام آنحضرت
 خواهد پیش از وی بوده باشد چون اکابر سنیا و خواه بعد از وی چون
 این عسکری و کل اولیا رحمهم الله و اصحابه الطاهرین و علما و شیخ
 و تبع تابعین اجماع الی یوم الدین و برادران او که باکان اند
 و بر انگسانی که بر وی کرده اند پیروان ایشان از همه قاصد و جزا
 بعد ازین مذکور خواهد شد که فاضل سلمان از بعد از سروز
 علیه السلام غیر از صحابه نامی دیگر نبوده دران عصر زیرا که هیچ شخص
 بالاتر از صحبت نبوت و در عصر و ویم کانی را که بصحبت صحابه رسید
 بودند تابعین نام کردند و برین قیاس تبع تابعین رحمهم الله
 و بعد ازان عقب صحبت بر طرف شد خواص اهل اسلام را از آنها
 و بعد ازان نام کردند و چون اهل بدعت در میان مردم پیدا شدند
 و هر کسی خود را زاهد و پاک گفت خواص اهل ملت را که رعایت انفس
 را لازم گرفته بودند و دلسای خود را از گرد غفلت محافظت میکردند
 صوفیه نام نهادند و این نام بر ایشان پیش ازین بود که از هجرت
 رویت سال تمام گذشته باشند و اختلاف علماء محدثین و
 اصولیین را در معنی صحابی علماء محدثین رحمهم الله گفته اند
 که صحابی کسی است که رسول علیه السلام را دیده و بوی ملاقات

صالحه علیه السلام

کرده در حال سلام و بر اسلام از دنیا رفته باشد و اختلاف
 در آنکه ملاقات در زمان ظهور نبوت مشروط است یا نه بعضی
 گفته اند که شرط نیست پس مثل ذرّه بن نوفل و نجیه را و راهب
 و زید بن عمرو بن نفیل صحابی باشد اما اظه آنست که شرط است
 و ایضا اختلاف است که ملاقات در حال عقل و بلوغ و تمیز باید یا نه
 بسیاری از متاخران شرح نموده اند و اطفالی را که رسول علیه السلام
 بنا بر اخیس کرده جو عبد الله بن حارث بن نوفل و عبد الله بن
 ابی طالب و خضاری و غیره صحابی دانسته اند و می یابند فی الس
 انکه این حدیث حدیثی است که در احادیثی شمرده اند و وی بخیر
 وفات رسول علیه السلام به ماه و چند روز مشغول شدن اما ملاقات
 اصولی در مقام الله گفته اند صحابی کسی است که صحبت و محال است
 بر رسول علیه السلام دور کشیدن باشد و خدمت و یرالام گرفته باشد
 و اتباع و اخذ امار و قوال و انحال و ع کرده باشد پس غایت که یکبار
 باید و باروی ملاقات کرده باشد در صحابی نباشند و بعضی شرط کرده اند
 که با کسی که یکسان وی صحبت داشته باشند یا یک غزن بفرارفته باشد
 و این قول ضعیف است در آنکه جریر بن عبد الله عجل و امثال وی از وفات
 که در سال الحیه ایمان آورده اند باقتنای انما و انجل صحابه اند

و میا حشر وقت که صحابی شخص است سبی آدم یا شامل ملائکه
 و حجر بن مسعود اما اظه آنست که شامل حس و شامل ملک است
 زیرا که آنحضرت بچین مبعوث است و ملک مبعوث نیست و الله اعلم
 میگردد بی شک و او به جمول و کمای عبد الرحمن
 من احمد ابی ای نبی الله علی نبی السدق و الشاد و التوای اهل
 و الاعتقاد یعنی نایب دار و حلالی و او برادر استی و سداد
 و قصد به ی جود و عمل و قول اعتقاد پرستیدن نیست بلکه معصیه
 و حجت است بر مصنف نفس خود را جمول و کمای نام برده و الا شهرت وی
 بصایر و کمالات و فووض و حالات خند طهر من شمس و این
 من الامان است اصبح نقاده و رهن و قادیان حلالی و این بود
 و بعد و فضل و عرفان بر عمل زمان خود سابق شعر و شاعری اگر
 چه بظاهر فضل و کمال وی می نمود اما در حقیقت سابق احوال وی
 بود و قیام کمال وی در رسوم علوم ظاهر ما هر بود و در فتون
 علوم باطن و مجرب تحقیقات که در علم تصوف نمود و بعضی منات که در
 علم و غیرت فرموده بدان لطافت و عذوبت کسی را اتفاق بیفتد و
 و در هر یک از آن کتب را در تحقیق و تدقیق داده است و این در
 تصوف بسیار نیستند و این است و درت و بی نفعه است مولا حد

این حدیث در
 کتاب
 صحاح
 است

المسله والدين الكاشغري است که از اصحاب ولانا ناصام الذین ساجد
 ست و در اصحاب جماعه علامه الدین عطار و وی از اصحاب جوله
 بزرگ بهاء الدین نقشبند قدس الله سرادهم و اوست وی در ولایت
 حاکم بقصه خرج بود نماز خنق بیت و سیم شعبان در ناخ
 سیم شعبان و وفات وی در بلذمرات بتاریخ سنه ۸۹۱
 و تعیین و تمامه قبری در سر حیات یافت مدح و بیست
 و یک سال بعد بود که شیخ اسماعیل عارف ابو عبد الله محمد بن حسین
 الشیخ اشتابوری قدس الله تعالی روحه سالی بنهم سین و فتح
 لام مخففه منسوبه بشیخ که در قبایل عربست و در صاحب
 تقیر حقایق است و تصنیفات دیگر دارد بسیار بزرگ و بوده و پدرش
 از کرب بر مشایخ است و جید وی نیز از اکابرین طایفه بوده و وی
 میر ابو عبد الله الشیخ التاجی است که یکی از اعلام تابعین و مشایخ
 بوده و صحبت امیر المومنین علی رضی الله عنه دریافت و از وی حدیث
 استماع کرده و نام وی عبد الله بن حبیب بن زبینه الشیخ الکوفی
 است همچنین است در جامع الاصول در بیان سیر و احوال مشایخ
 طریقت قدس الله تعالی ارواحهم که برای دین و عظمای اهل بیتین
 مد و جامع مد بیان علوم ظاهری و علوم باطنی کتاب جمع کرده است

و از اطبقات الصوفیه نام نهاده و از تاریخ صقه گردانیده و صقه
 را عبارت از جماعتی داشته که در زمان و بعد از آن متولد و انوار
 ولایت و آثار هدایت از ایشان نموده و سفر و رحلت مریدان و مستفیدان
 ولایت بن بوده و در هر صقه بیت بن از مشایخ و ائمه و علمای بن ظاهر
 ذکر کرده **شی** برین متذکر کتاب طوائف الصوفیه ذکر صد کس از این
 طایفه علیه کرده است و بحسب اقصای وقت و مقام و کلمات قدس
 و تمایز مرتبه ایشان کچ دلائل یک در طریقت و علم و حال و سیرت
 ایشان در بیان آورده و حضرت شیخ الاسلام گفت لا اله الا الله
 تابع الی الله ابو اسمعیل علیه السلام بن محمد انصاری الهادی قدس الله
 تعالی روحه از ادراک حال صحبت و جماعه بزرگ و موطا اهلای و مرید
 مدح خسان دیگر بعضی از مشایخ که در کتاب مذکور است و بعد
 از اذواق و مواحید خود را بران می افزوده و جماعتی دیگر از این مشایخ
 را قدس سرم ذکر کرده و ایشان را از صد سادسده است و یکی در میان
 و مریدان از جماعه می کرده و در قدک است می آورده و حقوق آن کنایه است
 لطیف و مجموعه شریف مشتمل بر حقایق و معارف صوفیه و در فایق و
 لطایف این طایفه غلیظه اما چون بزبان مروی قدیم که در آن عهد مرده
 بود و وقوع یافته و بتجسس و تحریف نویسد کلمات بجای اسید کرده

ضمیمه

س

بسیاری از مواضع فهم مقصود بسوالت دست نمی دهد و ایضا در
 برخی از بعضی متقدمان و از آنکه بعضی دیگر و در حضرت شیخ الاسلام
 و معاصران وی و متاخران از وی خالیت بار ما در خاطر این فقیر
 می کشد که بعد از روح و طاعت در تحسین و تقوی آن کوشش نماید و آنچه
 معلوم شود عبارت از آنکه مغایر روزگار است در بیان آرد و آنرا که
 فهم نشود در حجاب ستر و کتمان بگذارد و از آنکه معتبر دیگر سخنان جیه
 و معارف سمیه اضافات آن کرده بر لوح بقیان نگارد و شرح احوال
 و مقامات و معارف و کرامات و تدریج و یادت و وفات جماعتی که در آن
 کتاب مذکور شد بآن مضمون کرد ما بواسطه وفور علیه و بیخود
 عواید میسر نمی شد تا آنکه در تاریخ سال ۱۰۹۱ هجری و عثمانین و قمان
 محب درویشان و معتقد معتقد ایشان آن از همه تغلیب و رفوف
 نظام الدین امیر علوی اعز الله تعالی بقرتوله و وفاته سلوک طریق
 و وصوله که بصورت اختیار از اعلی مراتب جاهد و اعتبار اعراض نمود و به
 قدم تسلیم و رضا بر سلوک جاده فقر و فنا اقبال فرموده ازین فقر و تنزل
 آن صورتی که بر دل گذاشته بود و در خاطر متکی گشته است دعا کرده آیه
 قدیم صورت تجدید یافت و در عهد سابق سمت تقویت و تأکید
 بدین جهت لاجرم بصدق سمت و خلوص طوبیت در اوصاف آن نیت

و انشاء

و سقای آن نیست شروع افتاد ما مولانا کارم حلالی و مرید
 اشتاق مطالعه کنندگان آنکه چون از ایشان از زمین افتاد طینت اولیا
 و فیض ارواح مقدسه ایشان وقت خوش کرد و شک نیست که هرگز
 که هر ایتاد فایق لطیفه اسانید و پیشه بشریت و بی الحکیم فاسد
 نکشت از سخن این طایفه قدس الله تعالی اسرارم متاخر کرد و خصوصاً
 که جمع سخن از باب جمیع در زمان جمعیت حضرت جامع رسد با
 بر نگین حکام و کلام ساریت زیر که گفته اند حکام از کلام خود
 حدیث بر حال وی در کلام وی باشد دلیل بر آنکه در آن
 جمعیت بوده مگر زوری فقیر یعنی حضرت محمد و من و مولانا
 کمال الدین عبد الغفور بخدمت ایشان قدس یعنی
 حضرت مصطفی الزکیه در آمد و ایشان بتألیفین کتاب متغول
 بودند و از صحبت خلق نکایت برد و مسودند که خلق حدایر از عالم
 بیرون می خواند که تحصیل نسبت جمعیت بروجهی پیدای پدید کرد
 که صحبت خلق در این که خراف نکند بلکه به تغلیب مراحم وی نکرد
 حدایر فرمودند که صفحه یزدانی نویسنده شود و در نسبت هیچ
 فتوری می و قله طریق عادت جادای و فرمودند که بعضی کبریا قدس
 الله اسرار هم گفت اند که نسبت جمعیت سخن گفتن جمع می شود و

بن بعض از ایشان عریب می نماید همانا از بعضی کسر مرد
 ایشان حضرت شیخ صدر الدین قوسیوی قدس سره خواهد بود
 جبرین سخن که مقول شده در یکی از رسائل ایشان هست و الله اعلم
 م متصدی به بعضی این جمع و تالیف را که بجهت امتثال بر فضائل انفس
 طیبه مشایخ که از خطای و قدس سره و در مقام جان مشتاقان معاصر
 انفس و زیدین مستقی کرده به فضائل الانفس من حضرت اقدس ار
 کون و خطای و نکر و رند و بیدمای خیر یاد دارند **فصل دوم**
 لغت و میدان بوی خوش است و مستعار است از برای مختلطی که شخص
 از آن مستفید شود و آصافه از انرا رقیب اضافه سبب است
 یعنی همان خوشی که موجب انسا سامعیت گردد و مرد و حضرات
 قدس فوس است که صفات ایشان قدس و طهارت و تصا و الوات
 طیب و خلایق ذمیمه پس فضائل الانفس من حضرت اقدس
 معنی وی این بود که سخنان خوبی که موجب طالبان است و منذ
 بن سخن شوس قدس است و التکلان فی جمیع الاموان علی
 بهین احوال تکلان در اصل و کلان بوده هر قوی که در اصل
 و قوی بوده و از ابتدا بدل کرده متد از برای تحیف مسامحین یعنی
 حاکم بجهت آمدن و بعضی تمهید نیز گفته اند یعنی توکل کردن من

سوم

در هم حال بر خدای که گو هست و سیدگان ماعمال ایشان
 و بر دو کواست **فصل نخست** کتاب فضائل الانفس درین کتاب
 تمهیدی و اول از آن کرده که به نیت از کتابت منسل بر
 مذکور **فصل اول** اول در بیان معنی ولایت و وی **فصل**
 دوم در معنی معرفت و عارف و متعرف و حاصل
 سیم در معرفت صوفی و تصوف و ملامتی و فقهی و فرفق
 میان مریدان چهارم در توحید و مرتب آن
 و از باب آن مراتب **فصل پنجم** در اصناف از باب
 ولایت **فصل ششم** در فرق میان مجنون و
 کرامت و استندراج **فصل هفتم** در اشبات کرامات
 مراد و یا را **فصل هشتم** در انواع کرامات و خوارق
 عادات **فصل نهم** در بیان آنکه صوفیه را کی
 صوف نام نهاده اند و بعد از تمهید این اقوال فی کرم
 مشایخ و ائم غوفین و نسا عارفان و عدد اسمی ایشان
 شصت و هفتاد است از جمله به نصد و هشتاد و سه مردانند و
 چهارده زن و چهار و سه تن از مشایخ و اکابرین و این پیمان را بدان
 احادی کرده تا مجموع شصت و هشتاد و سه مردانند بدین مسموع

این کتاب
 در بیان
 فضائل
 انفس
 است

ابو تراب خشت ۱۰	ابو تراب ری ۱۶	ابو حاتم عطاء ۱۷	سری سفی ۱۸
علی بن عبد الحمید الغباری ۱۹	ابو جعفر سالم ۲۰	احمد بن حضر بن ۲۱	نجید بن معاذ دازی ۲۲
خلف بن سلی ۲۳	ابو یزید بطای ۲۴	ابو علی سندی ۲۵	ابو حفص حداد ۲۶
ابو محمد حداد ۲۷	سالم محمد ۲۸	ابو زکریا شیرین ۲۹	عبد الله بلور ۳۰
حماد بن قتار ۳۱	ابو الحسن یروست ۳۲	منصور بن عمار ۳۳	احمد بن انطاس ۳۴
محمد بن طوسی ۳۵	علی بن سک ۳۶	حاتم بن عنوان ۳۷	احمد بن لحوای ۳۸
عبد الله بن خیو ۳۹	سالم بن نشری ۴۰	عاصم بن جمر ۴۱	عباس بن یوسف ۴۲
عباس بن شاعر ۴۳	ابو جعفر خراسانی ۴۴	ابو جعفر بغدادی ۴۵	احمد بن علوی ۴۶

ابو هاشم صوفی ۱	ذو لون مصری ۲	اسرافیل ۳	بو الاسود کک ۴
ابو الاسود داعی ۵	ابو یعقوب هاشمی ۶	وند بن سک ۷	فصل بن عباس ۸
یوسف سب ۹	معروف کرخی ۱۰	ابو سلیمان دک ۱۱	دود بن دار ۱۲
سوسان دود بن ۱۳	ارجمند بن ادهم ۱۴	ارجمند بن معدن ۱۵	ابو حادف لور ۱۶
ارجمند سک ۱۷	برجمند دک ۱۸	ارجمند طروش ۱۹	ارجمند صد ۲۰
ارجمند آجر ۲۱	ابو اسد کک ۲۲	محمد بن آجر ۲۳	ارجمند سک ۲۴
فخر بن نصیر ۲۵	فخر بن نشری ۲۶	دود بن نشری ۲۷	دود بن نشری ۲۸
قاسم حری ۲۹	تقی بن ابو یزید ۳۰	داود سک ۳۱	حدوث بن سک ۳۲

زهديون معرجه ۱۲	عرون الوقافه ۱۳	ميمون معرجه ۱۳۱	معدود مخون ۱۳
عصاب بن سليمان ۱۳۲	علي بن سبل اصمعيان ۱۳۳	محمد بن يوسف البنيا ۱۳۴	محمد بن قان ۱۳۵
سهر بن علي مروزي ۱۳۶	علي بن حسن اصمعيان اخراج ۱۳۷	علي بن شعيب الضيا ۱۳۸	علي بن موق بعددي ۱۳۹
ابو احمد قدوسي ۱۴۰	ابو العريب اصمعيان ۱۴۱	ابو عبد الله قلاني ۱۴۲	ابو عبد الله بن الجلاء ۱۴۳
ابو عبد الله خاقان صوفي ۱۴۴	ابو عبد الله ليري ۱۴۵	ابو عبد الله البحري ۱۴۶	ابو عبد الله الحسن ۱۴۷
حسين بن لمرغ ۱۴۸	علي بن بندار صوفي ۱۴۹	محمد بن فضل لمرغ ۱۵۰	محمد بن علي مكيه زمدي ۱۵۱
علي بن نكار ۱۵۲	ابو عبد الله عبادي ۱۵۳	ابو عبد الله الحضري ۱۵۴	ابو عبد الله سالي ۱۵۵
ابوطالب مكي ۱۵۶	ابو عبد الله چاويار ۱۵۷	ابو عبد الله ابو بكر ۱۵۸	ابو عبد الله داري ۱۵۹

ابو سعيد خرانم ۱	احمد امداد ۲	ابو شعب المتن ۳	ابو عبد الله مفر ۴
حماد فري ۵	ابو الحسن نوري ۶	سيدنا طاهر جيد بعددي ۷	ابو جعفر بن الكربي ۸
كثير بن الحسين لغدي ۹	عزير بن عثمان مكي ۱۰	شاه شجاع كرباني ۱۱	ابو عثمان حيه ۱۲
زكريا بن دويش ۱۳	زكريا بن يحيى مروزي ۱۴	رنا دكيه مروزي ۱۵	ابو عثمان مروزي ۱۶
ابوطالب حمدي ۱۷	صالح بن محمد ۱۸	ابو الحسن مروزي ۱۹	ابو الحسن نوري ۲۰
ابو عبد الله مفر ۲۱	ابو عبد الله تياحي ۲۲	ابو عبد الله انصاري ۲۳	مشادوي نوري ۲۴
الحسن بن علي المسوي ۲۵	احمد بن ابراهيم المسوي ۲۶	رويم بن احمد ۲۷	يوسف بن حسين ردي ۲۸
سيد الله بن حادي ۲۹	قاي بعددي ۳۰	ابو ثابت راري ۳۱	سموع بن الكداب ۳۲

ابو القاسم حكيم برقند ۱۲	بكر معدن ۱۳	صاخر مکنوم ۱۴	ابو ذر ترمذي ۱۵
هاشمي معدن ۱۶	محمد بن حسن بن محمد ۱۷	ابوبكر کاري ۱۸	ابو علي حور جاني ۱۹
محمد واحد بن بي الورود ۲۰	طاهر مفاتيح ۲۱	ابو يعقوب سوي ۲۲	عبد الواحد بن علي النباري ۲۳
ابو يعقوب برجوري ۲۴	ابو يعقوب الزيات ۲۵	احمد بن وهب ۲۶	ابو القاسم ناني ۲۷
ابو يعقوب اوقاص ۲۸	ابو يعقوب زيري ۲۹	ابو يعقوب مدكوري ۳۰	عبد الملك اسكاف ۳۱
ابو يعقوب خرائط ۳۲	ابو يعقوب كوري ۳۳	احمد بن نجاح ۳۴	ابو منصور كاو ۳۵
محمود بن محمد ۳۶	ابراهيم بن لنواصر ۳۷	ابراهيم بن عيسى ۳۸	ابو منصور محمود ۳۹
ابو محمد خريزي ۴۰	غانم بن سعد ۴۱	غياث بن معدن ۴۲	ابو الحسن معدن ۴۳
ابو الحسن معدن ۴۴	ابو الحسن معدن ۴۵	ابو الحسن معدن ۴۶	ابو الحسن معدن ۴۷
ابو الحسن معدن ۴۸	ابو الحسن معدن ۴۹	ابو الحسن معدن ۵۰	ابو الحسن معدن ۵۱

ابو القاسم حكيم برقند ۱۲	بكر معدن ۱۳	صاخر مکنوم ۱۴	ابو ذر ترمذي ۱۵
هاشمي معدن ۱۶	محمد بن حسن بن محمد ۱۷	ابوبكر کاري ۱۸	ابو علي حور جاني ۱۹
محمد واحد بن بي الورود ۲۰	طاهر مفاتيح ۲۱	ابو يعقوب سوي ۲۲	عبد الواحد بن علي النباري ۲۳
ابو يعقوب برجوري ۲۴	ابو يعقوب الزيات ۲۵	احمد بن وهب ۲۶	ابو القاسم ناني ۲۷
ابو يعقوب اوقاص ۲۸	ابو يعقوب زيري ۲۹	ابو يعقوب مدكوري ۳۰	عبد الملك اسكاف ۳۱
ابو يعقوب خرائط ۳۲	ابو يعقوب كوري ۳۳	احمد بن نجاح ۳۴	ابو منصور كاو ۳۵
محمود بن محمد ۳۶	ابراهيم بن لنواصر ۳۷	ابراهيم بن عيسى ۳۸	ابو منصور محمود ۳۹
ابو محمد خريزي ۴۰	غانم بن سعد ۴۱	غياث بن معدن ۴۲	ابو الحسن معدن ۴۳
ابو الحسن معدن ۴۴	ابو الحسن معدن ۴۵	ابو الحسن معدن ۴۶	ابو الحسن معدن ۴۷
ابو الحسن معدن ۴۸	ابو الحسن معدن ۴۹	ابو الحسن معدن ۵۰	ابو الحسن معدن ۵۱

ابو الحسن بن عمر ٢٠	ابو محمد ري ٢١	ابو محمد القضاة ٢٢	ابو جعفر خزاز ٢٣
ابو جعفر سومي ٢٤	ابو جعفر صيدان ٢٥	ابو جعفر احمد بن خزاز ٢٦	ابو جعفر وفاي ٢٧
ابو جعفر ساماني ٢٨	ابو جعفر خزاز ٢٩	ابو جعفر عاز مصري ٣٠	ابو عبد الله البرقي ٣١
ابو جعفر مجدد ٣٢	ابو جعفر دميقي ٣٣	ابو الحسين الواقفي ٣٤	ابو الحسين لدرج ٣٥
بيك الدراج ٣٦	ابو حسين سداسي ٣٧	ابو حسين مالكي ٣٨	ابو الحسين ماشي ٣٩
ابو بكر واسطي ٤٠	ابو بكر زقاق كبير ٤١	ابو بكر زقاق صغير ٤٢	ابو جعفر كتاني ٤٣
ابو بكر رضا خفي ٤٤	ابو بكر شفاق ٤٥	ابو بكر سلي ٤٦	ابو بكر زدانبار ازموي ٤٧
ابو بكر صيدان ٤٨	ابو بكر الخنازاري ٤٩	ابو بكر بن عبيد الصغري ٥٠	ابو بكر بن طاهر انصاري ٥١

عبد الله خالد بن رزي ٢٤٤	عبد الله مقدسي ٢٤٣	عبد الله بن اذاني ٢٤٣	ابو الخير جنازي ٢٤٣
ابو الخير حيثي ٢٤٧	ابو الخير عتقاني ٢٤٨	ابو الخير حموي ٢٤٨	ابو الخير شيباني ٢٤٩
ابو زيد منزعي ٢٤٩	ابراهيم الزبيدي ٢٤٩	ابراهيم الحلي ٢٤٩	ابراهيم دهستاني ٢٤٩
ابراهيم مشتاق ٢٥٠	ابراهيم فاري ٢٥٠	مظفر كرمي ستاهي ٢٥١	ابو الحسين بنان ٢٥١
ابو الحسين فارسي ٢٥٢	ابو لاديان ٢٥٢	ابو جعفر محمد عليان ٢٥٣	ابو سعيد الهمداني ٢٥٣
ابو عمرو الزجاجي ٢٥٤	ابراهيم بن يوسف زجاجي ٢٥٥	جعفر الخلدي ٢٥٥	بو الحسن سجزي ٢٥٦
بنو دار بن الحسين ٢٥٨	ابو عمرو بن محمد سلمي ٢٥٨	عبد الله بن محمد شعراي ٢٥٩	ابو الحسين التيرواني ٢٥٩
بو الحسن قراخي ٢٥٩	ابو سليمان بنلي ٢٥٩	ابو سليمان حواصم ٢٥٩	ابو الفاسم خضر اباري ٢٥٩
ابو بكر الرازي الحلي ٢٥٦	ابو بكر فاريان ٢٥٦	ابو الحسين سوفان ٢٥٦	ابو نصر الحلي ٢٥٦
ابو الحسن الاسمي ٢٥٥	ابو عبد الله خفيف تيزدي ٢٥٦	ابو الحسن مالك ٢٥٦	ابو بكر البحراني ٢٥٦
ابو محمد العتابي ٢٥٦	ابو جعفر الحذاء ٢٥٦	عشام بن عبدان ٢٥٦	ابو خنجر ٢٥٦
عبد الرحمن اضطجعي ٢٥٦	مؤمل البحراني ٢٥٦	علي بن شاذلي ٢٥٦	ابو بكر الاسمي ٢٥٦
ابو النعمان ٢٥٨	ابو محمد الخصاف ٢٥٨	حسن بن خوي ٢٥٨	ابو جعفر الخصاف ٢٥٨
عبد الله القصادي ٢٥٨	ابراهيم المنوكي ٢٥٨	ابو جالب خواجه ٢٥٨	ابو علي واخي ٢٥٨
ابو الفضل الجعدي ٢٥٨	ابو القاسم فصري ٢٥٨	عبد العزيز جبراني ٢٥٨	ابو الحسن حكيم ٢٥٨

عبد الله خالد بن رزي ٢٤٤	عبد الله مقدسي ٢٤٣	عبد الله بن اذاني ٢٤٣	ابو الخير جنازي ٢٤٣
ابو الخير حيثي ٢٤٧	ابو الخير عتقاني ٢٤٨	ابو الخير حموي ٢٤٨	ابو الخير شيباني ٢٤٩
ابو زيد منزعي ٢٤٩	ابراهيم الزبيدي ٢٤٩	ابراهيم الحلي ٢٤٩	ابراهيم دهستاني ٢٤٩
ابراهيم مشتاق ٢٥٠	ابراهيم فاري ٢٥٠	مظفر كرمي ستاهي ٢٥١	ابو الحسين بنان ٢٥١
ابو الحسين فارسي ٢٥٢	ابو لاديان ٢٥٢	ابو جعفر محمد عليان ٢٥٣	ابو سعيد الهمداني ٢٥٣
ابو عمرو الزجاجي ٢٥٤	ابراهيم بن يوسف زجاجي ٢٥٥	جعفر الخلدي ٢٥٥	بو الحسن سجزي ٢٥٦
بنو دار بن الحسين ٢٥٨	ابو عمرو بن محمد سلمي ٢٥٨	عبد الله بن محمد شعراي ٢٥٩	ابو الحسين التيرواني ٢٥٩
بو الحسن قراخي ٢٥٩	ابو سليمان بنلي ٢٥٩	ابو سليمان حواصم ٢٥٩	ابو الفاسم خضر اباري ٢٥٩
ابو بكر الرازي الحلي ٢٥٦	ابو بكر فاريان ٢٥٦	ابو الحسين سوفان ٢٥٦	ابو نصر الحلي ٢٥٦
ابو الحسن الاسمي ٢٥٥	ابو عبد الله خفيف تيزدي ٢٥٦	ابو الحسن مالك ٢٥٦	ابو بكر البحراني ٢٥٦
ابو محمد العتابي ٢٥٦	ابو جعفر الحذاء ٢٥٦	عشام بن عبدان ٢٥٦	ابو خنجر ٢٥٦
عبد الرحمن اضطجعي ٢٥٦	مؤمل البحراني ٢٥٦	علي بن شاذلي ٢٥٦	ابو بكر الاسمي ٢٥٦
ابو النعمان ٢٥٨	ابو محمد الخصاف ٢٥٨	حسن بن خوي ٢٥٨	ابو جعفر الخصاف ٢٥٨
عبد الله القصادي ٢٥٨	ابراهيم المنوكي ٢٥٨	ابو جالب خواجه ٢٥٨	ابو علي واخي ٢٥٨
ابو الفضل الجعدي ٢٥٨	ابو القاسم فصري ٢٥٨	عبد العزيز جبراني ٢٥٨	ابو الحسن حكيم ٢٥٨

ابو حامد دوستان ۳۱۷	باب فرغی ۳۱۸	ابو شمس اصد سانی ۳۱۹	ابو نصر سراج ۳۲۰
شیخ ابو الفضل مرحوم ۳۲۱	خالوی پشا وردی ۳۲۲	شیخ ابوالعلا قصاب ۳۲۳	شیخ احمد ۳۲۴
شیخ ابوعلی سیا ۳۲۵	نوعی دقانی ۳۲۶	ابوعلی الشیرازی ۳۲۷	شیخ ابوالقاسم نشری ۳۲۸
شیخ لنگهان خرنوبی ۳۲۹	شیخ محمد قصاب ۳۳۰	شیخ ابوالحسن خرقانی ۳۳۱	شیخ ابوعلی دایستانی ۳۳۲
شیخ ابو محمد بن ابی خدیجه ۳۳۳	شیخ ابوالقاسم کرکان ۳۳۴	خواجه مظفر راحمه ۳۳۵	معشوق صوفی ۳۳۶
امیر علی عسوی ۳۳۷	شیخ ابو عبد الله ۳۳۸	حسین بن محمد السلجی ۳۳۹	ابو عبد الله سیکیمی ۳۴۰
شیخ ابوالقاسم فتیری ۳۴۱	شیخ ابو عبد الله ۳۴۲	ابوالمسلم محمد بن حسن ۳۴۳	علی بن عثمان الجلالی ۳۴۴
خواجه احمد مرحوم ۳۴۵	ادیب کناری ۳۴۶	ابو الحسن مثنی ۳۴۷	شیخ احمد نشری ۳۴۸

شیخ ابوعلی حسین انار ۳۴۹	شیخ ابوالحسن الکازرونی ۳۵۰	شیخ روزبه یقلی ۳۵۱	ابو الحسن کردوی ۳۵۲
شیخ سید بلیانی ۳۵۳	شیخ مالک محمدی ۳۵۴	سید بن علی حسن ۳۵۵	خواجه علی حسن ۳۵۶
شیخ مشتاوری ۳۵۷	ابو عبد الله تروعدی ۳۵۸	ابو عبد الله رودادی ۳۵۹	ابو عبد الله ماناک ۳۶۰
ابو عبد الله دونی ۳۶۱	ابو عبد الله مثنی ۳۶۲	ابو عبد الله مثنی ۳۶۳	ابو القاسم مثنی ۳۶۴
ابو محمد الرازی ۳۶۵	ابو عبد الله الذینوری ۳۶۶	ابو الحسن والصغیر ۳۶۷	ابو الحسن جهمی ۳۶۸
ابو الحسن حزری ۳۶۹	ابو الحسن سحری ۳۷۰	شیخ محمد جولادی ۳۷۱	شیخ احمد جولادی ۳۷۲
ابو الحسن حد دهری ۳۷۳	ابوالمظفر نیرمدی ۳۷۴	امیر محمد روشن ۳۷۵	شریف حسن عقیلی ۳۷۶
عارف عینار ۳۷۷	ابو الحسن سالار ۳۷۸	شیخ عمران مثنی ۳۷۹	ابو الحسن مراد ۳۸۰

شیخ ابو ذریعہ	شیخ ابو ذریعہ	شیخ ابو ذریعہ	شیخ ابو ذریعہ
۳۶۳	۳۶۳	۳۶۳	۳۶۳
شیخ مؤمن	شیخ مؤمن	شیخ مؤمن	شیخ مؤمن
۳۶۴	۳۶۴	۳۶۴	۳۶۴
خواجہ یوسف بن محمد سمعان	خواجہ یوسف بن محمد سمعان	خواجہ یوسف بن محمد سمعان	خواجہ یوسف بن محمد سمعان
۳۶۵	۳۶۵	۳۶۵	۳۶۵
خواجہ عبداللہ انصاری مری	خواجہ عبداللہ انصاری مری	خواجہ عبداللہ انصاری مری	خواجہ عبداللہ انصاری مری
۳۶۶	۳۶۶	۳۶۶	۳۶۶
کاکا ابوالنضر متقی	کاکا ابوالنضر متقی	کاکا ابوالنضر متقی	کاکا ابوالنضر متقی
۳۶۷	۳۶۷	۳۶۷	۳۶۷
ابومنصور سوخته	ابومنصور سوخته	ابومنصور سوخته	ابومنصور سوخته
۳۶۸	۳۶۸	۳۶۸	۳۶۸
شیخ بوسلیم باوری	شیخ بوسلیم باوری	شیخ بوسلیم باوری	شیخ بوسلیم باوری
۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹
شیخ ابونصر قناتی	شیخ ابونصر قناتی	شیخ ابونصر قناتی	شیخ ابونصر قناتی
۳۷۰	۳۷۰	۳۷۰	۳۷۰

شیخ ابو ذریعہ	شیخ ابو ذریعہ	شیخ ابو ذریعہ	شیخ ابو ذریعہ
۳۶۳	۳۶۳	۳۶۳	۳۶۳
شیخ مؤمن	شیخ مؤمن	شیخ مؤمن	شیخ مؤمن
۳۶۴	۳۶۴	۳۶۴	۳۶۴
خواجہ یوسف بن محمد سمعان	خواجہ یوسف بن محمد سمعان	خواجہ یوسف بن محمد سمعان	خواجہ یوسف بن محمد سمعان
۳۶۵	۳۶۵	۳۶۵	۳۶۵
خواجہ عبداللہ انصاری مری	خواجہ عبداللہ انصاری مری	خواجہ عبداللہ انصاری مری	خواجہ عبداللہ انصاری مری
۳۶۶	۳۶۶	۳۶۶	۳۶۶
کاکا ابوالنضر متقی	کاکا ابوالنضر متقی	کاکا ابوالنضر متقی	کاکا ابوالنضر متقی
۳۶۷	۳۶۷	۳۶۷	۳۶۷
ابومنصور سوخته	ابومنصور سوخته	ابومنصور سوخته	ابومنصور سوخته
۳۶۸	۳۶۸	۳۶۸	۳۶۸
شیخ بوسلیم باوری	شیخ بوسلیم باوری	شیخ بوسلیم باوری	شیخ بوسلیم باوری
۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹	۳۶۹
شیخ ابونصر قناتی	شیخ ابونصر قناتی	شیخ ابونصر قناتی	شیخ ابونصر قناتی
۳۷۰	۳۷۰	۳۷۰	۳۷۰

تہ سجاد
۳۵۳

خواجہ قطب الدین	خواجہ صفی	خواجہ جمال الدین	خواجہ عبد الرشید
محمد ۳۴	الدین محمود ۳۵	ابو الباقی ۳۶	۳۹۹
خواجہ عماد الدین	خواجہ صہاء	خواجہ ختم	خواجہ خضر
عبد الحسین ۳۷	الدین یوسف ۳۸	الدین ابوبکر ۳۹	الدین ابوالحسن ۴۰
خواجہ ظہیر الدین	خواجہ حمید	خواجہ بدیع	خواجہ شمس
عبدی ۴۱	الدین عیاض ۴۲	صالح ۴۳	الدین مطهر ۴۴
خواجہ تہا	خواجہ قاضی	مبت شیخ ۴۵	خواجہ تہا
الدین اسماعیل ۴۶	بریدی ۴۷	حنکدہ ناتوقی ۴۸	الدین اسماعیل ۴۹
خواجہ رضی	خواجہ سراج	ہستہ ابوس ۵۰	خواجہ شرف الدین
الدین احمد ۵۱	الدین احمد و حیلہ ۵۲	وی ۵۳	عبد الکریم ۵۴
خواجہ مختار	شیخ الاسلام	شیخ الاسلام ۵۵	خواجہ صفی الدین
الدین ۵۶	عبد الرحمن ۵۷	شہاب الدین ۵۸	عبد و سرادوی ۵۹
شرف الدین ابن	خواجہ قطب الدین	دھو مولانا ج ۶۰	خواجہ عماد الدین
یاسین ۶۱	یحییٰ بن ابی ۶۲	الدین نورحانی ۶۳	عبد الرحمن حافظ ۶۴
خواجہ شمس الدین	خواجہ شمس الدین	خواجہ عبد لغز ۶۵	خواجہ شمس الدین
محمد بن خواجہ ۶۶	عبد و سوی و راد ۶۷	صوفی ۶۸	فارمدی ۶۹
برہان الدین ۷۰	وی و سید کرسو ۷۱	۷۲	۷۳

خواجہ یوسف مہاراجے ۳۱۶	شیخ احمد عمادی ۳۱۷	حاجۃ الاسلام محمد غزالی ۳۱۵	شیخ بوکر سناح ۳۱۵
خواجہ علی را میتنی ۳۲۳	خواجہ محمود ابو نعوی ۳۲۳	خواجہ عارف دیوگری ۳۲۳	خواجہ عبدالحق لو عبدون ۳۲۳
خیل انا ۳۲۸	قائم شیخ ۳۲۷	سید امیر کلاول ۳۲۷	خواجہ محمد با باسمہ سی ۳۲۵
خواجہ ابو نضر یار سا ۳۳۲	خواجہ عجم ناوسا ۳۳۸	خواجہ علاء الدین عطار ۳۳۳	خواجہ بہا الد ین نقشبند ۳۲۹
مولانا نظام الدین خاشو ۳۳۵	خواجہ علاء الدین عجمانی ۳۳۵	مولانا یعقوب چرخ ۳۳۳	خواجہ حسن عطار ۳۳۳
شیخ ابوالحسن بیتنی ۳۵۸	خواجہ عبد الله ۳۵۱	مولانا سعد الدین کاشغری ۳۳۵	خواجہ عبد الله امامی ۳۳۸
شیخ برک ۳۵۸	عبد القضاة ہمدانی ۳۵۴	محمد بن محبوب جونی ۳۵۸	شیخ حسن سکا کیمانی ۳۵۸
شیخ روز بہار کیرد ۳۵۷	شیخ عمار یار سا ۳۵۲	شیخ ضیاء الدین ابو العجب مراد ۳۵۷	شیخ فتحہ ۳۵۱

شیخ امیرعلی فقری ۳۶۳	شیخ محمدالدین کبری ۳۶۳	شیخ محمدالدین بغدادی ۳۶۳	شیخ محمدالدین الذین جموی ۳۶۳
شیخ سیدالد بن باخزی ۳۶۵	شیخ سیدالد ابن الزمان ۳۶۵	شیخ سیدالد بابا کمال ۳۶۵	شیخ سیدالد بن باخزی ۳۶۵
شیخ رضی الد بن علی ۳۶۹	شیخ رضی الد بن علی ۳۶۹	شیخ رضی الد بن علی ۳۶۹	شیخ رضی الد بن علی ۳۶۹
شیخ علی معهی ۳۶۹	شیخ علی معهی ۳۶۹	شیخ علی معهی ۳۶۹	شیخ علی معهی ۳۶۹
امیر سیدعلی مهاجر ۳۶۳	امیر سیدعلی مهاجر ۳۶۳	امیر سیدعلی مهاجر ۳۶۳	امیر سیدعلی مهاجر ۳۶۳
شیخ رشیدالد بن محمد پهلوی ۳۶۳	شیخ رشیدالد بن محمد پهلوی ۳۶۳	شیخ رشیدالد بن محمد پهلوی ۳۶۳	شیخ رشیدالد بن محمد پهلوی ۳۶۳
بابا محمد طوسی ۳۶۳	بابا محمد طوسی ۳۶۳	بابا محمد طوسی ۳۶۳	بابا محمد طوسی ۳۶۳
شاه علی فراهی ۳۶۳	شاه علی فراهی ۳۶۳	شاه علی فراهی ۳۶۳	شاه علی فراهی ۳۶۳

شیخ بهارالد بن ولد ۵۹	سید سهراب الذین محقق ۵۱	سید سهراب الذین محقق ۵۱	سید سهراب الذین محقق ۵۱
شیخ صلاح الد فریدون قوی ۵۲	شیخ صلاح الد فریدون قوی ۵۲	شیخ صلاح الد فریدون قوی ۵۲	شیخ صلاح الد فریدون قوی ۵۲
شیخ نجیب الد علی برغش ۵۲	شیخ نجیب الد علی برغش ۵۲	شیخ نجیب الد علی برغش ۵۲	شیخ نجیب الد علی برغش ۵۲
شیخ جمال الدین لور سر ۵۳	شیخ جمال الدین لور سر ۵۳	شیخ جمال الدین لور سر ۵۳	شیخ جمال الدین لور سر ۵۳
شیخ کمال الدین عبد الرزاق ۵۳	شیخ کمال الدین عبد الرزاق ۵۳	شیخ کمال الدین عبد الرزاق ۵۳	شیخ کمال الدین عبد الرزاق ۵۳
مولانا سراج الدین عالم ۵۵	مولانا سراج الدین عالم ۵۵	مولانا سراج الدین عالم ۵۵	مولانا سراج الدین عالم ۵۵
خواجده شمس الدین محمد کوس ۵۵	خواجده شمس الدین محمد کوس ۵۵	خواجده شمس الدین محمد کوس ۵۵	خواجده شمس الدین محمد کوس ۵۵
مولانا ظفر الدین خلوتی ۵۵	مولانا ظفر الدین خلوتی ۵۵	مولانا ظفر الدین خلوتی ۵۵	مولانا ظفر الدین خلوتی ۵۵

شیخ ابوالدین عبدالمناذری ۵۹۱	شیخ خادد ناس ۵۹۶	شیخ صدق خدادادی ۵۹۲	شیخ سینا ابوعبدالله ۵۹۱
شیخ ابومحمّد ابن طغی ۵۷۲	شیخ ابوعمر بغی ۵۷۴	شیخ بهاء بظ ۵۶۱	قضاة لبنان موسوی ۵۸۲
محمد ابوالدین باب الشایع ۵۸۳	ابوالخودین الشیل ۵۸۳	شیخ ابومدین مغرب ۵۸۴	ابوالعباس العزیز بالله ۵۱۶
ابوالربیع الکلیذ المالقی ۵۸۹	عادی بن قنا الثی ۵۸۹	سیدی احمد الزهاوی ۵۸۱	حیو بن قیس حراوی ۵۶۲
شیخ جاکیر ۵۹۳	شیخ ابوعبدالله محمد بن ابراهیم ۵۹۳	ابولکس علی محمد صیدی ۵۹۳	ابو اسحاق طریف ۵۹۵
ابن الفارض خوی المصری ۵۹۵	ابراهیم بن العطاء البغی ۵۹۵	شیخ محمد بن محمد العزیز ۵۹۵	شیخ صادق محمد قوسوی ۵۹۵
شیخ نوید بجندی ۶۱۷	شیخ عبدالد بن الفرقانی ۶۱۷	شیخ نبوی سدرانی ۶۲۲	شیخ عیسی هشارینی ۶۲۳
شیخ ابو الغیث جیلیمی ۶۲۳	شیخ ابولحسن العزیز الشادنی ۶۲۵	شیخ ماسین مغربی ۶۲۸	شیخ عیسی تلمسانی ۶۲۸

شیخ ابوالحسن

شیخ ابوالعباس المرسی ۶۲۳	شیخ حداد ۶۲۳	شیخ جبر ۶۳۱	احمد بن الجعد ۶۳۲
شیخ سعید ۶۳۲	شیخ محمد بن عبدالله بن محمد ۶۳۲	خواجه قطب الدین یحیی بنابوری ۶۳۵	ابومحمد ابو محمد عید ۶۳۶
ابوعبدالله المقر باب المظفر ۶۳۶	شیخ سلیمان ترکان مولد ۶۳۶	شیخ علی کرونی ۶۳۶	شیخ مسیح ۶۳۸
شیخ ابوالعباس دمشقری ۶۳۹	شیخ رحمان ۶۳۹	شیخ علاء الدین حوارزی ۶۳۹	امام عبدالله الیافعی الیهی ۶۳۹
شیخ شهاب الدین المقتول ۶۴۳	شیخ اوحد الدین حامد کیمانی ۶۴۳	میر سید قاسم بهری ۶۴۳	حکیم سنای عزیزی ۶۴۳
شیخ فرید الدین عطار نیشابوری ۶۴۳	شیخ شرف الدین محمد بن عبدالله سعدی شیرازی ۶۴۳	شیخ فخر الدین ابراهیم العزیز ۶۴۳	امیر حبشی ۶۴۳
شیخ وحیدی اصفہانی ۶۴۳	افضل الدین بک یلحاقانی ۶۴۳	شیخ نظامی ۶۴۳	حسرو اردملوی ۶۴۳
حسن دهلوی ۶۴۳	شیخ کمال بخاری ۶۴۳	مولانا محمد ابن مغرب ۶۴۳	شمس الدین محمد العارف الشیخی ۶۴۳

بابه عذوبه ۶۷۲	بابه متعبه ۶۷۳	مریم القریه ۶۷۳	وینانه و امه ۶۷۳
معاده عذوبه ۶۷۴	عقرا العابد ۶۷۳	شعوبه کردیه ۶۷۳	حفظه مستبره ۶۷۵
والجه شامیه ۶۷۵	حکیمه دمشیه ۶۷۶	ام حنان ۶۷۶	فاطمه نیشابوریه ۶۷۶
زیتونه ۶۷۶	فاطمه الرومیه ۶۷۸	ام علی و حجه ۶۷۸	ام محمد و امه ۶۷۸
فاطمه بنت ای بکر الکسانی ۶۷۹	فخته ۶۷۹	تلیذ هری ۶۸۰	مخفه ۶۸۱
ام محمد ۶۸۵	بی بی کمریه ۶۸۵	دختر کعب ۶۸۵	فاطمه بنت ۶۸۵
جانیه سودا ۶۸۶	امره مجهوله ۶۸۷	جاریه مجهوله ۶۸۷	امره مصریه ۶۸۸
امره مصریه ۶۸۸	امره خوارزمیه ۶۸۸	جاریه حبشیه ۶۸۸	امره اصفهانیه ۶۸۹

امر او در باب
 و عنوان الله
 اجماع
 یعنی آن کس که سندان عذوبه
 یعنی سخن در بیان معنی را
 و لایست خاسته از او که قدرت آن بر دو قسم
 و لایست عامه و و لایست خاصه و لایست عامه مشترک است میان همه و لایست خاصه
 قال الله تعالی الله قیام الدین استخرجکم من الظلمات
 إلى النور مراد بولایت عامه و لایست ملطاف حق سبحانه
 و معونه و لایست قریب باند ملطفه او از سر کافران و سجانان ایشان را
 از ظلمات کفر و مقنن آن پیران آورده و بنود ایمان
 و مقتضای آن محقق ساخته چنانکه بگوید الله الذین
 استوا الآیة دلالت میکند برین معنی یعنی الله تعالی
 غریب است بنو سنان از روی لطیف و مرحمت که ایشان را از
 ظلمت کفر و تبعه آن پیران می آورد و بپوشان و بیان و تواب
 آن مشرف می سازد از آیت قریب و رحمت بایشان معلوم
 میشود و صریحا و قریب ایشان بجمع منوم میشود ضمنا زیرا که
 قریب از جایین می باشد و ولایت خاصه مخصوص است بواسطه
 از ادب باب سلب یعنی در بندیدن و متوسط از ادب است سلب

یعنی دو میان و متوسطان از ادب سلوک یافت نمی
 شوند نگردد محکم بر این طایفه واصلین یافت میشود
 که ولایت خاصه در باب جذبیه نیز یافت میشود و می
 عیان عن فناء العبد الحق وبقائه به فالولایت هو لغائی فی
 والیائی به یعنی ولایت خاصه مرکب از فناء بند و
 خرد و بهاء بند بحق فناء در حق مقصود شعور است از غیر
 با عدم شعور و غیر و بقا بحق شعور است بحق با عدم شعور
 بغیر و حقیقت این معنی هرگز در مشتهای خود باز نیاید چنانکه
 گرسنه در طعام و تشنه در شراب و چون حقیقت این معنی
 در غیر ترسجاس یافت شود محتاج شد بکشف الحق و بالحق
 فناء عباد است از نهایت سیر الی الله فناء از باب سلوک عباد
 از نهایت سیر الی الله است نه مطلق فناء زیرا که فناء بجای
 نهایت میر نیست و مراد سیر الی الله و سلوک الی الله است
 از حالتی بجائی تقریبات الی الله و این انتقال یا از فعلی فعالیت
 یا از نکر بترك یا از فعل بترك یا از نکر به فعل یا از فعل بجلی
 یا از مقام مقام یا از حالتی بجائی بقا عباد است از نهایت سیر

الله یعنی بدایت بتابعان است از بدایت سیر الی الله
 آنکه مطلق بتابعان است از بدایت سیر الی الله زیرا که آنچه
 بعد از بدایت سیر الی الله است در بتا داخل است چه سیر
 الی الله وقتی متعی شود که بادی وجود را بیدار صدق بیکار
 قطع کند آنها سیر الی الله و انقطاع آن کاهن است که جمیع
 موانع آگاهی بخیر و شر را برطرف شود و مراد موانع آگاهی احکام
 جمادات است و نباتی و حیوانی و روحی که در وقت وجود
 شخص بدایت منبج گشته و با آنها انس و آرام گرفت و
 سیر الی الله آنکه بتحقیق شود که بند را از فناء مطلق وجودی
 و ذاتی مطهر از پوش حد ثبات از زانی دارد تا بدین در عالم
 انصاف باوصاف الحق و متخلق باخلق ربانی ترقی کند
 بعد از نظایر لطیفه اسایه از موانع که شخص را در فناء
 استلوا نکاه دارند و در بر امضا قدرت باز نکند
 چنانکه بعضی مجادیب را و کاه باز گردانند و بر ابطال هر
 وح صفات کمال و رنگی دیگر و او را وسیع شود و آنچه بود
 و بر انتقال از حالتی بجائی پیدا گردد و این انتقال سیر الی
 الله گویند و انصاف شخص را در این زمان بصفات

کمال مخلوق با خلاق الهی باشند ابوعلی جوهر جانی گوید در حدیث
 الوکی قسه نامی من سجانه است و من قسه نامی من سجانه
 لغز نفس اخبار و لامع غیر الله قران ولی آن بود که فانی بود
 از حال خود و ماقی بمشاهده حق سجانه ممکن نباشد هر روز
 که از خود خبر دهد و با جز خداوند بیا راند **مدح** یعنی
 اخبار از خود از آن حیثیت که اوست نتواند بلکه اگر اخبار
 از خود کرد درین هنگام من حیث انظر مرتبت کند ابراهیم
 ادھر رحمة الله مرد را گفت خواهی که ولی باشی از اولیای
 خدای تعالی گفت بل خواهم گفت لا ترعت فی بی من **مدح**
 و احب فی قریة نیکو که بعد از اولیای خود خلیف علی
 بدنی و عقبی رغبت ممکن که رغبت باین اعراف بود از حق
 سجانه و فارغ کن خود را از برای دوستی خداوند و دنیا
 و عقبی را در دل راند و روی را بحق آر و چون این
 اوصاف در تو موجود شد ولی باشی ظاهر این تقوی
 آنست که در ولایت خطا خطای کفایت است و فی الزمان
 القشیرة ان الوکی له اعتبار نزد همه معنی
 و من من سوره الله ان الله تعالی و من یوکی امنا

فایک الی نفسیه حذقة بل یسکون حق سجانه عبادته
 و التی فیل من لغز و هو الی سون عباد
 الله و ضاعانید بغداد و غنی علی السون من عمر
 یظلمها عیاتی **مدح** یعنی سالک رکابی ولی توان گفت
 که ولی یعنی مفعول و بمعنی فاعل متضمن مبالغه در
 وجود کبر اما فاعیل یعنی مفعول بر وجه باید که حق
 سجانه بر ابوی بگذارد بلکه هم ویر از پیش خود گرفته بود
 و اما فاعیل بمعنی فاعل انگوی فرمان برداری حق را از پیش
 خود گرفت بود بطریق مبالغه یعنی فرمان برداری بر اختلال
 بعضیان کرد اند ظاهر این تفریق مقتضی فنا و بق نیست
 اما عند تحقیق هست که الود مایل و اجب حقی که
 الوکی و **مدح** یعنی مرد و وصف واجبیت که باشد تا ولی
 باشد **مدح** قیامه محقق فی قیامه است و لا یقیم
 و در محقق الله تبار فی الشکر و صف **مدح** تاکید کلام
 است یعنی در ولایت واجبیت استیما حقوق الله و ولم
 حفظ حق سجانه ویرادر خوش حالی تا غفلت ویرادر نیابد
 و بمعنی از منم باز نماند و شک منم بجای آورد در خوش حالی

و در بدحالی نادرین حال نظر بکلی اندازد و ناشکیبایی
نکند بلکه طریق صبر بارضا پیش گیرد و مینماید که لَوْ لَمْ يَكُنْ
لَكَ مِنْ مَحْفُوظٍ كَمَا أَنَّ مِنْ شَرِّهِ النَّجَى أَنْ يَكُونَ مَعْصُومًا
نگاه داشتن ولی را از گناه حفظ گویند و نگاه داشتن
نجی را از گناه عصمت یعنی شرط ولی است که محفوظ باشد
از گناه چنانکه شرط نجی است که معصوم باشد از آن فكل
مَنْ كَانَ لِلشَّرِّ عَلَيْهِ اغْتِرَاضٌ فَهُوَ مُتَرَدِّدٌ عَنِ الْعَمَلِ
هر که عمل وی بیهوده آن شریعت راست نباید وی را نفس و
شیطان فریب خورده حضرت شیخ الاسلام احمد جایی
قدس سره فرموده که باید که دست فراه کس ندهید تا او را
به عیار شریعت نتجید و اگر بینید که کسی چون مرغ در هوا
برود یا چون ماهی در دریا رود یا چون سمن در آتش و تزلزل
ادبی از آداب شریعت کند زنده سازد که او را اعتقاد نکنید که
او دیور بوده است و بیاید دانست که در هیچ چیز از سر او معرفت
باطنی نیست که مخالف ظاهر شریعت باشد بلکه باطن معرفت
معموم و مکل ظاهر شریعت است و از اینجا است که چون منکشت شود
بر اهل حقایق سر از سر او علی ساقی علیه نظر کنید با الفاظ وارده

در شرح آنچه موافق باشد آخر که مشاهده کرده اند مقرر دارند
و آنچه مخالف باشد تا و پیش کنند ابو سعید خدری از حدیثی است
که است کُلُّ بَاصٍ يُخَالِفُهُ ظَاهِرُهُ وَ يَصِلُ بَعْضُ هَرِ بَاطِنِي
که مخالف باشد آنرا ظاهر شریعت آن باطن باطل است و مینماید
الغوارف قصد بویید لبصای قدس الله تعالی روحه
بعض من صیغ بالولاية قلنا و فی سجدته بقدر نظر
آخر وجهه فخرج الرجل و رآه یومیه نحوه فبکاه فافترق
ابو یزید و هم بیتا علیه و قال هذا رجل یترنم مؤمن علی ادب
من ادب الترفیه و کیف تکرر آیتا علی اسرار الحق
یعنی ابو یزید قدس سره و قصد زیارت شخصی کرد که
ویرا بولایت و صفیه کردند چون بمجد آن شخص آمد
دست و انتظاری برد که از مسجد بیرون آید چون بیرون
آمد آب دهان خود را بجانب قبله انداخت چون شیخ آنرا
مشاهده کرد به هم نکرد و با او گفت و فرمود که شخصی اگر معتقد
بناختن بر ادبی از آداب شریعت که وسطه است چگونه
ویرا معتمد و امین سازند بنیت با حقایق که نتایج و ثمر
اعمال است شخصی نیز ویل شیخ ابو سعید را بلیغ قدس سره

و انقضاء از خالق تصفیه با هن کنند و از دوام توجه بخود وصول
 بمعرف حق حاصل کنند و سالکان این طریق اگر متابع باشند
 نزاعیت پیغمبری را ایشان را صوفیه گویند و اگر نباشند اینها
 را حکما اشرافین گویند و اختلاف طایفه ظاهر باشد در حقیقت
 معرفت بعضی گویند که معرفت و علم یکی است و علم را معرفت
 متحدید کنند که العلم هو معرفه المعلوم علی ما هو به و بعضی
 دیگر گویند که معرفت غیر علم است و آن انکشاف چیزیت بعد
 از پوشیدگی پس معرفت اسم علم حادث است و لهذا اسم عارف
 را بر حق سبحانه اطلاق نکنند و بعضی دیگر گویند که معرفت
 ادراک چیزیت بروحی که عارف از آن مذکور بود خود دیگر را
 بعبارت تعریف و بیان نتواند کرد بخلاف علم که عالم میانی
 نتواند کرد آنرا اما عارفان قدس الله اسرارهم گفته اند که معرفت
 عبادت است از باز شناختن معلوم بمجهل در صورت تفصیل چنانکه
 مصنف علیه الرحمه از ترجمه عوارف نقل میکند و فی الفصل الاول
 من الذبابة من ترجمه اعتوار و معرفت عبارتست
 از باز شناختن معلوم بمجهل در صورت تفصیل خواه آن معلوم
 نقدی بود چون قواعد علوم مذکوره و خواه تصور دی بود

چنانکه مجهول است چنانکه در علم خود مشاهده کنند که هر یک از
 عوامل لفظی و معنوی چه عمل کنند اینچنین دانستن بر سبیل
 اجمال علم نخواهد بود و باز شناختن هر عاملی از آن علی التفصیل
 در وقت خواندن سواد عربیت بی موقتی و در وقت استعمال
 آن در محل خود معرفت نخواهد شد و باز شناختن بفرق و وقت
 معرفت بخود و ماضی بودن از آن با وجود علم سهو و خطا
 این تعریف و بیان مطلق معرفت است و غریب و بیان معرفت
 الهی اینست که بر آن متفرع میسازد و میگوید پس معرفت
 ربوبیت عبارت بود از باز شناختن ذات و صفات الهی
 در صورت تفصیل احوال و جودات و فواید بعد از آنکه بر سبیل
 اجمال معلوم شده باشد که موجود حقیقی و فاعل مطلق است
 سبحانه بداند که توحید علمی آنست که ملاک اسریتین
 بداند که موجود حقیقی و مؤثر مطلق نیست الا خداوند عالم
 جل و علا و جمله ذات و صفات و افعال را در ذات و صفات
 و افعال حق ناحیه دانند چنانکه هر علمی و قدرتی و ارادی
 و سمعی و بصری که باشد آثری از آثار علم و قدرت و اراده
 و سمع و بصر الهی اند و علی هذا التیاس فی جمیع الصفات و

الافعال و کسی را که این توحید علمی حاصل شد و پراعارف نگوید
 تا این توحید بجهل علمی و بی مفصل عینی نکرده و لهذا میگوید
 و ناصورت توحید بجهل علمی چنانکه شرح کرده شد
 مفصل عینی نکرده چنانکه صاحب علم توحید در صورتها صیقل
 و قایع و احوال بخندده متضاده از ضرر و نفع و عطا و منع و قبض
 و بسط صاف و نافع و معطی و مانع و قایع و باسط حق را سبحانه
 بیند و شناسد بی شوقی و رویی و ادعای خود خوانند اگر
 با قول و فعله از آن غافل بود و عن قرب حاضر گردد و فاعل مطلق
 حیرت در صورت و سیطر و روابط بازشناستند او را متعجب
 خوانند نه عارف و اگر بکلی غافل بود و تا اثرات افعال را حواله
 بوسایط کند و راهی و لاهی و مشرک حقی خوانند مثلاً اگر
 معنی توحید را تقرر بکنند و خود را مستغرق ببحر توحید
 می نمایند و دیگران را در سبیل انکار با و با ذکر داند و گویند این
 سخن را در حال است بل نتیجه فکر و رویت در محل بر خیزد
 و بروی چشم گیر و ندانند که این و بخش عین مصداق قول
 منکرست و الافعال مطلق را در صورت این انکار با و شناخت
 و بروی چشم نکرستی زیرا که عارف را ختم نباشد مگر نه

و درین ماده ختم نیست زیرا که معروض محق است اگر
 کسی گوید که اصحاب علم و نظر بنور عقل از آیات استدلال
 کنند بر آنکه صانع عالم موجود است و موصوفت بصفات
 کمال و این موجب ادراک حقیقت ذات نیست و از باب کشف
 و عیان بنور بصیرت که آنرا نور کاشف گویند بجهل دارند
 که موجود حقیقی و فعل مطلق است و بعد از این علم بجهل ذات
 و صفات آبی را در صورتها صیقل احوال و افعال باز شناسند
 و این نیز بسبب معرفت حقیقت ذات نیست پس در وصافه
 در معرفت حقیقت ذات عاجزان باشند و عارف نیز همچو
 عالم در وادی تخیر سرگردان جواب آنست که آری نفس
 ذات وی سجاهه متعبد الاله و راکت و مشغول به هیچکس
 نیست و اشارت بدین معنی است قوله تعالی وَتَحَدَّرُ كَمَا
 نَهْتَهُ نَفْسُهُ فَمَا يَتَمَعَّرُ لَهَا وَلَئِنْ رَأَى مِنْكُمْ مُجْرِبًا
 لَنَذَرَنَّهُ يَذَّكَّرُ عَنْهُمْ فَرَسًا وَلَئِنْ لَمْ يَنْفَرِ مِنْهُمْ فَرَسًا
 لَنَكُونَنَّ لَهُمْ فِئَةً ذَٰلِكَ فَتْرُوكَ الْعَصَا أَجَزَ الْفَعْلِ
 فَمَنْ يَكْفُرْ بِنِعْمَةِ اللَّهِ فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ
 معنی و وجهی از حق چنانچه بر دل کسی مستولی شود و فر و گیرد
 و بر چنانکه از آن تغییر نتواند کرد و بپندد و پیش ازین از ذکر آیات
 حقی نیست و لازم این دریافت حیرت اسالین حیرت محمود
 است چه از یقین و چنانچه است در شاهد که با آن حیرت

که اهل علم را هست از کثرت شکوک و شبهات و این میرد
 مذکور است زیرا که آن از عدم و حیلان مطلوبیت و عین
 ضایل و ابیضات آن علم که بعقل از استلال حاصل میشود بخوبی
 و قیاسی است و آن علم که بنور کاشف حاصل شود روشنی و حضور
 است و معتبر پیش عارفان اینست نه آن و در کلام بعضی عارفان
 که معرفت ذات حق که آنرا غیب موتی گویند هیچ مخلوق زان
 هیچ ادراک نکند سبحان من لا یفقه ما هو الا هو و اعتراف
 آوردن بجز از ادراک آنحضرت کمال قربانست سبحان من
 لم یفقه الا هو سیئه الی کس مغربیه الی یا غنی عن معرفتیه
 قد سیان جبروت آسمان را رسد که بکمال بجز خود معرفت شوند
 که سبحانک ما عرفناک حق معرفتک اگر کسی گوید مشایخ اهل
 بیت رحمهم الله در کتب کلامیه گفته اند که عرفنا الله عاک
 یا الإحمال انه موصوف بصفات الکمال فقد عرفنا الله سبحانه
 حق معرفتیه و این مطابق سخنان ارباب حقایق نیست جواب
 آنست که آنهم مشایخ اهل سنت گفتند بیان معرفت اجمالی است
 و آنکه ارباب معارف و اصحاب حقایق گفته اند بیان معرفت
 تفصیلی میباید است در فصل الخطاب و حضرت خواجیه با آنکه

نقشبند قدس سره فرموده که بجز توحیدی توان رسید
 اما بجز معرفت رسیدن دشوار است مراد بجز توحید یکتا
 شدن دل است از غیر حق سبحانه و مراد بجز معرفت معرفت
 تفصیلی است و شک نیست که اول وجود تواند گرفت اما ثانی
 وجود نتواند گرفت بنا بر آنکه بی نهایت است تفصیل سخن
 آنکه اختلاف در آنکه معرفت حقیقت ذات حق مراد را
 ممکن الحصول هست یا بی عامه تکلیفان گفتند آنکه هست
 بآن دلیل که معرفت حقیقت هستی حق مراد معرفت حاصل
 است و هستی پروردگار غیر ذات او نیست پس لابد معرفت
 حقیقت ذات ممکن الحصول باشد و حکما گفته اند که معرفت
 حقیقت ذات در وسع مردم نیست زیرا که ادراک اشیا یا بخواجیه
 ظاهر یا است یا بخواجیه باطنی یا بعقل و این هر سه وجه نیست
 بذات حق بخیر نیست و بر همان این در کتب حکمیه مذکور است
 و مشایخ صوفیه قدس الله اسرارهم گفته اند که کن ذات غیب
 هویت او بعلی ملذک و معلوم و مفهوم و مشهود هیچ
 کس نتواند بود و هر چه در عقل و فهم و وهم و حواس و
 قیاس کجند ذات و بی اذن منز و مقدس است چه اینها

محدثانند و محدث جز ادراك محدث نتواند کرد اما
 از روی حقیقت هستی پیدانرا از همه چیزها است و پوشیدگی
 و دشواری معرفت و ادغایت روشنی است که بهر ظاهر است
 و در لطافت دریافته آن ندرد خفی نشاء ظهور و لیسق
 اظهار من الشمس و از اینجا معلوم میشود که معرفت و ادراك
 حق سبحانه دو قسم است یکی باعتبار کثرت ذات و مجرد او
 از تعینات اسما و صفات و تلبس بمظاهر کاینات و این مرتبه
 است بر غیر حق را مگر توجه اجمالی بدانند که و رای آنچه
 متعین شدن است امریست که ظهور هر معین بدوست
 و او فی حد ذات از تعین مبرا است قسم دوم ادراك او
 سبحانه باعتبار تعینات نور و تنوعات ظهور او در مراتب
 تنزلات و مراتبی مکونات و این ادراك دو گونه است اول
 بسیط و آن عبارت از ادراك وجود حق است با ذمول ازین
 ادراك و از آنکه مدرك وجود حق است سبحانه دویم مرکب
 و آن عبارت از ادراك وجود حق است باشد و باین ادراك
 و با آنکه مدرك وجود حق است سبحانه و در ظهور وجود حق
 بحسب ادراك بسیط حجابی نیست زیرا که هر چه ادراك کنی

اول هستی مدرك شود اگر چه از ادراك این ادراك غافل
 باشی و از غایت ظهور و مخفی ماندن و این غفلت بواسطه دوام
 ظهور و ادراك اوست اما ادراك مرکب محل فکر و خفا و صواب
 و خطا اوست و حکم ایمان و کفر راجع باوست و تفاضل میان
 و باب معرفت متفاوت مراتب او و اشارت بآنست قول صدیق
 رضی الله عنه که العجز عن درک الادراك درک و معرفت الهی
 مراتب است و از آنکه هر اثری که یا مبداء فاعل مصلوق جمیع کن
 داند چنانکه گفت شده ایم مگر هر اثری که یا مبداء فاعل
 مطابق محل ذکر بقیقین دهند که نتیجه کدام صفت از صفات
 اوسیم نکه مراد حق را غرض و علامه در تعینی هر صفتی بتناسد
 آنکه صفت علم الهی را در صورت معرفت خود باز شناسد و خود را
 از دایره علم و معرفت با وجود اخراج کند حاصل نکه معرفت
 که منسوب بخود می دانست قطع کند نسبت او را از خود این
 سخن و سخن که از شیخ جیند قدس سره نقل میکند بنا بر
 مسئله حید است که زعم ایتانست و بلسان ایشان شرح
 کرد و خواهد شد بر وجهی که شنید چنانکه از جیند قدس
 پرسیدند که معرفت چیست گفت المعرفة وجود حاکم عند

قیام علم یعنی علم خود را علم حق دانند و چنانچه علم که صفت
 کمالیت و وجودی مضاف بحق یافت چنانکه صفت عدمیت
 منسوب بخود خواهد یافت و مناسب حقیقت خود خواهد
 شناخته گفتند زنا ایضا حاشا فرمود **ما اوفی و ما عوف**
 چون این سخن که علم این که مضاف بحق بود مستبعد
 بود سایل طلب زیاده ایضا حق را عجیب از برای دفع استبعاد
 گفت که اوست عین عارف بلکه معروف نیز بر علم مضاف نخواهد
 مضاف بوی تواند بود و چنانکه مراتب قرب زیاده شود
 و آثار عظمت الهی ظاهر تر گردد علم بهیچل پیشتر حاصل شود
 و معرفت نکرته زیاده گردد و حیرت بر حیرت بیفزاید و فیما
 رب زدی تحیر افیک از نهاد عارف بر خیزد **روح** هر چند که
 تجلیات بیشتر حیرت زیاده زیرا که تفاوت تجلیات نیست شود
 عدم تناهی تجلیات و اندیشه عدم تناهی تجلیات موجب
 استیلا ی عظمت حق سبحانه است و استیلا ی عظمت حق
 حیرت و طلب زیاده فی حیرت بنا بر آنست که با حیرت
 لذت همراه است و مرخص طالب لذت می باشد و این معنی
 که تفریح باشد علم معرفت نه معرفت چه معرفت امر و جدا

است و تفریح ازین قاصرات اند مقدره آنست بر معرفت بی علم
 محال باشد و عدم بی معرفت و یال زیرا که ما را غیر حاصل است بلکه
 بقضای علم عمل نکرده است و من الله التوفیق **القول فی معرفه**

یعنی سخن درشت ختن صوفی و متصوف و ما اوستی و منتسب
 و فرق میان این دو فی الاصل و شریک در بیانات است من تفریح
 معارف بدانکه مراتب طقات مردم علی اختلاف درجات مرتبه
 شمس است قسم اول مرتبه واصلان و کاملان و آن طبقه علیات
 و قسم دوم مرتبه سالکان طریق کمال و آن طبقه وسطی است قسم
 سیم مقربان و مرتبه نقصان و آن طبقه سفلی است واصلان مقربین
 مقربان و سابقانند و سالکان ابرار و اصحاب میدان و مقیمان
 شرار و اصحاب شمال حاصل چنانکه بعد ازین ذکر می کنند است
 که واصلان و سالکان هشت فرقه اند زیرا که واصلان را اگر
 مرتبه کمال و تکمیل است ایشانرا کامل مکیل گویند و مشایخ صوفیه
 عبارت از ایشانست و اگر مرتبه تکمیل نیست ایشانرا کامل غیر مکیل گویند
 و سالکان اگر طالب وجه الهی اند و فرقه اند متوقف و ملائمه
 و اگر طالب آخرت و بهشت اند چهار فرقه اند زهاد و قسرا و

خدام و عباد و عبدانین میگوید که هر يك ازین طوایف ثنائیه
 دو مشبه دارد یکی محقق و یکی مطلق و بدین حساب کسانی که مشبه
 بدین فرقی اند سازده طایفه می باید ما چه رده طایفه
 پیش از آن نکرده و وجه آن عبدانین گفته شود انشاء الله تعالی
 و اهل وصول بعد از نبیا صلوات الله علیهم و
 طایفه اند اول متناهی صوفیه که بواسطه کمال متابعت رسول
 صلی الله علیه و سلم مرتبه وصول یافت اند و عبدانان در رجب
 برای دعوت خلق بطریق متابعت ماذون و مامور و این طایفه
 کاملان مطلق اند که فضل و عنایت از نبی ایشان از بعد از استغفار
 در عین جمع و کج توحید از شک ما هر فتا با حل تفرقه و میگرد
 بقا خلاصی و متاصی از زانی فرموده تا خلق را بجهات و در مقام
 دلالت کنند اما طایفه دوم آنجماعت اند
 که بعد از وصول بد رجب کمال حواله بیکل و رجوع بخلق بایشان
 زلفت و غرقه بحر جمع کنند و در شک ما هر فتا چنان ناخبر
 و مستملک شدند که از ایشان هرگز خبری و اثری با حل
 تفرقه و ناحیت بقا نریند و در ملک از مرز سگان قبا غیرت
 و قطان دیار حیرت انحراف یافتند و بعد از کمال وصول از این

یکدیگر بایشان مفوض نکشت و اهل سلوک نیز بر دو قسم
 متطابقان متصداعلی و مرمیدان وجه الله یرید و در
 بعضی میخواهند ذات ویر و طایبان بهشت و مرمیدان از
 و سلم من برید لاخره یعنی از شکا کسانی اند که میخواهند از
 اما طایبان حق دو طایفه اند متصوفه
 و سلامتیه متصوفه آنجماعتند که از بعضی صفات نفوس خلاص
 یابند اند و به بعضی از احوال و اوصاف صوفیان متصف گشته
 و منطلق نهایت احوال ایشان شده و لیکن هنوز بازیول بقایا
 صفات نفوس مثبت ماند باشند و مبدل سبب وصول
 غایت و نهایت اهل قرب و صوفیه متکلف گشته
 و اما صوفیه جماعتی باشند که در رعایت معنی اخلاص و فطرت
 قاعده صدق غایت جهد مبدل و ادا سد در اخفای طاعت
 و کم خیرات و نظر خلق مبالغه واجب شدند یا اگر هیچ رقیبه
 از صنایع اعمال مبر نکند و تمسک بجمع فضایل و نوافل از
 لزوم شمرند و مترتب ایشان در کمال و قلات تحقق معنی اخلاص
 بود و لذت شدن در تفرقه نظر حق با عمل و احوال ایشان و همچنان
 عاصی از ظهور و معصیت بر حذر بود ایشان از ظهور طاعت که

مظهر یا باشد و حدز کند تا قاعدا اخلاص غلبه یابد بعضی
گفته اند اسلامی همه الدی لایطرحیر و لایضمیر شرا یعنی
سلامتی نگر است که اظهار نکند نیکی را و پنهان بدی را **م**
و این طایفه هر چند عزیز الوجود و شریف الحال باشند هنوز عجاب
وجود خلقت از نصرایتان بکلی مکشف نشد و بدان سبب از
مشاهدات جمال توحید و معاینه نیر قریب محبوب مانده باشند
چه اخفای اعمال و ستر احوال آنرا نظر خلق مشعر صودنت و پرویش خلق
و نفس خود که مانع معنی توحیدند و نفس نیز از جمله اغیار است
تا هنوز بر حال خود نظر دارند اخراج اغیار از مطالع اعمال و
احوال خود بکلی نکرده اند و نور

میان ایشان و صوفیه آنست که جذبه عنایت قدیمه صوفیه
بکلی از ایشان استراعی کرده بود و حجاب خلق و فانیات از نظر
تهود ایشان برداشته لاجرم در آستان طاعات و صد و در خیر
خود را و خلق را در میان نه بینند و از اطلاع نظر خلق مأمون
باشند و با خفای اعمال و ستر احوال مقتصد اگر مصلحت وقت
در اظهار طاعات بینند اظهار کنند و اگر در اخفای آن بینند
اخفای پس مامیته محض است بکسر لام که اعمال خود را خالص سازند

بری خدا تعالی که نظر غیر برن نیست و صوفیه محاسنات بقیع
لام که حق سبحانه ایشار بری خود محال کرد اینست که نظر ایشان
غیر نیست **فَاَخْلَقْنَا لَهُمْ جَائِزًا** و صف حال ایشانست یعنی
ایشان خالص گردانیدیم بچسبانی که مدام باشد و غیر مازای باشد
وَأَسَاطِيرَ الْأَنْحَرِ طایفه باشند زهاد و فقرا و عباد
و عباد **سَازِ** زهد اما از هاد طایفه باشند که بنور ایمان
وایتان جمال آخرت مشاهده کنند و بسیار در صورت قبح متع
به پیشند و از لذات برینست مرخوف قافی او رغبت بگردانند
و در حال حقیقی باقی رغبت نمایند و تحلف این طایفه از صوفیه
بآنست که زاهد محظافش خود از حق محبوب بود چه بهشت
مقام حظ نفس است بدلیل آنکه حق سبحانه محل حظ نفس است که
فرمود **وَمَا سَأَلَ السُّعَدَاءُ** یعنی در دست آن چیزها
که نفوس بآن میل کند و صوفی مشاهده جمال الهی و محبت
ذات الهی از آن لذت محسوب بود بچیت نکه اردنیامر فرست
کرده باشد از آخرت نیز رغبتش مصروف بود پس صوفی در هر
مرتبه بود و رای مرتبه زاهد که حظ نفس از آن دور بود
اسا قسرات طایفه باشند که مالک هیچ چیز از اسباب و اموال

دینی نباشد و در طلب فضل و عنوان آخر تر که هر کس بداند
و باعث این طلبه بر ترک یکی از سه چیز باشد اول رجاء تخفیف
حساب با خوف عقاب چه حلال را حسب لازمست و حرام را
عقاب دوم توقع فضل و ثواب و ساقط در دخول در جنت چه
فترت یا پسند سال پیش از اغیا بهفت در آیند سیم طالب محبت
خاطر و فراغت اندرون از برای ایکنای طاعات و حضور دل
در آن و تخلف فقر از ملائمت متصوف مانست که او طالب بهشت
و حفظ نفس خودست و ایشان طالب حق و خواهان قرب و **و سائ**
م مدیک و رفاه و و رای این مرتبه در فقر مقام است فوق
مقام ملائمت و متصوفه و آن وصف خاص صوفی است چه صوفی
اگر چه مرتبه او و رای مرتبه فقیر است ولیکن خلاصه مقام فقیر
در مقام او و در جنت و سبب آنست که صوفی را عبور بر مقام فقر
از جمله شرایط و لوازم است و هر مقامی که از آن ترقی کند صفت و
و عتاق از انشراح نماید در ملک مقام خود نشود پس فقیر
در مقام صوفی و صوفی دیگر زاید بود و آن سلب نیت جمیع اعمال
و احوال و مقادرات از خود و عدم تملک آن چنانکه هیچ عا و هیچ
حال و هیچ مقام از خود نبیند و بجزود مخصوص نداند بلکه خود را

سینت پس و در وجود و بذات و در صفت خود در محو فناء در فنا
بود و این حقیقت فترت است که مناسخ در فضیلت آن سخن گفته اند
و آنچه پیش ازین در معنی فقر یاد کرده شد در سیم فقر است و صوفی
آن جمله آنکه الفی الا یحی الی الله مراد بفقیر فانی است یعنی
شخصی که وجود او را نظر او مرقع شود احتیاج بچسب جانانه نیز
از نظر وی مرقع گردد زیرا که احتیاج بچسب وجودی باشد پس چون
وجود نماید احتیاج نیز نخواهد ماند شیخ ابو عبد الله خیف
قدس سر گفته است که المرقعه الاماره بحک و ح عن احکام
الغنائات و این حدی جامع است مشتمل بر رسم فقر و حقیقت آن
عدم لبکون ذات یعنی حقیقت فقر آنست که هیچ چیز بجز
مشرب ندارد بلکه مستعار شمارد زیرا که حقیقت ممکن اذ احتیاجی
و قطع مقتضی نیست مگر نیستی و از احکام صفت بیرون آید
یعنی هیچ صفتی ویر معلوم خود ندارد و بیروسیار و بیار
در آنست او نیست عدم مالکیت است و نه فی مفید عدم مملو کت
بر این سخن بآن سخن که گفته شد در سلب و لا یملک یک
بود و بعضی گفته اند الفترت لدی لا یسیر لا یملک یعنی
فقر آنست که مالک چیزی نباشد و مملوک چیزی نباشد و فقر

مقام صوفی در مقام فقیر باشد که فقیر با ارادت فقر و ارادت
حظ نفس خود محبوب بود و صوفی را بیج ارادت مخصوص خود
در صورت فقر و غنا ارادت او در ارادت حق خوب بود بلکه ارادت
او عین ارادت حق سبحانه باشد بنا بر آنکه جمیع صفات کمال
مضاف بحق سبحانه می دارد و راجع بوی و بسیار این ارادت
فقر و رسم آن اختیار کند با ارادت و اختیار خود محبوب نشود
چهار ارادت او ارادت حق باشد ابو عبد الله حنیف رحمه الله
گفته است که الصوفی می تواند استصفا لنفسه فوذاً و النقص من
استصفا نفسه فی فقر و فقر بیا یعنی صوفی آنست که حق سبحانه
و عز را برگزیده بود برای خود و منشای این محبت حق است بوی و
فقیر آنست که وی خود را برگزیده در فقر داشته از جهت تقرب
بحق سبحانه و تقنا و معیار آنکه مستصفی حق باشد یا تقرب بیند
و آنکه استصفا از مای حق باشد یا از برای فقر و آنکه باعث محبت
حق بود یا تقرب بند حق این من الثمر است و بعضی گفته اند
الصوفی هو الخادج من القوت و التروم و التقیر هو الفاق ^{شاه} لذلک
یعنی صوفی آنست که از فقر صفات بیرون آمدن باشد یعنی
چنان شود که بصفات آمیخته فقیر متعبد بفقر است یعنی بفقر آرام

و قرار گرفته پس وی مغلوب و مقهور فقر بود و در تحت تصرف
او و ابو العباس می فرمودند که کوبید التمر بله الصوف
یعنی مقام فقر بینا در صوفت و فرقیان فقر و زهد آنست
که فقر بی وجود زهد ممکن بود چنانکه کسی که دنیا کند بجزئی
ثابت از سر بقیین و منور غیبت اندران باقی بود و همچنین زهد
بی فقر ممکن بود چنانکه کسی با وجود اسباب رفعتش از آن منصرف
بود فقر را رسمی است و حقیقتی رسم او عدم ملاکت و حقیقت
و خروج از احکام صفات و طلب اختصاص جیهی بخود و رسم
فقر صورت زهد است و اما رت آن و معنی زهد صرف غیبت
از دنیا و حق سبحانه چون خواهد که بعضی را اولیا بخود و از بعضی
اقباب عزت از فقر را غیبت محبوب کردن ظاهر ایشان را بلبس
عنا که صورت در غیبت است بی پوشاندن ظاهر ظاهر ایشان را بجل
راغبان دنیا پندارند و جمال حال ایشان را بضر نامحسوس بپوشانند
مانند و این حقیقت فقر و زهد و صف خاص و لازم حال صوفی
است و اما رسم فقر احیاء بعضی از منافع صوفیانت و مراد
ایشان در آن قتال با بلیا و قتل زدنیا و غیبت و دعوت
صالحان ماصورت فقر بزبان حال و اختیار ایشان درین معنی

مستند با اختیار حق نه بعد بخرای و ای
 جماعتی باشند که خدمت فقر و طالبان حق اختیار کنند
 چنانکه باد او و علیه السلام خطاب کردند که اِذْ رَأَيْتَ فِي طَائِفَتِكَ
 فُكْرًا لِّلْعِبَادِ یعنی چون ببینی کسی را که مرا طلب خادم و ی
 باش و اوقات خود را بعبادت ادا می فرماید در تفریح و تفریبه
 خاطر ایشان از اهتمام بامور معاش و اعانت بر استعداد امر
 معاد مصروف دارند و آنرا بر نوافل عبادت تقدیم کنند و
 در طلب ما محتاج ایشان بپردازد هر طریق که در شرع مذموم نباشد
 مداخلت نمایند بعضی بکسب و بعضی بدریوز و بعضی
 بفتوح و نظر ایشان در اخذ و اعطاء بر حق بود و خلق را در
 اخذ رابطه اعطاء حق سبحانه دانند و در اعطاء واسطه قبول
 و از عزت این مقام بر صایفه حال خادم و شیخ مشتبه شدن است
 و خادم را از شیخ فرق نهاده اند و فرق آنست که خادم در مقام
 بزار است و شیخ در مقام مغربان زیرا که مراد خادم در اختیار
 خدمت نبیل ثواب آخرت بود و الابدان مقید نگردد و شیخ
 بر ادحق قائم بود به مجرد نفس خود اما عباد آن
 طایفه اند که پیوسته بر وظایف عبادت و فنون نوافل مواظبت

و ملازم نمایند تا برای نبیل ثواب خدای و این وصف در
 صوفی موجود بود ولیکن معرا و مبرا از شوائب عطل و اغراض چه
 ایشان حق را برای حق پرستند نه برای ثواب اخروی و فوق
 میان زهاد و عباد آنست که با وجود رغبت بدنی امور
 عبادت ممکن بود و فرق میان عباد و فقرا آنست که با وجود عنایت
 که شخصی عابد بود پس معلوم شد که دو طایفه اند
 و سالکان شش طایفه اند و هر یک از این طوایف مشتکانه
 دو تشبه دارد یکی بحق و یکی بطل نظر بدین سخن متشبهان
 شائزه طایفه اند میشود اما چهارده طایفه را ذکر کرده و دو طایفه
 دیگر را که متشبه بحق بمقصوفه و متشبه بطل با ایشانست نیارد
 می توانند بود که چون مقصوفه که یکی زین هشت فرق است و تشبه
 بحق بصوفیه هر دو یکی است و این را ذکر کرده پس تشبه مقصوفه
 را بعد در حساب نیآورده باشد اما
 متشبه بحق بصوفیان مقصوفه اند که بنهایات احوال صوفیان
 مطلع و مشتاق باشند و بهتایای تقیات صفات از بلوغ
 مقصد و مقصود و معوق و ممنوع و متشبه مطلق ایشان
 جماعتی باشند که خود را در زنی صوفیان اطهار کنند و احوال

حقید و اعمال و احوال ایشان عاقل و خالی باشند و ربقة طاعت
 از گردن برداشته خلیج الهی در مرغ اباحت می چرند و گویند
 تقید با حکام شریعت و طیفه عوام باشد که نظر ایشان بر طواهر
 اشیاء مقصود است اما حال خواص و اهل حقیقت از آن غایب
 تر است که رسوم ظاهر مقتید شوند و اهتمام ایشان بر اعمال
 حصو باطن پیش نبود و این طایفه را باطنیه و ساحیت خوانند
 و این طایفه از قسم سیم اند که میمان و همان فقهاء اند
 اصحاب شمال **بیان متبوع محمد و باب اما متبوع محقق**
 بجز و بان و اصل طایفه باشند از اهل سلوک که سیرایش در
 در قطع منازل صفات نفوس بود و از تابش حرارت طلب وجود
 شان در قلق و اضطراب و پیش از ظهور تباشیر صبح کشف ذات
 و استقرار و تمکین در مقام فنا گاه برقی از برق کشف بر
 شود ایشان لایح و لامع گردد و فخر از فقرات و وصل از مبت فنا
 بشام دل ایشان پیوند و چنانکه ظلمات نفوس ایشان در
 لعان نور آن برق مطوی و متوسری گردد و مسوب آن نفس
 باطن ایشان از و نفع آتش طلب و قلق شوق روحی و آرامی بخشد
 دیگر بار چون آن برق مشتعل گردد و آن نغمه ساکن شود ظهور صفات

نفوس و حرارت طلب و نفس شوق معبودت نماید و سالک
 خواهد که بجای آن ملائین صفات وجود مسلخ و ضلع گردد و غرق
 بحر فنا شود تا از نقب وجود یک رنگ بیاید و چون آنحال
 منور مقام او یکتیه باشد و گاه بید و نازل گردد و باطن او
 بجای مطلق و مشتاق این مقام او را الهی متبوع محقق بخند و ب
 و اصل گردد و شد
 بجز و بان و اصل طایفه باشند که سویی استغراق در بحر فنا
 و استملاک در عین توحید کنند و حرکات و سکنات وجود
 هیچ بخود اضافت نکنند و گویند حرکات ما همچون حرکات اینست
 ابواب است که بجای عمریک ممکن نبود و این معنی هر چند صحیح است
 ولیکن بحال آنجماعت بود زیرا که مراد ایشان از این سخن تمقید
 عذر معاصی و مناهی بود و حواله آن بارادست حق و دفع مکره
 از خود و این طایفه را نادقه خوانند و اینها نیز از قسم
 سیم اند از جمله اصحاب شمال و انواع ایشان سهل علی الله
 و احسنه الله تعالی گفتند شخصی میگوید که نسبت من از
 حرم جحانه همچنان است که نسبت ابواب با محراب آن گفتار این
 قایل اگر کسی بود که مراعات اصول شریعت و محافظت حدود

احکام عبودیت کند از جمله صدیقان باشد و اگر کسی بود
 که ز تو خط و انهماء در مخالفت احکام شرع باک ندارد و این
 سخن را برای آن گوید تا وجه حوالت افعال با حق سبحانه
 و استقامت ملاحت از نفس خود با مخالفت از دین و مملکت ظاهر
 کرد از جمله صدیقان بود اما
 متشبه بحق بمایه طایفه باشند که بتعمیر و تخریب نظر خلق
 مبالاتی زیادت ننمایند و اکثر عی ایشان در تخریب مرسوم
 و عادات و اطلاق از قیود آداب مخالفت بود و سرمایه حال
 ایشان جز فراع خاص و قطیة القلب نباشند و ترمیم بمایه
 زهاد و عباد از ایشان صورت نمیند و اکثر نوافل و طاعات
 از ایشان نیامد و تمسک بخرایم اعمال ننمایند و جز را دای
 فرایض مواظبت نکنند و جمع و استکثار اسباب دینی بایشان
 منسوب باشد و بطبیقة القاب قانع باشند و طلب مزید
 احوال نکنند ایشانرا قلند می خوانند و این طایفه از رحمت
 عدم ریا با سلامتی مشابیهت دارند و فرق میان ایشان آنست
 که سلامتی بجمع نوافل و فضایل تمسک جوید و یکن آثر از نظر
 اخلاق پنهان داد و اما قلندری از حد فرایض در نگذرد

میاطم اخفای همان زینت حلو و مقدس و اما این صاحب
 که درین زمان بیام قلندری موسوم اند و در وقت اسلام
 انکرون بودند و این صفات که شروع شد خالی اند
 این اسم برایشان عاریت است و اگر ایشان را حشویه خوانند
 لایق تر بود **سیان مستبیه** اما مستبیه بطل بمایه متبیه
 طایفه باشند هم از زباده که دعوی اخلاص کنند و بر
 ظاهر انس و بغور مباحث مایه و گویند مراد ما ازین
 سلامت خلق و استقامت خلق مردم است و حق سبحانه از طاعت
 خلق بی نیاز است و از معصیت ایشان غیر مقصود و معصیت
 را در آثار خلق منحصر دانند و طاعت را در احسان **بیان**
 اما مستبیه بحق بر مدان طایفه باشند
 که هنوز رغبت ایشان بکلی از دنیا مصروف نشدن باشند
 و خواهند که یکبارگی از دنیا رغبت بگردانند و ایشانرا
 مستزمن خوانند اما مستبیه
 سلطان زهاد جماعتی باشند که از برای قبول خلق ترک زینت
 دنیا کنند و خاطر ارجع اسباب دینی باز گیرند و بدان
 طلب تحصیل جاه کنند در میان مردم ممکن بود که بر بعضی حال

اینان منتهی شود و بپندارند که ایشان را دنیا اعراض کلی کرده
 اند و ایشان خود بزرگ مال جامه نیک اندر کو الذی بالذین
 یعنی ترک کردند دنیا را برای دنیا و لیکن که ایشان
 نیز حال ایشان مشتبه شود و گمان برند که چون حاضرشان به
 طلب اسباب دنیوی نیست علت آنست که اعراض کرده اند و
 این طایفه را مرایه خوانند **محقق** بنظر اما متشبه
 محقق بنظر آنست که ظاهرش بر سر فقر مترسم بود و باطنش خوانند
 حقیقت فقر بود و لیکن هنوز میل بخیر دارد و بکلفت بر فقر
 صبر میکند و فقیر حقیقی فقر را نمی خاص داند از حرم
 و تعالی و بران وظایف شکر هموار بفرستیم می رساند مراد
 بنظر این مقام آن طایفه اند که بحقیقت فقر محقق اند مترسم
 فقر و الا این قسم در فقر داخل شوند نه در متشبه با ایشان
مراد اما متشبه بطل بنظر آنست که ظاهرش بر سر
 فقر مترسم بود و باطن وی بحقیقت آن غیر مطلع و مرادش مجتهد
 اظهار دعوی بود و بصیت و قبول خلق و این طایفه را هم مرایه
 خوانند اما متشبه محقق بخادم آنست
 که هموار بخدمت بندگان حق سجانه قسام می نماید و بطن

میخواهد که خدمت ایشان را بابت بیغرض دینیوی مالی یا عجا
 مشوب نکرده اند و از ثواب بعلت هوا و با تحلیص کند
 و لیکن هنوز حقیقت از حد نرسیده باشد پس وقتی بحکم
 علیه نوریان و حقایق نفس بعضی از خدمات او در محل
 مستحق است و وقتی بحکم غلبه نفس خدمت او بمو او بریا
 آنجهت بود جمعی را که در محل مستحق باشند متوقع محبت
 و شاحد مت بلیغ تقدیم رسانند و بعضی را که مستحق خدمات
 باشند محروم گذارد و این چنین کنی استخادم خوانند **میان**
 اما متشبه مطلق بخادم کسی بود که او را
 در خدمت نیست از روی نباشد بلکه خدمت خلق را دادم
 منفع دینیوی کرده بود تا آن سبب استخواب افوات از او تمام
 و اسباب میکند و اگر آزاد در تحصیل غرض و تمییز را خود نشود
 نه بیند ترک کند پس خدمت او مقصور بود بر صلیب جاه و مال
 و کثرت اتباع و اشباع تاد و محافل و مجامع بدان تقدم و متا
 خوبید و نظرها و در خدمت همگی بر حفظ نفس خود بود و این
 چنین کنی استخادم خوانند **میان** متشبه محقق بمباد اما
 متشبه محقق بعبادت کسی بود که اوقات خود را مستغرق بعبادت

خواهد و لیکن بسبب بقایای دواعی طبع و عدم کمال تزکیه
نفس خود بهر وقت در اعمال و او را طاعات او فراتر و تعویق
افتد یا کسی که هنوز لذت عبادت نیافته باشد و بکلفت بدان
قیام می نماید و او را سستی خوانند **بیان سبب مبطل عبادت**
اما سبب مبطل عبادت شخصی بود از جمله مرانی که نظر
او در عبادت بر قبول خلق بود و در دل و ایمان بنوای آخرت
نیاشد و تا اطلاع غیری بر طاعت خود نمیداند قیام
نماید **اعاذنا الله سبحانه من التبعه والتریا و بالله العصمة**
والتوفیق و این قسم از مراتب از انواع قسم سیم است از
اصحاب **شمال القول فی التوحید و مراتب واریاهاش** معنی
مستخرج در معنی توحید و مراتب او **واریاهاش** مراتب
یکانه که توحید در لغت یکانه گردانیدن است یعنی چیزی را
یکتا ساختن از چیزهای دیگر و پیش علم از ظاهری توحید
یکانه گردانیدن آن بحقیق است از آنکه باطل قولا و اعتقادا
یعنی خدای را یکی گفتن و یکی اعتقاد کردن و آنکه باطل را نفی
کردن و ازین بود که انکار تعجب میکردند و می گفتند **جعل الاله**
الما و احد الا یه و پیش عارفان قدر الله اسرار هم توحید

یکانه گردانیدن دولت یعنی تحایر و تحریف و از تعالی بما
سوا حق سبحانه هم زردی طلب و اراده و هم ادبعت
علم و معرفت یعنی طلب و اراده او از همه مطلوبات و مرادات
مستقطع کرد و در همه معلوبات و معقولات از نظر بصیرت
او مرتفع شود از همه روی نوحیه بگرداند و بغیر حق سبحانه
آگاهی و شعورش نباشد حضرت شیخ الاسلام قدس سره
فرموده که توحید به آنست که او را یکانه دانی توحید آنست
که او را یکانه باشی **مصلحیه الحق** در رساله دیگر آورده که توحید
را که از صفات بند است سه مرتبه است مرتبه اول توحید
الوحدی است که عبارت از اقرار بکلمه طیبه و اعتقاد بضمون
آن و حاصل آن اثبات آن بحقیق است و نفی آن باطل و نفی
اهل اسلام درین معنی برابرند مرتبه دوم توحید توحید
که بواسطه جذب یا مواظبت بر تکرار کلمه طیبه نور و محقق
سجانه بوجودش که یقینا بر باطن سالک تجلی کند بحیثی
که صورت کثرت وجود بی محقق شود و جز حق سبحانه هیچ چیز
در نظر بصیرت وی نیاید و این هنگام حکم کند بانکه لا
موجود **لا اله الا الله** مرتبه سیم توحید وجودی که عبارتست

از شهود وحدت وجود حق سبحانه و تعالی در جمیع مراتب
موجودات و توحید در مرتبه اول از اصحاب عقل و قیاس است
و در مرتبه دوم و سیم از ارباب کشف و شهود و درین دو مرتبه
عقل را امکان اشارت و نقل از زبان عبادت نیست و شرح
این کلام و تفصیل این مرام از کلامی که بعد ازین نقل کرد شود
معلوم میگردد بدانکه امام حجة الاسلام رحمه الله گفته است
که توحید را چهار مرتبه است یکی قولی محض که بزبان کلمات
توحید گویند و بدل تصدیق نداشته باشند آنرا و این توحید
در دنیا بق ویران گشتن و رده کردن و مال ویران زاری
کردن و امثال آن فایده هدا مادی را احکام آخرت چه فایده
ندهد و تبیین اعتقاد که معنی کلمه را نیز بدل تصدیق
کنند بی شک و شبهه خواه بدلیل چون کلمات و خواه بتقلید
چون عوام و این توحید موجب حفظ و جان و مال و نیز بود
از عذاب آخرت سیم آنکه بمشاهد بیند که همه اسباب کثیره
مع کثر تصاد و از واحد قنار است و فاعل همه یکی پیش نیست
و هیچ کس دیگر را فعل نیست و این مشاهده از نوعی پیدا
آید که در سینه حاصل شود و مراد بشرح صدر اینست و در

توحید اعتقادی شرح نیست چه عقیدت بند بود که بدل فکر در
چه عین دلیل و چه عین تقلید و این مشاهده شرح بود
که همه بند ها یکشاید از دل و این توحید اگر چه بدو وجه بزرگ
است درین مرتبه خلق را می بیند و خالق را نیز می بیند و قنا
دوی بیند در تفرقه و کثرت است نه در جمع و و جان چهارم
آنکه بیند در وجود مکر یکی را بدان معنی که حاضر نشود
در شهود و قلب وی مکرر احدی را از استقرار باطن
و می بداند که واحد حق همه و ساطع را و نفس خود را نیز فانی
بیند و این دو وجه علیاست و شرح این کی را که بدین ترتیب
باشد دشوار بود بلکه محض در مرتبه سیم است اگر کسی حلال
کند که چگونه تواند بود که همه اسباب کثیر را واحد بیند
از واحد حق سیم نه جواب وی آنست که حقیقتهاست که بیان
اعتبار واحد است و باعتبار دیگر امور متکثر چون حقیقت
انسانیه مثلا که شامل مزید و غیر و بکر و غیر هم است و چون
حقیقت بیت که شامل است سقف و حیدران را و هرگاه که
کسی دانست که خالق نیست اشیا و اسکرته و مختلف جمیع
و موت و حیات و فقر و غنا و منع و عطا و وجود و حرکت و قن

همه از دست و قدر از ذات ارض و سموات متعلق به شیب مگر
 باذن او و دانست که غیر از و آیی نیست قافل شود از ماسوی
 او و نظر نکند بغیر او و همه را مستحسین در تحت قدرت او اگر
 کسی گوید که این در جهادات مسلم بقوان داشت اسناد را آدمی
 که فعل وی با اختیار و ویت اگر خواهد کند و اگر نخواهد ترک
 کند متکلی بود و جوابی آفت که اندک گوید بندگان را اختیار است
 منافی قول ما نیست که گفتیم همانا حق است بلکه گویم که اختیار
 منیر از خلق است چنانکه آدمی در نفس خویش مضطر است
 در اختیار خود نیز مضطر و مجبور است و اختیار علم و ارادت
 و قدرت را در وی می آفرینند زیرا که اختیار بیند بدان معنی
 نیست که هر چه خواهد بفرزند خود کند و اگر خواهد آنرا ترک
 کند چون اختیار وی که حق سبحانه و تعالی را هست بلکه اختیار بیند
 بدان معنی است که اگر خواهد کند و وقتی که داند و عقاید وی
 حکم کند که خیر در کردن آن فعل است و چون دانست که خیر
 در کردن آنست بضرورت ارادت پیدا نماید و قدرت
 در کار آید و اعضا در حرکت آرد تا آنجا که آن فعل کرده
 شود این علم بخیر و ولادت و قدرت ضروری همه بخلاق

حیات و آدمی محمول و در آنست و در آن مجبور و بر ارادت در
 نفس خود و در آن عمل اختیاری خود مضطر و مجبور باشد
 و باجمله افعال آدمی بر عهده کونه است یکی را طبعی گویند که در فعل
 آن و بر اصرار اختیار نیست چون افنادن وی از جای بلند
 در نیم آله در حکم طبعی است چون نفس زدن و چشم زدن
 و اگر ارادی گویند سیم اختیار است که بعد از آنکه علم بخیر است
 آن در وی خلق کرده شود ارادت و قدرت بضرورت پیدا
 آید و آن فعل موجود گردد پس علم و میل همیشه مستتبع ارادت
 جاز است و ارادت و قدرت مستوفی حرکت همچنین است
 ترتیب در هر فعل و همه مخلوق است و بعضی را سبب طریقت و بعضی
 این ترتیب است فوقه عز و جلال کل غنی منتشاء بقدره و از جمله
 قدرت خلق حرکت در دست کاتب مثلا بعد از خلق قدرت
 و قصد و ارادت پس هرگاه که ظاهر شد این امور را بعد در
 جسم بیند که مخیر است در تحت قدرت دیر اهل عالم ملک و نه نماند
 که از عالم غیب و ملکات محبوب نماند که این شخص حرکت کرد
 و کلمات کرد و سبقت و بینداخت لیکن نماند که میشود از عجب
 غیب و سرادقات ملکوت که ماریب از دایم و لیکن الله می

و ملوهم بعد از آنکه باید دید که لازمی است که عقول متخیر شود
 و بعضی گویند این جبر محض است و بعضی گویند که اختراع بر او
 است و بعضی گویند که میان این و آن کلب است و همه از وجهی
 صادق اند و از وجهی قاصر و پیش صاحب بصائر حق آنست
 که جمیع اعیان و افعال و اعمال و علم و ارادت و قدرت همه از قادر
 قهار است و ماعدای این ضلالت اگر کسی گوید که بشر عیب
 برای چیست و ثواب و عقاب خواص اعمال و اخلاق جلیلی بنده است
 که در قیامت ظاهر کرده میشود بروی چنانکه در حدیث آمده
 که انما هی عملکم نزد الیکه یوم النیامه حاصل آنکه از معاصی
 و اخلاق بدیهه چون شرب و زانی و غصب کردن و بخلاف
 شریعت آنتهی تولد کند که در جهان و می افتد و مملکت وی
 در آن باشد و از ایمان و طاعت نوری تولد کند که در جهان
 و محاسن و نعمتی ظاهر شود که جنت و رامت وی باشد و آن
 نور آنست که در رخ و فرو نشان در چنانکه نور عقل آتش خشم و غضب
 فرو نشاند و آموختی از برای ظهور افتیاد و عنادیت که
 در جهل و سرشت هر کسی مکنون و مستحبات و چون سخن
 اینها دایت شد و بطلویل انجامید باز که در مبدل که توحید و

است و از برای این جهت جبر است که ثواب و عقاب

بین مراتب آن و من الله التوفیق بدانکه امام مجتهد اسلام
 حمد الله مراتب توحید را چهار گفته است و تصدیق علیه الرحمة
 مرتبه که چنانکه گذشت زیرا که همه توحید قولی که در احکام آخرت
 فایده ندارد اعتبار نکرده و صاحب ترجمه عوارف مراتب را چهار
 گفته اما توحید الهی را یکی از آن مراتب داشته و امام و مصنف از آن که
 نکرده اند بنا بر آنکه ایشان توحیدی را که صفت بندگان است بیان
 کرده اند و توحیدی را که وصف الهی است بیان نکرده اند و صاحب
 ترجمه هر دو را بیان کرده چنانکه مصنف نقل میکند فی فضل الشاه
 من الباب الاول من ترجمه السوارف توحید و مراتب است
 اول توحید الهی است و دوم توحید علمی سیم توحید حاصلی
 چهارم توحید الهی اما توحید الهی یعنی آنست که بندگان متفرد و صف
 الهیت و توحید استحقاق معبودیت حق سبحانه و تعالی بر
 مقتضای اشارت آیات و اخبار تصدیق کنند بدل و اقرا و
 بران و این توحید فی نفسه تصدیق بخبر و اعتقاد صدق خبر باشد
 و مستفاد بود از ظاهر علم یعنی اول مرتبه علم که مشایخ و علمای
 بطریق این طایفه حاصل کرده و تمسک بآن خلاص از شرک جلی
 و انحراف در سلك اسلام فایده دهد و مقتضای حکم مروت

ایمان با عموم مؤمنان درین توحید مشارک اند و بدین مرتبه
متفرد و مخصوص - مراد بتصوره اینها معنی است که صوفی را نیز
شامل است - اما توحید علمی مستلزم دانستن از باطن علم که آنرا علم
یقین خوانند - یعنی در مرتبه تا به علم وجودی کیست بعد از
مشغولی بطریق این طایفه حاصل آید - و آن چنان بود که
بشدت در بلایت طریقه تصوف از سیر یقین بدانند که موجود حقیقی
و مؤثر مطلق نیست الا خداوند عالم جل جلاله و جود ذات
و صفات و افعال او ناچیز دانسته اند هر ذاتی را فروغ او نور ذات
مطلق مشتاسب و هر صفتی را بر تویی از نور صفت مطلق دانند
چنانکه هر کجا علمی و قدرتی و ارادتی و جمعی و بصری یابد اثر او
اثر علم و قدرت و ارادت و جمع و بصیرت است و علی هذا لیت
جميع الصفات والافعال و این مرتبه از اوایل مراتب توحید لاهل
خصوص و متصوفه است و مقدمه آن با ساقه توحید عام
پیوسته و متشابه این مرتبه است که گویند نظر آن از توحید علمی
حواشند و در توحید علمی بود بلکه توحید باشد رسمی از درجه
اعتبار ساقه و آن چنان باشد که شخصی از سر ذکا و فطنت بطریق
مطالع یا سماع تصور ی کند از معنی توحید و رسمی از صورت

توحید در صورتی که تمام کرد و از انجا در اشاء بحث و مناظره کا
غنی بر معرکوسد چنانکه ز حال توحید هیچ اثر در او نباشد و توحید
علمی اگر چه در مرتبه توحید عالی است و یکی از توحید حلی مرجی
تا آن مراد بود و نیز آنچه من نشنیدم میثاق توحید بینا المیزان
و صف ترابین توحید است - شجره بام آنجا است در بهشت
یعنی مزج شراب ایشان از چشمه ایت که مرقبان از آن اشامند
و ازین جهت صاحب آن بیشتر در ذوق و سرور بود چه بنابر مزج
حال بعضی از ظلمت رسوم او مرتفع شود چنانکه در بعضی تصانیف
بر مقتضای علم خود عمل کند و جود سبب را که روابط افعال الهی است
در میان نه بیند اما در اکثر احوال بسبب بتایای ظلمت وجودی
و مقتضای علم خود مجبور شود و بدین توحید بعضی از توحید حلی
برخی از اساس توحید حلی آنست که حال توحید وصف لازم دانست
موسد کرده - یعنی توحید حلی یکسان شدن دلست از غیر خویش
بر وجهی که یکسان دل لازم کرده - و جبهه ظلمات رسوم وجود
از اندک بقدرت او نور توحید متلاشی و مصحح شود
و بود توحید در نور حال و مستقر و مندرج کرده بر مثال سدا ج
نور کوکب در نور آفتاب غیا استبان لغیر ادای صوت

باینکه در تنویر لکویک یعنی چون صحت حقیقت وحدت
 ظاهر گردد با سطر و روشنی او جمع الیوار پوشیده شود و درین
 مقام وجود واحد در مشاهده جمال وجود واحد چنان مستقر
 عیان جمع گردد که ذات و صفات واحد در نظر شود او بی بد
 تا غایتی که این توحید را صفت واحد بپندارند صفت خود را این
 دیدن را هم صفت او بینند و هستی او بدین طریق قطره را در
 بحر فناء طر موج بحر توحید یافت و عرق بحر جمع گردد و از اینجا
 قول حیدر قدس سره غالی سن استوحید معنی یقین است
 ترسمه و تبت از حق میسر است که از الله کلام است یعنی معنی
 یکسانی حق سبحانه و تعالی را در این کلمات رسانده اند
 بعد از آنکه از نظر روی همه چیز مرقع گردد و حق سبحانه چنان
 که در اول آزل بود که کان و لا یک معنی است یعنی بود
 حدی و در مرتبه وجود وی چه چیز نبود چه جمع اعتبارات حقیقه
 و غیر حقیقه تالی ذات وی احد و معلول وی و قالی و معلول امر
 مرتبه سابق و مبد نبود و باقی نفس است که در آن محک کار
 شرح این دشوار است شیخ محی الدین قدس سره معنی این
 را چنین گفته است که اکنون حق موجود است و هیچ چیز با او

موجود نیست چه وجود ظاهر از نظر اهر از وجود مطهر نیست
 بلکه وجود حق است که از نظر اهر ظاهر است و مبدل آثار است در
 ایشان پس شیامن حیثا لوجود حق باشند و منشا این
 توحید نور مشاهده است و منشا توحید علی نور مراتب و بدین
 توحید اکثری رسوم بشر پیوسته شد و بتوحید علی ملکی
 از آن رسوم مرقع گردد و سبب بعضی زبایای رسوم در توحید
 حلال است که تا صد و در ترتیب اصال و تقدیم اقوال از موحد
 ممکن بود بدین جهت در حال حقیق حق توحید چنانکه باید
 گذارد نشود از اینجا است قول ابی علی دقاق قدس سره که
 توحید در مرتبه یقینی و غیر یقینی و غیر یقینی را یقینی حقیقه یعنی
 حقیقت توحید بقرض خواند مانند وام و بر خواند گذارد
 و غیر یقینی مانند که حق خدمت وی بجای نتوان آورد و این
 سخن را آنست که سبک مرکب و حق سبحانه بی طاعتی که زنی
 اکثر ذممتی و خادجی سلوبت و مرکب بی طاعتی را نتواند یافت
 بطریق ذوق و خواص موحدان را در حال حقیق از حقیقت توحید
 صرف که یکبارگی آثار و رسوم وجود در متلاشی گردد که کما
 الحمد بر مثال برق خاطف لامع گردد و فی الحال منطفی شود و بنایای

سوم دیگر بان معادیت که درین حال جکی بنیای تریب
 خفی مرتفع کرده و برای این مرتبه در توحید آدمی مرتبه دیگر
 ممکن نیست ما توحید الهی گفت که حق سبحانه در آل آزال بنسب
 خود بتوحید دیگری همیشه بوصف وحدانیت و نعمت فردانیت
 موصوف بود و شعوبت کان الله و هم یک معنایی و اکنون هم
 چنان بر نعمت ازلی واحد و فرد است و الان و کما کان و تا ابد
 الا با دهم برین وصف خواهد بود کل شیء من الالهة گفت
 میلت تمام معلوم شود که وجود همه اشیا در وجود او امر و زایل
 است و حواله مشاهده اشغال بفراد حق محبوبانست و الازلی
 به سایر و اصحاب شاهیست که از مضیق دمان و مکان خلاص
 یافته اند این وعد در حق ایشان عیان افتد است و این توحید
 الهی است که از وصفت نقصان برکاست و توحید خلاص
 بسبب نقصان وجود ناقص مرد نقصان وجود حیثیت ترک
 و تقید است و نسبت نقصان توحید ببارت است که مرکب مخلوق
 است این و متید واحد حقیقی را در نمی تواند یافت و حضرت
 شیخ الاسلام قدس الله تعالی سر کتاب منار الساریین را برین
 سه بیت ختم کرده است **سَاءَ مَا رَدَّنَا وَأَوْحَدُونَا** **وَإِلَهُنَا** **وَإِلَهُنَا**

مَنْ وَحَّدَهُ جَاهِدْ یعنی بیان حقیقت توحید ذاتی حق
 سبحانه نکرد هیچ احدی چه هر که بیان توحید کند از حق
 وجود و انکار توحید لازم کرده زیرا که توحید وی مستلزم تثلیث
 شود چه فعل و فاعل و نسبت بینما سه چیز است **تَوْحِيدُ مَنْ**
يَقْطُوعُ عَنْ نَفْسٍ غَارِيَةِ أَطْلَقَ الْوَحِيدُ یعنی بیان
 حقیقت توحید آنکی که سخن گوید از نعمت او بوحیدانست
 توحید عاریتی بوده حقیقی که باطل میکند آرا حق و احادیث
 توحید را و خود عاریتی بخلق و نعمت هر آیه عاریتی بود در حق
 احدیت چون وجود متلاشی که دعاییت پیاپی بار گردد در
 پیش حق باطل ندانستند بخلق مانند مطلق بظن کجند
 بظناعت و در تقریب هر چه بعباریت باید که روی دلالت کند
 اگر بنا بر نیات بود از واحد گویند و اگر بخوازم بود رسم گویند و
 آن مستلزمی ترکیب و تعدد و تکثر است و این حقیقت از انجیل
 منزه است و عبارت و اشعار ازین حضرت معذ و از معذ
 چنین ذکر کرده است **مَرِثَ شِدَادَ كَانِي رَحْمَةِ اللَّهِ** **تَوْحِيدُ**
إِنَّا تَوْحِيدُ **وَنَعْتُ مِنْ يَعْتَبِرُ أَحَدُ** یعنی توحید
 حق ذات خود **لَا تَحْجُزُ** و محو معلوم توحید حقیقی است

یعنی است که احد و متخرف از حقیقت توحید بنا بر نگذاشته
 مدرك و مشهور ویت بسط اضافی است در حقیقتی بر مطابق
 وحدت حق که بسط حقیقی است نبود و متخرف بود از واقع و الله
 تعالی اعلم
 و فی کتاب کشف المحجوب خلاصه و نه سجاوه و تعالی بر همان بنوی
 ر باقی گردانیده است و اولیای را سبب ظهور آن کرده تا پیوسته
 آیات حق و محبت صادق محمد صلی الله علیه و سلم ظاهر می باشد
 و بر ایشان را الایان عالم گردانیده تا معجزه و مرشدیت و پر افشاند
 و راه مسابقت فنون در نوشته آسمان ماران بر کلمات اقدم ایشان
 آید از زمین نبات بصفت احوال ایشان روید و بر کافران
 مسلمانان نصرت بهمت ایشان یابند چنانکه ایشان را تصریح
 دران و شعوری بدان بود و ایشان چهار هزار اند که مکنون مانند
 و مر یکدیگر را با سلسله معنی تفصیل احوال خود را می دانند و توانند
 و مجال حال خود را ندانند و اندر کل احوال از خود و غافل مستور
 باشند **ح** یعنی تفصیل احوال خود را ندانند و دیگر می نیز تفصیل
 ندانند احوال ایشان را و اخبار بدین و اوردست و محض اولیای اند
 ناطق و مر خود اندرین معنی بحمد الله خبر عیان گشته است

اما آنان که اهل حل و عقدند یعنی اهل شرف اند و
 امور از ایشان باختیار صادر گردد و سر منکان درگاه حق اند
 سیدند که مرایشان را احیاء خوانند و چنانکه بیکر از ایشان
 را ابدال خوانند و هفت و یکراش را ابر خوانند و چهار
 دیگرند که ایشان را اوتاد خوانند و ایشان در چهارجه
 علامتند و بپرکت ایشان چهارجه عالم را حق تعالی نگاه میدارد
 و از ان جهت ایشان را اوتاد گویند که چنانکه بنیاد خیمه بود
 می باشد بنیاد علم بدیشان است و سه دیگرند که ایشان را اقبیا
 خوانند و یکی که بر اقطاب و غوث خوانند غوث همان قطب
 که باعث ارنگ سپاه می برسد بدو و بر غوث میگویند و نام غوث
 عبدالله است و این جمله مر یکدیگر را بت سند و اندر امور
 بادن یکدیگر محتاج باشند و بدین نیز اخبار مروی ناطق است
 و اهل حقیقت بر صحت این مجتمع اند شیخ محمد الدین قدس
 سره فرموده که دوازده تن اند که ایشان را ابدال گویند و ایشان
 خبر ابدالند و هرگز ازین زیاده و کم نمی شوند و از ان جهت
 ایشان را ابدال گویند که اگر یکی از ایشان نیامد باقی را وی بدل
 و نایب شود ایشان را در امور و ایشان در دوزخ دنیا بر کسی

در این کتاب و در این
 سبب احوال و حال و سبب
 چهار ابدال و اقبیا
 و اوتاد است

که میخواهند ظاهر میشوند در عالم مثال بشکلهای غیر شکل
مخصوص اشارت و بعد از آنکه بلاد آخرت نقل کنند نیز
چون میکنند صاحب فتوحات مکیه رضی الله تعالی عنه
در فصل سی و یکم از باب صد و نود و هشتم از آن کتاب رجال
هفتگانه را ابدال گفته و در آنجا ذکر کرده که حق سبحانه و تعالی
زمن را هفت اقلیم گردانید و هفت تن از سالکان خود را
برگزید و ایشان را ابدال نام نهاد و وجود هر اقلیمی را
یکی از آن هفت تن بکامیلا **روح** و هر یک از این هفت بر قدم
یکی از انبیاء علیهم السلام آنکه اقلیم اول خلق نبوی دارد بر قدم
خلیل است و آنکه بر قدم کلیم است اقلیم دوم بخلق بری و آنکه بر
قدم هارون است اقلیم سیم بخلق وی دارد و آنکه بر قدم ادريس
است اقلیم چهارم و آنکه بر قدم یونس است اقلیم پنجم و آنکه بر قدم
عیسی است اقلیم ششم و آنکه بر قدم آدم است اقلیم هفتم صدر است
علیه السلام و گفته است که من در جمیع مکاتیب ایشان جمع کردم و
برایشان سلام گفته و ایشان بر من سلام گفتند و ایشان سخن
گفتم نشان داشتیم که راست است و کما اکثر علماء
مشهورین - یعنی مدبر کسی را که نیکوتر باشد طریق او از

ایشان و نه کسی را که پیش بر است مشغول و ایشان بخندای
مروزموده که من مشغول اندیدم مگر یک کس در قوتیه و حضور
شیخ الاسلام احمد بن محمد بن سرور مود که در وی در کوهستان
نشان بود و با او میگردم قطب زمان یا من آمد گفتیم خدا به
منزله را و همه انبیاء و رسل علیهم الصلوات والسلام می دیوانند
اگرین قطب را برین نمای چه باشد پس از پیش خود نظر کردم از
جانب مغرب و برآیدیم بدان کون قاف نشسته مرچنان نمود که جانمان
از نور پوشیده من و قصد کردم که بنزد یاق اوریم و بدعا و صیحه
کنم و امر گفتند ای بی همت همه عالم بامید که حاجت بنو بردارند
تا او شفیع باشی ایشان را و توان ما چه حاجتی که نیافتی که بخواه ما التجا
میکند من بخیل گشتم از آن تشویخ و خور و ^{چهره} ^{کسی} ^{است} ^{انسان} ^{الاولیاد} ^{الد}
بحفظ الله بهم العالم اربعه اقسام اولهم اهل بیت
و اما من اهل بیت و القطب هو اهل بیت و ^{یعنی} ^{باید} ^{که}
او قادی که حق سبحانه و تعالی حفظ عالم میکند چهاراند و ایشان را
اختصاص بحق زیاده است از ابدال و اما من که در شخص من
یکی بر جانب راست و قطب و یکی بر جانب چپ و یکی ناظر بک
است و دیگر ناظر بک که ایشان را اختصاص بحق بیشتر است از

او تاد و قطب اختصاص وی بخوان همه پیشتر است **مس** و الابدال
 فی هذه الصریق لفظ مشترك یصلون علی من تبدلک اوست
 المات موت بالحمود و یصلون علی هذا خاص و هم انعمون
 عندک بعضهم لیس جیمعون فیها منهم من قال عددکم سبعة
 والذین قالوا سبعة من فصل السبعة الابدال خارجین من
 الاوتاد متمیزین **مس** من قال ان الاوتاد الاربعه فالابدال
 سبعة و من من السبعة الاربعة هم الاوتاد و اثنان هما
 اما ان و واحد هو القلب و هذه الجملة هم الابدال یعنی
 ابدال دین طریق و عرف این طایفه لفظی است که تارة اطلاق
 می کند بر جمعی که تبدیل گردانند صفات ذمیمه را بجمید و عدد
 ایشان مختصر نیست و ثان اطلاق می کند بر عدد معین بعضی
 بر جمیع اطلاق می کند که ایشان اشتراک در صفتی مخصوص
 و بعضی می گویند که عدد ایشان هفت است و آنان که عدد
 ایشان هفت میدارند بعضی برین اند که اوتاد ابدال خارج
 اند و بعضی گویند که اوتاد از جمله ابدال اند و وی دیگر از ابدال
 اما سان و زیران قطب اند و دیگری قطب است و این جمله
 از ابدال اند **مس** و قالوا سبعة بدلا لکونهم اذ مات واحد منهم

كان الآخر بدله و یؤخذ من الاربعین واحد و یکمل الاربعون
 بواحد من الثقب **مس** و یکمل الثمانية بواحد من صاخی
 المؤمنین یعنی این هفت تن را که ابدال گویند بنا بر آنست
 که چون یکی از ایشان برود دیگری که بحسب مرتبه از وی فروتر بوده
 بجای وی نشاند و حفظ مرتبه کند و یکیل سید و حفظ مرتبه ثانی
 یکی را بر عین شود و یکیل اربعین ثلثاته و یکیل ثلثاته
 یکی از عامه مؤمنان **مس** و قیل سئلوا ابدال الایم اعطوا انفسهم
 ان یزکوا بدلتهم حیث یریدون لا یریدون فی ملوسهم علی
 عین منکم فان لم تکن علی علم فکیس من اقتضاب هذا المقام کذا فی
 الباب السادس عشر من الفتوحات المکیة یعنی بعضی میگویند
 که تنبیه ایشان بابدال از آن جهت است که حق سبحانه ایشان را قوتی
 داده که چون خواهند بجای روند و بنا بر باعثی خواهند که شود
 ایشان درین موضع بود شخصی مثالی بر صورت خود در آن موضع
 بگذارند بدلت خود بعلم و اراده خود اما جاعلی که بدلت ایشان
 شخصی مثالی پیدا شود بی اراده ایشان آنها را ابدال بگویند و
 بسیاری از اولیا چنین باشند همچنین است در باب شائسته
 الفتوحات مکیة - شیخ طریقت شیخ فرید الدین عطار قدس الله

تعالیٰ سن گفته است که تو مرا از اولیاء الله تعالیٰ به شد که ایشان را
 مشایخ طریق و کبر حقیقت او بیایان نامند و ایشان را
 در ظاهر به پیری احتیاج نبود زیرا که ایشان را حضرت رسالت
 صلی الله علیه وسلم در حجر عنایت خود پرورش میدهند بی
 واسطه غیر چنانکه او پس را داد و رضی الله تعالیٰ عنه و این عظیم
 مفدی بود و بر عالی مرتبه تا که اینها رسانند و این دولت روی
 بکه نماید **ذَلَّكَ فَخَلَّ اللَّهُ يَوْمَئِذٍ سِتْرًا** و همچنین بعضی از
 اولیاء الله که متاعان آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعضی از
 طالبان از محبت روحانیت تربیت کرده اند بی آنکه او را در ظاهر
 پیری باشد و این جماعت نیز داخل اولیایانند **یعنی او بی**
لازم نیست که از روحانیت حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
 تربیت یابند بلکه هر کس که از روحانیت و از اولیاء تربیت یابد
 نیز او پس خوانند خواه آن ولی در قید حیوة باشد و خواه بشد
من چون حضرت مولانا زین الدین ابو بکر تمیما دی رحمة الله که
تربیت از روحانیت حضرت شیخ الاسلام احمد جامی قدس سره
یافته است بعد از چندین سال از وفات وی و چون حضرت
 خواجه بهاء الدین نقشبند رحمة الله که از روحانیت خواجه عبد

الحال عبد وانی قدس سره تربیت یافته بوده از وفات وی
 و بسیاری از مشایخ طریقت را در اول سلسله که بحسب این مقام بوده
 چنانکه شیخ برکات شیخ ابوالقاسم کرکلی طوسی را که سلسله مشایخ
 حضرت ابوالخیر نجم الدین الکبری با ایشان می پیوند و از
 طایفه شیخ ابوسعید بن ابی خیر و شیخ ابوالحسن خرقانی اند قدس
 الله تعالیٰ روحهم در ابیت مذکور این بوده که علی لدوام کفنی
 اوتیر اوتیر **ومن الله العصمة والشفقة والرفق** **میر**
یعنی حسن در بیان فرق
 میان معجز و کرامت و اسناد راجع **وفی القسمة** لکب الامام
 الخیر فی الدین الرازی رحمه الله تعالیٰ را ظاهر ضرورت عبادت
 علی انسان مذکور امان بکون مقرون بالدعوی و لا مع الدعوی
 والقسم الا قبل دعوی بکون بالدعوی امان بکون دعوی الخیر
 او دعوی النبوة او دعوی الولاية او دعوی التحرر طاعة الشیطان
 فمذا ربنا امام **یعنی امام فخر الدین رازی در تفسیر**
کیر آورده که چون از شخصی خارق مادی ظاهر کرد و خالی از نبوت
از آن که بآن خارق عاده دعوی همراه هست یا بی نوع اول که
بآن دعوی همراه است آن دعوی یا دعوی الوهیت است

یا نبوت یا ولایت یا دعوی محرم یعنی تخیر بود بین چهار قسم
است القسم الاول ادعاء الالهية وحق اصحاب ظهور
خوارق العادات علی بدن و معارضة كائنات فرعون كان
يتبع الالهية وكان يظهر علی بدن موارق العادات وكان مثل
ذلك في حق النجاشي قال اصحابنا وانما جاز ذلك لان شكاه
وخفته يدل علی كذبه فظهور الخوارق علی بدن لا يفضی إلى
التبیس یعنی قسم اول که با وی دعوی الوهیت است امر است
وجامع تجوز کرد. استد وقوع ویرایی آنکه معارضی بوی
بعادت شود که مکذب دعوی وی باست چون خوارق که از فرعون
ظاهر گشته و منقولست که از جمال نیز ظاهر خواهد شد و من
آنکه درین قسم احتیاج به پیلا شدن معارض نیست آنست
که سابق برین خرق عادت و معارض وجود گرفته که مکذب دعوی
و نیست پس احتیاج بجدوث معارض نبود و آن معارض نفس
مدعی است و احوال و کج جمیت و مقدار و تخیر است چه حق
سجانه ازین صفات منزمت و چون مکذب سابقا وجود
گرفته مفقذی بلیس و اشتباه نکرد القسم الثاني ردع البتة
وهذا القسم قسم لانه ان يكون ذلك المدعى صادقا او

کاذبا فن كان صادقا وجب ثبوت الخوارق علی بدن وهذا
متفق علیه بین كل من اقر بصدق النبوة واثبات من كان كاذبا لم يخر
ظهور الخوارق علی بدن وبقدر ان يظهر وجب حصول المعاد
ح یعنی قسم دوم که با وی دعوی نبوت تمامست و فرضست
ویرا که حال نیست که مدعی صادق یا کاذب اگر صادق است و
ظهور خوارق از وی زیرا که اثبات نبوت بی خرق عادت وجود
نگیرد و این امر است متفق علیه نزد یک قایلین به نبوت و اگر کاذب
روایتست که از وی خارق طامس کرد و مکرانگه با وی مکذب
حادث شود بنا بر آنکه احوال سابق وی دلالت نمیکند بر نبوت
و القسم الثالث وهو ادعاء الولاية فالنايلون بكرامات
الاولياء اختلفوا في ان هل يجوز ادعاء الكرامة انما يحصل
علی وجه دعواه ام لا یعنی قسم سیم که با وی دعوی ولایت
تمامست اختلاف افتاده میان آنان که قایلند بکرامات
که آیا اولی لازمست که دعوی کرامت کند یا نه و بر تقدیری که نوا
آیا بر طبق دعوی کرامت وجود کسیرد یانی و حق شبانست در هر دو
صورت و القسم الرابع وهو ادعاء النجوة و صاعة النجاة
و عند اصحابنا يجوز ظهور خوارق العادات علی بدن و عند

المعترلة لا يجوز يعني قسم چهارم که ادعاء بحسب نزدیک
 اهل سنت آنست که بحر خوارق عادات وجود گیرد و نزدیک
 معتزله آنست که وجود نگیرد و اما انش و موان یظهر خوارق
 العادات علی میلان من غیر شی من الدعاوی فذلک لان الانسان
 اما ان يكون صاحب حقیقت عند الله و اما ان یکون خبیثا مذموم
 والاقل من القول بکرامات الاولیاء و قد ائنفق اصحابنا علی حیوان
 وانکر ما الممتنع الا بالاحسب البصری و صاحب محمود الخوارق
 یعنی نوع ثانی که ماوی دعوی همراه است خواهی نیست که آن
 شخص صاحب است یا صاحب نیست اگر صاحب است این ادراکات
 اولیاست و اهل سنت قبول اند بکرامات و معتزله منکرند مگر ابو
 الحسین بصری و مصاحب وی محمود خوارق می و اما الشافعی
 و موان یظهر خوارق العادات علی بعض من کان مردودا عن صفة
 الله فلهذا هو المتحرک الاستدراج یعنی اگر آن شخص صاحب
 نیست آن خرق عادت از وی استدراج بود و تنمیه وی با استدراج
 برای آنست که استدراج در لغت نزدیک کردن است و این
 خرق عادت بواسطه غروری که لازم و بیست صاحب خود را بخواست
 و اسباب آن نزدیک میکردند شیخ محی الدین قدس سره آنرا

در حدیث

در مشاهدات که آنچنانچه نیست کرامت ولی تواند بود یعنی شایسته
 از نبی صادر شد مثل طلبیدن درخت و احبابه وی تواند بود که
 از ولی صادر کرده و نزد یک جماعت مسلمان مگر ابو اسحق سمریانی که
 وی تجویز نکرده و من نیز تابع و هم مگر گاهی که مقصود ولی از ان کرامت
 اثبات نبوت نبی باشد که درین مقام تواند بود که از وی مثل بحر
 نبی صادر شود و اگر ابو اسحاق بدین احتمال متنبه می شد موافق بود
 و هم شیخ قدس سره فرمود که خوارق عادت چندین نوع است یکی آنکه
 بتسلط مت بود چه احرار عالم متاثر شوند از یم بنظم دیگر آنکه بحیل
 طبیعی بود دیگر بنظم حروف و تلفظ با سماء این خرق عادت که در
 نظر رایجی و کما بحسب واقع بود دیگر آنکه مختص بجناب الهی بود
 که قوت بند بآن و فائز آنکه دل بکبر حق سبحانه بر وی ظاهر میگردد
 تا از وی ظاهر میشود با حق سبحانه و اعلام وی و این نوع چندین
 قسم است بعضی این قسم می معجزه است و بعضی مایات
 و بعضی بکرامات و بعضی بمنته و باعث بعضی بحر و بعضی مگر
 و استدراج اما تاثیر بهت بران وجه بود که خاطر خود را براند
 آن مصلوب کار در وجهی که بخوارق غیر آن مطلوب نکند و حقا
 آنکه هست را بهی کشش حسد و اینه می گاهند و وی تهی کرد

که در کتب
 سیرت شریف
 مشک ساری
 در حدیث آمده

اینکه منتفی خود و آنکه بحیل طبیعی بود مثل سیر شدن بعضی
 حبوب در زمان لطیف بواسطه تربیت وی بعضی اسباب غیر
 معار و شیخ قدس ستره در فتوحات آورده که جمع حروف و تلفظ
 با سماء و کلمات از برای ترتیب آثار علم سیاست و کاه بود که حق
 سبحانه شخصی را چنان سازد که اسم الله وی کار همه اسماء و کلمات
 که در بعضی آنجه مرتب میشود بر حروف و اسماء و کلمات مرتب
 گردد بر کتب بسم الله و این بسم الله فاعله است بسم الله سائر
 سور و میگوید که فاعله مبتدئ متقی بقدری در عالم میگرداند
 الکتاب و پنداشت که همه کس این حالت تعجب مینموده که مردم
 در وقایع هر اوستی تحت الکتاب بخینند و الله اعلم
 فتاریخ الاسام محمد بن عبد الله بن علی الیافعی رحمه الله جمع الیافعی
 الرازی رحمه الله فی التفسیر الکبیر من العربی و العجیب مدیترت کل
 طالب و هو کبیر جلد اوله فی الوعظ الی الیافعی و کان یعظ بال
 اللسان العربی و الجمی و کان یحفظه الواحد حال الوعظ و تکرار الکلام
 و کان یحضر جملة سبینه هرات و باب المذاهب و الفلکات و یسأل
 و کان یحب کل من یحس الاجوبة فی الجدل و دلالت و رجع بسببه
 کثیر من انکرامه و عمره الی مذهب مالک و کان یلقب هرات

شیخ الاسام و نوی هرات بوم الاسام یوم عید المصی است
 و ستمائة و قیل ان الکرامیة متو و کانت ولادته فی الخامن و الفخر
 من شهر رمضان المبارک سناربع و اربعین و قیل سنة ثلث
 و اربعین و خمسمائة بالزنی یعنی در تاریخ امام یافعی مذ
 کور است که امام رازی را فراهم آورده و در تفسیر کبیر بسیار ی
 تعجیب و عراب که هر طالب از آن خوش وقت کرد و آن کتاب است
 بزرگ و ویراد و وعظ و عطاء و بیضا بوده بزبان عربی و عجم و عظیم
 و در آن وعظ و عطاء و اوجدی شدن و که بسیار میگرد و مجلس در هرات
 میکند و اصحاب مذاهب مختلف مجلس وی حاضر میگشتند و از
 وی مسائل استفسار مینموده ایشان و اجواب شافی میداده این
 جهت بسیار از طایفه کرامیه و غیر ایشان رجوع بمذهب مالک
 کرده اند و وی در هرات ملقب بشیخ الاسام بوده و وفات وی در
 هرات بود و روز و شب عید فطر از سال شصت و بیستم از هجری
 و بعضی میگویند که کرامیه و التمیم کردند و ولادت وی در ری
 بوده بیست و پنجم ماه رمضان از سال باضد و چهل و چهار یا با
 بضد چهل و سیم از هجری بوده و الله شالی اعلم
 بدانکه هر که ولایت است

اهل کرامت لیکن هر که اهل کرامت لازم نیست که اهل ولایت
باشند و مراد بکرامت خرق عادت یعنی باطل ساختن آنچه عادت
برای عادی شانست خواه صاحب کرامت را در آن تصرف بود
و خواه نبود مثال قسم ثانی خاص شدن ثواب است پس مریم علیها السلام
و کاهه داستان اصحاب کف در غار و منافرانکه مذکور خواهد شد
و فی کتاب دلائل النبوة امام المستغفری رحمه الله که امام اولیه
هو کتاب الله تعالى و لا تدر الصیحة لمرویه و اجماع اهل السنة و جماعه
علی ذلك فاما الکتاب فوالله تعالی کلما دخل علیما ذکر یا الهارب جلد
عنده رزق قال اهل التفسیر فی ذلك کان یری عندها فاکنه
التعریف فی الشار و فاکنه الشار فی الضیف و مریم و خیر الله سبحانه
منیت یا اجماع و فی الآیه حجة علی منکر الکرامات لاولیه **یا** یعنی
در کتاب دلائل النبوة امام مستغفری مذکور است که کرامات اولیا
واقعه است چنانکه از قرآن و اخبار صحیح معلوم میشود و اهل سنت
و جماعت متفق اند برین معنی اسانکه کتاب دلالت میکند بر اینست
که کلما دخل علیها ذکر یا الهارب یعنی هرگاه ذکر یا مریم در آمدی یا
خوردی نزد یابوی و منبران گفته اند میوه تابستانی در رومستان
یافت شدی و میوه زمستانی در تابستان و ظهور این امر غیرست

با وی کرامت و ذات اقدس بختی نبوی و هو الشیخ
مام الحبيب الحنفی هو العباس جعفر بن محمد بن المعتمر بن المعتمر
بن النعمان المستغفری الشفی و کان رحمه الله ضیفا فاضلا و محدثا
مکثر صدوقا یجمع الهم و معرف و ائتمان جمع الحمی و صنف
التصانیف و احسن فیها و لم یکن یماز و النهر فی عمره من بحیری
مجره فی الجمع و التفت و فهم الحديث و کانت ولادته
سنه ثمان و ثمان مائه و ثمان مائه و ثمان مائه و ثمان مائه
تسین و اربع مائه و قرینت علی ضرر و لو ادت کذا فی کتاب السمع
یعنی امام مستغفری مقتدی بوده و خطیب و حافظ یعنی
بیار ای احادیث شری و اعلی صندرها الصلوة والسلام
داشته گشت وی ابوالعباس بوده نام وی جعفر و ازین بود که
از توابع سمرقندست مشهور بر توحش و وی شخصی بوده فقیه
و فاضل و محدث و مکر یعنی صاحب احادیث بسیار بوده و غایت
راست گوی بوده و صاحب فهم و معرفت و ائتمان بوده و فراهم آرد
جموع یعنی تصانیف و تصانیف و خوب افتاده و در مال و راء
النهر و عمر کی برابر وی نبوده در تصانیف و فهم حدیث و ولادت
وی در سنه ثمان و ثمان مائه بوده و وفات وی در آخر جمادی الاول

سینه شین و تلبان و ریشها نروده و قبر وی در منفات بر
 کار رود خانه در کتاب حساب سمعانی برین وجه مذکور است
مصر ظهور کرامات بر اولیا جایز است عقلا و واقع است نقل
 اما جواز عقلی آنست که محال نیست در قدرت خدا تعالی بلکه آن از قبل
 ممکن است که همچون ظهور معجزات انبیاء علیهم السلام و این مذهب
 اهل سنت است از مشایخ عارفان و نظار اصولین و فقهاء و محدثین
 و ضایف ایشان بدین ناطق است در شرق و غرب و عجم
 و قول صحیح ستاد زرد همه اهل سنت آنست از مشایخ که هر چه جایز است
 انبیاء و از معجزات جایز است اولیا را مثل آن از کرامات بشرط
 عدم دعوی و قول آنکس که میگوید میان مجسمه و کرامات غرق
 نمائید دست نیست زیرا که مجسمه واجب است بر غیر که دعوی
 کند و اظهار کند و کرامات واجب است بر وی که آنرا پوشیده
 دارد الا بوقت ضرورت یا اذن یا اعلی غالی که او در آن اختیار
 نباشد یا از برای تقویت بعضی مریدان که فی ترجمه کتاب روض
 التلخیص له امام الیافعی و فی کتاب کشف المحجوب خد و مد
 سبحانه در نقض کتاب سارا حنود ادراک کرامت آصف که چون سلیمان
 بایست که تحت بلقیس بچتر آمدن او آنجا حاضر کند و خدای

حق خواست تا حرف آصف بجای نیاید و که است وی ظاهر
 کند باطل رساند یا در بناید که کرامت اولیا جایز بود سیما
 علیه السلام که آنرا یک کت تحت بلقیس پیش از آمدن وی
 اینجا حاضر کند و آن عزیت من بحس و بتد به شکر من تقوم
 من مدمک عمریتی از جن کمت من بسیار معتقد و پریش از نکر
 نور خیزی از جایگاه خود سلیمان علیه السلام کمت رو و ترخوام
 آصف گفت انا انک به قبل ان یرتد الیک طرفک من یغفل انک
 نوحیت بر هم زی آن تحت را اینجا حاضر کنم مذهبین طایفه
 آنست که موجودات ممکنه در هر آن معدوم میشوند و موجود دیگرند
 پس بتواند بود که آنچه معدوم شود از موصی که موجود شود در
 همان آن ایام در موصع دیگر پس بر کرامت مبنی بر ایاد و اعدام
 بود بدین کت رسیدن علیه السلام بروی تغییر نشد و انکار نکرد
 و ویران محتمل نیامد استدلال نخست بوقوع کرامت از آصف
 بلکه استدلال چیست بخیر سلیمان علیه السلام دعوی کرامت آصف
 را بنا بر آنکه قطع نظر از خصصه ص ماده عقلا محتمل است که آنچه
 صادر شد از آصف کرامت نبود بلکه استدراج بود و بخیر سلیمان
 دلالت کند بر امکان کرامت و این حال مجسمه بود زیرا که آصف

پیغمبر نبود پس لا محاله باید که سرامت باشد - اسامی محمد غریبی
 رحمه الله و مقامات تنجی الاسلام احمد حامی قدس سر آورده که ازین
 ایات که در قصه مریم و آصف آورده سارا چیز معلوم میشود یکی
 ایات مطلق کرامات دوم حوا از اظهار کرامات سیم صحت اخبار از آن
 اما چون در حضور نبی اظهار کرامت از وی ثابت داشته آمد و اظهار
 کرامت یا محبت بر سرگران تواند بود یا سبب رخصت مطهران و آن
 هر دو در مصلحت و ظرافت انبیاست و بوجود ایشان انا و لیاکنایت
 پس برین مقتدر در غیر خصوص نبی و عملا و بطریق اولی اظهار
 آن کرامت عاشر باشد تا آن دو مصلحت بزرگ نماید و نیز احوال
 اصحاب گفت و سخن گفتن ملک بایشان و خواب ایشان و تقابل
 ایشان اندر کف بر زمین و بسیار و نفیقه ذات لایزال و دانست
 التیال و کلامه باریط ذرا عید بالوصیه یعنی یکدیگر بایشان
 راه خوابگاه بجا بیاورست و گاه بجا نیاید چنانکه زمین تصرف
 نکند در ایشان و یکی بایشان ملحق شده بود در راه
 ضبط کرده بود ذراعین خود را در فناء آن کف این جمله ناقص
 عادت است و معلومست که پیغمبر نبیست پس باید که کرامت باشد
 اما اثبات کرامت از لیا نعت است که در حدیث صحیح وارد شده

که در وی صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین گفتند یا رسول الله ما را از
 عجایب انیم ما صبیحی بی بکوی گفت پیش از شش ماهه کس جوی
 میرفتند و چون شبانگاه شد قصد غاری کردند و اندر آنجا
 شدند چون باره از شب بگذشت سنگی از کوه در افتاد و در پی مار
 استوار گشت ایشان متعجب شدند و گفتند که تره اند ما را
 از اینجا هیچ چیز نماند که در راههای خود را از آنکه بی ریاست بخندند
 سجاده شمع آرم یکی گفت مرا مادر و پدری بود از سال دنیا
 چیری نداشتیم که بدیشان دم بجز بزرگی که شیر او بدیشان دادی
 پس هر روز پخته میریم بیاوردی و بهای آن در وجه طعام خود
 کردی شبی بگاه ترا آمدن تا من آن بزرگ را بدو شنیدم و طعام
 ایشان در شیر آغشته ایشان خفته بودند در دج در دست من بماند
 من بر پای ایستادم و چیزی را خورده انتظار میداری ایشان
 می برم تا صبح بر آمد و ایشان میدانیدند و طعام بخوردند
 انگاه بنشینم با رخسار یا اگر من درین راست گویم که مرا فرمودی
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم گفت آن سنگ چینی کرد و شکاف پدید
 آمد و دیگری گفت مرا خبر نم بود با حال پیوسته دلم مشغول
 بودی و هر چند ویرانخواندی لعابت نکردی تا وقتی بجا رسیدی

دینار زردید و فرستادم تا یک شب بمن خلوت کرد چو بنزد
 من در آمدن رخ در دلم پدید آمد از غدا و ند تغالی دست از
 وی برداشت و با بیدار کردن سخن راست گویم سارا خنجر
 فرجی فرست پیغمبر صلی الله علیه و سلم گفت آن سنگ چندین
 دیگر کرد و آن تکاف و یاد استند اما چنانکه از آن بیرون نتوانستند
 شد او کس سیمین گشت مرا که میزد و زان بود من چون کاری که
 میکردم تمام شد همه مزد خود بستند دیگر زایشان ناپدید شد
 من آن مزد وی بگو سفندی بیدادم یک سال و دو سال و چهل سال
 گذاشت او مرد پدید نیامد من نتایج آن گو سفند نگاه میداشتم
 روزی مزد و راند و گفتم من وقتی کاری تو کرده بودم یاد داری
 اکنون مرا آن مرد حاجت است او را گفتم برو و آن جمل گو سفند
 حقیقت صاحب شو او مرد گشت بر من افنوس بگفتی گفتم افنوس
 نمیدادم و راست میگویم این همه قزاقی دادم و ببرد با بیدار یا
 اگر دین سخن من راست گویم سارا خنجر فرجی فرست حضرت
 پیغمبر صلی الله علیه و سلم گفت آن سنگ یک راز و غار فرستاد تا هر
 بیرون آمدند و آن فعل ناقض عادت بود دیگر حدیث جریح را
 در ای آن حدیث ابو سعید رضی الله عنه که پیغمبر صلی الله علیه و سلم

گفت در بنی اسرائیل راهب بود جریح نام و مرد مجنون بود و مادر وی
 داشت مستور روزی با زوی دیدار پس میامد وی در نماز
 بود در صومعه مکتوبه زکات روید و بیم و بیم همچنان مادرش
 از تنگدلی گشت که یارب پسر مرا سوگردد آن مگردان و مان و مان
 بود بد سیرت گشت من جریح را از راه بیهرم بصومعه وی شد
 جریح باو التماس کرد با شش در راه صحبت کرد و حامل شد چون
 بشهر آمد گفت این فرزندان من از جریح گشت چون بان نهادم
 قصد صومعه جریح کردند و برایش سلطان آوردند جریح گفت
 ای غلام پدر تو گشت گفتم مادر من بر تو دروغ میگوید پدر من
 شبانی است غم قال انما المتفرق رحمة الله و الحجة عليهم من طریق
 الاثنا عشر منها قول ابی بکر الصديق رضي الله عنه و بنه عبد الله
 بن بکر بن وبع بين العرب يوم احتد فقامت ال والدی کتب
 فادع رسول الله صلى الله عليه وسلم کن فيه فانه قاتلک و قاتل بکر
 و عشا و فی قول رضی الله عنه فانه قاتلک و قاتل بکر و عشا اثنا
 لكرامات الاولیاء ام الحاشیة علاء الملك ابن محمد اکبر المکور الحامی
 ظاهر که بواسطه زمان قدر خصایل و کرامات خلفای رابعه را
 و قاریح فوت ایشانرا از کتاب نقل کنند یعنی بن طایفه

برادرانی اند با هم موافق بنا بر اتحاد مطلب و علاقه خویشی
میان ایشان دوستی است که هیچ سبب از اسباب خویشی را بر
نمیکند آن - مصطفی راضی الله علیه و سلم بر سید زمری
که قوی را دوست میدارد اما نکرد ایشان غیره گفت اگر
مع من احب یعنی مرد با انگار است که ویرانه دوست میدارد
و در خبر است از مصطفی صلی الله علیه و سلم که روز قیامت بند
نومیست مانند باشد از مطلق کرد از خود خویشان و غالی گوید
بند من فلان دانستند مرد فلان محلی شناختی فلان غالی
رای شناختی گوید می شناختم گوید بر و که ترا بوی بخشیدم
پس وقتی که شناخت نیت می پیوندد و سببی بخانه میکرد
بهم وستان وی و گرفتار سیرت ایشان و پی بردن با حسان
با ایشان اولی تر ابو العباس عا گوید اگر نتوانی که دست در
دوستی دوستی زنی دست در دوستی وستان او زن
که دوستی دوستان او دوستی است مصطفی صلی الله علیه و سلم
گفت با این مسعود اندری ای عری الإسدم و لیس قال قلت
الله و رسول الله اعلم قال صلی الله علیه و سلم الولایة فی الله و احبیه
والیض فیه یعنی ای این مسعود کدام گوشه از گوشه های اسلام

وخصلت از خصم های سلام حکم تراست که کسی بآن حنک در
زند این مسعود گفت که خدای و رسول خدای دانا ترست فرمود
که دوستی از برای خدا و دشمنی از برای خدای و فضل میاض
گفت که الله تعالی فرمود ایستاد گوید که این آدم آنگاه از آنکه است
الدنیا فاما صلحت لراحة لقیان و اما سقطتک الی وینف
حکمت لغز لیتک و لکن مکل غادیة فی عذق و لایة فی راس
حاصل آنکه حق سبحانه می طلبد از بند و محبت از برای وی و
بغض از برای وی و کشت از دنیا و پیوستن بوی سبحانه
و هر شخص رد میکند و محض نماید که ای فرزند آدم ترک دنیا
برای راحت خود کردی زیرا که در مغولی با مردینوی نفس را
قتول بسیار است و پیوستن بمن برای عز خود کردی ایماج
دشمن را از برای من دشمنی داشتی و هیچ دوست را از برای
من دوست داشتی احادیث بسیار در فضیلت حب فی الله
و بغض فی الله وارد است مراد بغض فی الله آنست که فاسق الفس
و کافر الکفر کار بوده اند از ذات وی متبراجوید زیرا که
عاقبت کاریم و است مکرانگه یقین باشد سوخته و می که
درین حال زوی متبرای باید چنانکه ابراهیم علیه السلام

انچه خود سراجست کذا قال الشيخ في المستوحاشات وگنیزین مایه
 در ششون حکایات این طایفه آنست که بدانند که احوال و اقوال
 وی بنحوی ایشانست منی از کردار خود برگیرد و تقصیر خود در جنب
 کردار ایشان ببیند و از عجب و ریا و استعجاب برهیزد شیخ الاسلام
 بواسعیل عبدالله انصاری عرویی قدس الله سره و هر جا که درین
 کتاب شیخ الاسلام مذکور شود مراد ایشان خواهد بود و وصیت
 کرده است که از هر پیری سخنی یاد گیرید و اگر نتوانید
 نام ایشان یاد دارید که بان بهره یابید - شیخ الاسلام
 حمد جای قدس سره آورده که فردای قیامت مردی را بحساب
 گاه آرند در دیوان وی هیچ طاعت نیابد فرشتگان
 عذاب را و اسوی دوزخ کشند فرمان آید که ملا دوستی بود
 در و ان جاد آنست که گوید فی فرمان آید که نام وی شنیده گوید
 شنیده ام حق تعالی گوید چون این بنده نام دوست سانشیده
 ما او را از بهت بهره دادیم و هم شیخ الاسلام فرموده که پیشین
 نشان درین کار آنست که سخنان مشایخ شنوی خوش آید ترا
 و بگل یادشان گرازی و عکار نیاری و هر گاه از دستان خود
 یکی مانده نماید ترا نتوانی نفعت و حقیر آید بهتر باشد زهر گناه

که در این

که آن بهتر باشد که یکی از آن دلیل محرمی حجاب باشد بخود
 بالله من الخذلان و اگر در نظر غلط افتد و وی از آن باشد
 که ترا بوی قبول افتاد تر زیان ندارد که قصد تو آن راست
 بوده باشد و الله المستعان و علیه التکون
 بکینت مشهور است منخج بوده بنشام و در اصل کوفی
 است و یاسفین نفی بود معاصر بوده و مات سببان التوب
 حجة الله بالفرقة واحدة و ستین و مان یعنی مردنی
 مؤری در بیست و سه سال صد و شصت و یکم بجای تاریخ
 ابو هاشم تاریخ سفیان را ذکر کرد بنا بر آنکه تاریخ ابو هاشم
 مجهول بود و از تاریخ معاصر شخص تاریخ آن شخص بوجهی
 کرده و ولادت سفیان نفی در سنه سبع و تسعین بود
 و سفیان نفی گوید لولا ابو هاشم الفتوی ماعرفت دقیق
 الزمان یعنی اگر نه ابو هاشم صوفی بودی که از دقت تو را خبر
 کسی دقایق را نمی شناختیم دقایق با اطلاق بران معنی بر وقت
 حقیقت نفس و تنویر است و است و کم کسی بدین رسد و هم
 وی که میدکین ندانستم که صوفی چه بود تا ابو هاشم صوفی را
 ندیدم و پیش از وی زکات بودند در عهد و وره و معاصرت

نموده و در هر یک از این طرق بجهت یکس اول کسی که در اصول خود
 وی بود و پیش روی کی زبان نه میخواند بودند بعد از
 مذکور شود که اول کسی که از علوم ساریت سخن گفت ابو حامد خطا
 بود و پیشین کسی که شایسته عبادت آورد و التون بود و
 همچنین اول خانقاهی که برای صوفیان بنا کردند آنست که بر تله
 شام کردند و سب آن بود که روزی میرزا ساجدگار رفت بود
 در راه دو تن را دید ازین طایفه که فراهم رسیدند دست در
 آغوش یکدیگر کردن و هم آغاج بنشیند و آنچه داشتند از خوردنی
 پیش نهادند و بخوردند و آنکه رفتند و میرزا ساجدگار معامله و آفت
 ایشان را یکدیگر خوش آمد بکی از ایشان را بخواهند و پرسید که
 آن بود که گفت ملاسم گفت ترا چه بود گفت هیچ چیز گفت از کجا گفت
 ندانم امیر گفت پس این گفت چه بود که شما را با یکدیگر بوده و ریش
 گفت این سارا طریقت است گفت شما را جایی هست که آنجا فرام
 آید گفتی گفت من برای شما جایی بازم که با یکدیگر فرام
 آید پس آن خانقاه را بر تله ساختند و تله بفتح دهم و سکون
 میم و فتح لام و هادی است از شام شیخ الاسلام قدس سره
 خیر و رحمت و تقاضای از باب الدیار و قدیمها و قوا الله جی

مختار این بیت و بیت قالی و کاشیخ الاسلام است برای
 ترغیب ساختن جوانان است حاصلش آنکه بهترین منزلی آن منزل
 که بهترین ارباب مدرال یعنی بهترین طایفه که اهل الله اند
 منزل خود آید و از قدیم بازست که عاده الله بر آن رفت که بیکان
 را توفیق کارهای میگوید همد و ایضا و قدس سره می
 المعالم و الاطلال والذکر دار علیهم من القیام انوار
 یعنی قصه و داستان است که منزلی که در آن منزل و جایی نشان
 کنی توان گفت منزلت که بروی از دوستان اثری و مثالی بود
 میز بودند اگر کسی بقیعت خیری سار و قصد و همت وی
 مخمور باشد در فراموشی مردم با وجود این از آن عمل خود نفع
 خواهد شد چه می تواند بود که در صفای آن منزل صاحب
 قلب بآن منزل رسد و آسایش یابد در آن و خواطر خود را
 بکنایت هم وی کار دیا مضطرب بآن موضع رسد و بر ادعای
 کند که مقرون با حاجت افتد و ابو هاشم گفت شیخ ایضا را بر
 یزید از آنج که درین انوار نبوزن که کمدن آسان تر از
 بیرون کردن گیر و منی از دهان گیر که بیرون رفتن گیر می
 است بر آنکه حضرت خود را بطریق و وفوق و وحدن بعد و م یابد

این بیت
 در حدیث است

و در یافتن بین معنی بطریق ذوق متحر است - ابو هاشم سران
 ماضی را دید که از خانه عبی خالد بیرون می آید بیکریت و گشت
 نمود با الله من علم لا ینفع - یعنی سنا سیکرم بجای و علمی که منع
 فرماید این سخن تفریط است که شرکاء مسلم خود عمل نکرده زیرا
 که مقتضی علم حصر حده است بر حق سبحانه و اعراض ز مساوی وی و
 شانه - شرکاء عام دانستند بیکت که قاضی گوید بوده و زردار باب
 دنیای رفت گفته اند شرکاء من زکاء و کفر و خطا و الا مکرر است
 و العاقل الامع می باشد لفظه و منشا افتخار علی بود لا بد در کلا
 سلطان و ولادت قدس سره که خلفان صورت این سخن را گرفته
 که نشانید عالم را که زیارت ما آمید تا از اشرار علما نباشد اما
 معیش اینست که شر علما نگر باشند که او جز آن نتواند که چنانکه
 ماسی بر در آید رند کلا شوند کرد و موی کند اخلاصه نفسیه
 بحسن الذکر نادب اهلید معنی نفس خود در بحصال حید
 متصف ساختن نادب خالست اهل خود را بآن خصال و نادب
 بلسان حال اقوی بود از نادب بلسان مقال - مصور عماره شتی
 گوید که ابو هاشم صوفی بهاد بود بهادی مرک و پراگتم خود را
 جوی یابی گفت بلای عظیمی بدین اساهو صوفی هر دو سستی

بیش از بلاست یعنی بلا برکت اما در جبهه هر چیز است شیخ
 الاسد قدس سره که اگر بتدریس و اساده بودی هو استودی
 یعنی عشق و محبت نبود زیرا که میل را کای عشق و محبت گویند
 که هیچ احوال غالب آید و در بلا نظری بر سبلی بود
مصری قدس سره از طبقه اولیات نام وی ثوبان بن
 ابراهیم است کینت وی ابو الفیض و ذوالنون لقب است و غیر
 ازین نیز گفته اند اما اصح اینست و وی بالخمیر مصر بوده آنها
 که قبر جدیدی است رضی الله تعالی عنه - احمیه بکر الف و کون
 خواجه بلدانیت از دیار مصر اصعب بر طریق حاج - پیدر
 وی نوی بوده از موالی قریش یعنی آزاد کردهای قریش و
 نویر بلادیت میلان صعب مصر و حبشه کنت زار مصر اصعب
 گویند و ویر برادران بوده یکی ازینان ذوالکفل است زوی
 عنه حکایات فی معاسلات و غیرها و قیل اسمه میمون و ذوالکفل
 لقب له یعنی روایت میکند از وی سخنان در باب معامله و غیر
 معامله مراد بمعامله اعمال است که این کس بآن ماسور است چه بنسبت
 باحق و چه بنسبت باخلق و مراد بغير معامله حقایق و معارف
م و ذوالنون شاگرد مالک افن بوده و مذهب وی داشته

و مؤظاری سماع داشته و فقه خواند بود و پیروی سرفیل
 بود بمنزله **شیخ مؤظا** نام کتابست در حدیث که امام مالک جمع
 کرده و امام شافعی در تخریفات آن گفت که غیلام کنایه را بعد
 از کتاب جدا صحیح تر از مؤظا مالک رحمه الله و ولادت امام مالک
 در سنه پنجاه و هجری بود و وفات وی در سنه شصت و هجری بود
 شیخ الاسلام گفت ذوالنون از آنست که ویرانیا را پسندید بکرامت و
 بنیست ایند بمقامات حال و مقام و وقت در دست نخر بود و در
 مانند یعنی حال و مقام و وی منصرف نبود که ویرانیا خوبتر است
 که بمقابل آن حال رجوع نتواند کرد بلکه وی نبود بهر حال کنجوت
 قادر بود که ظاهر شود امام وقت و یکانه روزگار و سرائین طایفه
 و همه را نسبت و اصناف با و ست و پیش از وی شاخ بود مندر
 و لیکن وی پیشانی کسی بود که اشارت با عبادت آورد و ازین
 طریق سخن گفت یعنی آنچه مابعد الاله حقیقه اظهار میکردیم و
 بدالات هر چه را میگردیم و چون چند پدید آمد و بطایفه دیگر
 این علم را ترتیب نهاد و وسط کرد و کتب ساخت و چون شیخ پدید
 آمد این علم را با سربلندی و آشکارا کرد چنانکه گفت ما این علم
 در سراسر این خاکشای کنیم پنهان نشانی آمد و آنرا با سربلندی

و بخلق آشکارا کرد و ذوالنون گفت سه سر کرم و سه سر کرم در
 سفر اول علمی آوردیم که خاص پذیرفت و عام پذیرفت و در سفر دوم
 علمی آوردیم که خاص پذیرفت و عام پذیرفت و در سفر سیم علمی
 آوردیم که خاص پذیرفت و عام پذیرفت سربلندی و سربلندی
 یعنی پس ما ندیم که زبان و خلق و متوحش و دانند و تنها
 مراد وی بخاطر درین مقام جمعی است که از نعم امتان باشند
 اما ذوالنون چنانکه ایشان نباشد تا فقه ثالث وجود کی در پس
 کویا جماعتی که ایشان را ذوق و توحید بود خاص بخاطر خواهند
 بود نزد یاری شیخ الاسلام گفت قدس سر که اول علم توحید
 بود که آنرا خاص و عام قبول کنند و سیم علم توکل و معاملات و محبت
 بود که خاص قبول کنند و عام سیم علم حقیقت بود که نه بطلاقت
 علم و عقل خلق بود در نیافتد ویرانیا بصورت گرد و بروی بانکار
 برخواستند تا آنگاه که از دنیا برفت در سنه شصت و هجری
 و ما نشان چنانکه چنانکه وی می بردند که وی مرغان بر سر جنازه
 وی بردند و راه یافتند چنانکه همه خلق را به سایه خود بپوشیدند
 و بیکس از مرغان یکی سبیدند بود مگر بر از وی بر سر جنازه
 مرتضی شاگرد شافعی رضی الله تعالی عنهما پس از آن ذوالنون

و اقبول پیدا آمد دیگر روز بر سر قبر وی نوشته یافتند
 چنانکه بخط آدمیان میمانست که **ذو النون حنیف الله من**
التوفیق قیل الله یعنی ذوالنون محبوب خداست از توفیق گفته
 او گفته **م** هرگاه آن نوشته را تراشیدندی باز آنرا نوشته
 یافتندی شیخ الاسلام آنسان سزیدین میپای بود که باوند
 بقدم رویند که برین رویند یعنی درین سفر حرکت آنرا دخلی
 نیست بلکه حرکت کف می یابد که آن قطع که در همتان ممکن و مطلق
 ساختن بواجب نقلی شام و **علق العرش من الایمان** اشارت
 ماین نوع همتست و در هر یک قطع علاقه ممکن و بیوسن بواجب
 افعالی ملاحظه ففصلان ممکن است و کمال واجب و تازیه ساختن
 این ملاحظه و منید این تو ملاحظه است **کلیه لا اله الا الله م**
 و ذوالنون گفته **ما افرقه عباد بعد امره من تبتا تملک**
نصیه یعنی عزیز نکرد اید حق سبحانه در دنیا بند را بعد از
 تر و بهر تر از دین و ز ساختن بر خدا و توفیق و ز دایل نفس
 تا بفع آن متغول گردد و هم وی گفته که **اخرج الخیاب و اشد**
رواة الدین و تذبذب یعنی پوشیدن تو و حکم ترجیحی
 و مانع ملاحظه نفس است و تدبیرات و توفیلات وی که باطل است

لها حق بنویسند بر وجهی که مختص بنزد که بر جاده است و
 حال آنکه از جاده برگراست و هم وی گفته که **التفکر و ذاب الله**
اجل یعنی فکر کردن از برای دریافتن ذات حق سبحانه از
 نادانیت چه ذات وی متمتع الادراک است و اشارت بدین معنی
 است **قوله تعالی و یخبرکم الله نفسه و الله رؤوف بالعباد**
 یعنی شما را میداند خداوند تعالی شما را از ذات خود که پیرا من و
 نکردید و طالب دریافت وی نشوید و این تشبیه مقتضای
 یافت و در حد است که در برابر صیاد خود است که اوقات ایشان بیهوش
 مصروف نگردد و **والاشارة الیه** **م** مراد با اشارت اشارت
 عقلیست که باز یافتن علت و بر ابعثتی نه اشاره حسیست زیرا
 که وی قابل اشارت حسیه نیست و مراد بشیرا گفت که چیزی دیگر
 با وی ابرار سازد در ادراک و مقابل این شرکست توحید حاکم
 که بیکتا بودن دلست از ماسوی و بوقشیدن بنفد که در ذات
 حیدر موجود است اشاره و مشیر و اشارت الیه پس در وقت اشاره
 این کس مشرک بود نه توحید بنا بر آنکه اشارت و مشیر غیرند و
 حقیقتا عرف حقیقی نفس ذات حق سبحانه مشعور به بچشم حسیست
 پس غایت معرفت بچشم حاصل بنود آری عنایت معرفت که مختص

حاصل شود آنست که معنی و وجهی از حق بجانب بر دل آن شخص
 مسئولی گردد و فرو گیرد و بیچاره آنکه از آن تغییر نتواند کرد و حفظند
 از دریافت ذات غیر ازین نیست و لازم این دریافت اجمالی است چیرت
 ازین جهت گفت حقیقت معرفت حیرت است و آیین حیرت را حیرت
 محمود گویند زیرا که آن شخص در عین مشاهده و یافتن و یک حیرت
 دیگر است که آن حیرت مذکور است و آن حیرت که شیخ الاسلام
 ویرا حیرت ضلالت نام نهاد چه لازم این حیرت است عدم و حیرت
 مطلوب شیخ الاسلام قدس سره است که حیرت دو است حیرت
 عام و آن حیرت اتحاد و ضلالت و حیرت دیگر در عبادت
 و آن حیرت یافتن و تموی گفته که او را کسان و پیوستن
 آخر به کسان و پیوستن یعنی پیش از تحقق مرتبه وحدت
 و یکسان شدن در از غیر حق سبحانه کسان از غیر حق و پیوستن
 بحق وجود گیرد اما بعد از تحقق مابین مرتبه کسان و پیوستن
 نتواند بود زیرا که لازم این دو صفت است اثینیت و درین
 مرتبه اثینیت متصور نیست شیخ الاسلام فاضل سر کفیل
 و سل شین مائید اصل و حد من قسم الواحد به هو با و
 شاهد است که هر انشای واجبه نظم هر قطعه سازد

حاصل معنی بیت آنست که دو چیز که بحسب اصل و حد و وصل
 میان ایشان بید است زیرا که معنی وصل که پیوستن چیز است
 چیزی را شینیت و وجود نکیر و پس اگر سالک عدول از اصل
 واحد کرده نظر بکبریت اندازد شك نیست که درین مقام بحسب
 حال فاضل از واحد بود و جاهد وی و اگر عدول از اصل واحد
 با کرده ناظر واحد اشتباهی نیست که معنی وصل صورت پذیرد
 بهار انگ معنی وصل مقتضی تعدد است و از انون را کنند
 که مرید کیت و مراد کیت گفت المرید یطک و المراد یهتک یعنی
 مرید از ان حیثیت که مرید است میطلبد و مراد از ان حیثیت که مراد
 میگززد شیخ الاسلام گفت که مرید میطلبد و با او صد هزار
 نیاز و مرادی گریزد و با او صد هزار نیاز و گفت پیشین کسی که
 موی سفید در پای من مالید احدی چشتی بود که وقتی بر
 با از اربیل گران فرامی رسید با ابو سعید معتم که بنزد یک مرتبه
 شیخ ابواسحاق نه ریارد در کورست بسیار را شیان با یکدیگر دو
 مناظر بودند که مرید به مراد مرید محبت و مراد محبوب
 و مرتبه محبوبیت فوق مرتبه محبت است و لهذا پیغمبر مصلی الله
 علیه و سلم مرتبه محبوبیت دارد چون فرامی رسیدند گفتند

انکه حکم آمدن گفته اند که لا یهدوا ایم او ولا یخلفوا ولا یستخفوا ولا یخلفوا
و لا یترکوا یعنی سخن از مرتبه و مقامی گویند که فوق مرتبه صبی و مجتبی
در آن مرتبه و حد است و درین مرتبه جمیع نسبت که مقتضی تقدیر است
منتهی است مثل محبتی و محبوبی که مقتضی است محبت و محبت و محبوبیت
و اخبار که مقتضی هر یک از اینهاست و استخفاف که مقتضی سایل
و مسئول و مسؤول است و تعریف و بیان چه بحد وجه برسم که مقتضی
نسبت تعریف و معرفت و معرفت و هو الکما بالکل بار برای
ملازمه است و مطلق بنسبتی است که میان مبتدا و خبر است این
سخن از شیخ الاسلام منی بر مسئله توحید است که امور عظم و محال
انکه سبحانه عین احد است در وقتی که با احد است بوسیله مرتفعی داشت
از سر کشید و بیداشت و با یکی چند کرد و برفت و چشتی در پای
س استاد و موی سفید در پای من مالید و النون گفته که وقتی
اجماعی در کتی نشستم تا از مصر بحد روم جوایز مرقع دار بامادر
کشتی بود مرا آرزوی التماس صحبت وی بود اما مهیت وی مر
خی گذاشت بجن گفت با وی که سخت عمر نزد روزگار بود و مسیح
از عبادت خالی نه تا روزی مرز روز و جواهر از آن مردی غایت شد
و خداوند مرز آن جوان را دهم که درخواست کرد که با وی حفاظت دین

گفته

گفته که با وی ازین گونه سخن مگویند تا من روی بجوی برسم به
وی آسم و با وی بتعلق بکنم که این مرد مان اصولی چنین است
داده و شود که کان شد اند و من ایشان را از درستی و جفا با ز
داشتم اکنون چه باید کرد او روی آسمان کرد و چیزی بگفت
ما هیان در یاب روی آب آمدن در مرایب حومری در دهان گرفت
یک صورت دو بدن مرد داد و قدم بر روی آب نهاد و برفت **ح**
همانا در جسم وی قطعی پیدا شدن که از حکام طبیعت خارج آمد
پس آنکه صریده بود صورت بیوک در میافتد و اهل کتی ندانند
بیاور خوردند ذوالنون قدس حق میباح بوده میگوید وقتی
سیر فتنه بجوای دیدم شوری بود در روی کتم از کجایی ای غریب
گفت غریب بود کسی که با او موا است دارد مالک از من بر آمد و بیفتادم
بی هو تر چون سوخت آمدم گفت چه شد که در دار و باد در موا حق
افتاد شیخ الاسلام قدس حق گفت که خست او پیدا بود کسی که در
دیدن بود جان درین او شیدا بود هر حال که آرام یابد دشمن آرام
شود که او وطن غریب است همین سخن از عیسی علیه السلام صادر
شدن و مایه مفلک است و مرا یکا کانت وقتی که کسی یابی که
بصاحت توید ستاو بود و در تو ما داروی و موافق بود دا من

او استوار دار. و قالون مصری قدس سره مغرب شد پیش عزیزی
 قدر سره. بسم عین سله و دورای بجه میان ایشان یاه که
 از مقتدمان مشایخ است بجز مسئله عزیزی گفت هر چه آید که
 علم اولین و آخرین بیاورزی این را روی نیست این مخالفتی
 داند و اگر آید که او را جوابی آید که اول کام بر گرفتاری و خود آید
 بود این موافق کلام شیخ الاسلام است که گفت سر پین نه بیای
 بود که با او نه بیدم روند بلکه بریم دود شیخ الاسلام گفت او
 بجویند خود مرا هست دست جویند خود را گرفت و در طلع خود
 می تازاند زیرا که هست و جوی از دست
 از قدیم است شیخ الاسلام گفت که وی زیلان و قالون مصری
 است از مغرب بوده و مصر رسید بوده و بر اسفند است بسیار و
 رعد و توکل و معاملات نیکو شیخ الاسلام گفت که فتح شرف
 مصر شد ششصد فرسخ بیاض سوال با سرامیل جوهر فرصت یافت
 پرسید از وی که هر تقدیر از سر رفتی الزل یعنی آیا بدانی
 پیش از آن عذاب کند گفت مرا صبر ده روز و روز چهارم گفت
 مرا جواب دادند از او بود تو اب پیش از عمل خود هم روا بود عذاب
 پیش از زلزله بعضی عذاب چون تو اب جزای کرد است پس چنانکه

تو اب پیش از عمل بود عذاب پیش زلزله نبود. که از فضل
 قدر سره جزم نیست در آنکه تو اب پیش از عمل روایت و آنکه
 در شرح آن جزم کرده که چنانکه تو اب پیش از عمل نبود آنرا نقل
 از شارع می باید نمود اما آنکه عذاب پیش از کناه رو هست
 یا فی اتفاق است که مغایر و خطرات خاطر را پیش از عمل عذاب
 نیست و اختلاف درین که بندگان مواخذ هست بعزم بر کناه
 بگیر پیش از آنکه در عمل وارد آنرا یا نه بعضی ای می گفته اند که
 مواخذ نیست فقها و بعضی محدثان برین مذهب اند
 بنا برین حدیث که رسول علیه الصلوة والسلام فرمود که چون
 بندگان قصد سینه کنند بروی بنویسند آنرا پس چون امتناع
 کنند از آن برای وی حسنه بنویسد و اگر بکند آنرا یک کناه بر
 وی نویسد و بعضی ای می گفته اند که بندگان مواخذ است بعزم
 بر کیره نه بر فعل آن چون بران عزم مصر باشد تا وقتی که بیره
 و همین مذهب است شمس الایمان حلاوتی رحمه الله اما اتفاق
 است ایمنه را بر آنکه بندگان بر خطا بگیر مواخذ نیست و خطرات
 مطلقا معنوست این بگفت و زعمه بزد و در مشورید
 یعنی صیغه بزد و سبب فرماید آنست که از جواب قصد کرد که

این حدیث از کتب معتبره است
 و در بعضی کتب معتبره است
 و در بعضی کتب معتبره است
 و در بعضی کتب معتبره است

هر چه خواهد کند اگر ثواب خواهد داد و الا عمل اجرا کند و ثانیاً
 ثواب و اگر عذاب خواهد داد و الا اجرا کند و ثانیاً عذاب
 بفعل الله ما یشاء و بحکم ما یرید له الحکم وایه ترجعون
 بر آن سه روز بزیست و برفت شیخ الاسلام گفت که آن سه روز
 در نیک پیر جواب آن سه روز در نیک خواستار بود اگر در وقت
 جواب دادید در وقت برفتی همانا درین سه روز باندیشید
 جواب نفس را قوت تکلم و استماع جواب میداده و از اندیشه
 سه روزه قوت مقاومت سه روزه حاصل گشته پس اگر تحصیل قوت
 ناکرده جواب دادی فی الحال برفتی شیخ الاسلام گفت ربوبیت
 هم عین عبودیت است مراد ربوبیت تربیت و تامل است
 و مراد عبودیت انقیاد و قبول ماهیات احوال را و مراد باند
 ایشان یکی اندام است که هر دو از حق اند چنانکه فاعلیت
 از دست قابلیت نیز از دست و مثال این حکم در کلام حکما
 واقعست چنانکه کوسینا لایطعن علیک یعنی چینه علاج است در
 سفیدی و قتمها بکرده بیشتر از کرد خلق و خلق زیر حکم
 و خواست وی میرا هر یکی را رقم چیست عاقبت آن کند که
 خود خواهد و ویراست حکم و در آن مادت کس را چون چوب

شاید و منبر که در آن عالم و حکمت یکدیگر گردانند و هر کس
 چیت و عنایت وی یکیت تحقیق این مسئله مجرب است بر سقده
 و سقده را در بعضی از مصنفات خود تحقیق فرموده اند یعنی مصنف
 علیه الرحمة و المغفرة **ابو الاسود مکرر** در روز باری عزیزی رفت
 سلام کرد و گفت ایما ایخ من دوست تمام ابو الاسود عزیزی
 رحمت و گفت علیل السلام جوئی و در حال زخود عایب گشت همان
 حال بود تا سه روز باریداشت که مزیزی از دست آب و خاک و
 رسوم انشاینت بیرون شد است دیدار وی غنیمت گرفت و با
 گشت همانا چیزی بر وی غالب شده بود که خود را از آن چیزی
 دیگر نتوانستی آوردن و اگر چیزی دیگر آوردی آن حال پشی
 بروی غلبه کردی و پوشش شدی **م ابو الاسود در این رساله**
 نیز از شایخ نموده و وقتی در بادیه اهل خود را گشت بیدار و باش که
 من رفتم خواهم از مطهره را از شیر بر کرده و بوی داد و وی رفت
 چون بطلهاوت احتیاج شد خواست که طهارت کند از مطهره
 شیر بیرون آمد و از بار گشت و گفت آب ندارم که طهارت کنم مرا آب
 واجب را از شیر مطهره را از شیر تی کرده و از آب پر و رفت مرا که طهارت
 کردی آب فرو آمدی و چون نشد و گریه شدی شیر این کرامت

سارا ن بوده که ایشان کرده خدمت حق را بر حفظ نفس خود
 وی گفته که هرگز مرا فراموش نشود
 که روز عید با ذالنون می آمد مردم همان از عید گاه باز گشت بودند
 شادی کن ذوالنون قدس سره گفت این مردمان شادی می کنند
 که امانت خود بکار آورده اند خود ندانند که از ایشان پذیرفته اند یا این
 یعنی طاعت در صفت بی تابیل سوماز شویم و بجز برایشان بگرییم
 یعنی ایشان اند و آن ندانند که از ایشان پذیرفته اند یا نه
 مومنان آگاه اسید واری باشد ثواب را بر طاعتی که بر جای می آید
 و هرگز بر سیل قطع نمی گویند که بر طاعت ایشان ثواب و جزا خواهد
 بود زیرا که ایشان همه میزنند و دارند و دارند از آنکه برایشان رد
 کنند آنرا و پذیرند آنرا از ایشان قوله تعالی **وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَسَا**
ئِرًا وَّمَلُوكَهُمْ رَحْمَةً و این اشارت باطلال قول معتزله که میگویند
 واجب است بر خدای که قبول کند صاعته را و ثواب دهد بندگان را بر آن
 شیخ الاسلام گفت این حکایت همان حکایت جوم و جومری است
 آنکه قیامت ندانستی یعنی و آنکه دانستی از معانی آن ترسان بودی
 و عید بار نکرد و بجای خود نزد و اهل آن غافل بوفتند آنان که نه
 آن بودند بیدار بود مد آن و عید در ایشان آویخت شیخ اسلام

گفت

گفت که پیغمبر موصی گفت که داود علیه السلام گفت خداوند مرا گفتی
 که دست در روی بشوی خدمت را اکنون بصحبت می خوانی دل
 مرا چه چیز بشوید صحبت را گفت آخو و آخر آن بیمار و اندک
 شیخ الاسلام گفت که درین طریق ازین مانع نیست
الله المتقارح الله تعالی کینت وی ابوالحق است از اصحاب
 ذوالنون بوده قدس سره وی گوید که ذوالنون قدس سره گفت
 که در بادیه زنکی دیدم بسیار هر که الله گفتی پیدا شدی ذو
 النون قدس سره گوید هر که الله یاد کند در حقیقت صفت وی
 جلوه گردد یعنی هر که الله یاد کند بطریق ذوق و وجدان
 صفت بریت از وی ملوب گردد و سواد از لوازم بریت است
 و اما سفیدی که نمایان می شد بر قنور ایت قلب بوده فرسیدی
 که وی نیز از لوازم بریت بود تحقیق این کلام تفصیل می طلبد
 ابو عبد الله زازی است پیش ولید سقا در رفتم و میخواستم که
 در فقر از سوالی کنم سر بر آورد و گفت اسم فقر آن را مسلمات
 که هرگز جز حق در خاطر او نیامده است و بیست از عید است
 سخن بیرون می توانم آمد این کلام منی بر مسطر توحید است
 که آن رفعت است است از نظر شود مرد و آنکه خوشحال با می

عیال با همه است و الا این کلام صورت صدق نیز در چه قوایند
 که در اقبال و قات در کار است لا اقل در وقت کلام باین کلام گفت
 مشغولیت کلام و مدله روی و مخاطب - ثوی الی - شناس
 عشرین و نهم است و عشرین و نهم است
 از طبقه اولی است کینست و ابو علی است باصل از کوفه است و گفته اند
 باصل از خراسان بود از ناحیه مرو و گفته اند که وی دیر چند زاده
 و پیاورد بزرگ شدن و کوفی الاصل است **ح** یعنی صلی وی که مادر
 دید در نزد کوفه بوده اند و نیز گفته اند که بخاری الاصل است و
 نقالی علم وفات وی در محرم سنه سبع و ثمانین و مائه بود فضل
 عباس گوید قتل الله تعالی روحه که من حق را سجده و تعالی رد و
 برسم که شکیم که پرسم **ح** نحوه دایه را فی بعضی الایه و انت نظار
 خبیه عذرا فی ایامش بدیع یعنی نافرمانی میکی بحق
 عبودیت را با آنکه اظهار دوستی وی کسی بحق پروردگار من که
 نافرمانی با اظهار دوستی از روی قیاس و تحسین عقل دوری
 نمایند نوکان مسند و نایه صفة ان الحُب من حبیب یعنی
 اگر دوستی تو صادق بودی فرمان برداری بودی زیرا که حب
 همیشه فرمان بردار محسوب می باشد **ح** شیخ الاسلام گفت قدس سر

نهاد مبارک در میان که
 مشهور است فیما فیصل از قرآن
 نشان کرد در حضرت امام غفر
 رحمة الله علیه فیصل و ایم در دو
 و صفیات توبه و عبادت
 و ماله و حسن و متفق با
 رحمت حسن و بیرون با
 و این فیصل هم در کلام

هر که او بر پریم پرستد خود را پرستد و بطبع محبت خودی
 چند شجاعت محبت و اطاعت فرمان و هر که او را بامید می پرستد
 او نیز خود را می پرستد و بتوقع نعم و راحت خودی چند نه برای
 محبت و اطاعت من او را نه بریم و امید پرستم چون نزد من
 و نه بر دعوی محبت او که از پرستش که سزای او باشد و استحقاق
 آن دارد عاجز ما هم بلکه او را بر فرمان او پرسم که گفت پرستی
 پرسم و رد و دوستی محنت رسول و صلی الله علیه و سلم و بنظر
 خود معترف محمد بن سعید الترمذی بر ادعای الله پرستیدند که سفید گیت
 گفت آنکه حق را سجده بریم و امید پرستد یعنی آنکه مقصود
 و مطلوب و غیر حق بود که آن مؤاخذت و دفع عذاب گفتند پس
 بچون پرستی گفت بهر دوستی وی را برخداست و اطاعت
 دارد شیخ الاسلام گفت فیصل عباس را بیری بود علی مام از پد
 به بود در زهد و عبادت و عرس روزی در مسجد حرام نزد یلیث
 دزمه خوانند بر خوانند و بوم ایستاد ترا لم یجرب الایه وی
 بتیند زعقه نزد و جان بداد شیخ الاسلام گفت از دوستی
 یعنی اشارت و از عارفان من مات عشت فلیت هکذا
 و غیره یعنی یا موت یعنی آنکه از غلظت میرم باید که چنین

میرد یعنی بیت اشارت میرد هست سنی در عشق که با وی موت نبودی
میرد سبب از دل سر از منتد مانت و از اینه شرح است و
 سید در زهد و ورع و خوف و قزع بروی غلبه کرد علم بروی
 در شه و مید مانت سنی است و تعیین و مائه شیخ الاسلام گفت که
 و گفت که و سنان او را سه چیز بداده اند جلاوت و مساب و محبت
 از طبقه اولی است و از قدما و مشایخ است
 استاد بیری سقلی و غیر او و کیت وی ابو محموظ است نام مبدر
 بی فیروز و بعضی گفته اند فیروزان و بعضی گفته اند معروف بن
 علی الکرخی پدر وی مولی بوده **یعنی** زاد کرده بوده و در بان امام
 علی بن موسی ارضاء رضی الله تعالی عنهما و گویند که بدست وی سنان
 شدن بود و وزی باور داده بود از دحام کردند در پای آمد و در آن
 مهان کشت - در تاریخ آورده که امام دهن رضی الله عنه وفات کرد
 در پنجم دی الحجه سه ثلث و سابق و قیل فی ثالث مشرفی است و
 قیل فی ثمن صفر سنی اش و سابق و معروف با دارد طائنی قدر الله
 روحه صحبت داشته و مات دارد الطائی سه خمر و سنان و مائه
 و معروف در سنی مائین از دنیا رفت و وی گفته است که صوفی اینجا
 مهمان است قنابلی مهمان بر میر بان جیاست سنان که با دین بود

شیخ و مائه
 و مائه

منظر بود در متقاضی شخصی معروف در کت مرویستی کن گفت
 ان لا اله الا الله و لا اله الا الله و لا اله الا الله و لا اله الا الله
 خدای تعالی تر مکرده و طور و کسوت میکن شیخ الاسلام گفت که معروف
 روزی فرخواست از زاده خود گفت که چو ترا با حاجت بود بمن سوگند
 برآورده و مصطفی صلی الله علیه و سلم در دعا گفت اللهم انی استخیرک
 بحق النبی ایلان و بحق راعین ایلان و بحق منی المان
 بحوائج کامی من بر تو - ستمهاد بر آت که حق تعالی را سوگند
 بنیر توان داد و حاصل دعا آت که خدا با مصلحه از تو بحق که
 سایبان راست رفت و بحق آنان که دعا نند بجناب تو و بحق
 کامی من بر تو - و ستم معروف عن النبی نقل الحنه ابی من یحلم
 الخلق انما من مواهب بحق و ظل **یعنی** معروف از صحبت پر
 کنت اموحنی و مقرب کردن بیت امر بیت ذوقی و پرا بکب حاصل
 نتوان کرد بلکه از مواهب حق سجنه است کلام شیخ در منو ستم
 موافق این معنی است و قبر معروف در بغداد است مدعا کردن و
 زیارت و تبرک با بخار و نند و عربیت که هر که دعا کند در حجاب گردد
 از طبقه اولی است نام وی سعد
 الرحمن بن احمد بن عطیة العتقی است و بعضی گفته اند سعد الرحمن

بن قیبه از قدمای متاخر نام بود و در آنکه دهیست از دیهای
 دمشق و قریه در میان ده است *و القبة الى عند القرية* و شما
 المون و الخاضع و وی استاد احمد بن ابی الخواری است بفتح
 حاء ممل و کسر و ممل و یا *رخیانه* الت یعنی عزیز و متبرک
 شام در سنه من و عشره و مائین برفته از دنیا ابو سلیمان
 را بر میدند که حقیقت معرفت چیست گفت آنست که مراد جز یکی نبود
 در دو جهان *عزیز* لازم و علامت یعنی نشانه معرفت آنست
 که صاحب وی را غیر که بود خوان آن غیر از اسوره میویه بود و خواه
 احسن و بهیبه نند دل وی بذات بود و ویس و هم وی گفته که
 در کتابی خواند نام که حق سبحانه و تعالی گفته است که *کذبت من*
اذنی محبتی اذا احسن اللیقا نام عقی یعنی دروغ میگوید
 کسی که دعوی محبت من میکند و چون شب در آید خواب کند
 و از من غافل بید و هم وی گفته که وقتی که بعراق بود عابد
 بود و بشام عارف بعضی زین طایفه گفته اند که بشام از ان
 عارف بود که بعراق عابد بود اگر آنجا عابد تر بودی اینجا عارف
 تر بودی یعنی معرفت نیجه عبادت و بحسب اوست **کنا**
 و هم ابو سلیمان گفته *تجایک الخبوة فی قلبي و بعلی*

فلا رن لها آن که در قلبي ایضا حدیث الکتاب و الشیخ
 بعضی بسیار بود که چیزی از حقایق او در دل من در آید بطریق
 ترو و بدان آرام نگیرد تا هنگام که تقویت نیابد بد و کوه عدل
 که عبارتست از کلام حق و سنت نبی صلی الله علیه و سلم مقصود آنکه
 بر کثافتها اعتماد نکند تا کتاب و سنت بخیر و هم وی گفته که هر
 چیزی که ترا از حق سبحانه مشغول بگوشم است و هر چیزی
 که حریض از حق باز کند و خوی تو با اسباب کند ترا دشمن است
 و هر نفسی که از تو بر آید در غفلت نه در یاد حق سبحانه بر تو دعوت
 میفرمودند و از سر که نظر حکما هند در باب تمییز کوا
 د بعد و محسن نیکوتر از نظر حکما یوناست زیرا که نظر ایهام به
 سعادت دینی افتاده تا که موجب فرح و تله لذ دینی را
 سعد گفتند و آنچه موجب نیست و راضی شمرند و نظر حکما
 هند بعد سعادت اخروی است تا که موجب تنعم دینی رخص
 گفتند و آنچه موجب تنعم دینی نیست و راضی سعد خواندند
 و هم وی گفته *اد بکی الغالب* اعتقد صحاح الرزح من الوها
 یعنی چون دل از بهمت نایافت مطلوب اند و هکلیان کرد و روح
 از بهمت یافت آن شادان کرد و پیرستادی روح از چیزی علا

ت که دل بقصد آن اندوختن بوده احمد بن ابی الجوار ی گوید
 که ابو سلیمان را گفتم که در خلوت نماز گزاردم از آن لذت یافتم پرسید
 که سبب لذت توجه بود گفت آنکه مرا هیچکس ندید لذت را با وضوء
 حیث حفظ بنیت در گرفت و هم وی گفت لکن شیء خنده و صداء
 نغمه القلب الشبیخ یعنی هر صافی را رنگ است و رنگی دل سیریت
 سیری منافذ افکاس نوار معارف و حقایق را مسدود می سازد
 و هم وی گفته من اصبره فقطاء الى الله فقد وجب علیه خلع ما
 دون من رقبته یعنی هر کس که اظهار پیوستگی کند بجنبان
 خر سبانه واجبست بر وی رفع آنچه موسوم است بغیرت همانا
 که مراد رفع تعلقی با غیار است نه فقر اغیار زیرا که تعلقی با غیار
 منافی دعوی ویت نه وجود اغیار و هم وی گفته بلغ لایس
 فیما بین الله و بین العبد احساسه یعنی رسانند ترحیزی
 بین را بحدی که محاسبه است یعنی حساب و قات کردن که بغفلت
 و مخالفت گذشته یا آگاهی و موافقت و محاسبه را مرا بقت اعلی
 مرتبه و محاسبه انفس است و غیر محاسبه انفس دون ویت
 مثل محاسبه ساعت و روز و هفته و ماه و بعضی کار بیش از را
 دیدن شد که اوقات غفلت را می نوشتند

وی برادر را بر سپاس داری ست و صاحب
 رتبه عظیم بود و با ابو سلیمان صحبت داشت بود و سخنان
 وی در معامله مثل سخنان برادر وی بود احمد بن ابی الجوار ی
 گوید از داود پرسیده که چگونه دردی که آوار خوش درویش
 میکند گفت آن دل ضعیف و بیمار بود او را معالجه باید کرد **یعنی**
 تا اثر از مظاهر علامت فقدان ذاتت ریزد که وجدان ذات
 مقصی استند است و استند در امری مستلزم عدم تاثر است
 از غیر آن **ابو سلیمان داود بن نصر سلیق قدس سره** مع الطیبه
 اولیات از کبریا مشایخ و سادات اهل تصوف بود و در زمان
 خود بی نظیر شاکر ابو حنیفه رضی الله عنه بود و از اقربان خلیل
 و ابراهیم ادهم و غیر ایشان بود از طایفه اولی است و در طریقت مرید
 حبیب عراقی بود و در جمیع علوم خطی و افزاد است و بدرجه اعلی بود
 و در فقه فقیه الفقه بود عرکت اختیار کرد و از ریاست اعراض کرد
 و طریق زهد و ورع و تقوی بر دست گرفت و بر فضایل بسیار است
 و مناقب مذکور وی گفته مریدی را که ن اردن اسلامه سم
 علی الذنب و ن اردن اکرامه کبر علی الذنب ای پسر اگر سلاطین
 خواهی دنیا را و ادع کن و اگر گرامت خواهی بر آخرت تکبیر کن

و اگر حواصل و طایف اند نه در فراوان طاعت و خدمت می گوشت
 در نگریش و تیز بینی می گوشت **س** مراد نگرینان دل است حق سبحانه
 مدوستی معرفت چنانکه نظر بغیر وی بیند از ند که مقصود حقیقی پیوند
 دل است بوی سبحانه تمام اعمال برای زیادت ی با بقای اینست **س** شیخ الاسلام
 گفت این است که خدمت و طاعت نباید کرد یعنی با آن چیز دیگر
 می باید صوفی بی خدمت نبود اما مقصود خدمت است صوفیان
 خدمت بنکر دارند بلکه از همه خلق زیادت آرد اما آنچه کند بر
 شمارند یعنی عوض و مزد و مکافات بآن طلب نکند و می یابند
 چیز دیگر است در باطن نه در ظاهر ظاهر را بر بنیاس گذارند
 و باطن در جهان دیگر نیندج که خود را فرای ده من از روح
 نیاز و نظر بغیر نیست از ند این نوع شعور چون با طهارت ظاهر
 جمع شود مورد علم و دانش گردد و موجب فهم سخنان
 بن طایفه قدس الله تعالی ارواحهم **ابو القاسم** بصرا بادی
 قدس ستره گفته جذبه بن جد بابت اخق ربی علی عمل الثقلین
 یک کشیدن که دل بوی او نکر و یعنی محبت و معرفت و صحبت ترا به
 زکر دار آدمی و پری چه مقصود حقیقی پیوند دل است بحق
 و اعمال بران حصول این ربط است یا زیادت ی و بقای وی درین

معنی است خدمت به شیخ جبرک بابت اخق ربی علی عمل الثقلین **س** ابراهیم
 ادب و عبادت و خدایین سرشتی و تمام خواص یاران یکدیگر بودند
 با یکدیگر بیعت کردند که هیچ چیز نخوریم مگر که دانیم که از حلال است
 چون در ماندند از یافان حلال چشیده با اندک خوردن آمدند
 گفتند چندان خوردیم که از آن چنان نبود باری شبه اندک تر بود
 میز می دهند که هیچکدامش چون حلال خواری نیست از امیر قاسم رحمة الله
 متوالت که سبب گشتن معارف از بین مردم که شدن حلال
 از بیان ایشان
 گفتند و ابو اسحاق است شریف است حسنی از قدیمان مشایخ است
 از اهل بغداد و از انجاء شام رفت و آنجا متوطن شد صاحب کرامت
 ظاهر بود نظیر ابراهیم ادهم شیخ الاسلام گفت که هر اراده و
 و اند شیخ شناسم ازین طایفه دو علوی بود اندکی ابراهیم بن
 سعد دیگر حمزه علوی صاحب کرامات ابراهیم سعد است از
 الحارث اولی است در ابتداء اولاد بنجانه خود خایکینه
 خورده بود بی یاران بنی ابراهیم سعد رفت و وی در راه
 بود پای بر آب نهاد و ابو الحارث را گفت دست بهار دست بوی
 داد پای وی در آب فرو شد ابراهیم گفت پای تو در خایکینه

شیخ الاسلام
 در بیان حلال
 و حرام
 و در بیان
 و در بیان
 و در بیان

آنچه است باین سخن ویرا مطالبه و عتاب کرد بران کار پس
 گفت تو من جویند این کاری **ح** یعنی روشن این طایفه برو
 و از خلق عزت کبر و فراغت دلجوی و کرد کرد و کرد **پس**
 نام وی فیض بن الحضرست شاکر د
 ابراهیم سعد علوی است وی گفته که ابتدای دیدن من ابراهیم
 سعد را آن بود که در غیبت ایام موسم زاد و اس بعزیت که بیرون
 آمدم در راه به شایان خوردم گفتم که من باشما همراهم در تن از
 ایشان جدا شدند من ماندم و یاق و آن ابراهیم سعد علوی
 بود شریف بود حسی گفت تو کجا میروی گفتم بشام گفتم من بگویم
 میروم بعد از آن جدا شدیم اما مهیت کثابت وی بمن می آمد
 و هم وی گفته که روزی با ابراهیم علوی از کون کام می آمدم شکر
 دراز گوش زنی را گرفته بود آن زن بما استغاثه کرد ابراهیم با آن
 لشکری سخن گفت قبول نکرد دعا کرد آن لشکری وزن هر دو پشیمان
 چون تا شرد عاقوبی بوده برینو مظلوم رسید بعد از آن
 زن برخواست و لشکری بر من گفتم دیگر مانو مصاحبت میکنم
 که تو منجا با لدعوه میترسم که از من بی ادبی ظاهر شود بر من دعا
 کسی گفتم این نیستی گفتم بی پروا صیت کرد و گفت تابوایی

ادبی سی صحیح و کلام و کلام و کلام

مسموح و لا و غیره

که از چیزی از دنیا فسادت کن این کلام این جامعه و همه
 وی گفته که روزی در افلاس نشسته بودم دل من بجهت بیرون
 رفتن در حرکت آمد بیرون آمدم دیدم که شخصی در میان درختان
 نماز میگذارد مزهیت او فریاد گرفته چون نیل نظر کردم ابراهیم
 سعد بود نماز را کوتاه کرد و سلام داد بعضی از اصحاب بنی علیه
 السلام و بعضی مشایخ قدس الله ارواحهم نماز را سبک میگذارد
 آمد بنا بر آنکه در نماز حفظ قلب مهم است بلکه مقصود اصلی است
 و حفظ قلب در نماز طویل مقرر است مراد آن نیست که نماز را
 چنان کوتاه و سبک میگذارد آن را که نقصان بفراض و واجبات
 و سنن و مستحبات آن می رسد بلکه مراد آنست که بعد از دعای این
 امور و اذکار نماز را از غمی ساخته اند مثلا در عتراء و عتداء ایات
 قرآن را از آن قدر که فرض و معتلاست زیاده می کرده اند و هم
 چنین تنجیحات رکوع و سجود را زیاد از آنچه مستلزم می کنند اند
 که اگر چنان کوتاه گیرند که نقصان بدین امور رسد نماز ناقص
 خواهد بود یا نماز نخواهد بود و بکنار جبر آمد و لب چپا بیند
 صاحبان بسیار صفت کنند روی بوی فسادند بخاطر من گذاشت
 که صنادان کجا اند هر مفرق شدند بر کنای بولعاریت تو

مرین کار بر تو باد که دین را بکمال خلق پنهان باشی و به
 قلیلی از دنیا بباری تا جانی برسد و غایب شد و دیگر ندیدم
 او... و من بگویم که آواز ذوالشوق قدس ستر شنیدم
 بجهت مسئله چند عزیمت زیارت وی کردم چون عصر رسیدم گفت
 وی دیروز از دنیا بر رفت بر قبر وی رفتم و روی نماز گذارم
 و بنشینم مرا جواب در بود و بر اجواب دیدم آنچه مشکل داشته
 از وی سوال کردم همه را جواب گفت - این بنا بر آنست که این طایفه
 بعد از آنکه از پیکر جلالی مفارقت نمودند تصرف ایشان از
 عالم منقطع نگردد بلکه مخلوق بمالند که شوند که در عالم مشغول
 اند و بعضی مفسران کیه قند رباب اثر را اشارت به بیان این
 معنی داشته اند **... ..** کینه و
 ابواسحاق است صحبای ابراهیم این دهتم و کان من قرآن
 ابی برید - یعنی صحبت داشته با ابراهیم بن ادهم و از اقران
 ابوبزید بود - وی در اصل از کرمان بود و در هرات اقامت کرده
 بوده از آن و سیرا هر وی گویند و قبر وی در قزوین است
 یزاد و یسیر ک به - یعنی بنیاد وی روید و تبرک جویند
 وی گفته که بصحبت ابراهیم ادهم رسیدم اول ملاک بخبردار

بکس و فتح شاه و قاضی
 و سکر و فتح ابراهیم

که از دنیا بعد از آن مراد لالت کرد بکس کس میکردم و بر فسترا
 نفقه می کردم بعد از آن مرا گفت کب و با گذار و توکل خود را بر خدای
 درست کن تا عزا صدق و یقین حاصل آید آنچه گفت فرمای
 بروم بعد از آن فرمود که میادید درای بر قدم بخرید بیاد به در
 را آمد مرا صدق توکل و اعتماد بر خدای تعالی میرشد گفته اند
 که ویرا حاشی عظیم بود در هرات چند بجای برگرد توکل و در همه
 دعا میکرد و میگفت اللهم افطع رژی من **اقوال اهل میراث**
 یعنی خداوند ببرد و زی مرا از مردم اهل هرات آیند عابثی
 بر آنست که اهل هرات مت را مقارن عطیه می ساخته اند
 ز هرات می رفت - یعنی نکردان رغبت ایشان را از من - گوید که
 بعد از آن روزها اگر سندی مانند و چون بیاداری گذستم
 مردم با هم میگفتند این کی است که هر شب چندین و چندین درم
 نفقه می کند وقتی بخ رفت بر قدم بخرید و چند روز در
 بادیه میخ غنود و نیا شامید گفت نفس من بامن حدیث کرد
 که ترا نزد یک خدای تعالی قدری و مزیستی هست ناکاه شغفی
 ارجاب دست راست بامن در سخن آمد و گفت یا ابراهیم
... .. یعنی ای ابراهیم خود را بر خدای تعالی

و رای غمائی در خاطر خود بوی نگرینیم و گفتیم قد کان ذلک
 بود آنچه میگوئی بر گفت میدانی که چند گاهست که من اینجا می
 بخورده و هیچ نخورسته و آنکه بجای مانده و بر زمین افتاده ام
 گفتیم خدای تعالی انا زنت گفتم هشتاد و دو روزت و من سر
 میدادم از خدای تعالی که خاطری که ترا واقع شدن است مرا واقع شود
 و اگر خدای تعالی بگوید که این درخت را زرد کند هر آینه
 زرد گردد و برکت دیدار وی مرا آگاهی حاصل شد و روی
 بایزید بالا صاحب خود نشسته بود گفت برخیزید که با استقبال و سخی
 از دوستان خدای تعالی میرویم چون بدر و از رسیدن براهیم
 سینه در میداد که می آمد بایزید قدس ستره او را گفت و خاطر
 من آمد که با استقبال نوایم و ترا شمع گفتم بخدای تعالی در سخن خوش
 آیم می گفت کرد و همه حلق مرا شمع عت دهد باز کل بخشید باشد
 شیخ در جواب و تحیر شد که سخت زیبا گفت و می گفت که روزی
 مجلس بایزید حاضر گشتم مردمانی گفتند فلان کسی علم از فلان
 گرفته است بایزید گفت مکیان علم خود از مردکان گرفته و مسا
 علم از زنانه گرفتیم که هرگز نمیرد مراد مردکان غفلت اند چه زنند
 حقیقی با آگاهی ست با حق سبحانه و میتوان که مرد مردکان ماسوی

حق سبحانه باشد بنا بر آنکه حیوت مفیدی ذات ایشان نیست بلکه
 مستقارست پس ماسوای و هفتی باشد و هم وی کند
 من آرد آن بیاع الشرف کل الشرف قلنا تر سبعا علی سبع الفی
 علی الغنی و الخوی علی السبع و الذین علی المرفیع و مدل علی
 الغیر و التواضع علی الکبر و الخیر علی الفرج و المود علی الخیوة
 ح یعنی هر که خواهد که برسد بغایت شرف هفت چیز را بر هفت
 چیز اختیار کند فقر را بر عا اختیار کند زیرا که رغسا با وجود
 اشتغال با لا یعنی و بخل و فقر از عا بعد وی بیرون آمدن
 متعسرست و دیگر اختیار کرد سستی بر سیری زیرا که شمع سد مجاز
 فیض کند و مفاسد بسیار بروی سبب کرده و دیگر فرود را
 بر عالی ترجیح دهد لغزله تعالی اما عتد مسکینه قلوا تم یعنی
 من نزدایک کسی ام که شکسته است دلهای ایشان و دیگر اختیار
 مذلت بر عزت زیرا که وصول فیض نیست مگر از طریق مذلت و
 احتیاج نذاذ مر عونت و استغنا و دیگر اختیار تواضع بر کبر
 مراد تواضع فروتنی است پیش حق سبحانه و مطا هر از آن حیثیت
 که مظهر ویند نه از جهت جلب نفع یا دفع ضرر که این فروتنی صفت
 بود نه تواضع و دیگر اختیار خون بر فزح تا مراعات مظهر کرده بود

زیر گفتند اولی محل عزت و نشاء اخری مقام سرور و دیگر
 اختیار بر نهند کی بجای اختیار کاری کند که نعم وی در
 موت ظاهر شود و در حیوة ... وی
 سر بر آید بر همین سینه است و طریقه توکل از وی گرفته و قبر وی
 بر در و باطنی زاده است در هر آن وقتی با ابراهیم سینه در
 سفر بود چون در راهی رفتند ابراهیم سینه بار باطنی گفت که یانه
 هیچ معلومی هست و با خود هیچ زادی برگرفته باطنی گفت که باره
 دیگر رفتن باطنی گفت که باطنی هیچ معلومی هست گفت که باره
 دیگر رفتن پرسید گفت راست بگوئی که بای کران شدند و غم
 رفتن باطنی گفت با من چند شریک بعلین است که چون بکشد در آن
 گشتم اکنون بکشد است که من نکند پس بیندازد که معلوم است
 از آن غمیتوانم رفت باطنی آنرا بینداخت در حشمت و میخواست
 که زود تر دواز بکشد تا ویر سر زشت کند قصار یکی بکشد
 فکر کرد که بیرون کشد دیگری دید افتاده همه راه چنین بود
 آخری را گفت که من عامل الله علی الصدیق - یعنی چنین است حال
 کسی که معاند کند با حق سبحانه بصدق توکل و وثوق بوی

بخدا اسلام کند که وی از متاخران ۳

نصیح دو ملک داد و سلطان و وزیر

و وی گفته که اگر صوفی که است و بالش و دست و دست و خزینه
 او است یعنی حق سبحانه و تعالی - بقیه از حق سبحانه بلفظ او که نه
 موت در کلام مشایخ بسیار است و درین ذکر فواید است که بسیار
 از کار از آن عاریت و وجه محبت بقیه از حق سبحانه بآن آنست که مو
 از برای غایب است و حق سبحانه از جمیع مشاعر و قوای مدد را غایت
 چه ذات وی در هیچ معنای از مشاعر و مدد را که رسد از او بکشد
 و خدا ذات او را وصف کند بجهول مطلق - عین القضاة و رحمه الله
 فرموده که پیر مرید را فرماید که لا اله الا الله میگوید چون از من مقام
 در گذرد گوید الله میگوید حق و فنا حمله در له بگذارد و درخت در حیمه
 از من در چهر نقطه حرف موشودا و فرماید تا گوید هو موشیخ
 و اسلام احمد حامی قدس سر فرموده که باشد که اغلب تسبیح و تهلیل و
 عبادت توان باشد که گویی یا هو یا من هو هو یا لا اله الا هو زیرا
 که این قوم هیچ چیز نمی بینند مگر هو و دست ندارند مگر هو لذت
 نیابند مگر از هو تا فخر دارند هو تا روح دارند هو و هو شهادت الله
 لا اله الا هو - شیخ الاسلام گفت هر که برین پیروزاید کاری فرادست
 خود دهد که بآن درساند و گفت صوفی با دنیا افتاد گفتند سب
 چه بود گفت سب سوزنی بهی روی فتم گفته باید چون فرادست

آمد گفت چیزی دیدم که در نگاهم گفتم بدست آوردم گفته گفت در دست
 نتوان گرفت رکن بدست آوردم گفتم عالی شوی آنم که در سبقت بدست
 آوردم اسباب فراهم پیوست تا با یحیی رسید این همه از آن سوزن شد
 الکفت تلوی در زی و جر آن - کتب بکس کاف و سکون و ن
 تلوی در زی و جر آن مثل شاه دان و مراد تلوی حیرت که در وی
 آلات صنعت نیستند و ابراهیم بن محمد اص قدام - لفظ واضح
 الطریق الی الک حقاً فما احداً یغیرک یتبدل فان ورد الیه
 فانت کلف فان ورد الیه فانت کلف - یعنی راه شو
 که حیات حق در دست است و طریق در یافت تو غیر تو نیست و در
 جمیع امور متقابل که زکاء و پناه نویی بر اگر زمستان پیش آید تو
 کف و پناهی و اگر تابستان پیش آید تو سایه و کبریا که ای
العیاذ البعدی رحمه الله عالی گیت وی ابواسحاق است با
 معروف که خجسته داشت بود معروف و پراگفته بود که لا یم کیر فزرا
 و مقلان مذهب وی محترم بود و انقطاع بود چند کوی که در وقت
 پیش سری سقطی قدس سزا آمد یار و حصار از وجود ساخته چو در
 سری آزادید یکوا از اصحاب فرمود تا رای وی چند از بازار خرید
 گفت ای ابواسحاق این را بپوش که ما سده درم بود آن برای تو این خجسته

در ابراهیم گفت و افری نشینی و ده درم رحله میکی و آن را
 بنوشید . . . گیت او نیز بواسطه است
 ابو محمد جبریری و ابوالاحد معازلی گوید که پیوسته پیش ابراهیم بود
 آمد تقاضای چیزی که پیش وی داشت بعد از آن که با هم سخن گفتند
 پیوسته گیت مر جبریزی بنمای که آن شرفا سلام و فضل آنرا بردین
 خود بدادم تا ایمان آورده گیت رستی کو بی گیت آری بر هم گیت
 خود را پس ده رخای ویرا بست و در میان ردای خود پیچید و در
 آنکس داشت خانه انداخت و در عقب آن در آمد و آنرا بر گرفت و ردای
 خود را از آن بکشاد ردای یهودی در میان سوخته ردای وی
 بر بیرون سلامت پیوسته ایمان آورد
 جید قدس سزا گوید که از عتبدون و حجاج شنیدم که بر همیم
 آجری مرا گیت از رزق الیایه عز و جل تمای ساعه حین الک تمطلعت
 غیر الشمس یعنی بازگرداندن فقد و توجه از مساوی بجنب
 حق سبحانه در یک ساعت بهتر است از هر چه آفتاب روی تابید
 و توان که در آفتاب حقیقت باشد هیچی بهتر است از هر چه فیض
 وجود بوی رسد . . . از مشایخ بزرگ
 جعفر خلیدی از وی بسیار حکایت میکند از وی آورده اند که گفته است

۱ حوی در دستم و نشانی
 ۲ حوی در دستم و نشانی
 ۳ حوی در دستم و نشانی
 ۴ حوی در دستم و نشانی
 ۵ حوی در دستم و نشانی
 ۶ حوی در دستم و نشانی
 ۷ حوی در دستم و نشانی
 ۸ حوی در دستم و نشانی
 ۹ حوی در دستم و نشانی
 ۱۰ حوی در دستم و نشانی

عبدی در نفع و سرگشته
 سوز و غم و سرگشته
 و سرگشته

حاجه در دستم و نشانی
 و سرگشته

وقتی که بعل آخر مشغول بودم در میان خشتهای که زده بود سد
می رفتم تا گاه شنیدم که خشتی مرخص و دیگر گفت سلام بر تو باد
که است یا تفریحی در آیم مزد و را را منع کردم از آن که خشته را با تفریح
در آرند و همه را بر آن حال بگذرانند و بعد از آن دیگر خشتی را بچشم
سلام و با خشتی گفتن تا آنی خشته را از آن بیابان بود که آنش
مانع آنکه از مقتضای طبع وی و سر موجودی شفرات بسبب
حال از آنچه حاصل است میان وی و میان مقتضای وی و توانا شد
بود که این خشت از طبیعت آدمی بود و نفس را به طبیعت خود متعلق
هست ... مدتها بیغداد
مقام داشت و بهر قدر باز رفت وقتی لشکری از کتار بدر
سفر نهادند شبی بر فراست هر دو رفت و بانگی بر آن لشکر
خدا در هم افتادند و یکدیگر را بسیار بکشتند و با سلاطین
که بهر دوئی گفته هر کس میگوید که ادب چیست من میگویم ادب
آنست که خود را شناسی ... یعنی بازایی که حقیقت توئی ضعیف
مقدم است ... یعنی بن علی الموسی رحمه الله از برادران و مستقام
مناجیح موصلاست بشرفانی نظیر آن است در سده عشرين و
ساین برفته از دنیا پیش از بشر حای است سال و زعمدا ضحی در

نماز پنجشنبه
شماره...

وفات او...

کوبهای که داشت آن قریب پیدا کرد که میگردد گفت الحمد للی که چیزی نه
دوم که ای تو قریبان کنه من این دارم و بر آنکت بر کلو نهاد و بینش داد
بکر رفتند بر خفته بود و خطی بنیر و کلوپی وی روزی بجان بنهر جانی
آمد که اگر چیزی خوردنی داری بیار طعام آورد مدتی بخورد و بیا
د کلام نهاد و بهر دو خشتی که آمد بدید آنست میگویند که فتح اما
موسکون است آنکه طعام برداشت و بهر دو شکر است او شمارای آورد
که چون تو گل در دست شود هیچ زبان ندارد سقج اسلام گفت که چون
تحریر درست شود مال سیدمان معلوم نبود و چون بخیرید در دست
داشتن باشد آستین افزونی از دست معلوم بود چینی معتدا
راستین که بخاورد گذار دست ...
گفتند او بنظر است از قلمه متاع حراست ما قیاد فنی و رسم
لشکر بایر عبدالله بن احمد گوید که از ترسانان چون فتح بیامد بهر
سال بیغداد بود و بیغداد قوت نخورد بنابر آنکه گویند بعد از
وقف بود از اطفالی و بر اسوق می آوردند و میخوردند و حال نزاع
با خود میزدی بکشت گوش با او داشتندی گفت ... شدنی
ایک فقیه قدوسی علیه السلام یعنی معبودا شوق من بحساب تو
استلاد یافته پس تقیل کن در رسیدن من به تو چون ویرانی شند

صغیر فتح شمع محمد سکر
خارج...

بر ساق وی دیدند بنیست به رک سبر بر حاسته از پوست که گنج **الله**
 یعنی فتح خدای است ز مخصوصان اوست شیخ الاسلام گفت
 که اراهمی حرجی گفت که من حاضر بودم دیدم آن بنیست را گویند که
 جعفر با بروی غار کردند قریب سی هزار مرد مات **للقیاف**
 بن شعبان سنه ثلث و سبعم و مائین
 رطبقة اولی است کینت و ابوهرست و گویند
 اصل وی از بعضی دیهای مرو است مقیم بغداد گشته و آنجا بر پشت
 از دنیا روز چهارشنبه ده روز از عمر گذشته سنه سبع و عشرين
 و مائین یعنی ز احمد بن ابراهیم **و لادنا احمد بن ابراهیم** رحمه الله
 اربع و ستین و مائین بوده و وفات وی در سنه **احدی و اربعین**
 و مائین و وزیر بزرگ می داشتند از احمد بن ابراهیم تا انگاه که گفت مخلوق
 گفتن قرآن امتداد وی در خانه بنیست و احمد پای پیش نهاد
 و ویرا گفتند یا باد صحرایم بر روی نیایی و سخن نگویی نصرت
 دین را و تقویت اهل سنت را گفت مهربان احمد بن ابراهیم در مقام پیغمبران
 ایستاده است که چون وی تواند که در ملاقات آن بخت وری
 گفته است ما اعظم بحیثیه مع فاته الله عز وجل یعنی چه
 بزرگتر همینانکه خدای اروی فوت گفته بود فوت حق سبحانه

خانه مجاورت در کربلا

از شخص

شیخ طاهر و بای موصوف
 و شیخ طاهر و بای موصوف

شخص بآنت که ملک آگاهی بوی تحصیل کرده
 از قدامان مشایخ طبرستان بود و صفت بزرگ بود و صاحب کرامت
 بود ویرا خبر آوردند که مشایخ گفت آن که بیشتر در طبرستان بود ما را
 از روم امیری است چون این سخن بشنید غلامان داشت که قیمت
 هر یک هزار دین بود همه را آزاد کرد و پسرش گفت ما را در ویش کردی
 گفت ای پسر شکر از کردم که غرض از من جیانی چیزی دردی
 دوستان خود افکند **کان فی حاله مستد**
و من اسباب الدنیا محجوزا یعنی احوال خود را با اسباب
 و مصالح ساخته بود و از اسباب دنیوی محجوز و متعلق گشته بشرحانی
 بزیارت وی رفت روزی چهارصد نفر حافی بیادست و یک **دین**
 که خشتی زیر سر نهاده و یک پاره بور یا می کنند در زیر پایی
 انداخته چون بیرون آمدند همایکان وی گفتند سی سال است که
 همایند است مرکز از ما حاجتی میخواسته است **نقیق بن ابراهیم**
 از طبقه اولی است کینت و ابوعلی است و وی در اول
 صاحب ری بود صاحب حدیث گشت و شیخی پاکیزه شاکر و قائم
 از قدام مشایخ شیخ است استاد امام اصف و امام اراهمی ادهم صحبت
 داشته و از نصیران وی است و بروی زما ت کرده در زهد و فتنه

بر طریق توکل رفتی وقتی با ابراهیم ادم گفت که شما در معاش چو
 کونی کنید گفت چو می یابیم شکر میکنیم و چون نمی یابیم صبر میکنیم
 شتیق گفت سگان خراسان همچنان میکنند ابراهیم گفت پس شما
 چو میکنید گفت ما چون یابیم ایستادیم و چون نیابیم شکر کنیم
 ابراهیم ادم بوسه بر سر وی داد و گفت استاد تویی در گنااست
 السلف این حکایت را بعکس این آورده آنچه اینجا نسبت با ابراهیم ادم
 کرده آنچه نسبت بنقیس کرده و آنچه اینجا نسبت بنقیس کرده آنچه نسبت
 با ابراهیم ادم کرده والله تعالی علم شتیق گفت که با ابویوسف قاضی
 در مجلس امام جعفر روضی خدمت حاضر می شدم مدتی میان ما
 مفارقت افتاد چون بنیالاد در آمدیم ابرویوسف را دیدیم در مجلس
 قضا در میان کرد بر کرد وی جمع گفت من نگاه کردم ایها السج
 چه بوده است که تغییر لباس کرده گفتیم آنچه تو طلب کردی یافتی و آنچه
 من طلب کردهم نیافتی لاجرم ما تم زده و سوگوار و کبود بوش گشته ام
 ابرویوسف گریان شده و وی گفت که من از گناه ناگردد پشوازان می
 ترسم که از گناه کرده یعنی دادم که چه کرده ام اما بدلم که نخواهم کرد
 وی گفت توکل آنست که دل تو آرام گیرد با آنچه خدای تعالی وهد
 فرموده است که و ما من دأب فی فی لأرض الا علی الله رزقنا

یعنی هیچ جنس نیست که اگر آنکه بر حلاست رزق وی و هم وی
 گفته اصحاب لیس که انصبا لیا خلد فیهم و اخذوا ان عمر فکلت
 یعنی صحبت دارم مردم چنانکه باقی صحبت داری منفعت را بگیر
 و بر عثر از آنکه بسوزد ترا و در بعضی تواریخ میخ مد کواست که بنقیس
 در سنه اربع و سبعین و مائه در ولایت خت ان شمیمد کرد سند
 و قبری و آنجا است ^{آن} وفات ابی یوسف قاضی در سنه اثنین و ثمان
 و مائه بود **و البیاض قدس سره** و هم ارقدا موشا خج خراسان
 ابراهیم ادم گوید که در میان کوفه و مکه یا مری مصاحب شدم چون
 فریضه نماز شام کرد بعد از آن دور کف سبک گذارد و در زیر
 لب سختی گفت از جانب دست راست وی کاسه خرید و کوزه آبی
 پیلا آمد خود بخورد و مرا نیز داد این وضه را با یکی از مشایخ که
 صاحبایان و کرامات بود بگفتم گفت ای فرزند وی بر در سن
 داود است و وصف حال وی چنانکه بگفت که هر که در آن مجلس بود
 بگویت بپرستی وی از دهی از دهی بلع امس که آن دیر بر نشا
 بقاع فخر دارد که داود را و خواست پس آن شیخ گفت از من پرسید
 که ترا چه مخرجت کدام اسم اعظم گفت کدام است گفت آن در دل من
 از آن بزرگ است که بر زبان بگردد و این اسم اعظم را و احوال است

در شسته ستاد ابو عبد الله جواد ابو عبید لبری سینه ابو تراب با
 سید رکود ارد در بادیه شد و درش با وی بماندند ابو عبید الله
 حله و ابو عبید لبری و دیگر همه را کشتند و وی گفته که عارف آنست
 که هیچ چیز او را تیر نکند و همه چیز با و روش شود یعنی
 و بجای و حکمتی پیدا کند برای وقوع آن و هم وی گفت که نیست از
 عبادات چیزی که مانع از او اصلاح ظاهر و **لما ح** یعنی حفظ قلب گردد
 بروحی که غیر حق نیست و نباید دان که عبادات قلبیه انفع عبادات است
 بنا را آنست که مقصود بالذات از جمیع عبادات ویت و مستلزم
 صلاح سایر اعمال و بدین معنی مشرب حدیث از **رسول الله**
لَمْ يَصْلُحْ صَلَاحُ الْبَدَنِ كَلَامًا وَ إِنْ أَتَتْ قَدْلَبُكَ
عَنِ دَرْمَدِ كَرِشَ بَارِ اَيْتَ كَصَلَحَ دِي مستلزم صلاح بدنت
 و صلاح وی مستلزم فساد بدنت و هم وی گفته من مشغول مشغول
 یا الله عیون الله اذ **كَلِمَتُ فِي الْوَقْتِ** یعنی کسی که مشغول گرداند
 از حق سبحانه شخصی که مشغول بود بوی فی الحال ختم حق سبحانه انگرد
 در یابد یعنی مرد بوی رسد و هم وی گفته **اِذَا تَوَرَّقْتَ غِيَا**
اَحَدِكُمُ الْيَتِيمَ فَيَبَايَعُ عَلَى نَفْسِهِ فَقَدْ سَلَكَ غَيْرَ حَقِّ الصَّاحِبِ
 یعنی چون منافق شود بر یکی از یتیمان سپار باید که بر نفس خود

که یک کچه در بطریق برده آمد که بصری صلوات است و **وَكَانَ هُوَ اَيْمَنُ**
يَقُولُ يَتِي وَ يَتِي اَسْمَعْتُمْ اَنْ لَا تَسْتَدِيحُوا اَيَّامَ الْاَحْرَامِ اِلَّا اَقْرَبْتُمْ
بِلَيْتِي عَنْهُ یعنی وی میگوید که میان من و حق سبحانه عهدیست
 که در آن یکم دست خود را بجانب حرامی **اَلَا مَلُفٌ وَ مَعْلُومٌ** وی دست
 من از آن حرام کوتاه کرده و دست من بدان رسد و هم وی گفته
 که هر اعتراضی که سبحانه مبدا را بر او شود زبان او را و لایبی حق
 بعضی ورد و انکار دراز شود زبان بعضی و انکار این طایفه کشود
 بنا بر حرمان از حقایق است که شایع اعمال و این حرمان عین
 اغراض است و ابو تراب در یاد پیرو نماز بود با سموم و را بویخت
 یکسال برای هاست در سه نفر و این و سالین در آن سال
 که دواتون بر رفت از دنیا وی بود که **صَلَّاهُ**
 خود از مکه بیرون آمد ایشان را گفت شما را راه جاده عروید
 که من بر راه بنویس و هم گفتند که ساری سخت است گفت چاره نیست
 لیکن چو **مِلَّةٌ** و مله در آید در خانه فزون دست ما فرود آید چون
 بر مله رسیدند در خانه وی فرود آمدند برای ایشان چوبه قطعه
 گوشت بریان کرده آرد ناگاه موثر کسی از هوا فرود آمد و یک قطعه
 بر بود ایشان گفتند آن روزی ما نمود و باقی را بخور و من چون

بعد از دو روز ابواب مدادی رسیدند که در راه هیچ چیز
 یافتی گفتی گفت که فلان روز که موش کبری یک بار گوشت بریان
 گرم بمن انداخت گفت پس ما با هم طعام خورده ایم که اگر از پیش ما بوده
 بود ابواب گفت صدق چنین باشید یعنی صدق اذن است
 که بخوایند که طعام خورده اند پی وی و توان که مراد صدق تو کل
 وی باشد لیکن این از زبانی اصحاب بوده ملامت توبه اول است
 از اقران ابواب بوده و استاد ابواب
 خزان و جیند گفته اند کان ابوصاتم العطار ظاهر ظاهر الخبار
 و باطنه باطن الارار یعنی ابوصاتم در صورت از طایفه مجار بودند
 معنی از طایفه ارار و گفته اند اول کسی که از علوم اشارات سخن گفت
 وی بود چون صوفی دیدی یا مرقع و فوطه گفتی یا سادتی فند
 سرتم اعادکم و سرتم قبولکم فیما لیت غیر فی الیق رای
 رجال نگویند انکار است برین طایفه در نصب علامت بر فتر
 از سجاده و تسبیح و سواک و غیر ذلک و تشبیه حال این طایفه را در
 کارزار با نفوس و ترجمه اشارت نیست که ای مترادف من نشر کرد مید
 علماء را و کوفتید صلیب را کاشکی دانستی که در وقت ملاقات
 و محاربه با دشمن نفس چه نوع مرادیند شخصی مدبر ای ابواب

عطار است

عطار است در نزد گفت گیت گفت درویشی است که میگوید الله
 ابوصاتم در باز کرد و پیر و ن افتاد و روی بر خاک نهاد و بوسه
 بر پای وی داد و گفت کی مانند که میگوید الله یعنی گفتنی
 که با اندیشه مدلول این اسم مبارک چیزی دیگر نبود چه
 غیر این نوع گفتن پیش این طایفه معتد به نبود و کلام بعد ازین
 دلائل که در اراده این معنی و وقتی بنالد را آواز است بودند
 و فو و بسیاری رفت شبلی را بخواب گفت اگر نه آن بودی
 که تو میگوی الله تا همه بنما در ابوصاحتی شبلی آری باز گفت
 گفتد ماینر میگویم که الله گفت شما می گویند الله نفسا بنفیس
 یعنی میگویند الله را ولیکن از نفس میگوید و بنفیس میگوید
 و من که الله میگویم از حق میگویم و بحق میگویم و من میگویم الله حقاً
 بحق قلبی ثم ذکره یعنی بگوی الله را و ترک کن غیروی را
 که از حق گفته باشی و بحق گفت باشی در تقییر آیه بروجه که ذکر
 کرده تا ملایم حاصل آنکه گفتن الله اگر بعد از کسین است از
 عزیزم از روی محبت و هم از روی تصور گفتنی است که از
 حق است و بحق است چو درین زمان منظور نیست جروی و
 اگر پیش از وجود این معنی است گفتنی است از نفس و بنفیس

ملک الله است
 حوسد و نر و نر و نر
 طایفه

که درین وقت وجود وی را بطریق وی مرتفع نشود در حدیث
 آمد که هر که گوید الله و لا و غافر باشد از الله خصم او در قیامت الله
 باشد و گفته اند که این بنا بر آنست که هر اسمی را حق است بر بند که آنرا
 از سر حضور گوید بر اگر کسی آنرا از روی غفلت گوید آن اسم در
 قیامت خصمی کند بر وی که بر حق مرا ضایع کردی و بعضی گویند
 این در شان منافقان است که در ایشان از الله غافل است حقیق الحق
 شکی پس عرفه الا المجرذ فیه حرجی تید یعنی غایت آنچه ممکن
 الا در آن صحت بود از حرجی سخاوت کاهی در آن شناخت که این کس
 نمی شود از عمر وی نه اندک واحد گوید و هزار چیز معلق بود
 بلکه واحد گوید و از نشان و عقایب خود گریزان بود شیخ الاسلام
 گفت که همه خلق می گویند یکی از هزاره ری آریزند و این قوم می
 گویند یکی و از نشان خود می گریزند الا کل شیء ماحلة الله
 باطل و کل عظیم لاحاله دامل یعنی گاه ما ش که هر چه غیر حق
 است حجت در معرض فناست و فی نفس فانی است و مر بقی و
 راحتی چون از جمله ماسوی است وی نیز در معرض فناست و فی
 نفس فانی و ابوحاتم گفته آیت خذ بالقلوب یعنی سرفراست
 که بدل باشد یعنی از صفت ذمیمه بصفت جمیده و فانی از جای

بجای ران و اینست معنی هر دو وطن
سوره المطففین و فتح عین معجم و تشدید
 لام و سین مسمله از طبقه اولی است کینت و ابوالحکین است
 استامجید و سایر بعد ادیان است از اقران حار و شکاری
 و بنه حافی است و تا اگر معروف کرخ و تان که از طبقه ثانیه اند اکثر
 نسبت بوی لا همت کند با مملاد سه شنبه سیم و رمضان سه شنبه
 و جمعه و سائین برفه از دنیا جیکند که قاسم سرمانیت آید
 من الشیء انت علیه سجعون سنة ما را می مضطجعا الا فی غلغلة
 الموت یعنی نندیدم با عبادت ترا ز سری که هفتاد سال بروی
 گذشت و گریختند و دیدم که در مرض موت و هم چند گفته
 که روزی بخانه سری در آمدم خطه خود را می رفت نشسته و این
 بیت می خواند و می گوید **فی القبر و لا فی اللیل**
فلا یأبانی طال اللیل فی قبرا یعنی نه در شب قبر و نه در شب
 و نه در روز چون چنین است باک نداریم و از درازی و کوتاهی
 شب و روز چه این بیت فرموده اند قدس سرای شبیه
 سرور از ناله و آه خواهی شب من در از خواهد کوتاه سری سقطی
 در وقتیکه که محضر بود چند را گفت ایان و حجة الاسف از ولا تقصیر

س. الله بعباده لاخير يعني بهر خود را از صحبت بدان و
به صحبت یگان میرا بخدای متعالی یعنی چندان صحبت دار به
یگان که مانع مشغولی نیاید. شیخ الاسلام گفت که چنانکه گفته
که رفتی پیش سری سقطی قدس رحما بودم نشسته قوی بردی
سرای وی بودند نشسته سری مرا گفت کیت برو هیچ بیکانه
گفتم نه درویشی است هاین کاری جوید گفت ویا بخوان خواندم
سری باری در سخن آمد دیر بماند و سخن چنان باریک شد
که من هیچ در نیافتم نشسته گفتم آخر سری گفت شاگردی که کرده
گفت نهاده مرا استادیست که فرائض نماز را بوی می مبادا موحث
اما طم توحید او مرا تلقین می کند سری گفت تا این علم در
خراسان بجای بود هیچ جای بود چون آنجا رسید هیچ جایی
سری گفته که معرفت از بالا فرود آید چون مر بروار کنان
نادانی بیند که در و شرم بود و حیا آنجا فرود آید و هم وی
گفته ندایه المعرفة تجرید النفس للتقرب لله تعالی یعنی نشانه
بدایت معرفت آنست که از شواغل و غلبه ظاهری بیرون آید
تا که یگان شود و حق را بحسب باطن از موانع و عوایق باطنی
و هم وی گفته من ذین النار مالین فی سقر مع عین الله عز وجل

یعنی کسی که بسیار یاد خود را در نظر مردم بجای می که وصف وی
نبود از نظری مناسبت سخن سجا نشینند و بعضی ازین طایفه گفته اند
که اگر کسی خود را بصفتی نماید که ویا آن نبوده هر که آن نرسد
و هم وی گفته که در طرسوس بیمار شدم جمعی از گران جامان
قرایان **ح** بضم قاف و تشدید را مهمل و یا مشتاء تحتایه
زاهدانی اند که باطنی ایشان از حقیقت خالصت بیخادت
من آمدند و چندان خستند که من آزار یافته و ملول شدم
چنان از من استدعا و عا کردند دست برداشتم و گفتم
اللهم عینک کيف تقول الحق یعنی خدا یا تعالی کن ما را
که چگونه بیمار از پرورش کنیم چنانکه گفته که روی بر سری سق
در ملامت مرا کاری فرمود و زود آنرا با ختم و بشوی رفتم کاغذ
بارا بر دادم روی نوشته که سموت حید یا تحید و وی لبید
و تقول انک و ما یذریک ما یبکی انک خذ ان تقار قینی
و تقطع جلی و تجزینی یعنی شنیدم در باد یا کسی که شتر
میراند و سرود می گفت و سرود این بود که ایکی تا آخر نظم به موعی
در کلام عرب بسیار است گویا هر مصرعیه ای که بیعتی است و حاش
انکه مکه و وجه حید را ناگذاشتند ترا که چه مرا یکی می آرد بکریم

از سال نگه داشتن منازعت کنی و در شعله آن مرا قطع کنی و ترک
 من گیری و درین معنی فرموده است مسند قدس سره حزن
 میکنم از تو چه بپنهان دارم که هر چه این دو دیار گریان دارم
 هر چند دنی بوسل شادان دارم صد چاک در وریم بر جان دارم
 الغضایری بنسخ عین وضاد
 مجتاین والف و منه و در مملای از مقتدیان مشایخ است که
 الاخوان البدریة و انما الایقبة و کان یعد من الامثال
 یعنی ویرا احوال بدیع غریبه و اعمال رمیحه بوده و ویرا از ابدال
 می نمودند وی گوید که در خانه نسری بگو فتم شیده که میگفت
 اللهم من تقدر علیک فاستعمله یل عنقی یعنی خدایا آنکه مرا
 مستغور ساخت از تو ویرا بخود مستغول گردان از من تا بشفولی بتو
 ویرا یاد من نیاید از برکت دعای وی حق سبحانه و تعالی بر پشایح
 پیاده از طب روزی کرد **و بحمد المله الله** وی بغدادین
 از مشایخ سری سقطی منزوی و منقطع و معتبد بوده است
 چند گوید قدس سره که از سری شنیده که گفت روزی ابو جعفر
 سماک برین درآمد دید که نزد یک من جمعی نشسته اند بیتا و نوشت
 برین نکریت و گفت تا سری صفت مشایخ البصایر یعنی کشتی

خوابگاه نضالین و پیوسته گویان و هر یک کاران و بازگشت و اجتماع
 آن جماعت را کردند و بنشینید
 بنسخ خا و بجه و سکون ضاد مجله و ضم داء مملای و سکون و او و فتح
 باء مشاء مختایم از طقه اولی است کیت او ابو حامد است از زوکان
 مشایخ غرسلانت از بلج بود با ابو تراب بخشی و عاتق اصم صحبت
 داشته بود و ابراهیم ادهم را بدید بود وی گوید که ابراهیم ادهم
 گفت **یخی الخوج الی الله یصداء الیر** یعنی تیر بازگشتن است
 بجنب حق سبحانه و تعالی و خالص از ملاحظه غیر یعنی درین
 رجوع عرض خدای وی نمود از نظیر ن باز مملای و ابو حنض
 حدادت در سفر حج ابو حنض را زیارت کرد در نیشابور و بارید
 را در سهام ابو حنض گفت که ازین حایفه گریز که تزدیدی گفت
 از احسان خضویه بزرگ تزدیدم مهمت و صدق احوال شخصی را احمد
 طلب و صیت کرد گفت آیت **منک منی تخینقا** یعنی میران
 نفس خود را بترک شوائب تازنده سازی ویرا جمیعت ابدیه
 و هموی گفته **المرکز رافع و تقوی لایح و الداعی قدس** **ما الحقا**
بمقد هذا الاکبر النعمی یعنی راه حنفی بجناب حق سبحانه و تعالی
 و حق اطل ممتاز و لایح و داعی بجناب حق و محراب صادق شوند

آنچه می باید بدینست در طریق با وجود این ضلالتی و حیرت مکرر
 سببی زوالت و تبصیرت توفی رحمه الله فی سده اربعین و ثمان
 و قتر سلخ مشهور زیاد و یتربک به بعضی وفات وی در سال و دین
 جلم از محبت بوده و قبری در بلخ مشهور است و زیارت وی روند
 و بوی تبرک جویند **بجی بن معاذ الرازی رحمه الله** از طبقه اولی است
 کینت از ابو زکریا است و لقب و واعظ یوسف بن محمد الرازی است
 بعد و پست شهر رسید ام بدیدار علما و حکما و مشایخ همچو مدینه
 قادر تر سخن از بجی معاذ رازی وی گفته **اِنَّكَ رَا الْعَامِلِينَ**
اَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ صَلَوةِ الْمُطِيعِينَ یعنی بجی ماضی شکر و نیاز
 مند بتر از طبع و فرمان برداری که نیاز مند نبوده شیخ الاسلام
 گفت وقت بود که مرد را در طاعت غافل کرد و از انجام بدین کردن
 در عز و افتخار و عجب شود بخود و وقت بود که در شغلی انگذ
 یاد معصیتی و ویرانان نیکو بیرون آورد **لَا تَغْلِبُكَ رَا بَه**
 خود مشغول کند و نظار خود بوی رازی دارد خداوند است
 هر چه کند و نخواهد تواند و ویران شد و این بودن بر مرد و نذر
 و سگرت که حکم او دران شدایی و عاقبت خود دران نشانی باید
 که دلربایی که الله تعالی کلمه میکند از قوی که دلیر و او در معصیت

میر و مد و میگویند سیفقرت بن خود ما را بسیار زنده هیچ چیز
 در کتب بهر احقیر و اناس آن نیست در حمایت آن مکرر دان مکرر با
 که **روی** یعنی ملاحظه کند دل خود را و عزت و یراسه با و ملاحظه
 که اعتنا وی را سبحانه نشان نکران معاصی او را تعلیم داده است
 و قاضیا امر تبلیغ فرموده و ازین جهت مأمورات را حجت ینباید شمرد
 کذا قال بعض اعراف **رحمه الله** بجی معاذ را گفتند قومی اند که میگویند
 ما بجای رسید ایم که ما نماز نباید کرد گفت بگو که رسید ایم اما
 بدو فر رسید مید ما مجنه الاسلام آورد که که در میان صوفیان که
 ریاضت افروزی کنند اند **و لا یحک الله** آورده و احوال یگو و مکاشفات
 ایشان بدید آمدن و اسرار ملکوت ایشان مکتوف شد و صاحب کرامت
 شک ابلیس بر ایشان حیل کرد و همه سر از شریعت بدیشان نمید مگر یکی
 که پنهان دارد چنانکه گوید که مقصود از ترک معاصی آنست که نهی
 شکسته شود و صفات دیریت زیادت شود و از خدای مجاب کند
 و مقصود از طاعت و طاعت نماز آنست که حق بر وی غالب شود
 و دل وی از ظلمات دیریت بد که حق صافی شود تا حقیقت معرفت حق حاصل
 شود پس و رزیدن شریعت راه است بکعبه وصال و ما چون بکعبه رسید
 ما بار بار و شتر و زده کار بر نماز ما را مجاب شود و زانچه در آیم

ما را باز دارد گوئیم آری این همه درست است و شریعت و زید و نادر
 بحق رفتن است اما آن غلط است که مقصود شریعت اینست و بر کلمه
 بر غلط است بلکه مقصود و سری دیگرست که این پنج نماز شایع و مسالیه
 بر وجهی که اگر این سهار پیوسته با وی باشد از آن کمال باز نیفتد
 و درین پنج نماز خاصیتی است که سعادت بدان دانسته است و از آن در وقت
 مرگ ظاهر خواهد شد که اگر آن نباشد هیچ چیز سود ندارد و چون
 بمیرد حقیقتی هلاک شدن یا بدو بد و زخا گرفتار گردد و این غلط است
 که بیا بر زکات بنیامان شده اند و وی گفته صید و غنیمت العیر
 بطایعه المحبوب یعنی علامت محبت صادق فرمان برداری محبوب
 و هم وی گفته که زاهدان عباد دنیا اند و عارفان عباد آخرت
 یعنی دورند از دنیا و تارک و بیندار بهجت خوف عذاب و رجاء
 ثواب و عارفان دورند از ثواب آخرت چه نظر ایشان با دوست سجا
 نه خوف عذاب و به امید ثواب و هم وی گفته حق سبحانه و تعالی
 قوی را دوست داشته دل ایشان در حوزت کسی که کسی دوست
 دارد دل و زاد و خود بهت دوست دارد و هم وی گوید هر که از دوست
 جز و ست دیدوی دوست ندهد بحکم ایمان می مانوی
 یعنی ایستاد جزین نیست که گنجه راست آنچه نیست کرده و هم وی

گفته که اهل معرفت و خشنود اند در زمین ماندن موافق میکند
 و هم وی گفته که حقیقت محبت آنست که برتر نیفزاید و بجماعتی که آمد
 قال اهل الاندراج خرج یحیی بن معاذ الی بلخ و اقامت مند
 شد و رجع الی نیشابور و مانت بر آستانه ثمان و حمین و مرثین
 یعنی اهل اندراج گفته اند که بجای معاذ بلخ رفت و مدتی در کلبا
 اقامت کرد بعد از آن به نیشابور باز گشت و در وی فوت شد در
 سال و دیت و پنجاه و هشتم خلف یحیی
 خاء بج و سکون لام وی از نصره بود و با یحیی معاذ صحبت
 داشته بود وی گفته که وقتی در مجلس یحیی بودم یکی از سبیدی
 بدید آمد دیگری از شیخ پرسید که ویرا چه بوده است گفت سخن
 خدای شید سر و علانیت برداشتن گفتن شد یعنی عارفی
 ز غیر گشته شدن صفت انانیته محو شد
 رطبه اولیات نام وی طنبور بن عیسی بن آدم بن سروشان
 خدا و کبری بوده مسلمان شد از اقران احمد خضر ویر و انوفض
 و یحیی معاذ است و شیع بلخی را دیک بود وفات او در سنه
 احدی و ستین و مانین بوده و در سنه اربع و ثمانین نیز گفته اند
 و اول در ست تربیت و استاد وی کردی بوده وصیت کرده که

قهرمان فروزان استا من نهید حجت استاد **راش** مراد آنست که یکی از
 استادان وی گردی بوده و مشهور آنست که ویراصد و سیزده **میخ**
 اساد بوده چنانکه بیاید و وی از اصحاب رای بوده یعنی از اصحاب
 قیاس و اجتهاد بوده لکن ویرا ولایتی کشاد که مذهب دوران پدید
 نیامد صاحب کتاب گفت محبوب گردید بایزید از اهل مشایخ
 بود و حالش بزرگتهالات و شانش عظیم تر شانات ماحدی که
 چند گفت ابو یزید میسر بن عمر بن عبد الله بن المکرم که در تدریس
 و بیاست که بایزید گفت که دویست سال برین بوستان بر گذرد که
 همچو ماکلی در رسد شیخ الاسلام احمد بن حنبل فرموده است که در هر
 چهار صد سال شخصی چون احمد بدیدلاید که آثار عنایت او
 در حق وی این باشد که مخالفی نبیند و از حضرت ابو سعید
 ابو خیر قدس سره منقول است گفته است که هر پانصد سال جریانه
 چو ماکلی بدیدلاید که این کار بدست وی زنده شود نمیتواند
 بود که مراد این خصوص اعداد باشد وی تواند بود که خصوص
 اعداد مراد نباشد بلکه کثرت مدت و بسیاری زمان مراد باشد
 والله اعلم در رساله قدسیه آورده که شیخ ابو یزید را انتساب در
 رضوف باد جعفر صادق است رضی الله عنه و بنقل صحیح ثابت شده

که ولادت شیخ ابو یزید بعد از وفات امام جعفر بوده و امام جعفر
 را انتساب بعلم باطن به پدر مادر خود قاسم بن محمد بن ابی بکر
 که از کبار تابعین و فقهاء سبعت و در فضل الخطباء آورده
 که ولادت امام جعفر صادق علیه السلام در سنه ثمانین بوده بمدينه
 و وفات وی در شوال سنه ثمان و اربعین و مائده و عروى شصت
 و هشت سال بوده و در بقیع مدفون است پیرانکه در تذکره الایام
 نقل کرده که بایزید امام جعفر را دیده بوده و چند وقت خدمت
 او کرده در ست نباشد شیخ الاسلام گفت که بایزید فراوان
 دروغها بسته اند یکی آنست که وی گفت شدم خیمه زدیم بر عرش
 شیخ الاسلام گفت بن عمن در شریعت کفر است و در حقیقت
 بعد حقیقت درست میکنی بفراید و در خود نیز حقیقت چیست
 برسان از غیر حقیقت با بود خود درست کن برادر گفت خود
 کفر است تو حید بد و کانکی درست میکنی و بر سید می باید
 نه فراد سیدن حضرتی گفت اگر مرثییم کا فرماستم جنید
 متمکن بوده او را بوج بوده امروز بزرگ داشته و کان
 از اصل گرفته لاجرم فرقهها و پراپیخته اند فی المقدمه بلخ
 المیزان و خايعی آشکار شدند از مقصود شیخ الاسلام آنست

بحواب دیدند گفت حال بگو گفت ای پیر چه آوردی گفت
 درویشی بدو کار طلب شود ویراه گویند چه آوردی گویند چه خواهی
 و گویند درینشاور عجبونه بود عرفتیم نام ز درها سوال کردی از دنیا
 برفت بخواهش دید بد گفت حال بگو گفت گفت چه آوردی گفت آه همه
 عمر را باین درحالت سپردم که حدای دما و اکنون می گویم نیند چه
 آوردی گفت داست می گوید ز و باز شنوید
 در شرح تلخیص است گوردسان هفتی آورده است که وی زانسانان
 بایزید است **در تذکره** اولیاست که بایزید قدس سن صد و
 سیزده **تجرب** را خدمت کرده بود و سی سال در بادیه شام ریاضت کشید
 بودم بایزید گوید که من از ابوعلی علم فناء در توحیدی آموختم
 و ابوعلی از من التماس و قل هو الله این علمیت و عبودیت و علم التا خدا
 و عبارت علم کسی است پس تواند بود که غصی واجد اولیاست
 و فائدتانی از طبقه اولیاست نام
 و می عمر بن سلیمان ازدهای ینشا بوردست یکانه جهان بود
 و شیخ ملاک و پیر بو عثمان حایری است و شاه جماع کرمانی بوی
 نسبت در حدیث شیخ الاسلام گفت و می نموده جلان بود در وقت عز
 حق تعالی و در فراموده که مرا چنین بامید بود قال المؤمن الحاضر الشرا

رحمه الله اعطى الحبيب الحكمة واعطى شاه الكرمين الرجوز وعطى
 ابو حنيفة الاخلاق واعطى ابو يزيد البسطامي النبأ بعينه
 مؤمل حقا صرحت که هر یک از این چهار بزرگ را وصفی غالب بوده چند
 رحمت و علم بجا باین شاه جماع که ملای را وجود میانی یافت و ذوق
 و ابو حنض الاخلاق و ابو یزید را ایمان و حیرت محموده که اثر
 تجلی یافت و ابو یزید باین صفت مشهور است و ابو حنض رفیق
 احمد خضر و به بایزید است ساگر عبدالله مریدی باوردی تبارک
 صحبت داشته اند ابو حنض فی سینه اربع و ستین و مائین و قبل
 فی سینه سبع و ستین و لا اول اکثر و فی تاریخ الامام عبدالله المافعی
 این صفت سینه حسن و ستین و مائین در دفتن ابو حنض اختلاف است
 قول گفت که در سال دویست و شصت و پنجم رفته و بعضی گویند
 در سال دویست و شصت و هفتم در تاریخ امام مافعی مذکور است
 که در دویست و شصت و پنجم رفته و و گفته که حسن ادب ظاهر
 عنوان حسن ادب باطن است مصطفی گوید صلی الله علیه و سلم لَوْ
 خُشِعَ قَلْبُهُ لَخَشَعَ جَوْزُهُ زیر که ظاهر تابع باطن است و اثر
 وی و اثر را دالالت بر مؤثر و مدبرین صفتی شایسته حدیث
 لَوْ خُشِعَ قَلْبُهُ لَخَشَعَ جَوَارِحُهُ یعنی فروتنی و انقیاد دل استلزم فروتنی

و انقب دجوارحت و عدم مخالفت ایشان فرمان حق را و وقتی بحرف
بغلا در سید جینا استقبال کرد ابوحنض پر بود مردان بر سر
وی بسیار ایستاده بودند و ادب نیگری و زمیندند جینا گفت
اصحاب خود را ادب ملوک آموخته گفت نگاه داشتن ادب ظاهر
دوستان حق را عنوان ادب باطن است حق را و انشد شیخ الاسلام
لغيره و قل من ضمنت شيئا طويته الا وفي وجهه من ذاك
عنوان یعنی شیخ الاسلام این بیت را که مردی راست بر جینا
و حاصل بیت آنست که کم کسی شده که پنهان داشته باشد صیروی
چیزی را و روی آن نشان نبوده و هم وی گفته هر که در هر قدر
افعال و اقوال و احوال خود را بمیزان کتاب و سنت ننخند و خاطر
خود را منعم ندارد و بر از جمله مردان شیخ شریف مقصود آنست که
انچه بخاطر رسالت و اقوال و افعال و احوال نامید آن کلام مجید و
حدیث نبوی علیه السلام موافق نیاید بدان آدم نگیرد و مهدی
گفته الفتوة آية الله في المسالك و تركه مطايع الانصاف یعنی
خوانمندی آنست که داد دهند و نطلبند

یکی زمره بدین ابوحنض بود از گویان نشا و بر پست ابوحنض آمد
و میگفت که آئینک می یک و بدرود ایشان می و از آن محو و بری

خود سوالی کن و می خواند همان در وی عجبی بوده باین عمل و رعایت
نموده بیکدیچنان میگردد مردم بان بوی در آن که مذکور هر
نگرید که کار می کنند و سوار هم میکند چون با حریف جای آوردند
که حال وی چو دست ویرا قبول میدادند و ستاحان بروی میگذاشتند
ابوحنض قدس سره که چون حال را عجب آوردند و در سوال
مکن بر تو حرم ستان کار می که می کنی بخور و می و گفته اند
که وقتی مریدی بوی آمدن را گفت اگر بشد این طریق را می اول
برو تا می بیامود و نام تجاری بر تو نیست نه از ستار عارف
خوانند آنگاه اگر خواهر بکن و اگر خواهر بکن
ار بر رکان مشایخ بودند و عبد الله بود لیکن خود را ضل نام کرده
بود گفتی هر که از من بندگی خویشا مدبر من طالم باشم یعنی
به نسبت با حقوقی و و کار از اصحاب ابوحنض حلال بود وی
گفته هر که خواهد که به بروی کشاده شود این کار را ملا و
باید کرد آدم کرمستان با ذکر حق و از خلق کریمان و کم خود ن
ابو احمد شریف چه وی بزرگ بوده از مشایخ قاضی
ماجید و شبلی سابقه کرده بود یعنی یکدیگر را عیب کرده
بودند و منشاء منافقه اختلاف متار باست چون حسن

گفتی در معرفت مشایخ از تو رسیدندی که مبادا بخی میگوید
 که ایشان بآن رسند و موجب حیرت ایشان گردد صاحب حدیثی
 سخت بزرگوار بود شیخ ابو عبد الله خفیف ویرادر کتاب سایر مشایخ
 فائزین ذکر کرده و در حدیثی که در این موطا آمده است بفرموده
 وی زیارت ابو حفص می شد ابو حفص و اصحاب ویرا چند درم
 فتوح رسیده بود گفتند باین خلاه ها بآن کنیم ابو حفص گفت این
 ما کرده ایم ما را هم بآن باید کرد و آنچه فتوح است در ویشا را
 بکا باید برد بآن مشغول بودند که شخصی در رسید و ابو حفص
 را گفت که خود را بشوی و جامه در بپوش که شیخ ابو مزاحم از فادس
 در رسید گفت اگر این آن بو مزاحم است که من می شناسم می شاید
 که مرا چنین ببینند و کمال بو مزاحم دور رسیده چون آن حال بدید
 سلام کرد و وجه مدبر بیرون افکند و در کار ایشان ادوا احسان
 خوشنوی صوفی گوید قدس سره من دلایلی فی نقیبه رفع الله قدره
 و من عزه فی نقیبه ادله الله فی اعیان عباد یعنی هر کس که
 پیش خود دلیل و خوار باشد حق سبحانه و تعالی وی را بلند
 گرداند و هر کس که پیش خود عزیز و بیع بود حق سبحانه و تعالی
 دلیل و خوار گرداند در نظر سندگان خود ابو بکر و را گوید

این کار کسی است که برای خدای مرطبان بجان رفته است
 یعنی روشن این طایفه کار کسی است که برای خدا بتعالی مزبها
 بجان رفته است وی یکی از بزرگان
 این طایفه است استاد ابو حفص حداد است ابو حفص بیار و در
 نزدیک وی شد ویرا شاگردی می کرد و این عسله در ابتدا
 آهنگر بود و سبب دست از کار باز داشتن وی آن بود که روزی
 آهنگری می کرد آهن در آتش نهاده بود تا پختنی بر در دکان
 او بگذشت و این آیت میخواند که لا اله الا الله یومئذ یخوف اللذین
 یعنی ملک در روز قیامت حق رحمت است عبدالله آن بتند
 آن آهن که در دست داشت از دست وی بیفتاد بی خود دست
 تا آهن تافت بر د و برداشت سنا کرد او آن بدید بیفتاد و بهوش
 گشت سنا کرد را گفت چه شدی بگریه آهن در دست خود دید
 گفت چون سزین فاش شد بر ستم یعنی ز کار کردن چه مقصود
 وی از صنعت سز حال بوده برخاست و برفت و دکان را بگذشت
 از صفت اولی است کثرت و ابو صالح
 است شیخ و امام اهل ملامت بوده درینش باور طریقی ملامت را
 وی دشمن کرد اول سلا که از وی و اصحاب وی بفرار بودند

واحوال ایشان بگفتند سلسله ساری و چند گشت بر گرو بودی
 که پس ز احمد مرسل علی علیه و سلم پیغمبری بودی حمد و ثناء
 قایل سزده عالم بود و فقیه مذهب مؤذی داشت و طریقت آوازه
 عبدالله مناز است و همچو کس از شاگردان وی طریقت وی مکلف
 چون ابن منار و صاحب داشته بود با سلیم بن الحسین الباری
 و ابو زبیب الخشبی و علی بن ابی رقیق ابو حفص بود در سینه
 احدی و سبعمین و مائین بهت از دنیا در تنها بود و قبر وی در
 حیرانست و وی گفته که نفس خویش را بر نفس فرعون فضل نهیم
 از آن حیثیت که نفس است و بعد از مردن است بر نفس فرعون فضل
 نهیم اما دل خویش را بر دل فرعون فضل نهیم و هم وی گفته من بفر
 فی سیر التلک عرب تقصیر و محله من درجات التعالی یعنی که هر که کار
 کند برون مقدمان تقصیر خود را باز شناسد و در باید پس فاست
 مرد را از مرتبت مردان و هم وی گفته من را کتب فی حق حضرت من الحار
 فَاِنَّهُ رَقْدٌ فَإِنَّهُ يُقْبَلُكَ مِنْ بَرِّكَائِرٍ یعنی هر کس که در وی
 خصلتی نیک دیدی زوی دور شو که از برکات آن کس نیکی بتو
 خواهد رسید و قتی حمد و ثناء جای همان بود میزبان پروردگار
 رفته بود و با باره کاغذ در مایه شده اهل بیت میزبان باره کاغذ

بیرون انداختند حمد و ثناء کرد و گفت رو بسو این ر بکار
 بردن که ی غایت و من ندانم که ی زنده هست یا نه بعضی
 مدغم که مال و بیت با مال و داشت دی شیخ الاسلام گفت که همه برت
 و کار ایشان برین قیاس صحیح بود اکنون جماعتی اباحت و متاول
 شروع و زندق و پی ادبی و با حرمتی پیش گرفته اند که ملامت
 است ملامت نه آن بود که کسی بی حرمتی تر بیت کاری کند تا او
 ملامت کند ملامت آن بود که در کار حق سبحانه و تعالی زخلق باک
 ندارد . . . نام او سلیم بن الحسن
 الباری است . . . هذا النسب انی باروس بالاسلام و الحمد لله والبر
 والیت اهلها بنی آرم و حق فریز من قری بنیسا بوسری بها
 قریب من البلد کذا فی انساب النعمانی و کنت ابو عمران شیخ ابو
 عبد الرحمن سبی و یاد در تاریخ مسو فیه ذکر کرده است و گفته که وی
 از قدامه مشایخ پیشا بود است از استادان حمد و ثناء و مستجاب
 الدعوی بوده وی گفته که لا یطفر علی حدیثی من لور لا یمنین
 لا یأشیاع الشیة و محابیه البذریة و کل مؤصع رکی دینه اخرا دا
 ظاهرا یا لا یؤی قاعکم ت تمة بدنة عتیة یعنی صفاء قلب و انشراح
 صدر کاهی وجود کبر که مؤمن پی روی سنت کند و از ندعت

جنتاب مید و هر که با وجود گوش خد مری عاری بود از
 صفای قلب تحقیق بداند که در انگش بدعتت پوشیدن ابو عبد الله
 کرام ویرا گفت چه کوئی در اصحاب من گفت کرد غیبی که در وطن
 ایشانست بر ظاهر ایشان بودی و در مهدی که برضا هرا ایشانست
 در باطن ایشان بودی مراد بودندی یعنی اگر غیبت اضمار
 کردندی و ابطان از محاذ مراد بودندی نماز بسیار می پند
 و در روز فراوان اما ز نور ایمان هیچ چیز نیست بر ایشان و گفت
 که از تاریکی باطن است تاریکی ظاهر
 از صفة اولی است کینت وی بوالرئی است از اهل مرو بوده و گفته
 از اهل مازندران است از اهل پوشش و مجرب بوده و وی ز حکماء است
 است که حکم انیاسی گوشتی و سخنان بگوید در معاملات پس
 امرک ویرا بخواب دیدند گفتند حال تو چیست گفت مرا بسوختند
 و در آسمان هفتم منبر نهادند و مرا گفت بر و آنجا از من میگفتی
 اینجا با من میگوی و باد وستان و غرستان من می گوئی بر نای
 بودستی نوبه کردی بود و نوبه شک و از راه رکش گفت هیچ سب
 ندامت از آنکه مرا همان اندک میدی ملول شدی و وحشت یافتی
 و بر گشتی از صفة اولی است و کینت

ابو علی است و گفته اند ابو عبد الله و این درست ترست از اقران
 بشر حافی و سری سقطی و حارث عباسی است و گفته اند که فیل
 عیض را دیدن بود از استادان احمد بن ابی الحواری است وی گفته
 امام هر عل علم است و امام هر علم عنایت یعنی سابق بر علم و سابق
 بر علم عنایت حضرت حق سبحانه و چنانکه سابق بر علم عنایت باید
 سابق بر علم بر علم عنایت باید لیکن توقف عمل بر عنایت بواسطه
 توقف است بر علم پس علم محض عنایت بود بخلاف عمل
 و موی گفته که الله تبارک و تعالی نوکم و و ذمه یقته و متن
 است از فیه من الفیقه ما آن فتیله زیادت میخوانیم یعنی
 نیست و چنین نیست که مال و مرز ند شمامه شمس و با وجود این
 طلب زیادت می کنیم و موی گفته و ایقن الصالحات فی عمل
 حق و یح و حایثنا تم فی فیم عی با صلحان موافقت کردیم در
 اعمال ظاهری و مخالفت کردیم با ایشان در همت و توجه زیرا که متعلق
 همت ایشان حق سبحانه است و متعلق همت ما غیر وی و موی
 گفته الفکر من آتیا بر صفا یعنی جس نفس بر مکاره از معدومات
 رضاست و در تحصیل مقام رضای باید ویرا از اخلاص پرسید
 گفت که عمل صالح بکنی و نخواهی که تر آن بد کنی و از برای آن

ترا بر دل دارند و ثواب ترا از غیر حق سبحانه و تعالی آن اخلاص
ح این مرتبه ادنی اخلاص است و اما کمال اخلاص آنست که باعث بر
 عبادت فرمان برداری بود نه نیل ثواب و خوف عذاب و هم وی
 گفته اعمل علی ان کسب فی الآخرة اخذ غیرک ولا فی الساعه اخذ
 غیر یعنی عمل کن و چنان انکار که در زمین غیر تو موجودی نیست
 و در آسمان که قبل کاهی حجاب است غیر حق تعالی موجودی نیست
 بعضی از مشایخ ترکستان میگویند که در وقت اشتغال بعبادت یقین
 معبود این طایفه عالم را کنند سیر خیل کن که درین کسبند غیر تو
 و حق تعالی موجودی نیست شکی نیست که این اندیشه مورد جمیع است
 و وی بیغلا بود و صوفی است
 و محدث است عثمان بن سعید که از محاسن است و است و ابو العباس
 مروزی ابو جعفر حداد همای و ابو سعید خراسانی و جند است ابو
 سعید خراسانی گفته که در ابتداء ارادت بسیار شغف تمام داشت
 روزی محمد بن منصور گفت ای فرزند مقام ارادت خود را لازم
 گیر یعنی پرورنده حالت باطنی را ملازمت تا قوت کسب
 تا بر تو در آنجا هر چه حیرت کش ده گردد و هم وی گفته که محمد بن
 منصور الظاهر گفته که در طواف بودم شخصی طواف می کرد و می

در بر

زارید و میگفت خداوند آن که شد من بمن باز ده گفتم آن که
 شد من چیست گفت زندگانی داشته باشم با او من خوش وقتی در بادیه
 نشسته ماندن بودم بگمان که نه گفتم ثابت است و بلامه اکنون آن که
 از من جدا شوم در ساعت میفرماید و بارانی عظیم در اینست و چنان
 گفتم هم اکنون غرقم و همان شوم چون با خود آمدم آن یکو
 زندگانی منقص شد بود شیخ الاسلام گفت که او را عقوبت کرد
 که چرا نخواستی که در قدرت من تابستان و زمستان یکی بود و هم
 جو سعید خراسانی گفته که از محمد بن منصور پرسیدند از حقیقت فقر گفت
 التکون عند کل عادم و البذل عند کل وجود **ح** یعنی حقیقت فقر
 آنست که آرام گیر و اصرار نکند در هیچ ناداری و بیختد و صرف
 کند در هر داری و هم وی گفته که خواجه الساری فی سیرت و زیاده
 انیا یعلم یسوء و ذکر یؤدیه و ذکر یجیب و یغنی یجمل شیخ
 الاسلام گفت همه عمر این چهار چیز بر نشود که تو همیشه در سفری و
 روی فراموش داری هر که از این چهار چیز خالی است ضایع است
 عمری که راضی وی بود که بپراست و رزم کند و ذکر می که مونس
 وی بود تا تنهایی و حشت نکند و و در هر که از دارنده وی بود تا بهر
 نمایش نکرده و بیعتی که مرکب وی بود تا با او نپاید و در هر چه

باشد در زندگانی باشد بر کرامت و هم این محمد مصور و قتی
سخن بیگم تا به و همانا که سخن بدر کرامت و ماستی بخامد
بود یکی گفت سخن ملامتی نه سخن ماست ماکه ایم وی جواب داد
که عند ذکر الصالحین تاتل الرحمة در ساعت باران درایتی هیچ
میخ یعنی نزدین ذکر صالحان رحمت حق سبحانه فرود می آید
در ساعت باران درایتی همانا که باران صورت معانی فایضه
بود و لهذا بیابان بوده پس رحمت نازل معانی بود

و هم ازین طایفه بوده است در مکه مجاور وی گفته سن ریتی سن
الدنيا بالذیاء فهو ملعون ومن رقی من العلم یا عیلم فهو
مفتون ومن رقی من الرشد یا نشاء فهو تجووت ومن رقی
من الخلق یسئ ما ذوق الحق کایما مانا کان فهو طایح معنی
هر که راضی شود از دنیا بدنیای ملعون است چه دنیا از حق باز
دارد و هر که راضی شود از علم بعم وی مفتون است چه علم را
عمل باید و هر که راضی شود از هدایتش او بیک می وی مجتوب است
و هر که راضی شود از حق بچیزی که دون حق باشد هر چه باشد
آن چیز وی طاعت است شیخ الاسلام گفت بود این دنیا کرامت
ساده نامر فساد و هر چه بدلی نور سده که دل ترا از و باز پوشد

دنیای است اگر چه مراتب برست بود و هر چه برتر از او و مغرور کند
فتنت و آن که از علم بعلم واضح است مفتون است علم سیرت راست
یعنی علم مقلقی بعمل مقصود از وی عمل سیرت و آگاهی کار کرد
یعنی آگاهی حق سبحانه که معتبر است نزد ایشان طایفه آنست که نتیجه
عمل بود علم که ترا سیرت ندهد و آگاهی که با آن کار کرد نبود فتنت
چنانچه بعضی ملاحده گویند که مقصود از عمل نوحه است پس با وجود
توجه به این کار آید و فی مناجیه الهم سار بر آگاهی فرود کند که آگاهی
همه مثل است که حوسه طل شود از عمل زیرا که این نشاء مقتضی علت
و آگاهی که نتیجه علت موطن وی در آخرت است پس بنا برین خود را
در مقام مشاهده حاضر بناید کرد تا رعایت حکم موطن کرده باشد
شیخ محی الدین قدس سرود در رساله انوار گفته که مشایخ را ماه
خلافت که مقصود بدین نشاء تحصیل مشاهده است یا عمل بعضی
اختیار اول کرده اند و بعضی اختیار دوم در شیخ دوم را اختیار
کرده بنا بر رعایت حکم موطن و در دانشمند که دانش ممدود است
و تابند با خود است چو بنشاس و آهن سرت و هر که از زهد
بخشاید و یک می راضیست عجب است و نیم درم در گفت صوفی که زان
حاتم بن عنوان لاهم قدس سره از طبقه اولی است گفت وی

ابو عبد الرحمن از قیام متنازع را سناست از اهل بلخ ما شقیق صحبت
 داشته است و استاد احمد خضر ویراست مانت بواجی بلخ
 ستم جمع و تکیان و میانین بجای برفت از دنیا بواجی که از اواجی
 بلخ است در سال ویت ویری و هفتم از هجرت و انجود بواجی و الف
 و سکون نین هجر و کرجیم و سکون را دال ماله و کته است
 که وی اصم بنود صغیفه باوی عقی گفت در اثناء سخن بادی از او
 جدا شد دفع خجالت و بر آنکه آواز بلند تر کن باوی چنان فرمود
 که گوش و شکر است و اگر نشید آن صغیفه شادسان شد و آن لقب
 بروی ماند وی گفته است هر که درین طریق درمی آید می بامید
 که چهار موی در بر جزو کیر و موی بیض و آن کسکی است و موی
 آن بود و آن صبر کردند بر آفت مردم و موی و آن مخالفت نفس
 است و موی خضر و آن بارها بر هم دو خان است پوشش
 اَمَّا تَحْيَىٰ مَحْبُوبٌ الْمَوْتِ لَا بَيْضَ لَهٗ يُتَوَرَّكُ الْبَاطِنُ وَيُخَيَّرُ وَجْهَ
 الْمَلِكِ وَتَرَكُ عِلَّ اِذَا اَخْلَقَ الْمَوْتَ اَلْاَسْوَدَ لَا تَفِي تَمَّ الْفَيْضُ
 وَتَمَّ طَلَمُ الْفَيْضِ وَالصَّبْرُ فِي الْاَلْوَانِ السَّوَادِ وَقِيلَ لَا تَقُلْ
 اَوْ تَحْمَدُ فِي مَنِيَّ حَرْبًا مِنْ اِدْمَ وَهٖ نِيَا لَمْ تَنْسَ بَنِي تَد
 يَهٗ لَكُوْنِيَهٗ بَرَاهِنْ مَحْبُوبِيَهٗ فَقَدْ قَتَلَنِي اللهُ بِتَمُودِيَهٗ الْاَدَايَ مَرَّةً

رُوْنِيَهٗ قَتَلَ الْاَفْعَانِ فِي فَعْلٍ مَحْبُوبِيَهٗ بَلِيْزَةً نَفْسِيَهٗ وَنَفْسِيَهٗ قَا
 يَتِي فِي الْكَبُوبِ وَلَا تَكُ اَنَّ لِلْفَتَا وَلَعْنَتِي نَفْسِيَهٗ طَلَمَ وَ
 السَّوَادِ تَقِيْرُ اَنْزَلْ مَرَا فَنَسْ عَمُوْتُ كُنْتُ وَمُوْتُ رَا حِبْرُ رَقْمِ
 سَاخِطَ اَمَّا دَابِيْضِ وَاَسْوَدِ وَاَحْمَرِ وَاَحْمَرُ كَرَسْكِي وَمُوْتُ رَا حِبْرُ رَقْمِ
 بَنِي بَرَاكُ اَوَّلُوْنِمْ وِيْتِ بِيَاضِ وَفُوْرَا يَتِ قُوْهٗ مَدْرُكُ وَسِرْعِ
 قَتُوْلُ اَدْرَاكِ وَهَبْرُ بَرِيْدَا اَنْ اَخْلُقَ رَا مُوْتُ اَسْوَدُ كُوْنِيْدِيَا
 بَرَاكُ اَنْ لَوَانِمْ وِيْتِ نَمِ وَلَازِمُ غَمَلَاتِ ظَلَمْتُ وَتَلَا مَكِي نَفْسِ ظَلَمْتُ
 سَوَادِ تَحْيَى نَمَائِيْشِ وَبَعْضِي كُوِيْدُ كُوِيْدُ اَسْوَدُ كُوِيْدِيَا
 بَرَاكُ صَا حِبْرُ رَقْمِ بَعْضِي رَقَاتِ خُوْدِ رَا دَلِ تَلَا مَكِي يَابَدُ بَلَكُ
 مَلَا مَكِي يَابَدُ وَاَلْتَدَا اَلْعَدَمُ تَالَمْ وَيْ بِنَا بَرَاكُ كَقَطْعِ نَيْبِ
 فَعْلُ اِنْ غَيْرُ كَرِهَ اَنْ فَعْلُ اَوْ فَاْعَلُ مَحْبُوبِ حَقِيْقِي سَتَدْمِي اَوْ
 لِيْزِ رِيْمَقَامِ اَفْعَالُ فَاْنِي شَدْدُ رَفْعُ مَحْبُوبِ بَلَكُ نَفْسِ اِنْ شَخْصِ
 وَبَا رِيْمَقَامِ فَاْنِي شَدْدُ اَسْوَدُ رَدَاتِ مَحْبُوبِ بَا يَنْكُ اِنْ دِيْنِيَهٗ
 وَتَا غَيْرُ حَقِ سَحَابَهٗ فَاْنِي مَعْدُومُ كَشْفِ وَفَتْ وَعَدَمُ ظَلَمْتُ
 وَظَلَمْتُ سَوَادِ جَانِكُ كَدَشْتُ وَنَمِيَتْ خَالِدُ الْفَيْضِ مَوْتِ
 اَلَا تَحْمَدُ لِحَرْقِ الدَّمِ فَاَنْ سَنَ خَالَمْتُ نَفْسِيَهٗ فَقَدْ دُجَّحًا وَنَمِيَتْ
 لَيْسَ الْمَرْفَعَاتِ سَوَادًا اَخْضَرُ لَا اَنْ اَخْلَقَ فِي الرِّقَاعِ يَتِي اَخْلَقَ

الْأَرْضَ بِأَحْلَافِ السَّابِ فِيهِ وَالْأَنْهَارَ وَقِيلَ لَا خَضِرَ رَعِيْنِيْهِ
 بِالْمَقْتَعَةِ وَتَفْصِيْلَهُ وَحَقِيْبَهُ بِفَتْرَةِ الْجَمَالِ لَمْ يَلِدْ شَيْئًا يَهْمُنُ
 الْجَمَلُ الْعَارِضِيَّ وَمُخَالَفَتِ فَنَنْ مَوْتِ أَهْمُ كَوَيْدِ بِنَا بَرَانِكُمْ خَالِكُ
 فَفَنُ عَيْنِ لَمْ يَكُنْ وَنَيْتُ وَكُشَانُ فَفَنُ لَمْ يَزِدْ سَعْيُ حَمَلُ حَمَلُ وَ
 بَوْتِيْدِيْنِ مَرْتَقَاتِ مَوْتِ مَخْطَرُ كَوَيْدِ بِنَا بَرَانِكُمْ مَرْفُوعُ بَوَاسِطَةِ
 اشْتِدَالِ بَرْدِ قَرْمِيْنِيْ حَامِلُ كَدِ دَوِيْ بِنَاتَانِ وَشَاكُوْنَا بُوْدِ
 مَرِيْنِ قَدْرِ رَعِيْمِيْ وَيَدِ بِلَا خَضِرَ بِاعْتِبَارِ خَضِرَتِ حَتَّى بُوْدِ وَبَعِيْ
 كَوَيْدِ كَوَيْدِ خَضِرِ بَرِيْ أَنْ كَوَيْدِ كَوَيْدِ صَابِغِ مَرْمُوعِ عَيْشِ وَزَنْدِ
 كَالْفِيْ وَبِيْ سَبْزِ وَخَوْشِ حَالِ مَسْتَلْزَمِ وَوَجْهِ بَكِيْ خَوْشِ حَالِ قَنَاعَتِ بَكِيْ
 نَضَارَتِ وَتَارِكِيْ حَالِ وَبِيْ قَنَاعَتِ كَلَامِ زَجَالِ مَحْبُوْبِ جَمِيْعِيْ وَبِيْ
 حَاصِلِ شَيْءِ اسْتِوْجَالِ مَحْبُوْبِ حَقِيْقِيْ مُسْتَفْنَى كُشْتِ اَزْجَمَلِ عَارِضِيْ
 وَبَرِيْنِ نَقْدِيْ رَعِيْمِيْ وَبِيْ بِأَخْضَرِ مَاعْتِبَارِ خَضِرَةِ مَجَازِيْ مَعْنَوِيْ
 بُوْدِ مَوْتِ كَفَرِ هَرِ جَدَادِ شَيْطَانِ يَكُوْمِيْدِ چِ خَوَافِيْ خَوَرِ
 مِيَكُوْمِيْدِ مَرْدِ مِيَكُوْمِيْدِ خَوَافِيْ بُوْشِيْدِ مِيَكُوْمِيْدِ كُنْ وَمِيَكُوْمِيْدِ كِه
 كَجَا حَوَافِيْ بُوْدِ مِيَكُوْمِيْدِ دُرْ كُوْرِ شَخْصِيْ زَوِيْ پَرَسِيْدِ كِه جِهْ آدَرِ وَ
 دَارِيْ كُفْتِ عَافِيْتِ دَوَزِيْ نَاشِيْلَانِ لَخْصِ كُفْتَانِ عَافِيْتِ
 نَيْتِ كِه دَرِ مِهْ رُوْزِ مَادَارِيْ كُفْتِ عَافِيْتِ رُوْزِ مَنِ آفَتِ كِه دَرِ مِهْ

عاشق حرم

عَاشِقِ سُوْمِ حِلَالِ رَسْمَانِ شَخْصِيْ زَوِيْ طَلَبِ مَوْعِدَتِ كَرْدِ وَبَاسِ
 رَدِ كُفْتِ أَنْ مَقْصُودِ تَوَلَّكَ فَاعْتَبِرْ فِيْ تَوْصِيْحِ اَزْجَمَلِ بِيْنِيْ جَوْنِ حُرْمَانِ
 كِه نَافِزِ مَافِيْ كُنْ مَوْدَرِ نَافِزِ مَافِيْ كُنْ دَرِ مَوْضِعِيْ كِه دَوِيْ تَرَانِ پَسَنْدَمِ بَرْدِ كِي
 بُوِيْ چِيْزِيْ فَرَسْتَادِ مَبُولِ كِرْدِ كُفْتِ دَرِ مَبُولِ كِرْدِيْ كُفْتِ دُرْ كُفْتِ اَنْ
 ذَلِ خَوَرِ دِيْدَمِ وَغَزِيْ وَبِ دُرْ نَا كُفْتِ اَنْ مَرْتَعُوْدِ دِيْدَمِ وَذَلِ وَبِيْ مَرِ
 وَبِيْ مَرِ غَزُوْدِ اَخْتِرْ كِرْدَمِ وَذَلِ خَوَرِ اَبْرُوْزِيْ اَبْرُوْزِيْ پَسِيْدَمِ كِه
 اِنْكَا چِيْزِ چِيْزِ كُفْتِ وَبِيْ حَرَكِيْ اَسْمُوْرِيْ وَبِيْ اَنْدَازِ وَبِيْ كُفْتِ اَنْدَازِ
 بِاَيْمَنِيْ مَوْتِ بِيْ مَرِ خَزَانِ سَوِيَابِ وَبِيْ مَعْنَا مَعْنَا رَاسْتِ وَبِيْدِ
 قَدْرِ مَرْتِ وَبِيْ وَبِيْ وَبِيْ لَكِنْ مَسَافَتَانِ اِنْ مَعْنَا اَزْجَمَلِ بَاسِ
 اَرْجَمَلِ اَوْ كَلِمَتِ اَوْ
 اَبُوْلْكَسْنِ اَرَاهِلِ مَقْصُودِ تَوَلَّكَ فَاعْتَبِرْ فِيْ تَوْصِيْحِ اَزْجَمَلِ بِيْنِيْ جَوْنِ حُرْمَانِ
 اَبُوْعَبْدُاللهِ سَاجِيْ وَبِيْ زِيَادَتِ اَرْمَاشِيْخِ وَوَرِ اَبْرُوْزِيْ بُوْدِ مَحْمُوْدِ
 بِنِ اَبِيْ خُجُوْ رِيْجِ كِه دَرِ زَهْدِ وَوَجْهِ بَادِيْ نَبَرِيْ مِيَكُرْدِ وَبِيْ رُوْزِ مَبُولِ
 بِنِ اَحْمَدِ بِنِ اَبِيْ خُجُوْ اَرِيْ رَزْمَانِ دَبُوْدِ وَبِيْ مَرْدِيْ اَبُوْلْجُوْرِ كِه نَامِ
 وَبِيْ مِيْمُوْنِ بُوْدِ اَرْمَاشِيْخِ مَانِ وَبِيْ مَرْدِيْ اَبُوْلْجُوْرِ اَبِيْ اَبِيْ اَبِيْ
 وَوَجْهِ بُوْدِ مَعْنَا مَعْنَا مَعْنَا مَعْنَا مَعْنَا مَعْنَا مَعْنَا
 بَرِ اَبُوْلْجُوْ رِيْ رَحْمَانِ اَلْكَامِ بِيْ مَرْدِيْ بِيْ مَرْدِيْ مِيَكُنْدِ كِه اَحْمَدِ

بن ای کجور در بخار شام است یعنی مبرک و محترم شام است وی
 گفت که دنیا را به و جمع بیکانست و کثرت از سنان کس است که از وی دور
 نمی شود زیرا که سلسله حاجت خود را از آن میگرد وی رود و دستار وی
 هیچ حال جدا نمیشود گویند که دیر با ابوسلیمان دارائی عسلی بود که
 هرگز مخالفت و مرمان او نکند روزی ابوسلیمان در مجلس سخن میگفت
 احمد آمد و گفت تنور تازه شد چه فرمایای ابوسلیمان جواب داد
 دوسه بار مکرر کرد ابوسلیمان را دل به تنگ آمد گفت برو در بخار نشین
 ابوسلیمان ساعتی مشغول شد بعد از آن یاد آمد که احمد را چه گفت
 گفت احمد را بگویند که در تنور حواصا بود چون باز بختند و برادر
 تنور یافتند بگوی از وی تا سوخته و هم وی گفت که محمد بن التماس
 چهار بود قار و در اگر فیتیم که بطبیعی بیم صریح در راه مردی خوب
 روی خوش را بگیرد حاصه پیش آمد گفت که امیر مید گفتم صیون طیب
 قار و در این ملک بوی بنایم گفت سبحان الله در معاجده و دست خدا
 بدین خلاق استقامت میجوید این قار و در بر زمین رسید و این
 تنگ را بگویند که دست خود را بر موضع و جمع برند و بگویند و حق
 برآید و حق بر آن بجای حق و راستی فردا در دست دیم را
 و بحق و راستی فردا آمد یعنی که باین تیر فردا آمد بر عایت شد

چنانکه ویرمیدم پس سوی بن ملک باز گشتم و همه باری بگشتم
 دست خود بر موضع و جمع نهاد و آنچه آن مرد گفت بود بگفت در حال شب
 شد و گفت آن مرد حاضر بود علیه السلام **عبدالله بن جعفر بن مبارک**
 خلیف بنعم حله معجمه و فتح به موحد و سکون به مشاه
 محتات به سابق بدین مملو و به موحد و قافم از طبقه اولیاست
 کینست وی ابو جعفر و همون زهاد صوفیه و الاکام بن حلال و
 الوریق فی جمع الاحوال یعنی عبدالله خلیف از زهاد صوفیه
 بوده و احوال هزاران و به سیز کارن بوده در جمیع احوال اصل
 وی از کوفه بوده اما مقیم اظاکیه شده بود و طریقت وی در رضو
 طریقت سفیان فوری بود زیرا که با اصحاب سفیان صحبت داشت
 بود فتح بن شخرف گوید که اول بار که عبدالله بن خلیف راه میدم
 گفت ای خراسانی چه ر چیزی است که غیر از آن نیست چشم و زبان و
 دل و هو چشم خود را نگاه دار که آنچه خدا بخواهد نیستد فکر و زبانه
 خود را نگاه دار که چیزی بگویند که خدا بخواهد دل تو خفاقت داد
 و در خود را نگاه دار که در وی عالم و حقد هیچ مسلمان نبستد و هو
 خود را نگاه دار که هیچ ناستایی مایل نشود وقتی که این خطاها
 در تو نباشد خاکستر بر سر خود کن که بد بخت ستدی وی گفته

وہمیں ایک کراچی
کے ایک مسلمان
جانب سے

وایمده ایم علم لا یدرک و احسن علم لا یسجد و هم وی گفته ملائمت
 خاتم السرفات منون یعنی مادام که از فقر زنی منافی زیر انگشت
 بگذر حال آید و ماین حاکم و در ضرایح علی الله و قفا معترف و بیان
 حال نکر و جلد دم و هم وی گفته در ویش که از دل وی شیرین چیزی
 از دستم همان فراستدن نیست از وی هرگز نبالح نیاید و هم وی
 گفته فی غیر قوله تعالی و تحریک من لک من سلفه و کفر یعنی بنا
 میوه عتق و لا یفیع عن غیرک این آیت در صفتی چنین گفته که بخش
 مرا از محض لطف و عنایت خود زانی که اربو گوید و از غیر بنو نکوید
 تفسیر سلطان سنان از جهت توانمند بود که سلطان معنی غلبه است
 و لسان کت طلبه است بر خصم و مرد بصیر معین است زدن کاهی
 معین شخصی شود که از حق گوید و از غیر حق نکوید و هم وی گفته
 در تفسیر این آیت که ای الله ما امر بالعدل و الا حسن عدل آن بود
 که انصاف رفیق اندر لقمه بد می و احسان انگار و رفیق ز خود اویست
 و این یعنی حق همان امر یکدیگر عدل و راستی و احسان و شکی نیست
 که انصاف رفیق اندر لقمه و ترجیح رفیق در لقمه بر خود مندرج است
 در عدل و احسان و در تفسیر آیه انصاف رفیق و ترجیح وی اند
 ایشان در معنی آیت که خصوصیت ایشان از آیت مراد است چنانکه

عبارت متوجه است و هم وی گفته هر که امداد کند و صبر
 آن باشد که چه خورد دستار وی بشوی و هم وی گفته که شیطان
 از حسنه که رسد بگریزد و هم وی گفته طوبی کی که دوستان و برامی
 جوید اگر دوستان و برادرت نوری یافت چه فترت صحبت اینان
 از تار یکی جمیع و مقتضای وی خلاص یابد و اگر در طلب مرشد
 یافت زیرا که طلب علامت مناسبت است و مناسبت مستلزم
 شفاعت زیرا که حیثیت شفاعت ماحوذ از شمع جنت ساحات
 مناسبت است با خود در احکام و احوال چنانکه آتش و دود چراغ
 را روشن سازد بواسطه مناسبت با وی و آتش صلات الله
 است و بکثرت صلات برای تحقیق مناسبت و تحصیل مایه الشفا
 و بعد مناسبت محبر اعتقاد بنویسنی سه علیه الصلوة و
 السلام و لهذا تاثیر این مناسبت ضعیف و ابعلاست از وی
 پرسیدند که از مسلمانی که بکافری بر دیگر کت محتر به صبر
 یعنی آنکه حق همانه و بر امتحان کرده بنظر تاضهر شود حال وی از
 صبر حکم الهی و عدم صبر بران وی ساها نوا میرد است و بعد از
 بدعای وی نیک میشدند شیخ الاسلام گفته ای جراحین بود
 زیرا که او خلق را شفیع بود و از برای خود یا حضورت نبود یعنی

اگر دعا کردی بنابر عدم رضا بودی رخصت میماند و عدم رضایین حق
 است ابو نصر ترشیزی سرگشت که آن بواپس رسل از چه بود که در
 چندین ولایت بود من گفتم که رسل ولایت از آن علت یافته بود
 یعنی از صبر بر آن علت یا منته بود. زان دعائیکه از وی بشود گویند
 در میان میزدان وی جوابی بود مرد از شیخ رسل در خواست محاسن
 کرد گفت دست و کمر تا چندین جوهر جوان دست زد و گرفت محاسن
 نیکو دست در آمد منابر آن قاعد که وجود اشیا در مدار است
 امثال این حکایت عمر پست
 کینت ابو الفضل است مردی بزرگوار از مقتدیان باذ الشون و با
 بنید قدس سرما و غیر ایشان صحبت داشته در ماه ربیع الاول
 عثمان و ثانیین و مائین برفته از دنیا پیش از چندین بکر حفید
 شیخ حاکم و کفر فایا متناه خفیه و دال مهمه ابو بکر حفید گوید
 کوی کند کذ و استون کند و ما ما طلب و اما عظیم ما و بعضی
 اگر بدانند ملو مرتبه آنچه میطلبند آسان شود برایشان آنچه در طریق
 تحصیل آن صرف میکنند و هم وی کند که و الشون گفت کینت لا یتبع
 ما کما و در قدرت اختیار سالی حین و زقتی الاسلام و در و
 دیگر حین جعلت من الفیل لم یجید من جوت شاد بنامش بنو کرم

نویسنده

وی گشته آن وقت که مرا اهل نوحید کردی
 شکل صبح شین مجر و سکون کاف کینت از نوا ابو الفضل است
 از مشایخ قدیم بغداد است و یک گشت هر که بحضرت حق سبحانه و تعالی
 مشغولت از امان وی بنیاید پرسید شیخ الاسلام گفت هر که
 امروز از مشغولت یعنی بخود و معلق و نذر او و مشغول باشد
 یعنی محبوب باشد از دولت مشاء او تو می ند که مشغول بند
 با و در و از هر حق و موی لکه مشغول بند و غیر او اشعلت
 قلین من الذی با اوله بها فانت و لعلبتی تیر من تیر
 یعنی خلی سخم دل خود را از دنیا و لذت وی بنابرین تو در دل
 من چنان نمکن گشته که عیدی صورت بندد و مائت و
 الیقان سن سینه الا و جند تان بین الجنین و بعد
 و بلکه ای چشم بواسطه غنودن بر هم نیفتد متعقب مکر من
 و چه که ترا با هم ملک و حدة یعنی با چشم رون از پیش نظر
 من قایب نیستی **میان این اهدا شاعر از وی و شاستن از**
 دی هنج بمن و سکون را و مجر و دال مهمه کینت و انرا ابو
 الفضل است مکانه متایج شام بود در وقت خود زین نیکو داشت
 و فتوت قد هر شاگرد ابو المظفر که یادشام است شیخ الاسلام

گفت که یک تن دیدم که می‌آید شیخ ابوالقاسم بوسلمه
 باوردی و خانه عباس بر ملا شام بوده شیخ ابوسعید سالیخی^{نظر}
 گوید به بابن عباس بودم و او مختصر بود لقمه جوئی و حال چو نیت
 است مقدوم بدانم که چون کنم که اختیار کنم که بروم ترسم که دلیری
 بود و گستاخی و دعوی داری و اگر ایستادون اختیار کنم ترسم
 که در کار و مقصداً غم و که اهیت دیدار بود منتظر م تا خود چه گوید
 و چه کند شیخ ابوسعید گوید که بیرون آمدم در وقت برفت
 فَلَقْتُ فِي مَنَاسِكَتِهَا مَقَامًا وَقُلْتُ لِدَعِي نَسَبَ أَهْلِهَا وَجَبًا
 یعنی اگر گوئی میری به حال میرم سخن شنیدن و فرمان برداری
 را و گویم با آنکه مرا بموت خوانند که اهلاء و مرجئا شیخ الاسلام
 گفت مالک دینار محضر بود گفت ای دانی که زندگانی نه برای جود
 کردن سیمو ام و آن وقت بود که در بصره جویمای کد مد پس
 گفت اگر بگذاری برای تو زیم و اگر به بری بنوایم در وقت برفت
 إِنَّ صَلَافِي وَتَبَكِّي أَحْيَاكَ وَمَنَائِي يَهْدِيهِ إِلَى الْمَوْتِ
 اسلام گفت این قوم یعنی دوستان وی را می‌آورد و با او
 نیند و برای او می‌روند و با او می‌زنند همه خلق برای آن نیند
 تا خود را برای خود نیند و دوستان وی برای آن خود نند

تازید و برای او نیند و او نیند
 از طبعه ثانی است گفته اند اصل وی از نیشابور بوده با مناج عراق
 صحبت داشته و از افغان حبسیده و با ابوالتراب بخشی صحبت
 داشته و سفر کرده و با ابوسعید خراسانی رفته بوده و وی از جوانمردان
 مشایخ است در سلسله تعین و سالیان رفته از دنیا پیش از چینه
 و غوری و بران خضر از ابوالحسن بغدادی و متقی و مسجدی
 پای تاب خواست کی رقی بوی نداشت بیعت فروز آنرا
 فرودید و بر پای چید و می‌گفت این چه بود که کردی این چنین
 پای تاده نداشتی خزید جواب داد که لا اخوان المذهب گفت من
 در مذاهب خیانت کنم چه یاس بینک و بد پیش این طایفه
 برابرست زیرا که مقصود دفع حاجت اصلی است و صاحب کشف
 المحجوب گفته که من دیدم در ویش از مشاخران که سلطان ویرا
 سید مشعل زعفری نهاد که این بکر مایه صرف کن وی بکر مایه
 شد و آنجل را بکر مایه بان داد و برفت شیخ الاسلام گفت الصوفی
 وَالصَّوْفُ لَا يَكُونُ صُوفٍ وَنُصُوفٌ بَرَهٌ بَنُو دُنْيَا دَرِغْدَانِ
 و از ایتک نهادن مرا و از انصوف بهرون بر چون موی از
 خیر صوفیان دنیا را قیمت شمرد و اند و بران خود دهند

اگر همه دنیا لقمه سازی در دهان درویش نمی اسراف نیستد
 بشرط آنکه حق نفس خود مری دارد قَاتَ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا و این
 جمت که حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم رعایت نفس خود نکرد
 بخشیدن جسم و رهنه نشان معاتبه کشت در آیه کریمه وَلَا تَبْقُوا
 كُلَّ الْمَالِ تَفْجًا مَالًا مَّا تَحْتَسِرُ یعنی دست خود را گشاده ساز
 بر نسی که بنشیند ملامت کرده و حسرت خورده اسراف آن باشد
 که نه برضای حق سبحانه صرف کنی حق تعالی از دست تو چندان
 ترك دنیا نخواهد که از دل تو ترك دوستی دنیا خواست الدنیا
 مَدَارٌ نَأْتِيهِ ظَمَرٌ دُنْيَاهُ كُلُّهَا است و نصیب تو از آن
 کلوخ کردی شبلی میگوید کسی که در دنیا زاهد شد باز عود
 و حضرت حق را که آن بمن قیمت داشت مفسود اندک نظر از زهد
 خود بردارد و بر احسان نهد اگر دنیا را پیش حضرت حق هیچ
 بودی بدو نشان خود ندادی ابو حمزه در وحد و صحبت
 حال مثل نداشت گویند که چون آواز داد پیچیدی و جدش
 رسیدی وقتی در خانه حارث محاسبی آواز گویندی شنید
 و جدش رسید گفت عز الله جل جلاله یعنی عزیزا خدی
 بزرگوارند که وی حارث گفت این چه حالت اگر بیان کنی

قیما و نعمت و کرم ترا گشته همان که از عبارت وی تو فهم حلال
 کرده ما خود قایل بطله تر حید نبوده کشتای پچاره برو و عا کز
 و بخاله با هم سیامین و می خو جیدین سال قاتر این سنا روشن
 شود از طبقه فالش است نام وی
 محمد بن ابراهیم است و گویند از فرزندان عیسی بن ابان بوده
 از اقرا ن سری سقطی است و یادی و باشر جانی صحبت داشته
 و در سرفیض ابو تراب نمشبی بوده ابو بکر کتانی و خیر نساج
 و غیره از وی حدیث روایت کنند در سند ضعیف و ثانی و مایه
 رفته از نیایش از جیند و ابو حمزه خزاسانی و بر ابو سعید خزان
 و گفته نَوَ الْأَيْمَنُ لِمَا تَصَدَّقُ يَتَوَكَّنُ مِنْ رَوْحِ ذِكْرِ اللَّهِ عِنْدَ
 الْكَفَلَتِ نبودی هر آینه صدیقان مبردی از شادی ذکر خدا ی
 شیخ الاسلام گفت که از یاد تو بر آمدیم اراده خود بکیریم بر زمرة
 خود بترسم در غفلت آویم حاصل آنکه چون یاد تو کنم ارعم بکرم
 و بگفت در آویم و بچهار حصه کشف از محبت خوف و استملا و
 و تعطیل قوی بر زهره خود بترسم و چون بترسم در غفلت آویم
 کلینی یا حیر الکوبم و گفت وقت بود که کسی مراد مرمل و غفلت
 بکساعت مشغول دارد از باری که بر من بود تا آمدن کی بر کسایم

جمع دارم که از همه جرما آزادی یابد شیخ ابو عبد الله خفید
 را گفتند چرا عبد الله بن مسعود را با سبکبازان مد شمس بود گفت
 تا از آن بار وجود که بر اوست موند **ح** مراد بوجود یافت و او
 شیخ الاسلام گفت لذت و خوشی در طلب است دریافت خوشی
 نیست دریافت صدمت است که تا فرو می شکند شیخ الاسلام
 و عبد الله بن مسعود وقتیکه قوه الحزن شیخ الاسلام میفرماید
 که مرتبه یافت قوه مرتبه سر و دست یعنی در آن مرتبه سر و دست
 و مرتبه یافت و نایابی موقفند و دست پر و در مقام طلب بود
 ابو حنیفه گوید الله تعالی میگوید و اعرض عن عیالک و نفقک
 ترجاهلان است سزاوارتر است بدان که از خواهری کنی زیرا
 که نفس از اجنه که نفس است به کی بتدبیریدن مشغول است و از
 حق سبحانه معرض و وقتی الوحده در عیال از قریه الله تقد چیزی
 می اندیشد از خود غایب است همچنان در رفاه اینست و چون با تو
 است خود را در میان بادید و در زیر پلی شیخ الاسلام گفت که این
 زیادت **ح** یعنی این که حرکت مانع غیبت وی نکشد زیادت
 اران که شیخ علی بن محمد در دیر از قریه الله تعالی چیزی می اندیشید
 از خود غایب است چون از خود آمد سینه در روز گذشته بود و بر آید

آنچه بجای آوردی که چندین روز بگذشت که کسی نبود که ترا بگوید
 گفت بخیر از آن که غایب گشتم از شما سیزده روز ماند بود چون با تو
 آمد ماه نو دیدم و انتم که چندان گذشته است و ابو حنیفه گفت
 حیا کمتر است دیدن لا یصیر طلب الا صدیق **ح** یعنی دوستی و
 ارادت کمتر است و لوازم آن بجای آوردن کار است سخت و صبر
 نخواهد کرد برین کار سخت مگر کسی که نیک کردار و راست گفتار
 بود وقتی بطرس و رف و بر آنجا قبول عظیم پیدا شد و مردان
 روی بوی آوردن ماکه از وی در حال سکر سخن صادر شد
 که مردم فهم آن نکردند بروی بجلول و زمند و گواهی دادند
 و از طرسوس بیرون کردند و چهار پایان و بر اعدت کردند
 و فریاد می کردند که این چه پایان زندیق است چون از حرسوس
 بیرون رفتن این بیت را بخواند لکافی قلبی یکن المصور
 کل عیب عقی فیک یسوء یعنی ترا در دل من جایست که
 مصون و محفوظ است از آمدن غریبا برین هر رنج که در طریق
 تو من رسد بر من آسان گذرد
 کنت ابو الناسم است سافر و با برت علی التوکل
 سنین یقال له یصعب جنبه علی ارض سیاه فی اخر و کان لا

محکم معارف و اسفار و کون و لا یفرقی لدرگر یعنی سفر کرد بطریق
 سالها بطریق توکل در بیابان و میگوید که سالها در حضر بیلور
 بر زمین نهاد و در سفرها با خود رکن بر نمی داشت و در یاد
 ذکر جز سیحانه فتور نمی بود چنانچه علوی متاخر را بولعیر بتینایی
 است وی ستم گرسنه در یاد بر دی گفتی ستم سیر از معلومست
 وی گفته که صوفی را در یاد بر آن نگاه باید داشت که در حضر که صوفی
 در سفر در حضر است یعنی شمایه توکل صوفی بر مرتبه باید
 که سفر و حضر پیش وی یکسان بوده یکی از علویان فراسخ الاسلام
 گفت که پدر من مراد شیخ سال سر روز پیش ابوزید که پیری
 بود از سویان مروی فرستاد از وی بیک فایده دارم که روزی
 گفت تا ازین علوی گری خویش یعنی از تبعیج و تنقیح و تنقیح و تنقیح
 سیر در نیایی ازین کار یعنی تصوف بویی بیایی شیخ الاسلام
 گفت چنانست که او گفت آنگاه که بید و با و بناد صوفی او است
 و اگر نه از نیست چیزی نیاید پس گفت که هزار و دویست امام
 شناسیم ازین طایفه یکی نیم علوی شناسم یکی ابراهیم سعد
 علوی صاحب کرامات و دیگری حمزه علوی یعنی آنگاه نیم صوفی
 بوده **پس عید خندان در سن ۷۷۰** از جمله ثانی است نام وی

احمد بن عیسی است و لقب وی خزانج بفتح خاء و جیم و تشدید
 را هم از آنجمله خزانج خزانج خزانج بدوخت مور و لا و عدل و قدر
 الصوفیه و گفته اند که وی روزی خزانج مور میگرد **یعنی سید و**
خوز در راه و بدو میگرداگشته که این چیست گفت بدو خود را متغور
 می کنم بشنای اگر مراستغول کند یعنی چنان سازد که حواس معطل
 شود و از اعمال بازمانم وی بغدادی الاصل است و در محنت مشغول
 به سرستند و در که محال و زبده محنت صوفیان این بوده که ایشان در
 میکرده اند تقیث احوالی نموده و باید و میل ایشان مشغول میکرده
 و از اندوختن و اجله مشایخ است بکار و بظنیر شاگرد محمد بن منصور
 طوسی است و ذوالنون مصری و ابو عبید بصری و سری ستمی و
 دشران قدس الله سرهم و بر ایشان صحبت داشته گفته مدوی چنین
 که کسی که در علم فتن و بقی سخن گفت شیخ الاسلام گفت که وی خوش
 رایت کردی چنین فرمینود اما یا خدای جیند بود یعنی غالب
 بود بر وی بر بعضی خواجه است و خدای خدایند از یاران و
 اقران و بیت لکن به از وی است به از وی برنده در عدت و
 تدریس و میانین و بینه التي قیها و بینه التي بعد ما بانه در رخ
 لا ما بعد الله الیافی و حمد الله شایسته که لوط الله تعالی یقنه

مد علی بن موسیٰ خنجر از اسکا و سلسله روی هند حکایت
 الحیدریش کان خانه قال قام کذا و کذا سنه یوم مفاة اسبق بین
 خزانة یعنی اگر مطالب کند حق سبحانه و تعالیٰ ابو سعید خراز
 دارد و از ما آنرا طلبد هلاک کردیم که زعمای او ایان بیرون می‌آیم
 آمد پرسیدند از آن کسی که این حکایت را از جنید روایت کرد که حال
 ابو سعید چه بود گفت چندین سال بموزه دوزی مشغول بود و چون
 که در میان دود دراز حق سبحانه و تعالیٰ گفت خزانة کوید که در اوایل
 حال ردت محافظت سر وقت خود میکردم روزی هیایان در آمد
 و می‌فرمود از نقای من آواز چیزی برآمد دل خود را از لفت بآورد
 چشم خود را از نظر بآن نگه داشتم بوی من می‌آمد تا بمن نزدیک
 شد دیدم که دو سبوع عظیم بدوشهای من بالا آمدند نامن بایضا
 نظر کردم ندو وقت برآمدن و ندو وقت فرو آمدن شیخ الا
 سلام گفت که آن که می‌گویند که یابزد سید العارفین است سید
 العارفین حواست سجده و اگر از آدمیان می‌گویند احمد عرب صلی الله
 علیه و سلم و اگر ازین طایفه ابو سعید خراز مرتش کوید و خلق و با
 اندر خزانة چون در چیزی از حق باور سخن گویند یعنی فرمودند
 جب مرتبه شیخ الاسلام گفته که از متابعین که از وی نشنام

در علم و حدیث بروی و بالندم واسطی و هم فارس می‌بی
 بغدادی و غیر ایشان و هم وی گفته که دینی رحسار پر بود و نیز
 بر خاتم آمد و هم وی گفته که نزدیک است که خزانة پیغمبر بودی از
 بزرگ حوینز اسام این کاراوست و هم وی گفته که در ابو سعید خراز
 زیرگی نسکی درمی بایست که کسی با او نمی‌تواند رفت یعنی
 بغایت تیز و بوده سایرین مردم بخشنان او نمی‌رسیدند کاشکی
 در حرکه وی بطور بودی تا مردم بخشن وی رسیدندی و در
 واسطی زیرگی رحمدری بایست یعنی بخشن وی بخشن
 حوصله خلق نبوده کاشکی و یا شفتت بر خلق بیشتر بودی تا بقتل
 حوصله ایشان سخن گفتی و در جیند زیرگی تیزی درمی تا
 که وی ملایم بود یعنی علم وی بر حال غالب بوده و هم وی گفته
 که خزانة غایت که فوق او کس نیست و هم وی گفته که خزانة کوید
 و این کار قبولت یعنی قبول حق سبحانه و تعالیٰ که روی
 خزانة کند و آخر یافت و هم شیخ الاسلام گفته که تو حیدر و یفت آنت
 که او جای بگیرد و دیگران را کسل کند یعنی حق سبحانه و تعالیٰ در دل
 نظرها کند که غیروی درو نماند کسی گفت که اهل غیب با من
 گفتند که شاخت و یا مت ناموختی است و نوشتنی و هم

و رکنه و در ایامی که خود را می یافتم آنون خود را می چو
 از ایامی که چون بیای بر می چون به می بیای کلام می بود او دانست
 چون او پیدا شود تو نباشی چون تو نباشی او پیدا شود کلام پیش
 بود او دانست باز پیدا گوید ما و نه پیوسته ما را خود نکست و این خود
 نکست ما و نه پیوسته کلام پیش بود او دانست شیخ ابوعلی سیاه
 گوید که ما و نه پیوسته میگویند تا ز می نیای و عراقیان میگویند
 تا بیای بر می هر دو یکست خواه سبوی رسل و خواه سلب بر سبوی
 لیکن من با عراقیانم که سبق از و نیکی و است **انفاقت** نزدیک این
 طایفه که گشت از غیر پیوستن سخن بجهان در یاب و مانند بنا بر است
 خلاصی خلوقه مدد که از معنوی پس چون از غیر خالی ماند بصورت
 درونی حق خواهد بود و آنوقت است عدم که بحسب آن یکی زین می
 بود که مقدم است ما و نه الفراق آن گویند که کسین مقدم است
 و عراقیان گویند پیوستن و شیخ الاسلام میگوید من با عراقیانم
 فرمود نایب منصف رحمه الله قدس سره که ظاهر از خلاص کلی سبوی
 بیانش است ابو سعید خدری گفت من فکرت انه بیدار فجدد بقیل
 شمع من من انه غیر بیدار بود و بصل فتمس یعنی مرکب که
 کان رد که وصول بوی بصرف طاق و مشت است پس وی در نجی

کدی

ردی دیان چه وصل ایضا است و هر کس که کان رد که وصول بوی
 بعینشست و صرف طاق و توان در آرزویت بی حاصل شیخ
 گفت که اگر طلب نیابد اما طالب یابد و نه نیابدش طلب نکند
 و هم خزان گوید در العالیین خیر من اخلاص المریدین یعنی آنچه
 از عارفان ریا نماید بهتر است از اخلاص مریدان و هم وی گوید
 نثار کردن وقت ماضی ضایع کردن وقت باقیست **یعنی** قبله
 مقصود باید که ضروری وقت بود و ضروری و نقد وقت غرض است
 و هم وی گوید هرگز بهیچ نعمت اروی شاد نبوده ام یعنی شادی
 من از نعم و القات و فی جوده ناز غمت و هم وی گوید روزی در
 مسجد حرام نشسته بودم شخصی از آسمان فرود آمد پرسید که صدق
 و علامت دوستی چیست گفتم وفاداری گفت صدقت و رفت بر
 آسمان وقتی جز از در عرفات بود حاجیان دعا میکردند وی زاری
 گفت مر آرزو آمد که من هم دعایی کنم بدر گفتم چه دعا کنم یعنی هیچ
 چیز نماند که با من نکرده باز قسم کردم که دعا کنم هاتقی کو از دادم
 که بر از وجود حق دعا میکنی یعنی پس از یافت ما چیزی خواهی
 ابو بکر کنانی با ابو سعید خدری نامه نوشت که تالوا انما عرفتی در بیان
 صوفیان علالت و فقر پیدا آمد و الفت ریخت وی جواب

نوت که از رشک حراست برایشان تا با یکدیگر موافقت نیکو بند ابو
 الحسن بن کوبید که در روزی که در میان صوفیان گفتار نبود آن روز
 بخیه نداشتند شیخ الاسلام گفت که گفتار نشان جنبه کرمی گویند نشان
 آفت که با یکدیگر گویند که کن و مکن یعنی با آنچه موافق طریقت ایشان
 باشد امر کنند و از هر چه موافق آن نباشد نهی کنند تا از عرفان حق
 صحبت بیرون آیند باشد و من الاستعا والنسوة الى الخرافة من استعا
 ۱. الوجد بطرب من في الوجد راحته والوجد عند وجود نفوس
 ۲. یعنی وجد و حال خوشی و وقت میسر کسی که بحال فراموش باشد
 و راحت وی در وجد بود و در زمان یافتن حق وجد و حال خلوت است
 حاصل اگر واجد حق را وجد نبود قد کان بصیرتی وجدی فا
 ذهل عن رؤية الوجد من الوجد مقصود بی برادر اوقات
 گذشته که حق را نیافته بودم و نظر من در احوال می بود خوش حال شیت
 مرا وجد لیکن اکنون آنچه مقصود است بوجد است که حق چنان است
 بیافت خود مرا غافل گردانده دیدن وجد شیخ ابو عبد الرحمن
 سلمی رحمه الله تعالی در کتابی که بیان مبادی احوال و مشایخ و احوال
 احوال ایشان جمع کرده است می گویند ابو عبد الله جمله گفته است که ابو
 معید خراگفت که مراد رسالت من حالی صوری بود شخصی

دعوی محبت من میکرد و ابرامی نمود و من از وی میگریختم و روزی
 شکستیم بیایید در آمدیم چون رفتاری بر ختم باز گریتم دیدیم
 که آن شخص از عقب من می آید چون بمن نزدیک شد گفت کان بروی
 که باین از من برستی یا خود گفتم الله اعلم شری یعنی خدا یا
 نگاه دار مرا از شر وی و نزد یک من چای بود خود را در آن چاه
 افکندم خدای تعالی مراد میاید چاه نگاه داشت آن شخص بر کنار
 چاه بنشست و سیریت گفتم خداوند اقا داری بران که مرا از این چاه
 بیرون آری و از شر آن شخص نگاه داری دیدم که بادی در من پیچید
 و آنچه بالا انداخت آن شخص پیش من آمد و دست و پای مرا
 میوسید و عذر خواهی کرد و گفت مرا قبول کن که در خدمت تو باشم
 و در امدت خود چنان شد که بر روی جسدی آمد از پس صدق و
 اخلاص که از وی می دیدم و همیشه مصاحب من می بود تا از دنیا
 برفت **اخفت له کبری ربه** ۱. اخفایه همزه و سکون حاء مهمل
 وفقه بن و یار که در شایع مملکت است وی گفته که در شب که کار
 من آن بود که در بادی بودم تنه امده شدم دست نیاز داشتم و گفتم
 خداوند لا ضعیف و رجایی مانند و ضیافت تو آمدن چون این گفتم
 در دل من افتد که مرا میگوید که ترا خوانده است گفتم و رب این

مملکتی است که طغیانی را کشتی دارد ناکا که از زیر دشت من او آید
 باز میگردیم دیدم اعرابی است بر شتر سواره گفت ای عجمی کجا میری و کی
 میگردی که ترا خوانده است گفت میگذارم گفت وی نزدین راه است
 شتر طر کرده است گفت آری و لکن من طفیلی ام گفت یکو طفیلی تو ملک
 کشاده است گفت می توانی که این شتر را غم خواری کنی گفت آری از شتر
 فروم آمد و بر داد و گفت برو بخانه خدا بپوش
 متع بصحبتیم و حق قاف و تشدید فاد و میان ممله نام وی صلح
 است ساکن مصر بوده و در روزگار ابو سعید خراسانی بوده هفتاد
 حج گذارده بود بسیار در هر حجی از حضور بیت المقدس احرام بپوشی
 و بسیار بیرون در آمدی بر تو کل گویند و آخرین حج سگی دید
 در بادیه که از تشنگی و باغش از دهان بیرون آمدن بود بانگ زد گشت
 که هفتاد حج بیک شربت آب بخورد شخصی یک شربت آب بوی داد
 که آب آن سگ داد و گفت این بهترین است مرا از جمای من بنا بر آنکه اعمال
 خود را بتمت نهاده زیرا که رسول صلی الله علیه و سلم فرموده است که
 فی کل داب کید حرری آخر یعنی در تقدر حال صاحب حکمری که
 حرارت تشنگی برادر و یافت باشد میزدیت **أَوْ عَمَّالٌ مِنْ عِلْوَانٍ مَغْرِبِ**
عَمَّالٌ بَصِيَّةٌ عَيْنٌ مَمْلَةٌ وَفَدٌ عِلْوَانٌ بَكْرٌ عَيْنٌ مَمْلَةٌ وَكُونُ

لام از شاخ معروف است و با اوها و ن اندلی صحبت داشته
 و یکدفعه است از دنیا و قبری آنجا است ابو عثمان مغربی گفته است که
 بعضی از اصحاب ابو عثمان مرا گفت و گوئی در که چهار سال هیچ نخورد
 نیاست امید تا ببرد و بعضی ازین پیشت گفته اند و می گفتند که با من هفتاد
 رکن دار بودند در که قصه افتاد همه پیشت جز من و شش تن دیگر
 هفتاد روز گذشت هیچ نیافتیم از نند کاپی نمید شد بیهوده
 من افتاد که تا رکن خانه بروم و ازادر بر گیرم و بر آنجا میرم خواستم
 که بر خیزه نتوانستم بر زمین بخیریدم و خود را با جار رسانیدم و
 رکن خانه را در بر گرفتم این چند بیت بر خاطر من گذشت و گفته شد
 دیدم که جان پیش تبار گشت و ان اسیات ایست عقده ت علیک
 مِکْنَانُ حَوَاصِرِ عَقْدِ الرَّجَاءِ فَالْزَمْنَاكَ حَمُوقَ یعنی بچه
 در خاطر من حصار اوصاف و الطاف تو که پوشید است از غیر موجب
 انعقاد امید شدن بجنب تو و میگویم «فَاعِزُّ ظَنِّ عَبْدِ يَبْنِ بَرْدَمَنْدِ
 کرم تو حق تو را درم کرد ایمن ایست» **لَا تَهَابُ هَذَا عَلِيٌّ قَرْدِي**
عَلِيًّا يَا تَائِبًا صَاحِبِي مَسْتَقِيمًا بدرستی که زمان من بر من ستم
 کرد لیکن ستم زمان بعضی جنبه زمین برداشت و صدق یق
 بصاحب تو زیاد کرده امید **مَا تَأْتِي تَوْنًا بِوَجْهِ مَسَاءٍ**

لا اعمدك به اليك طريقا - لا اذسان بمن نرسيد بد حال
 مكرانك بطريق يا قتم سوي جناب تو - حتى ياتك عالمي ايضا
 اذ كنت قدامنا على شيطان هين كه قدامه مطلق وعالمي مباح
 من ايتنا است مران بر اكر قوما موني و بر من مشتق باز كنتم و
 شش بر من باز هدام ناكاه غلام سياه آمد و بر بران و نان پاد
 و كاسه بزرگ طعام همراه او و كشتا بو عتال تو كي كنتم آري آنرا
 پسر من بنهاد باران را اشارت كردم خزان خزان بيا مهند
 و من در بيان ايشان يكي از نشان بودم شيخ عبدالقادر رجيلي
 قدس سره در بعضي نصوص خود گفته كه يك طريق وصول بجناب
 كمي بلاست برين وجه كه چو بپيديد بخصي آن شخص ولا
 در خود بپوشد و بدفع آن مشغول ميگردد چو خود را عاجز
 يافت و دانست كه وي فاعل اين فعل نمي تواند بود رجوع كرد ببله
 و احكام چو از ايتان نكشود رجوع كرد بجناب الهي و بفرج و
 دعا مشغول شد چو حق سبحانه ميخواهد كه آن شخص از
 اسباب بالكل منقطع گردد و اجابت نميكند و دعا و پرايه تمام
 دعا و فقره و توجه نگاه مي دارد تا نيكر او ملاحظه اسباب بيرون
 آيد و معني لا فاعل في الوجود الا الله و فاع و لا فاع الا هو

روی شكار شود تا معي وصول بمحقق كشته باشد
 و بعضي خاد بفتح حاء مملد و تشديد ياء ميم و دال مملد ميكنند
 او ابو عمر است بعد از ديت از بزرگان مشايخ بوده چيند بوي ي
 رفته است جعفر خلدي كويد چيند روز بر آمد كه حماد قرشي را نديديم
 بدر سري وى شديدم وى نبود بنشستيم تا بيايد در حجره
 شديدم وى چيني خوردني نداشته بود متع از سراهل بار كرده
 بود و فرشته و چيزي داده در آورد و پيش اصحاب نهاد شخصي را
 سوي بناورد و آورد و بر ايد و وى ي چيند آخر سو كند خور د
 و بندي روت هل وى رغانه آواز داد كه امروز متع من فرخنده
 و چيري حريد بنكريد كه چه ميكند جعفرى خلدي كويد
 پش چيند ره نم و آن قصه را باز كنتم چيند و را بخواند گفت علم آن
 با من بگوي كمت بيا از شنيدم و آن متع و دلال را دادم كرد بر آمد و
 آنرا جزو خت آوازي شنيدم كه گفتند اين را براي ما كودي جواب
 آن بتو آيد آن سوي بناورد جواب داد بود از آن پير رفتم چيند
 او را كمت اصبت صواب كودي كه نكرفتي زيرا كه رفتن دلال
 كدر آنكه عمل را مقبول داشته و حكمه بقبول عمل مناسب بيت شيخ
 الاسلام گفت نكريد كه پداش غزه نكرديد يعني چي را غزه نكرديد

منه هیچ با سید مکرر بود
و هم شمس محمد و او هم

زیر که محتمل است که مقصود امتحان بوده
زینکه تا نیمه است و امام وی احمد بن محمد و گویند محمد بن محمد و
احمد در مرتبت معروف است باین البخوی پدر وی از عشتور
که شری بود میان هرات و مرو و منشا و مولد وی در بغداد بوده
با سرن مقصود و محمد علی تصاب و احمد ابوالجوار و محبت داشته
و فاکتور مصری را دیده بود از اقران جیند بود اما نیز وقت تر
از جیند بود جیند بعلم به بود و نوری بر ننگانی وی شوری
داشت وقتی جیند را از صبر و توکل چیزی پرسیدند خواست
که جواب کرید نوری به ننگ بر وی زد که تو وقت محنت صوفیان
بیک سوزانندی و دست درد انشمنندی زدی سخن این ظاهر
مکوی و وی پیش از جیند برفته از دنیا سینه خمر و خمرین و
مائین و فی تاریخ الیافعی نه نوز سست و مائین و مائین چون
نوری برفت جیند گفت ذهب نصف هذا العلم بموت النوری
یعنی بعضی علم این طایفه برفت بسبب موت نوری نوری قدس
همیشه تسبیح داشتی و دست و پا گفتند تسبیح الذاکر گفت
لا تسبیح لفیقه گفتند باین تسبیح بخواهی که الله تعالی در یاد
جو بود گفت نه بلکه باین تسبیح غفلت میجویم یعنی بتسبیح

خود را متغیر سازم تا غیبت کلی واقع نشود که انرا عام و مهم
و حد گفته اند بمرتبات صفاء القلوب و فایده نسیان الزنوب و جیند
یعنی صفاء که متن بند کیت و فزایان بر داری باید که ترا مغرور و غافل
یعنی بآن صفاء و نسیان و نیز که فراموشی و غیر متلازم نسیان است
و تواند بود که مراد از عبودیت اخلاص عمل بود یعنی باید که عمل
مخلص ترا مغرور و غافل سازد که آن بار نگرانی زیر که بار نگرانیان بعمل مقتضی
مروت غیر است و رویت غیر متلازم نسیان است و ویرا گفتند که الله
و آنچه شناختی گفتند **الله** یعنی عباد را که حق ظاهر شود جودی
خود را تا عقل و فکر و دستاخته میشود - گفتند پس عقل چیست گفت
عاجز است راه ننماید مگر به جز لطیفه انانیه انگه هر کس را وی
تغییر من کند و زیاد و حالات ادرال و تعریف در بدن مثل غریب
و تغذیه و تنمیه الی غیر ذلک و بر باعتبار صرف در بدن نفس گوید
و باعتبار انگه مدرکت با سباب متعارفه مثل اعمال حواس و تحریک و
ترتیب مقدمات معلومه و برای تحصیل حصول ویرا عقل گوید
و باعتبار انگه مدرکت با سباب متعارفه ویرا اسامی دیگر است
مثل روح و سر و خفی و این اسامی تابع احوال آن لطیفه است در نور
و صفاء و اتحاد و ارقیود پس در بعضی مراتب ویرا روح نامند و

در بعضی مراتب که اصدا شود و اختلاص وی از قیود بیشتر گردد و او را
 سرگویند و چون کمال یابد و براحق نامند و برانیت و اختلاص
 زین بود که معرفت معرفت حاصل نگردد و مگر بتأجبت سنت و ریاضات
 آن لطیف و ادراک غنی سجدات عقل و روح و سر و خفی توان اما ادراک
 عقل قاصرست زیرا که ادراک است غیر ذوقی و بقیاس و تخمین حاصل
 شد و اما ادراکی که باعتبار ادراک دیگر باشد ادراک است معتبر نزد
 این طایفه زیرا که ادراک است ذوقی نه از روی تخمین و قیاس و این ادراک
 را معرفت و شاحت گویند و هم وی گفت که هرگاه لله تعالی خود را
 از کسی باز بپوشد هیچ دلیل و خبیه او را با او رساند اذ است تحقیق من
 احد لم یفهم استدلالات و خیر شیخ الاسلام گفت حوائج
 خراسانی بایرا هم تقصیر آمد گفت میخواهم نوری را ببینم که
 او چند سال نزد یک ما بود هیچ از دهشت به و ن نیامد یکسال
 کرد شهری گشت بکس نیامیخت دو سال در مرو و راه خانه بگرا گشت
 هیچ به و ن نیامد مگر نیاز و سالی زبان مار گرفت با کس نکفت
 آن جوان گفت البته میخواهم که ویرایه ببینم و پراستی دلالت کرد
 چون آمد نوری گفت با که صحبت می داشته گفت ما شیخ ابو مثنی
 خراسانی گفت آن مرد که از قریب نشان میدهد و اشارت میکند

گفت

گفت آری گفت چون با ورسی و پراسلام گوی و بگوی اینجا که ماییم
 قریب بعد است این الامر را بگویند قریب گویند تا مسافت نبود
 و تا مسافت بود و گمانی بجای بود پس قریب بعد بود زیرا که قریب
 نسبت است و نسبت مقتضی طرفین و وجود نسبت و طرفین مندرج
 عدم نقطاع حرکت و عدم انقطاع حرکت مندرج مسافت و هم در
 گفته که ساعتی زعارف بروی گرامی تر از تعبیه مقبلان هزار هزار
 سال و هم وی گفته نظر کن یومنا الی الثور فکم ارا انظر کتب حتی
 میراث ذلک الثور یعنی روروی نظر بصیرت ندانم بحجاب
 نور مطلق یعنی آنکه بخبر و ظاهر است و ظهور و غیر با و است و نظر از روی
 بر نداشته تا که آن نور گشته یعنی در نظرس جزوی نامند

از طبقه ثانیه است کینت

او ابو القاسم است و لقب وی قناری و زجاج و خراسانی است قناری
 و زجاج از آن گویند که پدر وی بکینه فروختی و فی تاریخ البانی
 ان الخراسانی باخاه المجهه و الزاد المشدده المکررة و اما فی الدختران
 ان کان بعل الخراسانی در تاریخ امام یافعی رحمه الله مذکور است
 که خراسانی بجامعه و تشدید زاهدی و تکرار وی و آخر از آن
 گویند که وی عمل خرمیکر در خرمین است از بعضی بحری که اری

که بعد از خری پس توان ساخت کومیداصل و کارها و نوازش
 و مولد و نخت وی بغداد مذموب بود داشت مینه شاکردوی
 شرفیات وی رفته الله در سنه اربع و مائین بود و سن وی پنجاه
 و چهار سال بود و کما اند مذموب ضیاء نورانی داشت بامر
 سفلی و حادث عباسی و محمد و قصاب صحبت داشت بود و تا کرد ایشان
 بود و کارها و سادات این قوم است و همه نسبت بوی درست
 کند چون خست از وریم و نور پی و شبی و نیز هم ابو العباس عطا
 الله سی هذا الغیر و من جفا و اعتدی به الجید یعنی بنوای سا
 در علم طریقت و حقیقت و مرجع و متلای ساجید سید خلیفه
 بغداد دریم را گفت ای بی ادب وی گفت من بی ادب باشم و نیم رفو
 باجید صحبت داشتم یعنی هر کس که با وی نیم روز صحبت داشته
 باشد از وی بی ادبی نیاید فیکند که بیشتر شیخ ابو جعفر حداد
 کومیداکر عقل مرقودی بر صورت جید بودی گفت اند ازین طبقه
 سه تن بوده اند که ایشان را چهارم نبوده جید بغداد و ابو
 عبدالله حیاتشام و ابو عثمان حیری بدش بود در سنه
 سبع و تسعین و مائین برفته از دنیا کلامی که با لطیفات و الراسد
 القیریه و فی تاریخ الباقی به مات سنه ثمان و تسعین و قبل سنه

تسع و تسعین و مائین و تقاسم روزی جید در ایام صغریا کوه کا
 باری میگردد سری سقطی که ساقول است الشکر یا علامه گفت الشکر
 و تسعین بنعنه علی معاصیر یعنی چه میگردد در شکر ای پیر گفت
 شکر آنست که نعم وی سبحانه استعانت بهامی بخوبی یعنی صرف
 کنی نعم و برادری و رعایت وی مثلاً آلات و قوی رکاز فرمای مگر
 در آنچه مخلوق اند برای آن سری گفت بسیار بیشترم که بهر
 مؤمنین از زبان نویاشد چه این سخن از وی در هنگام تحقق
 بمضمون آن نبوده جید گفت همیشه از آن سخن ترسان می
 بودم تا آن که روزی بروی در آمدم و آنچه محتاج الیه وی بودم
 ره آوردم گفت بشدت باد تو که از حضرت حق سبحانه درخواست بود
 که این را بردست معنی یا موفقی بمن رساند جید گفت که سری مرا
 گفت که مجلس نه و مردم را سخن کوی و من نفس خود را تمام می داشتم
 و استحقاق آن نمیدانستم تا آنکه حضرت رسالت راضی الله علیه و سلم
 در یکی از شبها جمیع جواب دیدم که گفت لکم علی الناس یعنی
 سخن کوی مردم بسیار شدم و پس از صبح بدرخانه سری رفتم
 و در مکر فتم گفت مرا است کوی نداشت تا تو نگفتند پس بامداد
 مجلس نهادم و آغاز سخن کردم خند متشر شد که جید سخن میگردد

جوان تر باشد و در بار تر میان ترک و حبس بستاند و گفتارهای الهی
 مامعی قول رسول صلی الله علیه و سلم تقوا امر الله المؤمن فانه ينظر
 بنور الله - یعنی ای شیخ چه بیت معنی حسن انکه رسول خدا بستاند
 شما که بر پیغمبر از فرستادن در آن که خشن سحانه و پراوردی داده
 که بآن نور بواطن و سر بر نداری یا بد سجد گفت ساعتی سر
 و ریح و کندم پس سر بر آوردم و گفتم اسلام آورد که وقت اسلام
 نوری است امام یا پی میگوید که مردم می پذیرند که چند
 درین بستاند که است و من میگویم و در آن است یکی اصلاح
 وی بر گران جوان و دیگر اطلاع وی بر آن که وی در اسلام قرار
 آورد چند را گفتند این علم انکجا میگوید که اگر انکجا بودی رسیدی
 یعنی اگر بعل فکر بودی رسیدی یعنی متناهی شدی و ابداً
 نبود چه زمان فکر و عمل زمان قلیل است و در زمان قلیل غیر
 متناهی که خبر و وی گفت تصوف آنست که ساعتی بنشیند بی
 بیمار شیخ اسلام گفت که بی بیمار چه بود یافت بی جان و دیدار
 بی مکریتان که بینند در دیار عقلت یعنی بی نگه و بختی
 و پرازی باید وجود را و دیدن خود را باز نماید زیرا که وی و
 دیدن وی غیرست و علت و هم و در کمال استغفار از خدای عالم

حسن من استقر فی العلم فی وجود یعنی استلاک و حد و علم و علم
 بودن وجود علم را بهتر است از استلاک علم در وجود و معلوم
 بودن علم در وجود حاصل انکه غالب بودن علم بر وجود و حال بر آن
 غالب بودن وجود و حال و علم و هم وی گفت اشرفا لحال و اعلاما
 الجلو مع الفکر فی سیدان الشوید یعنی شریفتر و برتر
 بهایر آنست که شخصی بنشیند با اندیشه یکسان حق در از غیر حق
 سحانه و استانت بین معنی است سخن خدای و رضای الله عنه
 ساعتی تو من یعنی بنشین ساعتی تا ایمان آیم ایمان حقیقی
 که بکتاب ساختن دلالت از عین و بر آسایه از بر آغیار و هم وی
 گفته اشرف همت الی الله عز وجل و یان ان سفر بالعبان الی بیاس
 تشاهد الله عز وجل الی الله عز وجل بقسطه عن رب الله یعنی
 باید که مرتبی قصد و توجه تو نبوی مکرخ سحانه و پرمیز را که
 بقوت بصیرتی که حق را مشاهده میکنی و می توانی که نیز مشاهده
 کنی و چون بآن قوت غیر مشاهده کنی بیعتی از نظر عنایت حق
 سحانه و هم وی گفت است که موافقت با یران بهیتر از شفقت
 یعنی در کاری با یران التزام نمودن اگر چه شفقت مقتضی نا
 کردن بود موافقت با ایشان انبیا است شیخ اسلام گفت

طاعت داری به از حرمت داری ۲ یعنی فرمان برداری بهتر است
 از تعظیم و هم چند گوید مردمان پیدا کنند که من شاگرد سری
 سقراط من شاگرد محمد بن علی الفاضل از وی پرسیدم که تصوف
 چیست گفت ندانم لکن خالق کریم بظهور الکرم فی زمان کریم من اجل
 کریم بین قوم کریم شیخ الاسلام گفت که حنی ظریف و نیکوست که
 اول گفت ندانم اشریت بنگاه حقیقت وی مجهول است و ما گفتیم
 بعد از آن بیان بلازم است بحقیقت پس گفت خلقی است کریم ظا
 میکت از آن کریم در زمان کریم از مرد کریم میان قوم کریم و الله تعالی
 دانند که آن خلق چیست یعنی حقیقت آن الله تعالی دانند شیخ
 الاسلام گفته اذ اصافی عمدا ارتضا هفاله و صد من خدمه الفی
 الیه کلمه کریمه من لسان کریم فی وقت کریم علی مکان کریم بین قوم
 کریم یعنی چون بسیار بحق مجامه بنده که در اینجا صحبت خود
 برگزیدن ویر از مخصوصان خود تیره القاکند بوی سخن نیکو در
 زمان نیکو بر کان نیکو میان نیکان الکلمه الکریمه سخن تازه بهشت
 چندی از خوف استانیدن و تنوع کوش آسوده از سمع سخنان پیوسته
 بر دل نشسته بگذرانیدن و جان فرا زل نکران رسانیدن یعنی
 از دوستی و از دوست نشان نشسته و شراب و خنده در دهان نشیند

آسان و از بار رساق نتوان و عولت من بایا موی ن
 ارد و بیر لکن اخراج غیر یعنی آمدن بگو چشمت و هست
 آسانست ولیکن بیرون آمدن دشوار است من پسین کریم از زبان
 و چه زبان از حق ترحمان و بر نامه صحبت عنوان نه گویند دانست
 و نه زبان یعنی گویند او آلت زبان در میان به بینند سخن
 بهر کوش شنوند و آن بیان فی نفی کریم در چه زمان در روز
 سنی که حیز از حق یاد نیست در آن و گذشته عمر خیال است از نیکویی
 آن و مرچهایان زار و زی آن کریم علی مکان کریم جانی که به
 در بر آید و در زبان خواهند و نه مستمع باز نکرند بجای
 این کلمه ایتر موقم کریم نزد یک محقق کو بیان و مستمع سوزان و ناطق
 پرسان شیخ الاسلام گفت که رفتی جبین باد و النون فراقک مجنون
 رسید ویر گفت که مرا نگوئی که این مجنون بقول چیست جواب داد
 که حبست فی الدنیا فحنت بصرایه یعنی در دنیا محبوس شدم
 و مجنون شدم بفراوی سجنه جبین پرسیدند که بلا چیست
 گفت الباء مؤلفه من البی یعنی با قافله شد و بی
 از هسته سلا و شبلی پرسیدند که عافیت چیست گفت عافیت
 قرأ القلب مع الله حفظه یعنی عافیت آرام دل است با حق مجامه حفظ

نایب هم در وی
 و کلام از آن
 چشم

شخصی چنانکه گفت که پیدان خراسان را بران یافتیم که حجاب است
 یک حجاب خلق است و در دنیا سیم نفس جواب داد که این حجاب
 دل عام است خاص محبوب بجزیده یک است و این اعمال و مصالحتها
 علمها و روئے الحق شیخ الاسلام گفت آنگاه که در اخو بیت دل و
 از اهل محبوسیت و آنگاه پادشاه جوید ران و آنگاه از نعم بخت
 نکرده هم محبوسیت واسطی گفت مطالعة الاعراض علی الطاعات
 من نمان افضل با دشر طاعت فرا چشم آمدن و طلب کردن
 ثواب و فضل و منت الله تعالی را فراموش کردن است زیرا که بآنکه در
 تفصل و نعم و اصله مناسبت است که طاعت را شکر نعم دارند
 نه آنکه باو طلب زیادتى کند چه طلب زیادتى کامی مناسبت نیست
 که طاعت از شکر نعمت بمرکب و این شود وجود نگیرد و هم
 واسطی گفت ایام که و لذات الطاعات فاسد و مسموم قائله یعنی به
 بر صبر خود و از خیر و آمدن و انس گرفتن بلذاتی که مرتب کرد بر
 اعمال زیرا که فتره آمدن با اعمال زهریست که ندهد که مانع شود
 خیر است و موجب اعراض از وی سبحانه و مراد آن نیست که طاعت
 باید که خالی بود از لذت زیرا که قرب لذت بر عمل است قبول
 عمل است و فاسد عیبی چند آید که است حلاوة الطاعات و

و الشکر سواد معنی خوش کردن طاعات با شکر بر است چنانکه
 شیخ الاسلام بیان کرده که خوش کردن طاعت متضمن پسندیدن
 از خود و پسندیدن از خود متضمن خود دیدن و خود را دیدن
 شریک ساختن غیرست به خود ملاحظه و اندیشه شیخ آقا
 گفت که تا از خود نپسندی خوشت نیاید و لذت نیابی و پسند
 از خود شریک است طاعت بگذارد چنانکه زیادتى بشود علم و منت
 و آنگاه از خود پسند و بوی سپار و پسند خود بر روی دیدن
 ذامحاسنی لا ینى از بسیار **باب الذنوب و فعلی کیف اعتد**
 حاصل نگرفتند و هر گاه یکی بود و باز نکرستن نیک و شاد شده
 بآن درد و کار آفرین کن هست پس بگوی مرا که چگونه عذرا خواند
 نیکو بشید بگویند عطاء است غیر عمل و فعل که العبد من عطاء بگوید
 و چند پرسیدند که عطا بی عمل بود پس گفت عطاء عطا نیست
 چه وجود عمل و مبادی و ی ازوست **ابو جعفر بن البرقی** عطاء
 که خوشی کاف و سکون و مهمل و فتح و نور و کرامت و حلاوة
 قرن حین است و گفته اند استادان وی و از جمله مشایخ بغداد
 بود جعفر خلای گوید که چند در روز و اوقات این الکریه بلای
 سرری نشسته بود سر خود آسمان برداشت ابو جعفر کف بعد است

و در این کتاب در حدیثی است که
 ابو جعفر بن البرقی عطاء

وگویی معنی آن اخراج از اعیان است و این را بهیچ وجه
 چون صاحب دمویم تخصیص حق بود عجز تنبیه کرد بعد از تخصیص
 و این که نسبت وی بجمع جماعت برست و ویرا بعد نیست بلکه بحکم
 و ضمن اقرب الیه من جبل الوریید بهینکه نزدیکتر است از آنکه گشت
 کنند بجهت **مکلف بن احسان الهادی قدس سره** کجاش بفتح کاف
 و سکون ما و فتح میم و شین میجه لقب وی ابو محمد بود از همدان
 بوده با پیاری زمشایخ صحبت داشته بود وی گفته است که شبی
 در همدان در خانه خود نشسته بودم یکی در زد با خود گفتم حیندا
 چه در بکشادم چند بود سلام کرد و گفت قاصد بزارت بومندام
 معلوم شد درستی خضر نو و باز گشت دیگر و زد در همدان طلب کرد
 نیافتم و از جمعی که از همدان در سیدند پرسیدم که خلافت و فتوی
 غایب بود هیچکس نشان نداده همان شب آمد بود و رفتم نشان نا
 دادن علامت آنست که حرکت ویت در شب بوده جدا کرد و روز بودی
 مردم را اطلاع بودی و بومند بود که بیدار متالی حاضر نشان باشد
 لیکن در دادن علامت بدن عنقریب زیرا که بدن متالی را احتیاج
 بفتح باب نیست اگر چه توان که بدن متالی را بدمایم غیر داشته باشد
 از صفت ثانی است کینت او

ابو عبدالله است استاد حسین مقصود حلاج است و توفی به
 بغداد فتنه است و تعیین و مائین نسبت با جیندک دو با خراز
 صحبت داشته و از اقران ایشانست و ابو عبدالله سناجی را مدید
 بود و کان یقول ما صحبت احلکان انفع و صحبت و در سینه من ای
 عبدالله التاجی یعنی صحبت نداشتم کسی که نافع تر بود صحبت
 وی از صحبت ابو عبدالله سناجی این سخن دلالت کند بر زیادتی
 مسامت با وی نه تفصیل وی را غیر می و علامه بوده بعالم و حقایق
 اصل وی ازین است سخن او برین شکل وین بکلام مسووب گشت
 ستوم انداختن بار یک از علم کلام است و در مجبور ساختن
 و زنده برون کردن بجهت رفت ویرا قاضی کردند و وی کتاب
 الفقه العنقوت را بن الحوزی از توفی بغداد سه سال و تعیین
 و مائین و قیل سبع و تعیین و قیل احدی و تعیین و قیل
 از توفی یک و اول سخن وی گفته المرن و المرن عن زلال الاحزان
 و قال ابو حفص المرن ان تبذر اخوانك فاعمل و مالک فی الدنیا
 و تحفظهم بالذماء فی العقبی یعنی جوایز می تقاضا است از لغز و
 و حفصی برادران گفت ابو حفص که مرده گفت که بحسب دنیا مرده
 کی مل و جاهد را در حق برادران و بحسب آخر یاد کی باشد

خدا صبح و فتح
 دل سده

مدعیان خیار و هم عمر بن عثمان گفته نایم علی کفیه او حد عبارت از آنست
 سر الله سد لومین عی عبارت از کفیت و جدد و ستان بیست در
 که آن زحر است بزدید موی ستان و هر چه عبارت است از آن تقریفاً
 تواند که آن سر خنیاست از آن که کلف بند مالکیت از اسرار و بی منقطع
 بود یعنی چگونه که جدد عبارت در نیاید زیرا که وی سر نیست
 از اسرار که بی حلیت و حلالی است و از غیر که کسب بند دارد آن
 دخلی نیست و طریق در یافتن وی نیست مگر ذوق و حلال و هم
 چنین است جمیع و حلالیات و گویند که عمر با صندان آمد نو
 جوانی بصفت وی پیوست بد رویی مانع آمد بیمار شد و
 مدتی برآمد روزی عمر در خواست و با جمعی فتر اعبادت وی
 رفت آن حواله التماس کرد که توال چیزی بخواند عمر و بتوال اشارت
 کرد این حد بخواند . مالی مرضت فلم بعدی ماند منکم و میض
 عد که فاسود از زبان میض است حاصلش آنکه جدد را که
 بیمار شد و بر سر نکرد مرا از جاب شما بر سرش کنند و چون
 بند از بندگان شما بیمار شود بر سرش کنم چون بیمار این بشید
 رخاست و بیشت و شدت بیماری و که تر شد گفت دیگر بخوان
 فتوال دیگر این بیت دیگر بخواند و است از من بر سر علی صد و رک

و صد و دویست که علی شد بد یعنی از بیست و شش شما بر سرش
 قرار آید من از بیماری و بار اینان بد کانی شما از بر سرش من
 دشوار آید بیمار از روی زیان شد و صحیح النفس برخواست و بد
 از آمدن که در روش بود توبه کرد و بر سر و سلب کرد و یکی از بزرگان
 طریقت شد روزی علی صل و بر گفت تا فاقه که گریه و غم
 گفت وجود افراشته معمر و آفریده یافت یکانه داشتن او پس
 ستانان صفات و عی بیان کن طرق احمال که قانون در ذکر
 و حقیقت وی چیست گفت وجود آمده آن یعنی حقیقت ذکر یافان
 حراست بصفت یکانی که بیامدی غمروی نبود و باز نشانی
 صفات و برادر مراتب تزلزلت اول اشارت به صفت و ثانی بیان
 بعد از انشاء شیخ الاسلام گفت که آدمی افراد مولی نیابد آنکه افراد
 مولی یابد نه آدمی است این که میخورد و میخورد چیز دیگر است
 یعنی آنکه یکانی حق یابد آدمی نیست زیرا که تا انانیت شخص یافان
 و شخص را بطور وجود است حق را بوضوح حدیث نتواند یافت
 و چون نظر شخص از شخص منقطع گشت حق را بوضوح حدیث باز
 یابد و این هنگام بخود یافت بود نه بخود و توان که مراد آید
 بود و ظاهر است که بدن چیزی را در آن نکند

رطب ثانی است از اولاد مله بود ارد قیاد
 ابوحنض است با ابو تراب غنوی و ابو عبد الله ذراع بصری و ابو
 بصری صحبت داشته است و ابو عثمان حیرای است و وی با قبا
 رقی و ماب و غانی باب مرحوم با ما است و نواری و سیر وانی
 و حیرای با طیلان رفتندی و دناق با کلیم در زنی کردن شاه
 پس از ابوحنض بر رفت از دنیا مات بعد از سی و هفت سال
 و قيل قل الله ای ویرا کتابی است در ترجمه معاد از وی
 در فضل غنی بر فقر که عجبی کرده و وی آنرا جواب باز داده و فقر
 را بر غنی فضل نهاده چنانچه هست شیخ الاسلام گفت از فضل و
 ویتی بفرماید که ترا آن تمام است و گفت که مصطفی صلی الله علیه
 در ویتی بر تو انگری بر گردید و حضرت حق ویرا آن اختیار کرد و
 پسندید و شاه شجاع نیز آن بوده و حواصی عجبی عمارت شاه
 شاه بود روزی ابوحنض نشسته بود در شاه بور شاه شجاع
 بر سر او بیستاد با قبا و از وی چیزی پرسیدند ابوحنض
 باز نکرد و او را دید با قبا گفت بخدای که تو شاه می گفتی من
 شاهم در آن سوار بجای آورد که شاه است دانست که آن سوار
 حمیدی نتواند که گفت با قبا یعنی این طایفه را با قبا باید بود

شاه گفت و جلدی و الساماطب فی العباد یعنی آنچه در عباد است
 در قبا یافته شیخ الاسلام گفت شاه چهل سال محنت بود بر طمع و
 یعنی وقتی خوش نفس با حق سبحانه در خواب شد حق تعالی را به
 خواب دیدم بیدار شد و این بیت بگفت لَيْسَ لَكَ فِي الْمَمْنَمِ مَرْوَةٌ
 عَيْنِي فَأَجْبَعَكَ النَّفْسَ وَالْمَنَامَا یعنی ای سایه شادی
 جنم من مرا در خواب دیدم و ازین جهت که اکنون غنودن و
 خواب را دوست دارم پس از آن پیوسته می خفتی یا ویرا
 خفته یافتندی یا در طلب خواب همچون همچون راست
 ای لایستغشی و مالی غشینه لعلها امنک فی خیالها
 یعنی خود را به چنودی و خواب میدهم و حال آنکه مرا حالت
 خواب نیست با سید آنکه خیالی و مثالی از بود در قوت خیال من در آن
 روزی شاه در مسجد نشسته بود در ویتی بر پای خواست و
 دو من نان خواست کسی نمیداد شاه گفت کیست که بخواه من
 بخورد بدو من نان و این در ویشد مد فیتی آنجا نشسته بود
 از بشیند گفت ایما النخ استخفاف ما ترعیت گفت هر که خود را
 قیمت نهاده کرد از خود راجه قیمت نهاده و هم وی گفته من غنص
 صَوْنِي الْخَبْرَةَ وَاسْتَكْفَيْتُكَ لِي لِي وَنَمَّ لَا لِي لِي

لَمَّا قَامَ فَكَاهِرٌ بِأَسَاءِ الْمَنَةِ لَمْ يَخْطُ إِلَى فَرَسِهِ - یعنی آنکه
 پوستاند چشم خود را بر جمع محرمات و نگاه داشت خود را از انواع
 لذات طبعی و معنوی ساخت باطن خود را بمراقبه و پاسبانی دل
 و ظاهر خود را به پیروی سنت نبوی صلوات الله علیه فرستاد و
 خطا نکند **باب در بیان منسوبی الی حیرة**
 بکبر خا. بکون الیه المنویة بالنسب و فی آخرها الی و هی محملة
 بنسب ابورکذاف الانساب از طبقه ثانیه است نام وی سعید بن
 اسمعیل الحیرانی نیشابوری است اصل وی از زری مست شاکرد
 شاه شجاع است و ابوحنض جلاله و یحیی معاذ داری محبت
 داشته اسام و یکا وقت بود استاد نیشابوریان است پاشاه
 شجاع از مرد نیشابور است ابوحنض ویرا گفت اینجا بایست که شاه
 آنها اشغال و عیال دارد تو کی نلاری شاه بازگشت و وی پیش
 ابوحنض بایستاد ابوحنض برای وی مجلس نهاد یعنی ابوحنض
 بوصف مشغول گشت در ماه ربیع الاول سنه ثمان و ستعین و مائین
 رفته از دنیا و قریه در نیشابور است ویرا گفت جوانمردان
 که آمد گفت که ایشان را خود را میبندد و همی گفته اَلْوُ سِرُّ
 شعیر الیمین یعنی اشتیاق از لوازم محبت است و ویرا اسام مقتدا

و بانی گفته اند که ربانی آن بود که شاگرد آنرا یک علم به پروا است
 تا قوی شوند علم همین را و وی چنان بود یعنی که بتعلیم آن
 شخص را استعمال دهم مشکل پیدا کرد پس از جهت حسن ترتیب
 و مضمریت اسم و رب و برار بانی گویند در ضمن ضعیف است
 یعنی در مسئله و حید ضعیف بود اما در معانی یکو است و هم
 وی گفته اند انهم بالام من قله لعلی بالامر یعنی سبک نشانی
 از زمان ب بر وقت معرفت مرست چه اگر شخصی عطمت آمر و حقار
 خود را ملاحظه کند تا ویرا رجحان نداند
در بیان تاج دولوبه یضم ال و لام و سکون و او و فتح یا شاه
 مختصانه اکت وی ابو یحیی است از اهل نیشابور بوده است از
 شاکردان احمد خرب از جمله رما و مستوکلان بوده رهت سیک
 با احتیاط بوده است و از کسب خود خورده ابو عثمان حماد
 رحمة الله تعالی گفته است هر که چون ابو یحیی رسید و از اندیشه
 مرگ بود و اندیشه بعد مرگ هم نبود وفات وی در سنه اربع
 و ستعین و مائین بوده است
 از کبار مشایخ بوده و مستحب الدعوه احمد حسن رحمة الله تعالی
 گفته است که ذکر یا ایمیله ابدال است ابو سعید زاهد گفته است

حریب مع حاء اول
 و سکون و او و فتح یا شاه

رک ریاری دیدم و با او صحبت داشتم از جهت صدیقان بود وفات
 وی در هرات بوده در رجب سنه خمس و شصت و هشتاد و هشت
 از همدان بود و در صحبت جناب قدس
 بوده و فیه و مستحبات الدعوه بود کلمه الهی در حق الله تعالی گفته
 که وقتی در مسجد آدینه شدم زیاده دیدم در محراب نشسته
 و دعا استقامت میکرد هنوز دعا با خیر رسید بود که با دکان چنان
 بگرفت که بخانه ما رفته انتم آمد **ابو عثمان المغربي رحمه الله**
 وی از طایفه یحیی است نام وی معید بن سلام المغربي است
 شاگرد ابوالحسن صایغ دیویری است از ناحیه قزوین
 مغرب بوده سالها در مکه عبادت کرده و آنجا سیدالوقت و
 یکانه مشایخ بوده آنجا ویرانخانه افتاد بنفشه بود آمد و در نشا
 رفت در سنه ثلث و سبعین و ششائت قبر وی در نشا
 پهلوی ابو عثمان حیرتی و ابو عثمان نصیبی هر سه پهلوی
 یکدیگر مد صحبت داشتند با ابوعلی کاتب و حبيب مغربی و ابو عمر
 زجاج و ابو یعقوب فرجوری را دیده بود یعنی صحبت میان
 ایشان مستند شده بود و صاحب کرامات ظاهر بود و فراس
 شوی گفته که اینها دعوت آمدن س درین کار آن بود که س

اسبی و گله استیم و در یکی از جزایر پیوسته شکار میکردم و گله
 داشتم جو بیین که در آن شیر میکردم روزی خواستم که از آن کاک
 شیر خورم آن سان بانگ بسیار کرد و بر من حمل آورد چنانکه
 مرا از شیر خوردن باز داشت چو بار دوم قصد کردم که شیر بخورم
 باز بر من حمل کرد چون بار سیم خواستم که بخورم سر در آن کاسه کرد
 و شیر را خوردن گرفت در ساعت امس کرد و بعد ها ناگه وی دید
 بود که ماری سر در آن شیر کرده بود خود را دیدی من کرد چون آن
 دیدم توبه کردم و درین کار آسم شیخ الاسلام گفت که ابوالحسن
 کوستانی مرا گفت که ابو عثمان مغربی گفت که آن روز که من از
 دنیا بروم مریدان خاکی باشند ابوالحسن گفت که چون
 وی بر نفس حاضر بودم در نشا بود کس کس را نمی دید
 از بسیاری کرد شیخ الاسلام گفت که وی سی ساله و مکه بود
 در حرم بول نکرده بود حرمت حرم را و ابو عثمان گفته لا یحی مد
 الامر الا برأحه الدم یعنی این امر در نشا یافتم مگر بیوی خود
 و هم وی گفته اعتکاف من لخواج تحت الاو مر یعنی
 حقیقت اعتکاف نگاه داشتن جوان است در تحت فرمان حق
 و صورت اعتکاف اقامت در مسجد و هم وی گفته هر که صحبت

توانگران رحمت در ایشان برگزیده الله تعالی و بر مبرک دامن
 کند و همی گفته اند حقیر من المذنبی لآن انی انکد بیک
 طریق فی سبیل الله فی خطی انکد فی سبیل الله یعنی صاحب
 ارشدی زیرا که صی طریق بر توبه مطلق و برین فقر عبادت و مد
 همیشه در خیال دعوی خود خط میکند و در مقام تفسیر است و این
 عین کلمات بر عامی مترقی است و مدعی متزلزل **ابو طالب**
 از جمله مشایخ بود و از وی که سالت سار ظا
 شد ابو عثمان مغرب گوید ابو طالب را دیدم با مرغان سخن میگفت
 و هم ابو عثمان گوید که با ابو طالب در سفر بودم در راه از سیع خوف
 عظیم پدید آمد و سیع بسیار بودند من گفته سیکه می باید
 گذشت ابو طالب آنجا مقام کرد و من سیع خفته از خوف و او
 بخت پس مرا گفت چرا خفتی گفتم از خوف سیع خوابم نیامد
 گفت هر که از خوف غریب از هیچ نترسد چون تر از سیع می ترسی
 بعد ازین با من صحبت نلایمی و رفت وی گفته است در میان
 الهی اگر نه فرمان تو بودی که از هر بودی که نام تو بر زبان رانیدی
 چه برتری از آنکه در اندیشه همان کردی
 از کبار اصحاب ابو عثمان صحیر ریاست سالت سار

اشکان و گفتند ابو عثمان مغرب و بر آنست حواجر تر پندی
 دم که چنان سالت تا خلق را پند می دهم و می پذیرند گفت خوام
 گفت تمت بر کردار خود به تا قیامت گیر و تمام از خلق بر گیر تا
 چند بر خیزد شیخ الاسلام گفت که صحبت با الله تعالی سحر و است
 دیدن فضل او و عیب خود و عذر خلق و این را چه نام نیست
 عذر خلق نیست که هم آون میرود که او میخواهد ایشان زیر قدر
 و حکم او معطلند و عیب خود باین تا امت یاد آید و حق یعنی
 چون خود را معیوب بیند و داند که فی نفس خود و ماست خود را
 مستحق نیازی بداند پس آنچه بوی رسد فضل حق مستند
 دارد شیخ الاسلام گفت که ابو عثمان نصیبی گفت که شبلی گفت
 که دست بسرا ابو یعقوب میدانم فرود آوردم در آن وقت که بمصر
 میرفتم گفته خبر کن الله یعنی خدای تعالی جبر نقصان تو کند
 هیچ موی نبود بر تن او که نکند آسین
فصل در وصف از طبقه ثانیه است نام و یا احمد بن محمد بن مرق
 است از اهل طوس است بیغداد ساکن شد و هم آنجا رفت در
 سه شمع و تعین و مایین و گفته اند که در سفر سه نمان و
 تعین و مایین و الله تعالی اعلم چند از وی حکایات که از اوست

که اکنون مرا گوید در بهشت شواهد آنست که علی بن ابی طالب کم آه
 نقالی وجهه گفت اگر مرا اختیار دهی که در بهشت شوی یا در مسجد
 من در مسجد شوم که در بهشت نصیب منست باز دینک و مسجد نصیب
 اوست نزد یک من وقتی ابو عبدالله مغربی بر سر کوه سینا سخن میگفت
 سخن بجایی رسید که گفت بنده با چندان نزدیکی جوید که فردا ساند
 فردا ساند ز کوه بچینید و پاره پاره می شد و بهامون می آمد
 از جهت تا از این سخن و وی گفته ^{اندر} الامام عماره الاوقات والو
 نقاشی یعنی فاضل ترا حال مهور ساختن اوقاتت بخواست
 احکام الهی و هم وی گفته ما قطنت الا ملة العاقبة و احترقت
 ما قطنت یعنی مقطن بگشتن مکرین و بعد علی بن محازی
 گشتند با آن مقطن شدند و لایع الله المعرب قدس سره
 یا من بعد الوصال رفته گشتند درین من الذنوب یعنی
 ای گس که وصال را از دست شمار و چگونه وجود کبیر عذر من از
 کن همان نزدیکی وی و اینکه وصال نیست نزدیکی وی بنا بر آنست
 که وصال منافی بوحید است ان كان ذنبك لذناك حتى قايى منك
 لا توبد اگر گاه من نزد تو هست منست بحجاب تو پس تحقیق بکن
 که این که توبه نخواهم کرد حاصل آنکه اعذار از کنه بفعل محمود باید

و وصال از انصاف محمود است عند نقائل و عند محبوبی بلکه ر
 عباد دنیاست نزد یک وی و چون وصال با وجود آنکه حزبی وی
 ظاهر است از عباد دنیاست پس چگونه امری را عذر گناه توان خست
 و هم وی گفته سریت اصف من الدنيا ان حده من حد منب
 و ان ترک ترک کنک هر که اردنی منصف از چیزی ندیدم اگر ویرا
 خداست کنی وی ترا خدمت کند و چون از وی اعراض کنی و طلب
 خداوند بدستگیری از تو بگریزد و اندیشه آن بردن نیاورد
 پس هر که بصدق اردنی اعراض کن از شر او بمن گردد و از آفت دری
 رسد شود ابو سعید ^{سالت} بنی فدر بن ^{تعالی} مع النبا می بگر
 التون و فتح البلاء المنطوقه بواحد و فی آخرها الجیم هذا الشبه الی
 التناج و هم قریه بادیة فی باوید البصرة علی الصف من طریق مکاشل
 فی الداهل الکون انساب معلی نام وی سعید بن یزید است
 وی ز قدما مشایخ است از اقران ذوالنون مصری است و از اسناد
 احمد ابی بصیری بنا می گفت ادب حلیه الامرار ادب زینت
 از درو است و هم وی گفته لکاشی خادم خادم الدین ادب
 شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله بنا می گوید که جنتم برود اگر هیچ
 نشان روشن تر از دینت هم ابو عبدالله گوید که موسی علیه السلام

گفت ای من ز کجایم که بگویم چون قصد درست کنی بر ایابی قبیح قصد
 بریدن قصد و توجه است از غیر و گشائی گوید که چون قصد درست
 کردی و بر ایافتی و صلاح گوید لا یفرج ان ینکام است یعنی
 مقیم شود بخود و ینکام بخود و بایدت خود نه شیخ الاسلام گفت آن
 ینکام نوعی چون از خود در گذشتی باوریدی **ابو عبد الله الطائفة**
قدس الله روحه من ینق الالف وسکون النون و فتح الطاء
 الممد و فی آخرها الکاف هذه التیبة الی بلاد نقیال لیس انطکیه و بعد
 قبر حبیب التجار نام ری احمد بن عاصم الاسلام کی است از اعیان قرا
 بود و از سادات ایشان و عالم معلوم شریعت عمری در ازیافت و
 باوند ما صحبت داشته بود و اتباع تابعیان را در یافت و از اقران
 بشهر سری سطلی بود و مردم عارف محاسبی بود و بصیبت فضیل
 رسید بود شیخ الاسلام گفت که وی گفته که از مجلس و هیچ چیز م
 حد نباید مگر معرفت عارفانه معرفت بظهور ابو علی و فایز گوید
 معرفت رحیمه کفره و حیمه لاعیلا شفی و لا علیلا شفی معرفت رسمی
 چون با داشت ثابتانی من میاد را شناده و در نقشه و اسیرا که اند
 در قلعه بنابر مد رفت ماران در تابستان و هم اطلاق کنند انفع
 الفرم ما کنت به یحیلا و به راضیا ما خفتون فقر است که تو میدان

بنجمن غی و بان رفی یعنی حال خلق همه در اسباب به و جمال
 فقره رفی اسباب و اشاعت سبب و رجوع با و رضا با حکام او زیرا
 که فقره سبب بود و غنا وجود سبب و بی سبب با حق بود و سبب
 با خود پس سبب محل حجاب آمد و ترک اسباب محل کشف و جمال و حجاب
 در کشف و رضا و ناخوشی عالم در حجاب و محض دین بیای و رفی
 است در تفنیل فقره غنا و مدد قل عام چه فقره سبب ساخت
 و غنی بسبب شتافته **مشاد الدینه ری قدس روحه** من متوب
 الخ بنور کبریا و سکون الیه آخرها الحروف و فتح النون
 و الواو و فتحها الراء و هم بلد من بلاد الجبل عند فریبین م از
 طبقه ثالث است از زرکان مشایخ عراق است و جوان مردان ایشان
 یکانه در عالم با کرامات ظاهر و احوال نیکو یا بیعی مملو و به از وی از
 مشایخ صحبت داشته و از اقران جید و سزویم و نوری و غیر ایشان
 بود گفته اند که در سنه تسع رستمین و مائین برفته از دنیا وی گفته
 که الله تعالی عارف را آینه داده است در ستر که هرگاه در آن نکرده باشد
 شیخ الاسلام گفت که ویر در دل مؤمن حجابی است که جزوی نرسد
 چون بفقره درسانند آن باز کرد بسیار باید که نزدیک این تھا
 آرسنی خواسته حصری گوید که دوشی آمدیندم که هرگاه کاه

چنین تفرقه می بود حال مریدان و شاگردان من چگونه خواهد
 بود اگر نه آن بودی که دانشم که او جای دارد در دل دوستان
 خود که جزوی از انبیا و جزوی از انبیا نکرده پاره پارستانی . ما
 ابایی بعینون وظنون انیما لی فی سزی مرآة آری و محبت فیما
 یعنی باک نلایم از حجب شامان و حجب مظنون و معوم که از آن
 است که کم و نفس را از آن حجب نگاه دارم زیرا که از راه سنای مرآت
 است که باک روی ترای بیغم یعنی از غفلت حواس و غفلت بصر باک
 نلایم زیرا که سرغیر مشغول نیست ظاهر این کلام دلالت بر تقابل یا
 الذات میکند میان عقل و چنانچه بعضی برین رفته اند و هم
 مشاهد که کمال سالت که بهشت با هر چه در دست برین عرضه میکنند
 کوششیم بجاریت بآن نلایم شیخ الاسلام گفت در صحبت وضو
 او نکایات غیر او مرتکب باد و الله تعالی پیغمبر خود را صلی الله علیه
 و آله سیکوید مراقب القی و ما طقی یعنی میل نکرده قوه مدبر که وی
 وار حدد در نگه داشتند باین که نظیر غیر نلایم قُلْ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ
 یعنی خدای را کوی و غیر او بگذار مجب و تصور اگر الله تعالی
 بودی معنی آن برین وجه بود که در کرده لیکن لفظ الله مرفوع است
 و همپس از قرآن استغوی خوانده فتاویل و هم مشاهد که هر که

در هیچ پیرشدن و سوال نکرده مایل صافی باو شدند تا او خود
 بگوید و بعد وی گفته همه معرفت صدق افتاد است با همه تعالی
 و محقق شدن بآن و هم وی گفته طریق حق بعید و سریع بحق
 شدیدی شیخ الاسلام گفت راه مجود و راست مگر اودست گیر و صحبت
 و صبر کردن و روزگار گذرانید با خداوند سخت مگر و مومن
 بود و هم مشاهد گفته هر که بردستی از دوستان وی مکار که در کینه عقوبت
 وی آنست که سرگزیر آن ندهند که او داشت مگر انگ تو به که
 و دالتون گفته هر که بر بغیر در زانی که بزرق نلایم کار کند هر که آرا
 بصدت نماید یعنی بر اصل آن نگارند که بغیر از وی حال نمی
 باشد تر از زرق وی چه زرق وی روی است نور است نکر و
 راستین تا بهر یابی شیخ الاسلام گفت که ابو عامر گوید شاگرد
 مشاهد که وزی پیش مشاهد نشسته بودم جوانمردی ارد رخا در آمد
 و میرانی اجازت خواست شیخ گفت توای که صوفیان را بخواد بری
 و بازارد در میان نه عینی اگر بار در میر بودی اجابت می شد لیکن
 بازارد در مشاهد شیخ جوانمردی عیبت اجابت نکرد چون بیرون
 شد صاحب گفت شیخ هر که چنین کردی این چه بود شیخ گفت او
 ازین جوانمردان بود دنیا بدست وی درآمد آن از دست وی

باشد اکنون می آید و چیزی شگفت می کند میخواند که سر مایه
 خود باز بد تا هر آن از دل بیرون نکند این باز نیابد قال الشيخ
 عبدالله الطالقانی تخفیف یا قدس سره و معتمد محمد بن خیف بگوید
 رایت مشد الذی یروى فی النعمکانه قائم دافع یدیه الاله و هو یقول
 یا رب تقوی یا رب عابد و یا رب تلموس استحقاق و معتمد
 زنه فاستفت و حمل مشاد یعنی شیخ عبدالله طالقانی قدس سره
 گفت که از محمد بن خیف شنیدم که میگفت مشاد دینوری را در خواب
 دیدم که گویا برای ایستاده بود و دستهای خود برداشته تا آسمان
 و میگفت پروردگار من ای پروردگار من و آسمان نزدیک می شد
 پس او را افتاد و بر سر شقی و شکافت و برداشته شد مشاد
 روزی مشاد از دوسرای خود بیرون شد سگی بانگی کرد مشاد
 گفت از روی غضب لا اله الا الله سگ بر جای بزم و قال
 مشاد ادب نامه بدقی لازم حیات مشایخ و خدمت الاخوان
 و تخرج عن الاسباب و حوط ادب لشرع علی نفسه یعنی
 مشاد گفت ادب مرید چند چیز است یکی آنکه التزام کند حرمت
 مشایخ را و دیگر خدمت برادران طریقت را و دیگر خروج از اسباب
 و معجز شدن از آن و دیگر نگاه داشت آداب شریعت بر خود که ادبی

از آداب شریعت از وی فوت نکردم **احسن بن علی مسوی** روایت
 کتبت و ابوعلی است گویند که از استادان حنیند و ابوحنزه است
 اما از اقران ایشان است **ح** عقیق بن حقیق آنست که از اقران ایشان است
 نه از استادان چنانچه گویند کان من کبار اصحاب لشرع النضر
 یعنی بود از بزرگان اصحاب سری حنیند گویند که حسن مسوی
 را چیزی گفتند در آن گفت و بحال لوسلک من تحت السماء ما
 ستوحشت اگر خلق بیکار بمانند مرا ملاک نیاید و وحشت
 مکیه و شیخ الاسلام گفت محمد بن محمد عبدالله کازرو را جای آنها
 نشانک بود و هفت فراموش کرده بود و ویرا عذر میخواست که من
 تر فراموش کردم گفت رنجی شو که الله تعالی وحت تهای از تو
 خود بر داشته لمنون المحب **ح** این بیت بمنون محب راست
 علیک یا نسر باحقنی فالعیش فی الانس والسلی **ح** حال
 آنکه ای نفس لازم گیر بر خود تنی شدن از غیر زیرا که عیش و تنعم
 در انس و دلی است بحق و این معنی بی تجلی وجود نکیر دم
 کتبت و ابوعلی است
 و مومن باجلالة مشایخ بغداد با سری سقطی صحبت داشته و از
 وی روایت کند و از حسن مسوی نقل و گفته اند که وی حج میکرد

این پیر من و زنی و غلبی با آنکه روزی اگر اندر از آنکه سیدی می
 در روزی نهادی و بوی کردی **ح** برداشتن سبب نوع و صورتی است
 در هر یک از اینها چون سبب چون سبب میکشید از طعام و از میان
 بعد از آنکه آن بگذرید و سیدی وی گفته من قح که شتی من غلامی
 فرد و هو محتاج الیه احواله الله الی ان باخذ مثله بمثل **ح** یعنی
 کسی که برافروزی و سببی سق طلای و قبل نکند با وجود محتاج
 با حق سبحانه ویرا محتاج کرد اندر مثل آن فنوح بذل طلب
 از طبعه قایم است کینت او
 بومعده است و گفته اند که ابو بکر و ابوسهیل و ابوشیبان نیز
 گفته اند بیهوشیم مصیبت است که قراآت از نافع و استکند از بعد
 از اجله مشایخ آن فقیه بوده و عالم بر مذهب داده و اصنامهای شیخ
 الاسلام گفته اند که دریم خود داشت اگر چه جید می نمودن یاران وی و بر
 زوی و من موی دریم دو ستره که صلا و جید و ابو عبده
 خفیف گوید که هر که بدین من کس مد یان که در توحید سخن گفتی
 چنانکه دریم ستره و عن نبوت و صودیدی و بکانت
 و لایله دریم را از تصوف پرسیدند گفت تصوف آنکس است
 که چیزی را بشود مسلوب کرده اسد و جیری را در وی تصرف نمود

که ویرا از معالوب باز دارد و قال یقینا ان صوفیة من انما هم
 بین الشیخین **ح** و هم وی گفته است که تصوف فضیلت نامدادن است
 میان چیزها که مردم در آن فضیلت دهند از حبس ماکول و شراب
 و ملبوس و ضیعه و توان که مراد ترک تفاسل بود میان جمیع اشیا
 بنا بر عله معنی توحید سخود در دیگر میان دینی دارن پسند
 کرد اسب آن شغل محبوب نکشتی چنانکه گوید ما فارغ متغولیم و دریم
 در تغول فارغ یعنی فارغ ساز شغل بپشتر است و حال روی عکس
 شیخ الاسلام گفت دریم بزرگست تلبیسی خود را بتوانگری و متری
 فرامودی وکیل و ضی بود ویرا چهار بالتر بود و احتیام تمام ابومر
 و زجاج یکدیگر خدمت چندان می کرد ویرا گفته بود ز فغان نزد یلیف
 دریم روی چون زجاج را غم و فغان چنانست با خود گفت از غم
 بروم روی را مدینه باشم چون کسی پرسید چه عذر در می پنهان دار
 چندان بوی شد ویرا بدید در چهار بالش و احتیام چون خلوت
 شد در خلوتی از آن وی باز در یک وی آمد و دریم بوعمر را گفت ای
 توبی گویند **ح** یعنی چندان و یاران او چرا این شغل را بکناری
 و در میان مآی چگونه هم پر از شغل این کودکان نشاندند اطفال
 خود را بیک **ح** تا بیایم ایشان را حاضر کنم از بجزای وی یا فقر و

ایشان را علم توحید گویم شیخ الاسلام گفت که چند را می گفت و
 یا لان **اوراج** یعنی مراد با صاحب که در عبارت رویم است اینها
 چون ابو عمر پس چند آمد کی ویرا آگاه کرد بود که نزدیک رویم
 رفت گفت هاین مگوی چون دیدی ویرا گفت سخت ز کوار گفت
 از بیم ترا می کنم بوی روید که دران تلبیس و سیرت ویرا یعنی
 فرایضم نویسد مایه خود بسیار دهی الحمد لله که نکودیه مروی بر
 بزرگ است در فتوحات مذکور است که رویم گفته من شد مع
 القوفیه و حال هم می شنید ما می تحقیق من نزع الله نور ایمان من
 یعنی کسی که صایقه صوفیه نشیند و خود را موافق ایشان نازد
 در آنچه ایشان بآن متحقق اند حق سبحانه و تعالی آن از دل و ی
 سبرد وقتی کسی رویم را چیزی گفته بود زان استقام و لباس
 گفت بدان می آیم که پای تابنده در سربندم و بسیار ایم و مان ندارم
 ابو عبد الله خفیه بوی شد چون بانی گفت رویم دست بر کف
 و بی نهادن شای پیر هتو در الروح فلا تشر شتهات استوفیه
 گفت این کار جان نذا کردنت ز بهار شتهات صوفیان مشغول
 نشوی شیخ الاسلام گفت بذل روح نه آن بود که بجزای شوی تا ترا
 بکشند که بشکد بالله تعالی هر جان خود منازعت در نیگیری جان

و تن و در در سر کا او کنی و هنوز وجود باقی کنی که هیچ ری که
 از بوی رسد شکایت در گیری کسی به نزدیک وی در آمد و ویرا
 گفت کیف حال کی گفت کیف حال من کان دینه هو و همت دنیا
 لیس بصایغ غی و لایع و غی حکو نه است حال آن کی کدین او
 هوای او بود که همت او دنیای او نه سیکو کاری از خلوص رسید
 در عاری بود از خلق که رسیدن و این شایسته بیووب نفس است
 و همانا که در جواب تحقیق حال ساهل استارت کرده است و منیر
 رو او بود که دران وقت او را با و باز گذاشتند تا از وصف و بود
 خود عبارت کرده است و انصاف صفت خود به لاده این سخن
 مبنی بر آنست که صوفی را تواند بود که بعضی احکام با ملکه فنا جمع
 شود چه آنچه منافی ملکه فناست عود بالکلیه است و معنی تصوفی
 لایزال نیست که صوفی را بر نمی گردانند بهیچ احکام طبیعت و سبیل
 رویم عن الاض فقال ان متوحش من غیر الله حق من فضله یعنی
 رویم را از این پرسیدند که علت است این بحق سبحانه آنست که از
 آنچه بهمت غیرت است متوحش باشی تا که از خود نیزم و سبیل من
 لکنه فقال بعد فتنه من الاحوال رویم را از محبت پرسیدند
 گفت علت است محبت موافقت و امتال امر محبوب است در جمیع احوال

طبیعت خود کند
 و عود و من حکام

وانشاء . ولو قلت لي ميت مت معاوضا عنه . قلت لا ادر الموات
 ورحبا . وقال ايضا ستلذذ الباوى وليقين هو الشاهد
 يعني رويم گفت که رضا لذت یافتن است از بهای که این کس برسد
 و محبوب و کنت یقین عبادتت را مشاهده کند در حکام و فایده
 وجود بگیرد . شیخ الاسلام پیر زخارف رویم را میسرادی پس چنین
 و نوری دارد و هر کس بیست سال گذرانیدم که هیچ خوردی درخت
 من گذشت مگر بعد از آن که حاضر شدن باشد و هم وی گفت خلاص
 آنست که در همه احوال عمل تو مرتفع شود یعنی عمل از خود نبیخی و
 ندی و هم وی گفت که متوسل آنست که برادران خود را معذور
 داری در هر ذلتی که از ایشان واقع شود و با ایشان چنان معامل
 کنی که از ایشان عدد را پیدا خوشت و هم وی گفت داوود علیه السلام
 مقالاً وفعالاً فاحذر منك لعمال و ترك عليك العمال فلا تبال فانها
 نعمته وان اخذ منك العمال و ترك عليك العمال فخرج قائما مصيبة
 و ان احد است باقل و لعل و ماله انشاء الله یعنی چون حوسه
 ترغیب گفتار و کردار منک داد پس گفتار را از نو باز داشت پاک
 مدار که فعل مهمتی است بر عظیم و اگر کرد و نیز باز داشت و گفتار
 گذشت بر حال خود بوجهی که ترک کرد از معصیتی من عظیم دیگر

مسرور و باز است بکمال رسید و بعد استقامت و هم در وقت
 فخر از حق است و آن سزا خفا و غیرت بر است هر که گفت کرد و
 با خلق نمود و اها فقر نیست و برادر فقر گرامتی و هم در کداس حکم
 للکیم ان توسع علی الخویبه یا الخکامه و یقیق علی نفسی فیکافان
 التوبیخه لیکم اتباع العلم و العیسوی علی نفسک من حکم اوزع
 یعنی از احوال و احکام حلیم آنست که احکام است سازد بر اوردن
 و بر خود سازد زیرا که توقع با برادران بی رویی علم است و مسئله و حل
 بر خشت و تقیق بر خود مقتضای و رعیت و عمل بر خشت و هم وی
 گفته آدب مسافر ان لا یجاء رقه قاصیه و حبت ما رقه قلبه یكون
 منیرا یعنی در مسافر آنست که قصدا و از قدم او نکارد یعنی هر جا
 که دل و است او آنجا منزل سازد گفتار اند صوفی باید که این الوقت باشد
 یعنی تابع بود و مقتضای وقت عمل کند **بوسنن حسین الرقی**
 و طبقه ثانی است کینا و ابو یعقوب است شیخ سزی و جیا
 بود یعنی کوهستان همدان در وقت خویش مام بوده مریدان
 را مامی بنکن لیلی طریقه سلامت داشته مردمان رجوع خویش
 و قبول ایشان بحویتن و یران کردن و خود را از چشمهای بندگان
 نفیسه طلسمی است شکر دوزالتون معرو است و با ابو نورانی

وخیلی معذرتی و غیر ایشان صحبت داشته رفیقان بعد از در
در سفرها و بر مکانها چندین سخت نیکو در سه سال و در سه و شصت
برفته از دنیا در وقت مردن گفت که خلق را بنواخته اند و هر چه
توانم بر خود بگذارم و بر یکدیگر از ایشان پس برفت و بر آن خواب
دیدند که در حال بوجیت گفت که مرا گفت آن سخن را بار دیگر باز
گوی بار گفت که ترسو بختیدم یعنی بی وسط تر بختیدم شیخ
الاسلام گفت دانی که مرا گفت را بنویسیدم میان خود و او واسه در
نیاورد که میان او و ایشان واسطه هم اوست شیخ الاسلام وصیت
کرد یاران خود را که یکدیگر را بت زداورید که آنچه شما را می باید از شما
آید میان ایشان ترجمه و وسيله هم ایشان اند و یوسف بن خسیان
گفت بنویسید دو آیتون رفتم بمصر حرم و بر دیدم موی برافشادم
من برخواست بمن بگریست و گفت از کجایی گفت از وی گفت بر تو
زمین تنگ شدن بود که معصرا آمدی گفت آمدم تا خدمت تو در ایام
گفت درویشا زانکه دروغ گویی یا خیانت کنی بر گفت یا نبی شیخ
حذایک مع ینه لا یستعصم عنه شیعی لا یستعصم به ینه الخلق
منیک لو تم لم یصنعوا علیک من الله شأ و ذکر حق حایک مع ینه
أرشدك للقرن العید و أفندیک شیخ علی علیه السلام و ظاهر

العلیم و قال ان تدع فیما لیس یتقوا ھذا عامہ لم یرید
ان الذموا ین یعنی بی بدین من سمت و در خط خود حق سبحانه
در سه سال و شصت که هیچ چیز شایع و عامه آن نسبت نیاید و سخن
ما را حق خود را آنچه مردم در حق تو گویند چه نیک و چه بد زیرا
که جمیع مہمات از حق ساخته شود و خلق از جانب حق سبحانه کفایت
ممی شود اند کرد برای تو و چون مرگت شود نسبت و ربط تو بحق
سبحانه بنماید حق سبحانه بلطف و کرم خود طریقی که قنطری شود بوصول
بوی و بی روی کن ظاهر علم و سنت نبی علیه السلام و بهر چه بنویسد
از دعوی می که ترا آن نبوده زیرا که هلاک ساخت بریدان و طالبان
الامر دعویها روی از دولتون طلب وصیت کرد گفت یا ابا
مہدی الایمان لا یصلک فان النفس فاعلم انک ما فیہ غفلة ففک
من صیام او صرنا علی ما فان فی متابعت النفس طاعة و معصية
فمنع ما لیس النفس الا و فیہ بداء و حطه یعنی بهر چیز
خود را از او و پیوسته زیرا که نفس با آنها الفت گیرد و ملاحظه کن
آنچه مخالف نفس است بآن عمل کن پس اگر مخالف نفس روزه بود روزه
دار و اگر ارضا بود افطار کن و متابعت کن نفس را زیرا که متابعت نفس
غناست خواه در طاعت غیر معصیه و خواه در معصیت زیرا که نفس

الف کسر و جیه یی سکر در وی بلای و خطری عظیم بود
 و نیز ذوالنون وصیت کرده است ویرا فقال لا تکن الامام
 و انزع من قولهم و رد هم فانهم قطع الطريق و اسکن الى ما تحق
 من احوال من اولاد علی بن ابراهیم بن ابراهیم بن ابراهیم
 مکن از دو و قبول ایشان زیرا که ایشان را در نماند و مانع وصول
 بطاعت حقیقی و ابراهیم کب و صفات حید که آن متحقق گشته در زمان
 و آشکار و یوسف بن الحسین گفت الخبر کله فی بیت و مضاعف التوضیع
 و التکرار فی بیت و مضاعف الکبر یعنی مجموع نیکمادر خانه ایت
 و کلید آق خانه تواضع و فروتنی است با خدای تعالی و مظاهر
 قدرت و وسعته و مجموع بدیهها در خانه ایت و کلید آخانه کبر
 و هم یوسف بن الحسین گوید که از ذوالنون جدا شدم و پراگفته
 مرا و صیتی کن گفت حق خود را از رخ خلق دریغ مدار و تابعانی دل
 خود را جز را خانه تعالی خالی مدار و فرمان الله را که ای از تا و ترا
 که ایچ ارد
 حال یوسف بن الحسین است از مقتدمان مشایخ بوده و از اقران
 ذوالنون و به از ذوالنون یوسف بن الحسین میگوید که از مصر میآمدم
 از پیش ذوالنون روی برآورد و بنامه چون بیفکند در سیدم خال من

عبد الله حاصه آنچه بود میخواست و روزی دید وی ستم گفت از
 کجای آیی گفتم از مصر میروم میخواهم که مراد صیتی کی گفت پند
 گفتم شاید که پذیرم گفت پذیر می گفتی ما شد که پذیرم گفت و انم
 که پذیر می گفت بود که پذیرم گفت چو شبید آید برو و کت خانه
 خویش و هر چه از ذوالنون نوشته در جلد ملاز که تم بیندیشم
 آن شب مرا از اندیشه خواب ببرد و مرا از دل بر نیامد دیگر روز ویرا
 گفتم بیندیشم مرا از دل بر نمی آید گفت گفتی که بپذیری گفتی
 چیزی دیگر گوئی گفت هم بپذیری گفتی پذیرم گفت چون بری شود
 مگوی که من ذوالنون را دیدم و از آن بازار سان یوسف گفت
 بیندیشم هر شب می اندیشم این بر من صغیر می آید از گفت
 و پیشینه و پراگفته این بر من صغیر می آید گفت گفتی که بپذیری
 آخر گفت ترا صغیر گویم که ترا از آن چاره نیست گفت مگوی گفت چو
 خانه بار شوی خالی و با خود بخوان که با و میخواهم و چنان کن که
 همیشه الله تعالی در یاد تو بود شیخ الاسلام گفت الله تعالی باموسی علیه السلام
 گفت ای موسی چنان کن که همیشه زبان تو بیاد من بود و هر جا که نوری
 که در تو بر من بود یعنی لعل طوفان من باشم - ابو عبد الله بن حاجی
 بن الحسین را گفت جهان از صادقان و راستان خالی شده است

و توان صدق را لازم گیر در جمیع حوال خود و بدان که در زمین مردن
 ایشان در نیایی و متابعت ایشان سالی مدام که در عمر خلاق نشوی
 و ز خاص بندگان الله تعالی نگر دی مکر بعد از مهاجرت و مفارقت
 اخلاق بومنتن احین گوید که مرا سخن **بهر کس آن نشه خرساید**
 که حسن ابو عبدالله بنی حاجی زیرا که مراد لالت با حفظ جاه و دامن آن
 قبول کردم از قدماء مشایخ است ماجید
 در و به صحبت داشته است و طریقه از ایشان گرفته و پیوسته حکایت
 ایشان گفتی **بنده از مشاهیر علماء و فاضلان بود**
 و شگفته وقتی در سجده نشسته بودم و کردی قرآن تعلیم میکردم
 بویستین **لخصین** را آنجا بگذشت مرا گفت **شرم نندازی که محتش را**
 قرآن تعلیم کنی من با خود گفتم سبحان الله کوهی خورده هشتی را
 چنین میکرد پس بر نیامد که آن کوه را با من نشان دیدم بخندست
 و میروستم و ارادت گرفتم **تمتته این من منزع اعجب لادم**
 رابطه قائم است امام المعنه کینت و ابوالحسن است و گفت آمد بوالعالم
 خود کذاب لب کرده بود تا گفتی از سکریتی بیکان بود در علم عمر
 و همه عزرازان گفت با سر میستقی و محمد بن علی القصاب و ابوالحسن
 صحبت داشته بود از آن حیند و نوری است پیش از حیدر و سیا

رفته و بعضی گفته اند پس زوی وی گفته محبت بند و اوصافی
 نشود تا زشتی بر همه عالم نهد و هم وی گفته اول وصال عبدالحق
 هجرانه لغت و اول هجران عبدالحق **مواصله النفس** یعنی اول پیوستن
 بند بحق سبحانه کسین اوست از خود و اول کسین بند از حق پیوستن
 اوست یعنی روزی مسنون را برکت در حبله دیدند شاخ جوب
 بردان خود میزد و این ابیات میخواند **وای بدو بدیده بود و**
خون میرفت و وی گمانی . کان لی قلبه عیش به . ضاع منی
عقلی یعنی مرا وقتی می بود که زنده گمانی من با و بود و آن وقت
 و حبلان مطالب بود و آن دل از من کم شده در بتدلیات که دل را
 می باشد و این وقت فتلان مطالب است . **و بکار دد علی فند**
صنائ صدیقی فی قلبی . پروردگار را بر گردان دل کم شده مرا که
 دل تنگ شده ام در جنت و جوی اوم . **و انیت ما ذاقنی شرفی**
یا عینایک المستغیر . بفریاد رس مدام که در من مع از حق
 باقیمت ای فریاد رسند آنکه بتواست غاشه کندم گویند که روزی
 مسنون این دوبیت بخواند **فرید منی اخیار میری** . **و**
فایکلام که . و کین **فی سحر** . **تکلف ما شک فاک**
یعنی بخوانی که در صمیم مرا امتحان کنی با آنکه دانسته که مرا د

[illegible]

با جمعی از درویشان این دعویست بر خوانند و دست بر پیستی
 می نکرند که میز آن بهیچ وجه در طوی منور نمی باشد
 صیقل الناحیه مع الزنا هیئتی روشنی بر پی از نور و تجلی
 بتافت و ببرد از من جواب غفلت مرا و همیشه این برق می درخشد
 از دوطوی که آن منزلت که سجد روی فرود آمد و ویرا سخی
 است نیکو و فانی معمور و بی خرف بشید انکی چند باد و حسن
 شور کرد و باز گشت گشت من تماشای خود می کردم
 کینتا و ابوالاسبع شیخ الاسلام گفته که در کتاب احمد
 بن ابی الخوارزمی دیده ام که وی شیخ نموده بمکه و بشام از دنیا برشته
 و بر اجواب دیدم من از حال وی پرسیدند گفت حساب و نافه فقوا
 ثم تموتوا فاعلموا انهار با من در گرفتد خرد خرد پیرست نهادند و
 بیکبار بگذاشتند و همون اهل
 مغرب و کان من الیاحیای و همون قدمه المناجیح و کان یافق
 ابامعوی الدبیلی فی الاسفار و کان صاحب بایت بر کرامات معص
 هذ النبی الی دبیلی و هی شیخ الدلائل و کرامات الموحده ساکن
 الیاء آخر الحروف قرین من قری الی رمله فیما اظن انشاء الله کذا ذکر
 المعصی رحمه الله و ی سیه بوده چون در سماع و مدعی شنیدند

و چون گفت در حال بود و سماع میکرد گفت اگر نمیدانم از آن آگاه باشید که من گفتم
 حال تمام بر من میگردد و حکایت کار معه بر آب کلام از ادب و ادب
 و از همه منتهی حکایت کرده اند که با وی انبانی بود و هرگاه که چیزی
 خواستی دست خود را در آن انبان کردی و آنچه خواستی از آن بیرون
 آوردی **م سعدون بن جهمون رحمه الله** عطاء بن سلیمان گوید وقتی
 در بصره نقطه افتاده بود و مردمان با استقبال بیرون شدن بودند
 با ایشان بودم و در میان کورستان آوازی شنیدم بان گفتم سعدون
 جهمون را دیدم در چهار طاقی زان کورستان نشسته دست بر زانو
 خود میزد و ما خود چیز می گفت پیش وی رفتم و سلام کردم گفت
 علی بن السلام عطا من گفت عطا یعنی یزید با سلام ای
 عطا که داشت از پیش نظر یزید و عطا چه عطا صاحب گفت بوده
 پس گفت این چه انشوی است **فی فی الصور من حرم فی الشو**
 یاد میداد در صورت یار انگیزه شدن اهل قنوه گفتم نه مستقام
 آمدند که سکی افتاده گفت تو مانت آمدن گفتم آری گفت بقیه
 تمام و بی نام بقیه خاوری سمعی یا بدلی آمدن که مایل است بجا
 عطا واجب تعالی یا خاوری و خالی است از سبیل او بلکه مایل است عطا
 عمل میکنم از انبانی بکلام منجم در سه موضع که مخاطب کرده عطا

معلوم میشود که وی خود فانی بوده و هر گشت جزای کسی آب خورم
 گفتم هم میخواهم گفت خداوند بآن داری و شنیدم من بر تو طلب
 دادند که نگردد از جهت لاجل بر آن مبادان در ایستاد و کبای
 عطا تا نرسند مرده که تا نرسند نیاید شده یعنی تا ردگی واقع نشود
 این طریق روی کردن و متقاعد مشوا از سلوک طریق
 روز ماه بصره است بزرگ وقت خود بوده روزی چهار
 بود در آفتاب خفته بود و در آنجا با سایر نیایی گفتم بخواهم که سایه
 آیم اما می رسم که مرا گوید که در راحت نفس خود کام بر گرفتگی
م سعدون بن جهمون رحمه الله از صفت ثانی است که یزید
 بوالحسن است از قدیمه مشایخ اصفهان شاکر محمد بن یوسف
 البناست اقربان چند بوده و میان ایشان مکاتبت و رسالت بوده
 تا بوقت که بخشی صحبت داشته و کان **در ریاضه عظیمه** بهاگان
منع عن الاکل و الشرب عشرون یوما بیت فیما تأیثا ما نما عبدان
 کان نشو و نسوا **بالتعمد و المیزقین** یعنی ویران ریاضت نمیداد
 بسیار بودی که باز ایستادی زاکل و شرب بیست روز و در شبهای آن
 فایم و یایم بودی عبدان که نشو و نسوا چون نشو و نسوا و نازکان بود
 و گشت که ما احطت خدا از این و شاهد من یعنی هر که مراد

در سوره افتد و هاست شیخ الاسلام که درین تفصیلات صوفی را
 دی و زاج بود آن روز و هنوز شب نیامد صوفی در آن روز است
 چه صوفی باید که از معنی زبان بیرون آید باشد و سانی و
 مستقل و حال پیش و یکی بود و کانی سلسله است و معنی کوه
 احد که آنست عود نام و اجاست اذی فاجیب فکان کاه افکن یوسف سارا
 و بیاضه فکان لیل و قمر سیاه یعنی علی سلسله میکند که مرکب من چون
 مرگ ناخواهد بود و آن دعا و اجابت خواهد بود که مرانجا استند
 من جواب کوه و آن همچنان شد که او میگفت روزی در میان جماعت نشاند
 بود پس گفت ایستاد و بیستاد مرد
 کینست او ابو عبد الله است گفته اند که وی نویسد
 شیخ کتبت حدیث کرده بود یعنی از اشیا حدیث نوشتن و
 نوشته بر ارادت خلوت و انقطاع بر روی غالب شاد و عزیمت مکه
 بیرون رفت و بادیه را مقدم بخرمید نصع کرد و گفت اند که وی در
 روز جبل بنی مغول بودی از آنجا حاصل کردی محقری بنفقه نمود
 صرف کردی و باقی را بر فقره صدق نمودی و با وجودی که بعمل
 هر روز یک حجم قرآن بگودی چون نماز خفتن بگذاردی بسوی کون
 رضی و تاصح آنجا بودی و بسیاری گفتی خداوند را یا مرانشاسی

و معرفت خود و وری کن یا کن و فرمان ده تا بر من فرو و آید
 که بی آشیایی ز شناسایی مؤمنان کن و خواهم روی گفته چون مکه
 در تمام دیدم که پیوستن یعنی پیدان طریقت در مقام ابراهیم
 نشسته اند و زمان بایشان بنشیند و خواهد که پیش و بنشیند
 انقسم بر دل من چیزی واقع شد فریادی کردم پیران قاری را گفتند
 خاموش کن پس مرا گفتند ای جوان ترا چه بود که فریاد کردی و هنوز
 قاری ملک آیت ناخواندن من گفتم باسمه قامت السموات و الارض
 و باسمه قامت الارض و کفی باسم الله سماء اهد پیوان برخواستند و مرا
 در میان خود بنشانند و که ای داشتند مراد باسم ذات مع الوصف
 است چون مفهوم عالم و قادر و مریضی الی غیر ذلک و قیام و خود سموات
 و ارضیان و سایر اشیا از ارتح و ملک و عرش و کرسی و عناصر و
 موالی و ثلاثه از معدن و نبات و حیوان و احوال آنها مستند
 با سماء حق سبحانه است چه ذات من حیث هی بی معوض و صاف مؤثر
 نیست چنانکه مبین شده پس چون اسماء حق مستند است عظیم
 بود و سماء اسم وی کافی بود در تأثیر و احتیاج استماع آیت نبود
 و در هر کجاست که در مکه بسیار دعا میکردم که یا رب عمل مرا بخود
 آشنایی ده یا جان مرا ببان که مرا بی شناختت بجهان حاجت نیست

در خواب دیدم که گویند می گویند اگر این میخواهی یکماه روزه دار
 و پاک سخن بگو پس بزمن درای و حاجت خواه چون سلامت تمام شد
 بزمن در آمدم و دعا کردم هاتق زبانه زمزم گفت یا ابن یوسف انظر
 من الامرین واحدا ایما احب الی الله العلم مع العنی والدنیام المعرفة
 مع التله والترس المعرفة مع الله والقربیر زبانه زمزم آواز آمد
 که قد اعطیت قد اعطیت و گویند که چند قدس و فضیلت و کمالی قابل
 بوده و در رسالتی که بشیخ علی بن سهل الصنهاجی فرستاده نوشته است که
 سئل شیخنا ابا عبد الله ع خالیت عنک فی علی بن سهل از وی سوال
 کرد گفت خود بوی که با الله عالت عن شیخ یعنی به پرس شیخ خود را
 با عبد الله که چه حال بر تو غالب است و متصرف در جواب گفت والله غالب
 علی امری یعنی خدای غالب است بر امر و شان خود یعنی حق سبحانه
 و تعالی که بیک از شیون مظاهر و قدرت اویم متصرف و هیچ حال
 در من متصرف نیست **محمد بن یوسف** کیت و ابو جعفر
 او را گردان محمد یوسف بن استکان عجب سلا قویای لعباده
 حیثا فی البدل والعطیه هر روز حتم قرآن و رده داشت و بران
 پدر می یافت و رسید سالها بر محمد بن یوسف و عیال و فقه
 که چنانکه وی ملاقات دوستی داشت و برافزوده بود که ما اینجا

و بر بید و مبتلای می برد و بر آنگشته بود که هیچکس از آن آگاه
 نمکند چون چند سال برین گذشت محمد بن یوسف دوست و برادر
 لشاح تمام کرد که بگوی چه کس است این که کفایت مونس عیال من
 می کند گفت محمد بن فاذه گفت جزاه الله علی بافضل الجران یعنی
 جزاه خداوند خدای غفالی و برادر از جانب من فاضل از جرای من عزیز
 در زمستان بر آمدن فاذه در آمد و دادید بایک پیرهن نشسته
 گفت یا اب جعفر سرمانی یابی گفت دست خود بیاور و بگوی لا اله الا الله
 دست خود بر پیر پیراهن وی در آوردم و گفتم لا اله الا الله دیدم که
 از کمر عرق می کرد **محمد بن یوسف** وی بود که در
 سرای عبد الله مبارک شد گفت این کتیر کان مطرب آراسته کرده
 چرا بر بام کرده چرا از بام فرو نخرانی این المیا ول که چنین کنم چون
 بیرون شد گفت بگویند و و برادر یابید که هم اکنون میرود
 از دنیا انکه او بر بام من دیدن خود را ندید که پذیرد و بی فرستاده اند
 از هشت کبر بام من هیچ کس نزل نبوده و وی دروغ بگوید چون
 از سر بیرون رفت حال جهان بداد سهل علی مروزی را پرسیدند
 که از تو اخفی ای الله تعالی که بیند را بان بواز د کدام میاست گفت فر
 دای صحنی که صحنی علیه سلم بغتان مغفور فیما کثیر من الامور

الفقه والمراحم یعنی دو نعمت است که بسیاری از مردم در آن زیان
 زده اند که از غنیمت می شمردند و سرمایه قریب نشانند بلکه سایه
 علمشان ندانند و دو نعمت صحت و فراغت دالالت موم و هم سهل علی کوید
 لغایغ باقر من البلاء یعنی فراغ از بلاءهاست و چون این کلام
 که فراغت بلامست با یخدیث منقول که فراغت نعمت است راست
 می آید بحسب ظاهر شیخ الاسلام توفیق گردید پس این دو نعمت
 با آنکه فراغت فقرت و بلامست غیر متقارن است با و اسباب بعد نمایند
 و نعمت مقارن سرمایه اسباب قریب سازد شیخ الاسلام گفت گویی
 که قوتی بروی غالب نباشد و یا شغل میاز فراغت تا از فراغت و یا
 مبادی غلبه و اما آنکه سفر بود و صاحب ورع و حلا و نند دل و یا
 فرغت ملکی بودی بها و فراغت دل خانه صحبت حوائست سبحان و در
 ویتی دکان این کار یعنی در ناداری بن کار توان کرد این جریج
 گوید هر که او را طریق غنی نیست او را بر زیادت روی نیست یعنی
 هر که طالب ترقی است لازم است بروی که عمل عزیز کند نه بر خست
 نه حاج بود چون حسین منصور شاکر محمد بن یوسف مینا بود یا صفهان
 علی بن جمن گفت است که من روزگاری نزد یلی محمد بن یوسف بنای می

بودم باصفهان و با وی می نشستم و او در علم حیدر خوردن فراوان
 گفتی از حکایات او می نویسمه و قتی از نزد یلی او بیخ شدم چو باز گشتم
 بهمه رسیدم حسبر و وفات محمد بن یوسف بهمه رسید بفر رسیدم
 که صفت نتوان کرد گفتم اصحنان مرا بر ستابد بهمه بنشتم نزدیک
 شاکر دکان سهل تری و ایشان از وی حکایت می کردند و از صفهان
 وی چیزی باز می گفتند و قتی که سخن رفتی که مرا خوش آمدی را
 کسی درخواستی که برای من بنوشتی که من اتی بودم روزی بر کار
 آنستادت می کردم هر چه نوشته بودم از آستین من در آب افتاد و
 بنام شد و بحسب رسید بحسب صعب که روزگار در ان جمع کرد
 بودم آن شب سهل تری را بخواب دیدم مرا گفت ای صبدان که غنیه
 شدی که دفاترهای خود را آب افتد گفتم آری ای ستاد کمت حق
 دوستی آن صفهان و حق الله از خود طلب میکنی و حق و ستان او
 کمتر ای ستاد مرطافت این نیست مراد بحق دوستی آن صفهان
 محقق شدنت آن صفهان و مراد بحق الله و یا بیون است و از
 دیت خود بیرون آمدن و مراد بحق و ستان موافق صاحب خود
 بادیشان در احوال و مقصود سهل قدن سر آتش که تحقق باین مطلب
 کن که آنچه درین طریق باید تحقق است آنچه مذکور شد نه مقصود

حکایات بسیار چون سید بن عس گفت وی گفت مرطافت تحقق بایست
 نیست درین سخن بودیم که مصطفی صلی الله علیه و سلم دیدیم که می آمد
 با جماعتی از یاران از اصحاب صفه من چون آنرا دیدم از شادی پیش
 مصطفی صلی الله علیه و سلم دویدم در روی من خندید گفت چرا کنی
 این صدیق را یعنی سید بن عس را که دوستی این طایفه و این سخنان عین
 حقیقت است بآن می ماند که مصطفی صلی الله علیه و سلم آمد بود که با ما
 از آن سخن گوید سید بن عس گفت استغفر الله یا رسول الله مصطفی صلی الله
 علیه و سلم بخندید از شادی آن بیدار شدم شیخ الاسلام گفت دوستی این کار
 این کار است نزد ما است که انکار برین کار این کار بود که از حقیقت
 شیخ چنان مجاز و زور می بخشد حقیقتش مادی وستی خود ظاهر است
 و اما انکار بواسطه لازم وی زیرا که انکار این کار مستلزم تصور این
 کار است و تصور این کار این کار است غلام بنخلیل در آخر عهد دوم
 شد یکی از بزرگان این طایفه شدند گفت یکی از فارسیدگان مقصود
 است در وی بسند است و نیک نکرده که او منازع این طایفه بوده که
 کار اعمال ایشان بوی آبخامی می گرفتند ایشان شهادت داد یعنی بنا
 بر منازعت و این طایفه در تقسیم اموال میگویند و اموال
 ایشان بوی آبخامی می یافت یعنی را با اهل ایشان می کارند

مکران

مکران بنابر آنکه بیوغ بکمال وصولت میرسد بندگی و مقام بندگی
 مقتضی اقتضای عدم تصرف مکران این سخن با غلام القایل
 گفتند از آن توبه کرد و هر چه داشت پیش مشایخ فرستاد قبول نکردند
 مگر که انکار این طایفه آنرا مرد راست و بسایند کسی که افراد آن
 دست خود چو بود چه انکار وی جهت عبور وی شد بخاطر
 این طایفه و عبور حتم در خواست آن شده وی و در خواست آن
 موجب شد و شفا موجب توبه **و**
 رحمه الله و شایسته بود و با ابو حفص صحبت داشت بود گویند که وی
 پیغام و پیچ کذا بود همه از فشار بود و احرام بسته و در زیر سر
 دو رکعت نماز کرده و بر گفتند این نماز چیست گفت لیکن کذا و نماز
 این منافع نیست پنج سن با و حق سبحانه در کلام مجید فواید
 حج را بیان کرده اند از جمله آنرا این تصور و رسیدن مرکز است
 با آنچه مناسب حال و بوی از منافع میگویند آنچه مراست از منافع مرده
 نماز مست و وقفه اندیشه کردن وی در قرب الله تعالی و غایب گشتن
 وی از خود میزد و در بیان احوال ابو حمن بغدادی گذشت
 شیخ الاسلام گفت که از قریب الله تعالی بخود اندیشیدن حیرت
 و نیندیشدن خبیانت

بحی زاحل در سراسر بعد از این اصل است اما بر مذهب مشرق
 بوده از اجله منابع شام است شاگرد ابو تراب نخشی و ذوالنون
 مصری است و از آن بدو خود بحی الجبل و ابو عبد الله لبري
 بوده در صحبت و سفر استاد دینی بوده عالم بوده و صاحب ورع
 بضم دال و کسراف مشدد و یا - وقتی ابو الخیر تنیاتی ابو عبد الله
 خلوا دید که در رهو امیرفت در میغ یعنی درایقان که در
 بالای بر بوده باشد و توان که در شب ابر نزدیک بوی **م** ابو الخیر
 او را آورد که بشا حاتم جواب داد که نشن ختی شیخ اسلام
 گفت ابو الخیر شناخت شخص می گفت و ابو عبد الله شناخت مقام
 و شرف را شیخ اسلام گفت ابو بکر واسطی با جلال خود کند که
 مردی و نیم را دید ام آن مرد تمام ابوائیه اما عوری است و آن
 نیم مرد ابو عبد الله الحیدر واسطی را گفتند چون او را مرد تمام گفتی
 و این را نیم مرد گفت ابوائیه ماحوری ز دست هیچ مخلوقی چیزی
 بخوردگان کمال این المخلوقین فی صنع خودی وی از حبس
 مسووعات خلق بوده مثل کب - و این جبار سال مردی بخورد
 که او را علی بن عبد الله القطان گفتندی ابو بکر واسطی را کسی نزد یک
 راه حاری خلق بزدند او از عزیز تو حید در علم او یعنی تو حید

غالب بود و بر او در توحید کسی برابر خود نمی است ابو عبد الله
 حیدر سیدند صحبت گفت مالی و لم یکن و آمار بیدان انتم
 الشویح گفت چه کار است مرا با صحبت که صحبت از من بعید است من
 بخیرم که بسیارم تقوی را که اول مقامات این کلام از وی را کرد
 شوق است و بر پرسیدند که متى یحقق الفقیر اسم الفقر گفت انما
 بقی ما من نسمة طالبة صاعدا و باص یعنی کلام وقت فقر احتیاج
 اسم فقر پیدا کند گفت وقتی که نفس ویرا خواست نمائند بحسب
 ظاهر و منجیب بط و توان که مراد خواست ظاهری نفس خواست
 باشد و بخواست باطنی استمداد خواست همچنین فقیر را احتیاج
 بطری طلب روی مسوب بود پس در حق وی صادق آید که لا یحی
 فی الله چنانچه بعضی کابر قدس سره اسرار هم الفقیر لا یحتاج الى الله
 را باین معنی داشته اند شیخ الاسلام گفت سیصد تن ما ابو تراب
 نخشی در بلادیه شدند با و کن هاد و تن با او بمآمدند خدا ابو عبد الله
 حیدر و ابو عبد الله لبري
 و قانگا رصوبه بغداد است شیخ جعفر حیدر گفته است که وی صاحب
 کرامات بوده و از این قضای رازی نقل کرده است که گفت پسر من
 در بازار بغداد دوکان داشت من برده دوکان نشد بودم ناگاه نخشی

بگذشت مرا که آن شده که دی رخترا بعد از دست و من و سور
 نهد بلوغ رسیده بودم خاطر من بجا بوی کشی کرد برخواستم
 و بروی سلام گفته و با من یکدینار بود بوی دادم از است در رو
 نکرشت و با من چندان الفات نکرد با خود داشته که این دینار را
 کردم در عقب وی روان شدم تا بمجد شو نیز به رسید آنجا
 که سه تن از مشران شسته اند آن دینار را بیک از ایشان داد
 خود در نماز این نادانگی که دینار را گرفته بود بیرون رفت و من
 در عقب وی رفتم تا طعام خورید و پیش یاران آورده با هم
 جور دند و آن شخص هم چنان در نماز بود چون از طعام فارغ شدند
 روی بآنها کرد و گفت هیچ میدانید که مرا چه چیز از موافقت
 شما نداشت گفتندی ای استاد گفت جوانی آن دینار را میخورد
 من تا این زمان از خدای تعالی در میخواستم که ویرا از بندگی
 آزاد گردانند و آزاد گردانید بن قصاب گوید که من بخواست بیش
 وی بستم و گفتم راست میگوید ای استاد چه از خود ژده
 که گشکی است از دین باز یافته و دست شیخ خاقان صوفی بود توفی
 شمع و نعل و سنان
 ستره مسوب بضریت و ابدال صادقین از تغییرات نسبت

نام وی محمد بن حسانف از قدما مشیخ است و ابوت ای خشی
 صحبت داشته قال ابو الجلا رحمة الله لقت ستمه شیخ ما را این ستم
 مثل ایضه ذوالنون الماصی و ابوت ابوالخشی و ابوعبدالله الیری
 و ابوالعباس بن عطار قدس الله از و احم یعنی بهی که
 شمس شیخ را دیدم و مثل چه رفتن را ندیدم ذوالنون مصری
 و ابوزاب خشی و ابوعبدالله الیری و ابوالعباس عطا رحم
 الهی بکر از صاحب ابوعبید لبرخ گفته که وی بکاری مشغول بود
 تا وقتیکه سر روز ماند بوده و کس ازین صایفه آمدند که یا اب
 عبید می می گفت فی پس رو ج بمن کرد و گفت شیخ بنو
 بآن خود را خواست قادر تر است از ایشان بر آنچه میگویند
 بهی طای ارض میگویند که چون رمضان شد چای ابوعبید بخانه در
 آمدی و اصل بیت الکفی که در خانه را بر وی بر آورد ندی
 و سور اخیری که داشتی و هر شبی نانی از انجا بیند اخیری چون روز
 عید آمدی در خانه باز کردندی آن نان در زانو به خانه
 زناده بودی نه هیچ خورده و آشامید و نه خواب کرده و می
 شبان روز بر یک طهارت نماز کرده گویند که ابوعبدالله بغیر
 رفت بر اسب که سوار در انتای آن اسب که بیفتاد و بود و

گفت خداوند این اسب که را عاریت ببرد چه اندک بگیری
 بر حساب که از زمین بخواست نخله چون از غنای فارغ شد
 و میری رسید پیر خود را گفت زین سبک کرد و برادر پسر دی
 گفت کرم است و عرق واد گفت بردار که وی عاریت است چون
 زین را و در کفش بیفتاد مرده و وی گفت ای پسر مردن است
 ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰ ص ۱۰۰
 انظر الى سقر الى الله تعالى - يعني نعمت سبب مردودیت و
 مطر وینا سازد درگاه الهی که آن که صاحب نعمت بیعت آرام
 گیرد و نعمت از نعم بان مانند و غافل شود از روی درون هنگام
 رضا بیعت رضا بطرد و مردیده و بلا موجب قربت کاهی که صاحب
 بلا از فرستادن بلا باور ندارد و طریق صبر یاد صابش برود چون
 صاحب بلا این طریق را سلوک ننماید و بیاد را بداند و وی
 کاره قریه و تقرب بود و محبت ترک قریه تقرب بجناب الهی باشد
 و گویند که روزی با اصحاب خود در مشورتی است و دستوار
 بگذشت و در عقب وی غلامی عاشق برودش مید و مید چشم
 آلود چون بر او عید و اصحاب وی رسید گفت اللهم اعننی فی
 حاجتی منته خداوند آزاد کرد آن مرا و راحت ده مرا از وی

پس روی

پس روی باو عید کرد و گفت ای شیخ مراد عایگن بوعب گفت
 نعمت عینه من لا یزین الزین لعل من کوبیکان سوار را بیدار
 الثبات بان غلام کرد و گفت ترا آزاد کردم خامنه لوجه الله غلام داشته
 و پسر و خان بدخت و گفت بخوبی بعد از آن اد نکردی که اینجاست آزاد
 کردند و اشارت باو عید و اصحاب وی کرد و بایستی بود یا
 از دنیا رفت روزی در وی بوی آمد که سبوی چند روغن با
 که سرمایه من بود بیدون می آوردم بیفتاد و شکست و سرمایه من
 صایع شد گفت ای فرزند سرمایه خود آن ساز که سرمایه پدر
 دلت و الله که پدر ترا هیچ سرمایه نیست در دنیا و آخرت غیر الله تعالی
 و سكون جیم و کمر را چه از طبقه قایمه است از برکان مشایخ
 خراسانت و جوانان ایشان با ابو حفص صحبت داشته و با او به
 رسیدن بارها بر توکل وی گفته علامت اولیا الله که تواضع عن ربه
 و زهد عن قدره و انصاف عن قبحه یعنی در دل به نشان پاد
 فروتنی با خلق و با وجود علو مرتبه و ترک دنیا با وجود قدردانی
 و انصاف دادن با وجود قوت و هم روی است هر واعظی که تو نکر
 مجلس وی نه در ویش بر خیزد و در ویش نه توانم کردی نه واعظ است

و هم و گفته بود من درین چیز مریدان را صحبت صانع است و
 اقتدایان در افعال و اخلاق و زیادت کردن قهرهای دوستان
 خدای تعالی و قیام بخندت یاران و فطانت و پیر رسیدند که چنان
 صوفیان مرقع بی پوشی گفت از نقدی باشد که لباس فیتان و جو نمودن
 سیوسم و نه باره ای فتوت درین یک بیت در آیه فتوت چنین
 گفت خلق را معذرت داشتن در آنچه برایشان می رود و تفسیر خود دیدند
 و گفت بر همه خدایان نیکو کار و چه بد کار و کل فتوت آنست
 که بر اهل از حق استغوث نکردند تحقیق ویرا گفت یکدیگر در سر رخ
 دارم بخواهم بنویسم مصلحت جوین بیی گفت اگر بدی می بیند
 و اگر خدش را بشارت از حد تقصیر از یادست و حساب حرف و از
 شغل خاطر مان و صرف وی یک آن بن عایدی گوید که با ابو عبد
 الله الخیری از طرابلس همراه شدم چند شب از روز و فقیه که می
 خوردیم پاره کردی نزدیادم براه افتاده بودم تا بچونم شیخ
 نجابت نکرست دانستم که او را گراشت داشت بیند احتم بعد
 از آن پنج دینار فوج رسید بکدی رسیدیم گفت شاید طعای
 ببرد بر کدشت و خربید بعد از آن گفت شاید که کوی پیاده میرویم
 که سمن و چیزی خرید اینک بر سر راه دهیست نزدیاب آنجا مردیست

صاحب

صاحب عیال چون بان دیدم را اسم بخندست ما سئل خواهد کرد
 آن پنج دینار را بوی و دینار ما و عیال خود نفقه کند چون بان دید رسید
 آنرا بوی داویم و نفقه کرد چون بیرون آمدیم گفت بوی کامیابی
 گفت ما تو همراه میکنم گفت من ما تو همراه میکنم خیاب میکنی و پاره
 کردی تو و صاحب میکنی بان در نیامد که با او صاحب باشم ح
 چه صحبت آنست که آنچه یافت بشورت برداشتی و تنها میل به
 خوردن آن کردی **مساله** از اهل بصیرت
 از مشایخ قدیم شاکر و فتح موصی است بقول **مساله** موصی شاکر
 صاحب نشین شیخ کا نوا بعدون من الابد کلام او موصی عند
 فرقی یا مع عفاو یا مع **مساله** احداث میگوید بنید
 از فتح موصی که وی میگفت مصاحف کردم سی شیخ را که ایشان را از ابد
 میفرمودند و وصیت کردند مراد و وقتی که از ایشان جدا می شدم که آیا
 و معاشرت با احداث یعنی بهر میر خود را از زندگانی با جوانان
 بهر **مساله** در بیان **مساله** دعای مشایخ میگویم است
 ذکر ابو عبد الله الحصری **مساله** سمعت يقول منذ ثلثین سنة اطلب من
 يقول الله في تحقيق هذا الاسم فلم اجد عيني ابو عبد الله حصری از وی
 شنیدم که میگفت است که هر سال است که می صدقه کنی که بگوید در

حقیقیر اسم غیر نمی بود انکس
 از طبقه خاصه است کینت و ابو الحسن ستان بزرگان متاخرین مشایخ
 دنا بود است و روی مد بوده دارد دیدار مشایخ و مرز و قاصص صحبت
 ایشان در شاه نور با ابو عثمان جیری و محمود صاحب دست داشتند بود
 و در سمرقند با محمد بن علی در بلخ با محمد حامد و در جوزجانان با علی
 جو در جانی و در ری با یوسف بن الحسن و در بغداد با چنگیز و در نیم
 و سمنون و ابن عطه و حریری و در شام با طاهر مقدسی و در جلا
 و بوعمر و دمشق و در مصر با ابوبکر مصری و ابوبکر رقی و ابوعلی رودبار
 مشایخ همان دیار بود و حدیث بسیار داشت و گفته بود هر حدیث
 در مسجع و خمیس و قلما نه برفته از دنیا و قتی علی بن داود را به
 ابو عبدالله خفیف بنکی بلی رسیدند شیخ ابو عبدالله ویرا گفت
 بیش زوی ابو الحسن گفت بچه سبب بیش روم ابو عبدالله خفیف
 گفت که موجبند را دیدن و می ندیدم شیخ الاسلام گفت مینه
 این طایفه دیار پیرانست و صحبت ایشان علی بن داود گفته دار
 است علی البلوی بکای بلوی محال یعنی خانه که بنیادی ملاست
 و محنت محال است بودن و بی بدلا مراد از دنیا است و هموی
 که بعد از حق با حق است و وجود حق در حق است یعنی حق

بناست

تا ساند توان طلبید لیکن یافت حق را با حقا هر دو است یعنی
 دارد دنیا و آخرت با داد وجود و عین و وجود علی باین که هر دو دارد از
 نظر بصیرت دارند و هم وی گفته اند و با شایسته خلق در هر
 محرمات هر که خدای تعالی ببیند کی وی را خیر است بیزادری وی
 را خیر باشد و هم وی گفته اند که دورا شایسته خلق آسوی نمیدانست
 و هم در کتب کعبه مشهور فتم بعد از سه روز را ابو عبدالله جلا و آمد
 گفت کی آمدی گفت سه روز است که نشنیده ام سه روز که نبوده که
 بنیامدی گفت ما بن حوصا بودم بجدت نوشتن کتب شعرا
 لفصل عن الغرض گفت فضیلت یعنی فضایل و فوائد را در بعضی مشغول
 داشت شیخ الاسلام گفته اند پیران از فرائض بقیوم است که از
 دیار پیران آن یامند که هیچ چیز نیابند صفت فداغدی در
 یعنی حق را با بند چه حق حجاب بر بعضی دوستان را بخود اضافه
 کرده و عتاب کرده بوسی علی السلام که مرگش فلم غدی یعنی بیاد
 شدم و عبادت نکردی مرا و ترا که بدیدار پیران ویرا توان یافت
 بهر آنست که ایشان مظهر اسم جامع ندیده سایر مصا مرم و هم
 شیخ الاسلام گفته اند این چیست که با دوستان خود که دی هر که انشا
 را حجت ترا یافت و تا ترا ندید ایشان را داشت و انشا الله

که از فرائض و حوائج
 بخل

بخواند شیخ الاسلام همان بیت خود در صریحی مراد است و چون
 مستجاب برکت می شود و بفرموده ایست و هر چه بصره معنی گرداند
 مرا این نکستی است که ترا مطلب بر چون مرید ترا بیند و مفید
 این معنی است آیت و تریم و یظنون الیک و هم لایسرون یعنی
 چون طایفه دوستی از دوسان ترا بیند نوی بینی ایشان را که در
 خاطر حجاب تواند لیک ایشان نمی بینند و نمی دانند که ناظر
 حجاب تواند یعنی ایشان را علم هست لیکن علم بعد نیست میان
 آیت برین وجه مبنی بر مسئله توحید است معنی حوائج مردان با
 حوائج مردانست حوائج را باید تلخیص و چید هر که جوان مرد را دیدند
 و را دید که حوائج را دیدند که او را است قصه می رسید یعنی با خبرید
 محق که کای در میان دست روی بر باید و خوبتان را بهانه نه روی
 ندیدم نوم نماید تا دیدم که دیدن او بسیار آید آنکه حقیقت بود
 نه روی ما ز آید و که هر چه از مار می نیاید هم شاید از آنکه گفته
 روی هم از روی می زاید هر چه از بهانه می کاهد از حقیقت می
 افزاید چون بهانه تمامی برخاست حقیقت فرو د آید آدمی بین کام
 گشت که این کار نیابت آدمیت یک را دیدن برساند آمد و یکی
 بر حقیقت کار حقیقت دارد بهانه را چه قیمت حاصل آنکه حق حجاب

کای روی بعضی سنان گرفت روی کوی راست خلاص دهد و
 در آن آوی روی ظاهر کرده و درین هنگام بهانه این مظهر خود را
 مردم نمایند بعضی این بندگان را در عین جمع مستمان سازد
 و چون صیغت برود و نشان در حناچه مجازیب را و بعضی بر صورت
 طبیعت بر گرداند و این تفاوت هم از روی پیدا شود یعنی تابان و
 ماهیت وی تقاضای تفاوت کند و اشارت باینست که گفت گفته
 روح هم از روی خیره علی بن ابی طالب داشت محمد نام نجیب بن نجیب
 عزیز بود و عارف بن عارف نادر یعنی بن کوار میر بر کوار عارف
 بسیر عارف کم بود چه غالب آفت که کامل را فرزند بی وی ناقص باشد
 بعضی کار را که بزرگتر را باین معنی عمل کرده اند که ظاهر میشود
 در دین آید در پدر مخفی بوده از کمال کای که نقص بود و نقصان
 کای که کامل است درجه انسان را استعداد کمال و نقصان نیست پس
 اگر کمال قوت گرفت عاقل نقصان مسدود می ماند و اگر نقصان قوت گرفت
 جانسک است و به شیان مانند شیخ الاسلام گفت که عطف محمد
 ساعی بن بنادار دیدم در کتب کوی واسطی گفته هر چه این طایفه دارند
 ازین کار علم و حسن آن همه این دو آیت زقرن بیاید یکی نزد
 این آیه است و دیگری و آیه است زیرا که سخن این طایفه

از فاعل است یا قائل یا زقیص سما اشارت بجمله مرتبه اسماء که اعل
 است و با اشارت بفیض وجود و بلد طیب اشارت زمین استعداده
 ممکنات شیخ الاسلام گفته که باین آیت شفا ختم ویراج یعنی مرتبه
 واسطی را این سخن دانستیم **محمد بن الفضل البلیغ قدس سره** الله تعالی تر
 از طهره تا نیات کیت و بی بوسه الله است بلای اصل است شفا
 ویرا از بلخ بیرون کردند بی کناه بیسبب مذهب وی روی بشهر
 کرد و بر روی ایشان نفرین کرد شیخ الاسلام گفت پس زو از بلخ میج
 صوفی خواست لبر رفتن و رفت و بر آنجا قاضی ساحت از انجا فریب
 حج کرد بنش بود رسید از وی مجلس خوانند بر کسی شد و گفت
 الله اکبر ولد کر الله اکبر و رضوان من الله اکبر ح الله اکبر خدای را
 ترست از آنکه بزگی را بوی نسبت دهند چه بزگی وی فوق ایشان
 که ما اندیت کنیم ولد کر الله اکبر یعنی یاد کرد خدای عز و جل که ترست از
 مراد کردی زیرا که علود کر بعد مژدگوار است و رضوان من الله اکبر
 یعنی اندک خشنودی از خدای عز و جل که و باقیقت ترست نزدیک
 حب زجمع مراتب بهست چه عجب را مقصود رضای محبوبیت
 داد که خود را داد و اگر بمرتبند باز گشت و آنجا رفت از دنیا
 در سنه شصت و ثلثمائة ابو عثمان حدیسی بوی نوشت که علامت

شعوت

شعوت بیست گفت چیزی است که عدم دهند و بوی عمل نهند
 و بوی عمل دهند و از اخلاص در آن مروره کردند و در صح
 دوستان خدای تعالی در یابند و وظیفه اکرام و احترام بجای
 نیامدند و ابو عثمان گفته است **محمد بن الفضل** سراسر احوال یعنی شاد
 مراد است سراسر کوی را گویند که قیمت چه میدادند شیخ الاسلام
 گفت بوی که واسطی گوید و خود هیچکس چون وی نکوبد وی سخن خود
 گوید و آن یکران اندک حکایه کند یکی زان است که گفت محمد بن
 فضل گفت آن چه که بیود و همه یکو میا سیکو شود و بنمود و
 همه رشتنا زشت شود آن استقامت شیخ الاسلام گفت شرف
 یکو گفت فاشیم **محمد بن یحیی** مصطفی صلی الله علیه و سلم که بر
 صیقل کن گفت **قل استغفر الله ثم استغفر** بگو که یکی و بران بیای
 مراد استقامت استادنت بر حق و تجاوز و ناکردن بغیر و این را جمع
 با اخلاص است چه اخلاص آنست که در عمل فاعل محض باشد و از غیر
 معرض و حسن عمل با اخلاص است و فتح اعمال بعدم اخلاص
 محمد فضل گوید عجیبی مام از کسی که بیا با نفا و ادبها قطع میکند
 تا برسد بخانه وی و آنجا آثار انبیاء بنده را و ادبی نفس و هوا را
 قطع نمی کند تا مبدل برسد و آثار برود کار خود بیند و هم وی گوید

که چون مرید ربی که طلب زیادی دنیا میکند نشان ادهار و
نکون ساری اوست و هم وی کو بداعراضات باقیه اند هم عجا
هدهای و امره و ابهم لسته بته یعنی بر که این اهل معرفت مجتهد
توت ایشان باشد در ادای شریعت و رعایت اینان در حقه
ست و هر که بخو نزدیک بود بر امتثال امرش حریص تر بود و هر که دور
تر از متابعت رسول وی صلی الله علیه و سلم معرض تر بود و از همد
بر سیدند گفت چشم نقصان در دنیا نگریستن و اعراض از وی
عزیز نگرا می زیستن محمد بن علی الحکیم المزدی قدس سره بر
از طقه تائید است کنیت وی ابو عبدالله است از کلام مشایخ است مآل
بخششی واحد خضر ریه و این جمله صحبت داشته و حدیث بسیار
داشت و ویران قضا یافت بسیار است و کرامات ظاهر اندر بیان
هر کتاب چون سنم الولاية و کتاب التبی و نوادر الاصول و جزین ک
دیگر کرده است در علوم ظاهر هم ویران است و تفسیر است آن کرده
بود اما مر وی با تمام آن دفان کرده و وی صحبت دار خضرست علیه السلام
ابو بکر و راقی که مرید وی بود روایت کند که هر یک بنده حضرت علیه السلام
نزدیک وی آمدی و واقعا از یکدیگر بر سیدندی صاحب کب
گفت محبوب گوید که وی صحبت معظم است نزدیک من جانیان

دلم شکار و ست و ستیج من گفت محمد در دنیا است که در عالم هست
ندارد و و کت است ماصفت حرق من تدبیر و لا یسبالی شی
منه و لکن کان اذا اشتد علی و قتی التلی به یعنی بقینف نکرد
حرق از وی تدبیر و نازن جبهه که قصیر زمین است دهند و هر
چون وقت بر من تنگ شدی و گوشت یافتی از مشغول خود را به
تقیف مشغول ساختی و آن تلی حقی و هم و و کت است من
جمل با و صاوا العبودیه فنبوا و صاوا الریوبیه اجهل یعنی هر که
خود نشاسد و را چون شاسد و هم و کت حقیقت دوستی
استغالی دوام انراست پیاده و وسیع عرض الذات و الفعل
تعالی که ما حقیقت الریاده و نقصان هوکومات الفعل و کما لا یتبع
غایه الریاده و نقصان فهو من صفات الالات یعنی و بر سیدند
که فرسان صفت ذاتی و صفت فعلی چیست خوب گفت هر چه قابل
تغیر است صفت فعلی است چون ایجاد و هر چه قابل تغیر نیست و همیشه
بر مین حال است صفت ذاتی است چون علم و قدرت و مثل آن
لأشیاء فقال اختیار حضرت عیون علی حفظ نفسك یعنی ویرا ایشار
بر سیدند گفت اختیار حفظ غیر است بر حفظ خود و قال فی التفسیر
القیس استقرار الملك علی الله تعالی و عن قوا و امره یعنی

در غیر یقین گفت که علامت یقین فراوان دل است بر حق سبحانه
و رکعتا و فرمان بی و از اندیشه و فرمان و بیرون آمدن
و قال ان الشکر انکر تغلو القاب بالنعیم یعنی در غرض شکر گفته که شکر
نعمت پیوند دل است بر هم و پیوند دل بنعم مستلزم فرمان برداری و
حضرت خواجہ بہا الحق والدین محمد الجاری المعروف بکشت بند
نقلی سوره در وقتی که از مبادی احوال و سلوک خود حکایت میکرد
و از توجہات خود را بار و اح طیبہ مشایخ کبار در بیان می آورده
گفته اند کہ گاہ توجہ بر روحانیت قدر اولیاء خواجہ محمد علی
حکیم ترمذی نموده شدیدی از آن توجہ ظہور بی صفتی محض بود
و هر چند در آن توجہ میرفتاد بی هیچ اثری و کرد و صفتی مطابق
بیفتاد بی مشایخ گفته اند اولیاء الله مختلف اند بعضی بی صفتند
و بی نشان و بعضی بصفات اند و بعضی از صفات نشان مند کشند
آمدند کوی اهل معرفت یا اهل معامل یا از اهل محبت یا اهل تقوا
و کمال حال و نفیست درجات اولیاء را در بی صفتی و بی نشان
گفته اند بی نشان استارت بکشف ذات است که مقامی پس بسند
و در جنب پس شریف است و عبارت و اشارت از آنکه آن مرتبه قاصر است
کینت وی بولحسن است از مقتضای

مشایخ است یا ابراهیم ادم صحت داشته سکن المصیضه مرابط
بعضی ساکن شد در مصیضه که رسیدند در حالی که مرابط بود
یعنی اسب نگاہ داشت بر او عنز امی گویند کہ چون شب در
آمدی و کس از جامه خواب وی بیند از حنی آنرا بدست بیاید
و گفتی والله کہ نوبی در خوشی و الله کہ از بیرون خواهم خمبید
بدرغز با سداد را بوضوی نماز خفتن بگذارد بی یک زن حنا
گویند کہ پیش علی بکار در آید وی بای اسب خود جو بال میکرد
گفتم ای بوالحسن ترا کسی نیست کہ این کار بکند گفت در بعضی
غزوات بودم شک بر مسلمانان افتاد و بگریختند و من هم
با ایشان بگریختم اسب من سستی کرد گفتم انا لله و انا الیه راجعون
سب من با من گفت انا لله و انا الیه راجعون آن وقت
کہ مرا افتاد و کین از میکذاری کہ بقدر حال من کند گفته ضامن
شدم کہ من بعد بآن قیام نمایم و با کسی بگریختارم و از وی
آرند کہ با یکی از اصحاب بجزا پیرزن رفتند تا هیثم جمع کرد
و از کذب بگرد و افتادند و صاحب وی هر چند انظار برده وی
نیامد و در عقب وی رفت دید کہ مربع نشسته و سبعی سر برکت
وی ندارد و در خواب شد و از وی کسی را ندان صاحب وی

گفت چند نشانه گفت این سبب مرده گشتن من نهاده و در خواب شنید
 منظر من تا بیرون شود و بشویرسم **ابو عبد الله عبادانی رحمه الله**
 عبادان بنی عین مهمل و باء موحد و ال مهمل آخر همزه ایست
 از جزایر عربی از شاکردن خاص سمل عبدالله نسبت وی
 کند روزگاری ز شبلی سختن بمن میرسد و مرا آرزو بود
 که در راه بنیم پدیدر پیچ و ضعیف استم یا در مسافت بودم منی
 تقاضا رفتم چون پد رانده نیا برفت بر خواستم و بیغلام آمد
 چون باز به یل و پی رسیدم قومی دیدم از درویشان که از شب و پی
 بیرون می آمدند در پیشناختند گفتند چه آمد گفتم آمد
 که شبلی را به پیغمبری راه هست گفتند هب ما را ز سار که دعوی
 صبری نبرچ گفتم نبرم چون سینه دیک وی در آمد و آن روز
 آدینه بود روز سلامت و شوروی بود گفت سلام علیکم گفت
 و علی السلام آتش آتش آبادان الله یعنی کدام چیزی نوهلا
 کرد خدا بخدا بقالی را مراد هلال طبع نیست بلکه مراد عقیق که عظمی
 از خود و دایه خود و عادت وی آن بود که چنین گفتی گفت من
 آن نقطه ام که در زیر باست **مراد** بیا وجود عامست و مراد وجود
 امریست که بخود ظاهر است و ظهورش باوست و مراد عموم و پی

ابن ساد وی است و توجه به حضور است با نمودن و مراد بنقصه تعیین
 و خصوصیتی است که وجود عام را پیدا شود پس حاصل کلام این
 شود که من خصوصیتی ام که لاخر شدن ام وجود عام را بخوبی که گفت
 آن مجسوات و نیز گفت مقام خود معلوم کن که خود کجایی من گفتم
 اگر بگویم من بنمیزد از وی که بختم و پا در دور تر شدم که ویرا سیر
 به پیغمبر و بوم ناگاه در پیش در آمد و گفت سلام علیکم شبلی گفت
 و علیک السلام آتش آتش آبادان الله آن در پیش گفت محال گفت در چه
 گفت فی الحال و آن خوش آمد بخندید من این فایده از وی گرفتم
 و رفتم یعنی دیدن وی و فروع استفادوی **ش** در کیمیای شعا
 آورده که یکی در پیش شبلی آمد گفت ما انت توجهت من آن نقطه
 که در آن بازده باشند یعنی از آن فروع چیزی نیاست گفت خدایتا
 تر از پیش تو بر گیر که خویش را بجای چیزی بنمادی **مراد**
 مرعش کو پد که ابو عبدالله حضرت را از رضوی
 سوال کردم و بیست سال بود که سخن گفته بود مرا از قرآن جوابی گفت
 گفت **مراد** تو ما عذر و عذر **ع** سایل از سوال از رضوی
 کرد و عجیب جواب گفت که مقصود مراد آنی اند که راست سازند آن
 آمدی را که با خدای بیست اند که غیروی را ربیب و مطیع قرار دهند

گفتیم صفت ایشان چونست گفت برین شدیم صفتیم و اینست صفت
 بعضی صفت مقصود اینست که نظری ایشان نمودن نیست بلکه هر
 ایشان مختص باشد در حق سبحانه و دلهای ایشان خالی است از اندیشه
 غیر گفته محال ایشان از حواله جاست گفت **فان مقفله مدیق عین الیک**
 مفقده یعنی چیزی ایشان موضع راست است نزدیک پادشاهی که
 نیک تواند است گفتیم و یاد کن فیه در **کنت ان استخ و انبر**
انما ذکر کل کائنات عتده مستوح یعنی قوت سامعه و باصه و
 حافظه بلکه جمیع قوی مدد که و غیر مدد که را خواهند رسید از گرد ایشان
 برمی باید که قوی را کار فرموده نشود مگر در آنچه صاحب شریعت
 فرموده **ابو عبد الله الله الهی قدس الله تعالی روحه** نام وی احمد بن
 سالم المعزی است بجهت بوده شاگرد سلسله شری سلسله یابی
 می بوده و طریقت اروی گوشت شیخ الاسلام گفت که ابو عبد الله
 گفته بود که الله تعالی در ازل همه چیز می دید و بر همه چیز که در بدن
 سبب بنا بر آنکه ابو عبد الله خفیف گفته که از کلام وی قول بقدم عالم
 لازم آید پس که دیدن موقوف بر وجود خداوند حق پس اگر دیدن
 اشیا اولی و قدیم بود از آنکه اشیا بحسب وجود خارجی قدیم
 باشد شیخ ابو عبد الله خفیف گوید که این قدم در هر بود شیخ الاسلام

گفت

گفته که ابو عبد الله خفیف تصاف داده است ممکن است که او دیدن
 علم را گفته است شیخ الاسلام توحید میکند عبارت ابو عبد الله سالی
 بر وجهی که اعتراض نماید میگوید که توان که مرد مدید علم بود
 و علم نیز چه موجود خارج **فان چیز نیست** و وجه تعبیر در علم بدیدار نیست
 که علم وی سبحانه از جهت کمال کشف بمنزل دیدن است و قرینه براراده
 این معنی نسبت دیدار است همه چیز و دیدار بعضی متبادر و متعلق
 نشود همه بلکه مقدر به مراتب شود و پس و برقت بر نفس وی بهم
 اگر در زل مغلوب بود بهم آید و فوایق بقدم حوادث زمانیه
 و این طاهر الفساد است پس لازم است حمل دیدار علم تا سخن
 ویر صورت صدق پیدا شود و ممکن است که در حقیقت دیدار
 بود و لازم نیاید قول بقدم عالم باین که کلام وی سلی باشد بر آنکه
 خراج خانه خارج بر صیق زمان و هر چه خارج است از صیق
 زمان موجودات گذشتند و آیند در حق او با هم اند چونچه موقطن
 نوح علیه السلام و قیامت با هم بیند پس آنچه حادث شد حق و برسد
 در ازل و همین حال بود کسی که ارضیق مکان خارج است نسبت با
 مکانیات که همه پیش روی حاضرند و پیشوایان حاضرند که قتلین
 معنی در مورد قار ظاهر است اما در مورد غیر قار چنانی دارد لیکن

بسیار از عده این صایفه منی برین سال است و سکار این معانی را ذکر
کرده اند ابو عبدالله سال را بر سیدند که بجهت شناسند اولاد الله
را در میان خلق گفت با عانت زمان و حسن اخلاق و تاه روی و تعفی
نفس و قلت اعتراض و پذیرفتن عذر هر که عذر حق اهد پیش ایشان و
تمای شفت بر همه خلق نیکو کار ایشان و بدکار ایشان و هم روی کند
که در ملازمت کلید دوستی است یعنی نظریعت و احسان کن
به دادن موجب دوستی است ابوطالب محمد بن محمد
وی صاحب قرة العین است که مجمع اسرار طریقت است
قال لم یستفد فی الاسلام ستاری دنیا و اخرتها بلکه شروع
علا حله و رسد حلاله و قدیم بعد از توفی بهای حاد و آخر
سه ست و پنج و کاتر سال و شصت و پنج در قسوف بشیر عارف
ابولحسن محمد بن ابی عبدالله احمد بن سالم البزینی و کتاب شیخ
ابولحسن پدر خود ابو عبدالله احمد بن سالم و کتاب پدری بهل
بن عبدالله الشری قدس الله تعالی ارواحهم **بوی**
صوفیه مدانی احمد الله تعالی انکبا و مشایخ است جاوید نام جاوید است
بتغزوم یعنی عربند روم روی بود که سر کرده بود که چیزی
که مرا حل ازان برسد و فنور شود و غنوم و قتی در مسجد شونزیزو

طعام آوردند دل وی از ان روید می خورد یازان و بر گفتند هر
ساعت حله و مکنی بخورد آن شب در مسجد باطله و بر الحلاله افشاء
در خواب باو گفتند چیزی خوردی که دل تو از ان برسد مدانی که شو
سوار رسد و گفت که از شیخ ابوبکر زقاق مصری پرسیدم که صحبت
با که دارم گفت با انگس که هر چه الله از تو داد با او بگوئی از تو رسد
و از تو نزد شیخ الاسلام گفت که قبول و صحبت پس از عیش بدین در
آید که آدمی برای عیب چو نه و بیکوئی صحبت پیوندی چو
عیب بدید آید صحبت بتری آن نه صحبت است صحبت بر از شناخت
عیب است مگر عیب یعنی و بدعتی باشد که آن دیگر است که چشم
ازان پوشیدن ممانعت و مخفی بود در دین مگر بفروردت آن
عیب که نذر دیانت و بدعت باشد حلال بود آدمی نه معصوم است
نهی عیب رجم آید که کفر و جبر و ظلم است یعنی بسیاری
گرفتند نعمت و بسیار بمل و بسیار ظلم شایع گوید در حق الله
که نذر دست تو بود هر که خطای ازان مداری باید کرد شیخ الاسلام گفت هر که
چون از ان عیب و خطای ازان روی عذر بیدخواست و اگر باو نیکی
کند شکر باید گفت آن دولتی رجب باشد شخصی بچی معاد
برسد که صحبت با که دم گفت با آن که چون بجا رستوی پرسیدن شو

آید و چون از عمر می بیند خود از نوع ذر خواهد و از شرائط صحت
است که حق تعالی بدو و حق خود طلب نکند و عیب خود ببینی و عیب
دیگر از اعذر خواهی و از شرائط صحت است که حق تعالی بدو و حق
و خلق را بر قدر و حرص مطر و مقهور ببینی تا حضورت بر چیز دونا و
نا بر خود لازم گیری و عذر بسیاری و قتی امیر کافور بشیخ ابو عبد
چار پاره بسیاری در فرستاد سپید رفت و باز فرستاد یعنی اشکریست
کافور گفت ای سر که سالی سموات و مای الارض و مایها و ما نشاء
یعنی ای جنات کلام حق نه طلق است باین که مرخص است و غیره را
بیت تصرف در آسمانها و آنچه در ایشان است و در زمین و آنچه بر
و در بیش و بی و آنچه میان آسمان و زمین است از هوا و باد و آنچه
مشکون شود در هوا مثل افعال و افعال و تأثیر الکافور پس
که بود کافور یعنی تصرف مستند بظهور کافور مستند بحق بود پس
نا پذیرفتن از کافور نا پذیرفتن بود از حق طایفه سخن می پرسند
موجبات و علتها شیخ الاسلام گفت که حق کافور را ز کردار
بود شیخ الاسلام گفت که این سخن کافور را صحیح ز کردار او بود
اما آنچه از رکات پر بود یعنی آن سخن که منشاء وی توحید است
بیکر که صحبت و محبت شیخ ابو عبد الله چنانچه بود شیخ ابو عبد الله

گفت

گفتند که فلان کس ز لشکر پی چیزی می ستاند و فلان کس می ستاند
گفتند که نمی ستاند از علم نمی ستاند یعنی عمل وی موافق نیست و ظاهر
شرعیست و اندکی است نداشتن می ستاندن یعنی از جهت شایسته
حود و ظاهر و غلبه معنی توحیدی ستاندن پس هر کس را معنی بود
برو و غالب نبود و این طریقی سلون کند و بی در سر آن شود
اعاد الله و جمیع المسلمین عن ذلك شیخ الاسلام گفت که بعضی از متابع
چنین میکردند و آن ایشان از عین درستی آمد چون با علم بودند
نگردند و آن نادداشتند و آن اخوات دادند که هیچ چیز هائیک و بد
و شادی و غم و غمت و مبادار یکجای می دیدند و جزوی نمیدادند
مسجری کسی که ویران عین و دیدار نباشد مثل ایشان بکند الله تعالی
برده وی بدرد و دین و شریعت در سر آن کند اعاد الله و جمیع
المسلمین عن ذلك که شیخ الاسلام گفت که بعضی از متابع
نا و نشاء بد را همه و الف و قاف از طایفه ثانی است نام وی
محمد بن عمر الحکیم الترمذی است باصل از ترمذ بود و قبری آنجا
سایه بودی خال ابو عیسی ترمذی است صاحب مناد احمد خضر
را دیدن بود صحبت داشت و بر انصافیت بسیار بوده و توریه و تحلیل
و زبور و کتب آسمانی خوانده بود و بر ادیان شریعت وی گفت اگر

طبع را بر مسند که پدر بگویند شاک متعده روح یعنی زائد
 شود رتبه درین که اشیا بتقدیر حق و قدرت اوست پس صاحب
 مرتبه بود در تقدیر و قدر حق سبحانه و اگر گویند پیش تو جیت
 گوید کتاب در خوابی و اگر گویند غایت توحید گوید حرمان
 و کان ابو بکر الوراق بمنع اصحابه عن الاسفار والسیاحات و یقول
 مناح کل یز که الصبر فی موضع الاداءات الی ان صلیک لارده فاذا
 صحت لنا لاراده فقد ظهر علیک او بل لیکر میکت کلید هر رکنی
 و چیزی صبر است در موضع ظهور ادوات تا وقتی که ادوات قوی پیدا
 کند و چون قوه پیدا کند نیکی و آزار خیر ظاهر شدن گیرد
 شیخ مسلم گفت هر که اکنون بفرشود بزرگ نماز و بزرگ نماز
 گفته بود و از عصمت حق بیرون رفته باشد ان شیع الذمیه
 شق و الذمیه محسوس میاچه منوم کرده را به کریمه ان الله
 مع الذین اتقوا الایه یعنی خدا یغافل و حفظ با جماعتی است که
 اجتناب نمایند از منیات و از تم کیر فلان کتاب ماموران را و هم
 ابو بکر و در گفت که مردمان سه گروه اند یکی امیران و دوم علمای اسم
 فقرا چون امرا تیار شوند معاش و اکتاب رعیت تیار شود و چون
 ملای تیار شوند طاعت و سرکش شریعت تیار شود و چون فتنه تیار

شوند

شوند حویهای خلایق تیار شوند زیرا که مردم خلق از ایشان بگردند
 فساد امر بظلم باشد و فساد علم باطمع و فساد فقر بر با اهل
 رازی و حنا الله تقا نام وی جعفر بن احمد بن محمد است بنشایر
 نشستی و صحبت با ابن عطاء و محمد بن ابی الحواری و ابو علی و در
 باری و رحمهم الله تعالی داشته است مال بسیار داشته جمله برین
 خرج کرد چنانکه در ویش از دنیا رفت و شاخ وی گفته اند چهار
 چیزه را ابو الفاسم را ری جمع بود که کس را نبود جمال و مال و زهد
 بکمال و سخاوت تمام و در دعوی با صوفیان حاضر بود و جعفر
 خلدی آنجا بود چون سفره نهادند ابو الفاسم دست نمی زد گفتند
 موافقت باید کرد گفت صایم جعفری خلدی گفت اگر ثواب دوز
 ثواب بود و سزا از شادی دل برادر داشت و روز یکشای حالی است
 بطعام برد و وفات وی در ستمه ثانی و سبعین و ثلثمائة بود
 نام وی اسحاق بن محمد
 سمعیل است و قد قالوا فی وصفه لم یکن نظره من العرش الی المری
 الا انی لله سبحانه و کان معالیه مع الخلق طلبا لخصو ظم دور حظه
 یعنی مشایخ در وصف وی گفته اند که از مرش تا فرش نظر می روی
 بفتادی مگر بحق سبحانه تو آمد که این کلام مبین بر فتنه سزا بود

بود و معال و اخلاط و ی داخل از جهت خلط و اینان بوده نه خلط نفس
 حودم از مشایخ است صحبت داشته با بوبکر و زانو و بر اخستان نیکو است
 در معالمت و عیب نفس و اناس اعمال و نوری رحمت الهی بفرموده بودم ما شور
 استناین و از عین و قلمنا و دفتر بمقتضی حاجا که فیره وی گفته اگر پس در
 صلی الله علیه و سلم پیغمبری را بودی در یام ما آن ابوبکر و زانو بودی
 از علم وی و حکمت وی و شفقت وی بر خلق و عدل و انصاف گویند که
 روزی ابوالقاسم حکیم در سرای خود نشسته بود و اطعام که از بزرگان آن
 وقت بود بر در ساری وی آمد بنکریب حوض آب دید و سر و هاما از
 کردید و بر دکانی نشست شیخ ابوالقاسم غلام را گفت بتری بیار و آن
 سر و هارا بیهک آنگاه گفت برو و اطعام را بخوان چون در آمد
 گفت یا ابا طاهر آن که ترا از حق حجاب حجاب شما زیان برداشتم
 لکن ما حق طاعت چنان کن که در حق ترا از وی حجاب نشود و روی
 نشسته بود میان خلق حکم می کرد بگو از بزرگان بزیارت وی آمد و
 چنان مشغول دید سجاده بر روی حوض انداخت و نماز کرد و چون قانع
 گشت شیخ ابوالقاسم مردی را گفت ای برادر این خود کو دکان کت مردانست
 که در میان چندین شغل دل بجای عز و جل نگاه تواند داشت
عبدی رحمة الله تعالی از سعد سمی قد است از این جمله شاکر د

در معالمت و عیب نفس
 که در نوزدها چه گفته باشد
 ریت که در نوزدها چه گفته باشد
 مانند گفت در نوزدها چه گفته باشد
 دارد و نوزدها چه گفته باشد
 در نوزدها چه گفته باشد
 در نوزدها چه گفته باشد

ابوبکر و زانو وی گفته که ابوبکر و زانو مردی که هم بود خندان از بزرگان و نیکو
 که بتعظیم کردی چه مقتضای کرم آنست که کار دره قبل عوض بنمود
 زیرا که اگر در مقابل عرض بود بیع و شری بود **رحمة الله تعالی**
 زنی سیر در میدان ابوبکر و زانو بود از بلخ و خندان وی یاد دهنی
 و پیوسته از آن سخن گفتی **ابوذر را از مزی رحمة الله تعالی** از مشایخ خراسان
 بود صاحب کرامات ابوعبدالله خیمه گفته ما جمعی بودیم که با ابودر
 صحبت میدانیم هر وقت که جمعی را چیزی به دیتی ابودر برخاستنی
 و در نماز ایستادی حال آنکه خبر بدید آمدی **ما غفر عبدی**
الله تعالی و نیز از سعد سمی قد است و شاکر ابوبکر و زانو و زانو
 وی با وی می بود وی گفته که بوبکر و زانو گفت که حسن افرونی دل
 لا سحت کند شیخ الاسلام گفته که پیش از و گفته اند که خواب فرات
 و خورد فراوان و گفت فراوان دل سحت کند و ابوبکر و زانو گفته که
 آن گفت فراوان در خیر و شری یکی از این طایفه گفت است که با
 ابوبکر و زانو در راه میرفتیم بر یکسوی رودای وی حرف خدا میدیم
 نوزدها و بر و بیکر سوی می رسیدیم که آن جیت گفت از نوشته ام
 هرگاه خابیم احلاصم یاد آید و هرگاه میم بنیم مفرغم یاد آید
 شیخ الاسلام گفته است اخلاص آن بود که در معالمت با او کسی دیگر نبینی

و باطل و زوشت برای آن بود تا انکار نباشی یعنی بر مردم گران
 نباشی و هم ابو بکر و را وقت که نصفه عبودیت انباشت محوسیت
 و انکار ربوبیت بنا بر آنکه عمل را صاف داشتن محض رسیدن خود
 و خود را دیدن مثل از من اینست است و دیدن در حقیقت محوسیت
 بود که قول بغداد آفت و انباشت محوسیت انکار ربوبیت است
 زیرا که رب مطلق آفت که هر چیز مظهری بود بر آن چیزی مظهر
 وی نیاید رب مطلق را منکر بود و محوسیت مقابل بود ویرا
 و هم وی گفته که عارف نبود آنکه علم معرفت کوید پیش نباشد نیا
 شیخ الاسلام گفت که ابو بکر گفته که محمد منم حصیر باف در ممان
 بود یا یوسف خیاط ترمذی میزدان بجهیزی مشغول بود محمد
 منم گفت رود باشد که من کاری دارم وی زاهد بود و عابد
 دلای بورده معلق بود یوسف خیاط گفت عراجز آن کاری هست
 که الله تعالی پیش تو آرد که آن حصیر منم است در خر چخانه و بخار
 ناکردن از ضرورت و فتد وقت که خر چخانه است و تو نیز از
 خانه بیرون آمدی که بخانه باز شوی سوالت که هرگز بر این نیست
 از خانه بیرون نیاید ام که بخانه باز و ما ابو بکر و را کوید که آن
 دو سخن یوسف باز صد ساد عبدل محمد منم و هم ابو بکر

مراد است

ملاق

و را گفته که ما صنی که حیات و طریف منم ندانیم منم میفرم
 از من که این حالت بنا بر استعاضا نقصان صلوات بود و منم
 سادت بر کردار منم کینت وی بو بکر
 ز اهل بغداد بود شاگرد ذوالنون مصری است مروی بزرگ شیخ
 ابو بکر و را علی با حلال خود از وی حکایت کند ابو بکر و را علی امام نوید
 گوید که محمد حسین جوهری گفت که مروی ذوالنون مصری را گفت
 مراد عای کن گفتای جوانمرد اگر ترا کاری در سابق نقد بر حق پیش
 شد باشد بسیار دماهای ناکرده که متجابت و اگر نشد باشد عرق
 شد را در آب آن بان چه سود چمن عسرف شدن و زیاده تی ببد
 کلور فاش شیخ الاسلام گفت شخصی پیری را گفت مرده عای کن
 گفت آنچه ترا در سابق علم حق رسیده است از معارضه چه در مقام
 طیب بودن علامت عدم رصا است بتقدیر و منارست با وی نقاش
 شاه یکی را بیدرین گوید که صحیح اگر نه آن بودی که وی گفته که سرا
 خوانند و از من خواهند آمد و منم اینست که منم و ما حلت الخیر
 و الا بشر الا لعبد و ان ای لید عوفی من فسر کردهای نکردهای و یکن
 گفت و فرموده که بخوان میخوانم یعنی مرا بخوانید تا اجابت کنم و نه
 یا عزیزم منم و ان لا مکر ای عبادت یعنی خواند و تفسیر که عبادت

رخ نمودن و وجه صحت است که دعا بواسطه امر دعوی مأمور به
 است و هر مأمور به عبادت و هم چنانکه دعا بقیسه از عبادت است مثل
 تذکر حق و توحه بوی و اعتقاد اجمالی بآنکه قیله حاجات و مؤثر
 و عالم و قادر و مرید و حجت است و لهذا برقت در عدم ترتیب مصلوب
 نباید عدم استقداً ماده را بچند طلبیده مرتب کرد و برد عا
 جز اینی بر نوع استجابی لازم دعا بود و حمل نکرد بر مطلق عبادت
 تا معرفت چنانکه مشهور است از خبر آنکه اشد اوصاف است بحمل
 ادعوی و توان که خواندن مخصوصه مراد بود بلکه مجموع مراد
 بود شیخ الاسلام گفت دعا صوفیان را از مذمت است که ایشان
 حکم سایر داعی نکرند که همه بود نیما بوده با حفظ بنا و زدن
 ناباهی از شب میکت کاری که بوده ما بوده چون گفته چون که چون
 کم همه خلق برانند که چه خواهد بود حکیم در دست که حوجه بود
 غاوردان قریبات زقرای همراه شیخ الاسلام گفت این تا آنکه
 که دعا نباید کرد و در نباید خواندن هر شب از روزی و در خود
 بخوانم و آن دو بیت فصل دعا است لیکن هیچ چیز نیکو هم آن
 ذکر زبان بود فرمان برداری را و همت غیر آن **ابوبکر گسانی دیوری**
 از قستان عراق بوده بدیسور مردی بزرگت از قدماء

صاحب جید و اقزان وی و در ریاضت بسیار و سرهای معروف
 چند گوید اگر نه ابوبکر گسانی بودی من در عراق نبود پی جید
 را بوی کتابت است و در سایل سکو پیش از چند رفته از دنیا از
 چند مسافر مسئله پرسید بود همه را جواب نوشته بود بوی فرستاده
 چون ویرا وفات نزد ملک آمد همه را بشت جز وفات وی چند
 رسید گفت کاش آن مسئله را که از من پرسید نموده بشتی گفتند
 بشت جید شادمان گفت شیخ الاسلام گفت جید از آن فرستید
 که آن بدست تمام افتد یا بدست سلطان از آن فرستید که آن بدست
 صوفیان افتد و از آن بدکاتی بر سازند یعنی بعضی گفتن و قبول
 حسن شیخ الاسلام گفت که جید گفت از هزار صوفی یکی عالم بود
 صوفی آن بر بود که می شود و مردم اند ازین قوم دل نصیح بود نه
 زبان شیخ الاسلام گفت که روم گفته که چون حال از مردم راست آمد
 و مقال بگذارند و پراهان کردند شیخ ابو حنیفه عسقلانی گفته که این
 ابوبکر گسانی در جواب شدی از سینه وی آواز قرآن خواند
 شنیدی **ابو عمر الخوجانی رحمه الله** تع از طبقه ثانیه است نام وی
 حسن بن علی است از بزرگان مشایخ خراسان است در وقت خود بی
 نظیر بود و پیرا قضایست در معاملات و ولایت آفات و دستا

در شریعت و ادب است ائمت با مد کرد ملاک چنانچه مذهب ملت
است مثلاً اعتقاد بید کرد که خدای سبحانه عالم است اما حقیقت علم وی
چون ذات وی متنع النصور است و جز تصدیق و تسلیم در آن آید
نیست و سخن در حقیقت معرفت حیرت است که او خود خود را نشان
بخش الحقیقه دیگر هر عاجز مند و متحیر و او بجز هر را از معرفت خود
بفضل خود معرفت می نگارد یعنی شناختن خدا شناخت خویش
اما مقتضای فضل خود بحکم لا یکتب الله تعالی الا و یعتقد شناخت
و شناخت خود داشت مصطفی میگردید صلی الله علیه و سلم در شناخت
و دعاء الله تعالی لا اله الا انت مدد داشت و احسن تاء علیه است کاشیت
عوضت چون شناختن فرع شناخت است و محبت آن و شناخت
دات و حقیقت صفات وی و قنای صبی که ثابت و بر اقیاس
با ممکن است مشتمل محصولات اهل افراد انسانی معترف شد بجز او
شایسته گفت و گفت لا اله الا انت مدد حاک یعنی شایسته نوعی در سیم
و شای نوعی توانیم شمر و طاقته ادای آن ندارم نوعیانی
که خود کند و گوهری شای توانست که خود معنی بر بان مقال و حال
و فعل و لا یخینون به یعنی علم انسان بجز محیی طاکر و
حق تعالی بگوید و لا یحیطون به علما از وی همین دانی که او س

در شریعت و ادب است ائمت با مد کرد ملاک چنانچه مذهب ملت
است مثلاً اعتقاد بید کرد که خدای سبحانه عالم است اما حقیقت علم وی
چون ذات وی متنع النصور است و جز تصدیق و تسلیم در آن آید
نیست و سخن در حقیقت معرفت حیرت است که او خود خود را نشان
بخش الحقیقه دیگر هر عاجز مند و متحیر و او بجز هر را از معرفت خود
بفضل خود معرفت می نگارد یعنی شناختن خدا شناخت خویش
اما مقتضای فضل خود بحکم لا یکتب الله تعالی الا و یعتقد شناخت
و شناخت خود داشت مصطفی میگردید صلی الله علیه و سلم در شناخت
و دعاء الله تعالی لا اله الا انت مدد داشت و احسن تاء علیه است کاشیت
عوضت چون شناختن فرع شناخت است و محبت آن و شناخت
دات و حقیقت صفات وی و قنای صبی که ثابت و بر اقیاس
با ممکن است مشتمل محصولات اهل افراد انسانی معترف شد بجز او
شایسته گفت و گفت لا اله الا انت مدد حاک یعنی شایسته نوعی در سیم
و شای نوعی توانیم شمر و طاقته ادای آن ندارم نوعیانی
که خود کند و گوهری شای توانست که خود معنی بر بان مقال و حال
و فعل و لا یخینون به یعنی علم انسان بجز محیی طاکر و
حق تعالی بگوید و لا یحیطون به علما از وی همین دانی که او س

خدای یگانه بی مت و اشارت از مشیر ترک عینی شرک حق که اشارة
را اشارت کند باید و او بد و کانکی در نیاید **ترک جلیات**
الهیین است و شرک شفی اشارت و جبر است در نظر بصیرت
هست حقیقت است و دیگر همد بهانه و وی در بود و هستی یگانه
لا کل شیء خلا الله به **عینی** که باشد که هر چه غیر خداست
فی نفسه باطل و معدوم است و وجود منسوب بآن بحقیقت وجود
وی نیست ظاهر مقدس گوید اگر مردمان نور عارف را بیند در آن
بسوزد **معنی** صفات طبعه از ایشان سلب کرد **و اگر**
عارف نور وجود بیند در آن بسوزد **معنی** که نور یافت حق به
بیند هستی وی از نظره وی مرتفع گردد و هم وی که بد حد
اعرف الخد من النور و مدبر همه فعل و یحضر **معنی** تقریب
و علامت معرفت پاک شدن دل از بایست نفس و تدبیرات و
تویلات وی در بزرگ و خورد **و خورد** **و خورد** **روح الله**
مقالی روح موسی و او میان دوسه ممل اول مفهوم و ثانی
مکسور منسوب بسور که شریک از شرهای خورستان که در وی
قر دایال پیوست علی اسلام یا منسوب است بسور که شریک منضم
در عربستان مذکور است در حساب سمائی نام وی یوست بن شد

استاد ابو یعقوب سزجی است از قدماء مشایخ ست عالم بوده صاحب
نصایف و بصیرتی بوده و در ایام که شریعت در چهار عمر منتهی بود
و از بعضی قدیم تر و قیام از من جلال الدین اردنیا یافته **و**
می گفته شد که اند از جمله بهشتیان دنیا است وی گفته که علم
توحید گوید بکلف شرک شیخ اسلام گفت هر که مدد صوفی گوید
بکلف شرک و هر که حق گوید در هر وقت تو مدکت رزق است
سخن بزند کافی باید گفت **معنی** حق بیافت و وجدان باید
گفت و آن وقت باید گفت که در سکوت از خدای بیانی یعنی
تر سکوت را و بسودم سخن حنا نیست تحقیق که مباح کند
کلام این طایفه چون کلام دیگر است چون زبده کافی نباشد می برد
تا نزدیکی و با احتیاط انجام یافتند باید که چون مقرب باشی از جمیع
و توحید نگویی اما چون خود نباشی مقرب را با توجه چه کار خیر از
گوید لا یصلح هذا العلم الا لله یعنی من وجه و یخلق من فضل
یعنی بین این علم را اینست هر کسی را که حکایت از وی خور
کنند از این مدیگر و سخن از کرد و خود کنند و کرد در دیگر
از جمله داعیه است نام
وی استحق بن محمد در علماء مشایخ است با جنید و عمر بن عثمان

یکی صیبه داشتند کرد ابو یعقوب سوس است سالها در مسکه
 محاور بود و آنجا رفتند از دنیا پس سه تلافی و تلافی مالتیج
 اسلام گفت که من بیت تن دیدم که چکنت که من ویر دیدم اما
 مرا باین نشد ابو یعقوب هر جوری که بید که این کار زحمت
 برون علم و عمل خلق نکوی یعنی بدل از مسکه علم خبر بر کردی
 نه نگه دست باز داری و عمل زهر ثواب نکنی حیاتی و انبرای ثواب
 باشی و در حق و مسکه با او باشی نه عمل و ثواب آن یعنی در
 رسیدن این کار و جبر باید یک نگه بعم و عما و خلق نریوند
 نبود بلکه پیوند تو بخیر بود و دیگر اگر عمل از برای ثواب نبود بلکه
 از برای متعال و محبت بود - ابراهیم بن فالت گوید که ابو یعقوب
 گوید الدینا بحر والاخره ساحل والکرب لتقوی والناس علی سخر
ح یعنی دارد نیاید ریاضیت و دوا حرکت کران این در ریاضیت و
 مرکبی که با حل رساند تقویت و مردمان در سفرند و منتظر اند
 از حالتی بحالتی بعضی غرق میشوند در دریای طبیعت و بعضی
 مرکب قوی از دریای طبیعت و دنیا مگر این افندم و افندم الله
 جوری **ح** و بخواند ابراهیم این بیت را که هر جوری که است **م**
 اعم شمس و صا العدر عدلی حوالته فلم یعدل ولم

اقامت علی فاحج عدلی مقام تمدد علی صبر مهم
ح اشارت بر قدر که علم با میان اشیا است و اقتضات ایشان
 و حاصل حایست که علم ازلی تو بحقیقت من و اقتضات تمهید
 عذر مرگوده نزدیک تو در صدور خطایا و این عذر من معنی
 بود تا وقتی که ملاقی شدم و واصل گشتم بچناناب نو که بوصول بچنانا
 تو حقیقت من و اقتضات وی من منکشف گشت پس صاهر
 بشدم که محصل ملامت نیست و لوم نکردی مرا زیرا که لوم بر حقیقت به
 اختیار و استقلال مرتب کرده و من مستقل نیستم در اختیار و بخوا
 که اختیار با اختیار من نیست بلکه مقتضای ماهیت منست پس چون
 حقیقتی حال برون سوال بود افاستی محبتی کرده باشد برای من
 و مرا علم نوشا هدی بود عدل که ویرا تمیق نتوان نهاد و هم
 ابو یعقوب گوید اعراف کس بالله اشلام تحیر فی **ح** یعنی
 شناسا ترکی محبت سبحانه آن کس است که تحیر وی در ذات حق
 سبحانه است و اقوی بود مراد حیرت محموده است چنانکه گذشت
 و هم وی گوید من احد التوحید بالقلب فهو سر الطریق بعید
 یعنی آنکه توحید را بتقلید گرفت از طریق این طایفه دور است
 از آنکه تقلید توحید بقصود یک مبنی حق است و طریق این طایفه

بکنا ساختن دل است از غیر پس یکی علم بود و دیگری عمل و عمل دو
مفید اند متباین و لازم دیگر متباعد **ابو یعقوب از باب** **رحمة الله**
جیند گوید که حاجی از اصحاب دیخانه ابو یعقوب زیات بگوشتی گفت
شمارا بخندایم چنان مشغول نبود که این مشغولی آمدن بمن مشغول
کردند من گفته که چون آمدن ما سوان جمله مشغولی بخوش است با آن
از غریب می شنویم ابو یعقوب از بعضی مریدان پرسید که قرآن
یاد داری گفتی که نه و اعوذ بالله **مراد** بخودش فریاد رسیده
چنانکه مراد **بعین** است وین کلام نذر است برفوت فریاد رس
مریدی که قرآن یاد ندارد چون شنجی است که بوی ندارد پس
بچه چیز تنعم میکند و بچه چیز تر نمی کند و بچه چیز مایه رد دارد
خود را نمی گوید **بفتح** و او سکن
ها و یا مؤخت **مکنت** و ی ابو جعفر است از بصره بوده و ابو جعفر
عطا و صحبت داشته و استاد و پیر ابو یعقوب زیاده بود مدتی در مسجد
شونزیه بر تکیه نشست و گفته هر که بطلب فوت برخاست قام
فقر از و برخاست و فاته در سنه **بعین** و **ماثین** **ابو یعقوب**
رحمة الله بعد از بیست اقراران جیند بود و پیرا برسد بد
که تقوی چیست گفت حال صیقل او با معارف الهیه گفت تقوی

حائش است که در آن حال مصیبت ناهیه شود آثارش به اراغیه
پوشش گرفت و آرام از بلا خلعت تا غایت **ابو یعقوب قطع**
کاتبان جیند و راسله وی بمکه بود یعنی میان وی و جیند کش
در سالت بوده ابو عبد الله خیف گوید که ابو الحسن مرین گفت
که بکه رسیدم شیخ ابو یعقوب قطع در حال فتن بود روی در
آمد مرا گفت که اگر ستوائت گفت که شهادت بروی عرصه کن مرا
فریب داد من که من کون بودم و بر بالین وی بنشستم بن مکتب
گفتم ایها الشيخ تشهد لآله الله وی گفت ابای یعنی عره
می لایه و ق اموت ما بفریدی و مینه الاحباب عره گفت مرا
مجنوا **و مقصود** تلقین من بوده باین شهادت که من بعزت
آنکه یعنی بغیر و سنیاه و هرگز مرا نکشید که من میان من
و او مکرر در عزت پرده عزت عبارت از تقیبه که بان ممتاز است
از حق و آن مرتبه امکان یافت شیخ الاسلام گفت که پرده عزت ای
اوست که او است و تقوی نو که نو ابو الحسن مرین روزگار
می کشی که اگر چه چون من آمد که شهادت بروی از دستان او
عرض کرد شیخ ابو عبد الله خیف گفت است که مرید ابو جعفر
آمدند و از روی پرده عزت شهادت بروی عرضه کردند شیخ

فساد کتب که نسخ موعده طایفه حضرت بود یکی شد روی عرض
 کرد که گفت خاموش قومی بنیاد بان و پی مرمتان آمده اند و شهادت بر
 دوستی و دوستان او عرض می کنند توان خود بگوی که من آن خود گفتم
 موفقی مسلم و الحق بالحق العین **ع** یعنی عیان مرا مسلم و حق
 ساز مرا جماعتی که شمه ایشان صلاح است **م** این بگفت و جان بنیاد
 و فنی جماعتی بر پیری است حاج شهادت عرصه کرد مدوی زان غیرت
 بر جبهه و بر یک یک شهادت مرضی نکرد تا همه بگفتند سر باز نهاد
 و جان ملاد یک پیر رو فات ویز جواب دید که حال تو چو نیست
 گفت سخت میگو گفت ایمان بر روی گفت بدم گفت بد مرگ شهادت
 گفتی گفت آن خود در من رسیده بود **ابو جحشوب بن زیری بر همه**
 شیخ ابو عبدالله خیف گوید که با این زیری در میان حاضر شدم و
 فقال این بنیت میخواهند لو استندت میثا الی حجرها عاشق و مینقل
 فی الفیور یعنی اگر تکیه دهد مرده را بکنار عنایت خود زندگانی
 آن مرده و مرده نشود قبر و قنات این زیری خوش شد دستهای از
 بر پشت بر زمین نهاد و سینه خود را ببالا کرد و چشم خود را در آسمان
 دوخت و می گفت بگوی و الله که غیر من کسی نمیشود ناکاه خون از
 دکمای کردن وی بگشاید که پنداشتی از اینجا قصد کرده اند و هر جان

ی بود تا بهوش برآمد و پراگرفتند و خونها را بستند و خرقه بزرگ
 موضع بستند و هم شیخ ابو عبدالله خیف گوید که میان ابراهیم
 خواص و این زیری تقار و اتفاق شد این زیری و پراگشت چند و
 کفی و صولت بر ما که بنو کلبه بادی در کانی بنجه ما خود داری از مربع
 و دکن هر سبب که بدست اگر دعوی می کرد یکی جنب نمک من گویم ترا به
 بادید داری ابراهیم خواص در غضب شد و بیرون رفت این زیری
 در غضب وی رفت و از او رو دای نیگو گرفت و کوزه از آب گینه چون
 بوی رسید گفت مرقع خود بکش و ایضا بیوش مرقع را بکشد و
 آنها را بپوشید و از او زیستد و کوزه آب گینه ابوی داد و گفت
 برو چون ابراهیم حج کرد و باز گشت این زیری مرقع و دکن و پرا
 برداشت و استقبال وی کرد و گفت اکنون هر چه خواهی بپوش
 و خواص را از او بر کرد ریاضت و ناکه کشید بود مویر با ریخته بود
 این زیری رکعت **قُلْتُ لَیْ تَعْبُدَکَ اللهُ** یعنی گفتی مراد و رکعت
 آنرا خدای تعالی ترا عینی از آنچه نیاید و هم وی گفته که شیخ ابو
 زیری گفت **حَرِّجْ فَتَحْ جَاءَ مَجْمَعٌ وَ سَكُونٌ** از آنچه و فتح در همه
 و عجم که میان من و این زیری در خلاص من خنقی میگذشت و ایضا
 گفته بودند که شب در خانه من باشند هر وقت که من سخن گفته گفت

باش ناشب بیاید یعنی شب بنومایم که اخلاص چیست و من
هیچ نمی دانستم که وی چه میگوید چون بر خواستم این زیری گفت اظهار
من برید که من بگاه خواهم آمد ما طعام خوردیم و نصیب وی
گذاشتیم چیزی از شب گذاشته بود که آمد و بطهارت خانه رفت
گفتم مگر طهارت میکند او خود با خود دینی داشته است آنجا پنهان
می کرده پس بیرون آمد چون با حی از شب گذشت و مردم را می گفتند
ما با خاطر حریف و وقت صافی نشسته بودیم کاین زبیری برخاست
و در پی پنهان کرده را بیرون آورد و آغاز دف زدن و سرود گفتن
کرد همه هسایکان جمع شدند و نضاره می کردند با هم ایکان گفت
که شاید که ابوطالب با شما آتیا باشد چینیها نمکند ما این از وی
آموختیم و او شیخ ماست درین کارها پس دهی زدی و سرود
میگفت و باری کرد و با هم ایکان حتی میگفت ابوطالب گفتند
هم بود که خانه خالی کردم و بجله دیگر رفتم چون بآمدند شد تو به
کردم که دیگر هرگز ذکر اخلاص نگفتم **ش** بدانکه اخلاص تصفیه اعمال
است از شرک و دوا و گفت که ترک عمل از جبهه مردمان ریاست و عمل
از جبهه مردمان شرک است و اخلاص معافاقت از دوا و شرک هم
چنین است در تنبیر کواشی

از وی پرسیدند که تو کل چیست گفت ترك اختيار و از سر برتری
پرسیدند گفت ترك تقدیر و از بشر حافی پرسیدند گفت عنا
و از ابو جعفر حداد پرسیدند گفت تبری از توان خود و از ارجاع
پرسیدند گفت دیدن مسبب و از فتح موصلی پرسیدند گفت
ملاک از سبب و از شتیق پرسیدند گفت دیدار و در مجز عرق
که بحر احاطه کرده همه راجع هیچ جنبشی و قوتی نیست مگر با
سجدهم و از شبلی پرسیدند گفت در دیدار دل فراموش کردن
عکس **ار** مت پنج نصیبین **۳**
تنه نصیب شبلی از بعد از عصری شد بجای خواستار کان
وقت که عمل داشته بود اسب در زمین کسی کرده بود گذری بر او
می داشت افتاد پذیر شبلی آمد وی هنوز بنوی درین کار
آمده بود و اول ارادت وی بود مردی فرمود شبلی دست بر
مزد آورد که جبرک الله یعنی جبر مقصان نوکند خدای تعالی
نوعی عیوب که تا امین مردمان گفتند این چیست که در گفت چنان
کودکان را گویند و پس از ابو عیوب را سپرد آنچه بود شبلی
گویند که چون دست دبر وی زد و آورد و گفت جبرک الله هیچ
موی نبود بر تن وی که گفت آمین

وی که کربوا حسین نوری در آسم و با خود مجرب شد ششم مرگ
 اندر بخوانی که چیری بودی گفتم آری بیانی چند بر دیده اند که
 که بنویسند ششم حاصل معنی ایات آنکه هر چه بنماید درین اوراق بنیاد
 میکند و می نویسد ما از آن محو کرده ایم لاجرم شما بپایان آفتاب
 ادران و فهم آنچه مقصود است محبوب گشتید و بر ما بسبب این محو
 ابواب است و فهم مقصود بیانه و انقطاع کشاده شد و باعث
 ما برین موعظت و تذکیر بکنوای شماست چند پنجم شمار که
 و از قس فی فی سید و می شمارید و خود را از آنچه مقصود است
 می دارید **و در** **شیخ الاسلام** گفت که
 من ویرا دیدم پیری روشن بود صاحب وقت و کرامات پیوسته
 جوی داشتی در دست و روستای عینی روی سال بر میان آن
 او را گفتند این باری چیست گفت این هم فقی است **یعنی** **فقیه**
 و ملائم **شیخ** ابو عمر مالکی سرگفت که روزی می گذشت جماعتی
 معذلان **یعنی** عدول قاضی نشسته بودند برایشان خوانند
 تحببهم جمیعاً و قلوبهم شتی و بر گذشت **یعنی** پنداری که ایشان را
 جمیعیتی حاصل است بصورت چند و دل های ایشان پریشان **م**
کینت وی بوالحسن است و قام وی

محمد بن اسماعیل صدوی از ما مر است اصولی پیر من رای
 بود یعنی سرور شد هر که بدید و بعد از دانشی بابو من بغداد
 صحبت داشته بود و از سری سقطی سوالات کرده و گفته اند که مرید
 چندی بود و از قرآن جمید است از طقه تانیه و اسامی وین
 عطر و جویری است و این خواص و شبلی هر دو در مجلس وی
 بود که در شبلی را چنین فرمودند هر چه جبین را و جید گفت
 است **خیر خیر** **یعنی** خیر فاج به ترست از ما و او این ترتیب
 از ما هر وی دراز کشید صد و بیست سال بزیست و در سنه ثانی
 و عمر بن و ثانی از دنیا رفت شیخ الاسلام گفت که وی مذکر یا س
 با فنی که وی سخن با فنی جعفر خلدی گفته است که خیر فاج را پرسید
 که پیش از یافتن کی بود گفتی گفت پس هر تر فاج گویند گفت
 با حلا و نید سجانه مدی کرده بودم که هر که رطب بخورد روزی
 نفس بر من غالب شد معالذی رطب گرفتم چون رطب خوردم
 ناکه دیدم که شخصی بمن نکریت و گفتای خبیای که ز پای و او را
 عاوی بوده است خیر نام از وی که بخند بود شبیه وی بر من افتاد
 میی بصورت وی عموه استم پس مردمان کردند آمدند و گفتند
 والله این غلام منت حیرت من حیران ماندم و دانستم که بچه گرفته

سدم وحتیت خود را ستاحتم پس مرا بجا آمد دیگر غلامان و یکی
 یافتند که می کردند و گفت ای بنده بدکار از خواجته خود می کردی
 فدای زهره جان کار که پیش ازین می کردی می کن پس پایی خود داد
 کار کا می جولا می آویختم و گریاس می یافتم چنانکه کوئی سالمت
 آن کار کرده بودم چهار ماه با وی میماندم و یافتند که می کردی
 رخاستم و وضو ساحتهم و در سجده افتادم و گفتم خداوند در کار
 باز نکردم یا آنچه کردم چون با سالاد شد غم آن غلام از من برفت
 و من بصورت اصلی خود باز گشتم و خلاص شدم و این نام بر من
 می ماند پس سب نام یافتند که بر من آن جایست بود که خداوند
 تعالی مرا بر آن عقوبت کرد و گویند که وی عیوض داشتی که
 ویرا خیر خوانند پس وی گفتی روانی باشد که مسلمانی مرا نام نهاد
 باشد من آنرا بگویم و بر این امر از مرگ بخواب دیدند گفتند
 خلاصی یا آنچه کرد گفت لا تشغل عن هذا و لكن استرح
 دنیاکم القدرة یعنی پس مرا ازین که حلالی چای کرد لیکن
 آسوده شدم از دنیای پلید شد ابو الکسین مالکی گوید در
 وقت نزع خیر شجاع حاضر بودم وقت نماز شام در آمد و پراغشی
 افتاد و از هوثری شد جگر چشم بکند بسوی دریا و در آن وقت که

و گفت وقت نماز الله قف خطایست بعد از ایش علی السلام یعنی باید
 عاینت دهد ترا خندیده بایست ساعتی مرا زمار ده که تو مامور
 شد و بدی و من منیر مامور شد و ندانم و بنده و زمان و بی آن فر
 که مؤداری از یوفوت نمیشود و من خود در بعضی توام اما ما را
 فرماشت بوقت یار بست ترسم که از من فوت شود پس آب طلب کرد
 و وضو ساخت و نماز شام بگذارد پس خفت و چشم بر هم نهاد و بعد
 ببلاد رحمة الله تعالی **در** از طنبه ثانیه است و
 قبل من الثالثة از قدما مشایخ مشایخ است و از زوکان ایشان
 از اصحاب ابو حفص و بعد از ابو حفص با ابو عثمان حیرتی صحبت
 داشته تا از دنیا رفت در سنه ثلث و اربع و ثمانه و پهلوی
 ابو حفص در قبرست وی گفته است که آن کمال عبد بل مع و انزه
 یعنی علامت توکل است که خوردن بنده بطعم و حرص نیاستد و هم
 در گفته من اراد ان یصر صیون سده و نیم غم من لم یفد فدا
 عن المومنان الخ الخ الخ یعنی آنکه خواهد که طریق شود خود را
 تحصیل کند و ببیند باید که تمت کند نفس خود را در آنچه موافق
 شریعت است و خود را در آن مقصد اند خصوصاً در آنچه مخالف
 شریعت است که بهانه برای خود پیدا کند که نفس خود را در آن تقصیر

معدود دارد . وی عذابیت یکر از
 سالکان طریق تقوی است وی گفته من ابصر محاسن نفس ابستلی
 بم وی کس و من ابصر عیوب نفس سلم من ربه مساویان
 یعنی آنکه دیدن نیکیهای نفس خود را که نظیر اعمال خویش انداخت
 مینامند بدیدن بدیهای مردمان و آنکه بدید عیوب و زشتیهای
 نفس خود را سالم ماند از بدیدن بدیهای مردمان و هم وی گفته اکثر
 الناس خیرا لسلام المسلمین صدق یعنی آنکه نیکی و خیر بیشتر بود
 در میان مردم کی است که سینه وی سالم بود از بدیهای مردمان
 بحسب تصور و قصد و صاف تر باشد نسبت بایتن
بن عبی بن عبد الله نقی از اصحابان بود و صحبت با معروف کرخی داشت
 از هم خواص قلندر سر گفته در بغداد بودم بر کار جلد صنوی
 کنی را دیدم از آن جانب جلد بر روی آب می آمد روی بر زمین
 نهادم و گفتم بعزت و جلال تو که روی بر نهادم تا این مرد را ملائم
 را هم بن عبی را دیدم بمیامد و مرا بجنبه سیند و کعب هرگاه که
 خواهم که کنی را از اولیاء حق بشناسی این مکرری صَوَّاءَ وَاَوَّلَ وَاَآخِرَهُ
 وَاَلَمَّا هَرُ وَاَلْبَاحِثُ وَهُوَ یُکَلِّمُ عَلَیْمَ یعنی اوست که جامع است
 میان اوصاف متعابله اولیت و آخریت و بطور و بصورت روی همه

چیز است که وجه جمع شیاوش وی هویداست وفات او
 در سنه سبع وربعین وصال یافته بوده بصحرا
 کینت وی ابواحق است است شیخ خیدر بود و واجبه قدس سره
 محبت داشته شیخ ابوعبدالرحمن سبکی گفته است که وی را دیب مر گفته مر
 در بچکان گفت اختیار تو آنرا که از من داده اند درازل به از عارضه وقت
 یعنی رضا و تسلیم قدر بهر است از سوال و ایتادن بر امری که
 معارضه است بمقتضای وقت و وقت دیگر و هم وی گفته مر او صحنی کن
 گفت کاری مکن که از آن پشیمان شوی وفات و در سنه شبع و
 شین و ثلثان بود
شیخ
 خواجه و تشدید و وصاد مملد یعنی زمبیل باف از صقه نایب
 است و قبل من ان الله کینت ابواحق است یکانه بود در طریق
 جبریل و نوکل و کان او حیدر المشایخ فی وقت یعنی بود خواص
 یکانه از مشایخ وقت خود استاد جمیع حلدی و سیرانی مبین
 و غیر ایشان گویند بغدادی است و پدر روی از آسلی بوده و از فر
 جید و نوری بود و پیش از ایتان رفته از دیار سنه احدی
 و ثعین و مانیان اگر دستود و یوسف بن الحسین ویر شده و دفن
 کرده در سید برفه بخت شکم هر بادی که فانه کشته عمل کردی گویند

آن روز گرفت زدها هفتاد بار اجابت کرده بود و مراد می‌خواستی
 آورده و سرهای عظیم بود پس بار دیگر برفت قبری و روی در زیر
 حصار تبار است به فتح طه مهله و با موحن و فتح نه مهله و کاف
 شیخ الاسلام گفته که هر مرتضی ندیدم بآن هیبت و شکوه که گوی
 تیریک خفته که کاه فرا آن روی صحبت دار حضرت علیه السلام
 شیخ ابو بکر کنی گوید وقتی خواص ز سفر آمدند که در بادیه شکفته
 دیدی چه گفت خضر علیه السلام من رسید که بر هیم خواهی که نابو
 هر چه کنه گفتم بی گفت چه گفتم اورشکین است ترسم که در من نابو
 پیوسته و شیخ الاسلام گفت که شیخ خرقای مرا گفت در میان سخنان
 که با من میگفت که با من صحبت یابی زان تو به کن و اگر از هری در شبی
 مکر روی از تو تو به کن از هیم خواهی گفت **ع** الله و عله
 و سحر میگفت و لا تقض امر سکیه یعنی هیچ شکست در طلبت
 در قه تازلی برای تو گنایت کرده شده است و آن روز قاضی و
 ضایع مکران آنچه از تو گنایت آن طلب کرده اند و آن اقتیادها که
 خداوند ندیست از او امر و نواهی ابو الحسن علوی گوید که در مسجد نبیند
 شده حواس را دیدم در محسن مسجد در میان حرف گفتم سلام
 علیک یا اباالحق میانه در پیش رویم که مرا بر روی شفقت آمد

گفتند

گفت مرا با نحو سیت تیخوانی یعنی از خسرید با سبب مدد و ز
 فرده علامت آمدن مجوسیت بود شیخ الاسلام گفت قاضی آن دو
 کاملی بجاست مجوسیت بجاست بود حسن گوید پس خواص است
 مرا بگرفت و بر تن خود نهاد و در عز بود نزدیک بود که از گری دست
 من بسوزد و در من نگرید و بخت دید و این دو بیت برخواند
 شد و فتح الطیر الماحضا فاحد یبرک یسندل یعنی
 شاه که روش شد حقیقت طریقه معنی بجناب تو برین وجه
 است که میباید که بغیر نداشتن این میکند و تو یعنی دلیل نویی فان
 ورم الشاء فانك كفت و این و در المصنف فامش غل **ع** یعنی چنانچه
 هرق دفعه که بت جمل نویی هر چه پیش آید از امور متقابله پناهی
 بهر که در مستان پیدا کرده تو عاری و پناه و اگر تابستان آید تو ب
 و گرینگاه مشاد دینوری گوید که نیم خواب بودم در مسجد قرآ
 نمودند که خواهم که دوستی از دوستان ما بهی بر خیزد بر سر
 تالیه بر شو بیدار شدم برف آمد بود آنها رفتم خواص را دیدم
 مربع نشسته و کرد بر کرد و بی متلاری پیری سبزه ای آرد و با
 که همه برف که بر روی آمده بود در عرق غرق گفته این من را بچه
 با من گفت بخندم فقر و فقری کی ویرا دید در بیابان حیوة زده

بگه با چشم حرمه و سکن یا موحان آفت که رانده بایزدند
 و ریشک چپا ساند و آنرا بجای یاد شگاه دارند و بفرانگ نشاند
 گفت یا باحق اینجا چه نشسته است بر روی بطل اگر ملوک رسین بداند
 کمن اینجا در جلال بشیر لب رس آیند از حسد وقتی در مسجد
 نشسته بود بر سر سجاده شخصی مشتی درم بر روی سجاده و پی
 نهاد روی رخا و سجاده بیفتاد و آن سیمه ادرخال و شک
 ریخت و گفت این نشگاه به پیش ازین بر من آمان است آن کس
 گوید هرگز کسی بعزیز او ندیدم که چنان کرد و بدل خود که آن
 سیم بر محمد حیدم از زمین فضل دازی را در ری صد هزار دره
 میراث رسید آنرا بیاید چو را خویش آید و آنحال با علمه اف
 و یاد درم مانند بود و گفت این را در قلم بکار برم آخر کشین چه
 بود که درم از وجه با علم افتادم بنزدیک ابراهیم خواص رفت
 از وی پرسید که صد هزار درم میراث یافتم بیاییدم ده درم مانده
 در علم بکار بروم خواص گفت این را از آن افتاد که در اول آن
 شربتی آب خورده بودی چرا دست بآن بردی تا آنرا آخر باین بیکر
 بعد از آن بوسه بردستی و بی داد گفت فلانی دستم که چون
 نتواند اگر از وجد با علم افتاد یعنی با جهل نیستاد که صرف در

تفصیل

تفصیل عدم گردید در جهل و مقصود است طبع شخصی از شبلی پرسید
 که از دویست درم چند درم دگر بیاید داد گفت آن تو بگویم یا آن
 خفیه گفت آن تو کدام است و آن من کدام گفت ترا از دویست درم
 پنج درم بیاید داد و مرا از دویست درم دویست و پنج درم بیاید
 این دویست خودم آن پنج چیست گفت آن دویست درم که در پی بد
 و پنج دیگر و مکنی که زکوة دویست درم بود تا نصفی و نصف
 هر دو وجود گیرد گفت این مذهب یک است مذهب بویگر صدیو
 صلی الله تعالی علیه ... از جمله نهالت
 ست نام و نه احمد بن محمد بن نضال و که اند حسین بن محمد و که اند
 سده بن چپی زکبار اصحاب چند بود و بن و چند بجای چند
 ست ندان از زکی وی از علماء مشایخ قوم بود صحبت داشته بود و جهل
 علیه الله تشری در سال هجری و بیست و چهارم از قتلک کرده همیشه
 بستر گویند و مراد بهر موضوعی که واقع شدن در موضع جنگ با فر
 عایفه اند ز ملوحت و در سنانی عشر و قیل است ارجع عتبه و تلف
 روزی میگوید من آن سال با مردمان بودم در دست فرقه مجسم
 بجز بر مستحقند ما آمدیم بنزدیک قاضی شافعی سلام را تا مگر خشم را
 آن درم با نصاب و گفتم که حال ایشان چیست میان خستگان می گشته اند

جبری ر قدس سر دیدم میان خشکان افتاده و سالوی
 از صد در گذشته بود گفتم یا شیخ دعا کنی تا خدای تعالی این بلا
 کشف کند من گفتم گفتش مرا جواب داد که آن گم کن خواهی در این
 گفت دیگر باره این سخن را بگوئی که دانستم مرا گفتی بر درین
 وقت دعا نیست این وقت ر صاوت است یعنی دعا پیش از نزول
 بلا باید چون بلا آمد رضا باید دادی وی گفت لغزنی ^{مست} ایضا
 شوق بصلح می آیند آن بجناب بستند نه بصلح شیخ الاسلام گفت
 که قصوف جلیل و صلح به اسد که آن قمر است آن تیریت چون برقی
 از نور اعظم که از مالاد ریخت تا که اندازند آن کصب گشت از وی
 گریز گشت و آن که هیل گشت اگر چه گریز است آن بوی ستابان است
 و هم شیخ الاسلام گفت آن جلد است کمی گریزی و آن در بوی
 آفریننده آتش گشت آن میزین و دروست می آید آن گم است که
 این سخن گفته از عاشقی گفته و بعینا بگفته نه ز علم میگوید از
 علم چیدر سخن میاید و در دشتی بر محمد برری را گفت بر بساط
 این بودم در از بسط بر من بکشادند از مقام خود باغزیدم و از آن
 محبوب ستم و نه بگرده خود چون با هم برابر ای که بآن برسانند
 دلالت کن ابو محمد بگردد و گفتای را در همه باین دره گرفتارند

و این راغ مثلا لیکن بر فویتی چند خوانم که بعضی ازین طایفه
 که اندر در بیان حال شنیدی که در صدمت هلاک رفتا افتاده و طالب
 ذوق و وجد و بسط و لذت است که در میادی حال ویرا بود و بیان سلیت
 محبوب و پروم مقصود از این ایات آنکه مقام بسط بسندی و
 مستعد است و نه نهی و از ایات اینست گفت بالذات یا خدایا انارم
 منکی اجته حسره و تشوق خطا بت از شنیدی غیر شنیدی میگویند
 بایست در دره و مقام ذوق و وجد و بسط و لذت که آثار محبوبان
 اسما و صفاتند آن اناری که بگری می آرد از حرمت بران و شوق
 بآن محبان و عاشقان را که در صدمت هلاک و فنا افتاده اند
 کم قدر و گفت به اسایل بحیرا عن اهلها او صادق او متفقا ^{یعنی}
 بسیار ایستادم در دیار و مقام از و از و مواجد و لذات در میادی
 احوال و حالهای پرسم از آن دیار و حکایتی کویداران من ذل بهر
 که باشند آن شخص یعنی آن صادق باشد یا غیر صادق و متفق باشد
 یا غیر متفق و توان که بسیار تفاوت حال سایل در مراتب شوق معنی
 عبارت این باشد که گاهی پرسم مخبری را و طبع نظر را صد و و که
 وی و از اتفاق و عدم اتفاق ری و این در حال کمال شوق باشد و
 گاهی پرسم متفق را و این در مرتبه ادنی شوق بود و حاکم

جامع ریخت ابو العباس را گفت در حلاج چه گوئی گفت تو خود چند
 ماری که در آن باز بر داری سیم مدام بازده و ز یک نفر صحرایی
 فرمود تا در تنای وی بیکان بیکان می کنند و بر وی غرور می بردند
 ناگفته شد مثل این عصاره ما افضل لطافت قابل ملاحظه الحق
 علی دوام الاوقات یعنی زبان هطاپر سیدند که افضل طاعت حیات
 گفت افضل طاعات دوام اندیشه حق سبحانه است وی که در تفسیر
 قوله تعالی میبختی ثم یجیبی میبختی می غم یجیبی بر در تفسیر این
 آیه که فانی میگوید اندر از وجود باین که وجود من از نظر من بر میآید
 بعد از آن زمان میگرداند مرا بنحوی که متحقق می سازد مرا با خداوند
 و الاشارت به فنا و قالی بقاء و هم وی که در تفسیر قوله تعالی ان
 لدین قنواریت الله غم مستقامه و فغان غم استقامه و علی نفره القلب
 بالله تعالی یعنی آنان که گفتند بر و در کاد ما که مملکتیم خداست که واجب
 لوجود است پس برین سخن ایستادند که تنها و بر بودند و در خود را
 مصروف بخیر داشتند و هم وی که از ادب لوف مع استخفاف
 فقل و ما معنی ذلك فقال ان تعالی الله ما الادب سر و علامه و ادب
 است که گفت ادب و ان کتابی عجمی یعنی ادب و هنر است ادب
 با مستحبات بر سیدند که معنی مستحبات چیست گفت با ادب معامله

کرد با حوسه سجانه در سر و علامه که آنچه صاحب ترعب سکودا بسته
 از آن مجذوب زنگی و چون چوبی با سی ادیب و هر در با سحر اگر چه لثرو
 فی بان ماشی و معنی دب در شیخ الاسلام سید کرده ادا نصفت حاکم
 مثل ملحه و ان سکت جهات بکل سیم یعنی شخص رسو حبه
 سید که چون شخص سخن کرد وی بغایت نامتک باشد و اگر خاموش
 شود خاموشی وی بغایت تمکین باشد مقصود آنکه هر یک از این
 در سکوت نابد که بمنوع باشد در مقام سکوت سکوت و در مقام
 سخن نصق - متبع الاسلام گفت ادب آنست که ما الله تعالی معامله کند
 که در آن سر آب و خاک و در عتوت نفس بر خیزد میگوید که من و که در
 سکوتی و زبونی و عینیت او
 در کار خود بود باین عطا صحبت داشته بود صاحب حلوت بود
 که اگر بی صحبتی سراسر عطا الله گفته است که مرگ و بود که ما بر
 صاحب صحبت درم و فی در حرم و برادیدم و از وی صحبت خواسته
 گفت ای سهر اگر بخواه فرمایید صحبت با که در خدا کند غم
 گفت اکنون همان انکار و از حجت من نسیلاست
 شیخ الاسلام گفت که وی گفته که انوا احسین عتادانی که
 که من دور و فنی میروم آمدیم شش روز رسیده و خوردیم

روز هفتم ششصد در صد دو بار و ستر او رد یکی سر داد و یکی با
 مراسم آن خود ایوی داد و تا خوردن آورد بخوردیم و روزی سه
 نهادیم بکنار دریا رسیدیم آنجا دیگر باره نهر را دیدیم و دادیم تا مار
 در کشتی نشانند دور و زد و کشتی می رفتیم می دیدیم که در و پستی
 در کشتی سر و روزه چون وقت نماز شد ی نماز بکردیم و بار
 سر و بر روی پیشوی رفته و گفتیم مایه دان تویم اگر چیزی می
 بکار باشد بگوئی گفت چون باشد بگویم گفت فرما نماز پیشین من
 از نماز دوم شما از ملاح در خواست تا نماز را بکنان برد و اگر این
 جاست من چیزی بوی جا میداد بدهید چون بکنان شود
 در خشتلانی بینید در زیر و خشتی که بزرگ است هم ساز و برکت
 من نهاده بهیتید کار مرا بسیارید و انجا در کسید و این مرقع من
 ضایع نکنید بر کسیرید چون محله رسید مرا بی ظرفیت و لطیف این
 مرقع از شما باز خواهد بوی دهید دیگر و در نماز ایشان بکرد
 و سر و مرقع بود چون پیشوی می شدیم برضه بود ملاح کشتی را با
 کنار آورد در خشتلانی دیدیم و در آنجا و خشتی بزرگ و در آنجا
 ستیم کوری دیدیم کن و همه اسباب نهاده کار وی بساحیم
 و دفن کردیم و مرقع بر گرفتیم و روی محله نهادیم بر نانی بدین ترتیب

آمدن نشان که او داده بود ما را گفت آن دعوت بسیارید که هم
 چنین کنیم از هر حدی با شما بخدا گویم که بگویند که گویند
 بفرموده این چند نفر است گفت و در وین بی دیرانی داشت و در آن طلب
 و مراد و نمودند اکنون شما میباش من سپارید و بروید از آن بوی
 هم می گفت غما اینجا باشید تا من از آنم از چشم ما غایب شد و آن
 مرقع در پوشید و جاده خود را بدسیر و کرد و گفت این آن شماست و
 بر پشت ما در مسجد حله شدیم و روز آنجا بودیم چیزی قتل نشد
 از میان آن جامه جباری بسیار خوردیم که طعمی آن را بخوردیم ساعتی
 بود دیدیم که دی می آید و خلق عظیم در وی آویخته در آمدند و
 نیز گرفتند و می کشیدند گفتیم آخر چه بوده است باز گویند گفتند
 مرقع را برد و راست که بر دیس حله پیلایینت و سانه و با تمامی
 با هم مبار بردند پیش رئیس گفت پرس من که که خامه وی با تمام است
 بگویند قصه از اول تا آخر از گفتیم وی بگرفت و روی با آسمان کرد
 و گفت الحمد لله که رخصت من چوب اوی بود که ترسناک شخ الاسلام
 گفت همه خنق زدند از مرده میراث برستند مگر این طایفه که به او رسد
 میراث بروج مراد مرده صاحب غفلت است و بزرگ صاحب معرفت و
 موش و شد بیست که عاقل از صحت این طایفه متذکر می کرد و بقدر

اسعد دم و گفت هیچکس با پیروی از خداوند و لایق صحت مدد
 بعدی که چون از ورود زاحوا و لایت وی جوی میرت برد **۲۰**
دینوری قلین الله تعالی وجهه از طبعه خاصه است نام وی احمد بن محمد است
 اصحاب داشته با یوسف بن الحسن و عبدالله خزان و جوری و ابن عطا
 و دریم رادین بودینکو طریقت بود با استقامت به نیشابور آمد و آنجا
 مدتی اقامت کرد و مردم را موعظت می گفت زبان عرض نجوای
 سیانی عبدلذان از نیشابور می آمدند و خواجی محمد حامد شاگرد
 ابوبکر و راقی پذیر و می آمد و بوسه بر کاب وی داد شاگرد از لغوی
 نیامد و بر گفتند که چرا آن کردی گفت من شیطانم که از خداوند
 مرا نیکی نمی شناسد شاید از ترس بدید شد و تقابرف از
 دیبا پس از ربعین و ثلثه ابو العباس را گفتند که خداوند را بچه
 شناختی که آن گفت احتم بعین عجز معترفم و هم وی گوید ادی
 الذکر ان یسبح مآدونه و نهایی الذکر ان یسبح الذکر الذکر عن
 الذکر و یستغفر الذکر عن الرجوع الی مقام الذکر و هذا حال فتا
 الفتنان یعنی می مرتبه ذکر فراموش کردن مآدونه ذکر است و نهایی
 ذکر کاهی عایب شدن ذکر است در وقت ذکر از ذکر و مستهلک بودن ذکر
 مذکور بود و ذکر رجوع نکرد ملاحظه ذکر که عملی از نظری مرتفع کرد

و این حال فتانت است که مبارکت از شوط شعور و غیر آنچه آن خبر
 شوط شعور باشد **ابوالعباس احمد بن محمد النیرانی** **مرحومه**
 استاد شیخ ابو عبدالله گفته خریف است شیخ ابو عبدالله گفته که من
 جهان محقق در وجدند دیدم سکر تمام داشت حور و حور رفتی
 با شیر باز کردی چندی و رویم و سهل عبدالله را در و نه بود شیخ
 ابو عبدالله گفت که شنبی به شیخ احمد بجای بودم و با ما کودکی بود
 از صحاب وی که خواب رنجاه خود می بایست رفت و رسانید
 لا اتمی عظم بر او و خفته بودند و احمد بجای بر پای بود و وقت و خورش
 شد بود در سماع بعضی از صحاب گفتند کیست که مآدونه کردن را
 حاره وی رساند هیچکس جواب نداد احمد بن محمدی دو خنجر در دست
 را که دست خود بر آستین بآن فرو گذاشت و کودک را گفت بخیر
 و تو را بدر خانه وی رساند و ما و شنای آن خنجر را از بالای جامه
 نخی سیدیم آن کودک در خانه خود درآمد وی آن دو خنجر را از
 دست بین باخت انگشت شدن بود عبدلذان بمجدد درآمد و
 نماز میکرد تا بآنکه نماز با ملاک گفتند **ابوالعباس با و دی احمد الله**
 نیمی زول بوده سبلی را دید بود وی بنشای بوده و شیخ ابوبکر
 طلسای سیر بنشای بوده و سبلی را دید مردم گفته اند که سبلی حایب

حال بود و از یونجید نداشتن شیخ اسلام گفت چنانست که اینها
 گفتند شلی در یونجید مدعیانه سخن میگوید و متمکانه
 نام وی احمد بن هارون البردعی است
 است از شیخ بو بکر صاحب آنبری حکایت کند وی گوید که من
 گفتم که دیدار وی ترا منفعت کند سخن وی ترا منعت نکند
 و هم میگوید که ابو بکر طاهر اصری گفت **سید عالم** لا اهل
 سکت خاف العفو فی سكونه یعنی روایت سخن کردن شخص
 را مگر کاهی که ترسد که خاموشی عقوبت و مواخذت مرتب گردد
 از طبقه خامسات نام وی
قاسم بن محمد بن احمد بن سیار است از اهل مرو
 شیخ ایت ننت است اگر ابو بکر واسطی عالم بود بخت این احوال و فقیه بود
 وحدیث بسیار داشته ویران پذیر میراث بسیار بماند بحد بلاد
 و دو تار موی میخیزد صلی الله علیه وسلم میزید غلظت و نعلی به برکت
 آن موی ویران بود و بصحبت ابو بکر واسطی افتاد و بدرجه رسید
 که امام ضعیف از تصوف شد که ایشان استیادیه خوانند و چون
 از دنیا میرفت وصیت کرد تا آن مورسان در دهان وی بندند
 و قهر وی در مرگ است و مردمان حاجت خواسان آنجا اندی

و کمال

و کثایست مهمات طلبیدی و عجب بود در سه استنبیان و اربعین
 و قلما نه برفه از دنیاوی گفت که الله حمد ن احضر بقید ما و
 و حیدلان بود که در حق را بهزدیک تو خطر نباشد و خاطر محلو
 از بدل بگذر نه وهم و عکست که در سطحی باید و مرث گفت سارا و صیتی
 کن گفت خنصه مراد الله شکم یعنی ملاحظه کنید و از خاصه باری
 بکنید آنچه خرس جمانه خوانسته در حق شما که ثوابت در مقابل حسنه
 و عقابست در مقابل سیئه و شرح این ملاحظه و نگه داشتن از کتاب
 حسنست و اجتناب از سیئه و توان که مراد عجبی مطوب است
 عینی نگه دارید آنچه حق طلبین از شما با سر و بی که از شما صواب نگردد
اسماء بن احمد بن محمد بن سیار است از اهل مرو
 است و شاکرد وی برای خود را در مرده بر صوفیان و قصه که سبب
 آن بود که دعوتی کرد و صوفیان را از قصه میکردند یکی در قصه
 هوشند و ناپدید گشت و هرگز پیدا نیامد باین که متر و حن
 شد و حکم جمیع وی که **عجل است** بحساب سفلی از وی سلوب
 گفت در سنه جنس و سبعین و ثلثه از دنیاوی گفته
 که شنیدم ز حال خود ابو العباس که میگفت اگر را بودی که در نماز
 بجای قرآن بیی را تر خواستند مدتی بن بیت بودی آنجا

علی بن محمد محمداً ان نری معنای طبع خیر زیرا که بقرن موافقت
 درین که مقسم بر امریت مثر سعادت و آن دیدار ازاده مردست
 یادین که وی صاحبز و افقت و مقصود از ادعا آنکه ویراقیم مقام
 قرآن توان داشت مالع است درین که دیدن ازاده مرد مثر سعادت
 یادین که رده مرد مفتودیت چون بدلو قرآن علی سبیل القصد
 مثر سعادت و مطابق واقع یعنی آرزو میرم از زبان محای
 را که آن حال دیدن چندان منب طبع ازاده مرد
 نام و یا احمد است مک بوده با متج
 وقت چون سیر و این و غیره و آن گفته بمنابودم روز عید صبحی
 جمعی بنوه نشسته بودند و تیج سیر و این حاضر بود و قیاس چیزی
 برخواستند سیر و این برخواست کریان و رفت قوم گفتند آن چه بود
 مکرر سماع مکرر شد شیخ ابوالحسن سرکی حاضر بود گفت با حد
 عهد کردم اگر وی رسام مکرر شده باشد من هرگز به جماعت نشینم
 شیخ ابوالعباس سرزدی گفت من تا بمواظفم دیگر روز این هر
 دوش برخاستند ما جمعی دیگر مسایح و سلام سیر و این شدند
 خود استند که از آن چیزی گویند وی گفت روزگاری من روید
 می جستم و دست باین می کردم و نشان سند بر پشوی من بود

جماعت می نشستند اکنون روزی ششم و شصت و پنجاه سوره مرا
 که جلالت بود که ما شاهد سماع نشینم
 شیخ الاسلام ویر از طبقه سادسه داشته است نام وی احمد بن محمد بن
 الفضل است شاکر و جعفر خلدی است پیر شیخ عماد و شیخ ابوالعباس
 ویر همه نام کرده بود و عوسا بن بود شیخ الاسلام گفت که عباس فقیه و شریک
 هم گفتند که ابوالعباس نزد مندی گفت که هر که ازین ماه سخن که مید که
 الله تعالی به حجت او بود الله تعالی خصم او بود که نیافته بود ویر و جعی
 که آن یافت روزی غایب بود شیخ الاسلام گفت که سخن گفت از نوع است
 سخن گفتن از ذات او و سمع در آن استاد یعنی شنید از کتاب و سنه
 و سخن گفتن از دین او و کتاب و سنه و اجماع و آفاق حجاب در آن استاد
 و حسن گفتن است از صحبت او هر که ازین سخن گوید که الله تعالی
 به موجودی بود یعنی بنابر این مذوی بود که سمع او بود که با شنید
 و بهر او بود که ما بیند الله تعالی خصم او بود شیخ الاسلام گفت که شنید
 گفت که آن که خداوندان مستان اگر سنجید بستان ایشان را
 از شیخ و ادا در بدست راست دست چپ خود بپایند و هم شیخ را
 گفت که شخص بود نقطه فرشته را میندی و فقر از وی در دنیا می
 سودند یا خیر و برام سجود کردند و از وی چیزی می ستانند

هر وقت را از آن برسیدند گفت وی حسد شد آن که بر کرد
 و ایشان مال و بیعت فراموش کردند بر سر اسرار شدند و نماند
 گفته که در این کار بگرفتند و از ده سال بر یکدیگر فرو
 بروم تا این که شد دل من بمن نمودند و تم وی گفته هر عالم در آرزوی
 آنست که خوفی بکانت ایشان و بود و من در آرزوی آن که خوفی
 یکسره مرا بمن دهد تا من بیدارم که خود چه چیزم و کجایم در بخان
 شیخ ابو عبید الله بن محمد که راست که اصل این حدیث آن باشد که بود
 به و باز نگذاشت و رسول الله علیه و سلم گفتی اللهم لا یغفر الله
 طرفه عین ولا اقل من ذلك مر یک چشم زدن نبود باز نگذاشت و کم از آن
 بزرگتر را دیدم بمر که بخان استاد ابو علی قاضی شده بود میرفت
 و میگفت گفتند که ما طرفه العینی بما باز نگذاشت من خود دعا میکردم
 و زاری که یا رب یا مقلب العینی بمن باز نگذاشت تا من بودم که کجا افتاد
 طلب وی بنا بر ضعف حال و تنگی حوصله وی بوده و اگر حوصله
 وی تنگ نبود بی بطییدی مگر آنچه بنی صلوات الله علیه طلبیدن که
 اللهم لا یغفر الله لک و لا لک من ذنوبک و هم نه و نماند
 گفته که با احتیاجی بسیار نشیند و با خلق اندک تر ساری بشند
 که در میان مسلمانان اصحاب فراست می باشند بخان شیخ ابو العباس

قضای در آمد شیخ گفت بیکاه در گوی ستانیا چه کار داد و تیا
 در کشت و گفت بگریم و ماوم ستانیا عزم حلقه اسج ابو العباس
 نه و نماند که در چو را عباد رسد شیخ میج نکند چهار ماه با ایشان
 و ضوی ساخت و نماز می کرد بعد از چهار ماه پای فرار و پایی
 کرد که برود شیخ فرمود که جو انزدی نبود که چون حق نان و نمک داد
 بیکاه بیایی و بیکاه بروی تر مسلمان شد و آنجا مقام کرد و
 بعد از شیخ بجای شیخ بنشیند
 وی مرید شیخ ابو العباس نه و نماند است و در چهار شب عمر
 سه سب و خشین و در چهار روز دنیا به فتنه است و فرمودی در دنیا
 استی گویند که در آن اگر نبوده است که هر که جمعی نه مانان بخانه
 شیخ توجه کردند و آن گریه بعد در هر یک از ایشان بانگی گریه خدم
 خفته به هر یک یک کاس آب در دیک ریختی باب روز عدد و نه
 بعد با کهای وی یکی زیادت بود تعجب کردند آن کیه بیا
 آن جماعت در آمد و باب را بوی کرد و بر یکی از آنها بوی کرد و چون
 تفحص کردند وی زمین بیکاه بود گویند که روزی خادم مطیع من
 نیرد و پیل کرده بود که برای اصحاب شیرین بزد ماری سیاه از خود
 گذارد در دیک افتاد آن کیه آید کرد و پیل می کشد و مانای کرد

که پیورده و سخا با دعوت و سخا و بی عصبم داشته و مقول حدیث بود
و مذمب احمد را در پی آورده و صحبت با این میم ستنبه قدس سره داشته و پی
کنده هر که صحبت او را به مشایخ مذهب نکند هیچ پند مذهب نشود
و روایت در سنن احمدی و ابوعبید و مائیان بود

و زیاده فاشه است که توی ابی
الغیث است از بیضا بوده که شریفین از سترهای قدس مذوی حلاج بود
روزی بدکان حلاجی بود که دوست وی بود ویرا کار پی فرستاد
و گشتن روز کار وی بیرون با نکشت اشارت کرد بچه از یک گوشه
و پند انداز از یکو ویرا حلاج نام کردند بواسطه عراق بوده و با جید
و نوز بی صحبت داشته و شاگرد عمر بن عثمان یکی است شاخ در کار
و یکی مختلف بود مانند پشتر ویرا کرده اند مگر چند تن ابوالعباس طار
و شبلی و شیخ ابو عبد الله خفیف و شیخ ابوالقاسم رضم امامادی و ابو
العباس سرچ بکشتن وی رضا نداد و فتوی نشوشت گفت من می
دانم که او چه میگوید و در کتاب گفته المجرب است حمله تاخران قدس سره
نعالی شد حرم و را قبول کرده اند و هر بعضی از مقتدمان متشیخ
قدس سره تعالی ارواحهم نه بمعنی طهر اند درین وی بود مجبور معطن
مجبور اصل نباشد یعنی در اصل اعتقاد وی تصور بوده اما در عا

و قول وی تصور بوده و از صاحبان سلطان طریقت شیخ ابو سعید
الخلع قدس سره تعالی سره فرموده است که حسین بن منصور حلاج
قدس سره تعالی رحمه در علو حال است در عزم و وی در مترو و معرب
اگر چه در او بود شیخ الاسلام گفت که من ویرا پسندم موافقت شیخ
الدواعی شرع و عدم را و در دین نکم شمان از چنان کید و ویرا
که درید و آنرا که ویرا پسندید و دوستدار بران که رد کند ابو عباده
خفیف ویرا گفته است امام بای شیخ الاسلام گفت که ویرا امام است اما
با هر کی بگفت و برضعا حمل کرد و رعایت شریعت نکرد آنجا افتاد
ویرا بسبب آن افتاد با آن همه دعوی هر شب از روزی هزار رکعت شد
میکرد و آن شب که روز آن گشته شد با قصد رکعت نماز گذارده بود
و شیخ الاسلام گفت که ویرا بسبب مسئله الهام بگشت و در آن مجبور بود
بروی که گفتند این که وی میگوید پیغمبریت و نه چنان بود یعنی
مسئله الهام را بهمان ساختند و نه چنان بود زیرا که الهام از خواص
انبیاء است چه الهام القای معنی است در دل به بطریق متعارفه از اعمال
حواس و تجربه و حدس و نظر الهام به دل و شک نیست که غیر نبی را می
باشد بلکه غیر نبی را نیز می باشد اما مشهور آنست که ویرا بواسطه
آن گشتند که اما الحق گفت بود و می گفت و فواید بود که بسبب هر دو گشته

باشند شبلی زبرداری با استاد و گفت این به شما عرض کرد
 این کلامیت از مرتبه جمع که حکم خود را نامی میدارد یعنی ایاسخ نگوید
 تر از اشاعت به میان و توان گفت نمودی بایشان از روی اعتنا
 و منع نشدی و قرینه بر آن که از مقام جمع است سخن قاضی است
 آن قاضی که بکشتن وی حکم کرده بود گفت او دعوی پیگیری می کرد
 و این دعوی خلافی میکند شبلی گفت من همان گویم که او میکند لیکن
 دیوانگر مرا بر هاند و عقل ویران کند وقتی دری سزای جید
 بزد گفت کیت گفت حق جید گفت نه حق بلکه بحق یعنی بحق قایم
 و موجودی ای خسته نباشد ما یعنی کدام خوب و انبیا سازی
 کدام خوب و دارست که خوب کند و آنچه ویرا افتاد بدعای شایسته
 و بود عمر بن عثمان مکی که جروکی تصیف کرده بود در توحید و
 علم صوفیان و آن نماند بر گرفت و آشکارا کرد با خلق نمودن
 بار یک بود در نیافتند بر وی سر کشند و به مجبور ساختند وی
 بر حلاج نفرین کرد و گفت اگر کسی بر او کار که دست و پایش بهر دستم
 بر کند و بردار کند و همه واقع شد بدعای استاد وی
 شیخ الاسلام گفت که عبدالمالک اسکاف شاگرد
 حلاج است و صد و بیست سال عمر وی بود با شریف حسن و عقیلی

ی بود و در میان وی و پدر من و پدای فارسی و ابو الحسن طبری
 و ابو القاسم حنا هم با دین شریف حسن و عقیلی بودند و شریف
 حسن پدر من از همه بهی داشت پدر من گفت که عبدالمالک اسکاف
 گفت که وقتی حلاج را گفتم که ای شیخ عارف که با من گفت عارف آن باشد
 که روز سه شنبه شش روز مانده از ما ذوالقعد سنه فتح و ثمانه
 میری بایب الطاق بر من بیخدا ده دست و پای وی ببر من و چشم
 زخمی کند و نکون و بردار کند و میوزانند و حال وی به ده
 ده هند عبدالمالک گفت چشم منم آن وی بود و آن همه گفت بود
 با وی مگر من شیخ الاسلام گفت ندانم که او می دانست که آن ویران
 بود با خود چنان می گفت آن خود ویرا بود طهرانت که می دانست
 ویران کردی بود و بکل نام او را هم با وی بکشد ویران کرد چنان
 نام کردند و ابو العباس عطا الله هم نبیب وی بکشتند
 نام این شخص که حال وی مذکور است
 کرده ابراهیم است و بیت قول است که نام وی احمد است و کینت وی
 احوالند آن است بغدادی است با جیند و نفی صحبت داشته و کاک
 لجیند بگیمه یعنی جیند ویرا سیکو سید است و تعظیم میکرد
 وی سیرا که حلاج بود و منسوب بوی وی گوید که آن شب

که بر او از کرم الله تعالی را جواب دیدم گفت من در این چه بود
 که با حسرت کردی چند خود گفت سر خود بروی اشک اگر دم با خلق داشت
 و بر عصای دادم و عناکت خلق را با خود خواند یعنی در وی خود پیش
 پیدا شد شیخ الاسلام گفت که آن کشتن حلاج و انقضاست منکر است
 اگر وی تمام بودی و بر آن یافتادی سخن با اهل باید گفت تا سرا و
 اشکارا نشود چه زبان اهل کویت بروی حمل کرده باشی و تر از آن کردار
 عتوب رسد و من شیخ الاسلام گفت وی هر آنچه می گفت و می کرد
 می گفت تا تمام بود اگر وی در آن تمام بودی آن سخن مقام و نفس و
 زندگانی وی بودی بروی کی منکر نکستی چیزی در می بایست وقت
 گفتن نبود و عزم نبود چه سوز بر لبه تکی رسیده بود و چون
 سخن در وقت گفته شود حق سبحانه نگاه دارد شخص را از درد و طعن
 و ایلام من سخن میگویم به از آن که وی می گفت و عامه می با شنید اما
 انکار می کردند آن سخن پوشیده می مانند زیرا که هر که اهل آن نبود
 حور در صراط شیخ الاسلام گفت مرد باید که در ذات از وحشت
 کرده و در هفت سوخته کرده آتش چون بسوخته رسد جا گیرد و چون
 باز سوخته رسد بالا گیرد در بادیه وصال آن شریک حان بلانند
 عاشقان روح یار مانند منصور نالوق کویان در هر کجی هزار سر

بر سرور شیخ ابو عبد الله خفیف وید بیکل بی در و زدن
 شام برای نیکو گویدم فرشی نیکو و مجلسی نیکو و میمان بسند
 و مستغیر آن او کند آنچه دست و روی پل خشک کند از کراهت
 و سیر آن و غلامی نیکو روی آینه ده غلام را که من شیخ کجاست گفت
 در ستایه گفتم چند گاه است که خدمت شیخی کنی گفت همیشه در
 گفته درین زندان چه می کند گفت با من سپرده من بند آهنگین
 سر روز هر روز که نماز نافله می کند آن گاه است این درهای خاها
 که می بینی در هر یکی زندان است و دزدی یا خونی پیش ایشان می
 رود و ایشان را نصیحت می کند و سبک و موی ایشان می چیند که من
 چه میخورد گفت هر روز خوانی با الوان طعام پیش و می آردم ساعتی
 در هر نگار می کند انگاه سر ایست بر آن می دند و مردمی کند و زان
 میخورد و انگاه از پیش روی که بر من درین سخن بودیم که دستایه باز
 آمد باز روی نیکو و وقایع نیکو صوفی سپید پریشان فواید و مجلسی
 بر سر بسته بطرف من بر آمد مرا گفت ای جوان از کجایی گفت از ورس
 گفت از کدام شهر گفت از شیراز جبریت از من پرسید تا بعد ایش
 ابو اعبس عطا رسیدم گفت اگر بر این بیگونی در نهاد آن قضا را
 نگاه دار یعنی قضا که بوف نوشته بود و در وی بخندان بلند بود

در آن شب من چون صدی گفتم معیت منی رستگاریان پادشاه
 درین سخن تو را امیر زندان در آمد و زمین بسوسید و بخت کف
 ترا بخت گشت دشمنان مرا پیش جانی غم کرده اند یعنی عیب کرده اند
 که یکی از بزرگان را زها کیده و ده هزار دینار بسته و یکی زعامه بجای
 وی نشاند و درین ساعت مرا می برد که بگشتد گفتم برو و اسلام چون
 وی رفت شیخ در میان سراسر بر نوشت و دست با آسمان برداشت
 و سر در پیش نهادت بگشت سنا ساز گشت که ناکا بگریست چنانکه
 که از آب چشمش در میان تر شد مد هو شربت روی بر زمین
 ناکا امیر زندان در آمد وی بانگ گشت چه بود ترا گفت مرا آزاد
 کرد گفتم چنانچه گشت مرا پیش خلیفه بردند گفتم تا این ساعت
 بر سر آن بودم که ترا حالی بگویم درین ساعت دلم با تو خوش شد در
 که عمو کردم پس شیخ خواست که روی خویش را بکند از وی تا آن
 زمینان که منته بران بود بیت که بود دست فراز کرد و منشفه
 برداشت ندانم دستش در آتش یا منشفه پیش وی آمد آگاه
 میزدن آمد پیش من عطار فتم و پیغام یکباردم گفت که بر
 بیوفی که اگر میگذاردند شبی با هفتاد مرید و کن دار بیت المقدس
 در آمد و در آن وقت قد پاهای ایشانند بودند در راه غار گشت

در آن شب

من قد پاهای گنج بر فرورد گشتند عرکاه گشت تا عرد بر بود
 گشت سبزه اشارت کرد و گشت الله نودی از انگشتش بیرون
 آمد و چهار صد فتنه بیل بان نور برافروخت و آن نور با انگشتش
 باز آمد و هب آنان گفتم که بر کدام ملحق گشت بسلط حنیفین کمتر
 شیخ امیر است محمد صلی الله علیه و سلم آنکه در میانان را گفت کدام
 دوست تو را میدانشان من پیش شما یاد گشت حکم تراست
 گفتم یا در غم گرسنه ندوی نفقه یزد و هزار درم پیش شیخ آوردند
 هنوز صبح بر نیامده بود که جلد را صرف کرد آنکه میرو و رفت
 شخصی صوطی داشت بر دواج گشت خواهر زن گفتم گفتم خواهم
 شت کرد بانگت وی ریخته ست در نزد ویر پرسیدند که تو چند
 چیست گفتم واداشتم من حدت یعنی توحید جدید ساختن
 قدیم بالذات ست در ندیشه زحادث که اندیشه زحادث صرف
 کند بواجب و کلام شیخ اسلام که نفی الحداثه و قاطع الازدی
 معنی است یعنی توحید سلب حداثه و رقوقه مدد که و اثبات
 قدیم در روی عکس آنچه بیشتر مردم در اندک نفی قدیم است
 و اثبات حداثه شیخ اسلام گفت وای که توحید موفیان چیست
 نفی الحداثه و اقامه الاول نارض بن عیین الجندی رحمه الله

کتب وی بوالفاسم است از خلفاء حسین بن منصور حلاج است
 دکان فارس بغدادی رحمه الله من متکلمی مناسیح العلوم والمدققین
 و اعباد الله کلام حسن فی الاحوال و الاشارات یعنی فارس بغدادی
 این کلمات مناسیح صوفیه است و از مدققان در عبارات و مراد
 کلامیت نیکو در بیان احوال این طایفه و اشارات بحقایق
 خراسان آمد و از اینجا میرفت و اقامت کرد تا از سنابرقت
 و معاصر شیخ علم الهدی ابو منصور سمرقندی بوده است و توفی
 الشیخ ابو منصور سنه جنس و ثلثین و ثلثمائة و فارس قدس سر
 معاصر شیخ بوالفاسم حکیم سمرقندی نیز بوده است و قدرتی
 و فاضله و شیخ ابو منصور و شیخ ابو الفاسم در صحبت یکدیگر بوده
 و صریحاً صاحب پیرو بوده اند تا آن زمان که مرگ ایشان را از همه
 جدا ساخت و سنه تفرقه در میان انداخته و فارس بغدادی
 مقبول مبر بوده است تصحیح حال وی کرده اند و سخنان ویر
 در مصنفات خود آورده شیخ عارف ابو بکر بن اسحق الکلبادی
 الجاد رحمه الله در کتب خود سخنان بی واسطه از وی بسیار و این
 کرده و شیخ ابو عبد الرحمن التلمی و امام قشیری رحمه الله بیات
 واسطه یا بیشتر و غیر ایشان نیز فارس گفت که حلاج ابرسید

که بود

که مرید کین گفت سوره ای به راجع شد لی الله سبحانه و تعالی
 حق بیل مرید آنست که از غنایان به صد جوده الله تعالی را سار د
 تا بهی نرسد هیچ چیز نماند و هیچ کس نبرد از بهر نور جبریت
 صاف برین کوشاک دام و هر چه در سید پیش رو تصدیه تار د
 حریر و صوفی و فدام و همی کند طریق هر لبت را با
 شی یعنی علامت خاطر حق آنست که نکل وی در دل بر تیه باشد
 نامری معارضی وی نشود که در آن وسی پیدا کند و بیک عامت
 دیگر قدامت هر آن خاطری که در او امید عدم حقیقت آنست
 لیکن تعیین اول بنابر آنکه خواطر دشوار است شیخ الاسلام گفت
 بهر حلاج بیست و پنجاهی دروغ گویند و کلمات نامفهوم و ناانست
 بدند و کنایه بی محمول و جمل نوی منسوب دارند و آنچه دانستند
 زوی پیدا بود و معروی فصیح بود و انشد تا الحلاج رحمه الله
 یعنی بخواند باین بیت حلاج را انبیین لغاف و
 انبیین لغاف مثل حیران در فی الجمال لغاف غلاف دل
 سیمی بود میان دل و غلاف وی روانی همچو روانی اشک در
 میان پلکان و غزل الفیض عرفه فوادی کحلول الانوار فی
 ابدان و فرود آمدی در ضمیر معنی لیمان دل من همچو وزید

آمدن جانها در تنها ایس من ساکن خراسان است حرکت
 امکان یعنی هیچ ساکن بخشد در مکان پوشید از نظر مردم
 مگر اندک نور و آبجانی **یا علی** لا بد الا بعتر نشان روح
 و نشان **ح** ای ماه شب چهارده ماه هشت و چهار و دود کو مصراع
 اخیر از برای نظم است ربیعان چهارده است و نشان سبکات خبر
 مخلوق یعنی بعد از آنکه نشان یعنی هشت و چهاری که بعد از
 ایشان دو **م احمد بن حسین** **منه** **و الحاق** **رحمه الله** شیخ الاسلام
 گفت که ز ابو عبدالله ما گوشتیدم که گفت از احمد پیر چنین منسوب شد
 بخند که پسین شب پدر خود را گفت که مردی منی کن گفت فقه خود را
 در شغل بکن پیش از آن که ترا در شغل افکند گفته ای پدر چیزی بیفت
 گفت وقتی که عالم در خدمت گوشتد بود و بیفت کوش کوزه از آن
 بر و میرا عمل نشان شیخ الاسلام گفت که نقل جبر و انفس بود و
 گفت آن چیست گفت معرفت **شیخ الاسلام**
 گفت که شیخ ابو منصف کاه و کلاه بر خن از مشایخ اهل ماست دیده و فای
 فارغ بود که یاران و پیوسته بودند و روی در حایضت داران
 کس و چاه فر کردن گرفت بآب رساند چون تمام شد بر آب
 و پیوسته آن دیکی می کرد و بار آن در چاه پاشید می کرد چون آن

تمام ساجاهه دیگر گفتند رشت یک و یک است دیوانه و مردود و بر
 چه میکنی گفت نفس خود وادر شغل می افکند پیش از آن که مراد و شغل
 افکند و مشایخ ازین باب کرده اند یعنی در شغل افکند که مانع
 از به قلب بود بخت ساجاهه مثل اشتغال با لایعی و این شغل و بی
 لایعی نیست زیرا که فرض این علم اشتغال است یا بعد آن مانع
 نسبت آید و این شغل و لایعی مانع می آید از ابو عبدالله و توری در
 دریا بماند مرفوع خود را بید و دو خن گرفت تا بکاه می باز
 آورد **ارضا** **قائ** است یکا
 مشایخ شام بوده است و از اجل ایشان و صحبت داشت بود با ابو
 عبدالله صبا و اصحاب و الثون در سنه عشرين و ثمان مائه بر فقه
 انفساوی گفت چنانکه فقیه است بر پیچیدان اظهار آیات و مجرب
 همچون فقیه است بر اولیا پیران داشتن کرامات تا خلق و فقه
 نیفتد چنانکه گفتن حسین مشهور بواسطه مسئله **المام** **م**
 و هم و گفته تصوف مرویه المکون بعین التقصیل بل غرض الطوب
 عن کل نقص بمقتضا من هو سره عن کل نقص یعنی
 تصوف دیدن موجودات ممکن است بچشم نقص و به زیادت
 نقصان ایشان است بطریق دوق بلکه خواهی دید چشم است از

هر چه متعذرات بقصان رسا سوای حق سبحانه است و شایسته
 نمودن نگذرد است از هر نفس سابق بر نظر ایشاد است بحقیقت کلام
 توحید که اعراف است از غیر حق و قیام الیه **م** و هم وی گفته علامه
 القلب ان یحیی الله العبدانی تدبیر فیما یرید و لا یستل حس الکلام
 و امر عایه و النبی صلی الله علیه و سلم یقول کلامی کلامه اطفال الولید
 یعنی نشان حجت در شخص آنست که حق سبحانه بنده را بجهت
 بوی و تدبیری باز گذارد پس آنست که در بتدبیر است وجود
 و از سجانه تقلید حسن حفظ و رعایت با آنکه پیغمبر صلی الله علیه و سلم
 با وجود علوم مرتبه داعیه کرده که کلامی کلامه الصل الولید یعنی نگاه
 دارم چون نگاه داشت طفل نوزاده و هم وی گفته از اصفت الا
 روح القرب ثبوت علی لیس کل ای رالمواقف یعنی ارواح چون
 صافی شوند از غوائی صیحت بقریب و نزدیکی حق سبحانه انوار آفتاب
 طاعت بر یکرها ظاهر کرد و توان که ب بضم قاف و فتح راجع
 قریب باشد یعنی چون صافی شود ارواح بواسطه طاعات نور آفتاب
 که همان طاعات است بر یکرها ظاهر کرد و **علامه از ممدی**
 از جمله تأیید است کتب و بی بیکر است از جوهر مردان شایع غرائب
 احمد خضر و هم زادید بود و عمیر **اینها** و پیروی ابو نصر محمد بن محمد

از محمد بن زینب ان هر اسان بوده محمد بن حامد گفته است سر
 نوافذت و وقت از چهره مشغول کی دل خود را به من و کان که در خاطر
 نواید ضایع کنی اوقات خود را بکنه در نباید و نشاید پس کی شود توان
 کرد آن که سرهای برین آورد ستیخ لاسلام گفت که صوفی دل است و تو
 و زندگانی اگر از صوفی وقت و دل و زندگانی برویجه بماند و هم
 و ترک چهره و قیام از وقت نویسم کرده از آفت غفلت عبور و نشان
 وقت از آنکه چیز بی که مخالف آن باشد پیش گیری که آن علامت نالایقی
 بطل است و هم وی گفته الامان فی حلقه احسن من فی حلقه
 شیخ حلقه بقیع و لام یعنی آتش دگنه خود نیکو حال تر است از تو
 که سوز نیست و ربط طلب وی بخیر سجانه ملک وی مکن بلکه عاریت
 پیش روی **از جمله ثالثه**
 کبر و متعذرات سری بوده است کین و بی محمد است صاحب که عباد
 کرده با و سر بوده حق کوینده بی بان و غالب قوه ناک با شیخ ابو عمران
 کبر صحبت داشته و ابو حنفی حلاله و لایق بود و صاحب بایر مید و را
 بنام محمد داشته اند مات قبل العشرین و ثلثین و وی گفته الجوع
 طعام الزاهدین و الذکر طعام العارفين یعنی کسکی حورش
 زاهدانست که آن است یا سند و ذکر و آگاهی بخیر سجانه حورش عارفان

که بآن ملتد شده اند و هم وی گفته است به اسرار عوالات
 فی اعیان من علامت الاقبال علی سیدنا یعنی نگاه داشتن در
 ازلت و غیر خدای تعالی از جمله علامت اقبال شخص است بر خدای حبیب
 م و هم وی گفته العبودیه الطاهره و المحیده الباطنه من احلاق الکرام
 یعنی تقید غیر ذی حیثه از اخلاق بیگانه است بوسف بن الحسین که
 است که من مشایخ الله ندیدم و عبد الله هم مثل خود ندیدم
 گوید عبد الله خرد و در مکه بودی گفت طریق ما فنوت نه قری
 یعنی روش ما جوایز است و اشتغال باطنی نه اقتصاد بر اعمال ظاهره
 و نصب علامت متافیش و سه ک چون از مجلس برخاست پیری دانا
 که پاوی بودند گفت میخواهید که چیزی از فنوت متبع خود باقی
 بگویم کنیم آری گفت بابت کس از میز خود که عزیت مکه شد
 از وی بیرون آمد چون بمنزلی رسید ندکه تا مکه هر دو میل یافتن
 بود گفت یا اصحاب استودعکم الله یعنی با ما است گذاشتم تمام را
 بمنزله خدای یعنی بخدا سپردیم گفت ای استاد کجا میروی و سب
 نگو مکه آمد کی ما ملا است گفت من از وی تا به بیخ بنیت مشایخه من
 آمدنم تا اینجا خاطر من بهم می شما خوش بود اکنون بری باز می
 و از اینجا بیخ می کنم و شما هم من است و الله تعالی و از آن وقت تا

در این کتاب
 و در این کتاب
 و در این کتاب

در این کتاب
 و در این کتاب
 و در این کتاب

چو به ممد بود
 است و اصل است ما بمصر رفتی و آنجا رفتی از سید در رمضان
 سنه ستم و ثلثه از کبار مشایخ مصر است و کان من ائمه بنی
 و الامر بالمعرف و له المقامات المشهوره و الکرامات المذكوره
 باجید و آن متبع که در آن وقت بودند صحبت داشته و از اسناد
 بوالحسن نوری بود شیخ الاسلام گفت که وی سخیان بود که وی مام
 بود وقتی احتساب کرده بود و برادر خاند شیر اداختد شیر بر او
 می کرد وی لبیب چون و بر اسیر و آوردند که گفت که شیر
 تر بودی کرد وی لبیب در دل بر وجه بود گفت فکر می کردم در
 خلافی که علماء در آب دهان سباع کرده اند و بر پرسیدند از بزرگان
 تهن احوال صوفیان گفت الله بالمضمون و اقیام بالاولی و مراعات
 السیر الخلیع که قال باللبت باحوه قال یعنی بزرگتر
 احوال صوفیان اعتد است با پنجه سبانه مکن آن سنان چون
 زرق و قیام نمودن با پنجه فرووده و باس داشتن سر از زمین
 غیر وقتی سدن از کوبیدن و بحق و محبت وی در آویختن و چنگ
 در زدن مراد بگویند دنیا و آخرت با وجود علمی و معنی یا غیب و
 زهره است و عی که در مکه بودند نشسته و نزدیک من جوان بود

شخص کتب در آنجا در می چند پیش وی نهاد گفت مرا این حاجب
 نیست آن شخص گفت بر مسکینان و فقیران قسمت کن چنان کرده
 شبگاه ویران دیدم که در وادی بری خود چیزی می جت گفتم که
 برای خود از آن در مساحیزی نگاه می داشتی گفت غی دانسته که
 تا این زمان خواهم زیست و هم وی کند که چندگاه چیزی نیافتم
 که قوت خود سازم و کار من بحد ضرورت رسید دیدم که در
 قطعه زمرا شده است خواستم که بردارم بار گفتم منداست بگذاشتم
 لغت و مالی را گویند که بیابند و صاحبش مجهول بود باز یاد کرد
 حدیثی را که روایت کرده اند از رسول صلی الله علیه و سلم که
 الدیارات حیث کان قوا المسلم منها حلالا یعنی اگر باشد
 خون صرف که حرام است کاهی قوت مسلمانان کاملانند که حلال باشد
 و برایت بر وجود امری می چون ضرورت حاجت بر آن بر داشته
 و در دهان خود نهادم و مسیر رفتم دیدم که جماعتی کوه کان حله زدند
 و یکی از ایشان بر سنی بلند برآمد و با ایشان در تصوف سخن می
 راند بایستادم به بنوم که چه میگویند یکی از ایشان پرسید که سی
 بعد بعد حلال است المتدفق یعنی کدام وقت دریا بدینند از
 راستی در قوکل گفت اداری انفعه من الشفق یعنی چون

بمورد

بیدار باز و از طرف دهان همانا که من سب حال بنان بر زبان
 طبل جاری شده بآنکه وید برین اصلاع باشد آزار دهان پیر
 کردم و انداختم و هم و کفتم که در یک مجاور بودم و خواص آنجا بود با
 و فاشتی نداشتیم اما هرگاه که ویرانی دیدم میبوی و شکو می
 بمن در می آمد چند روز بر من گذشت و هیچ فتوحی نرسید و در یک
 مردی بود من فتر را دوست می داشتم و طریقه وی آن بود که چون
 فتوحی به جهات بوی آمدی گوشت خریدی و طعام بخفتی
 تا آن فتوحی بخوردی بدکان ویر رفتم و گفتم بچوایم که جهات
 کم کر را فرستاد تا گوشت خرد و طعام بزد در میان جهات کردن
 نفس من حدیث کرد که چون از جهات فارغ میشوی طعام بخند
 می شود دانسته که آن خاطر نه میگوست گفتم ای نفس یا جهات
 یا طعام هر دو کردم که از این طعام بخورم بعد از جهات برخاستم
 که هر دو مزین گفتم سچان الله بخود طریقه مرا می دانند عذری
 گفتم و بجهت حرام شده آن روز چیزی نیافتم و دیگر روز
 تا نماز دیگر بنی چیزی نیافتم چون بنماز دیگر برخاستم بروی
 در افتادم و بیوش گفتم مردمان گرد من در آمدند نه داشتند
 که دیوانه شدن ام ابراهیم خواص آنجا بود مردمان را ازین دور

کرد و پیش من بنیشت و با من موانعت و جدیت نداشت و هرگاه و گشت
چیزی بخوری گفتیم نب زد یک کف شکوی کند ای مبتدیان
قدم استواره ازید برین تا فلاح یابد پس ریخت و رفت چون
نماز گذاریم آمد و با خود کاسه عدس و دو مرغی آورد و گفت بخور
بخوردم گفت دیگر بخوری گفت آری رفت و یک کاسه دیگر عدس
با دو مرغی آورد آراست بخوردم گفت دیگر بخوری گفت آری رفت
و مثل آن دیگر بار آورد بخوردم گفت دیگر بخوری گفت نه همین بس
پس در خواب شدم و تا صبح برخاستم و نماز نکردم یعنی نماز تجمیع
و طواف نکردم بعد از آن رسول را صلی الله علیه و سلم بخوابیدم
گفت بنام گفت بیک یا رسول الله گفت من آنکه بفرموده من
یعنی آنکه طعام بجز صوم و حق سجاده دیدن دل ویرا کور سازد
یعنی فوت ادراک از وی سلب کند بیدار شدم و با خود عرض کردم
که دیگر هرگز بر بخورم احمد بر سر من گوید که بنام حال گفت که وقتی
بعضی اصحاب را دعوت کردم این بیت بخوانند من دعا ما فاقب
به الفصل علینا فادع من احبنا مع انفسنا یعنی آنکه ما
دعوت کن و قبول نکنیم پس فضل و پیراست که مروت کرد چون قول
آنکه فضل ما بازگشت که قبول کردیم دعوت ویرا

از بزرگان متابع بوده است و کرامات ظاهر
داشته و مقام وی بگوید لکام بودی یکی ازین طایفه گوید در کوکام
راه که کردم ناگاه به پیری رسیدم پوستینی پوشیده چون مراد دید
گفت الله اکبر ما ناره که کردی گفت بلی گفت میسالت تا هیچ
آدمی ندیدم عصایی بمن داد که تیرین عصا تراره نماید و مرا
گستر و ساعتی رفتم خود را با نظر آیه یافتیم عصا به نامم تا وضو
کنم عصا کشید با اهل نظر آیه این حکایت بارگفته گفت اسحق
حلال بوده است که گوی او را بیند تا مسخر خوردم **بنام بر سر**
گفت وی بولکن است وی از بزرگان متابع
سفر است وی گفته است هر صوفی که دلش بزم روزی به بود
ویرا کب باید فرمود
ویرا مقتدا
متابع مصریت مستحب الدعوة بود و بسیار کس از متابع مرید وی
بودند و در علم طریقت و ریاضت و کویست گویند یکی از مریدان
بیت وی آمد دستوری خواست کهج رود بخرید گفت او را خود
بهر که از سهو و غفلت و فتن خود را از هوا و زبان خود را از لغو
بشد بخرید حاصل آمد خواست دنیا دار خواست دار یعنی
حقیقت بعد قطع علاقه باطنی است از غیر نه در دنیا

از طبقه ثالث است و وی
 می بیند که از اهل بغداد است با جیند و سهل و سهل و سهل
 داشته و با آنان که از طبقه ایشان اند بمکه مجاور بوده و آنجا رفتن از
 دنیا در سه ثمان اوسیع و عترتین و ششمانه وی بوده است که از
 ابو یعقوب ^{مکلف} گفته اند شیخ الاسلام گفت که بولحسن مزین دو بوده اند
 یکی کبیر و یکی صغیر مزین کبیر از اهل بغداد است و در بغداد مسکن
 نموده است و وی گفت که وی گفته که الکلام من غیره و روق من بین
 الله تعالی بالعبد یعنی سخن کردن بی ضرورت از سخنم خدای
 تعالی است بنیت ما اینست شیخ الاسلام گفت کردار کردار که از کتاب
 عز و کرامت نیاید و مزین صغیر نیز از اهل بغداد است یکی در
 مکه مدفونست و بعضی گفته اند این دو مزین پسران خالد یکدیگر
 بوده اند مزین صغیر گفته که داماد ما با الله تعالی پیش از عدد نجوم آسمان
 اند و من در آرزوی یکی از آن و غمی یا به شیخ الاسلام گفت که وی
 در موجود غریب بود و موجود از وحدانت یعنی وی حق را یافته
 بود و دردی سه نلک گفته ولیکن از عطش سخن میرفت که عطش
 بود و مراد این طریق چون مستحق است هر چه در آید پیش خود پس
 باید و سری نیاید در آنجا غریزه است که روید و به از او

بخش

بمشقت حاصل شود هرگز پیش بیند پیش جوید و هم صغیر
 گفته که من کسی می شناسم که جای بلغزید و انکت وی چراغ
 شد نفس وی اندکی روغن زیت خواست دید که در پیش و ب
 چشم روغن زیت روانست با آن انفات نکرد و هم وی گفت که در
 مکه بودم مرا غریبت سفر خواست چون بموضع رسیدم که آنرا پیرو
 میمون گویند دیدم که جوانی در جان دادنش گفته بگوی لا اله الا
 الله چشم بکشد و گفت انا انما لله و الهی حشوقه و مدبر
 الهی موت لکرام یعنی من اگر میم برین وجه میم که محبت
 وی در میان دل قرار یافته و متکین است و دایب کرام و بیگان آن
 که محبت میرند و دین ایشان در وقت مردن محبت است بهر جان
 مدد کار و وی ساخته و پروی نماز کردم و در فر کردم داعیه
 سفر از خاطر من رفت باز گفته و بمکه آمدم می گویند که بعد از آن
 خود را سر زخمی کرد و میگفت بجای آمده است و اولیاد خدایا
 فلین شهادت می کند و اسوتا ^{سود سخی و بلاست و}
 مقصود ندیده و زار نیست بر نفس زجهت بد حالی شیخ الاسلام
 گفت که بولحسن مزین بشری رسید گفت ثم انا فافقین یعنی
 پس می بیند و را پس در کور او را پس چون خواهد زنده کرد

او را بشیر بجای برد چون بر سر کوه رسید گفت هم زیاده است
 بر چون خواهد رفت که داند او را بشیر برای خاست زنده دیگر
 چرخ خواهد زد که داند او را قبل از وقت تکلم بفقیر او انظر
 اسم آیت بوده و در وقت تکلم بفقیر ثانیه مظهر اسم الهی
 از طبقه ثالث است نام وی ملی
 بن محمد بن سهل است از کباب مشایخ دیو راست و معبر بود
 و آنجا برنش از دنیا در سنه ثلثین و ثلثمائة و شیخ ابو سعید
 گوید که وی شب شب برنش نیمه رجب سنه احدى و ثلثین
 و ثلثمائة و استاد شیخ ابوالحسن قرافی و ذوقی و ابو عثمان
 است ابو عثمان مغرب گوید که هیچکس ندیدم از مشایخ
 تر و فرزانی تر از ابو یعقوب نرجوری و با همیت تر از ابوالحسن
 صایع دیویری شاکر دابو جعفر صید لایق است وی گفته بود
 از دنیا بیزار بامید شد یکبار بیرون آیی خلق بقبول روی
 بنویسند باز بادنیا شوی نه با شغل و حرص چندان که نتوان
 خلق را ببرد و بباطن اران منقطع باشی تا که شاه ترک دنیا بزرگ
 نباشد از گناه طلب آن زیرا که گفته قبول خلق زیادت رفت
 اقبال بر دنیا و هم وی گفته من ف الصبح اتی و ازل یعنی

از جمله فساد انسانی است از رو بردن و امید داشتن و هم وی
 گفته بخند انسان که می خندد یعنی خوشی نفس خویش است
 که شخص را ملان گرداند و محروم سازد و پرا از حیوه ابدیه از
 وی پرسیدند که هر یک است و صفت وی چیست این آیت بر خواند
 که صفت غیبه لا یخبر بها رجب صاقت علمه انفسهم و ضنون
 لا یغیب من الله البیع یعنی این آیت مصداق حال و بیاد است
 و معنی وی اینست که شکان شد بریشان زمین با وجود کمال
 محبت و ارتباط شخص بنفس خود و اعتقاد کردند که هیچ کس
 پنهانی نیست از آنچه از خدای تعالی رسد مگر بجناب وی مقصود
 آنکه صفا را در کمال وجود بگیرد که از هیچ چیزها تا که از نفس خود
 در تنگ باشد و در کارهای و پنهانی جز حق تعالی بود
 از طبقه ثالث است یعنی گفته اند نام وی
 حسین بن عبد الله بن بکر است و گنیت وی ابو عبد الله یعنی
 گفته اند نام وی احمد بن محمد است و گفته وی ابو عبید و در سر
 آنست که اول گفته شد از اهل بصره بوده و گویند که در سرای وی
 خانه بود در زمین گشته سی سال از انجا میرون نیامده بجا آمد
 زعفران مشغول بود و گفته اند که طعام نمی خورد هر چه و پرا

کسی که وی زیاده است
 یا هر که از ایشان بگوید

زان پس باین کردند بسوس رفت و هم تجاوات کرد و مری جانی
 رحم الله تعالی شیخ الاسلام است که وی روز دینه بروز مجد جز این ده
 بورت کرد و در گفتن حق را که بی بی همه آگین برشت اند یعنی
 نه تا زایتان بر سر زدند این کاران عار افت ده و مجد بصر آن
 وقت چنان بود از اینو که کسلی سجود نمی توانستند کرد بر زمین
 روی به پشت یکدیگر می نهادند وی گفت الغریب هو البعید من وطنه
 و هو منیم قریب یعنی غریب آنکس است که با وجود اقامت در وطن آرام
 نگرفته باشد پس صفت در وطن خود غریب باشد بنا بر آنکه بغیر حق
 آرام ندارد و هم وی گفت الغریب هو الذی احبس له جانی
 غریب در و از حق و خود پاک بجز آنکس است که بر با بیا، جنس خود
 از مکنات آرام نبوده و هم وی گفت الغریب من صعب لا یجانب
 یعنی دور از حق کسی است که با بناء جنس خود از مکنات صحبت و آم
 گرفته
 شیخ الاسلام گفت که وی این
 حدیث بود است شیخ جوینی رود باری گوید که هارون گفت صا
 سهرا عبدالله که با ابو الحسن سیوطی بودیم در بادیه چون گرسنه شایم
 و راهی و خله نداشتیم ابو الحسن بانگ گرت کردی تا جائی که سگی
 بودی آورد و دی و آن آورد و نم که بخار و ما یار از آن چیز

آورد

کردی سج جوینی رود باری گوید که هیچکس در صفت و بر این
 بن چون ابو حسن سیوطی بودی شیخ الاسلام گفت باید که خدمت
 یاران بر خود واجب دانی و در خدمت مقصود بینی نه مخدوم بینی
 نظیر خود در خدمت بر مقصود حلیق باشد که حضرت حق است سبحانه و تعالی
 از برن کس که خدمت وی میکنی وقتی در و بر پیش شیخ میرانی با
 دیگر گفت این کار را برای من بکن نه بچم و امر که بفضل شیخ میرانی
 هفت بروی و گفت نه فقیر است انگ خدمت یار خود بر خود واجب
 دارند
 نام وی عمرو بن عثمان بن
 الحکم بن شریه است از مشایخ صوفیان است ابو سعید مالدینی در
 همین خود ویرا کرده از شیخ نه سر بوده گویند از و روی آوری
 مر آن خواندن می نمودند هر که بر یار او شدی سید
 وی زانست ابو جلودی
 است شیخ اسلام گفت این نفر در جامع مصر شد بوحمد زانی
 دید که نماز میکرد گفت یا ما حامد از مس جای بزمك فرود آمدی
 حین ز مقام بوعیت و نظرف بمقام عبودیت و قد لایست
 که نماز است گفت بشن من عاصیلان فرود آمدم که شفاعت بج
 تدر و خود تکبیر و شیخ الاسلام گفت که بوعلی رود باری گفت

حسن بن محمد را می شنیدم که می گفت مرا سه او که سنی کرده
 در خواب شرم ها می آورد که بپنداری که مبادت همه نماز و روزه
 بر احکام الله نظر از نماز و روزه افضل است یعنی شکیلی کردن
 بر آنچه میگذراند بر روزی از احکام میباید افضل است از احکام میباید
 چون نماز و روزه بولحسن منزه که که بگوید اما سود میسازد
 حرم و بر هر کس بدشت که بیرون نیامد مگر برای طهارت و کسند
 کردی چیزی خورده باشد یا ساید و ابوحدید امر کرده و جدی
 رسیدی شنید شدی و چون از حید برفتی بیای باز کنی
 از صیقه فالش است کیت و بوانی
 از احمد شایع شناس است از افغان جید و بوعبدالله جبار و غیر ایشان
 عمر را زیادت و بینه سیم کشید و شیخ سلمی و برادر طبقه تارند که
 کرده است در سنه ست و عشرين و قلمش نه بر فنا از دنیا صحبت و بی
 با شایع شام بوده است و ذوالنور مصری را دید و فقر از مدینه بود
 بر محمد و زندگانی نیکو در آن و دوستی اهل آن شیخ الاسلام گفت
 که می سی سالیب سر کرده بود تامل خلق را بر صوفیان بقبول آورد
 و دوست که از بی نندیده که بیاد بان کرده بودند یعنی مدیون
 بی صریح وی آن همه در صلاح آورد مگر چه جوایز می داشته

و قبول این قوم که همه بخود نذر کرده تدارک و اصلاح فساد کسافی را
 که باقیوم باز خوانند جزا الله عن الاسلام و الصریح حیدر یعنی
 حمزه مدد خدا بتعالی را جزا و نیکو از آنچه در حق اسلام و طریقه اینها
 کرده - بر ابراهیم مزار کو مید و میت کل انسان معبر رفته فان کانت
 همه الدنیایا و قیمته و ان کانت همه رضای الله فلا یکن استدر
 غایه قیمته و لا لوفوق علیها حیث قیمت آدمی بقدر متعلق است و قدر
 و است پس آنکه متعلق وی دنیا بود از جهاد و مال میر ذلک و بر قیمتی
 نبود زیرا که دنیا را پیش حق سجانه قیمتی نیست که اگر بودی بکافر
 ندادی و اگر متعلق است وی خوشنودی حق سجانه باشد وی بی برت
 و غایت قیمت او را باز نتوان یافت و وقوف بران پیدا نتوان کرد
 بر ابراهیم مرادی گوید که مردی رسید بر ابراهیم و صادر کرد که هلیسید
 المحب حبه او هل یطلق به او صلی بطریق گناه فانشایم ثواب
 رسول کرد اول آنکه آیا محب اطهار کند محبت خود در حال افضل
 قویم آنکه آیا الهی را کند بمثل سیم آنکه آیا طاعت بپوشیدن محبت
 دارد بعد از آن ابراهیم و قسار بیستی که تمثیل و تصویر مفرم
 یکمدر انسان منن که بکند و مع دمع الدهر مذرف و رض
 اگر چه که فیروز زی و شنید که زبان افشای رز نکند اما کیت که

گیل شود بوشیدن است چندی که همیشه است آن روایت شد
 جان است و ق و اشی **لا** خبر عن محمد بن یحیی و یحیی
 ناز که دید برین کوهی محبت و عشق را و حال آنکه من ضعیف و عاثر
 بر داشت بر من بر حکوه مراد گفت که مال بود و نیتد شیخ
 اسلام قاله شد ناالشیخ ابو عبدالله طائی بعضهم رحمهم الله نقای
 یعنی بخواند ما شیخ الاسلام و گفت بخواند شیخ ابو عبدالله طائی این
 بیات را که بعضی راست ازین طایفه **م** بید و قاجار امان اکا و چه
 نبیند فی عده کتمان یعنی بنیاد طوبی میکند محبت و چه پس
 کوشی بکنم در حفظ آن و چون اختلافی عدم کتمان در من صاحب کرد
 حقائق تلوی و ارتقاء مفاسلی و غیر تلوی و ارتقاء مفاسلی **ع**
 عدم کتمان بنی چهار صفت است که از اول که من سه صفت در
 ولو نمیدن مفاسل و تفریک در یک و بیش شدن زبان **م** و تفریک
 بگذشتی شود اربع و نه شود کل و تفریک نشان **م** و بجا نکذیب
 میکتد مراد دعوی عدم محبت هر کوه که آن اوصاف مذکور است
 یا آنکه در مرتضیه دو کوه کفایت کند پس چگونه ظاهر شود محبت
 و داشت ناالشیخ ابو عبدالله طائی این بیات
 را که بعضی راست ازین طایفه جمله بی حلی صغری فرقت که

جمله بی حلی بیست و هفت **م** چنانچه گریه کردید و وجود منقذ و باقی است
 من بسبب جدا شدن شما چیزی را که نداشت بر تواند داشت و نه کوه
 بر همیم قصه رفته نیست است ترا از دنیا دور چیز صحبت نصیر چا
 و حد من دوستی در دوستان او و هم وی گفته که من نگر زبانی میرفته
 نقد دل از غم یعنی کسی که خود را عزیز دارد بغیر خدی و عزیز خود
 در عیاری بید پس وی در بیان غریب و خواست چه میاید سرفراز
 چیزی ساخت که شریف نیست **م** و هم وی گفته که در وقت مخلوق گفتن
 قرآن محمد جنل در زندان بود خبر آوردند که ذوالنون مصیری را
 بر مدنی بر بند که قرآن مخلوق گوید و من آواز ذوالنون شنیده
 بودم و مخلوق تقاضای می رفت و آن وقت من گودک بودم من هم رفتم
 چون بر بیدم در چشم من حقیق آمدن زیرا که وی بصورت ظاهر
 حقیق بود که من که باین همه آواز و نام ذوالنون اینست فی الحال دو
 سون رویی من کرد ارمیان هر خلق و کنتای پس چو **ع** فقال از
 سده اعراض کند زبان وی بصر در او لیا الله در رسود من به وقت
 بیفتم آب بر روی من زدند تا بپوش باز آمدم بر خواستم صوفی
 حقیقت مصوفی کند از غیر و پیوستن بخو یا امر از است و اقبال
 زینا آتی الحصول است که در یک آن وجود کبر و شیخ الاسلام گفت

دستی شستند چون بمن رسیدند گفتند بگریزند که او را از میان
 این فرار داشت و رفتن گفتیم یا رسول الله من از ایشانم اما
 دانی که من ایشانم راست دارم مصطفی گفت کسی که علیه و سلم کسی که این
 دوست دارد از میان دست طشت باز آید و ندانم دست بشستم مصطفی
 صلی الله علیه و سلم در من میگریست و میخندید گفت ما را دوست دارم
 با مالی او جعفر گفت که آن وقت صحبت من نه با این قوم بود برکم
 ادهم گوید شبی جواب دیدم که و شش طوماری در دست داشت
 و چیزی نمی نوشت گفتیم می نویسی گفت نام دوستان او گفتم نام
 من نوشتی گفت نه گفتم من نه از ایشانم نه دوست اویم اما دوست
 دوستان اویم اینست نه دوست دارم نه دوست بودم که فرشته در رسید
 گفت طومار از سر گیر و نام وی بر سر بنویس که دوست دوستان
 منست ابوالعباس عطا گوید که اگر شنوای که دست در و زنی در
 دوستان او زن اگر در و زنی باشد ترا سبب باشد
 بر صورت تنه جفا
 و ستان بگریستن همه و الفت میان دو نفر از طایفه قنات است
 از کیا و متابع ثابور است صحبت داشته با ابو عثمان میری و ابو
 رادید نگاه در خوف و روع و زهد در سه احدی عشره و ثلثا

بر سر دنیاوی گفته تلکبر بلعید علی عصاة بص ستم شر
 من معاصم و اضرم ستم یعنی تلکبر و زمان برداران بر عاصیان
 بسبب باز نکردن بطن طاعت بدتر است از مصیبت عاصیان و اضرا
 ایشان را از مصیبت عاصیان در و هم و گفته چهار احوال حسن
 مشاله و کماله و صدقه و فعال یعنی حسن صورتی مرد در نیک گفتار
 و حسن مصوی و درین کرداری و چون کسی جامع این دو حسن
 شد حکیم بود که حکیم راست کردار راست گفتار بود و هم و گفته
 ما از من من المصلحة علی علی الخیة ان لا یرد علی ما شغل عنه یعنی
 علامت انگیزی که از غیر منقطع گشته و چون پیوسته آنت که وارد نشود
 روی امری که شاغل و مانع وی از خوشحالی یعنی هیچ چیز
 مانع ربط وی نیاید
 بغداد من اصحاب الجند و رواة کلام من یعنی ساکن بغداد
 بوده و از اصحاب جند و راویان کلام وی نام وی محمد بن عبد
 الله بن محمد بن الحسن بن علی بن النعمان بن النعمان بن محمد بن عبد
 یعنی توکل چون بن آید مورث دعوی کرده و بی مهرگی از
 حقیقت توکل و جود بن نیاید و در دل نگاه دارد و ثبوت باید
 و مورد معنی و حقیقت توکل کرده شیخ الاسلام گفت که ابو عبد الله

با کوکت که ابو جعفر فرغانی خادم ابو عثمان خبری است روزی در
نش بود در رکاب و تیر فربان آمدن بود و کل بسیار بود در
ابو جعفر گذشت که او بر اسب چو داند که حال من در میان این کل چون
ساعتی گذشت ابو عثمان از اسب فرود آمد و در آن گشت بر نشین گفت
ای شیخ زبهار این چه حالتیست و بر خودی چپید که بر نشیند دیگر
گفت بر نشین نهیده نکرد بر نشین ابو عثمان غاشیه بر کردن نهاد و در
پیش روی میرفت و ابو جعفر بر اسب خیل و بر مرزده آخر فرود آمد
شیخ گفت فرغانی چو بودی بر آنجا گشت ای شیخ پرس شیخ گفت وقتی
که من بر اسب بودم و تو غاشیه عیسی زین پوشی بروش پیش من
میرفتی همچو تو بودم وقتی که تو بر اسب بودی و من پیش تو میرفتم
و بر آن آید کرد **ابو جعفر سامانی** **مها** **الله تعالی** وی گفته که وقتی
میرفتم بگو لبان افتادم کتفا قوی را بیدار یافتم با ایشان جونی بود
که خدمت ایشان کردی شبگاه دست گاه بدرودی و برای ایشان
بجنتی سدر و آنجا بودم در روز چهارم بامداد مرا گشتند زندگانی
ماران دیدی برو که تو بام زندگانی نتوانی کرد مرا دعا کردند و
برفتم بعد از چند گاه بپنداد افتادم آن بر نارا دیدم که در آن میگرد
و من بر نیل میگفتم یعنی کیت که زاده می کنند عجب به اندام و درویش

و میگفتم

می میگفتم که او به شد پاهای و زبیکو باز شد و گفت چه
می نگری گفتم بخندای بر تو که توان هستی که ترا دیدم بگو لبان گفت
هستم گفتم اینجا چو افتادی و این چه کار است گفت روزی ماهی بر لبان
می کردم در وقت بهتر را بسوی خود نهادم بدین جای افتادم **اما**
لن کار بر خاطر ایشان گران آمد و دیگر نشسته اند که اینجا باشد
شیخ الاسلام گفته که ابو جعفر خداداد و اندکی
کبر و یکی صغیر کبر بعد از این است و از اقران جیند و دریم بوده و
ابو جعفر بن بکر تعداد الصغیر مصری است از اصحاب ابو جعفر کبر
و باین عطا نشسته و شاکر می کرده و ابو تراب بخشی ندیده و با او
صحبت داشته شیخ الاسلام گفته که ابو جعفر خداداد مصر بود هفتاد سال
آسگری میکرد هر روز بیدار می شده و درم و از آن هیچ برای خود
نگاه نمیزدی بر درویشان نفقه کردی و شبگاه بدر سراسر می چند
شدی و نان بار چند بستیدی و بخوردی و بمجاشیدی و
بجنتی و از هیچ پرس سوال نکردی و نه سیدی یعنی استفسار
مسئله نکردی رعایت ادب پیران را می نگریستی و نظاره میکردی
تا چه رفتی و گفته اند از استصرا الفرفری تو به فلا ترخ فداحه
یعنی چون سبب نشانه فقر و عجز میاید ملا و ستادی و بر این

اجلاس المالین طایفه گفتن است شیخ الاسلام گفت ابو جعفر حد
 در بادیه بود بر سر جاده و در آنجا یک نخل است ابو تراب با آنجا رسید شیخ
 الاسلام گفت که این نخل ابو تراب نخل است که بن دیگریست و گفت یا ابوتراب
 اینجا چه میکنی گفت شام و روز است تا آب نیامد به باب رسید نشسته
 میان یقین و علم تا کلام غلم کند بران برزم ابو تراب گفت یا با جعفر
 ترا زین شای عظیم بود و رفت یعنی ترا زین نوع احتیاط است
 بنده خواهد شد شیخ الاسلام گفت که یقین آن بود که اکنون نشسته
 تا آب حاجت نیست و صبری تو اقام کرد و عدم آن بود که خدای سبحانه بطلب
 برسید و در آنجا بود که دیو خون خود با ششم یعنی طالب درون خود با ششم
 آب برآمد گرفت شاید که آب نیایم ابو تراب سر او داشت لایم
 ابو جعفر پنهان نداشت و بروی آشکارا کرد
 است ابو الحسن سیرانی که این است و گوید که ابو جعفر حد
 مصری و از این البرقی که مرده و مجروح بودند پرسیدم که تصوف چیست
 مرد و جواب دادند که تصوف تراوش بر زمین کاه آشکارا کرد و کاه
 به نان شیخ الاسلام گفت که هر سال زندگانی با بی زحمت و درین
 باب به این نقوی آسمان و زمین و همه صنایع خود آشکارا از
 نمود در همه حق حیان آشکارا نیست که در دیده دوستان خود این

جستان دوستان او و سفر و زیارت ایشان از برایست مردان بود
 مرقع پوش که روز و شب شود تا این نخلانند بدیدار و روح درین
 نور روح بود و بدیدار دوستان او در روح نور روح بود روح
 سبب زندگانیست و زندگانی بدیدار و روح پس روح بی دیدار
 و روح نبود و چون بدیدار سبب زندگانی است و سبب زندگانی
 روح کویند پس دیدار و پراپشت با وی روح توان گفت چرم بدیدار
 وی روح روح باشد و چون بقا و حفظ این روح که دیدار است بدیدار
 دوستان او است که اگر دیدار و صحبت ایشان نباشد دیدار و صحبت
 در معرض زوال بود پس دیدار دوستان روح روح توان
 گفت ابو عبد الله الهی رحمه الله تعالی از کبار مشایخ مصر است از
 مفراتان ایشان شیخ الاسلام گفت که ابوعلی کاتب ابو عثمان مغربی
 که ابن ابی قحطیه از او شریقی آب بوی آورد و خورد گفت در مملکت
 حداثه افتاده تا بجای نیارم که چه افتاده است نیا شامی یعنی تا
 بتفصیل ندانم که چه افتاده است نیا شام عزیمت کرد که چنان واقع کلی
 چگونه بموایماند سیزده روز و چیری خورد تا خبر آمد که فراموش
 در حرم افتاده اند و خنجر را بکشد اندر حجر الاسود را بکشد اندر حجر
 و ابو عثمان مغربی ابوعلی کاتب گفت این ندانم کاتب ابوعلی گفت که

من گادی نیست تو بکوی مروارید که چه واقع است گفت امرش در دست
 سیغ است که همه مکر در زیر میغ است و جگست میان طلمیان و بکریان
 مقدمه طلمین مردیت بر آب سیاه باد سار سرخ از آب نوشتند
 بعد از آن پرسیدند همچنان بود که وی گفته بود ابو عثمان مغربی گوید
 هر که حق را تعجب کرد ملک ویرا احاطت کرد شریف حق عقیدت بلج که
 است که عارف بنمود آنکه در ملک چیزی نیجند یا براید که ویرا بنمود
 شیخ الاسلام گفت که این باطل است عبودیت این مرتعابد مرتب و آن
 نیست که بر تابد بعضی و بعضی نه همه فلا یقهر علی غیره احد
 یعنی مطلع نمیکرد اندر جمیع غیبات خود هیچکرا و ما کان الله معکم
 علی اهل بیت یعنی نبوده است که خدای تعالی مطلع سازد شما را
 بر هر نهائی هم ما الله اعلم و پس ابو جعفر المجید **قلنا الله شاهد**
 از اقران ابو العباس عطا است عوث و و کار خود بود و عوث بن
 بود بخیر یا بیشتر یعنی عوث را از چارست از ساری و آن سار کا
 ملازم بود چه در زندان ابو جعفر را این خیف گوید که از ابو بصیرت
 در بیج شنیدم که گفت در سر مرا از همراهان ملالت گرفت که میان ایشان
 نقار بسیاری بود غم کردم که نه از من چون بخت قادیه رسید
 پیری دیدم مجدد و بروی بیاد غصه چون مرا دید بر سر سلام

کرد و گفت ای ابو بصیرت غریب چه داری بکراهیت و خسته گفتم گری
 گفت همراهی خواهم با خود گفتم از همراهان در دست بگریختم در دست
 محمد و افتادم گفتم بی گفتم هر که گفتم بخدای که همراهی میکنم
 گفت ای بولعین یضیع الله سبحانه بالضعیف حتی یجیب القوی
 یعنی خوارخانه بنسبت با ضعیف کاری میکند تا قوی را بچسب آورد
 گفتم هم چنین است و با ناکا بروی رفتم چون بدیدم منزل رسید
 چاشتگاه ویرا دیدم بفرمانت نشست گفت یا ابوالحسن یضیع الله
 بالضعیف حتی یجیب القوی یعنی گفتم و رفتم مادر دل من نسبت
 بوی نزدی و و سواهی پیدا شد چون بخیل تمام وقت صبح
 را به منزل دیگر رسیدم بجدد آمدم ویرا دیدم بفرمانت نشست
 گفت یا ابوالحسن یضیع الله بالضعیف حتی یجیب القوی یعنی پیش روی
 رفتم و بروی زمین در افتادم و گفتم العیدن الی الله و السک حاله
 و ترا عذر میخواهم گفتم مقصود تو چیست گفتم خطا کردم همراهی
 خواهم گفتم تو کنی که نخواهم و سوگند خوردی مرا که هیت می آید
 که سوگند ترا دروغ سازم گفتم پس چنان کن که در هر منزل تو باشم
 گفت که در هیچ راه و کرسی از من برفت و مرا هیچ اندوهی نماند
 آنکه زودتر بمنزل رسم و ویرا بیهوش چون بمکر رسیدم صوفیان

آن وقت بگفتم شیخ ابوبکر کثافی و ابوالحسن منزه گفتند و شیخ ابو
 محمد و استیسان است که مادر از روی ایم که ویراییم کاشان
 باز توان دید بر فم چو در طواف شدم و بر دیدم بان آمد و پیش
 گفتم که ویرایم گفتند اگر این بار ویرایم ویرایم ویرایم
 بانگ کن گفتم چنین کنم چون عین و عرفت بیرون رفتم و بر نیافت
 روزی حمار کسی با من سخن گفت و گفت التهم عليك يا اباالحسين
 دیدم و بیرون مرا از میدان و میسالتی شد که مریدی کردم و بخود
 اندام و رفت چون بچید خیف رفتم و بار بگفتم و روز و داغ و در
 بر شام ارامم بنار گذاردم کسی ز پس پست مرا بگفت و گفت و اب
 الحسان هنوز مانده خواهی کرد گفتم ز منادای شیخ از توالی
 حکم که مراد ما گئی گفت من دعا نمک نموده ام تا من آمین کنم
 دعا کرده و وی آمین گفت بکی خواسته که فوت من روز بروز بود
 و چنان شد چندین سال است که بر من شبی نگذشته است که چیزی
 برای فردا ذخیره کرده باشم دیگر خواستم که درونی و من و در
 کن و اکنون هیچ چیز در دنیا من از درویشی و سارتیب و دیگر
 خواستم که خدا که خلق را حشر کی مراد صرف دوستان خود بر انگیزد
 و بار و ویرایم میباید که جهان شود و شیخ الهام گفت که خدا شکو

مرحکایت کرد که پسران ما که سبکتین پدر محمود غزنوی بهره اند
 یکی از لشکر یان وی از روستای مروادی که خزید و بهامتا م
 بداد و ویرایم و گفت و گفت با ویرایم که گاه آری من آروان روستا
 پدری داشت پیر آمد و دوستی گرفت اتفاقا عرفه عید قربان
 رسید آن پیر روستای گشت اسر و زحایان حج گشت کاشان
 آنجا بودی لشکری که خودی که ترا آیدم بنظر اندک یا کسی نگوئی گفت
 نکویم آن روز ویرایم و دوستی بود و حج بگردید و بار آمدند روستای
 باوی گفت عجب می دارم که ما چون حال در میان لشکر یان می باشی
 گفت اگر چون منی نباشد درین لشکر چون قوضی بی بااید
 و داد خواهد که در وی نکرد و دادوی پستاند و اگر در غارت برنی
 جوان هستند ویرایم است ایشان که ره اند من درین لشکر ازیر
 چنین کارها به زنده اند که مالکی چیزی نگوئی شیخ الاسلام گفت باید
 که بچشم حقارت در کن نگرید که دوستان خدای پوشیدن باشند
 و تابیرت و فرست صادق نداری در خلق تصرف نکنی که رخود
 ستم کنی خرقانی گفته است چون امانت از میان مردم بر جاست و ی
 دوستان خود را زانان کرد و یکنه من که باشم که ترا دوست دارم
 دوستان ترا دوست می دارم

مگر زین طایفه گفته است که بعد ازین بودم ناگاه مرد عجیبی زود سر
 دیدم که قاع پیغمبر صلی الله علیه و سلم می کرد چون بپایین رفت
 از پای و برستم تا بمجدد و الخلیفه رسید نماز گذارد و تلبیه کرد و
 از پی وی می رفتم و ندانم گفت مکر و مراد بد گفت چه میخواهی
 گفتم میخواهم که در پی تو بیایم وی منع کرد و لحاظ کرد که گفت اگر بخواهی
 و محافی قدم من الا بر جای قدم من گفته بلی و او برفت و من راه
 مشهور پدید گرفتم چون پادشاه ز شیب گذشت و شنیدی چه میگوید
 گفت این مسجد عاشق است تو پیش میروی یا من پیش بروم گفتم
 آنچه تو اختیار کنی وی پیش برفت و من بخواب رفتم چون بخت رفت
 هر یک در آمد و طواف و سعی کردم و آمدم پیش پادشاه که گفتم
 و جماعتی مشایخ بپای نشسته بودند بر ایشان سلام کردم شیخ
 ابو بکر گفت ای مرا گفت کی رسیدی گفتم همین ساعت گفت ای کجا
 می آیی گفتم از مدینه گفت چند است که بیرون آمدی گفتم دوش
 ایشان در یکدیگر ناکار استد شیخ ابو بکر مرا گفت با که بیرون آمدی
 گفتم با مردی که حال و فضا و بی چنین و چنین بود گفت او شیخ
 ابو جعفر دمعانی است و این در جنبه حال او اندک است بعد از آن
 گفت بر خیز و برو بر اطلبید و مرا گفت ای عزیز من دلش

که من حال تو نیست و پرسید که زمین را زیر قدم خود چون می پایی
 گفتم مستی و ج که زیر کشتی در می آید
اما مشایخ از طایفه ثالثه است قاضی و محمد بن سعد است از کبار
 مشایخ دشتا بودست و قدامی ایشانست از اصحاب ابو عثمان
 حمیری عالم بوده است بعلم ظاهر و محض کوی در دقایق علوم و
 معامالت و عیوب افعال مانت قبل العشرین و ثلثه و ی
 گفته که مردم در عنوا کنند که یاد یکی جنایت یا خود را پس از آن
 که غمگین کردی و هم وی گفته که حبش را در یاد کرد و خدا است که
 هر که نمیداند و عیش کواری ندارد گاهی است با الله تعالی بر غیر
 آن که زیر که خلق لطیفه انسانی برای نیست و سایر تلذذات بوی
 الف و عادات و هم وی گفته که علامتی دوستی الله تعالی متابعت
 دوست است رسول صلی الله علیه و سلم **اولا حسن الذریع**
رحم الله تعالی از طایفه ثالثه است بغدادی است خادم ابراهیم خراسانی
 است در میان برفت در سنه عشرين و ثلثه و ی شیخ ابو عمر دمشقی
 و ابو عمر بن مزین رازی شیخ الاسلام گفت که ابو نعیم در راج
 از بغداد بری آمد بر اوست یوسف بن الحسن یوسف و یکنه
 ی چه که می گفت از برای دیدن و زیارت تو گشت کرد راه ترا کنی

سراپا آن سه و کبر کی نیکو دادی آن ترا از زیادت من مانع آمد
گفتا که بودی محم نام الله تعالی مرا بآن نیاورد شیخ الاسلام گفت
که جوابی سخت نیکو دارد او را خود اروی بی بی بیت پر سید
بغدادی وی برادر ابو الحسن درایع بود در
بغدادی بود و از ابو الحسن فاضله و زهد تر بود و بزرگتر
بود و گفته است تا من درین راه درآمدم هرگز خاطر فاسد تر
نگذاشت **ابو الحسن سلامی** **رحمه الله** سلج الاسلام گفت که
و تجربه وی بزرگ بوده و صاحب تاج است وی گفته که عیسی موسی
را حبس بوده وی گفته که بر صمانان آبی فرو آید ندانم که این
آن آیت الله تعالی را چون از مردم بگویند به محبتی ملک
یا تو را به **بغدادی** یعنی محبتی باشد از دین که میان باشد
مکان که او یعنی حق سبحانه چهار کرد است و ایشانست و معصوم
در زکات و عیسی ازین آیه احاطه علم حق سبحانه معلوم کرده
و با وجود علم با احاطه علم او مخالفت امر و نهی و حکم و وجود گیرد
بغدادی نام وی احمد بن سعید لما که است
بغدادیست فصیح بود با حیدر و نوری و آن صفت صحبت داشت
بطرسون بوده و آنجا بر رفت از دنیا

وی گفته که از جنید پرسیدند که دایه خوشتر بود گفت آن وقت که
او در آن بود شیخ الاسلام گفت که او سخن با جوانمزدان میگفت یعنی
همچو میگفت که مقصود در فهمی کردن وی دانستند که مقصود از
بیرون وی در آن بود مهر و صحبت و ستایش که در احاطه و به ضرر
بوده نگردد و ظریف است تعالی الله عز و جل در دین او بود و صحبت
او بود و گفت که خوشتر بود که او را نظر بود که خوشتر بود که
نام وی **عبد بن موسی**
مکان یعرف بان الفرغایت از قدسای صحاب جنید و نوری است
اعلمای سنیان هم بوده و محکم و اصولی و قوی و سخن
گفته است عالم بوده با اصول و علم ظاهر شیخ الاسلام گفت که او را
ما توحید است و امام شرف در علم اشارت و خجیالی
از عراق آمد و بر آنجا سخن گفت و برآمد گفت شهرش میگوید
در آرزوی میوشند عیسی شوند و بر آفت میبر و آرام
رفته گفت او تا از این شهر میافتد و هم آنجا بر رفت پیش از
عشرین و فلان و تربت وی آنجا است معروف و مشهور شیخ
گفت که این طایفه کسی است که با و فرزند میگویند که فرزند من
نسبت با من و کسی است که ناومی نگردد که مساویت با من

وهم و گفته که حضرت علی السلام گفت که در مجله منما بودم بین مردم
عبدالرزاق حدیث میخواندند و در کتب مسجد حیوان بود سر
بکر بیان و رو برده و با کلام مردم عبدالرزاق حدیث میخواند
و نوبت ایشان بر از وی و از وی حدیث شریف است که من اینجا از
درازی شوم تو را عبدالرزاق میخوانی گفت که راست میگوئی
من که گفت حضرت سر بکر بیان فرمود شیخ الاسلام گفت که آن
طریف تر بودی که همچنانکه او را راقی شنید از عبدالرزاق شنید
بشنیدی که از مشایخ آنان میآمد که ظاهر ایشان چون ظاهر
عام بود و باطن ایشان چون باطن خاص که تریب بر تن است
و حقیقت بر جان و سر و هم وی گفته من لم یثاب بآداب باستان و فموضا
یعنی کسی که آداب بآداب استاد نشد و کار استاد نگرفت
وی معطل و بی کار است و کارهای وی کار نیست و هم وی گفته
که کرم فی الدنیا و فی الآخرة بفلان یعنی بظاهر باطن
و دنیا باش و بدل با آخرت و گفته از دنیا شیخ ابوبکر رازی
گفت که شیخ ابوبکر کنانی در پیروی نکریت طریفید و موی غنی
و سوال میکرد گفت هَذَا رَجُلٌ أَضَاءَ أَمْرَ اللَّهِ فِي صَعْرِهٖ فَضِيحَةُ اللَّهِ تَعَالَى
یعنی کسی که بخردی و حوایی فرمان الله تعالی صنایع کرد

الله تعالی و برادر پیروی و گذاشت خوار و ذلیل اگر وی در حیوان
در زمان او کوشیدی در پیروی بدو سوال گرفتار شدی که پیر
اهل سنت هر چند میزنشوند بر چشم و دل خلق عزیز تر نشوند
از آنکه بدوام مشغولی مبادات متنازل شود و نورانیت در
چهره ایشان زیادت کرد و شیخ الاسلام گفت که ابوبکر کتانی را
شاگرد مصطفی صلی الله علیه و سلم می گفتند زبیر که بر این جواب
دید معلوم بودی که کدام روز یا شب خواهد دید از وی
سوال کردند وی از آن سوالها را از مصطفی صلی الله علیه و سلم
عبود و سلم پرسیدی و جواب نشنیدی و وقتی مصطفی صلی الله علیه و سلم
ویر گفت هر که هر روز چهل و یکبار بگوید یا عیسی یا آله
یعنی ای زنده مصلحی و ای که قوام قیام انسان بنوشت ای
معبودی که هیچ چیز را استحقاق معبودی نیست مگر نزد تو
فما یبدر و در وی غیبید یعنی از غفلت جو سخا و دل و پراختن
نظاره دارد شیخ الاسلام گفت که شیخ ابوالحسن دمشقی گوید اسامی
که از کتانی پرسیدم که تصوف چیست گفت مینه کنت که تو در
سایه و یکی را ابو حفص پرسید که صوفی کیت جواب داد
که صوفی نه رسد که صوفی کیت شیخ الاسلام گفت این علم

رسیده است و این قوم صاحب سر را با راز ملوک چکار اصل
 این کار یافتند و دریافت با نیکو آن شناخت کشیدند و بگوشت
 یابی و طب که بجزمت یابی و ادب سوال و انگار است برین کار آن کی
 که ازین کار بوی دارد و از سوال چه کار انگار ممکن که انگار شود
 آن کار آن کند که ازین کار محرومست و می شود ازین کار
 یعنی غافل از قبول و قوی بین کار با نیکو و قوی خود در سر
 این کار انگار برین کار با نیکو است هر چند عبادت بود مردود
 یعنی از قرب حق بجا نباشد سوال اعمال و آنکه در سر این کار
 عرق نوزست **شیخ الاسلام گفت**
 که وی گوید روزی بر مالای نشسته بودم دیدم که سیل می آمد و
 غلغله آلود و مردی در آنجا بماند بلند میگفت اللهم لیبلد
 بعدیک لیس ابلت و مطالع عادی اجبت داعی عدل
 است می گوید خدا یا ایستادم بخد مت و قبول حکم و قضاء و قو با
 قتیاد و رسان اعانت می کنم ترا با جراح حکم مقتضی اگر چه مبتلا باشی
 به بلای سیل در روزگار دراز غایت را هم دادی و سیلی بر د
 و بر آید و یا و بجز موضع سیل است و خود آنرا ازیر آن جحفه خوانند
 که بسیار آید و هر چه در پیش آن آید آنرا بر و بد و ببرد یعنی د

که مثل ده هند تر از در موضع که میان مکه و مدینه است و میت با هر
 شام است **نام وی محمد بن عبداللہ**
 صاحب ابو سعید خراسانی گفت که روزی در صحرا میرفتیم نزدیک بدن
 ملک از مکان شبانان برین حمد آورد چون نزدیک من رسید بمراتب
 مشغول شدم نگاه سکی کنید از میان ایشان بیرون آمد و بر لب
 حمد کرد و ایشان را ازین دور کرد انید و ازین جدا نشد تا آن گاه
 دور رفتند بعد از آن باز نکرستم ویر ندیدیم و هم و زنگنه که بچه
 حرا نگفت کن بد کرد الله فان قوت حالک غبت من دکر الله و ذکر الله
 آن یعنی ما ذکر باش تا که حالت غیبت پیدا کرده و غیبت قوت
 گیرد و بر مرتبه رسد که در مکه کور مستجاب کردی و ذاهل شوی هم
 از ذکر لوح سجانه را و هم از ذکر حق سجانه تراد و مظهر تو **شیخ الاسلام**
 گفت زبان در سر ذکر شد و ذکر در سر مدکور و دل در سر مهر شد و اگر
 در سر نور و جان در سر عیان شد و عیان از بیان دور بر حق
 خشن سید و بر آدم آدم آب و خاک بافتا شد و دو کنگی با عدم
 آبی ریگست از روح و بدن روح نصیب حق است که در یابند و عین
 حکایت دست پس چون روح و برادر یافت بطریق عیان دست
 وجود داد و سر وی کرد از وی چیزی نماند و در نظر شود نصیب حق

و بگفت که بر
 سعید خراسانی

بجز سید بود و هر دو آدم با دم یعنی فرو گذاشت کرده بود و از نظر
 اعتبار ساقط گفته و بیان این معنی آنکه آب و خاک که بدست یافتند
 بشود که از نظر فانی کرده و دو کای یکی با عدم و دو اده این معنی کند
 رجوع الحق الى اصحابه و بوالسکین فی الازاب رسیما یعنی
 حق بحق دارو سید و باقی ماندیدن مسکین که نصیب وی نبود و در
 زمین و از نظر اعتبار ساقط گفته
 از طبقه رابع است نام وی جعفر بن یونس است و گفته اند ذلف بن
 جعفر و گفته اند ذلف بن محمد و برقرار وی بخداد جعفر بن
 یونس نوشته اند شیخ الاسلام گفت که وی معرفت بجناد است
 و در محبس حبس است و قوی کرده تا که جند است عام بوده و نصیب
 و مددگر مجلس کردی مدد ب مالک داشت و مؤخر حفظ کرده بود بدین
 وی حاصله بحاجت خلیفه بود و فی طبقات الشیخیه حراسانی الاصل
 بعلاده یل منشاء و المولد و اصله من استر و شته من فرغانه و مولد
 کما قیل سابقا یعنی در طبقات سلمی مدکور است که شلی حراسانی است
 یعنی اصل که پدر او است حراسانی بوده و فتووی و ولادت وی در
 هند بود و اصل او از سر و شته فرغانه است استر و شته بجهت هند
 و سکون میان مصله و ضم را مصله و سکون را و فتح تین محمد

چون و موردی چنانچه گفته شد سامراست جید که است
 بطور الی ای بابا التلی بالعین التي یمنع بعصم ان یجف
 من عن من عیون الله یعنی بکا مسکند بابو بک شلی بچشم
 بدان چشم یکدیگر را می بینند زیرا که او چشمی است از چشمان
 خدای تعالی که وی سبحانه در مرتبه فرق ناظر است در اشیا بوی
 طاهر این کلام مبنی است بر سلسله تو میدم هشتاد و منج سال
 عمر وی بود در سده اربع و ثلثین و ثلثا از برفته از دنیا در ماه ذو
 الحجه هم جند گفته لکن باج روح همدام نبوی یعنی
 هر که روحی را از دست وافر این طایفه شلی است هم شلی بیت دو
 لاد بهمار استن بوده نبوی گفته الحزنه و حرمه اعاب لا غیره
 یعنی حقیقت آزادی ازادی دل است از تید تصرف غیر حق بجا
 و جز این بیت شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو سعید مالینی حافظ
 صوفی بن حکایت ز شلی آورد که وی گفت که بن سرمایه وقت که رسید
 بنادارید که فردا همین خواهمید داشت و تا اجازید صحبت بازی
 باین می باید که و شیخ الاسلام گفت که از بچای میاید بر که فردا گویند
 سابقنرا بطریق کیم در وقت که بنور سلیمان از احاطه کرده باشد و غلط
 منافق را و ایشان از مسلمانان بنور طلعت جفته و در طلعت

معنی باز گردید با شما گذشت بدان کرد. امید که در این است
 پس به صلیب و حاصل کنید آنچه سبب نور شود اطاعات و عبادات
 شیخ الاسلام گفت و وصیت کرد که این حکایت بودید و یاد دارد
 که شما از شبلی هیچ چیز نیارند به زین حکایت و در وقت نوبت
 که این وقت که اینجا داری بپرازند کسی شبلی را گفت مراد عاری است
 این بیت بخواند معنی است و اساس یثعربون فی فضل
 فی الی ابدی الخلد و دلیل معنی گذشت زمانی که مردم مرا شمع
 می ساختند پیش از این پس با کسی هست اکنون که مرا راهنمایی کن
 چه شبایی زیرا که شد ترا خوش و بر می بینم و محبتی که دعوی
 میکنی تقاضای لغزی میکند گفت احت قلدی و مادر زاری باری
 و بود در صفاق فی السمن معنی دوست داشت در من در
 و ندانست بدن من حال دل را که اگر استی در فریبی اقامت کرده
 و بلا عری میل نمودی و بر پرسیدند که مردی سماع میکند و می
 که چپ می شود این چیست جواب داد باین ابیات حاصل جواب
 اینست که اگر چه خصوصیت مراد از کلام فهم نمی کند لیکن معنی است
 که منشاء در یاد و در افتادنت از امری مألوف محبوب چنانچه
 کیوثر متاثر که در از کلام من و من متاثر کردم از آواز وی یا آنکه

معنی که در اصلاعی و مضمون شکایت دیگر بیت است
 معنی با چوب در صحنه است این معنی بی رگب و
 خاکستری و مرید است در فرق که صاحب اندوه است و بلد کرد
 در سطح درخت و بلند شکوایم افند و بلند نشو و فامند
 معنی شکایت میکنم و تقصیر نمیکردم و بر شکایت خود را و و ی
 نیز شکایت میکند و تقصیر نمیکند در شکایت خود و غیر این معنی
 ترنما و این مضمون معنی معنی اگر چه مضمون و
 شکایت یکدیگر اصلا ندانیم لیکن میدانم از یاد وی شود
 ست و بر او می میدانند آواز من محبت مرا در گیت
 و در اصلاحا. بگفت شخو و معنی معنی معنی باند حما
 و شکایت وی از این است که یاد کرد الفت و در و کایعوب را که با
 سلف خود داشت بر گیت از جود اندوه و محبت آورد اندون
 شیخ الاسلام گفت که این ابیات مجنون است نه شلی
 ساری نشا و کوه شبلی عبدالرحمن خراسانی را گفت یا خراسانی
 معنی این معنی حدیثی است که فی السمن قال قلت و ما رب
 استن و ما بعول الله قال یخرب الی معیا علیه معنی خرابی
 هرگز دیدی کسی را غم و شبلی که گوید است گفت در جواب گفت

که هرگز نشانی ندیدیم که گوید الله چو چنین گفت شبلی بروی در نشاند
 بهوش این جواب دو احتمال دارد اول آنکه گفتن الله بر وجهی که باید
 از شبلی ندیدیم و دوم آنکه شبلی را در میان ندیدیم عبد الرحمن
 خراسانی گوید که شخصی بدرستی شبلی آمد و در نزد شبلی فر
 د و آمد سر برهنه و پای برهنه گفت که این خواهم گفت شبلی گفت
 نشیدی که مات دافرا و الله رحمة الله یعنی هفت شبی مرد بکفر پس
 رحمت مکناد خدای تعالی و یاد عابد کرد و نفس خود را چه نفسی
 نشود که هوای وی تابع اراده عقل گردد مگر نادان شیخ الاسلام
 گفت که نفس خود را بگفت و وقتی بهی در خانه روی بود در کتاب
 نگریست دید که غروب نزدیک است گفت وقت نماز است برخاسته
 و نماز دیگر بگزارد و ندید شبلی بخندید و گفت چه خوش گفتی است اگر
 که گفته است. فیما بین من منی سلاوی و الله در کتاب
 من عند یعنی فراموش کردم درین وقت زجه است و غسل
 نماز خود را و بعد از شبانگاه باز نشناختم. و ذکر آن سید
 اکی و شریف و وجهك ان را به شما آید. یعنی یاد تو ای
 خواجده من خوش مشقت و آشامیدن من و روی تو اگر ببینم شد
 دل من و یکی ازین طایفه گوید که در مسجد مدینه بر حلقه شبلی

بیستادم سایل با عا رسید و بگفت یا الله یا جو او شبلی آمد و گفت
 و گفت چگونه تمام که حق را بجا نینمودست ایم و مخلوقی دیدم ح
 مخلوقی میگوید. تقو و بعد المکت حق لوانه. اراد انما
 بحبه امانه. یعنی حوی کرده بکشادگی گفت عزیمه که اگر خواهد
 که فرم آورد که در انکستان وی اجابت نکند و فرم بسیار
 شاد و متاخره شد. که که تقطیع الدی انت سایل. یعنی
 در وقت که بطلب آبی بوی می یعنی ویرانگاه روی و منبسط
 که گویا نوی میدی بخت طالب آبی. و تو نم نگر بکینه تر ازیه
 عابد متاخره شد آید. یعنی اگر ویران جهان در کنت نباشد
 خواهد بخشید چون بطلب آید پس باید که صاحب امید و خواهش
 زحمتی مثالی بازسد و درین وقت از وی چیزی نطلبید
 هو انهم من آی اموات آیت. فلیتذکر و خود ساجده
 یعنی وی در یاسد از هر طرف که بوی درایی فیض را می رسد
 میانی فاضله و انعام وی مختص به در یک طرف و چون وی دریا
 و دریا را لجز و ساحلی است می گوید بجه وی عطاست و آنچه قابل
 بخشیدن است و ساحل و کنار که با آن شخص منقطع گردد بخش
 و سب سیدان بکریب و گفت پی یحیو فانک او حدت

کل نخواد

تطلب الحوائج ولبطت تلك لهم ثم سب عبد ذنب على قوام
بالاستغناء عنهم وعافا في ايديهم ملك فانك الحوائج فانهم يحصون
عمر محمد وود وعطائلك لا حدود ولا صفة فيا حواء بجلو كل جود
و بهجاده من جاد عيني بخشند على اطلاق وجود کرد
انادی جوارح و دستار و لبط کردی هم تار برخل و مرکب
حب استعلا و خود چیزی گرفت بعد از آن مت نهادی بر چند
طالب که بتو متغنی شدند از مردم و از آنچه در دست ایشانست
زیر که بخشند هر بخشش نوی و بخشش بیان متاهل است بخش
ترا نمایستنی و بوصف در نمی آید پس نوسرا و از این خطایی که یا
جواد ایملو کل یواد و بهجاده من جاد یعنی بخشند که مالی و مالی
هر بخشند و الوصف جواد ی وی جود کرد آنکه جود کردم شبی که
در تفسیر قوله تعالی قل المؤمنین یغضوا من ابصارهم ابصار الزور
عنه و انصار المؤمنین غما سوی الله تعالی یعنی شبی که
که در آیت واقع است مثل چشم سر چندی داشته و معنی آیت
چنین بیان کرده که بگوی ای محمد مؤمنان را که فرخو با بند چشمه
سر را از حرم و چشم دل را از غیر خدای عز و جل یا بگوی ای محمد
مؤمنان را که اگر بگوی حقن بگویند که بخوابانید چشم سر را

بحرم و چشمه دل را عین کت اند کردی سید گنگی بک
خیار عترت بدین می خیاره عدد بیا کی سبل جود لغز سیا
شید سفل شد من وی خجاری که مقام استراست وین طایف
این نوع نمازاتی باشد و مریدی کردی که اد کار خیار
عترت بدین و کت استراست چون بیکان دهد بیکه شود در
درگاه الهی و چنین با اعتبار پس بدان چگونه باشند و می گفته که
وقت غمزد کردم که بخورم مکر حلال و دیا با نهایی کشم تا با بخیرینی
رسیدم دست دراز کردم تا بخورم اران انجیرین آقا آمد که عدد
خود نگاه دار و از من بخور که من ملک یهودی ام از وی پرسیدند
که کدام چیز عجیب تر است گفت دلی که خدای خود را بشناسد و در وی
عاصی نشود و بگوید یسوی گوید خادم شبی که نزد ملک وفات
خود کنت بر من یک درم مظالم است و چندین هزار درم برای
صاحب آن صدقه داده ام و مسوز بر دل من میخشد از آن
که از تربیت و هم بیکه گوید که درین بهمدید گفت و صود
و بر و صود دم و تحیل حیف فرمود که درم روی کرده بود دست
مر بگرفت و بیان نمید خود را آورد پس جان جلا دیگی از بزرگان
آزاد شد که گفت چو سید درم روی که در آید عمر ادبی را دست تربیت

از روی عرق نشد و هم گوی که تسلی از زحمه در آن بهار ی
 حقی شد گفت بهمد جامع بهیم نیکه بود من کرده بود و من
 مردی مرد در راه پیش آمدن تسلی گفت بیکر گفته بیکر گفت ما را فر د
 باین مرد کاویست بر بر فتم و نماز بکر از دیدیم و بجا نبار آمد و شب
 ز صفت شد گفتند در فغان موضع مردیت صبح که عمل مردگان
 کند عصرگاه بد بخادوی رفتم و آهسته در بر دم و گفته سلام
 عیبه از درون خانه گفت بنجله مرد گفته بدو بر سپردن آمد
 دیده هان مرد بود که در راه مسجد پیش آمد بود بتجرب گفته لا اله
 الا الله گفت بتجرب چه میکنی سبب را گفته سر سوگند و وج
 دادم که توان کجا داستی که تسلی مرد گفت ای نادان از اینجا که
 تسلی گفت که ویرا امروز ما من کار است

عنه نقالی از طبقه راهبه است نام وی حسین بن علی
 بن یزد استیار است و بر اطر بقیه ایت در مصوف که بان محفوف
 است و بعضی در مشایخ چون ششی و غیر وی بر وی انکار کرده
 و کتاب علی عصمت بیج اعراف و قه میرم یعنی استاد
 بود بر انکار بعضی مشایخ عراق و کما را ایتان علم برده بعلاوه
 ظاهر معانی است و معارف شیخ الاسلام است که ابو بکر یزدانی

الله تعالی جواب دید که خداوند حاجب درم گفت چه
 حاجت خواهم از آن که دادم ترا زد تسبیح صوفیان بر هایت
 شیخ الاسلام گفت دیدم ام جایی که پرسیدند که ما دستبند
 الصوفیه یعنی چیست دستبند صوفیه گفت الحار الخال از دست
 ساعد یعنی حالمای غیر واقع و اشارات بی خبر و بر قضایت
 در از با صوفیان و انکار برایشان و در آن اشکال است مردی
 سر داشت و صاحب تلبیس است در صام و محفوف در با ص
 و گفته که اما من که حسین السما و اصحاب به حدیث حرر الشیخ
 و صوفیه حرر الله یعنی فرشته ها که ما نان آسمان اند
 که احکام سما وین بموقع رسانند و محدثان نیکه با نان قوت
 و فعل و تقریر بنی اند که زلفا و خرف و تغییر نگاه اند و صوف
 نکه ما نان خدا اند که فاطر و سید و اخلاق و بی در میان خلق
 شیخ الاسلام گفت که ابو العباس نهان وندی ششی پس از
 نماز با سداد صوفیان را میخفتند دید گفت هر پنج پید که او گو
 یعنی مرا و صحبت او و دوستی ما او نماز کفایت و احتیاج
 بر یادی عمل نیست و مردی گفته که می چید مرا که سخن میگویم
 بر صوفیه و الله که بر ایشان سخن نمیگویم مگر از جهت غیبت راست

یعنی حقیقت

که اسرار خضر سجده بغیر این گفتند و اگر نه اینها سادات
 عالم اند و محبت ایشان نزدیک میجویم سجده و نقل دم
 و کینه معرفت خلق القلب بر خداوند تعالی یعنی معرفت
 یک شدن دل است از عجز و سجده و تصور یکنای و تصدیق آن
 و هم وی گفته است صبا المواقف از آن حضرت روایتی
 محبوبه مد ظله العالی معنی ملائمت محبت راست آوردن و مطبق
 ساختن خودت با آنچه محبوب گوید و محبت آن کسی است که
 اختیار کند رضای محبوب را بر هر چیزی و هم وی گفته است
 استغفر و تقوا و لا تؤم الا لله تعالی علیه التوبة والاعابة الیه
 یعنی هر کس مغفرت طلبد و در هنگام طلب بگناه متغول بود
 حرام گرداند حق سبحانه بر وی که مؤمنند عدد ویز بر توبه که
 رجوع از مخالفت بموافقت و انابت که رجوع از غایت بحق
 ارجله مشایخ و اعلام ایشان بود
 شبلی وید بزرگوار داشته است از فرس بیعه و در نشا بور و فاس
 کرده وی گفته است صحبت با حق دارمید و اگر نتوانید صحبت با آنکس
 دارید که صحبت دار حق است سبحانه و تعالی تبارک و تعالی
 شمارده و میسند و هم وی گفته که عاقل آنست که چنین بقدر خا

گوید و هر چه افزون بود از آن دست بدار و هم وی گفته که با حق
 مقالی بسیار نشینید و با مخلوق اندک بپرازید و گوید که
 بعد از وفات وی برای قبر وی لوح ساحتم و تاقوی بر آنجا و تم
 حراب کرد مند بار دیگر راست کردم باز حراب کردند و همچنین پس
 بار هر چند راست کردم حراب کردند و با قبر بخکس آن فر کردند
 سر از استاد ابو علی دقاق رسیدم گفت آن مرد در دنیا کم نای
 اختیار کرد بود و حق سبحانه و تعالی نیز و بر اینها میجوید
 و میجویم که در آنکارا کنی این کی میسر شود
البغدادی رحمه الله وی از استادان جریریت وی گفته
 که ای اعمشون سفید بخت خدایت عینی که منادی شخص
 بحیال شکنج زار من شوتهای حال است در مقابل آن
 از اهرت زافران ابوبکر طاهر
 و بزرگوار وی ابوبکر طاهر بروی در آمد و در مختصر جو دور
 گفت احسن ظننک بر تک گفت با چون منی چنین سخن گویند
 اگر ساز بگذرند پرستش وی کنیم و اگر جو اندرمان بریم و برو
 سات من حسن و ثمانه
 از طایفه داعیه است نام وی عبدالله بن محمد بن اعراب طایفی

زکب رشتان حبالسین یعنی کوهستان همدان از کربان شد
عالم و باو برع یوسف بن الحسین صحبت داشته رفیع مظفر کرب
ش می بوده شیخ مهلب مصری گوید و هو سلب بن احمد بن مرز
که با همسک صحبت نداشته دشمنانج که مرا صحبت و آن فتنه کرده باشد
که صحبت شیخ ابابکر طاهر در سنه ثلثین و ثلثمائة بر فتنه زدی
روزی ابو بکر طاهر بدکانی نزاری بر کدشت پیر نزار دست و پی
بود چون شیخ را دید و دکان ریخاست و بر پی وی رفت بر آرد
آمد پیر را ندید در خشم شد و بر اثر پیر برت و برادر ریاض
و بخشی به پیچید و از پیش شیخ ابو بکر و برادر دکان برد شیخ ابو بکر
انان همه شب رنج بود و میگردید در سرای آن نزار هفت و کیترنگ
داشت با خود ببر و ویرا میرون طلبید و کند و در شرم شب
رنج بودم از مال دنیا این کینه ترک دارم اگر بپذیری بکفارت
آن رنج بنودادم و اگر نپذیری آزاد کردم آن مرد در پای من
و کنتای شیخ من جرم کرده ام بوعذر میخواهم گفت راست که نذر
جرم کرده اما مرا میزنند مراد آن رنجی است که در شب شده
ویرا بر میدن از وی که حقیقت چیست گفت همه آن علم است
یعنی حقیقت و علم یکی اند و بر میدن که علم چیست گفت همه آن حقیقت

در کسبه شیخ جمع المیزان و تفرقه حربه محمد فاد جمعیت
فتنه و در وقت نصرت الی انکون یعنی حتی جمع و جمعیت بر
یکی باز آوردنست در اندیشه و معنی تفرقه یکی را بیا ساخت
بحسب ندایت پیر چون جمعیت وجود گیرد گوئی بزبان دل الله
که ناظر وی باشی و ذاهل از خلق و چون تفرقه وجود گیرد وی
فناور و بهمان که ظریف خلق باشی و ذاهل از حق و هم وی کنه
که مردی را دیدم که و داء کعبه میکرد وی گریست و این بیت میخواند
الآن سدد و زعم ان یحکم و ان یأود و یفرق
یعنی آگاه باش که بسیار نزد دکان صوری باشد که دعوی حجت
کنند و دوران صوری بحسب معنی زایشان نزد مکتب و محبت
باستند پس دوران صوری را بجهت حضارت نبید میدن
زبطه رعبه است نام و ی
احمد بن محمد بن ابی سعدان است بغدادی ستار اصحاب
حسین قدس الله سزه از اقران رودهاری عالم رشتانج و قمت
بوده بعد از این طایفه ابو الحسن حدیق و ابو العباس فرمای
نکند اند که نمائند است درین زمان این طایفه را جز دو تن
ابو علی رودهاری و ابو بکر بن ابی سعدان عراقی و ابو بکر

گفته که آن دهن گفت چنانکه اگر کسی بیند که ایمان در دهنش ظاهر
 و این سخنان بپذیرد و نهاده ویرا گویند تا مراد بیاورد
 شیخ الاسلام گفت که حلاج در آخر کتاب عین جمع گوید هر که باین
 سخنان ما ایمان دارد و الا ان چاشنی دارد و بر از من سلام گیر
 و شیخ عمو گفت که سیرانی گفت اگر بای دارد بجز این روید
 بنیادوت کسی که ما را دوست دارد و شیخ عباس گفت که شیخ سیرانی
 گفت که وصیت میکنم شما را به نیکوئی ما کسی که این طایفه را دوست
 دارد . . . وی گفته که مشتاق بدر بر آن
 گفت پیش از آن باید که زندان از شرب شد شیخ الاسلام گفت آن حدیث
 که جزوی خدای نیست که سینه میای بخت را هرگز روزی نیاید
 نیکو تر از راحت تر و خوشتر از آن روزی که غزایل روی آید گویند
 مترس با رحم الرحمن می شوی و با وطن خود می شوی و به عیالت
 میری این جهان منزلت و زندان مؤمنان این بودن عار این
 اینجهان بهمانه ایست بیکبار بهمانه را ببرد و دود و دگر حقیقت
 باقی شود و مرده بزند کافی جاوید برسد . موت القی حیات
 انصاف و حق قدامت قوم و هم قیاس احسان یعنی مردن متقی
 بهتر از خصوص نفسانی که موت اختیار است مسلک حیات و قیاس

گویند

گویند انقطاع نیست که دهنی مرده اند این قوم انقیاد بموت اختیار
 و در میان مردم صورت احیاء دارند و توان که مراد بقوم اصل
 غفلت باشند که مقابل انقیاد اند و مراد بموت ایشان غفلت باشد
 یعنی قومی هستند که بواسطه استیلاء غفلت در حکم مردگان اند
 ولیکن در میان مردمان زندانی نمایند . . .
 وی گفته که در کشتی بودم باد برخاست و موج در گرفت و خلق بدعا
 کردن فریاد برداشتند در کشتی در وی بود سردر کلیم بچین
 پیش وی رفتند و گفتند دیوانه نه خلق در دعا و زاری اند
 و هم چیزی بگوی سزا کلیم بیرون کرد و گفت غیب غیب
 گفت سبب خطایبست از محبت محبوب یعنی تعجب کردم از
 تو که چگونه بگشت از ما که از غضب ظاهر شد و سردر کلیم برد
 گفتند چه دیوانه ایست او را میگویند دعا کن و بی بیت میخواهد
 باز سزا کلیم بیرون کرد و دیگر نیمه بیت گفت و مشاء حبیب
 ای لم غیب و شدت محبت که بود ترا با من از چه چه گرفت
 آن بعد و شور و خفتی کم شد باز بادی گفت که چیزی دیگر بگوی
 سر بیرون کرد و بیت دیگر گفت و غیب من بدو دادانی
 زان بعد الی من العجب و عجبت از شما کی بستم تر بچشمه

و خدا درین غضب که در عین غضب از نور اعیان موج
 ز امید و باد ساکن شد شیخ الاسلام گفت که او در بیت آورده
 من سیم آن دین ام جای دیگر و آن بیت اینست **فون حیدر**
بالوصل حیثی و **لا تخذ طر العطب** یعنی اگر گرم نمایی
 و بمنت وصل بنوازی زندگانه باشی مرا و اگر چنین نکنی پس
 اینست طریق **ابو یوسف المصطفی** **رحمه الله تعالی** و چه نام وی
 محمد بن ابراهیم است اسناد ابو بکر دققی است شاکر دققی که
 با جند و نوری صحبت داشته توفی فی شهر رمضان سنه خمس
 و اربعین و ثمانه مع ابو بکر العطار ابو بکر مصری گوید با
 جند بودم و ابو الحسین نوری و جماعت از مشایخ صوفیان
 و قوال جبری میخواندند نوری برخاست و رقص میکرد جند
 نشسته بود نوری فرا سر جند آمد و گفت رخیز و این آیت
 بخواند **طریق تعجب** اما بیجواب ازین بهمعون
 یعنی جابت میکند و متاثر میکند اندک اسماع آتانی که سمع قبول
 دارند **جند گفت** و **ترکیب جلال حسنا جامه** می ترسم **الحاکم**
 یعنی جماعتی که متمکن و ثابت قدم اند چون جلال می بینی
 ایشان را بچند و غیر متحرک و چنان نیست بلکه ایشان در حرکت

و قریب

سیر نادیده حریر ابر عینی صاحب عمیق دیگر است و صاحب
 بدین دیگر **ضمیمه دال بر همه و کسوف**
 مستده و یا نسبت از طبقه خاص است نام وی محمد بن داود
 الدمشقی و گوید باصل از دینور است اما بشام نشستی عمر
 وی صد و بیست سال بکشد از اقربان ابو علی رود باری بود و
 غیر او صحبت داشته بود با ابن سبله و بوی نسبت کند و شاکر د
 دقاق که ریاست جند را دید بود و با ابو بکر مصری صحبت داشته
 بود مجرد همان بود و از یک در مشایخ وقت باینکه کونتهالی سلف
 ضحی و ثمانه برفت از دنیا شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله
 با گوشت که غلام دققی گفت که گفت العافیه و الصوفی که یکن
 یعنی تصوف یا عافیت جمع نمی باشد بلکه لازم تصوف است
 و هر چه گفته است مال تصوف و العافیه صوفی و عافیت چه
 کار شیخ ابو عبدالله رود باری برکن رود یا و سوسه شت
 میکرد با دمی آمد و دست و پایش ترکید و خون می آمد و
 درماند گفت **الحاکم العافیه** یعنی معبود عافیت آواز دادند
 که العافیه فی **احمد بنی التریب** یعنی عافیه در علم شریعت
 است و ابتلا و نوار ترکید پای بنابر و سوسه است که در شریعت

اینست طریق
 ابو یوسف المصطفی
 رحمه الله تعالی
 و چه نام وی
 محمد بن ابراهیم
 است اسناد ابو بکر
 دققی است شاکر
 دققی که با جند
 و نوری صحبت
 داشته توفی فی
 شهر رمضان
 سنه خمس و
 اربعین و
 ثمانه مع
 ابو بکر العطار
 ابو بکر مصری
 گوید با جند
 بودم و ابو
 الحسین نوری
 و جماعت از
 مشایخ صوفیان
 و قوال جبری
 میخواندند
 نوری برخاست
 و رقص میکرد
 جند نشسته
 بود نوری
 فرا سر جند
 آمد و گفت
 رخیز و این
 آیت بخواند
 طریق تعجب
 اما بیجواب
 ازین بهمعون
 یعنی جابت
 میکند و متاثر
 میکند اندک
 اسماع آتانی
 که سمع قبول
 دارند جند
 گفت و ترکیب
 جلال حسنا
 جامه می ترسم
 الحاکم یعنی
 جماعتی که
 متمکن و ثابت
 قدم اند چون
 جلال می بینی
 ایشان را بچند
 و غیر متحرک
 و چنان نیست
 بلکه ایشان
 در حرکت

بنیاد شیخ الاسلام گفت که او بگردش گفت که بنصیبان شدیم
 بنصیب نام موضع است - همین سه روز خوش بود و قوال
 خوش و میخوبیکان نبود هیچ ذوقی و حالی نمی شد هر آری بودند
 سه روز گفت وقت شش و قوال طیب و ما قیامت و ما آمدیم
 یعنی وقت ملک و قوال یک در میان ما یکانی بی چیت
 این حدود و حال دقتی میگوید که گفته وقتنا فوق السماء سهی
 گفت چه میگوید گفت آنچه او میخواهد یعنی قوال همه از من و
 همواره بگوشت میزد که من و نذوق و تصوف من و نوکجا بر مصوفی
 را جز یکی نبود و حال پیدا شد و شود بر خاست که همگان
 جاسی در میدند و محاسن دادند و بانگ می زدند هیچ کس نماند
 بود که جاسه ندید بود جواب داد که وقتنا فوق السماء یعنی
 وقت و حال مادر بالای آسمان است یعنی در تحت قدرت و احسان
 ماییت و جوب دوم آنکه مقتضی حال توحید است و قوال
 توحید نمیگوید شیخ الاسلام گفت که وقتی دقتی در بادیه بزار بود
 گفت آن اذان حقیقت خود که مراد ادبی بر من چیری بردل من
 آشکارا کن - یعنی تفصیل کن - و جوی تا جان من بیاساید
 چیری روی بکشادند زاری روی افتاد نزدیک بود که بشا

شود گفت آن بیوتی که طاعت بد رم از آبوستیدند شیخ الاسلام
 گفت که نهان کردن غیب و امن غیب از احدی و جنت که آن درین
 جهان نخبه هر چیزی که از آن حزن آشکارا شود انگار را
 در وقت به در یعنی بدار آخرت یا عقل نگار طاعت آن یار
 احوال و رسوم وی تغیر شود آنچه غیب است و حقیقت نهان
 تا بر آن شوی در مری غیب و حقیقت که این دنیا ساری
 بهر است و زندان تار یک چو مدت بر تید و روز خرد
 شود و در حقایق و غیب کشاد کرد دقتی گفت علامه القرب لا یطاع
 سر در سحر سحر الله یعنی نشانه نزدیکی ملک بحق سبحانه
 برین شدن پیروند است از هر چه غیر او است - و هم در کفیم
 کلام الله تعالی اذا جاء علی الشرائع ما تراه زان لشره و عونا
 یعنی کلام حق سبحانه که عبارت است از الله معانی و حقایق چون
 واقع شود بر ضمیر کسی بیبا شراق وی که عبارت است از معرفت
 که متعلق است بآن حقایق لوازم بشریت و رعونات وی ذایل
 گردد و ستر عریض ادب انوار مع الله حواله من الله
 الله ما هم من حقیقت اعم از هر اعم یعنی پرسیدند
 و قیامت استانی فقر با حق سبحانه در بعضی احوال جواب گفت

مساکینی نرود مدین از حبیب و بی مالت از وی و
نشت بطاهر علم و تقاریرین یعنی شخص در مقام جنت
ست زوی کشاخی نیاید
بکسر طاهر و میسر سکون سبب مملو و فتح تامنه و نه
و یون و یا نیت از طبقه خامسه است زفارس بود شکر
شلی و ابراهیم دباغ شیرازی است از کبار مشایخ بوده صاحب
است و کرمات یکانه بود در حال و وقت خود شبلی و بر بزرگ
ی داشت و قدر و محل و یاز بزرگ می نهاد با شایخ فارس صحبت
داشت و بر احسنی عظیم می داشتند سکر و محبت و بی عیب
بود و در امور و کلام علی است در فادیس سخن او رکس و نور شید
نداشت مشایخ و قضا و صواب چنان دیدند که وی جز آن رود
که اهل اسمع آن نوع سخنان بسیار بوده بهشاور آمد و
انجا بر وقت از دنیا بعد از سنه رحیم و ثمانه زوی گفته م
الحسن الان الموت یعنی ما حیو و الله لا اله الا الله یعنی
نیست زنی که دل و دل از دد بجز می میراید نفس بازل خود
شیخ الاسلام گفت که هیچ زندانی نکند تا از خود بهیری
ناورده نکردی کتی ابو بکر طائی را گفت مر و صیتی کن گفت

اندر المؤمنین غلب مدد لایزال و الیهم رجع الامس یعنی پیدا
کن هست مرگمت ازیر که مدد را کار بر دست و رجوع کارها
باوست و در دست قصد نوحه است غیب بحق سخاوه و دفع
نوحه و غم و هم وی گفته بزرگترین غم بیرون آمدن است از
نفس را برای آنکه نفس بزرگترین سخاهاست میان نور الله تعالى
و هم وی گفته که ممکن نیست بیرون آمدن و رست و نفس خود
نفس خود که از نفس خود با و توان رست و به صحبت از دست او بود
یعنی نداشت دیدن مراد ممد و مدد از طبقه
خامسه نام وی محمد بن احمد بن حمد و ان الفرات از اهل مشایخ
نشور بوده با فرست عظیم شیخ مویرادین بود و گفت که مراد از آمدن
ندیدی صوفی نبودی و صحبت داشته با ابو علی ثقفی و عبد الله
منزل و ابو بکر شبلی و ابو بکر طاهر سمری و مر قش و غیر ایشان از
مشایخ یکانه بود و طریقت میگوید شش در سنه سبعین و ثمانه
برفته از دنیا شیخ عمو گفت با جمعی مضجع داشته چون بنشاور
رسیدم اصحابش گفتند که برایت ابو بکر فراموش کردی که گوید که ما
و پدر شوهر و بر کردی غنی به بیچیدم آخر کتم جیت که میگویم
شاید که اگر در ویرانیا میروی شده و برادر محمد نیاف

هر سانی برآمد و برادیدم که از مسجد و کند شوری دروید
 و باز چند پوستین در دست که او پوست کوبه بود جنم کافیه
 یعنی کلاه کوبه بود سلام کردم گفت علی بن اسلام از کجائی گفت از راه
 گفت کجایم و بی کلاه لبوی فیه گفت بیداری گفت دارم گفت
 باز کرد و بیدر شو پیش یاران رفتم چندان بگفتند که بر مرد فاق
 کدام مرابی عظیم گرفت دیگر و زباز دیگر شیخ ابو بکر رفت
 گفت فقه العبد عبد بنکلی قوی کردم گفت من لم یوتر الله علی
 کل شیء الا یسل الیای نور العرفه محال یعنی کسی که اختیار نکند
 و ترجیح ندهد خدا را بر همه چیز رسد و معرفت بدل
 و بی هیچ وصفی و حلی و اختیار حق درین صورت خدایت بدست
 چه حق بخانه خدا رسد و بیدر را مقدم داشته برج و هم
 وی گفته کمان الحساب اولی من کتمان الیات فانک بذات
 ترحم الخافه یعنی پوشیدن نیکر اولی من از پوشیدن بدیه
 زیرا که نیکر ساز و وسیله خفای می سازد و در اظهار آن سمع و ریا
 که منصف عمل مندا
 خامه است نام وی محمد بن جعفر الشهی است از خواستگاران شیخ
 وقت بوده در پشته نور یا شیخ ابو عثمان حیه و صحبت داشته

پیش رسته ستین و ثلثا نه رفت از دنیا وی غنه السقه
 حسن العلل و هذا المعروف یعنی جوانمزدی خلق میگوید
 و صرف عظیم
 مشهود است بحرم که شرفها الله تعالی شیخ الاسلام ویرا
 از طبقه سادسه داشت است کتاب طبقات ملایم طبقت
 پیش نیست و شیخ الاسلام ها فاطمه دیکه بران افزوده
 طبقه سادسه عبارت از است نام وی علی بن احمد بن محمد
 الطرسوسی است سالها که محاور بود و بر اطوار و الحوین
 میخواندند از عادت وی بر دیکه بوده تا کرد ابو الحسن مالکی
 است و صحبت داشته ما بر هبیم که ما شاهی و نسبت بود که
 در سنه اربع و ثمان و ثلثا نه بر فقه در مکة شیخ سلمی و بین
 دیکه اما در تاریخ بنیای آورده و از اعران شیخ سیرینی بوده شیخ
 الاسلام گفت که شیخ عباس فقیه مرا گفت که شیخ ابو بکر حریمی
 گفت که بکرمه من کی بودم مبنایان کنیز کی داشت که چیزی
 می توانست خوانند کثیر بخواند اس فیل معشره و
 که زو یعنی هر قدر عشق و محبت است کردند قید و کم و بیشی کشند
 در ویشی بر پای خاست تا نکی چند برزد و گفت که ملاست نکرد

در مریه که فی این سخن سببی است بر ملا بوحید این حرف
 بگفت و بیناد و برفت از دنیا شیخ الاسلام گفت که بوعبدالله
 با کوه که ابوخار در خانه قزوینی بمکه در سماع بود کوهی چنانچه
 خوانند بسیاری و بپرخواست بایست راست انگاه گفت نغیر
 از نغیر بیفتد و بی هوش شد و برفت همانا که انخلاء بوده در
 بیت وی که محاربت و جلد رفته و توان که مقصود مجرد راست
 ایستادن باشد شیخ الاسلام گفت که بوالقاسم ساج با قوه
 در همان بود کوهی بخواند کل بیت است ساکنه غیر
 تخشای لایح یعنی در مرغانه کوه تو ساکن وی احتیاج
 بچرخ نیست و در آن لم یور حجتا یوم یوم الناس بی
 یعنی رشی مبارک با حجت ماست در روزی که مردم حجتا
 کردند از عبادت و عبادات لا اتاح الله فی رزقا یوم او عواند
 بالمرح یعنی ند همدخلای تعالی مر خلاصی در روزی
 که از تو خلاصی خواهم ابوالقاسم ساج دست راست بر آورد
 بالک زد و بیناد بگریست در رفته بود شیخ الاسلام گفت
 که یکی ازین طایفه گفت که درین شب بوی عبادت بود که مردم ز شهر
 بیرون رفته بودند من در مسجد شدم و در کعبه آن مسجد

در مریه

در مریه دیگر بود کوهی در آمد در مریه و سبب گفت که چیزی بوی
 می بخواند القیت بین و بین لعین مریه لایعظی است
 و بقیه الاولاد یعنی یافتن میان خرد و محبت توانستی مند
 که بمریایان آشنای قافه که ابید میراید و این وجود تکبیر و
 زیرا که ابیدم نیست غی متشای از جانب آیند چنانکه از آنما
 عبارت می از جانب گذشته و غیر متشای از متشای بی پر انقض
 محبت معلق بود بحال از جرح من در تب و تبم بین حق
 که در مریه است یعنی بیرون خواهم رفت از نوب در حالی که
 دوستی شما در میان پهلوانان نزد یک بسینه قرار گرفته و
 ممکن با آن شعوری فی آن در و نریختاد و می طیبیتا میان
 دو نماز انگاه بسیار امید چو سبک بستم برفتم بود شیخ الاسلام
 گفت که صوفی در شهر آمد که بیان بصره و کوفه است میرفت بهای
 کوشکی رسید و بران کوشک متری بود و پیش وی کینزک
 مغنیه چیزی میخواند آن صوفی آواز می بخشید که می خواند
 کایم سلون عید صابان حسن کلیم خور غایبمان
 اجل یعنی هر روز متاوان می باشد و غیر این طریق شود
 نکوتری باید و هر روز از حال بحال میگردی و غیر این سوز بسیار

می‌کند درویش اخوت آمد و بر وی خورده گشت یا چه به
میسوق مولای آمد علی هدایت یعنی ای کنیز
بخواب و بنزد کانی خوابه بگو که اعاده کن بر من این بیت را
کنیز تکراری کرد خوابه کنیز را گفت چرا تکرار میکنی و
نیکو دمی گفت در زبیر کوشش درویش است وقت وی خوشتر
است از بهر می میگویم خوابه سرفراز کرد آن غریب را بد خوش
گشته و پای می‌گرفت تا آخر سخن گفت و بانگی بر دو بیفتاد و جان
بداد آن خوابه چه آنکه بدید حال وی بگشت کنیز آزاد کرد
و بیرون شهر را خواند و بر آن درویش نماز کردند و در فر کردند
و پیر از آنکه مرشدان سید من فلان من و لا غ شهادت کو
میکنم که هر چه مراست از ضیاع و امان همه وقف کردم بر درویش
و کوشاک سبیل کردم و هر چه داشتم از زور و سیم بداد و بجامه پر
کرد و ازادی در دست و مرقع دیو شید و رد ابر افکند و روی
در باد پهن و در وقت و مردمان می‌نگریستند تا از چشم ایشان
غایب شد و چشمه‌ها گریان پس آن کس ویران دید و خبر وی
نشدند و اخصیای در ارج و فوطی حکایت کنند این و در تاج گوید
ماریت احسن من ذلك لبوم یعنی ندیده بشکوتر از آن رده

که آن

که آن شخص را حالتی عظم پیدا شد شش ابو عدده حیدر گوید که
مغربید و حیدر دیدم عجیب یکی در جامع قیروان مردی دیده که بصرها
برگشت و می‌شکافت و از مردمان حیدری می‌خواست عجیب در
بیش که صوفی گدی کند بدن کیفیت و میگفت سرال رکت
صوبه اصفه عین در دمان مرد صوفی بودم پس ضعیف
شدم در امانه کل که رفته از مرد مجله و دیگر در پی دیدم تنها
یکی چیده نام و دیگر در پی نام و هر یکی را از این ساگردان بودند
و مریدان روزی جلد نریخت زهره است با یاران یکی از اهلان
قرآن خواند یکی از یاران جلد را وقت حوست بانگی بر دو دعا
بداد و براد و کردند چون دیگر روشتند جبهه بزرگ آمد و گفت کجا
شد آن یار تو که ساور قرآن خواند و با بخواندند قرآن خواند
جبهه بانگی بر دو و فریدی کرد خوانست سرجای بمید و جبهه گفت و
بواحد و اب دلی ظلم یکی یکی و نگه ابتدا کرد ظلم تر و در روز
مانند و در دست و کوسوی علیه ای چند و سماع هر وقت و آن چنان
بود که روزی قوال گفت بود که دیگر در بخیلی که من با تم حوالت
که نزدیک بدان میرسد که روح از بدن من مفارقت کند قوال
چند روزی خبری ایرای وی نمی‌خواند و روزی شخص دعای

ساخت بوده و در وقت نوا جمع کرده یکی از رویت نوا را گفته
که ای خدای بخوان قال شایسته بدو و نه کرده در پیش گفته
که چون بگویند که از برای خدای بخوان بوم بخوان تمام عید
کنیم قال این غزل را بنیاد کرد که در همه شهر دل کو که خون کرده
یاد رویت که از رخ هم آورده داشت چون نوا بدین بیت رسید
که شکر حق بوی چون کدای بر سران که اگر خاوار کل همه پرورده
در نیز رخسار بهیاء و اضطراب بسیار نمود و مدتها در چرخ بود
عاقبت بدو زانو نشسته و جان بدیده و چنگ از آن واقف نبود تا
از آنکه صاحب دعوت سفر آورده است کسی شکر زانوی در وقت
بنماد است اند که وی رفت و بجوار رحمت حق پیوسته و این را
بجمنو جمع کثیر بوده از درویشان و عزیزان در تاریخ سه اربع
عشر و سمانه دشت در وقت صد یک سوئی در میان سماع زین دین
نصد و چهارده زحمت بود که ستایان محال عجب پیدا

نام وی محمد بن ابراهیم السوی الصوفی است بشا ام
بوده بهر رمل شیخ عمو و احمد کوفی و ریادین بودند قوی بدست
فی الخیال ستمه و ثنائین و ثلثه شیخ الاسلام گفت که وی شی
گفت که سادگی به یک حیوی بر خوانند حتی جسد نیا فتنه

در شیخ ابو بکر بچند صاحب می کرد از بی که وی بکشت یکی کشتی شیخ
عفی به اسم درین نزدیکی بر تالی است مطرب اگر باید تا سید
نگر بطیبت کشت شیخ کشت باید روید و سارید رفت و در
کردند چندی مؤذنه بود و بر اینشانند و وی جواند العود
ساز به نام سبب کار می جو ش از نیکویی و خوش وقت
هم کس جز کشت و شیخ در سربید چون فارغی شدن از سماع مطرب
راقتضا منادر سجاده شیخ فی کرد گفت هیچ مگویند بچند نفس
بجوده در پیچید و بر کت توبید و جای دیگر خوب کنند همچنان
بجاده در پیچیدند چون روز شد مطرب با هوای آمد خود را در
سجاده دید چپین و در صدف قناری و جبهه بختی مانند بانگ برادر
که از بهر خدایان چه حالت و من اینها چون افتادم یکی خدای آمد و
ویران حال وی حس کرد که چه بود و چه رفت وی پیرایه خود بنک
و نوا کرد و جامه در پید و مرقعه در پوشید و از جمله اصحاب شد و چون
شیخ اندیشه رفت به پیروی خانقاه و بر اینشانند نواز دور کاد
میگو و معالمت که در پدید بود شیخ الاسلام گفت که نام وی محمد
طهران بود و من پیرو یار بدین ام که بهر آسمان بختا و شیخ عمو جوان
بود شیخ طریف محمد طایفه پیرشان بود و مشایخ بوی آمد که ما

از آن بیت جوان و آن قصه باز بگوئیم شیخ عمو با احمد کوفانی میگفت
 این بنده تمام یاد ندارد یکی گفت نه این نیم بیت پیش یاد ندارم شیخ
 الاسلام گفت پس زان کجایین بنده این تمام و من خود باز در
 کتابی یافتیم که انعم اخوان صلی الله علیه و آله من المومنین
 بعد از مدتی بعضی این طایفه علیه قدس الله اسرارهم برادر
 اند ما هر دست و میان ایشان پیوند دوستی است چنان پیوند
 که هیچ سبب از سبب پیوند آن باری نکند. **ع** ناصحه داد
 "اصب بهم و اوجیوا رضيع الكاس ما یحب" یعنی اخوة
 ایشان اخوة رضاعت چه در ولادت تا از یک موضع شیر خورده اند
 و از یک جای شامیده اند و لازم گرفته اند بسبب باری و رضاعت
 آنچه واجبست بر ایشان از اداء حق اخوة که اعانه است در طریق
 وصول بمطلب الاخوان طوبی علی السکران و منهم و الارباب
 اخوة هم ریب **ع** و نکه نمی دارند در خاطر و رستان می حقیقت
 دلت و حظای که از ایشان صادر گردد بلکه اجتناب عنو می کنند و
 از اخوة حق ایشان اخلاق نمی است. شیخ الاسلام گفت که ذو
 النون عابد و شکی نیست از نور و دراج همه در سماع بر خفته اند
 رحمهم الله فعالمی است از ایشان سه روز نیستند و غرض ایشان

بوده اند نیاز است و مریدین که در سماع بر خفته اند چه در سماع
 فزان و چه در سماع غیر آن در آن بن ابی اوفی قاضی بصره در
 شراب فزان میخواندند یکی میخواندند و شریفی که فزان را میخواند
 بعضی چون رسیدن شود در صورت آن روز و روزی بود و متواتر
 وی بانگی برده و بیفتاد مرید شیخ الاسلام گفت سماع که دیدار
 آنرا مدد بود مردم را گوش با او بود و درین با او بود چه جای طاقت
 و هوش بود صاحب کتاب کشف المحجوب گوید که من معاینه در پیش
 را دیدم که در حمال آنرا چنان میرفت و این بیت میخواندند **ع**
 ما طلعتمس و لا غربت. الاوانت منی قلبی و موسی **ع**
 یعنی چنانی که مگر طلوع نکرد آفتاب مگر برین حال که همه
 آرزوهای دل من بودی و در غده عنای خاطر من **ع** و لاجل
 فی قوم احدیتم الاوانت حبیبی بن جانی و تنشتم
 با قومی که سخن کنم با ایشان مگر آنکه تو هم نشین من بودی **ع**
 هم نشین **ع** و لا تنفست بحسره و لا امرجا الاورد کران مزو
 انما سی و نفس نردم در حال حزن و نه در حال شادی که
 برین وجه که ذکر فرموده اند من من بود **ع** و لا مست بشر
 ما من عصی الا باس جلاله **ع** ای جانی

قصد مکدم پادشاه میدان از بهر تشکر مکر که خیال و مثال بود
 در کلاس دیدم حاصل این ابیات آنست که انگاه می فرمود چنان بگوید
 و ممکن گشت که در مع و قضا از آن حالی نیستم و ملا حظ که در مع
 مشاهد و حدیث نیست بلکه و حدیث را در کثرت باز نایم ناکا
 پیشت دو ببرد شیخ الاسلام که در وی
 در پیشا بود بزرگ بوده خداوند وقت و در صافی حوینا و مند
 خواجہ سهل معلوک بود روزی خواجہ سهل و برآمد گفت خوب شد
 چون هیچ بمن نیایی گفت بتو آیم ملا بر بخیزی بمن شکری بمانی
 که تکبر کنی که من در و دیشم خنواری در من نگیری گفت بیا که
 برخیزیم وقتی در سرای خواجہ سهل شد بری ری بیخاست چون
 بیرون آمد رخاست ابو بکر باز گشت و این دو بیت برخو مند
 ای ورت که در عدل قلم مالکیت پر دین مستعجب بر روی
 منی حوینا پیشت و پستی یعنی اگر چه صاحب عیالم و اندک
 مال و بسیار دین قائم بر ذوق پروردگار خود و باین طالب عفت
 که طلب از غیر نیکنم حاجت من میان اوست و میان من که دیگر نیکنم
 بران اطلاق نیست و بد دیگر عرض نکنم بیرون آمد و دیگر بوب
 رفت قاری در مناسبت وی گفت

که روزی در پادشاهت نام دهام از تشکر خستار شد و مورد رصاحت
 رسید بود بر نای را دیدم که می آمد سلام کردم جواب داد بگو
 گفت ایها الشیخ چه بوده است گفتم تشکر شدم و ام خیار که بخوام
 که همان ترکم آن زمان گشت در و و باز کن پیر گشت مرا بجن آن
 بر نایمان بود باز نکر میتم بوستانی دیدم بران خیار و به در ناک
 در شدم و کناری باز کردم و بیرون آوردم شیخ ابو سعید ابو
 خیر کوید قدس الله تعالی بر محله روزی بدر سرای ابو بکر
 جو زنی رسیدم او بپیر بنکن بود در شد به سلام گفتیم گفتیم
 ای پیر ما از حدیثی است که جز و ما ز کرد و گفت رسول صلی الله
 علیه وسلم گفت است که خداوند را سجده و تعالی دولت کار است
 یکی با آسمان و یکی بر زمین انکه با آسمانند و فرشتگانند و ایشان
 علامتهای سز بود و انکه زمین اند و لشکر حرا ساند همانا
 که در آن زمان این طایفه در خراسان بسیاری بوده اند و در
 مواضع دیگر اند که اکنون آن لشکر این ظالمان نباشند
 آن لشکر صوفیان باشد که همه خراسان و همه حراسان باز خواهند
 گرفت یعنی جماعتی از ایشان در راهی که بیرونند از و و برنگری
 میادای لشکری می آید این در سست آن خداوند عزوجل

می نما یا حقیقت آن لشک ایتنا شد و ایتنا شد و آن خداوند
 که خداوندان را می طلبد و برای جویند و از دنیا عرض کرده
 و خداوند خویش است و کشته اند آن دیگران هر کسی بیرون خدا
 نفع چیزی می طلبند و حوسین ایشان جز او هیچ چیز را بخوبی
 نغیر و ندانند این امران به مانند و پادشاهان روی زمین
 و این پوشید شکر بر پیشتر خلق
 مردی مورع مجتهد بوده گفته اند که در مشایخ کمال زوی
 گریان تر نبود مگر مرید و مبتدیان که ویرانیدی اسپر و
 گرفتاری شاد پی از کثرت عبادت و کبر و بی صبری
 و حرقت و اضطراب وی در سماع در ابتلا کار خود دینار که
 رفت و مشایخ صوفیه را در یافت و یکسال اجازت کرد و
 گفت که در مکه وقت بر من تنگ شد بیمن رفته مرا یکدینار فایز
 رسید حاسن خلق شد بود خواستم که بآن پیوستی خبرم
 چون یکدینار باز گشته و خواستم که بیکه در آیم آراهای در میان دو
 سنگ دفن کردم و عاصتی بر آن نهادم پس بیکه در آمد چون
 از طواف قاع شدم با بومر و زجاجی شدم بضم نزار مجسم
 و تنقین هم تا آنکه شکر کشته شود و جواب یکو و از وی مسئل

پرسیدم گفت برو و آن دینار که دفن کردی در سر خود صرف کن
 تا خاطرش کشته شود و جواب یکو و رفت و آن
 چنان کرد پس بوی آمد آن مسئل را جواب داد
 از افاده است نام وی محمد بن احمد بن ابراهیم
 امام بزرگ بوده از شرح جبرایل جیند را و یوسف بن لحن
 را دید بود و ما و عثمان جلی صحف داشته بود در سناریج
 و ستین و قلند و برفله از دنیا عمر وی در از کشته نیکو ادب
 بود و شریف همت و مستقیم لثام شیخ محمود را دید بود و
 کتاب ایت در آنجا آورده که ابو سعید خراسانی مرگ پرسیدند
 که چه آرزو داری گفت حسرت دارم بر غفلت و لهذا بعضی
 مشایخ چنان می شده اند که اصحاب ایشان می رسیدند و
 وی گفت که یوسف بن الحین گوید که چنان شنیدم که سخن من
 جز الله تعالی نمی شنود شیخ الاسلام گفت که این سخن با خرج چنان
 شود که آن بپیر گفت
 و حقیر بود بضم ها و لیکن بیشتر رشتی رزک بوه و عمو
 و اصل عیب را دیدی شیخ ابو سعید را خفیف گوید که رودی
 ابو بکر فقری را گفت خیز تا صبح از و می رفتی و می دیدم

که بر هم به زان زدی باختند شیخ ابو بکر رفت و با ایشان بخت
 و با ایشان دست در دست کرد و از خجلت کباب زن بیرفت که این
 چیست که میکند که مردمان می بینند که از فرود آمدن و رفتیم که تنی
 چند شطرنج می باختند بوی ایشان رفت و نفع ایشان بر گرفت
 و بدرید دیدیم و جو ما بینکند دو تن از ایشان کار بر کشیدند
 فقری گفت کار در راهید تا غنوم ایشان شکو داشتند که
 و من بوی در حضورم که آن فراخ روی آنها و این احساب
 زشت اینجا بود وی بجا آورد گفت آن وقت بنظر لدنی می
 نگریم فرق ندیدم و اکنون بظن علمی می نگریم حکم بدیدیم
 وی معجزه بوده است استاد شیخ
 سروانی است وی گوید که از این خبر شنیدم که گفت دو ز
 عید اضحی نزدیک جمعه بودم در ویش دیدم ایستاده و بدست وی
 کوزه یا رکوع می گفت یا سیندی قربان من این را بیاچم و قربان
 و لب مالک الانفسه فشق شقه و مات یعنی اینجا بود من
 مردم بقرینهها بتو قرب می کنند و من جز نفس خود را مالک نیستم
 یعنی نفس خود را قربان می کنم پس معجزه و بر رفت
 شیخ ابو عبد الله خفیف گوید که یکی از شاگردان من

آمد که شیخ ابو بکر استانی زیم بینتاد و به وی شکست و
 بر رفت و آن چنان بود که بنحو اولی آمد بود قولی میکرد و برایش
 از شیخ ابو عبد الله گفت بودند تا چیزی خواند زیرا که وی
 شیخ ایشان بود و منع کرده بود ایشان را از اسماع خوانند که
 ابو بکر استانی در سمع عیونش استاده بینتاد و رفت شیخ
 ابو عبد الله گوید که تعارفه گفتیم چه می خواندند گفت دین دو
 بیت . دَیْفُ یَدِی وَ یَدِی دَیْنِی و اَلْمَوْتُ دُونَ بِلَکَیْنِ **معنی**
 بهار عشق بدر دگر داردی گذارد و مرگ میله فرودست
 ز عشق عاشق معشای او ساق مات بداند کرریت کس لک
 بهار عشق و دست وی تیره بود و اگر میرد با دهر و حشر میبرد
 آن کوکب را کسیر کرد و گفت دیگر کرد این قوم مکدر ابو عبد الله
 خفیف چهار روز از خود غایب شد و ابو بکر استانی را در کور کرد
 و ابو عبد الله بنیج بر شیخ السلام گفت نشنیده باشی در حب
 مکر در آب و گفت و حاج دوستی در دوستی برفتن است **معنی**
 استاد میردنی بوده معجزه گوید بیخوام
 که اول من مزق را بیان مایم بدر ساری وی شدم و در زدم
 و گفتم یا اهل الدار و اتونی بشنای ای خدایا بدان ساری با من

بخوری مواسا کنید ری اصل خود را گفت می مؤمنه چیزی فراید
 ده که اگر وی اقد را شناختی بمن نیامدی یعنی آزمودن را
 چه ساخت وی منم نام غلام است بد و مستغول و بر این و
 سوسه باشد چون آراشتیدم ایشان بگذاشتم و برختم
 وی حافظه و امام بغداد بوده در حدیث
 شاگرد عبدالله بن احمد است جنید را دید بود و یکنه که از جنید
 شنیدم که گفت یا من موقل یوم فی شان اجعل لی من بعض
شأنک ای نگه من و مردد کار دیگری چه بود که روری در کار من
کنی ما ان فی بعضی بغدادی در لجنه سه ثمان و سنین و ثلثها
شیخ الاسلام که که حبس فقیه
 گفت که ابو بکر همایونی گفت که در ویشی سه چیز است نزد الطبع
 و التبع و التبع طبع بجزیری کی نکنی و اگر چیزی بجزیری که منع
 نکنی و چون بستان جمع نکنی کثیر
 ده است بشم وی کنه که در تیره بنی اسرائیل می رفت مرا تان
 بر زده آرد و کرد و باطل در وقت آن از باطلی فروش شنیدم در تیره
 که پیش من آورد شیخ الاسلام گفت این ذکر امتحان در طریق
 تقوی بیفاده است بعضی غیر مستحسن در ویشی در یادیه نشد

در ویشی در یادیه

شد و بر ارمان قادی فرو گذاشت تا در زیر آب سرد آن در رفت
 گفت بجز تو که خنوم آب مگر از دست اعراب که مرایی ممد و
 شربت آب دهد و اگر نه بگر امام آب نیاید اینم غره و گشت قادی
 که آب در جوف من پدید آری یعنی اگر امامت صادر ز مکر امین بود
 شیخ الاسلام گفت حقیقت ز مکر امامت درست شود که حقیقت
 خود کرامات است و کرامات ابدال و زهاد را بود و از مکر و غرور امین
 نباشد چون عصاها که چون آن نگرانی ترا بان باز گذارند از عطا
 معطی پسندی و از کرامت مکرر و گشت که کرامات ناکاه مرد از این
 کار سپردن آرد چون سوزی ز خیر صومیان کرامات را در دکت آن خود
 ستار بود بر ایام ایشان ابو بکر فی بعضی
 بشام نشسته است و با این حبله مصیبت داشته وی گفته که معصیت
 محض طعام است اگر حلال در روی فکلی قنوط طاعت یاب و اگر بدست
 بود راه خیر بشیء کند و اگر حرام باشد معصیت زاید و گویند
 صد سال بر دست بدین نور و فانی یافت سنه خیر و قلما م
وی از طقه راجع است نام وی
 احمد بن محمد امام اسم بن منصور از بنادر و ساو و زمرست و
 نسب وی بکری میرسد روزی حین در مسجد جامع بخن

میگفت گذر وی بجهل چند افتاد بامردی سخن میگفت مان
 مروکنت اینست یا بعد یعنی بشوای بن ابوعلی بنیادش که
 او را میگوید بیستاد و کوش باوی داشت کلام چند در دل وی جا
 گرفت و از بیم کرد هر چه در آن بود تزلزل کرد و بر طریقت قوم اقب
 نمود حافظ حدیث برده و عالم وفقیه و ادیب و امام و سید قوم
 خا ابو عبد الله رود ماری است شیخ ابوعلی کاتب کو بهد ماری
 اجمع اعلم الشریعه و الحقیقه من ابوعلی الزود ماری رحمه الله تعالی
 یعنی ندیدم جامع تر علم شریعت و حقیقت را از ابوعلی رود ماری
 هرگاه که ابوعلی کاتب ابوعلی رود ماری را تمام بردی گفتی که
 ستانناش کردان ویرا از ان رشک می آمد گفتند این چیست
 که ویرا سید خود میگوینی گفتاری و از شریعت بصریقت شد
 ما از حقیقت بشریعت می آیم و چون کسی ز حقیقت بشریعت
 آید که بعد و بی سالک باشد محتاج بود بر جوع بخلاف آنکه
 از شریعت حقیقت ید که سالک محبذ و بت که وی در عین
 وصلت پس وی نیکو حال بودم شیخ الاسلام گفت تا مردی
 از پیشگاه باستان میبردند فلانند که آنکه از استان به پیشگاه ی
 فرستند کیست پس مرد بود که از تان تانیا فرستد زنیان با تان

آب و از صهارت بنماز شو بوعی رود بارت در بعد از چند
 و نوری و هو جون و سوجی و با آنان که در طبقه ایشان بودند
 از مشایخ قدس الله اشرار هم صحبت داشته و در شام با ابو عبد الله
 نجلاوی از بعد از استماع معاصیه میمکتند و شیخ مصریان و
 صوفیان ایشان بود و از غرای صوفیانش وی گفته در وقت
 تنوع و حقلک لا نظرت الی سواک . بعین موده حتی واکا .
 یعنی حق تو که چشم محبت نظر بغیر یونیت را ختم و نیدرم تا
 هکس که مشاهده کنم ترا که میمیرم و بغیر از مردن بمشاهده برای
 آنست که مشاهده تمام مموت وجود کی در توفی من احدی
 و مشرین و فلانها و هم وی گفته من میکن بکتابت عمر من
 و عن الموی و الانس بالانساب . او تیمه صبا به جعل . ما
 کان منقرقا من الاسباب . فکان بین المراتب قائم . مثال حفظ
 او جریان خواب . یعنی کسی که بطریق سلوک از بابت خود
 از سیر و انس مجبوبات فانی نکشت که بتو باقی گردد یا بطریق
 حربه ویرا سوزش و کرم عشق پیدا نکشت که ویرا با کرم بکشته
 سزد و مترقات ویرا یکی باز آورد پس گویا این شخص بحقیقت
 نرسیده و در میان راه ایستاده و این ایستادن وی زحمت فرود

آمدن و بی جزی رخصت و تر از تار عمل که تم فاد است
سالار یا از نه فرود آمدن بشوای اخروی و طلب آن که آن
نیز از موانع وصول عطا و است شیخ الاسلام گفت که مردی
شعر بر وی حدیث که میگویند جای از کد داشته که همه بگفته
زحل بندی و منی و متوسط و طریق جذب و سدر
و هم وی گفته که همه قبل از این و عا داه و قبل از این
بماهر یعنی جمعی از مردم را دوست گرفت پیش از کرد ران
و معاشری را دشمن گرفت پیش از کرد از ایشان بعد از آن جزا داد
محمد را بر حق اعمال ایشان شیخ الاسلام گفت که کل این علم همه
اینست و خلق غافل اند از این خلق منقول بیوسند مغزی
باید یعنی حقیقت و هم وی گفته ضیق التجون عا داه و
تکلیف زنده اند از دنیا که است با مردم غیر موافق و هم
وی گفته منحل المال علی الاعمال منقصة و تفصیل الشغال علی المال
مکرر یعنی زیاده ای که ندارد کرد او نه توانست و وبال و زیاده
کردار که نادر میگویند و کمال و هم وی گفته علامه اعراض الله
بغایع العبدان یثقله بما لا یفقه یعنی نشانه اعراض
خو سعاد از بند مستغول کرد این در بند است بجهت کوری

منافع نبود بحسب آخرت و هم وی گفته ما لم یخرج من کلیت لم
تدخل فی حد الحیة یعنی مادام که بهیچیک از بابت خود بیرون
نیایی در مقام محبت در نیامده وقتی بگویم ما به رفت در حاسه
خانچشمش بر رقی افتاد در فکر شد که از روی ایشان در کوما
کیست چون در رفت در ویشی را دید بخدست بر پی ایستاده
بر جوانی امر که پیش حجام نشسته بود ابوعلی می گفت چون
آن جوان امر بر حدست آن در ویش آب بر وی فرو گذاشت
و خدمت یکه بجای آورد چون غش کرد از رخسار آورد آن جوان
بیرون رفت آن در ویش نیز در خدمت وی بیرون رفت
ابوعلی بنیه بنظره بیرون رفت آن در ویش جامه بر آن جوان
فرو افکند و کلاه بر وی نشاند و عود بویخت و مر وچه
بر گرفت و او را بادی کرد و آئینه پیش وی داشت و هر چه
بتوانست از جسد و امکان بجان آورد آن جوان در وی می
نگریست چون جوان برخاست تا بیرون رود در ویش را صر سید
گفت ای پسر چه باید کرد تا تو بمن نگری گفت بمیان نایری و بوی
سبکم در ویش بنشیند و ببرد آن جوان بیرون ابوعلی فرمود تا
را بجا افتاد بودند و گفتن ساخت و دفن کرد پیران مبدی

شیخ ابوعلی حج میرفت آن جوان را دید در باد به مرقع حش
 پوشیده ابوعلی بوی نگرین گفت نوا آن حتی که آن درویش
 را گفتی بمیر تا بنویسم که هستم ای شیخ و آن حضایی بود
 که بر من برت شیخ گفت اینجا چون افتادی گفت از آن روز
 باین کار در آمدم آن شب ویرا بنجواب دیدم مرا گفت مردم
 و هم من نگرینی اکنون باری من بگذار از خواب در آمدم
 و تو بگرم و در خال و بی شدم و موی پیرمدم و مرقع بگردن
 انگنم و با خدای عتد کرده که زنده باشم هر سال می شوم
 و بنام وی بسیار می زخم و می کنم و سر خال وی می آیم و در
 می بادم کفایت گفت و کرد خود را
 ارطیه را بجات نام وی محمد بن عبدالموتاب است از طبقه
 و بجهت ابو حفص حداد و حمد و نضار را دیده بودند و
 نشان بر اسام و مقدم بودند در آن علوم همه را فرا داشت و
 بعلم صوفیان مشغول گشت و ابو عثمان حبیری و بر اینکو
 گفتی و کان اسن المشیخ کلامانی عیوب القس و افان الامال
 یعنی سخن وی در بیان عیوب نفس و تصور اعمال
 بهیتر بود از سخن دیگر در این باب در ستم و عشرین

و شری

و قلم از برت ر دنیاوی گفته العلم بالله حیو الطالب من
 النجمل و نور العین من الطلک یعنی آگاهی بخیر موجب زند
 گانی دل است و خلاصی از جهل و موجب روشنی چشم و خلاصی
 از ظلمت چه موجود است را بنظر دیگر مشاهده نماید و هم وی گفته
 هر که صحبت دارد بزرگانه بطریق سحر و جادو شود بروی نماید
 ایمان و برکات نظر ایشان و از نور ایشان هیچ چیز روی
 پیدا نکرد و از وی پرسیدند که عیبت که معتز و فاضل شرکت میش
 آنکه بر تو میدی زید شیخ الاسلام گفت که تو میدی در
 در کفر دارد تو میدی از الله تعالی کفر است و بی سحر است
 الامور الکافرون یعنی تو میدی فی الله تعالی شوند ارفیق
 خدای تعالی مگر کفران لا تقصوا من رحمة الله یعنی تو مید
 شوی از رحمت خدای تعالی با وجود باز که روزی در کث
 و امور عبادان سخن میگفت در آن میان این دو بیت را خواند
 الی کم یکون الصدق کل ساعه و کم لا یلین القطیعة و الهجره
 مریدان آن در صوفیه که به دست و پست است فاضل
 یعنی تا چند نه کنی از وصال در هر ساعتی و تا چند سول
 نمی کردی از بریدن و هجرت ده مراد وصال خود و نه کن

من از وصال محب را هر روز کار بگذار که وی در قفس بقی ذات
البین کافیت پس منتظر تا غیر روز کار باش و در قفسای محب
خود بیا رگفتی ای همه را هیچ نفرینش و هیچ را همه حزنید
از طایفه رابعه اسرار کبد
شیخ مصر است صحبت داشته با ابوبکر مصری و ابوعلی رودبار
بیر ابوعمر مشغول است صاحب که امان ظاهر بود و ابوعثمان
مغربی و برادر وی داشت و برادر می گفت داز زر گرد یاری از
زرک و قنای علم و بی گوید که هر کار چیزی بر من مشکل شدی
مصطفی راضی الله علیه و سلم بخواب دیدی و آنرا پرسیدی
شیخ الاسلام گفت که شیخ ابوعلی کاتب را در مصرین برید بود
که چیزی بوی دادی وی ببرد شیخ بفرقه بر وی شد گفت
الحمد لله من و نوافین واسطه بود و شرک وی رفت و فوجیاد
من درست کرد بخواند موحید من ترا درست شد برفتن و
که با وی میگوئی کن وی گفت که الله تعالی گفته که وقتل است
من صبر یکتا یعنی رسیدن آنکه صبر کرد بر احکام مباح
احکام ایجاد می تکلیفی و احکام ایجاد می شیخ ابوالقاسم نصر
بادی گوید ابوعلی کاتب را گفتند که بگذارم یاد مایه تی ازین

دو ستر معنی گفت که بیدار من در حبه و مرسته است پس
سیت میخواند و ابوعلی را جواب گفتی و در حبه
سیت است و ستر معنی مکه یکم بحاجت غنی چون ستر است
نفری با ستر . و ابی القباور علی مایه نبی . و بحسب ان الله
نعم علی النبی . می متکلم در صبر آنچه بیش من آید از صبر
و غنا و مصیبت و بلا و پند است مراد از طوبی نفس بر صبر
که الله تعالی صبر را ستایش کرد کلام قدیم و بلسان بر صورت
الرحمن علم نام و حسن بن علی بن
موسی است تا کرد ابوعلی کاتب و التفتوب موسی است مشغول
و همی است برده فرستکی مصری آباد است از یحیی و تلمیذانه برفته
از دنیا وی گفته که پنجم بر راضی الله علیه و سلم بخواب دیدم مرا گفت
ما با علی می بینم ترا که دوست میانی در رویشان را و میل دارند
بصحبت ایشان که نمی چنان است یا رسول الله پس روی بمن کرد
و گفت میخواهی که ترا بکشد و رویشان و کفایت مهمات ایشان بیا
کم باز سیدم که بدست من چیزی رود که نباید یا کار پیش
آید که بدست من برین بد که تم یا رسول الله بتر عصمت و کفایت
من خاموش شدم پس از آن ویراکاری برخاست و در رویشان زد

بوی نمادند ما را و ما و با اینها و آن همه راستی است و ت
 خواسته بود که یکایک پیش ما خود ابوعلی کاتب آمد و از ما رفت
 و ترکش کرده بودی یعنی از جرم که ترا از میان درویشان ببرد
 کرد یعنی درویش و ناداشت به از انباشت و توان شیخ الاسلام
 گفت که او بخود نیک کرد اگر ابله بفرموده مسطی صلی الله علیه و سلم
 و مدد وی میکردند که غافل نباشی و از مکر و غرور دامن نشوی
 روزی یکی ازین طایفه بوی در آمد یکدینار پیش وی نهاد وی
 گفت من برای این بنشینم تا من گفت بستان که این من غم هم
 دستم حقوق شما را بستمی دستم آن عزیز این قصه را
 با شیخ ابوعلی کاتب باز گفت شیخ گفت من گمان نمی بردم که اکنون
 در دنیا کی باشد که مثل این سخن بگوید قصه خواب و براه شیخ
 بگفت گفت رحم الله اباعلی شد پری هند و بوفوق القیم محتما
 یعنی رحمت کند خدا تعالی ابوعلی را مثل او بی این خواب را
 بیند و حق سبحانه و تعالی دهد بقیام حق این خواب شیخ
 الاسلام گفت که ابوعلی مشغول از مشغول به صرف رفت زیاد است شیخ
 ابو یعقوب سوسی در بصره می گشت و از گری پدید که خانه
 و کجاست تا روزی بگوید فرو شد دکان حلاجی دید شاکری

رنگش نزد یک او رفت و خبره وی پرسید گفت ویرای
 خواب گفت آری گفت چون بوی شوی ترا خواهند گفت بر و کردار
 کرد که هر که بوی شود این گوید آنکه رفت و دست بدر حجره وی
 مان نهاد آوار آمد که درای در شد گفت بیا بنشین من را بگویم
 گوید کرد کرد ز کرد یعنی این کار همه کرد است چیزی نیست
 نکردار که آن حضور مع الله است و انش و چون شیخ ابوعلی
 را استعدادهم این معنی بود ویرای این امر کرده و چون در
 دیگران استعداد هم این معنی میافزاید از آنکه در فرمود
 شیخ الاسلام گفت که وی گفت
 اذاریت الله عز و جل و حشمت من خلفه فاعلم انه یرید ان یوصلک
 بنفسه یعنی هرگاه پیشی که حق تعالی ترا از خلق و حشمت دهد از حاضر
 سیاسی و غایب بخوبی بداند که مراد او است که ترا با خود انزل و آید
 دهد و نام وی حسن بن صالح بن خیر
 است فقیه بود شافعی جمع کرده بود میان فقه و سماع ویرا تکلیف کردند
 که فاضل القضاة شود بتو نکرد گوید علی بن عیسی وزیر منند
 بالله صاحب السید در یعنی داروغه گفت که شیخ ابوعلی خیر
 بسیار با قضاة مروی عرض کنند وی شنید و بهر آن شد چند کس

بر در خانه وی موی ساختند تا یون با بخت ج شود باز
 آید و روزی یافت بر وی نیت مد خبر بوزیر رسید گفت وزیر
 مگذارید مقصود ما آن بود که ده بداند که در مملکت ما کسی
 که فضا شرف و عرب را بر وی عرض کرد و قبول نکرد و بگفت
 ادا است از اجل نام غلام بعضی چون مرد پیزی تکیه کند بر وی
 عثم غمید قیام مد که وی غافل بود از حق و لازم این سخن اینست
 که چون غافل نبود معلق نبود و پیزی در دنیا و بخند بود چه انداخت
 اگر با عل و محک حلاوت سبحان اعتماد بغیر را محال نبود پس کلام
 شیخ الاسلام تفسیر این کلام باشد تفسیر شد از شیخ الاسلام که
 چون در این بود معلق بود
 که ویرا مسافری رسید برای سوزنی هفتاد بار و از بسیار فرستاد
 که بهیتر از این می باید و شیخ اعلی بزرگی و باری و ضعف خویش
 میرفت و دیگری آورد تا هفتاد بار سوزن نری بیاورد تا چنانکه
 او را بید سوزنی اختیار کنند آن مسافر گفت دو یکه که نیم خادم پیش
 بنویس که دل بگرفت و من از برای تجرید میگردم اگر سوزن نکر
 بیاوردی هفتاد بار نخواستم بر ساد
 از طقه را بهیست کیت وی ابو محمد است

رشاد و بیت

نیت بوزیرت از محمد حیدر پیغمبر بوده بیکار ستایع عز است و
 انما ایستادن از اصحاب ابوحنض حلاوت و جیند و ادین بود که انداند
 عجایب بغداد است از عقیقه شبلی و نگار نقش و حکایات خلاری
 و هرگز در بغداد بوده در مسجد شوشیه و آنجا بر فقه در سه عثمان و
 عشرت و فقه و در فقهی ثلث و عشرت و حوض و بر ابیاحت
 و مرده بود هر سال هزار فرسخ سفری کرد پای بره و سر بره و
 هیچ شهر پیش از ده روز نبود و کاه بودی که سه روز بودی ابراهیم
 بن موله گوید که نقش بر قندار ابراهیم بن موله بنویس طلق فان و
 انکور فرستاد و نقش را بنویستی بود سیزده ازان ساخت و میرزا
 تجرید و شمس بن موله و یوستین بن زخت و پس آن نان و لک
 حرید و ابراهیم بن موله فرستاد و وقت نان و انکوری داد و انکور
 و همانا که نقای و فقه شد بود از جهت آنکه بدیدن وی زنده بود م
 که تا با الله تعالی حلی است سیزده آن بعضی مرتبه یکدیگر معلوم گینه
 ابراهیم موله گوید که ابراهیم بن موله سارا گفت که سادامه که انب است
 با وی سخن مگویند و بروی سلام نکنند وی مدتی دراز در رف
 اقامت کرد روزی بوی رسید که گفتم با محمد بن موله بیجانی با
 این موهویدی که از حد ما بنور سید گفت محبت این من این

محمد پیرده عایی کی را گفته اند سبیل خود را و سبیل دیگران را
 از خواب در آمدم و هر چه داشتم تفرقه کردم و روی بفر آوردم
 بعد از بازده سال شنیدم که پدرم است بمشاوره رگشته و از
 خدای تعالی درخواست کرده که مرا خلاصی دهد از میراثی که بمن رسید
 بود خدای تعالی مناینه کرد که قوت کسی داد و از آن خلاص شد
 و عینیت جسم آن جوان را بر نمود می بینم و هرگز از شرمساری وی
 حالتی نداشت و خواهم شد تا بآن وقت که بخدای تعالی برسم
 از طبقه رابعه است
 گفتم و ای ابو محمد است از بزرگان پیشاپور بوده و بر اصرار حق است که
 بآن ستر قیامت صحبت داشته به حمد و تعالی و طریقت را روی
 گرفته و عالم بوده معلوم ظاهر بزرگی گفته از مشایخ که من مروری و نیم
 مشایخ هم مریدان اباد نیست که مردمان را بید نام نبرد و مردم تمامند
 مناس که مردمان خود نام مروری گفته که هر که درین کار برود و از
 فتنیت شود و هر که تضعیف در آید قوی شود یعنی بنیاد و عرش
 و اراده بلند را کید نه بدعوی و قوت و هر وی گفته که هیچ چیز نیست در
 کس که دل کب و ذل سوال و ذل رد بکشیده چه درین امور دشمن
 جانت سنگت شود و هر وی گفته که هر که لازم کرد اما درین رفتن خود

چیزی که با آن صحیح نباشد صریح گرداند از حوال خود متر آن
 زنجیری که بآن محتاج باشد و از آن جا رسیده باشد و هم
 و دانسته اگر دست شود بند زده و هم عمر بکنش که از زیارت پاد
 باشد هر آینه بر کائنات آن فتنه را که عمر بوی سر این کند **عبداللہ**
نقش شیخ الاسلام گفته که وی گفته هر که
 حق الله تعالی را در جوانی فرو گذارد و پیرا در پیری فرو گذارند و
 یاری ندهند **شیخ الاسلام**
 گفته که وی مصطفی صلی الله علیه و سلم بخواب دید که گفت یا رسول
 الله حقیقت این کار که ما در اینم چیست گفت شرم داشتن در حق تعالی
 که چون به خلق باشی از روی حالتی باشی یعنی می بیند که چون نظام
 با خلق باشی بسا صحن با حق باشی سجده و تعالی و ستر مروری
 از وی که بسا صحن نیز مشغول خلق باشی رسول صلی الله علیه و سلم
 این بگفت و بر رفت بر اثر وی برفته گفته یا رسول الله بیفرای گفت عجب
 بر خلق وقتی که با حق باشی یعنی وقتی که بساطن با حق حیا باشی
 ما مید که نظام را با خلق باشی و بایست آن بختای و محفوظ بایست آن
 را ضایع نگردای **شیخ الاسلام** گفت
 که وی گفته که مصطفی صلی الله علیه و سلم بخواب دید که گفت یا رسول الله

با کدام قوم نشسته کند با انوم که عیسای شریف یعنی د ویشان نهان
 قوم عیسای کند یعنی توانگران
 سیر از طبقه رابعه است نام وی خدای غلامی بوده به تنیات که در
 بلاد فرسنگی معروف گویند که تنیات از مصیحات از ولایت مغرب زبیل
 بافتی کس نماند که چون می یافت و میرایید و وید دیدند چون
 کبی نبود و با شرم داشت داشت فلان که نام این البیع است
 مله که یقین الکلاب یا بنی یعقوب یعنی بنی یمن
 که سابع بنو انش میگردد گفت آن سکان بعضی بعضی انش میگردد
 وی زمین و زمین بود در وقت خود یعنی مله و قصب بوده
 و مشرف باحوال خلق در سنه بیست و ربع و ثمانه بر فتنه از دنیا
 بر ایات و کرامات بسیار و ظاهر بوده صحبت د شده با ابو عبدالله
 جسد و جنید و غیر ایشان از مستایح و در طریقه توکل یکانه بود
 وی گفته که عمل خود ظاهر کند مرایی است و هر که حال خود ظاهر
 کند مدعی وقتی یکی را دید که بر آشی رفت و بر کتار دریا بود
 آن مرد را دید که بر آب میرفت گفت این چه بدعت است با خشکی آبی
 و میر و وقتی دیگر را دید که در هوا میرفت گفت بن چه بدعت است
 فرود آید و می راند آخر ماند روی رود که گامی روی گفت هیچ گفت کنون

و عیسی برین نیست توان رفت شیخ الاسلام گفت که کرامات
 غرض تادیر است و کرامات مغرور است و کرامات خرا که چه با ملک سلف
 کند سبب یعنی حقیقت کرامات است و رای آن حلیت آن رها
 و دلیل را خواست آید صوفی عارف از کرامات می است و کرامات
 کرامات شیخ الاسلام گفت که عباس بن محمد الحنفی گوید زمر و
 که ابو الحنفی بر نیای مرگت که مرگت در کردن ملک در گامی شوی
 بصرسوس و بیت المقدس چرا یکی باز نشینی و روی با او کنی
 شیخ الاسلام گفت آن کجی که بود جای کنونی شای شیخ الاسلام گفت
 که ابوصالح حد ثانی گفت نام وی هارون که در خانه ابوالخیر بنی قی
 ستم بر یارت مرگت کنون سفر کنی کنی کنتم بصرسوس گفت
 مسال یکجا نیست داری گفت نیست مگر دارم گفته الله تعالی شمار چیز
 داد حق آن بدانستید و اگر نیکو نداشتید شمار داد بادید و دریا
 هارون که ابوصالح گفت ای شیخ حج و غزای می کوپی گفت
 آن حج و غزای می کویم چرا نه وقت مفود را غنیمت گیرید و فان باز نشید
 شیخ الاسلام گفت میریدی بقی بوالفاسم حلال مردی شد از
 وی دستور میخواست که سفر می شود به گفت چرامی روی گفت آقب
 که نزد من کرد و پیوسته گفت هر دو را بنیانی که نزد من کرد

یعنی بر اخوند احسان فرماید که چیزی در موشرف نگذرد یکی
 از اصحاب ابو الخیر تنیانی گوید که روزی شیخ نشسته بود گفت میگویم
 السلام گفته ما و تنکان می گوئی گفت نه که یکی از فرزندان آدم در
 هسوامی گذشت برین سلام کرد و از جواب دادم ابو الحسن قرانی
 گوید بزیارت ابو الخیر تنیانی رفتم چون وداع وی میکردم تاداد
 محمد بیرون آمد و گفت یا ابا الحسن می دانم که با خود معلوم
 برخی داری لیکن این شیب را با خود بردار از وی بستم و در دست
 نهادم سه روز رفتم هیچ فتوی نرسید یکی از دو سبب را
 بیرون آوردم و غنودم خواستم که دیگری را بیرون آورم دیدم
 که هر دو سبب در جیب منست پس از آن سیبهای خوردم و باز
 در جیب من پیدا می شد تا موصول رسیدم بخاطر من رسید
 که این سیبها معلوم من شدند و توکل را بر من فاسد ساختند
 آنها را از جیب بیرون آوردم و بنکر دیت دیدم که در پیش خود
 در عبای چپیدن می گوید مرا سبب آورم میگردد هر دو را بوی آدم
 چون از وی برگزیدم در دل من افتاد که شیخ ابو الخیر آن سیبها
 بوی فرستاده بود برگزیده آن در پیش را طبیب کردم نیافتم یکی از
 طلابی می گوید که پیش شیخ ابنه گفته تنیانی بودم با من از بندیش حال

خود حکایت آغاز کرد از وی پرسیدم که سبب بریدن دست شما چه
 بود گفت دستی که ای کرد میبردندش مرا کمان آن شد که در خواب
 از وی کاری که سبب دست بریدن بوده واقع شده است دیگر هیچ
 گفته تا آنکه بعد از چند سال با جمعی از مشایخ بوی رسید با یکدیگر
 از مواهب و کراماتی که از حق سبحانه تعالی بایشان واقع شده بود
 سخن می گفتند تا سخن بطی ارض رسید و در آنجا هر کسی سخنی
 می گفت ابو الخیر را از آن خاطر بیت آمد گفت چندی گوید که فلان
 در یک شب بمکه می رود و فلان در یک روز من غلام حبشی می شناسم
 که روزی در جامع طرابلس نشسته بود و سر در مرغ کشید خوشتر
 حرم بخاطرش آمد در رخود گشت کاش من اکنون در حرم بودم
 چون سر از جیب مرقع را آورد خود را در حرم یافت آن جماعت در
 یکدیگر نگریدند و با یکدیگر با اشارت گفتند که این غلام حبشی
 و علت است پس یکی از جماعت کناخ کرد و گفت صاحب من پرسند
 که سبب بریدن دست شما چه بود گفت دستی که ای کرد میبردند
 گفتند مدتهاست که این میگویند بخواهم که سبب آنرا بگویم گفت
 من مردی بودم از مغرب راه سوای سفر خواست با سکنه آمدم
 دوازده سال آنجا بودم از آنجا سفر کردم دوازده سال دیگر در میان

شططا و دمیاط اقامت کردم **ص** شططا بفتح الشین المعجم والطاء
 اهدای می شد در نواحی مصر **ص** گفتند سکن در بیابانهای محمود
 آنجا می توان بود اما در میان شططا و دمیاط هیچ نوع آبادانی نیست
 چون شططا می گوی گفت بر کار خلیج دمیاط حاکم از بی ساخته
 بودم **ص** خلیج شططا و حیم حوی آیت که از دریا جدا شود
 و در آن زمان راه گذریان بسیار بود میاط فرود می آمدند چون
 شبگاه چیزی می خوردند سفرهای خود را میروند سود می افتند
 نان بار که می ریخت در آن باسکان مزاحمت میکردم و نصیب خود
 می گرفتم در تابستان قوت من این بود چون زمستان می شد
 در نواحی خانه س بردی بسیار بود **ص** بردی یک نوع بلخ است
 از زمین می کند و بیخ آنرا که تازه و سفید بودی خوردم و بچه
 از آن خشک و سبز بودی نالاختم این بود قوت من تاگاه روز
 نرسید در دادند که ای ابو لخیار تو چنان کان می بری که با خلق
 در قوتهای ایشان شریک نمی و دعوی تو کل سیکتی و حال آنکه
 در میان معلوم نشسته گفتم **ص** و سیدی و مولای سوکند بعزبت
 تو هرگز دست ما نخیز آنرا زمین رویند در آن گفتم و هیچ نخور
 چراغی با من سانی دوازده روز که شب نماز فری و سب و نذر

می کرد

می که درم بعد از آن از نسل عاجز شدم دوازده روز دیگر مریض و
 سخت می گذاردم بعد از آن از نسل عاجز شدم دوازده روز دیگر
 فرض می گذاردم بعد از آن از نسل عاجز شدم دوازده روز دیگر
 نشسته می گذاردم بعد از آن از نسل عاجز شدم دیدم که دیگر
 فرض از من قوت می شود پس پناه بخدای تعالی بردم و در سر خود
 گفتم **ص** سیدی بر من حد می فرس کرده که اراغ سوال خواهم کرد
 و روزی مرا صمان شد که من رسائی بآن روزی که صمان شده بر من
 تفصل کن و آن عسلی که سینه مرا بگیر یعنی زلفش برسد
 نگاه دارم تاگاه دیدم که در پیش من دو فرس پیدا شد و در میان
 آن چیزی و هیچ نگفت که آن چیزی چه بود و از اصحاب هم کسی نه
 پرسید پس دایم آنرا ازین شب تا شب دیگری میادتم بعد از آن
 اشارت چنان شد که بجایب شرقی باید شد بغزایب غرب
 روان شدم تا مدتی رسیدم و اتفاقا قاصد خود بود در صحن مسجد
 جامع شخصی قصه ذکر یا علی التلا و در آمدن وی در درخت
 و دو نیمه کردن وی باز و صبر کردن وی بر آن می کند در نفس خود
 گفتم **ص** سیدی ذکر علی علیه السلام مردی صابر بوده است اگر مرا
 نیز مبتلا گردانی بیداری صبر کنم پس زان روز شده با خطا که رسید

زد و سنان من مراد برد و دست که عربت تفرارم براج
 من شمشیری و سپری و حربی آوردند پس بفرز دادم
 را گویند که مسافران ترسند که کنار از انجا بد یا راه داده در آیند
 و از انگاه دارند از اختلاف غالی شمرده اشتم که از ترس حدود
 پس سوو مقام گیرم روز در پیشه که بیرون سوو بود مقام گرفته
 و شب بکار دریا می آمدم و حربه را بر زمین فرو می بردم و سپر را بآن
 بر می نهادم و محسوس می ساختم و شمشیر را بامیل می کردم و تار و
 نمازی کردم چون نماز صبح می گذاردم به پیشه بازمی گشتم بعضی از
 روزها نظری کردم چشم من بر درختی افتاد که بعضی سیوهای
 وی سرخ شده بود و بعضی سبز بود و بشتم بران نشسته بود
 وی درختش را خوش آمد عهد مرا بر من فراموش گردا میدادند
 دست بآن درخت دراز کردم و از سیوه آن چیزی گرفتم بعضی در
 دهس داشته و بعضی بود که عهد را فرایادم دادند آنچه
 در دست داشتم برینتم و آنچه در دهان بود بینداختم و با خود
 گفتم که وقت محنت و ابتلا رسید پر و حربه را در و انداختم و
 رجای بنشسته و دست در سر خود زدم هنوز نیک قرار نیافته
 بودم که حسی سواران و پیادگان گرد من در آمدند و گفتند خیز

برای رفتن تا به حل رسیدند و دیدم که امیر آن نوای سواران را
 ست و گوی سواران و پیادگان گرد بر کردوی و جماعتی از سیاه
 گرد و بیشتر قطع طریق کرده بودند پیش روی باز داشته اند چون
 پیش امیر رسیدم گفتم چه کسی گفته بنک از بندگان خدا بقی علی پس
 از آن سیاهان پرسید که ویرانی شناسید گفتند بی گفتن مترقی
 خود را نداری وی میکند پس حکم کرد که دستها و پایهای ایشان بپوش
 یک یک را پیش می آوردند از هر کدام یک دست و یک پای می بریدند
 چون فوت بمن رسید گفتند پسر آری و دست خود را دراز کن
 دراز کردم بریدند گفتند پای خود را دراز کن دراز کردم و روی
 با آسمان کردم و گفتم آله و سیدی دست کن کرد پای را چک من
 ناکه سواری که در میان ایستاده بود خود را بر زمین افکند و گفت
 چه میکند میخواهید که آسمان زمین فرو آید این فتنه مرد صالح
 و فلام مرگنت آن امیر خود را از اسب بینداخت و دست بریده را بر
 داشت و بسوید و درین آنخت و میگرفت که مرا بجل کن گفتم
 من اول ترا بجل کرده دستی بود کنای کرده بود بریدندش بعد
 از آن بگریتم و گفتم کدام معیت ازین عظیم تر که هم دست بر مید
 شد و هم آن دو فصل از دست شیخ الاسلام گشت پاری بوده

زهیر بن بکر نام وی علامه بوده و صاحب تصنیف ترویج کوبیده برتر
 کلای سر مولی در چشم نیامدی و ایشان را که ملاشقی میگفتان که
 باصل از عرب بودند شبی در خواب دیدم ازین طایفه حلقه و
 جوی جوق تا بدو که مان مرا گفتند ای پسر بکیر این همه که دیدی همه
 مولی انداز بجم در میان ایشان یک تن است از عرب شیخ الاسلام
 گفت من نیز ابوخیتر شام ازین طایفه همه مولی بودند سید
 جهان و چندی را نام برد ابو الحیة تنیانی و ابو الحیة عسقلانی و ابو
 خیتر ماک و ابوخیتر حبشی پس ابوخیتر است
 شیخ عمو و شیخ عباس بدیدار وی فخری
 کردند وی بکه مجاور بوده وقتی شخصی در مسجد حرام آمد و گفت
 کجاست آنان که جوان مردان می گویند پس سارت بصوفیان
 کرد و بر سبیل حقارت گفت جوانمزدان ایشان اند ساعتی گذشت
 شیخ ابوخیتر حبشی می آمد با هیبت و خشم تمام زردی بر روی وی
 پدید آمد آن سخن را که آن شخص گفته بود دانست و پرسید که کیست
 آن که میگوید کجا اند جوانمزدان جوان مردی مایه نا جوانمزد بید
 و گویند که وی هاست که قبر وی در ارقه است نام وی قتل بود
 و رفت وی طاوس خرمین و کیت وی ابوخیتر و اصح آنست که وی

ابوخیتر

طاوس خرمین است نام وی آقاف بن عبد الله مسعودی در حرم
 شافعیان است در آن تاریخ که در حرم مذکور است غلامی بود حبشی
 مر بعضی خوابگان حرمیان را و در آن بندگی نیز بندگی حصول حق
 سجاده استغفار تمام داشت همواره خوابده وی می گفت ازین چیزی
 خوابده وی هیچ نمیخواست و روی بر وی خدح بسیار کرد گفت اگر خواب
 مرا خاصه ابو حاتم از او کن خواب کن من چندین سال است که ترا آزاد
 کرده ام و بحقیقت تو خوابده بودی و من بندک پر خوابده خود را
 و دایع کرد و روی ببغداد آورد بقصد زیارت یکی از مشایخ چون
 به سجده رسید آن شیخ مشرف بر ویست بود چون سلام کرد و گفت علیک
 السلام یا ابوخیتر مستحق بودیم و ترا العزیز شریفه که در حجاب آن
 مشرف خواهی شد و ویرا وصیت عبادت حرمین شریفین زاده
 غالی شرفا کرد و گفت مقصود تو آنجا حاصل خواهد شد ششت سال
 عبادت حرمین کرد هرگز از هیچکس هیچ چیز طلب نکرد وی گفت
 که سقت با حق و مدینه عبادت کردم و سختی بیار کیند
 هرگاه خواستم که از کسی سوال کنم هاتو آواز دادی که شرم غم ری
 که روی که آن سجدت مایکینی آنرا پیش غیر ما خوا کرد ای گفته اند
 که هرگاه که بر وضو مقدمه مصطفویه علی ساکنا الصلوة والسلام

در آمدی را که از آن علی بن ابی طالب حواشی سدی که در میان
 السلام با صاحب از این وی کند الحاکم بر یوحیی بن نفی خدمت
 از حاکم بن ابی یونس بن ابی حمزه علی حدیث از این است استقامت
 یعنی آید مدانگی است که لازم دارد بر خود خدمت آزاده مردان و چون
 مردانگی است که نباید از جانب خویش بر هیچکس نسی را و نبیند خود را
 مستغنی از هیچکس و هم در گفت که بر تخریبات احزاب است و بواسطه
 بود ایشان در سه ثلث و ثمانین و تلمیذ بر نه از دین
 بغداد آمد و چندگاه اقامت کرد و ما
 شیخ صاحب داشت و از این یکی از دیر همدارفت و متاصل شد
 و هماغاه وفات کرد
 بر قدم نوکل قطع کرد توفی بعد العشر و التثانی

میرزا میرزا محمد کریم

از طبقه را به است
 کنیت وی ابواسحاق است شیخ جلیل بود یعنی کوهستان همدان
 در وقت خویش و از اهلان بود در و قوی که خلق از آن عاجز
 از اصحاب ابو عبد الله مغرب و ابراهیم خواص است از عبد الله منازل
 پرسیدند که در وی چگونه گفت ابراهیم حله به علی بن ابی طالب
 از ادب و ادب است یعنی ابراهیم حقی است خدای را بر فقر و

ادب

دین و معاد که لازم کنند ایشان در سه سب و ثلث و
 تلمیذ بر نه از دین ساری گفته هر که حرمت شیخ بکار ندارد بدو
 مدرو و که از همدی بر فرغ کرمان سود و آن نصیحت که در دوم و
 گفته که چون در پیش گوید که غلیان من مایه که در وی سکاکی می
 در صحبت باید که تاملک نباشد زیرا که عقد صحبت مقتضی اتحاد
 و در یکدیگر کم شدن و اضافت چیزی بخود مقتضی تمایز است و
 عدم اتحاد و هم وی گفته که پدید مراد و صیت کرد که مسلم بی سوز
 در بای آداب ظاهری و در واپس گیر از برای آداب باطن و
 بود باشد از آن که ترا چیزی زحمتی مقال مشغول کرده اند که گفتند
 که کسی زود روز بگذرد اندر دولت آن یاب که در وی بوی آید
 شیخ الاسلام گفت که خواب
 ابو زید مغربی فقیه خراسانی می شد مکرمان شاهان رسید
 ابراهیم شیخان را التماس یافت آن سال در بغداد است و صحبت وی
 لازم گرفت عمارت دل جو در وین آن سبج کرد چون حواجا بود
 از دین برفت آن روز بازان صبیح بود بیرون نتوانستد برود
 در خانه فر کردند بجا این که باز بیرون برند چون خواستد
 که بیرون رفت در در کور نبود شیخ الاسلام گفت که آن ولایت

از نشانه بود که از آن پیر و صحبت وی پند بود

از طبقه رابعه شکیست وی بواسطه
از کلمات صحیحه است و فیتان ایشان یعقوب جوهره از باب و عده
جلا و ابراهیم مختار رقی صحبت داشته در سنه استی و ارجین و
شما نیز بفرقه از دنیا برادر وی ابوالحسن علی بن احمد و برادر از وفات
وی خواب دید گفت مرا وصیتی کن گفت طیب بالقلوب و الذلال
ان ملوکک یعقوب لازم که قنق و قناعت و ذل و خواری را تمام کن
که ملاقات کنی به پرو و رد کار خود یعنی تا وقت میرون و هم وی کنه
حقیقه القرآن لا یستغنی العبد بقی سوی حق سبحانه یعنی حقیقت
فتر آنست که هیچ چیز خود را ندارد مگر بخیر سبحانه یعقوب و هم وی
گفت که عجب می آید مرا از کسی که بشناخت که ویرا راهیست بخدا رسد
ویرحمت زندگانی کند یا غیر و حال آنکه خدا تعالی میگوید و انشوا
الی ربکم و اسلموا له یعنی باز گردید از خلق به پروردگار خویش
و متقادی شوید نه متفاد نفس و طبع و هم به اعمام حق گوید
کس در ابتدا یا مر خود فسد زیادت مسلم معری کردم چون
بمجد و در آمدن اصم کرد و الحمد را چند جا صاحب خواند با خود
گفتم که هیچ ضایع شدن شب نخواهد بود در روزی که بقصد طاعت

خاستم تا بگردانم فوات روم شهری بر راه خسته بود بان گفتم د بگری
بر اثر من می آمد عجز فرمودندم بانک برگزیده مسلم از صومعه
بیرون آمد چون شیران ویرندیدند تواضع کردند و بی
کوشش میل بگرفت و بمالید و گفتی سکان خدان عزه جل گفتند
م شمار که با هم ما نان من کار یکبار رسید نگاه مرا گشت یا ابا احد
شمار است کردن ظاهر مستغول است دید تا رخلق می بنویسد و
ما بر است کردن باطن تا خلق را می می بنویسد **نجمی**
مکرم و سکون یا آخر حروفم از زمین گل بوده پیری
برون و با سکه بوده این طایفه را وقت صانع داشته شیخ ابوالانوار
اصطری گوید که ابراهیم کلبی بمزد ده خود مبتدا شد و بر آری
کرد بوی مشعوف شد چنانکه از بیقراری در دوستی و بی از نزدیک
وی بر نتوانست خواست و قتی با خود گفت که این چیست که من درانم
اگر من باین حال آخرت روم من که باشم بشب رخا و غل کرد
و غل از گدازید کرد و بزارید و گفتا آئی توان اولی که بودی دل مرکن
حال اول مازده در ساعت زن را تب گرفت و روز سه و بر رفت
ابراهیم و برادر کرد با سرافت خود ستر پی بر من و سر بر من
ببادید در آمد **یشتان رحمة الله تعالی شیخ الاسلام**

گشت که شیخ محمد مصاب در مقام مراکت که آن وقت که درین دیار
 اهل کلام پیدا آمدند من از آن رنج می بردم بحاسته و دینج را می دید
 دهشتی رفته که از وی سپهر سمیع از مذهب و سخن ایشان چون
 بیش وی رسیدم مسود با وی از آن چیزی نگفتم بودم مراکت محمد
 بار کرد و معرفه احد غیر الله را از الله کسی نشناسد سخن ذالون
 است که الله فی ذات الله جسم یعنی ندیده ام رنگ و مزاجی
 پیدا شدن صورتش غیر مطرب و ذاکت چه ذات وی همان قدر قوت مند
 صورت میبرد شیخ الاسلام گفت که او را نتوان شناخت جز با شیخ
 و چون این امر آن دست یاشی او را با و بشاخن با همی شناخت
 بقدری و قشای نه دینی و وحیدین بعقل مجتهد او را ستون
 شناخت عقل خلوه است بر هم چون خودی دلان کند هر که در روز
 و بانو سخن گوید بپایر که او خود گوید و عقل و قیاس خود میداند
 که ایمان جمع است نه عقلی شیخ الاسلام
 گفت که در کت که آنچه گوش در یابد علم است و آنچه فهم در یابد کت
 بعضی آنچه نفوس فکر در یابد حکمت و آنچه با و دینوی و با و در
 یای حیانت یعنی بدوق در یابی
 مشوبه ساز کینه و با و عقل است و مشایخ نشا بوز است

ابو حفص را دیده و با هم ابو نعیم حبیرون صاحب دشته و برادر
 ضووت شانی بوده است عظیم نام وی ابراهیم بن محمد بن سعید
 اما از صورت بنکوی وی و خوش خلقی و دانایان و به لقب کرده
 وی از طقه و انجنا
 از کبرستان خجیل است و از نثری صادق با عبدالله حنر زحمت
 داشته بود و با بر کفر از وی نیز در صریقت خود یکا نه مشایخ بود
 استاد عباس شاعر است شیخ الاسلام گفت که وی شب را به بخش
 کرده بود سیکه غز کردی و سپی قرآن خواندی و سبکی مناجات
 کردی بر خودی زار بد و این می گفت قد اعلم حیه الموسوی
 فلا طیب کما لا کراهی غیر نجیب الی ذی شفیقه و بغیر ذی
 و غزایانی یعنی بگزید ما را محبت حکری مرا و هیچ طیبی و فاسو
 نکردی نیست برای علاج من مگر محبوی که شیفه وی شدنم که افزون
 و غزایانی من نزد باب است و علاج من از دست حضرت مولانا رومی
 در چنین فرموده است بگزید ما را عشقت حکم کباب ما را نه
 حبیبی می تواند نه فو نکر این دوا را مگر آنکه و لم یمن بحال حال
 فرازش که همود و انو اند که کنی کدارا و یکنه العارف من
 جعفر طیب مولاه و جند ثقیل یعنی عارف انگه است که وی با و

بود و تن وی با خلق دین نظم ترجمه است از درون شواکت
 و از برون پیکانوش ایچنین زیباروش کمی بود اندر جهان
 هم و هموی گفت من صحبت اعدا داش علی شرط السلامه و الصمیمه اده
 ذلك لا اله الا الله فليف من صحبت من علی غیر شرط السلامه یعنی نکه
 با جهنم و ساده رویان دارد بشرط سلامت از خدا و نیکوای
 صحبت وی مودی شود سیلا و مصیبت و چون صحبت با طایفه
 بشرط عنت مفضی شود سیلا پس چگونه بود حال کی که صحبت وی
 با ایشان باعث سلامت نبود و هموت که باید که نصیب
 در دنیا برای اعتبار باشد و اعتدال از وجود وی و توابع و
 ماحول واجب بقی شأنه وسیع بود روی بر خدا صرار و ترک
 نوزاد بر سیل اختیار از وی رسیدند که فقیر کیست گفت فقیر آنکه
 ما و حاجتش نباشد شیخ الاسلام گفت از آن با و حاجتش نباشد که
 حاجتش بر ما باشد و چون عبارتیت منقول ازین طایفه که الفقیر
 محتاج است لله و هر کس بسبب مشورت خود بیانی خود کرده شیخ اسلام
 درین مقام بیانی کرده که فقیر محتاج بوی نیست در آنکه چیزی گیرد
 از وی بلکه احتیاج و طلب و بیشتر ذات اوست **مراد ابوالمحسن**
 از طبقه اعدا است ما ابو سعید خراز صحبت داشته و نسبت

بوی

حوق در سنگ در تیر رفت از دنیا یعنی در بیابان ابوستان
 مغرب گوید که ابوعلی کاتب گفتی که وقتا ابوالمحسن بنان در وجود
 روض بود ابو سعید خراز برای وی دست می زد ابوالمحسن بنان
 گوید که همه خلق در بادیه قشرباشند و من بر کنار نیل و هموی گوید
 که بزرگ ندارد قدره وستان الله تعالی با بزرگ قدری بنزدیک
 وی از طبقه رابعه
 نام و علی بن هنلا القزنی است از کبار مشایخ فاضل است و علمای
 پیشان صحبت داشته با جعفر حداد و بزرگتر از وی چون عمر بن
 عثمان و چند و طبقه ایشان وی گفته هر که احداث قالی بر دیا ط
 قریب بود جای دهد ویرا راضی و خشنود دارد هر چه بردی گذارد
 زیرا که بر دیا ط قریب بی رضایی و ناخشنودی نباشد بلکه نشان
 بر دیا ط قریب موقوف بر رضا بنده و هموی گفته حسن مخلوق
 بالله تعالی ترک شکایت است و با امرهای وی اندک بنشاط او و ط
 نفس بآن قیام نمایی و با خلق بینگوادی و بردباری و هموی گفته
 اجتهادان انقار و باب سیدک بحال فانه منحا الکلم فادق تلك
 التلا لیری بعد ما فرا و اما مقاسا یعنی کوشش کن که از مدی
 خانه خواجه مودع و بعد در سنیقی ریرا که وی بنام منتهی به تنگی

این سناده و در فساد جهل این ویرا قریب و معانی خود حد بود
 و قال کنت من کونتی افر الهم ثم کونتی قانت المنتر یعنی
 پیش از این اگر اندویش می رسید بایشان می گفتم اکنون که اندوه
 من از ایشان می رسد کجا گیرم هر گاه می رسیدی بن پیش
 رفیق بی یار و یار و بهیچ غم خودت اکنون که بمن می رسد از یاد اله پیش
 که روم هر دوای دل زبش شیخ ابو عبد الله خیف گفته که شیخ ابو
 الحسن هند با جمعی در شیراز در دعوتی بود و من در سفر بودم
 گفته بود که نصیب ابو عبد الله بگذارد مید جماعت عذای گفته بودند
 دیگر باده گفته بر حلقه نصیب وی بگذارد بگذارد اشتد اتفاقا من
 رسیدم در آمد و سلام کردم ابو الحسن هند برخاست و جماعت
 در زیر بغل گرفت وی گفت و می گفت قلوب المؤمنین لا تکذب
 دل های مومنان دروغ نگو بگو بگو من گفتم هیچ خوبی ندارید
 کس که نه ام آنچه گفته بود ندانند
 کیت وی ابو الحسن است و نام وی علی ویرا از ان ابو الادیان گفتند
 که در عمر دینها مناظره کردی و مخالفان از اینکستی وی بصری است
 در ایام جیند بوده و با ابو سعید خراسانی صحبت داشته عالم بوده و متا
 لسان ویرا غامی بود احمد نام وی گفته که در رحمت ابو ادیان

و سیان محبوبی بخنی سیکذاشت ابو ادیان گفت که آتش باذن
 خدای تعالی کار میکند و محبوبی گفت نه چنین است که بصبیح مورد
 کار میکند و اگر چنانچه بهنایی که آتش بفرسان خدای تعالی کار میکند
 بدین تقدیر ایم اتفاق بران کردند که آتش بفرزند و ابو ادیان
 در میان آتش رود همین بسیار جمع کردند و آتش عظیم برافروختند
 و مردم بسیار حاضر آمدند چون همین مقام بسوخت اخگرها را
 زدوی زمین پهن کردند ابو ادیان سجاده انداخته بود و نماز
 میکرد چون سلام داد برخاست و بر بالای اخگرها رفت چون باختر
 رسید روی با محبوبی کرد و گفت این کنایه است یا نبوتی می گوید
 چون این سخن بگفت روی در هم کشید و محبوبی مسلمان شد و چون
 آنکه مقداری از پای وی سوخت کشت بنابر غفلتی که طاری شد
 بسبب اشتغال بچرخ چرخ نامشروع و خروج از احکام طبیعت بسبب
 زهوا و تمام است از غیر خود سجاده و همه گفت چون بر سر آتش رفتم
 غایب بودم احمد گوید چون رسید آمد ویری مالیده در زیر
 مکتب پای وی آمد دیدم متلاطمی گفتم شیخا این چیست گفت
 چون بر سر آتش می رفتم غایب بودم چون آخر رسیدم حاضر گفتم
 و آن سخن بگفته و اگر این حضور در میان آتش بودی بسوختی

شیخ الاسلام گفت که هرگاه که وی هیچ رفی و خاند خود لیلی زد
و ارام حرام رفتی و قتی ازج مار آمد و زود لیک زد و گرفت
گفتند که سدی مکن اکنون باز آمدی باز لیک می زنی گفت
یت باز لیک نه چرامی نم که لیلی و لیلی نم یکفته بر نیامد که از دنیا
برفت

نسبت که در کلام فرس می باشد از صفة رابعه است از کبار
مشایخ نبوده از اصحاب ابوعثمان حیه ی محفوظ گوید
که وی امام اهل معرفت و ی از فاضل ابوعثمان آمدی
پرسیدن سبیل از وی و در راه آب و نان نخوردی و خواب
نکردی و بر صهارت رفتی و چون صهارت بشکستی رفتی تا طهارت
نکردی شیخ الاسلام گفت اگر با ابوعثمان رفتی و او بودی طعام
خوردن و بی طهارت رفتن اما او نه با ابوعثمان میرفت مقصود
وی جویری دیگر بود وی گفت هر که با اختیار و خواست خود اظهار
کرامت میکند وی مدعی است و هر که بخواست وی بروی
کرامتی ظاهر میشود وی و ی است و هم وی گفته چون دوست ندان
کسی را که مرکز از بر و احسان وی میگذرد العین خالی بختی و چون
دعوی محبت کسی کن که با کمال فذ العین در مقام موافقت وی نباشی

و هم وی گفته هر که با غیر الله تعالی آم کسیرد الله تعالی را فرو گذارد
و هر که با الله تعالی آم کسیرد طریق آرام باد بیکر آن را بروی بسپرد
از صفة خامسه است نام وی احمد بن
محمد است بصری الاصل است بمکه ساکن شده بود عالم بوده و فقیه
ویرا برای این طایفه تقنین فرای بسیار است با جید صحبت داشته
و با عمرو بن عثمان و ابوالحسن بن زری و حسن مسوی و ابوعمر
حشار و ابوالفتح خال قریبیت بطیقه چهارم در سنه اربعین او
احدی و اربعین و ثلثه برفت از دنیا در وقت خود شیخ حرم
بود شیخ الاسلام گفت که ویرا جزو بیت در نگشای بوحید سخت
نیکو در اینجا گفته لا یكون قریباً لا وثمة مسافة نزدیک نگویند نامش
نبود شیخ الاسلام گفت در قریب دو کانتی است که یک بدیهی
نزدیک بود پس چون بگری قریب بعد باشد تصوف بکانتی
وی کف الا تصوف کله ترك الفضول و المعرفة کما الاعتراف بالجهل
یعنی تصوف همگی وی ترك زیادت است و ماسوی زیادت
است و ماسوی معرفت همگی وی اعتراف بنبادانی یعنی بزد
یافت نکر ویرا نمی توان شناخت و عه وی گفته و بکون الشرق
الا الی غایب یعنی نمی باشد شوق بگریزی که حاصل نیست

در آنکه شوق میلالت پیدا شدن چیز است و این معنی محبت با معبود
 وجود گیرد و نسبت با موجود صورت نهند اما آنکه در زمان حضور
 محبوب شخص را شوق باقیست آن شور حضور نیست بلکه شوق
 بقا حضور محبت در آنکه آید و این معنی حاله الشوق معدوم است
 شیخ الاسلام گفته اند و در طایبی را گفتند که نوشتن شوق گفتن من نه دادم
 عیب شوق بود دوست من حاضر است و هم این امر را گفت است که
 الله تعالی بعضی از اهل قلوب خود را با دشمنان داده تا با آن بر
 دوستان وی تعطف نمکنند و با آن سبب دوستان وی می آسایند
 از طبع خامه ست نام وی محمد بن
 ابراهیم است و گفته اند نام وی ابراهیم است بنیادوری لاصلا
 صحبت داشته با ابو عثمان حیری و بنیاد و دریم و خواص گویند
 که چهل سال در مکه محبوس بوده در حرم بول نکرده و موی نمیدار خفته
 تقطیم حرم را و نزدیک بیست و پنج کذارد بود ابو عمر و بنیاد
 که یکمکه بودم و مشایخ وقت چون کنانی و ابوالخسین مزین پیر
 و صغیر و غیر ایشان از مشایخ حلف میزدند و صدر همه ابو عمر و
 زجاج بود و چون سخن رفتی وی حکم کردی و بوی حواله کردی
 پس سه گفتی که من سی سال از راهی چند بدست خود پاک کرده ام

و بان خف می کرد در سینه شمان و از جلیق و قلنامه بر من زد دنیا
 وی که لان نقص من البشیرة تنی احب الی من ان امش علی الماء
 یعنی که از وجود بشریت من چیزی که شود و دست از آن دارم
 که را آب روم و همی گفته که در من برود و از وی بچاه دنیا میرد
 بمن برسد بقصد حج میروم آمدم چون به بل رسیدم مرخص
 بشتر آمد و گفت با خود چه داری با خود گفته هیچ بهتر از رستنی نیست
 گفته بچاه دنیا رفت بمن ده هیای از بوی دادم اگر بیشتر همچنان
 یافت که گفته بودم گفت بدستان که راستی تو مرا بگفت پس از مرگ خود
 فرود آمد که سوار شو گفتم نمیخواهم گفت چاره نیست و الحاح بیاد
 کرد سوار شدم گفت من هم بر اثر نوی آیم سال آیند بمن رسید در
 مکه و با من می بود تا از دنیا رفت گویند که در موسم حج غمی پشتری
 آمد که برات من بده که بچ گذارم و یاران مؤمن را بشنودشان داده اند
 که برایش از بوستانم شیخ سلامت صدر و سادگی ویر دید
 داشت که یاران بوی مزاج کرده اند بمن اشدت کرد و گفت
 لشکار و بگوی یا رب اعطنی البراءة پروردگار بدست مرا برات
 ساعتی بر نیامد که آن غمی یاد گشت و بدست وی کاغذی و سه
 خط بر آن نوشته که فی الله الرحمن الرحیم انی شیعیه هکذا

فلان بن فلان من الناس

گفت وی بواسطه حق است والد ابو عمر در حاجت است و میرا
در تاریخ مشایخ آورده اند از کبار اصحاب ابو حفص است و در طریق
سلامت و خلاص صاحب مذهب از وی حکایت کنند که گفته است
فی مناقب المنس علی و امی از وفات برکات و قد ساعدت فقیه مرقی حلقه
لما لکنی نذرا لها الی سنین یعنی هیت در مخالفت نفس بودن
خیر بسیار است و یکفایت مساعدت کردم نفس خود را در یک کام
اکنون سالها شد که باز یافت آن نمیتوانم کرد همانا که مریدان تذکر
از آن کام است نفس آن کام چه تذکر وی ممکن نیست که
بگذشتن آن وقت انقضای آن برود و بوجود وقت دیگر محقق
کرد

از طبقه خامه است گیت وی ابو محمد است بغدادی و خلد
صالحی است از بغداد وی حسیه ناف بود شاگرد جید و ابراهیم
خواص است و بانوری و دریم و همون و حبر پری صحبت داشت
بود و با عیر ایشان از مشایخ وقت و عالم بوده بعلم این طایفه
و صاحب جمع گفت و تواریخ و حکایات و سیر مشایخ بوده وی گفته
که دوست ویران دارم از آن مشایخ و در هر روز پیر ششم ازین مشایخ

و گفته

و یک گشته که ابی عراق سه چیز است شطح تبلی و کثرت تش
و حکایت من وی پیر شیخ ابو العباس نه او ندی است به بغداد میر
در سنه ثمان و اربعین و ثمانی و قبری و نبوت زیات نزد یک
سری سقطی و حیدر شیخ اسامه گفت که من یکت دساره که و سیر
دید بود و از وی حدیث داشت قاضی ابو منصور مروی ویرا به
بغداد دینا بود وی گفته که التوا حققت را من و غصه حرمه للمین
یعنی جوایز دی حقیر داشت نفس خود را است و بزرگ داشت
حیث مدان و هم وی گفته که شیه المذنبان الیه قبله ما
العمل و الیها مذهب یعنی عالی است باش که می پیوستند مردان و
یکال مذکور است علمت با اعتبار متعلق هم نشات بر غایت است که
که مدت وی بخیر سجاانده متعلق بود بغیر وی متعلق بود و هم
وی گفته که در بیضا متعلق بود دیدم که مردی هر روز خود را در
عبادت پیماید بود ماکه برخواست و روی آسمان کرد و گفت کدم
رد و سفر می داری آنکه دو غبار و بلوده دهی یا آنکه این قدر بسای
خانه ترا در هم شکم پر بجای خود برکشت و بخت من ما خود گفته
یا این دوستان زیات یا از اولیا الله است در میان آن که من در فکر
کار وی بودم دیدم که شخصی در آمد و بای روی بنشست و

و او را فرستادند در وقت
دید آمد و صحبت کرد و رفت
و او را فرستادند در وقت

صحبت داشته و اسبابی در سایل سخن گفت بود و همون عالم مشایخ
 و قد بعدوم لنومید و علوم المعاملات و احسنه طریقه فی السوء و
 المختبر بد و کان خلتا دینا شمره لکن قدر مانت سه ثمان را و عین
 و تلمذانه یعنی وی دنا ترین مشایخ و قد خود بوده بعلم توحید
 و بعلم معامل باخلق و باحق و ارا حسن مشایخ بوده در طریق جلالی و
 و تخرید از استقلال صوری و صاحب خلق شدین و شمره قدر
 بوده در سایل بسیار و شمره برفت از پیشکش بوده و بیست
 نشسته و طریقه صوفیان نکوداشته و سفرهای نیکو کرده و بت
 که عید کرده بود که هرگاه مرا اختلاف اندجیری بدم بدزدی که
 آن از خلقت در لقمه یا اندیشه راست و قیام بادی بود و پرا
 احکام فت و تنه بود زار زبای بیرون کرد و بر مغفیان اند
 ما هر که برسد بر رد و فاکردن عهد را و پرا رسیدند که تصوف
 احیت کنند هم و حقیقه قد کان قبل حقیقه و لا اسم معنی
 قسوف آنون وجودی ندارد مگر وجود لفظی و بشر زین وجودی
 ندشته مگر وجود حقیقی ابو عثمان مغربی گوید که زوی پریمند
 که طریقه کیت کت خفیه ذائقه و اخلاقه و افکاره و شمایل
 سرنگند کت طریقه کیت که گران نبود بر مردم و بلکه خود بر

دارونه بحسب اند و بحسب شمایل و اخلاق و نه بحسب ظاهر
 او بیکر از بی گوید سید که بوالحسن فوشخی می گفت که مردم
 سه گون اند و لیا که اهل ایشان بهتر از ظاهر ایشان و علما
 که ظاهر و باطن ایشان برابر است و جمال که ظاهر ایشان بهتر است
 و باطن ایشان خود انصاف می دهند و از دیگران انصاف می
 طلبند و من و من که لیس فی الدنیا یعنی هیچ من محب سبب و غرض
 یعنی نیست چیزی در دنیا رست و رددوستی که دوستی و
 منی رست و غرضی بود که از جهت مناسبت ذات و اخلاق بود
 چون بحسب انشاء زمان که جو منکسوف بر خود می شنند
 از صفت
 خامه است کیت وی ابو الحیان اساز اهل تیرار است با بجان
 بوده و بر بتر آنجا است عالم بوده باصول یعنی حقیقت و ویرا
 در علوم حقایق زبانی است نیکو شاکر و شکی نیست و با جعفر
 حله صحبت داشته و شبلی قدر وی نزدیک می داشت استاد ابو عبد
 خفیه است و میان ایشان معاوضات یعنی مکاتبات در
 مایل بسیار در سه نکت و حمین و ثلث مانه بر من از منهادن
 سال که شیخ ابو علی کاتب رفته و شیخ او را در طبری ویرا عمل کرده

وی گفته اند ز دست که او یا خود پرسی که اگر کسی دسی و درجه کای
 زبیر که شاید اظهار را مناسب ملاقات و این کس موجب دردی
 شده باشد از وی پرسیدند که مصوفی چیست گفت وفا به عهد
 آفت که هر چه بر دل گذشت که برای او بکشی آن بکشی و قی عیاری
 با صوفی گفت مرقیاع ما و شما آفت که هر چه ما بگویم بکنیم و شما هر چه
 بر دل گذرد بگوید شیخ الاسلام گفت که مشایخ گفته اند که پیشین خاص
 که بر دل گذرد از حق بود شیخ انا الحسن جهمم مدانی گوید که بنده
 از جای گفته که الله تعالی معرفت خود چیزی سبزه دهان زندگان
 خود و آن سبزه موجب آن معالک نکند الله تعالی آنرا از وی باریستا
 و بوی بگذارد و عجب ناله فرود با وی بآن حساب کند اما زیاده
 با نیکو و در زیادت و در بنده شیخ الاسلام گفت هر که نه در
 زیادت در نقصان است و این صعب است ایستقامت را و هم بنده
 گفته من لم یزک الکلم سما فی جنب الحق لا یحصل له الکلم حقیقه و هو
 الحق سبحانه یعنی کسی که همه را باز نکند از محبت ظاهر و باطن
 که حق سبحانه است بحسب حقیقت حاصل گردد این حکم بنیت ثبات
 نگذاشته که اشتغال ظاهری ایشان را مانع آید از شغل باطنی
 شایع بضم سین و فتح

شیخ الاسلام گفت
 و ما سید

ام محبت مسوویت دلیله که قیده است مشهور است یل عرب
 از صفت حاکمه است نام وی اسمعیل بن محمد بن احمد است
 عبد شیخ ابو سید الحسن السلی جانب مدوری زکات صاحب بنو
 حیدر است و خزن کی ایشان که بر فزاید بوقی سه ست و خمس و
 ستی و عثمان اجینه ردید بود و از یکبار مشایخ وقت خود بود و بر
 صدیقی خاص بود از نلبین حال و نگاه داشت وقت و عهد با فراوان
 داشت و فقه بود و روزی بو عثمان از برای خرج بعضی از فقره مسلمانان
 چیزی صلیب میبکس میبرد ابو عثمان متنت دیت چنانچه در
 مجلس یکبار چو شب درآمد و بعد از نماز خفت کینه و هزار
 در آمد و آنجا بنی ابو عثمان آورد و گفت این وجه را در آنچه میخواهید
 صرف نمایند ابو عثمان حرم شد و ویرا دعای خیر کرد چون نامزد شد
 و ابو عثمان مجلس نشست گفت ای مردمان ما با ابو عمر بسیار میداد
 شدیم که در شب دو هزار درم بجهت فقر مسلمانان آورد جزا الله خیر الله
 عمر و میان مردم برخاست و بر رخ گفت آن را ما میدرس بود و
 وی بآن راضی نیست آنرا بمن مارد میداد بوی باردم ابو عثمان بمن
 نه آن کینه را آوردند و بوی دادند چون شب درآمد آنرا بمن
 ابو عثمان برد و گفت چه شود که این را چنان مافی کند که غیر ما کسی

اوصفت بگویند و حرکت زب سکوت بلغم کلام یعنی بسا
 خاموشی که قنات رویه ایت از ناخیز سخن و هم وی گفتن کرم
 علیه فنه مان علیه دینه یعنی کسی که نفس وی بروج گری بودی
 دین وی بروجی خار بود و ذلیل و لازم این عنایت که هر که این
 وی بروجی گری بودش و وی خار بود و ذلیل و هم وی گفتن زبیه
 الاحسان خیر من الاحسان یعنی ترتیب احسان کردن باید
 ناکردن و منت نهادن بلکه منت پذیرفتن بهترین است از احسان
 ستانفت و از وی رسیدند که آن چیست که سبک و از آن چار
 نیست گفتند زنده العبودین علی الله و در المرفقه یعنی آنچه
 سبک و از آن جاره نیست لازم گرفتن سبکیت بصریق منت
 و دوام پاسبانی دل کردن که غیر خطور نکند و هم وی گفت الاشر
 بغیر الله تعالی و خیره یعنی آرام بغیر حق سبحانه و تعالی
 از حق تعالی شانه

از طبقه خامه است کیت وی ابو محمد است با سلسله از وی بوده و
 و بنشاد بزرگ شد ماجیند و ابو عثمان و محمد بن الفضل و رویم
 و سمون و بوعلی جو زجای محمد حامد و غیر ایشان از مشایخ قومه
 صحبت داشته و از کبار اصحاب ابو عثمان بود و ابو عثمان و بزرگ

می داشت و بر باضامات عجیب است عام بوده معلوم این طایفه
 و حدیث است و فقه بود در ثلث و حمیه و ثلثا از بروت
 ز دنیا وی گفته که عارف ناپرسد الله تعالی را بر موافقت خلق
 که وی کار کند بود بر موافقت خالق و امر وی و هم وی گفته
 که معرفت حجاب بدر میان بند و الله تعالی و هم وی گفته
 که بسیار است که محبوب گردانند از الله تعالی و هم وی گفته که
 و منت حلی را ندکی معرفت زاید

و نام وی علی بن محمد الیروانی است استاد ابوالمحسین الیروانی
 صغیر است از سیروان مغرب بوده است بزرگ بوده و بد میانه است
 شیخ ابو سعید مالینی آورده در ربیعین که ابوالمحسین سیروانی
 کبیر گوید که سید عبدالله شافعی گوید کل من لم یکن محرکه
 و سکونه امام مقتدری به فی ظاهره ثم یرجع الی باطنه فقطع
 به یعنی کسی که نباشد و برادر حرکت و سکون که از وی صادر
 می گردد پیشوایی که در ظاهر هر وی اقتدار کند عبد از آن متحقق
 باحوال باطنی وی گردد نگس رسد بمنزل و هم وی گوید از منا
 فوق المواقفه مع ساید و من الغیب یعنی خشنودی با آنچه از
 غیب ظاهر شود بلند تر است از موافقت با آنچه از غیب ظاهر شود

چه وقت توان که بقیع ورج بود و خشتندی بارخ بسود و
هم وی کوید از خواص طلب و صبت کردم خواص گفت الزم الف
فما یخبر یقیم یعنی لازم کبر صحبت فقیران را زیرا که خبر و خبر
در صحبت ایشان **نام وی علی بن عثمان بن ضر قرائی است و قراوند هیت هم گویند که وی تبار**
بوده شاکر دابولخیر تینیانی و ابوالحسن الصایع الدینوری
صد و ده سال عمر وی بوده در سنه ثمانین و ثلثمائة بر فندان دنیا
شیخ الاسلام گفته که قرائی یگانه دنیا و بی نظیر بود در وقت خود
و من جاد الطیر و خاطر الوقت بود باعام متی بود و باحاضر عالم
و در خود موجد بود و نشان وجود خود کم یعنی از وی نشان خود
نماند بود شیخ الاسلام باخر عمرده تن از مشایخ مناخرین اینجا
کرده بود شیخ ابوالخیر بتیلی و قرائی و حصاری و علی میندر
صوفی و نصرا بادی و سیروانی صغیر و فقاوندی و قضا
و خرقانی و طالق و یکنفت این ها جدا اند و قتی قرائی در
کشتی احتساب کرده است و پای او بیستند و در آب انداختند
چون وقت غارت شد و برادر صفی او دیدند جامه وی تر نشاند
شیخ الاسلام گفت که سید السادات قرائی گویند که چون ترجمه می

دهند خلاف شریعت واجب بود که بیهان داری یعنی چه
دهند که ظاهر شریعت تحمل آن نباشد واجب اخفای آن
شیخ الاسلام گفت که ابوسلیمان نیلی
قرائی آمد و بوسه بر سر قرائی داد و ابوسلیمان سخت خلق جامه
بود قرائی بوی نکریت و گفت یا باسلیمان ترا بس خلق جامه
می بینم اما در میان دو بروی تو حکوم می بینم و خشت زیر
سوی منی اما حاکی در آن میان بعد از آن و بپای رضوی
کری بهر حکم کردن را بوی بکر دق بقرائی آمد و بر گفت یا با
الکون می گویند که مجروحان قوی من ترا در میان دو کور
می بینم پس از آن چندان بر نیامد که رفتی خواست و برادر فرزند
آمد در میان دو کور و نشسته بود و سخن قرائی را یاد میکرد قرائی
را در فراش عجایب بسیار است **ابوسلیمان خواص مغرب **هده****
زین طایفه است و مشایخ مغرب و یک کدو قتی در کوستان میشد
برخی نشسته یک کج خنجر بکند بخت و پای وی در دخت را کند
و افکار مند جوهر بر سر حزن و حزین باز کرد زبان فصیح گفت
دید که روح خودی زنی و همون قرن باخیر مات بدشتی
یعنی وی از نعت یان ابوالخیر است

نبوة خامه است نام وی را عیسی بن محمد بن محمود است مولد و مقام
 می نشاند و زاده است شیخ امر است و حقایق و لسان صوف
 بود در زمان خود عالم بوده با انواع علوم از حفظ است و عالم تدریس
 و شخص علوم حقایق شاگرد ابراهیم شیان است شبلی و واسطی
 را دید بود و ما ابو علی رود باری و مرتضی را و دیگر ظاهر اهری و غیر
 ایشان صحبت داشته آخر عمر بگذشت ابو عثمان معرب بدین وی آمد
 و طبیعت با وی گفت که چه جوی تن دی گفت بلکه چه حای تن
 حای تن بی بر نیامد که سببی افتاد که ابو عثمان بنشاند آمد
 و آنجا رفت و بضر ابادی بگرهجاور شد و همانجا رفت در سنه ثانی
 و سبعین و ثلثمائة شیخ الاسلام گفت که امیر بضر ابادی گفت
 مرا که وی گفت از بلدک بیتی من بود ای الحق قلایمفت بها الجنة
 ولا الی دار ولا تخظرها بیا لك و اذا رجعت عن ذلک لعل فغضم
 ما عظمه الله تعالى یعنی چون ظاهر شود ترا چیزی از تجلیات
 حق سبحانه بر حق و آن ده و الفات بهشت و دورخ مکن و چو
 ازین حال بد آمدی عظیم کن آنچه حق سبحانه تعظیم کرده از بهشت
 و دورخ و تخفیر مکن آنرا از چنانچه بعضی مامدان کنند و هم
 وحی الله الی ربه فی العطاء لا مقدار له و الی الله فی المعطى عزیر

یعنی کسی که است و در بعضی موارد قدرت و قدرت و کبریا
 وی بر عثمان عظم بود عزیر و قیامت است
 خلی کبر موحده و فتح جیه و کرام نام و محمد بن عبده در ای
 جش نور بوده از که ریش خمر سادک مرزوق بوده از لای متاج
 یعنی متاج بسیار دید و ازیش نظریه ستاد ابو عبد
 الله سلی است و سلی تاریخ خود را بر تاریخ و بنا کرده و بنا کرد
 ابو بکر پیکندی است بکسر با موحده و سکون یا مشت و خنانه
 و فتح کاف و سکون نون و کسره ال شیخ الاسلام گفت که در وقتی
 بود عظیم و مقبول بسیار در نشاند و در کار کردی بسته شد و در یون
 مهم کرد من در مجبور ساخت آخر معلوم کرد من در خنانه آن بود
 و بر او بیکار قبول پیدا آمد و روی در جامع نوشته بود شیخ عی
 سیدار صوفی با وی گفت ایها شیخ این چه بود که واقع شد و آن از
 کجا افتاد ترا گفت ای صبر اگر غم ابراهیم و صدق و یقین موسی
 و عصمت عیسی و عمت و صبر محمد علی صلوات الله علیه و جمعیان
 کی زبود و کادد شتوی نبود چون باد فیه ساد شده و باد
 ببرد و مردم در میان آن بود شیخ الاسلام گفت که کی بو بکر را
 را گفت در سماع حکوئی گفت بن فتنه آمیزت و طریب بکر خویشتن

حیثان را زنده گوی و از کف نه مشایخ آن کرده اند گفت دوست
 پیران وقت که وقت نوحه و وقت ایشان شود نوحه چنان کن
 از بخار است بزرگ بوده چنانکه
 بود و هر چه از کف دستخ الاسلام گفت که شیخ موعود بن گفت که در سنه
 سبعین و ثمانه هجرا شدم زیارت شیخ ابو بکر ذریبان و بر طلب
 کردم خانه بود یک در داشت یعنی ویرانه قدری نبود چنانکه از برای
 گفت کرد وی آجا بود پیش وی در آمد و سلام کردم مرا نشانند
 و مفره آوردن بود و جوز و نعل من گشت بودم دست در گزدم
 و میخورد در میان خوردن بوی نگاه کردم وی میگفت من دست
 باز کردم مرا گفت خور که من ازت دی میگیرم که ابوالقاسم چند
 مرا کف رود بود که این سخنان چنان شود که در کوی دو حجره
 بود در یکی از دو حجره این سخن بود و در آن دیگر نبود
 اگر اگر نکند که از آن حجره آید و زین سخنان شود با کس
 که امره که بخار می آید بطلبین کار هنوز این کار نیک
 از طبقه خامه است نام وی علی بن
 ابراهیم البصری است با صرا از بصره بوده و بعد از دانشه شیخ
 عراقی است شیخ سلی گوید که کسی ندیدم از مشایخ تمام حال تر از

وی و نیکو زبان و بزرگ سخن تراوی که آن وقت بود یعنی
 در آن وقت معرفت از وی ظاهر بود و یکانه مشایخ بعد از حیدر
 بود و کس در نوحه و قریه چون وی نکفتی حبلی مذهب بود
 شیخ الاسلام گفت که وی شاکر شنوات و شبلی اخوند حبیه وی
 شاکر نبوده سخن ستوان بیار بوده اند سخن شنیده اند
 از وی مایه حدیث جلد است یعنی میراث شبلی وی گرفته بود
 و مصری را استاد جن شبلی نبوده شبلی در کار وی دور و فرا
 بوده یعنی مرتبه ویر دور و بلند فرامی نموده و بر گفتی است و
 مشکلی یعنی و بینک تالیف از **شیخ** یعنی نوحه و مثل من بسیار
 و وفاتش است از وی و مسابست است ذابنی حصری و ابو عبد الله
 خفیف همتای یکدیگر بودند درین خفیف بکانت و بود یعنی علمی
 که وسیله عمل است و برایش بود و مصری بیاض تر یعنی عارف
 و برایش بود شیخ الاسلام گفت که شیخ عوصری را ندیدم بود
 وی گفت که من حصری را ندیدم در سنه احدى و سبعین و
 ثمانه هجرا بمکه شدم گفتم چون باز کردم زیارت حصری و ابو عبد الله
 خفیف شوم همان سال خبری بمکه رسید که حصری بیع داده و ابو
 عبد الله خفیف پیش از وفات توفی اخمری رحمه الله تقی بوم هجرت

من شرفی که منتهی است و سبب و قلمشانه وی گفته اند
 لا یرجع فی ارتجاعه و لا یترقی فی قتران یعنی صوفی هیچ حال غیر از این
 نه اصغر است ظاهری محمول است و نه از آن و قتران ظری میفرمان که
 بآن فرود آید و هم وی گفته الصوفی لا یوجد بعد عدمه و لا یعد
 بعد وجوده یعنی صوفی کیست که بعد از زوال احکام طبیعت
 با احکام طبیعت رجوع نکند و بعد از وجدان حق و باقی شدن
 بقای وی معدوم نگردد و هم وقت که سحر کافیه مناجات کرده
 و گفته انا من راضی هستی که من از تو راضی ام ندانم که ای کمال
 اگر تو راضی بودی رضای ما طلب نکردی ویر گفتند ما را
 وصیتی کن گفت علیکم ذل الامر الان مراد غم ترو و روشن گشتن
 فی المعارف تم تقصیر علی علی گفت باید با سقا طمس دستان
 یعنی لازم گیر در این کار است تا بی را از خلق بعد از آن
 زیادت مشایخ را لازم گیر از تحصیل معارف بعد از آن بایست
 بر تفریق که مقام صور کونی است از مدرک و هم وی گفت
 وقتی که اوقات و انفس بر من تلف شود از صدمه یافت
 هیچ چیز طلبی است و خوشی نیکم مگر از فریاد آوردن آنگاه
 که پیش ازین بر من گذشته است در وقت صفای انفس و مودت بی

بگویند

آبریزد و در تمام این بیخ خونند است در میانی میسلی
 لورمان بهم الاحسان یعنی روزگار که جمع میکرد مفرقات بر
 و موجب جمعیت بهم میشد زمانی بود که بقدر با حسن میشد
 که از زمان سباده احوالت و حال که زمان انتم او و صولت در صدمه
 فضا و استند و افاده م - نام وی
 محمد بن احمد بن اسماعیل بن سمعون است و کان یلقب بالناحی با
 حکمت یعنی لقبش را فاضل حکمت کرده بوده اند که حقایق بسیار
 بیان کردی از مشایخ بعد از او و از بابی است نیکو دین علم
 مذکور کردی شیخ ابو بکر اصفی حاد می گوید که روز جمعه
 در مسجد جامع پیش شبلی نشسته بودم ابو الحسین بن سمعون کودکی
 بود در آمد کلاهی در فایست تکلمت بر سر نهاد بر ما گذشت و ما هم
 نکره شبلی زیر پشته وی نظر کرد و گفت یا بابا بگری این که خدا بخوا
 را چه ذخیره است درین که دل یکی ازین صایفه گوید که در مجلس
 این سمعون بودم و یکی ازین طایفه در پای من روی نشسته بود
 ناگاه خوابش در برد این سمعون از سخن باز ایستاد چنانکه
 بیدار شد این سمعون بوی گفت که رسول راضی الله علیه و سلم
 جواب دیدی که می گفت من هم ازین سبب باز ایستادم نا

خواب را بر تو نشود غم و از آنچه در آن بودی بیدار نشوی و بپوش
 که مرده را بر زهد و ترک دنیا می جوینی و بعد ازین حمام می پوشی
 و خوشتر ازین طعام میخوری چون نشین گفت وقتی که حال تو با الله
 تعالی چنان باشد که می باید زنی جامه و خوشتر طعام زیان نبرد
 شیخ الاسلام گفت که من با ابوالحسن بن سعون نه نیکنم که است
 من حصری را می رخصت مید و هر که است از رنج دارد و نواز و
 رنج نباشی سلبه از تو بود شیخ الاسلام گفت که بن سعون متا
 کلام بود و حصری صاحب درد این سعون گفت هر چندی که از
 ذکر حالتی است که تو فری بن سعون سه سال و سبع و ثمانین
 و نهمین روز وفات کرد در سرای وی دفن گردید و
 بعد از سی و نه سال خواستند که بگورستان نقل کنند گفت
 وی همچنان تازه و نو بود و از کفکی و فرسودگی برکن نبود
 ... **آن زمان که امام شیخ الاسلام گفت** ...
 از شاخ کاه رگاه دو تن قدیم نزدیکی شیخ ابونصر خباز مردی
 بزرگ بود قوی از شاکردان وی بحی رفتند بزیارت حصری
 سند حصری را ایشان خواست که چیزی خوانند اگر تو نیندگی
 از ایشان آواز بر آورد حصری بفرار گفت در سماع گفت مسان شمار

آن روز که شیخ الاسلام
 وفات کرد در سرای وی
 دفن گردید و بعد از
 سی و نه سال خواستند
 که بگورستان نقل کنند
 گفت وی همچنان تازه
 و نو بود و از کفکی و
 فرسودگی برکن نبود

در نیست باز گردید و گفت نه تمناست گردان ابونصر خبازید بدان
 گوهری گفتند آری بی دستوری از پیش وی سپردند آمد
 امید باز گردید و نزد یار وی شوید هر که بازگشت بیامان داد
 و هر که رفت بموم لبوح و بعرفات رسید و دیگری از شاخ
 کاه رگاه شیخ ابوالحسن سومان آژن بود که در مسجد جامع مشک
 شیخ الاسلام گفت که شاکرد وی با من گفت پیر ما پیرین شب رمضان
 سجده کردی و تا صبح می زارید وی گفت خلا و فدا آن روز
 که داشتم برای تو و آن سجده نماز کرده و آن قرآن که خواندم از همه
 ثواب می کنم مرا بیکان بیمار ز و فرا پذیر
 حران بمده من الحریقه و می ول الله دینه بیت بعد بابل
 دناب وی آشت که سی شبانه روز در ملک مجاور بود بر یک نماز
 و آن وقت که برخاست بنهار بود وی گفت که شیخ ابوالحسن معتبر
 می گوید که با حصری نشسته بودم مدتی و مرا گفت مروصیتی کن گفت
 فرزند من یعنی هست و توجه خود در یکا سار که بغیر حق مخلوق
 نشود چه رفی حاضر بود گفت یا شیخ دور نگذری و مرا که بن
 شغل من بسیار است تعداد وی نیست حصری گفت آکیل علمه کالو
 علی چنانکه من می نمودند روی می نمود

الشيخ الشيخ الزاهد وفي آخرها العارف متددة هذه النبوة
 وهي بلدة على طرف الرافد انساب هو من مشاهير النبال والمشايع
 وكان من المتقاة الصادقين وكان مشرقا للمناع والمأقية مات بين
 المجدين يعني روى من مشاهير جوامعهم و مشايخ نوه و اذيقان
 صادق در فخر بوده و وی شفته سماعی بوده و در میان دو مسجد
 فوت شده که از مسجد بمسجد دیگری رفته مقصود آنکه در راه خدای
 و عبادت و در غیر محل اقامه فوت شده شیخ الاسلام گفت که جم رقی
 در کرباه بود بیرون آمد مردمان را گفت بیرون آید هم بیرون
 آمدند در وقت فرو آمد و هم وی بود که روری شخصی پیش وی
 بتکلف رقص می کرد وی برخاست سرد میان دو پای آن شخص
 کرد و ویر داشت و از دیوار بدیوار کرد و بر میزد تا از هوش بیرون
 مقصود این دای و عبود تا تلخیص بر از خود

جمعه تادم الاموی بنم الالف و سکون الراء و فتح المیم و فی
 آخرها الواو و هذا النسبة ارمیه و هو من بلاد آذربایجان انساب
 م زندگی بوده ازین طایفه در ایام حمیری و ابو عبد الله و در بهاری
 و این خیف هم مشایخ وقت بودند باری بوده و قبر وی آنجاست
 از وی رسیدند که وفات چیست گفت آنچه از ان باز آمدی بآن باز

نکردی گفتند این خود عام است آن خاص چیست گفت آنکه بلای
 ۱- هر چه آمدی این تغییر باز می و فاست

الشیخ الزید قدس سره ۱۰ از طبقه خامسه است نام وی محمد بن خیف
 بن سکنش از قضی است بشیر ز بوده و مادر وی از نسل بورات
 در وقت خود شیخ المشایخ بوده و رایتی الاسلام می خواند
 شاکر ابو طالب خراج بغدادیت رویم را دیدن بود و با کتبی
 و یوسف بن الحسین الزاری و ابو الحسین المالکی و ابو الحسین
 المرینی و ابو الحسین الدراج صحبت داشته و با طاهر مدنی و ابو عمر
 دمشقی و غیر ایشان نیز از مشایخ مر روق بوده علم بوده معلوم
 طاهر معلوم حقایق شیخ الاسلام گفت همچنان درین علم چندان تغییر
 نیست که بر اعتقاد پاک سیرت نیکو داشته شافعی مذهب بوده
 در سنه احدی و ثلثین و ثلثا از بر گرفته از دنیا شیخ الاسلام گفت
 که از وی دو سخن یاد دارم که اگر کند که باز گویند یکی آنکه از وی پرسید
 که تصوف چیست گفت وجود الله فی حین القصد یعنی بقصد و قیافه
 حد است و جلال و اوقات که مردم در آن اوقات غافل می باشند چون
 وقت خوردن و آشامیدن و غیر ذلک و توان که مر فاین شد که
 تصوف است که وقت بر وی چندین غالب بود که ثلثان و ثلثان

رو کند و حال غفلت وی از حال و جلدان محسوب بود و دیگر که زنی
 پرسیدند که عبدالرحیم صغری چرا با سکیانان بد شتمی شود و قبا
 می بندد گفت تحقیق من قتل ماضیه گفت می شود تا از آن که در آنست
 می زند تا انبار وجود سبکه گردد و یعنی زکرائی که روست خود را
 سبک نموده همانا که همین حال بر فوطی شیخ ابو عبدالله خیفه شیخ الاسلام
 بوده شیخ الاسلام گفت در وجود لذت بود یعنی در وقت لذت
 نبود که در وجود یعنی لذت فرو شکستن و صدق نبود که در آن
 حواس برسد که حواس شخص مذکور معطل شود و انستد العیر
 اوید لایستی که همانا که متعلق ایلی کل کان یعنی میخواهم
 که ذکر و افراوش کنم تا حفظ بر آسایم یکس شوایم چه روی هر طرف
 که آرام از آن صوف ایلی تصور کرده شیخ ابو عبدالله خیفه گفته است
 که روی زنی بن مسد که فغان جای رفتی دیگر است از روستا و
 شیراز و از شیخ سماعی اردوئی تواند که خود بیاید بنیخ کند که من
 نزد یک وی رفته ام که ما را فتنه عجب واقع شد که در حدیث آن مایه
 در قبله ما که می بود روز اضداد عین کرد و با کسی غرض نمی گفت و بگو
 چنانکه از میان ما بیرون میرفت و کوفته اند و از روی داد و بیک
 جامه و غازی که درین روزها میاد شد ز برای وی به او

بنید سایه و تیسر کردیم و در آنجا بنیخید ناگاه در میان روزی که مردان
 تیاره در حواجر خود بر کنار شدن بودند دیدیم که از روی زمین بلند
 شدند و در هوا می گشت چنانکه آب بگرد مادرش چون آزار میداد بدو
 تا او را بگیرد بوی رسید وی ملا میرفت مابوی مگر لینه تاد و هوا را
 صحر مانعاب شد مردان قید را خبر کردیم و برگشتند ساحتیم گفتیم
 شاید که در میان این کوها و وادیها افتاده باشند هیچجا از وی
 اثری نیافتند شیخ گفت است که من متامل شدم آن زن گفت شاید
 که این را از من مآوردند از عتی از زنان قبیله را آواز داد همه بران
 موجب کواهی دادند شخص را آن مجلس که بنیخ این حکایب میکرد
 گفتا برها شیخ این می تواند بود شیخ گفت ای نادان اینجا گوشت که
 منتظر این معنی می باشد همانا که شیخ بوده اما ایشان این اتعمر وی
 نیست و هم شیخ ابو عبدالله خیفه گفته است که نوح جوانی از خراسان
 همراه حایمان بنیر از آمد و چهار شد چهاری حضرت و پیش ما مردی
 بود صالح و زنی داشت صالحه آن جوان را بخانه وی فرستادیم تا
 خدمت و رعایت وی کنند ناگاه روزی آن مرد آمد رنگ وی تیره
 شدن و گفت عظم الله اجرکم که آن جوان در گذشت که در وقت شنبه
 چراست گفتند و شیخ آن جوان ساراکت داشت چنانکه من باشد که کشی

بتر نلام عبوره خود را گفتم و شب فداقت وی داش و بعد
 از آن مرا بیدار کن و نمود خواب شو چون آن عبوره مرا بیدار کرد
 من تا محسوس عیانت حال می میکردم مرا خواب در بود تا گاه کی
 آواز داد که در خواب می شوی و خدای تعالی در سرای تو زو ل کرده
 از خواب بیدار گفتم بر خود لرزان و در سر آواز حرکتی و در شنای
 عظیم آن جوان در نفس آخر چشم و پیراوشا بیدار و دست و پا می
 میزد و از کرم و جان بداد آن مرد را گفتم این سخن را بکس مگو به
 خمیز و تکفین وی متعول ندیدم نام
 وی بند برین یعقوب مالکی است از بردگان منایخ بود و انواع
 علوم جمع کرده بود شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که بجوانی روزی
 می داشت و وصال می کردم و شد در مسجد جامع بودم و برای من
 یکصد بلبل می گذاشتند اما قاصبی ما را آن آمد بود و چراغ مردم بکی
 در مسجد را کوفتن گفت خادم جواب نداد دل من تنگ شد رفتم
 و در بازار گفتم دیدم که ابو خفیف مالکی است در آمد و بنشین از هیبت
 وی بر شدم از بازار کرد و طعام بران گفت بخور که من در خانه بودم
 بودم این را پیش من آوردند خواب گفتم که بخورم که خاطر من بدوی
 تو بود از هیبت وی نتوانستم گفت که در وصال با وی جیای خودم

قانع شدم گفته ایها النخ سوال دارم گفت بگوی گفتم می بصورتی
 مع الله قال اذا رقت الحفاهه یعنی کدام وقت زندگی با خدای تعالی
 صاف میشود گفت چون مخالفی و در کائناتی بنده با حق باشد مرقع
 کرده و من ازین سخن تقجب کردم که تخفیفش بر بند و از وی
 مثل این سخن صادر می گشت چون با من داد شد از امتناخ گفتم
 تقجب کردند گفتند بخوابیم که از وی بشنوم زوی برسد مد
 گفت ما بجزی اللیل لاید که با هزار و پان اقرار نکرد یعنی آنچه
 شب گذرد و روز مذکور کرده شیخ ابو عبدالله
 خفیف گفته است ما را بیت زاهدان تغلیب من الذی اصدق ظاهرا
 من ابی بکر الشریک یعنی ندیدم زاهدی را که سب و د آمد باشد
 از دنیا و ظاهری حال وی راست تر بوده باشد از ابوبکر شریانی
 روزی قصد زیارت وی کردم در اصطخر و شب بروی در آمد
 گفت یا ابا عبدالله امشب بیک صبت فوطعای حریب خواهم خورد
 پس برخاست و یکی سفالین داشت بر ماسه دانه پاره کوشت قدید
 خشک داشت در دیگ فلاحت و آب در وی ریخت و آنرا کی
 نمک در آنجا افکند و دیگ را بر جوش آورد و با وی در آن را
 دیگری بود و بر گفت میخ نای پاره چند داری گفت آری و چند

بیمار و نامم چون پیش موصل رسیدم گفتم چون دیدی جعفر را
 چنانکه دیده بودم گفته موصل من برگردد و گفت خدا یا سلامت
 و عافیت خدا را زانی دارم اما که دیده که این نوع تکلف معنی بابت
 نخواهد شد چنانچه واقع شده چون مدتی از آن گذشت باز موصل
 سرگشته بر روی جعفر دای و حال ویرانه بین بروم و برای در آمدن
 و جعفر را طلب کردم گفتند درین خانه است سه روز است که هیچ نخورده
 و میاشامیدن ناخناده در آمدیم و بر روی بر خاک نهاده و در
 بر جاسای کنه بر روی سلام گفتم سر برداشت و مرا اطراف روی
 وی از آنکه تر گشت یا با عبدالله حال چگونه بود میپوچید و می
 رفیق و قسطنطین کردم اندک تکیه یافت اهل منزل گفتند سوگند
 بخدا ای بر تو که بر طعامی بخور آن که سه شب است که هیچ
 نخورده و بسیار جهد کرده تا ویرانند سوختن خود را دیده سوختن
 نبشت است چون پیش موصل آمدم گفتم چون دیدی جعفر را
 آنچه میدیدم گفتم موصل گفت اگر آن ستم در توقف داشتی بدین
 مبتلا نشدی یعنی آنچه واقع شد که از آن تنگ است
 گفتم وی ابو محمد است شیخ ابو عبدالله خیف
 گفته است که چون هشام بر عبدالل در نماز می ایستاد و در سجده

نکرت در محراب پس و پیش میرفت و فرات بخوند گاه بودی که
 از حسن نماز وی پیوسته و مضاری و محبوس چنان شدیدی و بشاره
 وی کردندی و برای که کوفتند بود که شیرویی خوردی و بر آمدی
 او برای چنانکه بهر ای بر روی هشام در خواب رفته بود
 چون بیدار شدند دید که در زراعت شخصی در آمد است و میخورد
 و برایش صاحب زراعت برد و گفت ویرانستان که زراعت ترا خورده
 صاحب زراعت گفت من را بجل کردم که مر آن حاجت نیست هر چند
 چه کردم قبول نکرد بگذشت و بر رفت و شیخ ابو عبدالله خیف گوید
 که روزی با هشام در دعوتی بودیم صاحب دعوت یک جام حلوا
 آورد و پیش شیخ نهاد که شیخ بخورد گفتیم که نصیب ما هم بد گشت
 دن نکرد که شمار بدیم هر چند گفتیم فایده نکرد از پیش روی ربودیم
 و بخوردیم هشام را دهشتی و حیرتی رسید که یکسال از نماز باز ایستاد
 و مردم و بر آنکه میگری کردند و وقفه و فاشای مسجد جامع رسید
 نوری همه بر روی درآمدند و آن سعدان محدث با ایشان بود
 گفت برای شناسی گفت آری نواب سعدان گفت پر ماری که پی
 هشام گفت مرا عارضی چه روی می نماید و مانع من میشود از نماز
 گفت مثلاً چه خاموش گشت و هیچ جواب نداد از شیخ ابو عبدالله خیف

پرسیدند که سبب چه بود که دشمنان می گرد گشت پیوسته دست
میگردانید و عیبی بر وی غالب آمد در مقام حیرت فساد و از اعمال
ظاهر بی بر ماندن روزی مشایخ مسجد جامع جمع شدند و هشام
را حاضر کردند که شنیدایم که تو بشاهان قایل و هر که باین قایل است
و بر ان توبه می باید دادی که شاهان مخصوص از آخرت بیادب
می باید کرد هشام گفت مرا گفتین توبه کنید تلقین کردند توبه
کرد روز دیگر با ملا آمد و در برابر مشایخ بیستاد و گفت کوه باشد
که من از توبه بی روزی توبه کردم مشایخ برخواستند و پای وی
بگرفتند وی کشیدند تا از مسجدش بیرون کردند

از احوال شیراز است و از اصحاب ذوالنون مصری شیخ ابو عبد الله
خفيف گفته است که ابو محمد گفته که از شما بفرمیت شیراز بیرون آمدم
و با قایلان بعضی پیش دوم سلطان و اتباع وی همراه شدم چون
افعال و اقوال ایشان را مشاهده کردم در سر خود بر ایشان ناگوار
کردم و ایشان را دشمن گرفتم و مقصد کردم که از ایشان مذهب را بکنم
ناگاه آوازی برآمد که مرا قاید که سخن است قاید سوگند خود که
همه قافل را تفتیش کند همه را تفتیش کردند همین من ماندم که گفتند
همه قافل را تفتیش کردیم هیچکس باقی نماند است مگر من شیخ و من

و در کسی چون ستمم رد قاید گفت من سوگند خودم را از این
سجده نیت رفیع مرا بالا داشتند آن که بر میان من بود گفته و الله را
باین علم نیت قاید گفت این از دزدی عظیم تر است بعد از این
گفتد با وی چه می باید کرد هر کسی چیزی گفت قاید گفت ویرا
بر سر راه قافل بنشیند تا هر که بر قافل است يك يك بروی بگذرند
و در روی وی ویرا توبه و سر زدن کنند بعد از آن ویرا بگذراند
و با وی همراه می کنند همچنان کردند و مرا بر جای من بگذراندند
و رفتند و قاضی خا پاك کردن ابو حفص در سید ابو مزاحم
را که پست گردشت در مقامات شیخ ابو عبد الله خفيف نسبت به شیخ
بو محمد ز کرده است به شیخ ابو مزاحم و الله اعلم

کنت وی ابو عمرو است سر حجاز و عراق و شام کرده بود
و ما رویم صحبت داشته و سلیمان عبدالله نمری دید بود طریقت
وی ستر و اظهار نظارت بود جاسای شاهزاده می پوشید
و سکان داشت که بتکار میبرد و کبوترن نیز می داشت شیخ
ابو عبد الله خفيف گوید که چون بر روی آمدیم مرا احوال امجد
الرحیم اصطخری سوال کرد گفت در همین سالها از دنیا رفت گفت
حدای بروی رحمت کند یا استی ازین قوم در کوه لکام و غیر آن بحث

داشتیم از وی صابر تر نمی دیدیم گویند که وقتی به صید بیرون
 رفت شخصی پنهان از وی در عقب وی بر رفت چون بمیان کوهها
 رسید سگان را بکذاشت و در زاعه با خود داشت در اعره بضم مال
 و تشدید را به ملین و عین ممله جامه را گویند که در وی عباد
 کند در پوشیدیم و بر پای بیتام وید که خدای تعالی مغول
 شدم آوازی در گویند که مرا تصور آن شد که هیچ عجب و شگرت
 و هیچ جاندار نیست مگر که بموافقت وی ذکر می گویند گویند که در خانه
 وی یک پوست کاه بود که شاهنشاهی سبز بر لبها گذاشته بود و چون
 تابستان در آمدی شاهنشاهی را بگریزان و آن پوست را به صحن سر کشیدی
 و چون زمستان شدی در خانه کشیدی جعفر خدا گفته است که ما طغر
 رفتم تا بعد از پنج روز یارن کم بدر ساری وی رسیدیم دیدیم
 که خراب شده است بروی در آمدیم دیدیم که در را و بی خانه داشت
 با که حرقه و بروی بساینی که حیران شدم و ترجم کردم مرا گفت ترا
 چه شد گفتیم و بیک دعا هلاک است و مقصود هلاک نیست
 حال می می از ضعف که ویران بوده از جای خود برخاست و
 بیابان سرفرو و آمد و سنگ عظیم بود برداشت و بر بام برد و گفت
 بر خیز ای قوت و این را فرو از من عجب مانندم گفت امر و زعفران

نه زانست که میخ غورده ام به وین روز و هر چه توانی بیاور شاید که
 مرا استها آید و با تو خورم من بیرون رفتم و از هر چه در بازار
 یا فتم چیزی آوردم و پیش وی نهادم در آن دگریش گفت بشین
 و بخور شاید که مرا عیب شود بنشسته و بر غبت خورده ن گرفتم
 در میان آنچه آورده بودم یک خرین بود آنرا می بردیم گفت زان پاز
 بمن ده بوی دادم در فلان زده و خاییدن گرفت نتوانستم که فرو
 برد بینداخت و گفت برد آن که در بسته شده است ویران بیدار نیست
 هزار درم میراث رسید مادر و من قومی بود ایشان را گفت ده هزار
 درم میراث می میداده دیگر را بچل کردم بوی دادند
 آنرا در توین کردند ویرا و سوسه توین داد کاهی می گفت بآن
 تجارت کنم و سود آنرا بر بخت را نیکه کنم و کاهی می گفت در خانه
 نهم و زده بر و آنرا نیکه کنم در میان شب برخاست و توین
 بر بام برد و مشت مشت می گرفت و بهر جانب می انداخت و توین
 خالی شد چون بامداد آمد همه ایگان گفتند ما نادر توین هم بایند
 عبدالرحیم توین ایستادیم درم پشت با صحاب گفت بپایند
 ده که مان و مافلی شد ایشان با هم گفتند این دیوانه را بپایند ده
 هزار درم پایشان است و به نیم درم ستادی می کند و وقتی

عبدالرحیم عبادان رفت عبادان نهایت معورت است از
 حمایر عرب که مردم از حرمه عبادان بخارفتی و بیست و یک روز
 آنجا اقامت کرد و شب بجهت افطار وی می آوردند با ملاده هم
 چنان بجای می بود اهل عبادان مشغوف وی شدند چون
 نزد بید از آنجا قصد سسل منتری کرد بروی درآمد و گفت
 مهمان مهمان گفت چه می باید کرد گفت سسکاج می باید بخت گفت
 چون که که صاحب من گوشت میخوردند گفت چه دایم بنویسیان
 من قیام نمای سسل فرمود که سسکاج بختند گفتند هم چنان دیک
 را بیارید چون آوردند سایل بر در برای خدای بخیزی طلبید
 گفت دیک را بوی دمید دادند و و و هیچ نخورد روز دوم
 سسل با وی گفت چه می خوری گفت همانچه دی گتم چون آنرا
 بختند گفت هم چنان دیک را بمن آرید آوردند و غلام سسل
 بی نگه روی داند بر در بیتاد تا اگر سایل بیاید منع کند سسل را
 گفت غلام خود را بگوی تا منع سایل بکن سسل غلام را منع کرد تا
 سایل سوال کرد گفت دیک را بوی دهید دادند روز سیم گفت
 چه میخواهی گفت همان که پیشتر گفته بودم چون بختند بیرون
 آمد و هیچ نخورد تمام شد عبادان از آن مردی را دید

که چند زن پاره شدند و او بر لب آب نشست بآب تری کند
 و میخورد و راستد ما کرد و بوی بنشت و بخورد
قصه **قصه** حسان بن جهم و نشاندید صادمه که یک پرم هو
 من که در مشایخ شیراز ساکن از الحجاز و العراق و کان من اللان فی
 سم النوحید و صوم المعارف مع انه می لایت می فرخیا و عراق
 کرد و وی یکور بیان بود در علم نوحید و معرفت با الگای بود و نوشته
 بود و وی جواب داد از سالی که علی سسل اصمغانی بنشیند فرستاده بود
 چون بن با ملاده بگذاردی بدرین قرآن مشغول بودی تا افتاب بر
 آمدی نماز چاشت بگذاردی و بیرون آمدی بکلی زین طایفه
 گوید یکبار چون از نماز بیرون آمد در عقب وی رفتیم بدو خانه
 و در سیم نزد یک بیصدق بودند از باب حوائج که آنجا جمع آمده
 بودند حاجت هر کوز کرد و یاران خود را در رضای خویش بجا ایشان
 پراکنده ساخت و غلامان را گفت که دست افرازا بصلان جای برید
 که من بخواهی هم این همه کار و یکسانت بگردم من معتیر شدم روی
 بمن کرد و گفت ای فرزند مرا با ملاده در مسجد دیدی این زمانه
 خدا را بد اگر تو از آنکه با ملاده در مسجد بودم هرگاه که بکار مشغول بود
 به هیچکس یاد از جواب سلام بخش نکشتی و گفتی من مزدورم اگر

جواب سلام و لب نبود جواب گفتی شیخ ابو عبد الله خفیف
 گفته است که چون مؤمن حاصل بکند آمد پیش ابوالحسن مرزبان رفت
 و سلام داد و بنشست و گفت ایها الشيخ سوال دارم و من مردی عجمی باین
 رفتم که گفت سید ~~الشیخ~~ پیر مؤمن گفت من یونقی الیوم رتقاء ~~موت~~
۱۲ ایافهم برتبه و جلدان پیر سلام ابوالحسن بوی نگریش و گفت از کجای
 می گفت از شیران گفت بچه مشهوری گفت بمؤمل گفت از آنجا برخیز که
 جای تو نیست و وزیر پهلوی خود بنشانند و دایم با وی می گفت که انت
 رجل اعجمی و می خندید و بعد از آن هر که سلاهی بر سید شاز
 بمؤمل میکرد و میگفت از شیخ بر سید و بوی حواله میکرد و هم شیخ او بمؤمل
 خفیف گفته است که عزیمت می کردم و من هنوز خورده بودم مؤمن صاحب
 مرا وصیت کرد که وقتی که موقوف بر من قصد پس کن عرفت کن و اولی
 که حاصل کن که جای ایشان آنجای باشد چون بموقف رسیدم
 زود بگذشتم و مردمان را بگذاشتم هیچکس را ندیدم بزرگوارم
 که باز کردم باز دادند بر من غلبه کرد مستلزم دیگر رفتم بنشینم
 دیدم که دروی ده کس ایستاده اند و سرها پیش افکند و در میان
 ایشان تیخی است بزرگ و شیخ من ابو محمد متایدی با ایشان است
 چون مراد میدند تیخی اشارت کردند پس بپن ایشان رفتم و سلام

کردم جواب داد سید شیخ من پهلوی خود خوانده بود فارغ شدند
 همه بر همان هیئت که بودند روان شدند و شیخ مرگفتند که کودک
 را محافقت کن من میان آن شیخ و سچ خود میرفتم شبی که از
 کلام وی حرف سین بگویم من می آمدم ~~در میان~~ چون آمد که
 استغفار می کرد چو مراد شد رسیدم شیخ من هر کس که اصحاب بودند
 و از ده آواز ادم جواب دادند پیش ایشان رفتم و آن جماعت بیجا
 مشعر لحرم رفتند و بیساده نمودم و می کردار و ندانم مرقتضای
 خود کردم و با ایشان باز گشتم تا بامداد نمازی گزارده بودند آن نماز
 فارغ شدند و غایب گشتند و دیگر ایشان را ندیده
۱۳ ~~شیخ ابو عبد الله خفیف گفته است~~ که میان علی بن شلوویه
 و دیگری ~~حضرتی~~ که شست و شوین شلوویه که من مردی می شناسم که
 بر سر کوی بود آن مردوی بود و وقت نماز شد و آب بر کوی دیگر
 بود در برابر آن حواس که صهارت کند هر دو کس سر فرام آورده
 پای خود ازین کوی بران کوه نهند و بشارت کرد و مار گذرد و هم شیخ ابو
 عبد الله گفته است که ازیر که سلجی بن شلوویه در محراب و کوفه های بود
 جاعتی از گردان مشعوف وی شدند بود و د و کس را و سالی نیت
 پیش وی آمدند و گفت من کدام دحضتری دارم که هر یک را چهار

هر را گویند ست می خواهیم که ایت زانمندی کنی و آن کو سعاد
 از برای صادر و افتد باشد و حقا از انکاح کرد روزی مؤمل
 و برادید گفت این زمان به ما افضل مکن تو هم مثل ما شدی گفت من
 این را برای خدای تعالی کردم مؤمل گفت مایه از برای خدای تعالی
 کرده ایم علی بن شلوته گفت من ایشان را سه طلاق کردم تمام کرد
 می گویند طلاق و گویند مؤمل ویرا گفت یا می شوم نیت الشیء فی الطلاق
 یعنی ای می شوم فرمود که دی طلاق منون را که تقریر طلاقات
 ثلاث است و ابقاء طلاقات بیکبار و بدعا است **ابو بکر الاسف** **رضی**
 شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که ابو بکر اسف **رضی** سال و ده داشت
 چون وقت نزع آمد پانچنه بآب تر کردند و پیش دهان وی بودند
 آنرا ایند لاخنت و هر روز برفش **ابو بکر ابو الفضل** **رحمه الله** شیخ ابو
 عبدالله خفیف گفته است که از ابو الفضل شنیدم که گفت بر بام خانه
 نشسته بودم ابلیس را دیدم که در کوچی گذشت گفت ای ملعون ای
 چه میکنی بای از زمین برد است و بیام بر آمد در هم افتادیم سلی
 بروی قدم و در ایند لاخنتم و از آن سالها گذشته وقتی مرا اتفاق
 حج افتاد چون باز گشتم بخجری رسیدم که پلو نبسته بودند و آب عظیم
 بود و کدستق جز سدم ناگاه پیروی ضعیف دیدم که بآب در آمد

بخود گفتم من ضعیف تر از این پیوسته بر خاسته و بر عقبه ی
 را آمدم چون پیار آب رسیدم آن پیار پای خود رو کناره حوی بر نه و
 و پیرون رفت من در میان آب صاعدم آب بر من غلبه کرد غرق شدم
 و جلاهای من و شد و مرا آب بر کتا را انداخت آن سحر ایتاده بود و غفلت
 من میکرد چون خدای تعالی اعانت کرد مرا غفلت داد و پیرون آمدم
 آن پیر گفت چون دیدی یا ابا الفضل تو بگری که دیگر مراسیلی نزد
 شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که ابو الحسن
 مزین به ما نوشت که شمار مرید بیت در دیان یعنی دریای حقیقت
 که اگر غفلت یابد زود باشد که برای شما جوهر آرد و آن محمد خفیف
 خاصه بود و هم وی گفته است که ابو محمد خفیف اما شیخ شیراز یکجای نشسته
 بود مدتی در متاهل مبروت هر کس بقدر حال خویش سخن گفتند
 و ابو محمد حلق خاموش بود مؤمل حصاص ویرا گفت تو هم سخنی بگویی
 گفت هر سخنی خواهم که دین باب بود کمیتد گفت بهر حال تو هم سخنی
 بگویی که آنچه شما گفتید حقه علم بوده حقیقت من مصلحت و حقیقت
 مشاهده آنست که حجاب منکث شود و ویرا اعتلای بیوض ویرا گفت
 تو این را که می گوئی و این ترا چون معلوم شد که گفت در بادیه
 بنوک بودم و فاقه و مشقه بسیار من رسید در مناجات بودم که ماکاد

حجاب مکلف شد و برادریدم بر عرض خود فتنه بجهنم کردم و گفته بود
 ما هذمکافی و موضعی منک یعنی اینجا جبهه من این چه مکان
 و مرتبه است مرا شود یک نو بقیه است لا فتره خود نزدیک بود چون
 قوم این سخن شنیدند همه خاموش شدند و سایل می را گفت برخیز
 تا بعضی شایخ را زیارت کنی برخاسته مؤمل دست وی گرفت و بخانه
 ابن سعدان که علم محدث در آنجا داشت و سلام گفتند ابن سعدان
 تقطیم و تزیین ایشان کرده و سایل گفت ایها الشیخ رسیدن زوی
 السعدیه المرویه عن النبی صلی الله علیه و سلم انه قال لا لیجھن
 عن شایب الما و الارض باذا اراد بعید فتنه گفت له عندا من
 سعدان گفت حدیثی فلان عن فلان و اسند الی ان ابن سعدان
 علیه و سلم انه قال لا لیجھن عن شایب الما و الارض اذا اراد
 بعید فتنه گفت و اعت - یعنی ای شیخ میخواهم که روایت کنی از
 برای ما حدیثی که مرویست از نبی صلی الله علیه و سلم که گفت شیطان
 را تضحی است و میان آسمان و زمین که چون حق سبحانه و تعالی
 که چون بنیاد بنیاد انداخته بروی منکف سازد آن تحت را ابن
 سعدان گفت حدیثی فلان عن فلان و اسند الی النبی صلی
 علیه و سلم قال لا لیجھن الخ جوی حکایت کردیم حدیث را که

معنی بر عهده گذشت فدون از فلاس قایم بقیه صلی الله علیه و سلم
 رسانند چون ابو محمد این حدیث را بشنید گفت یکبار دیگر اعاده
 اگر بخانه کرد که بیان شد و در غایت و بیرون رفت و چند روز
 ویرانند دیدم بعد از آن آمدیم در ایام غیبت که با وجودی گفت
 نمازهای را که از آن وقت گزارده بودم و قضا می کردم زیرا که شیطان
 را دوست داشت بودم پس گفت چنان نیست از آن که همان موضع که ویران
 دیدم من بعد از آن که در آنجا بودم و بر آن غایت که من پس بیرون رفت
 و دیگر خبر روی شنیدیم

شیخ ابو عبد الله خیف گفته است که من
 حرار صاحب حسن بن حمویه را اصرار نزدیک ما آمد این رسید
 گفت آن زوی آن دارم که امشب ویران نزدیک ما حاضر کنی و مرا
 بچلوس و عاصی کردم در شنای مجلس این زمین را خراب کرد و
 می دارم که از حکایات خود جبری بگوئی گفت مرا خود حکایتی نیست
 اما اگر میخواهی آنچه را متابع دیدم با تو حکایت کنم این زمین را گفت
 من هم این میخواهم مرا گفت من و جمعی دیگر پیش حسن بن حمویه نشسته
 بودیم روی سبیش افکنده بود ناگاه صیحه زد و بان صیحه از بطرس
 ما غایب شد ما در یکدیگر میگویند و یکدیگر میگویند که این قصه

با هم چکن گویند معنی با جمعی که ازین طایفه نیستند که خواهند
 گفت بزنه دره او دیگر آوردند سه روز بودیم که میرا ندیدیم و از
 وی خبری شنیدیم و هر که از وی خبری پرسیدی گفتیم منقول
 است بعد از سه روز تا گاه دیدیم که زده مسجد درآمد متغیران
 و از هیبتی که داشت کنایه ای مکان صحیح نبود و من هیبت باوی
 بساطی کردم گفتم ایما الشیخ نزدیک من مقداری پیر تا زه است
 اجازتی دهی که بیارم و هیبت ویرا میر تاده خوانی میدکست
 بسیار آوردم یک لقمه بخورد پس بدست اسفلت کرد که بخورید
 شیخ ابو عبدالله خفیف گفت که این زیلان روی من کرد که هیچ
 شک نیست که این مرد نیست صادق احلای حکایت را باور نمی
 دارم حیدر ساز که را بطور مرشود گفتم که از برای شیخ معاصی خواب
 بستاند تا خواب کند و از پنج راه بر ساید جامه خواب نکند
 و وی در خواب شد من با این زیلان نشستم و آنرا بیان کردم
 تا آن وقت که گفت باور یافتیم شیخ ابو عبدالله حیدر را پرسید
 که آن حال چگونه بود گفت وی از مکان خود دور نشد و به اسامیرا
 لباسی پوشانیدند که آن از ابرص غایب شد و دور شدن از
 سکار نیز محتمل است شیخ ابو عبدالله

خفیف گفته است که عبدالله و قهطار گفت که وفی بهر ایش بخ بیزدن
 میرقم مناج شیخ از مرا گفت چون بر سر اسلام شتری در ایش سلام
 مایوی برسان و بگوی که ما بفضل تو معتزیم و مرجیه میگوی باور می آریم
 از تو چنین باز رسیدن است که روزی از جای خود بیرون میروی
 و بموقف عرفات با سایر حجاج حاضر میشوی اگر این راست است ما را
 خبر کن که ما با این ایمان داریم عبدالله قهاری کرد که قصد وی کردم
 و بروی درآمد و سلام کردم وی نشسته بود از روی در چپید و
 نخلان از جوب پیش خود نهاد و چشم وی بان ماند بود چون
 را الهی حیدرانی هیبت بر من مستوی شد سخن نتوانستم کرد در میان
 آنکه نشسته بودم زنی آمد و گفت ایما الشیخ مرا بهر هیبت بر جای ماندن
 و ویرا آورد ام تا دعا کنی من گفتم لا تخرب الی سند ربه یعنی
 چرا نمی بری و برایش پروردگاری آن زن در جواب گفت من
 سند ربه یعنی نوز پیش پروردگار او نی پس هر دوی من
 بدست شارب کرد رخاسته و سر وی بگره نم برخاست و عیان
 پوشید و روان شد و آن زن نیز روان شد و ویرا بهر وقتا کناز
 شخص آن صبی را بدد در بیماری نوعیت از کتی سهل ویرا
 گفت دست خود را بمن ده آن زن گفت نمی توانم دست دادن سهل

گشتن را گفت دور شو آن صبی دست خود را بوی داد گفت برخیز و بر
 غاش و بکنار آمد سلسله صاحب سادیه را گفت تو برو و بر می را
 گفت و صوب زد و در کف غار بگذارد چنان کرد پس آن زن را گفت دست
 و پراکیر بگرفت و بایکدیگر رفتند عبدالله گفت چون آنرا دیدم
 دهشت من برفت انبصر کردم و رسالت مشایخ رسانیدم سلسله باقی
 سر و پیشان گفت بعد از آن که یادوست هوای القوم یومنون بالله
 یفعل ما یشاء قلنا نعم قلنا فما سوالهم عن ذلک یعنی آیا این گروه
 گرویدند باینکه میکنند آنچه میخواهند گفتیم ری گفت پس
 چیست سوال ایشان از آن یعنی از رفتن **ابراهیم المتوکل رحمه الله**
 شیخ ابو عبدالله خیف گفت است که یکی ازین طایفه با من گفت که هیچ
 بیرون رفتم دیدم که ابراهیم متوکل جامهای خود را شسته و در کف
 گذاشت و بر کفم بیاتاب و بر ما هم چیزی خوردیم پیراهن خود را
 هم چنان نپوشید و ما من همراه شد چون گفتند راه بر فتم دید که
 اندکی غلبه بر راه میزد آرام داشت و پان بست و بخود
 و بنشت و گفت نورو که مرا این کنایه است هر چند جهل کردم
 بیامد بکی رنای ابراهیم متوکل را گفت میخواهم که درین راه نزدیک
 من انظار کنی قبول کرد و یکشب ویرا گفت برخیز و عورتی که میخواست گفت

آن سفره را فرود را گفت من این نمیکم زیرا که این حرکت است در شب
 و من در اسباب حرکت نمیکنم این چیست گفت والله که من در اسباب
 حرکت نکردم از جای خود برخاستم سرین بر خنجر آمد در پیش من
 افتاد اینست که میخواهم **ابوطالب خنزج بن علی رحمه الله** خنزج
 بنیخ حاد بجمه و سکون را بجمه و فتح را بجمه و جیم شیخ ابو عبدالله
 خیف گفت است که ابوطالب خنزج از اصحاب جمید بود بسیار ز
 آمد و عک شکم داشت مشایخ گفتند که خدمت او را که اختیار می کند
 من اختیار کردم هر شب قریب نشاندند هفتاد بار میخواست یکی
 از شبها نداشت بودم و غیبی از شب گذشته بود چشم من گرم شد
 یکبار آواز داد نشنیدم بودم دیگر آن را برخاستم و پشت پیش
 بروم گفت ای فرزندی من زنده وقتی که خدمت مخلوق را هیچ خود نیکو
 نتوانی کرد خدمت خالق را چگونه بجای توانی آورد و موی
 گفته است که وقتی غایب بودم آواز داد که شیرازی من نشنودم دیگر با
 آواز داد و گفت شیرازی حسین الله من دستافتم و دست بوی
 روم علی یلم از شیخ ابو عبدالله رسید که توانی الله را از وی
 چون شنیدی گفت چون رحمت الله بنا بر آنکه مقصود دعا علیه
 نبوده بلکه مقصود وی نادیده بوده که خدمت نیکو باید کرد شیخ

کن تب و بیدار گشت
 بنیخ حاد بجمه و سکون
 بنیخ حاد بجمه و فتح
 بنیخ حاد بجمه و جیم

اسلام گفت فلاح نباشد مریدی را که دل استاد و پیر کشیده باشد
 و قنای وی خورده باشد و اعتنا کند او نشیند و بهر حال که برینا
 بود و بدر و ناکای زمین گشته باشد وی خود رسته باشد و
 بفیض استاد و پیر در باید مردی پدر جهان سنده و لایق باشد
 که بی استاد و پیر شبی آواز طرب کند آمد شیخ ابوطالب گفت شیرازی
 این چه آواز بود ابو عبدالله خفیف گفت که من در شب از وزی یک
 باقی خنک بخور و مرد و باکم می آورم ناگهون با نوزده باقی آورده
 در ماه شیخ ابوطالب گفت شیرازی این را بنماز دار که آنچه مرا افتاد
 ازان افتاد که با ابو الحسن مزین در دعوی حاضر شدم بره برای
 بر میان آورده اند و من عهد داشتم که بریانی بخورم دست
 خود ازان کشیده داشتم ابو الحسن مزین گفت کل ملائت یعنی
 بخوری که خود را در میان بینی من گمان بروم که حال چنانست که می
 گوید ملک فخر بخورم احساس کردم که این ازن بیرون رفت و
 من ازان وقت هر روز با پیش تر محمدوم یعنی حقیقت ایمان که
 عبادتت را و حلالان مطلوب حقیقی که من مضمون کلمه نهاده است
 چنانکه شیخ الاسلام بیان کرده شیخ الاسلام گفت یعنی و برایش
 راست داشتند که ایمان وی معاویه بود ایمان نوشه داشت را پیمان

عارف مشاهدت یعنی که شاد است و اعتقاد مضمون آن
 شیخ ابو عبدالله خفیف گفت است هیچ چیز نیست مریدن ازین
 مند تر از مسامحه نفس در رخصت جستن و قبول تا ویلاست و
 شیخ ابو عبدالله گفت که و اجمالی که ابوطالب در شیراز داشت
 بلاسی پوشیده بودم و عصای در دست گرفته آمدم و بر کوشیستم
 و من بهلوی او بودم بهرم بگریستم و گفتم غی دایم چکوبه کنایه کاری
 ام میان کنایه کاران و بگریستم مردم بگریستند و فریاد گریه از
 مجلس برخاست و را قبول عظیم پدید آمد که خاک قدمی برآید
 بهشت شقایق بهاران می گرفتند بعد از آن سببی واقع شد
 که هیچکس بوی انبساط نکرد و از وی همه کس امراض گدازد و شیراز
 عبادت آنجا هم کسی بوی انبساط نکرد ازان حایا صغیران
 رفت من جلی سبیل چیزی نوشتم و نرج محل و مقام وی کردم
 وی بر علی سبیل رسانید و در بازوی سخنان گفت علی سبیل زوی
 اعراض کرد از آنجا بکوستان عراق رفت و بهمدان درآمد بعلی
 ابو و ابی عامل همدان بود رسید که حاجت توحیدت گفت ادای
 دایمی که دارم ابو علی آرد کرد و پرسید که دیگر چه حاجت داری
 گفت در روان موضع برای من رباطی بساخته است آنجا در آمد

تکرار سیاه ساحت و به من سیاه پوشید و در بجای بودن از دین بر من
 شیخ الاسلام گفت جو امر و آنست که چون و بر امصیتی رسید یاز و
 حبیبی فوت شود مصیبت را فراسازد و بحیرت و ندانند و ندانند
 جویند تا آنکه اهل مصیبت و فوت باشد و اگر انسان دارد و اظهار
 دعوی کند و بتمای غرور کرد شیخ ابو عبدالله گفت که شیخ ابو طالب
 گفت که جوای از خراسان بریارت جینا آمد جیند عصای و کوه
 وی بخانه برد و در بیت و آن شب صاحب را اجتماع بود جیند
 و بر با خود بر رسید و با ملاد پیش من آید چون شب طعام خورد
 بطریق شام و حبیب اکثری با حقان آغاز کرده شد و اشارت مآر
 جوان کردند که موافقت کن وی با ما نمود و ایشان را تقیر کرد شیخ
 نکا کرد و گفت خاموش باش و اگر نه بخیزم و سر تا زدن بکنم آن جوان
 خاموش گشت و هیچ گفت و رفت روز دیگر این حکایت ما جیند گفته
 برخاست و بخانه رفت قاعص هر کس را باز جوید نیافت بیرون
 آمد و با صاحب گفت چند نوبت شد که شمارا وصیت میکنم که چون
 عمری اینجا آید و بر خوار ملارید سوگند بخدا که عصا و کون
 از خاندن برداشته است آن که من بوی دم و رفت است
 و از حج و عمره **نقد** شیخ ابو عبدالله خفیف قدس سره گفته است که

انعمی و از حج پیشتر آمد و حمل و حکومت و از ری صادر و وارد قمر
 مایند نهاد بعد از هر نماز شام می آمد و با ما می نشست و با یکدیگر
 سخن می گفتیم یکی از شبها که گریه برادرت در میان آمد و پیراهن
 خود را با او داشت بر کردن و می نشانی بود بمشاری طوفی گفته
 این چیست گفت در کوه لکام می بودم و بلا سی پوشیدن بودم کردن
 مرا بخورد چون از آنجا باز گشته که کشت بر آورد و این نشان آنست
 که باقی سالان پس گفتیم سبب د آمدن تو درین عالم چه بود گفت
 مادر من پیر و ضعیف شد و من نام بسیر رجوع آمد بحضرت شد
 این که می بیند **نقد** شیخ ابو عبدالله
 گفته است که بجعفر جعدی رسانیدند که ابو عمرو و اصطرپی
 گفته است که غل می کردم از از من کشفه شد دیدم دودست
 از پیش من بیدار شد و از او مرا محکم برین من بست جعفر
 جعدی برخاست و با صخر رفت و بخانه ابو عمرو آمد و پای
 وی بگرفت اصحاب ابو عمرو بر جسته گفتند که از دید که غضب
 وی لله است و وازده فرسنگ راه پیاده آمده است که از وی
 اظهار این معنی نشد پس دیدند که مثل این معنی رسیده
 پس ابو عمرو مقام اعتذار داد و آمد و گفت چنان نگفتم بلکه چنین

و چنان که ام عبدالزنان اصحاب را فرموده که ویرا خدنگار پیشانی
 کردند **فقری رحمه الله** و وی را نگار اصحاب حیدر بود
 شیخ ابو عبدالله خفیف گفته است که روزی مرا کنت مراب صحرایی
 میروان بر روی بصره و من بر دم بموضعی رسیدم که مصطفی بود
 و جماعتی نزدیک میگردند با ایشان بیازی کردن بنیت من
 از من متغیر شد و بخیال شدم در وقت بازگشت بجای دیگر رسیدم
 جماعتی شطرنج می باختند از آن متغیر شد و پیش رفت و وقت
 ایشان پیش از آن جماعت کارد ها بر کشیدند و گفت کار
 بمن دهید تا بخورم من از این دو حال وی عجب ماندم از وی
 سوال کردم کنت وقتی که بچشم لدنی نگریم چنان باشد و وقتی
 که بچشم غیر لدنی چنان است این سخن بیشتر گذشت اما آنجا شیخ الاسلام
 ابو بکر فخری گفته بود و در مقام ادب شیخ ابو عبدالله ابو الفاس
 فخری شوی شاید که ویرا و کنت بوده باشد یا یکی بر سبب
 سهو وقع یافته باشد و الله تعالی اعلم و هم شیخ ابو عبدالله فرموده
 که ابو الفاس فخری کثیر الاطراق بود یعنی بسیار در پیش می
 انداخت از وی سبب آنرا پرسیدم گفت پیش ازین در قدیم ایام
 در هر هفت شازم یکبار چیزی میخورد و مردی از جن می آمد

و بر من سلام میکرد اما ویرا نمیدیدم یک روز ویرا گفته چه باشد
 که ظاهر شوی ناگاه دیدم که شخصی در خوب ترین صورتی بر من
 ظاهر شد گفته چه کی تو کنت من از من من چنان هم وقتی که
 امثال شما را می بینم دوست می درم که ویرا زیارت کنیم و سلام کنیم
 پس کنتم بعد از این بر من در هر وقتی ظاهر می شود مرا دوست گرفت
 و با من اس غلام پیدا کرد و چیزها بمن آموخت روزی زیر کنتم
 بیانا بجمعه در ایام و ساعتی بنشینم کنت وقتی که بنشینم و سخن
 گوئی و مردم ترا ببینند و مرا ندینند ترا ابو سواس نسبت خواهند
 کرد گفته بیانا تا در آخرهای مسجد بنشینم که هر کس از من ببیند پس در
 آمدیم و بنشینیم کنت این مردمان را چون بینی کنتم بعضی را
 نیم خواب و بعضی را در خواب و بعضی را آگاه کنت آنچه بر سرهای
 ایشان می بینی کنت می چشمهای مرا باید دیدم که بر هر سر یکی
 غراب نشسته است بعضی را باها بچشم فرود داشته است و بعضی
 را بر سر نهاده است و بعضی را کای می فرود می آید و کای بالا
 می رود کنتم این چیت کنت مگر نخواهند فواله تعالی را که و من
 بعش من ذکر از جن نقیض له شیطانا مقوله قوت یعنی کسی که
 باز ایستاد زیاد کرد آنکه سید موجود است بکاریم و شیطان

در آن شبستان دوست و همزوی بود اینها شیاطین اند که بر
 سرهای ایشان نشسته اند بر هر یک بقدر غفلت وی استلا یافته اند
 و آن جنین طریق بنی آمد و بر من ظاهر می شد تا دوری سخت
 گرفته شدم و پیش من از نان صدقه فقیه بود و تا وقت فطر که عادت
 داشتم چهار روز ماند بود یاره زان نان گرفتم و بخوردم کرسکی
 من ساکن شد ناگاه آن جنین آمد و بر من سلام کرد اما ظاهر نشد
 گفت ما از بهر این ریاضات و صبر بران میخوانیم شما را چون سالترا
 استخوان کردیم بران صورتی بودی این گفت و رفت و دیگر باز نیامد
 این سرور پیش انداختن من از آن وقت است **عبدالعزیز بجرائی**
بجرائی نبتة الی بحرن شیخ ابو عبدالله قدس
 الله تعالی سر گفته است که عبدالعزیز بجرائی در زمستانی سخت
 سرد بشارت آمد و جامهای که داشت و هر فتوحی که ویرا میرسد
 صرف فقر میگرد و روزی در شیراز بود با وی درین باب سخن
 گفتند گفت نفس من میگرد از جامهای شما پس مرا گفت یا با
 عبدالله مرا ازین شهر بیرون کن که درینست من نیست که درین
 شهر جامه نپوشم گفتم یکجا میروی گفت بناحیت بجهت بیعتی
 کرده و بعد روازه که بآن جانب بود بیرون رفتم ناگاه دیدم

که نویسم

که یواخیر مالکی بر اثر خود نشسته بودی می بیند و مرا آواز
 می دهد و یا خود خورده می فرماید و یا بیست تا فریم تا بمان سجد کن
 تقاضا کنید تا بر من این طعام را بخوریم پس بیستیم و بخوریم و بیستیم
 بر من است و سجاده برد و شهود آنرا حنفی ابو الخیر گفت کاش ازین طعام
 چیزی با خود برداری گفت مطیع من پیش رفتن سنا ابو الخیر گفت
 باین طعام ما چکیم بحیران گفت پیش سکان من از و رفت
 وی گفت که من از چند شمع که روزی در مجلس می
 سقطی بودم و آجا مردم بسیار بودند و من خوردم تا ایشان بودم سر
 پر رسید که چه چیز است که خواب را می برد هر یکی چیزی گفت یکی گفت
 کرسکی یکی گفت که خوردن آب بعد از غروب من رسید گفته خدا را
 ما طاعة الله علی کل نفس بما کنت یعنی دانستن دلها که خدای مطیع
 است بر هر ذاتی که بخواهد کندم گفت احسن یا بنی یعنی نیکو گفتی
 ای پسرک من و مرا میترسید و خود نشانده و از آن روز باز هر جا
 هستم بر من مقدم و هم حکیم کنش که حال یکی از مشایخ از چند پسر
 که اقامت داشت دید گفت کردی پرهیزکاری و صلب قوت حلال
 می یابی گفت اراشاید و اگر نه او را بگذرد
 بفتح همزه و تندید کاف و ی را اصحاب شیخ

بخلاف ذلك انما جسدان تفرقه عن السك والشرك والتفصيل
 پرسید که چیت توحید رسول صلی الله علیه و آله در جواب گفت که هر
 در دل خود را مید یا خیال تو که در خدا می توانی آنت بلکه آنچه در
 آمدن در عقل و خیال محقق این است توحید آنت که تنزیه کنی
 ویر از شک یعنی شک نیاید در الوهیت وی چنانکه اول مرتبه
 ایمانست و چیزی را با وی شریک نسازی نه بشک جلی نه
 حتی و صفات وی را معطل و بکار بنداری که فاعل همه بالذات
 داننی دیگر پرسید که ما العقل رسول صلی الله علیه و آله گفت ادناه
 ترک دنیا و اعلاء تر التکبر فی ذات الله تعالی یعنی پرسید
 که چیت عقل گفت نشانه عقل ادنی ترک دنیا است و نشانه عقل
 اعلی ترک متکبر است در ذات حق و باز یافت این که شکر در ذات
 وی نتوانم توقی رضی الله عنه فی شرفی المقعد است و غیرین
 و در جماعت **بیت قدس مسقانی** - کینت ابو محمد
 بن ابی نصر البقی القسوی ثم الفیاض یعنی کینت وی ابو محمد بن
 ابوی نصر بقی است که فسوی المولد است و شیرازی المکن سلطان
 عرفا بوده و در همان علم و قدوة عشاق در مبدای حال سفر عراق
 و حجاز و شام کرده است با شیخ ابو الخبیب هر ردی در سماع صحیح

بخاری در نظر اسکندریه شریک بوده است و حرقه در شیخ سراج
 الدین محمود بن خلیفه بن عبد السلام بن احمد بن سالیه پوشیده
 است حرقه را تا می رسید از آنجمله که سدی باغریزی بود چنانکه
 مسکن را نیز تا می رسید و وادان حرقه علامتست که شیخ او را حق
 خود یافته است و اشتغال با ریاضات است در یک طرف و شرف
 و جبالها کان صاحب دوق و استغراق و وجد دائم داشت که
 لوعته و لا یزاد معنوه و لا یعطش فی وقت من الاوقات و لا یملوا
 ساعة من الحین و الزمان ساق کل سيلة بالکمال و العویل
 یعنی مشغول می بوده در ریاضات سخت در کوششهای شایسته از و
 کوههای وی و صاحب یافت و استغراق و استملاک و وجد
 دیم بوده و حرقت وی ساکن نمی شدن و استکوی نمی نیستاده
 و آرام نمی گرفت در هیچ وقت و یک عتد نمی یافت چیزی
 و باز نمی نیستاده از ناله و تنفس صعد و در هر شب آه میگفت
 یا کریم یا کز و فریاد و مرور با سخنان است که در حال غلظت و وجد
 از وی صادر شده است که هر کی بفهم آن رسد و از سخنان
 ویت آنچه بدید است و جستم زمار و آنچه بنشیند و
 کوش زمین در کل مار نک نمودن آن چیز و بیاد در کل

باین در صفات بسیارست چون قیصر عرابی و شرح نهج
 عرب و در سن و کتاب انوار فی کشف الاسرار و غیر آن که عداد
 آن صواب دارد در کتاب انوار فی کشف الاسرار آورده است
 که قوال باید که خوب روی بود که عارفان در مجمع سماع بجهت ترویج
 قلوب بسبب پیوستن حاج اندر روایح طیبه و وجه صبیح و صوفی بلخ
 بعضی گفته اند ازین قول اجتناب بهست از است زیرا که اینچنین
 کار عارف را مسلم آید که طهر رفت قلبا و بکمال رسید باشد و چشم
 او از دیدن غیر حجب پوشیده شد گویند که پنجاه سال در جامع
 سید شیراز ننگ کبر کرد و وعظ کست اول که بتیر از آمد وی رفت
 تا مجلس گوید شنید که زنی دختر خود را نصیحتی کرد که ای
 دختر من خود را با کسی اظهار مکن که خوار و بی اعتباری کرده
 شیخ گفتای زن حسن بآن راحتی نیست که تنها و منفرد باشد
 او همه آن میخواهد که با عشق قریب باشد من و عشق در
 از آمدی بسته اند که مرکز از هم جدا نباشند بر اصحاب از
 استماع آن چنان وجد و حال عارض شد که بعضی در آن
 برافتند شیخ پرسید که چه گوید که در دعوت بعضی صوفیه
 با شیخ و وزبانهان جمع شدم و هنوز ویرا نمی شناسم در خاطر

گفت که من در علم و حد از وی زیاده ام بر سر من مصع شد
 و گفت ای بوالحسن این حاضر را از خود نفی کن که امروز هیچکس
 با او نه برهان برابریست و وی یکانه زمانه خودست و باین معنی
 شد وقت کرده درین شعر درین زمانه منم قاید صواب الله
 رحمد و رو تا آستانه اقصی یعنی رحمد شرق تا آستانه سجده
 قضی که جاب مغرب است و روندگان معارف هر کجا میرسند
 که هست عزرا یحیایم باو زای و زوی صاحب سماع بود و در
 حمزه عیسی از طایفه دباوی درین معنی سخن گفتند گفت
 ای جامع الان من رجه عز و جاف سمرض ما سعب من غیره
 اکنون که هکام اصول معرفت است از دیب خود می شوم و پیروانم
 روی گویند از آنچه در میر شنیدام و گویند که در آخر
 عمر و بر اینچنین یافت بعضی از یاریدان بی آنکه با وی بگویند
 میرفته و در خرابی سلطان قدری روغن بلبان خالص
 و بود برین سدا وای وی چون میش وی آورد گفت جزا الله عنین
 از در خانقاه پیروان و آنجا سکی است که کین حبیبک آن روغن
 را بروی بمال و بدان که روز بهمان سحر روغن بیست می شود
 بر بندین زندهای عشق که حدای خالی بر پای وی نهاده

آن زمان که سعادت الهی وی برسد شیخ به بکر بن صهر
 که از اصحاب شیخ بوده گفته است هر که سیر بسوی ما شیخ فرستد
 میشود مدتی و بیست و پنج روز و بیست و پنج روز و بیست و پنج
 روز و بیست و پنج روز و بیست و پنج روز و بیست و پنج روز
 شیخ بنشیند و بینا دقرا آن خواندن کردم و کریم بر سر است ای کافر
 وی قهر مایند بودم چون عشر تمام کردم و گفتم کون شیخ شنیدم
 که از قبری آمد و عشر بکر میخواند: بزبان مغالیم تا آنکه زمان
 که اصحاب جمع شدند و از مضع آمد و مدتی حال بدین گونه
 بود روزی یکی از اصحاب از آنجا که بعد از آن دیگر شنیدند
 صاحب فخر حاتم میگفت رضی الله تعالی عنه میگوید که شیخ و وزیران
 در مکه مجاور بودند و کان کثیر الذین هانت فی حال و عیلة فی الله
 بحیث انکار یشوش علی الطریقین بالبیوت فکان یطوف علی
 سطوح الحرم و کان صادق الحال یعنی هانک و عیلة و بیسایا
 می کرد در حال که بر او جد پیدا گشتی و حالش میان وی و حق
 داخلی بدیلا آمدی چنانچه مشوش ساحق اهل طواف را می
 برامهای حرم بودی و حال وی صادق بود که به عمل و تکلف نبود
 مگر ناکاه محبت زن مغنیة نبیلا شد و هیچکس نمی دانست و آن وحد

و صبرهای که در وحد فی الله می زدیم چندان باقی بود اما اول از بری
 خدای تعالی بود و این زمان از برای مغنیة دانست که مردم را چنان
 اعتقاد خواهد شد که وجد و صیحات وی این زمان نیز از برای
 خدایت عزوجل بحسب صوفی حرم آمد و خرقة بخود پیرون کرد و
 پیش ایشان انداخت و خرقة خود را بر مردم بگفت و گفت فی خودم
 که در حال خود کاذب باشم پس چند مدت مغنیة را لازم گرفت حالش
 و محبت ویران مغنیة گفت که وی از کابر اولیاء الله است مغنیة
 توبه کرد و خدمت و پیش گرفت محبت آن مغنیة را در وی زایل
 شد بحسب صوفیه آمد و خرقة بخود در پوشید ثوبی رحمة الله
 فی منصف حرم محرم شربت و دستماله **ابو الحسن که دو به**
رحمة الله صاحب علم و تقوی بود شصت ساله رخا نه کرد و
 تیرا داشت من روی شد که بر باد ای نه ز جعبه و کذبت اجبی
 مهمات علی سبیل اللذی باین دنیا آمد و خضر علیه السلام احیاءا
 بروی ظاهر می شد و صحبت می داشت گفت اندک سبب وفا
 وی آن بود که شخصی بروی درآمد و گفت ای خیرا مرد سینه کمی کوید
 که نفس من چون نفس عیسی است علیه السلام زیرا که وی مرده طبع
 را زنده می کند و من مرده غفل را زنده می کند شیخ ابو الحسن

آنکه یکشده گفت در بزم مراد را زاده ای تا زمانی را در یاهتم که در وی
 مثل این سخنان می شنوم دیگر زندگانی نمیخواهم شکم وی بگرفت و
 بر همان بزم نشستی آخر محرم سنه ۸۰۷ و ستمانه چون شیخ روز بهار
 بنویسید پارس شد شیخ ابوالحسن کرد و به شیخ علی سراج که مریدی بزرگ
 و عارف بود و اولاد شیخ روز بهار را خالی می شد بعیادت وی
 آمدند شیخ روز بهار روی بایشان کرد و گفت میاید که از قید
 این حیات جهانی و زندگانی فانی بیرون آییم و بحیوة ابدی و حیات
 متصفت شویم ایشان قبول کردند شیخ گفت من پیش از شما میاروم
 و توانای ابوالحسن جلال پانزده روز بمن روی و توانای علی بعد
 از یکماه شیخ در منصف محرم رفت و شیخ ابوالحسن در آخر آن
 و شیخ علی در منصف صفر حرم الله تعالی **و بعد**
استاد لقب وی او حمدا لالدین است و از فرزندان
شیخ ابوعلی دقا و است و نسب وی قاضی ابوالحسن بدین گونه
 است عبدالله بن مسعود بن محمد بن علی بن احمد بن عمر بن
 اسمعیل بن ابی علی دقا و قدس سره تعالی ارواحهم و استاد
 ابوعلی زکریا سر بوده است اسمعیل و یک دختر فاطمه بانو منکوحه
 شیخ ابوالحسن قتییری رحمه الله تعالی و سلسله خرقه وی چنین است

وی خرقه از پیر خود دارد ضیاء الدین مسعود و امام الدین
 مسعود نیز گویند و وی از شیخ اصیل الدین سیرزی و وی از شیخ
 زکی الدین نجاسی و وی از شیخ قطب الدین ابورشید اهری
 و از شیخ جمال الدین عبدالصمد زنجانی و مسعود و از شیخ ابوالنجیب
 سرور دی قدس سره تعالی ارواحهم و می گفته است که در او پس
 از خلق انصاف و حجت و یازده سال در کن بزم مردم چون از کوه بار
 آمدیم به صحبت زاهد ابوبکر مدانی رحمه الله تعالی پیوستم و وی
 مریدی صاحب کرامت بود و فراستی صادق داشت و در وی
 همه آن بود که هر شب برخوای می نشست و عصای آهنین داشت و در
 زیر زنجیران گرفتاری و تار و زبر با استادی من نیز میخواست
 وی از عقب وی می ایستادم وقتی از وقفها روی باز کرد
 و غیرت آوردی و گفتی بر جای بحب من بر زمین می نشستم
 تا وی مشغول کار خود می شد دیگر بر می خاستم و موافقت
 می کردم تا آنکه که حال وی بمن فرود آمد نگاه نرسای کردند
 و زاهد ابوبکر رحمه الله از غایت انبساط که با من داشت مرا روی
 می گفت شنیدم که روزی می گشت که لوی آمد و از ما چیزی
 گرفت و برد نمی دانم که بیکار رفت بعد از بیست و یک روزی وی بر

فرمود که کجا بودی و چه آوردی و پاسخ نمودم و هیچ نگفتم سعادتی
 نباشتم زاهد رحمه الله ز من سوالی کرد که جواب آن این بود که من
 گفتم من غیر خدا نیستم زاهد گفت سخن منصور آوردی من
 گفته ام سبک آه که بر آیم تو غم که صاعقه از چو منصور پیدا کنیم چون
 این بگفتم زاهد عصا برگرفت و بر من انداخت من از جای بجای
 و آن عصا از خود رو کردم زاهد سرادشای غلیظه دهان گفت
 منصور را بردار کردند و نکر بخت و نواز یله صاعی کریب
 جواب دادم که آن از تان می منصور بود اگر نه بکر بختی که نزد حق
 تعالی و تقدس هم یکتا یعنی کریخان و ناکریخان چون
 این بگفتم زاهد گفت مگر کجا پی خورده گفت آری خوردم اما
 از مغز حقیقت زاهد فرمود شاد خورده و سینه خورده
 بسیار بر سجاده بنشین و آن نگاه دار عبد ازان زاهد گفت اگر
 گفتی از تان می منصور بود که نکر بخت و نور بردار کردند
 بچه دلیل گفتی گفتم دلیل آفت که سوار ی که دعوی سوار ی
 کند و اب بتار چنانکه عنان از دست وی زود و کر و رود
 تواند که سر سبب باز گیرد راست گفته است که وی سوار چالان
 و اگر سراسب باز نتواند گرفت آن در سوار ی نام تمام است

در مقهور

یعنی منصور مغلوب حال بوده و من بر حال عالم چون این بگفتم زاهد
 نصیحت فرمود که راست گفتی من از تو دیدم و تو ز من دیدم و هم وی
 گفته است که مرا گفتند که یکی را صاحب شیخ شهاب الدین سرور دی قدر
 الله تعالی سواد ویرا شیخ نجیب الدین بن برغش سکویند بپیرا مدد
 بسیار عزم شدم از آن جهت که از مقامات و احوال صومیهان آنچه دانسته
 بودم حاصل کرده بودم و طلب زیاده را میگردم و پدید می گفت که آنچه من
 از خدا می خواسته بودم از اعیان الله داد و آنچه بر من بهتدار هر چه
 کشادند به روی بخت دار در و از کشادند بر خواستم و بیشتر از رفتم و
 به خدمت شیخ نجیب الدین مشرف شدم و چیزی چند از احوال
 مقامات و مقامات خود با وی بگفتم ممد را بنا داشتی کرد و هیچ جواب
 نگفت سعادتی نباشتم و از آنچه بسیارون کردم عبد ازان مرا حجت
 ضروری بخریدت مراجعت شد با خود گفتم بروم و شیخ نجیب الدین
 را به پیغمبر تاجه میگویم چون بدر رخ نه وی رسیدم گفتند روی دهد
 اندر و دست بر و در آن خانه بسیارون که شیخ آنجای نشیند بنشین
 تا بیاید چون آنجا بنشینم در پیش سجاده وی جزوی دیدم که شرف
 روی گفتند بروم همه در آنجا نوشت بود با خود گفتم شیخ بآن محض بود
 است که نوشته است حال و پیرا بدانستم که تا کجاست نماندستم و پیرا

آمد چون بکار را تمام رسیدم با یکی بر خود زدم و غیرت بتاریکی در
 خورم بیدار گفتم و در خلوت نشستم و هر چه از خدای تعالی میخواستم بچ
 روز در آن خلوت بمن داد وی در شیرا بود روزی بجاگاه شیخ
 سعدی رحمه الله در آمد شیخ سعدی یکنه شت فلوس سیاه آورد و در
 نظرویی بناد و گفت بفرمای تا در ویشان این تبارک لغز دهند
 وی گفت ای سعدی فلوس می آوری برو آن طرف لقمه بپز که شفت
 و دو عدد لقمه در آن نهاده تا در ویشان بسفر دهند در حال شیخ
 سعدی رفت و آن طرف بیاورد و همه را آنکه وی فرموده بود ترا بر
 و از برای در ویشان سفر تمام آوردند شیخ را سعدی بود
 طبایخ که در بازار آن بختی هرگاه که شیخ بدر دکان وی رسیدی
 کانه آتش استدی و هم چنان ایستاده بخوردی روزی کانه آتش
 در دست داشت که در ویشی رسید خرقة سفید هزار تخی بکلف
 پوشید سلام گفت و گفت میخواهم که مرا بخدای تعالی دلالت کنی و
 بگوئی که فایده در چیست تا چنان که شیخ فرمود که شاید کانه
 آتش در دست داشت بوی داد و گفت از بینا فکار این بستان
 و بخور و در ویش از ایستد و بخورد چون از طعم فارغ شد گفت
 این دست بطعم آورده هم باین خرقة که پوشیدن پاک کن و هرگاه

که چیز بجو ری چنان میکن گفتی شیخ این سووم کرد بجیزی
 دیگر است و روز فرمای شیخ فرمود چون این قدر شتافتی که هر چیزی دیگر
 که ترا بگویم هم نتوانی کرد برو که بفرمای کانه آتش بپزی و بپز شیخ
 در کون عزت گرفته بود ماری پیش وی رسید خواست که ویرا بگیرد و ویرا
 بکزی با اعضای وی آماس کرد خبر شیخ رسید و شیخ فرستاد تا ویرا
 آوردند گفت آن ماری را چه کردی تا ترا ختم زد گفت شیخا بگو که غیر
 خدای نیست من آن مار را غیر نمیدیدم از عهت دلیری کردم و ویرا بکفتم
 شیخ فرمود که هرگاه که خدای را ببینم فقره بپزی بگریز و به نزدیک
 وی میروم و اگر چنین کند که این ساعت در آنی اضافه بپزد در
 دیر سروی کرد و ویرا را نشان داد و گفت من بعد که کتی چنین میکن
 تا وقتی که ویرا بکشد بناسی آگاه دعای کرد و باد بروی میدآماس
 باز گشت و نشان یافت وی که کت است در ویشی نهاده و ویرا است
 او نه اجابا شست این جلا سلب بندگی است در ویشی زنجیر داشت
 ارکی چه در حق است اگر این حاصل کنی و اصل کردی و هم
 وی گفته است خدای دان باشید و اگر خدای دان نه آید خور دان
 نیز باشد از برای آنکه چون خور دان نباشید خدای دان باشد
 یعنی سعی کنید که او آگاه بخور یا سید و از خور دان و اگر سواست

و گویند که اول آن خود عاقل گردید که چون از خود غافل گردید بجوای
 شویید **بسر زوده** که ازین بهشت بگویم خدای باشید و اگر خدای
 نباشید خود مایشید که اگر خود نباشید خدای باشید بحسب تصور
 و اندیشه بحسب واقع زیرا که ممکن واجب نکرد و واجب ممکن روز
 و شب و شیخ روزی بن بقی قدس الله تعالی سز رفت بود و شیخ صد
 الدین و زهره سر سرتوب پدر نشسته بود چون شیخ عبدالله در
 برابر قریب د شیخ صدر الدین بتعظیم وی برخاست و میدتی
 بسیار بناد و بنشت و باز برخاست و مدتی دیگر بیتاد شیخ
 عبدالله ^و گفت نکد چون ازین یارت فانی شد کف نیخادر کاف
 که بر پای ایستاده ام و شما هیچ الفان نفرمودید گفت که شیخ روز
 بهمان انادی بدست من داده بود مجوردن آن متغول بودم و از حال
 امتعاریب ما جلد خدای ملک پاکیم فی رانش و باد و آب و طعم
 از هستی و نیستی میستد عربان شد ایم جامه چاکیم حقیقت جز
 خدا دیدن روایت که پیشک هر دو عالم جز خدا نیست میگویم
 که عالم او شده که این نسبت بدو کردن روایت نه او عالم شده
 نه عالم او شده و ما و را چنین دیدن خطائیت یعنی این که
 احدا را من دیگری شده دلالت بر اینست کند و انشیت خطا

و همه را وی دیدن خطائیت بنا بر اشیاء اثبتیت تا حقید و چشم
 سر نه بینم مردم از برای صلب می کشیم مردم گویند خدا بچشم سر
 نتوان دید آن ایش نند من چنینم مردم وفات وی در روز
 سنت و شایین و ستمانه بوده قدر الله تعالی روحه **شیخ جمال الدین**
 کان شیخا و حیهما بیتی لمطر نکی المنیر
 ذ جماعت و خلوت و اوراد کثیره سن العبادات و الطاعات
 و کلمات روحانیه و اشالات و حمایت یعنی شایان مغلو
 بر حجت رحانی شیخ عبدالله بیانی قدس سره فرموده است که در آن
 زمان که خود سال بودم شیخ جمال الدین با کلید از حله تعالی در صبح
 پدرم خواجه ضیاء الدین مسعود رحله تعالی می بود و من پیوسته
 بذكر متغول می شدم و آواز خوش داشتم و از برای جبهت خاطر و قضا
 در انشای ذکر گفت جیزی را شعاعی بر من میجو اندم شیخ جمال الدین گوش
 باور من می کرد و از آن وقت وی خوشی شدند احوال وی جبر
 نداشتم که گوش بر داوره و از آنچه میخواندم خاموش می شدم و دیگر
 بذكر متغول می شدم در یکی از روزها شیخ جمال الدین نزد من آمد
 و گفت ای شیخ عبدالله چرا چنین میکنی که در انشای ذکر گفت جیزی
 خوش بخوانی و ما گوش میجویم تو خود می شوی و در دیم بسمل

ی کند بی دیگر چنین مکن و خاطر هر دو پیش را بجزو این تو
 این کو ری حرد و پدرم نیز ضیاء الدین مسعود همچنان فرمود
 ایشان را قبول کردم و گفته است در قوله تعالی و اعبدوا ربکم حتی
 یا ملک لقیقین یقین نیست جز عیان عین قدیم نیست عیان عین
 قدیم بی صورت عمل سبادت وینی که بهتر از عیال است
 معنی حدیث بنده از من حشر من عمده یعنی بیت مؤمن بهتر است
 از عیال و صورت عیال نیست عیان عین قدیم عبادت شود
 بلکه رسم و عبادت بود طالب آنست که مطلوب وی جز عیان عین قدیم
 نیست و هر چه جز عیان عین قدیم است پیش وی محال و ماحول است
 بقی رحمه الله تعالی سنیف و خمین و سبعمانه و قبری در شیر
 زندک بوده بحیرت پیر شیخ
 ابو عبد الله طائی است شیخ الاسلام کنت که ابو عبد الله خفیف را
 شیخ موسی عمران نقاری فتاده بوی نامه باینم فرستد که من
 در شیراز مسکن میگردم که اگر هر یکی مسکن را بخواهم شب
 زمان نخواهد موسی عمران جواب باز فرستاد که من در حیرت
 مسکنم و هر داری که هرگاه با من دست یابند مرا تائب در زندک
 از زندک نکذارند صوفی ثوبی است با من

شیخ کرمان بود و از سحرین استیلاخ بخداد و خانه
 و کاری نظام و مرید بسیار و معاملت نیکو و دعوی مریدی
 شیخ عمو کردی با شیخ عمو از بسیار است وی بخت بار نکذانت یعنی
 در مسند ایشان نوشته است شیخ الاسلام کنت که در کرمان میان خواجیه
 علی حسن و میان خلیل خاوند نقارافتا و خلیل بخواجه علی نامه
 فرستاد و در آن نوشت که توان یا مسلااد تاجا شتگاه دار و و تربت
 و کلاش خوری تا طعام خوش بتوانی خورد از سر جمع و مرا بیاورد
 تاجا شتگاه کرد و بدکشت تاجایی یا به که بخور صوفی ثوبی یا سن
 استیلاخ طعن کردند و نمی پسندیدند قبول ایشان و قبول شد
 خلق را از پس زهر و غرور که در آتش ایشان مایه بود خورد و نفس
 در عمارت معجب کنند تا از حد خود در گذرند اگر الله تعالی بخواهد
 ندارد و این عقبه عظیم است این قوم را شیخ طعن میکرد و مند
 کلام شیخ الاسلام است و بیان عدم اقبال مردم بحیدر جان که از
 کرد بر کشتن وی معلوم می شود **میرزا ابوریحانه محمد تقی**
 پیری بوده و از آن رصوفیان و مسمی بوده و بنده بسیار است
 یا کار دیگر خادم با وی ویرانها قبول عظیم خاست و مریدان
 بسیار بدید آمدند و وی را از سر می بود و شعاع در آن

چون بارگشت خلق بسیار با او سیر و آمدند و با وی در رفت
ایستادند از خادم پرسید که این را که اندک گفت عیدت نوی کید
صبر کرد و هیچ نگفت تا بر بالائی رسید و با وی سخن می گفت
بندش را ریشخاد و بوی آغاز کرد چنانکه حمامی خود و جامه های ایشان
سبز پدید کرد آهنگار گفت لا حسنت ز هر شیخ و زهی عاملت یگو
هم از وی منکر و زکشتند و آن خادم که با وی بود پس وی میرفت
دل به انگار که این چه بود که وی کرد جمع رسیدن با اراده های تازه
و نظرهای نیکو با وی می آیند بسین که وی چه کرد میره میرفت
تا آب رسید با مرغ و جامه بآب درآمد و جامه ها و آن خود باک
بار داشت و با وی آمد و در رفت ایستاد و روی بار پر کرد
و خادم را گفت مایید که انکار نکنی که آنی بآن عظیم و منت و غلی
چنان بر دل باین مقدار قبول از خود بر توان کرد چرا مونت آن
باید کشایدشان بچه کار آید جز آنکه مردم را رعنا و معجب کنند
و راهی مردم خوردند و شغل را افزایند و این قبول بیش از
دید عیب باشد چون اندک عیبی بدید آید یا کاری بر مردم
ایشان برود همه منکر گردند شیخ الاسلام گفت دانی که آن چرا
کرد و نه آنکه صبح و نفس وی بآن خوشتر بود آن بر و واجب بود

توبه

از بطور خامه ست نام وی
محمد بن محمد بن الحسین است از اجده مشایخ طوس بود ما ابو عثمان
حیرری صحبت داشته و با آن مشایخ که از طبقه وی بودند و یکا نه
مشایخ بودند و در وقت خود که امان ظاهر داشت مجروح بود و بلند
حال و بزرگ همت پیران سنه پنجاه و ثلثه از دنیا می
گفت طوبی لمن لم یکن له وسیله الیه غیره یعنی خوشحال کسی که
ویرا وسیله نباشد بجنبش حق سبحانه عز و جل و این معنی در آن
کار وجود گیرد و هم وی گفته ترك الدنيا الدنیا من جمیع الدنیا
یعنی ترك دنیا از همه قیوت و خلق داخل در جمع دنیا است و
هم وی گفته که الله تعالی سبقت خود را از معرفت خود چیزی بدهد
و بآن مقدار که ویرا معرفت داده بود سبقت بر وی کار و تا بقوت
آن معرفت آن میزان را می دارد و هم وی گفته که دور باش از
تمیز در خدمت زیرا که کسی که ایشان را در خدمت ممتاز
کرد آنی ظاهر نشان داد پس همه را خدمت کن تا مراد حاصل
شود و مقصود فوت نشود یعنی آنکه بحقیقت داخل این ظاهر
است ممتاز نیست از غیر و این زمان پس همه را خدمت باید کرد
تا که خدمت انگیز گردد شود

و صوفی است و وی احمد بن سبط است شیخ شام است بصوفی
 و صورت بر کارد ریاست و قروی بصورت بود و اکنون در ریاست قوام
 زاده ابوعلی رودباری است بزرگ بوده و صوفی در صورت قزاقان
 در عرف این طایفه قزاقان گویند که در ظاهر بسیار گوشه و ظاهر وی
 راسته باشد بناظر وی مادر وی فاطمه خواهر شیخ ابوعلی رودباری
 پسر دکنی همدان قزاقان صوفی یعنی بن کیت که هاهوی
 راست و ماضی خیال وی صوفی بود که باطن وی آرسنه بود
 عالم بوده بعلم قرآن و علم شریعت و علم حقیقت و حدیث داشت
 نیز احادیث و نمایانیکو بود و موصوف بود بغضیم و قزوینی
 در ویشان و زکریا کریم با ایشان در ماه ذو الحجه سنه شصت و ستین
 و ثلثمائه رفته اند و بر آنکه بخت در آید فقر شیخ اسلامه است
 که ابو عبدالله رودباری است که شتر و برادر بادیست بر یک فرزند
 گفت جلال الله شتر راوی بن بان فصیح گفت جلال الله یعنی بزرگ خدای
 همانا که ذکر حق درین مقام جلاله ای بوده ازین ورطه شیخ اسلام
 است که س دین دین ام که ویرا دیدند شیخ ابو عبدالله ماکو و شیخ
 ابوالحسن موسلمه راوردی شیخ ابو عبدالله ماکو است که ابو عبدالله
 رودباری گفت "لصوف ترك التكلف و اسمعوا لغيره و حذر الله

یعنی تصوف گذاشتن تکلف و انداختن سبب شرف و در یک
 کار نمودن نظف و مراد تصوف ترهت حقیقت و ازاله اثار الوات
 اکنون چنانکه شیخ ابو سعید ابو خیر قدس سر فرموده که خریف شیخ
 لقمان پرسیده است با آنکه جهاد و برانظاف ظاهر می شود و شیخ
 ابوالحسن موسلمه راوردی گفت که شیخ ابو عبدالله رودباری گفت که
 حدیث یونس بن اسحاق جسد از روی برود و رویش کسیر بود و ذالاجتماع
 ثنائیه است به نیلای یعنی چون مجتمع شود در لوح حدیث نبوی
 و در رویش همین فصل تر است است شیخ الاسلام گفت که ابو سعید
 مقری گفت که با شیخ ابو عبدالله رودباری مافلی سمعوه در بابی میزدند
 بنیامد ماضی نهادم شیخ گفت ما جای من چیزی که خود را بخت
 در راه درونی می کشی که بخوار اگر چه ترا فساد نبوده شیخ الاسلام
 گفت که محمد شکر گفت که در کج حلاله مضافت
 شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله ماکو از شان فارس
 بود نام وی احمد بن ابراهیم ماکو است شاگرد بنیاد از طایفه است
 شلی را دیدن بود و روی همد و اند سال بوده اند که پیش بهم
 چون حسن گفتی دو کس بودند برود و دست وی که آب دهان وی
 پاک میکردند که دندان را شستند و دهان وی سیر می افتاد

شیخ الاسلام گفت که شیخ ابو نصر فقیهی پرمختد معرب فیهن ببا جمعه
 ابو عبدالله مانک را دیدن بود و حدیث داشت و من بروی حدیث
 خواندم و وی گفت مرا که شیخ ابو عبدالله مانک گفت که شبلی روزی
 بر سر گفت که حق جیند صاحب بود که غیبت حرام است جیند
 دریافته که حق گفتن وی از روی مشاهده نبوده **ش** میتوان
 گفت چر نمیتواند بود که جیند دریافته باشد که قوم از غایب است
 و در حق ایشان غیبت است و حتی که شیخ الاسلام از ابو سعید خدری
 نقل کرده ناظر باین است وی شاید که از آن جهت حمل برین شق
 نکرده باشد که جیند و ابو عبدالله مانک از قوم بوده اند و ایشان
 از غایب نبوده اند شیخ الاسلام گفت که ابو سعید خدری از
 آمدن و راکتندای سید قوم چرخن نگویی گفت ایشان از حق
 غایب ند ذکر باینان غیبت است ابو عمر زانی طی رحمه الله
 گفت ایشان از غایب است که ابوالحسن نوری را گفتند که
 ای سید قوم چرا برای برادران سخن نگویی گفت ایشان در سخن
 و حقیقتند و در حق بیان ایشان غیبت است **در بیان**
رحمة الله تعالی وی از متاخران است بدو می بوده و وی شوروی
 داشته است شیخ الاسلام گفت که خرقانی با من گفت که شاگرد ابو عبدالله

دوی با من گفت که شیخ ماست بزینت و مست بهر شیخ اسلام
 گفت راست گفت شاگرد وی خرقانی گفت که من گفتم آن ابو بکر شبلی
 بود که مست بزینت و مست بهر که من شبلی را دیدم پیش خودی که
 در هوا رقص میکرد و مرا سر میخواست یعنی بطریق مکه شافعی دیدم
 چه خرقانی زمان شبلی را دریافته بود شیخ الاسلام گفت که ابو عبدالله
 دوی را پرسیدند که گفت حقیقت گفت استم واقع فدا نموده
 گفت مایه مست افتاده چون تمام شود او است **یعنی** فقر هایت
 افتاده در میان مردم چون معنی وی متحقق شود بخیر خدای در
 نظر میرسد چیزی غایت شیخ الاسلام گفت که دوی قرآن ترا
 خواندی و سماع آن دوست داشتی چون بآیت رکو به صلا
 رسیدی خوشتر شدی چیزی از خود بیرون کردی یکی را گفتی پاد
 برویند و باز کرد نا هر که پرسد بر کسید **در بیان**
 وی در مسرا می بوده در ایام پیر محمد **دوی** زاهد روزی
 در مسجد جامع همدان پیرو سعد سیامان بود وی در سخن
 آمد و حتی سخن بگفت پس گفت اگر بنوحید صرف می باید اینست
 بگفتم و اگر علم کنج و کدوی باید فردا بنوحید سپید و شمارا بگو
 کنج و کدو و کتایت را علوه آیت که فرودست بهست با علم بنوحید

خوبیت با آنکه ویران شد و داری و بدل مال زای آنکه دل بوازی که
 دارد و حسن صعب و معاشرت با آنکه هیچ ترازی نیست باشد
 و هم وی گفت که چون به صحبت عبدالله خراز رسیدم گفتم ایها الشيخ
 مرا بجه میفرمایی گفت به چیز خرس برادای فرایض بیت مترین جه
 و صفتی و هر چند داشتن جماعت مسلمانان و منهم داشتن خاطرهای
 خرد و مکر آنچه موافق حق باشد **و** از طبقه
 خامه است نام وی جعفر بن احمد بن محمد المقتدری برادر ابو عبد الله
 مزی از برکان مشایخ حراسان بود و بگانه در وقت خود و صریح
 خود و علی حال و سرفیه همت بود شیخ سلیمی گویدم تلقی احد من
 المشایخ فی حقه و وفاته و جلسته **و** یعنی ندیدم هیچ یک از
 مشایخ را که مثل وی بوده باشد در طریقت و سکر و نشیق در
 مستند ارشاد صحبت داشته بود با این عطا و جبریری و ابوبکر
 بن ابی سعیدان و ابوبکر ممشاد و ابوعلی رودباری در سینه نشان
 و سبعین و ثلثمائة از دنیا بر رفته در نیا بوی گفت که ملاوف
 آنست که در بعضی عرفای یعنی شناخته شده وی که حق سبحانه
 مغفول کرد اندازان که بحق مکرده بچشم رد یا ثوب و هم وی
 گفته اوایل که الدجول فی الله و فانی و صدق الصادقین و ایها

من انضم

عن القسم و عن متایخهم عین او خیری و مکتفی که زود آمدن
 در صوف پیدا کرد در است کوسحان جماعه است که صادق باشند
 در اخبار که از خود و مشایخ خود دهند **و** **بوی** **نجد**
 و صفت خامه است نام وی عبدالله بن محمد بن اسی عبدالله است
 از کبار مشایخ بغداد است صحبت داشته با ابن مطا و حریری شافعی
 رحمت کرده و بعد از آنکه آنجا بر رفته در سه سیه و شین و
 ثلثه است وی گفته است که عجب بیهوش و بی حس است که بتدبیر
 سنان او اندک عین با جرم است فی سبابه یعنی صفت عجبایی
 و مانع میان تو و حق تعالی از دو به و نیت بکی مشغولی نباشد بپیر
 نفس خود و دیگر اعتماد کردن و تکیه نهادن بر اسباب که ترا باید در
 حصول مقصد عاجزی مثل خود و هم وی گفته الموم غفویات
 از نوب یعنی مد و مهای که اب بن محمود شافعی که آنجا
 و هم وی گفته که لا یكون الصوفي حتى لا تقله ارض ولا تعلقه
 سماء و لا یكون له قبول عند الخلق و يكون مرجعه فی کل الاحوال
 الی الحق تعالی یعنی صوفی نبود صوفی تا مرتبه نرسد که بر ندارد
 و بر زمین و سایه پیدا در روی آسمان یعنی هیچ جای راحت
 بوی نرسد بلکه المرسد و هیچ قبولی نبود و برادر مدخل خلق در هیچ

احوال بارگشت وی بحسب سعاد بود - غیر وی از اسباب روحی
 ترغیب وی ذکر محبت میرفت گفت المحبة اذا ظهرت انقضت فيها المحب
 واذ انقضت قتل المحب کما یعرف بحجت چون ظاهر شود محبت رسوا
 شود و چون پوشیده شود کشته بشود صفت اندر رخ و افشاد 2
 جوانند - و لعل افروخته باظهار الهوی علامت ستر اعلامه
 و لعل کسم الهوی باظهار و لعل بافراط الهوی کتمان بیعی کاه باشد
 کما احدا شوم از آنچه در غم از محبت و لوازه باینکه اراده عدم محبت
 کنم باظهار دعوی محبت و عرض ازین اظهار کتمان محبت است و
 بسیار باشد که اظهار محبت عیب را بپوشد و بسیار باشد که کتمان
 محبت باظهار سزاوار و این که اظهار وی موجب محبت تزیی
 باشد و سزاوی موجب اظهار بتاوانست که محبت را لوازمی است
 که دلالت عقلیه دارد بر وی که تکلف ممکن نیست بر چون اخفا کند ان
 لوازم دلالت کند بر وی دلالت بر معارض بین احتیاجی وی موجب
 ظهور وی که در چون اظهار کند با دعوی حکم کاملی که ادب مردم
 بر محبت وی تمت نمیدانند اظهار وی بدعوی موجب سزاواره کرده
 می آید لعل المحب بلاغ و اما قتل الدیعه - یعنی رفتگی
 ران و نگه کردن زردی و محبوب مقتدی بلاغ است بسیار مات که

باغ بلبلد اینک دمه ویر مونس نکند به گنج گشت - کم قدر میره و قمر
 سلطان الناس ذلحیة سلطان - یعنی بیادیدم کسی که بغیبه غالب بود
 بر مردم و با سینه محبت رام شد غلبه وی یعنی وی بغایت رام شد
 چنانکه غلبه سرایت در وصف وی کرده ابو عبد الله سالکی و رحمه الله
 از طبقه حاسه اسامی محمد بن عبد الحقیق الدینورست و هسو
 من اجله تشایح و اکبرم حالا و قصیم فی علوم هذه الطائفة یعنی
 او از بزرگان متایح بود و بزرگترین شان از روی حال و فیه
 در علوم این طایفه و بارگشت وی بصحب نفس اوالقرام آداب و محبت
 اصل آن بود سالها در وادی القری قامت کرد پس بدینور بارگشت
 و آنجا وفات کرد چنان است در حقیقات سلمی و شیخ الاسلام گفته است
 که وی با خرم در وادی القری بمجید درآمد و من برفتند و ویرا
 همان نداشتند و چیزی خور من ندادند آن شب زکریا میبرد
 روز آمدند و ویرا گفتن کردند و من کردند و دیگر در مسجد آمدند
 گفتن دادیدند در مشرب سنا و کاغذی در میان گفتن و دران
 نوشته که دوستی از ان ماست ما آمد و ویرا همان نداشتند و طعام
 ندادید و اگر کسی بگفتند گفتن نماند و خویم شیخ الاسلام گفت بو
 عبد الله دیوری که که الله تعالی خود رخصت اسلام میکند میگوید

و قرآن مثل ستم علیکم گویند که وی سالی در کشتی بماند که بادی
 جنت رفیع خود باز میگردد و مبد و خنث تا بکلا هر سید گفت نفس خود را
 متغیر میکنم بنفش را که مرا متغیر کند بچیری که نیاید از خواهر
 و هر آن یکی گفت که صحبت مردان با برکان از جمله بویض الله تعالی
 مرخردان را و از بر یکی ایشانست و درخت برکان بعضی مردان
 علامت خندان بر برکان و حمانت وی حلقه خندری ایشانست
 و هم وی که بعضی اصحاب خود را با تقبل سازی من همدست
 الفاضل علیه نماز بنوا الطواغر الالهیدان خروالیا وطن
 یعنی مایه که بشکستند و در آنچه می بینی ارباب بکر لام و سکون
 با یعنی نوع پوشش اصل صانع را که برایشان افتاده زیرا که نیار استند
 صاهر خود و مکی بعد از آنکه خراب ساختند باطن خود را شیخ
 الاسلام گفت که اصحاب خود را عمارت باطن آموختند نه خرد ظاهر
 و رایش جبهه خدای خستند و بیاد از امان که این کار کردند اما همین را
 جاسه و مربع و میان بند و سجاده و کعبه و مانند آن کردند و مقارن
 و صفای باطن نه تاه که بیدید پسندار که من کار عمه آنت و بر
 و آن که رسد که خدای و مدد معای و باطن نیکو و در مدکانی اند خود
 دل آن ندانند و صاف آن نیارند که درای او بخیر دیگر متغیر باشد

هم وی گفته که در بعضی سفرهای خود لکنی دیدم که بیاض پای بر رخ
 گفتم ترا سفر چو میروند که آن آن ملاری گفت سلمانی گفته ام آری گفت
 آن آیس بجوار که و چون هم فی السر و الخیر چون حمل و برد رسد و ب
 محبتید که بی آن بر جلودی یعنی برداشته و پیش از دستکی و در تری
 زیرا که همه چیز استند مستند است بوی که لاه علی لوهود لا اله کی
 بروی در آمده گفت کین امیت بن بیت بجوند او لیل البی نوب
 تشبیه فنی مویع یعنی چون شب بیت میند را حاسه خود را که
 تاریکی است متقلب شود روی و در حال حال کرد و از اضطرار بوی
 باورده که همان شکم است **ابو الحسین الیراقی** **الفیاض** **بیر** از طایفه
 ساده است و وی علی بن جعفر بن داود است و سیر و مغرب بود
 که در سیر و اخذ کبیر است صاحب حواس بصر بوده و بیک مجاهد
 کرده و آنجا بر فنه از دنیا شاکر و معاذ مصریت و ابو بکر موازی بنی و جعفر
 و شبلی و ابو الحسین بنیاتی و کنانی و ابو علی و نو که مصری و غیر اینها
 و مشیخ وقت مدینه بود شیخ حرم بود در وقت خیز و یکا و شیخ در
 و نثار خود شیخ سیدی و در نایج صوفیان ذکر کرده و گفته که عمر
 صد و بیست و چهار سال بکشد و با آخر عمر مقتدر شد یعنی
 بر جای ماند مرگ او مؤذن قدری و مکرری وی ریاضی چون نهار

کشته شد از پیرش پیر از پسر بر پیر که سرک بد روی بودی
 که ایاد میرمدی از برک بد راوست که پسر در بن خلق افتاده
 و انکشت نمای کشته **ابوالحسن طرزی رحمه الله** شیخ الاسلام کت طر
 جاییت بغداد **وی بزرگ بود و بزرگ میل داشت** درویش از او صاحب
 وی با ادب و حیلت بودند بعضی نگاه داشت طر شیخ الاسلام
 گفت که ابوی سراجی مرا کت که شیخ ابوالحسن طرزی را دیدم که بای
 تابه درویشی پر دانه بود و در سر و روی خود می مالید شیخ الاسلام
 گفت فو بودند بگوایان با من می بودند خندان دل و شاز
 درخواست که سارا بنیخ سید طاقی برازی و سوری خواست
 و ایشان راوی بدم و کتم بخوانند که ایشان را وصیتی کنی گفت
 مناسله کتم آری گفت مکتبها شد کتم آری گفت سخت نیکو
 باشد کار کی کید و اهل خود را نیکو میارید و شبانگاه هر کی
 بهر خود از طعام بر میگردید و بایکدی بر می آمد و با هم میخورد
 و ساعتی باشد و نگاه می کردند می شومید و ایشان را دعا کرد و بر خاتمه
 من آن شیخ عمود کتم شیخ عمود گفت که اصحاب ابوعبدالله دوی و
 ابوالحسن صری چنین میکردند تا بر جای بودند
 وی بمکه مجاور بوده و مشایخ بهم چون شیخ یزید

و ابوالحسن هر روزی و شیخ بواسطه و ابوالخیر حسن و ابوسعید
 شیرازی و شیخ محمد ساحری همه یاران یکدیگر بودند و مشایخ و برا
 تعظیم مقام میل داشتند شیخ الاسلام که شیخ ابوالحسن سرک در مادی بود
 یاران شیخ ابوسعید شیرازی و شیخ بواسطه از همراه و شیخ محمد
 و وجود دیگر که همه خفتن ابوالحسن گفتن رسید که این کار مرافقانه
 است من بروم و شما هم بروید و سیر آب شوید چنان بود وی بر رفت
 و می آمد و یاران در ایستاد و ایشان همه سیر آب شدند و میل داشتند
 و بر برگرفت و بر شیخ الاسلام کت رمد و بر اثر سیر آب نداد و نشد
 و کشته و بر آب داد او باد وستان خود چنین کند شیخ الاسلام
 گفت که شیخ ابوالحسن قرین و فوق روزی در مسجد حرم میان فتویا
 از درویشی سخن میرفت وی گفت جسدین میگوید زده ویشی که
 درویشی بر دیوار ننویسد بکار ما به نجا نگیرد و هر کی میگوید
 که درویش قوم بشوید یادند گفت این بجهت که وی میگوید اکنون
 ما سدر ویش نیم جولا هم آمدن ما را زده ویشی بیرون یکد آید
 مشایخ نمودند گفتند این است که وی میگوید خند و عقاد برخواست
 وقت عمر آمد ابوالحسن سرکی بهر شد باز آمد و نماز نکرد و جماعت
 همه حاضر نبودند وی ریخت و فراسر هر یکی می شد و بوسه بر روی

مباد و بعد از آن خواست یکی را مشایخ ویر برادر خواند بود گفت
 سخنی حق گفتی و همین مشایخ ما را بودند که آن آمدی و
 ازان یکی بقول میگوید که من ازان ریگتم اما هرگاه بهر
 سندی در راه بن آیتی قرآن بخواند پی و وفود بسیار از هر روز در راه
 با خود می گفته که او چنان گفت من چنان گویم همه راه در حضور من بودم
 کسول آمد و خود را و دل خود را باز در ده سپید نیتان خواند و حق را
 و حواد بر با صلا و دل خود را و اگر دم یعنی قرع ساختم فزاع
 بخصوص می بود و در شود کسی که دل به شد
 شیخ الاسلام گفت که شیخ محمد ساحری آنست که بر قرص مصطفی صلی
 آمد و گفت که همان بر آمد نام یا رسول الله یا آنست که مرا سیر کنی یا این
 قدر یلها را در هم شکسته یکی بوی آمد و ویر خواند و حرما و خود پی
 ساخته بود و بر اسیر کرد و گفته چه گفتا بودی رسول خدا بر اهل صلی الله
 علیه و سلم و می خندید بگفت چه گفته بود گفت تو را که میگوئی که بنی گفته
 خد بودم مصطفی و اصلی الله علیه و سلم بخواب دیدم که مرا همان
 است پس بدخوی و بر آن خانه و ویر کن و ویرا بگوی که جای بدل کن
 که جای جاد روی نیست
 شیخ
 الاسلام گفت و می نیز ازان را این نشانست در صحبت یکدیگر بوده است

رو غانه بود و در حرم مجاور شیخ الاسلام گفت که شیخ عمو گفت که
 وقتی بمکه نمانی افتاده بود از صوفیان موی ساهل شدند زن
 خواستند و ویرهای دادند تا فقیه آن طعام خورد تا حال
 فراخ بگشت و معلوم افتادند شیخ جواب که هم زن خواست چون
 شب گذشت روز دیگر بطیبت با صوفیان گفت که محل است در حلقه
 اینست که این کار چنان خوش میبود و چندین کاهها با من نکشت شیخ
 الاسلام گفت که شیخ احمد حوالا که تهمنان خوردی گفت برای آنکه
 روزی با پیرم کاسب بودم پاره گوشت برداشتم پیستند یا سدا بجای
 بنفادم و ویر مانند رمن زد گفت چیزی که خود را پیستندی جز دیگری را
 پیستندی در ده من به ازان وقت باز تنها طعام پیخورم تا باد ب
 شوم چون زحیر از طعام یافت بود التزام کرد که تا سداب بداد ب
 صوفیه نشود که زحیر آن ادب طعام سب تربی کی بشود شیخ عمو
 گفت که بر ازان ویر اخرا سان دیدم همه تنها پیخورده **ابو الحسن حلال**
 شیخ الاسلام گفت که وی بر دل بوده در ویر مجبوری
 ظریف رضای صوفیان وی هم یک مجاور بوده با مشایخ و از مک
 بشیخ ابو العباس فضیله آمد و پرسید که خوانمزدی چیست وی جواب داد
 که مگویم ای ابو الحسن خوانمزدی آن بود که هر سه برادران سر دکنی

روضی دل و دمانا که شیخ ابوالحسن غمته اشتغال بعضی کارهای خود
 یا این نظر داده بوده است و مرید برایشان سرود کرده شیخ الاسلام
 گفت که در رجعت من از شیخ احمد کوفی یک حکایت سکه چیزی از دست
 گفت که ابوالحسن در آخر عمر در اسرا بود می بود یکی ماوی گفت آن
 شبی که ترا میزانی بود بجا آمدن کی گفت این خود کاه کاهی بود
 آن مراری خودی باید و هم احد گفته است که ابوالحسن با خضر را
 بعضی احوال صوفیان در ظاهر ملاقات کرد و گفت مریدان غنی
 آنان ملاقات گرفتند پیش خود بر سر آن دعا و روز بزمین و زچهار
 بجوار خن بویست **بنی المظفر قری مذکر و محمد الله تعالی از طایفه سادات**
 نام وی حنابل بن احمد است امام بوده زاهد و حنبلی مذهب ترمذی
 مذکری کردی شیخ وقت خوبتر است و حضور علی السلام در مجلس وی
 می بود یکی کوپی سخن می گفتی شاگردی محمد حامد و استیگر دیت
 شاگردی ابوبکر و راق و پیر پیر شیخ الاسلام و پیر سخن بسیار
 و حکایات نیکو در معاملات و زهد و ورع و تقوی شیخ الاسلام
 گفت که ابوالمظفر ترمذی و استاد وی محمد بن حامد و استاد وی
 ابوبکر و راق ترمذی مکن از خود باز مگردم ابوبکر و راق
 گوید تا مسلمانی نشسته باشد مکن از خود باز مکن که از نور خیزد

بروی نیت معلوم میشود که آن وقت مکن یا میگردم که کسی
 بودی و گویند که ما میگویند ندی هیچ مکن ندید ندی بروی
 نشسته الله تعالی شغل ایشان را گماشت کرده بود آن نیت نیکو
 شیخ الاسلام گفت پدر من گفت که میرجه
 سفال فروش مگردم از دوکان برداشتی و بسیار بردی و اینجا بگرد
 شیخ الاسلام گفت که پدر من هم چنین هیچ جانور مکتفی از زهد
 ابدال است و ایشان از ابدال بودند و اهل کرامات مردی را
 وقت خوشتر گشته فرشته خود را دید و بر کف جبهه باید کرد تا سر
 شمار بیند گفت هیچ جانور نباید آورد آمد هیچ جانور نمی آورد
 فرشته می حیدر روزی مویچه ویرا میگردید چیزی بروی زد مویچه
 بیت ابیولطان هرگز فرشته ندید شیخ الاسلام گفت و فی شیخ
 سفال فروش برد و کان بود یکی پیش وی نشسته بود عجوزی آمد
 و گفت حسین ای زلف فلان کس رفت بجناده غنی آبی و رفت استیگر
 سرپشان در دوکان در وقت ساعت گذشت بیرون نهاد آن مرد
 بدو کان در دوکان رفت و برانندید بعد از آن میرجه بیرون آمد
 گفت که ما بودی گفت در پنهان دوکان گفت محمد را ستم ترانندید
 گفت آن عجوز را دیدی که اینجا آمد و گفت فلان کس برضه بین

کسی است بود رفته و وی نماز کردم و باز آمدم باز جبرج پنا
دشت گفت این در راه افتاده بود خواهی امیر چه سفال فروش گفت
کوفتی بیلجی کدشته در هوا قبه بسته بودند برقه حیث تازی
بجی مطبی چیزی میزد این بیت میخواند همچون علم نری
بر کرده زیاد یعنی چون صورت شیر بر علم کفتی عشقم و سیم
شترانی داد من آنرا یاد گرفتم وقتی یکی بوی رسید گفت این
فرا بیا که میفروشی میدانی که چه میکند وی گفت تو بر آن برو
بعین که چه میکند شیخ الاسلام پسر ویرادید بود

حسن عقیق محمد شافعی هروی بوده و بیلج مقیم گشته صاحب
گرامات و مقامات و صحبت دار حاضر بوده علیه السلام و حجاب
الدعوه و پیر شیخ الاسلام است و یاران داشت هم بزرگان
و خداوندان گرامات جو پیر فارسی و عبدالملک اسکاف و
ابوالقاسم حنا و حسن طبری و عارف عتیار و پدر شیخ الاسلام
ابونصود محمد بن علی الافضال رحیم الله تعالی شیخ الاسلام
گفت که پدر من گفت که ابوالمظفر زمزدی گفت هر که بجای تو
میکوئی کرد ترا بفرستد و هر که بانو جفا کرد ترا ستود خود
کرد نهسته به از نهسته شیخ الاسلام گفت که در آسمان و زمین از

هر که رسته باشی سود کنی پیروی حکایت کرد مرا از پیروی دیگر که
محمد عبداللہ کا زور اباست لا ارادون مالیت سفر خاست بنشاند
هم ندازی در مسجدی بود پیر در آمد به حکایت کجای روی گفت
بدرک معلوم میدی گفتی گفت پس چکاره کی گفت ضرر و دست
خواهم گفت که اوست و داری آنرا که ترا چیزی دهد یا آنرا که ندهد
گفت آنرا که جوی دهد گفت هنوز نرسد آنرا دوسه بامید
داشت که ترا چیزی ندهد آنرا که ترا چیزی دهد ترا خود میدهند
یعنی دل به بوی میگردانید و آنرا که ترا چیزی ندهد ترا بوی میگردانند
پس نمایان از آن دوسه بامید داشت که ترا خود با و راهی نماید
گفت بار کردم ما خود را این راست کم پای خوار در پای کرد و آمد
به ری و پیر این نبود آنچه نبود و هم آن پای حکایت کرد که پیروی
گفت بت این که پیر معتمد نندری اینجا آمد گفت کرد جهان یکستم
نرسند دیدم و نه خود رستم **بیلج** بوده زانجا
سره عقیق است روی منصور است وی روی گفته که میکوسید
علی صلی الله علیه و آله جبر بر کرد که یاری الله من دهند و مشاهده
مصطفی صلی الله علیه و آله و دو افتاد اگر من کوفتاف نکم بر سر
تاوان باشد شیخ الاسلام گفت که من نه نقص است در علی که گواهاست

علی بن ابی طالب
 النبوة یخوانند و دست از پیران بر نهاده و یکانه روزگار سپریست
 عزیمت و مشایخ جهان بجا ماه و یک آمدندی از اصحاب شیخ
 ابوسعید خدری در نیر از خانقاه داشت سال بخند منقر
 متعول بودند و اطعام ساد و زوار که در جمع کثیر از علما و صلحا
 بجاور خانقاه گشته بودند ثانی سنه ثلث و سبعین و اربعه از وفات
 فی خانقاه چو شیخ محضر شد خادم خود شیخ عبدالله بن سعد
 الرحمن را فرستاد تا بتیغ کن وی بکند وی بیازاد رفت و در
 خزید و تحفیز و سپهر کرد چون باز آمد شیخ رفت بود شیخ را در بر کعبه
 و الله گفت و جان بداد و برادر بلوی شیخ در کعبه ندوی گشته
 که میباید در حکم گردید و هزار بار بهتر از آنکه در حکم خود بودند
 زیرا که صحبت با غیر از برای بخدای تعالی بود و صحبت با خود از برای
 پروردگار موهبا
 ثلث دهی است نزدیک
 مبر آتجانی بوده شیخ الاسلام گفت که طریق ابراهیم علیه السلام آن بود
 که بی همان چیزی نشوید بخانه او را ابوالفیضان بخوانند
 و شیخ موکنت که نهاندی دیدن سختی نامه ها بنمودی و شیخ عباس
 فقه مروری گفت که عمر آن ثلاثی چیزی بخوردی روزی همان چو

همان رسیدی به وی بخوردی و رسیدن روز دشتی
 روزی بیکاه کسی رسید بود نیست روز کرده بود روز نزدیک همان
 شام رسید بود فاکان همان در رسید و برانجیدیت میداشت
 تا روزه و تمام شود که شب نزدیک بود آن شب حق تعالی خواب
 دید که میرا گفت عمران تو با ما عادی داشتی نیکو ما با تو سنتی
 داشتیم نیکو تو عادت خود بدل کردی ما نیز سنت خود بدل کردیم
 بیدار شد و بخت و اندیشه مندر بر نیامد که در معرکه نکت که
 ملاک عمرت بود عامل فرستاد تا حسب وی کند و آن عامل ترسا
 بود بروی روز کرد و بر او اجماع یافت که حیث شیخ اسلام گفت
 که شیخ عباس فقیر گفت مرا که بپیران بودم پیش شیخ ابوالحسن سال به
 در خانقاه که یکی را آمد ما نشناختیم که وی گیت شیخ ابوالحسن
 در وی نکرست و گفت عمرات دویی گفت بلی شیخ بر حاسه و بر استقامت
 کرد و در بر گرفت و بجای بردنشانند خجسته دید یعنی جانوری
 از خشرات ارض که در چشمه وی میرفت شیخ گفت این چیست که در چشمه
 تو می رود گفت و فی شیخی و در چشمه من چیز نیسان بجز بود از
 سنگ مر که داشته اند آنکه در چشمه وی چیزی افتاده عباس گفت
 که شیخ مرا گفت که هر وی دود و بر امیر ما به بر مگر ما به بودم شیخ جامه

تن خواب نرسد که در بکر به فرستاده چون بیدار آید بجا می شود
 روی بوسید و بوی خوش و بخت آید آن شب دعوی ساخت و بشکوه که
 شیخ جلوس بختگاه وی بیدار بوده بود که هر سال مرشد شیخ یکا
 بختگاه وی آمدندی بمصر ده ناک و وی دعوت کردی شیخ گفت
 باری یکم در دیک من با تر تا بعضی از اجداد من که وی کرده قیام
 ندیم دیگر و با مدد عمران پی افزای خواست شیخ گفت میردی
 گفتاری شیخ رنج شد گفت روی چند اینجا نیست تا بر آسای
 گفت میروم که من مرد معاتم ساد که مراد تنم پسند نشدند بروم
 سببست خود باز هم ناخود چر شود شیخ عبال گفت که بیان از آن
 ویراد و معاصر یافتند در ویرانه مرده و موش بلیه گوش وی بخورد
 که شبی بیدار دید بود و گفت
 که شبی پرسیدند که اگر مالا که مین که بود گفت آن بود که وقتی کناه
 کی آمدن بود هرگز کی بآن کناه عذاب نکند که این آن کناه
 است که من فلان دوست و بنده را بسیار زید ام شیخ لا سلام
 گفت که فردا شد در وان کرم باز کسرت کناه ای این و آخرین کم کرد
 وی بمرد بوده شیخ لا سلام گفت من یک تن
 دیدم که ویراد به حمد جنتی گفته اند که این کلام را ویت چنانکه

بیدار و وقتی دیگر گفت که احمد جنتی گفت که ابو سعید مایلین گفت
 و این درست ترست یعنی بن رویت درست ترست که ابو سعید
 مایلین بو حامد را دید بود و احمد جنتی روی پرسیدند که
 شقص الحشمه فراد دست مصحح غصه الحشمه یعنی که وقت حشمت
 ساقط شود گفت چون صحبت امتداد یافت حشمت ساقط گردد شیخ
 گفت که حشمت چیز نیست میان هیبت و وحشت و چون صحبت قدیم شود
 حشمت رنجیزد میباید که اگر هیبت نماند ملا غائب کرد
 وحشت و من قرین بود زیرا که هیبت زناش باطن حاصل مید و بکثرت
 اخلاط از روی رقع بگردد و شیخ لا سلام بو سعید مایلین را دید
 بود امانت حرم بود که طفلان بود و کسی ترفیع نکرده هر ناگاه آن یکن در
 که دیده بود که بو حامد را دیده بود و بر می گفت این سخن برای تصحیح
 کلام شیخ الامام است که احمد جنتی بو حامد را دید بود و در واقع ویر
 ندید بود و حصص تصحیح است که شیخ لا سلام گفت که من یکن در
 دیدم که ویر دید آن در واقع بو سعید مایلین بود اما شیخ لا سلام
 را نرسد ساید که ابو جندب تقی را احمد جنتی از راوی کلام
 شیخ لا سلام است شیخ لا سلام گفت که احمد جنتی گفت بو حامد را
 در مرد برد و دو کانی نشسته و صفای کب وی داد ساعتی کب

در دست نگاه داشتند متکلفی شیخ جز آن خوری گفت مک آت
 بخورد و هر گاه تاوی آب خورد که دوستان او بر حجت چیزی خوردند
 بعضی در طعام خوردن مزاحم کی نشوند و مزاحمت در نوع است
 چنانکه شیخ الاسلام بیان کرده یکی بپشت از شراب خوردن و دیگری
 ایستادن و آن موجب تغییر خاطر شراب گردد و تلافی ارضاء
 خوردن و مراد بر آنست که در کلام ابو حامد است قسم اخیر است
 اما این طایفه وجود نگیرد شیخ الاسلام گفت که بر حمت خوردن آن
 بود که چیزی بخوری و بر دیگری ایستاد ظاهر تاوی میری
 و نگذری بهتر خوری آن خود شراب بود یا ایستاد میسر که یا میله
 خور و بعد بعضی ازین صایفه در هم می آمیزد خوردن شمع را
 می ستانند و در شرح تفریقه که است که تقطیر حویج
 بر ابو حامد دوستان جناب غالب بوده که بنابر ایستادی و گفتی الله
 بهتر است که اگر بگفتی به پوششیدی و بیت دی ساهامی برین
 گذشتیم و هم برین وفات کردی و گویند که دی هرگز بخوردند و
 شیدی ملک مریدان و به جوامع روی پوشید مدی و اگر کسی به آن
 حاجت بودی فرصت نگاه داشتی چون پیش وی کسی بنمودی جامه
 از وی بکنیدی و پوشانید و کشید و اندکی که چرخین یکی

ابو حامد دوستان به بعضی در دهر سرفش آن رفیع گفت مرا ایضا که
 تو ایضا باش تا در شوم و صله رحم بجای آرم وی در شد و ابو حامد
 آن مرد آن شب بیرون میامد و برقی عظیم آمد و بیک روز آن مرد بیرون
 آمد ابو حامد در میان برف می جیبید و برفی ذوی میر حجت آن مرد گفت
 تو هنوز ایضا بنی گفت ننگه بودی که ایضا ماش دوستان و فای دوستان
 بجای آمدند - مراد بفرمانه فرغانه ترکستان است
 - فرغانه - عرق و حجامت در مردان بزرگ را گویند و دیگران که درین
 فرمان است که در طب ممکن نبود چنانکه مذکور خواهد شد نام وی همیش
 بهر قان بود و در ویشان آن ده ها مشایخ بزرگ و اباب خوانند و
 صاحب کرامات طاهر و صاحب کتاب کشف المحجوب که است که زیاده
 و عرض بود شیخ الاسلام گفته که شیخ محمود بر دین بودی گویند که روزی
 پیش وی نشستیم بودم یکی آمد و گفت دعای که که سرکب بر آمد
 و سرکب میری بود که بنام آمدی و باب هر کس استادن نشد بود
 و جریب در پای آن است و ایضا بنامه بود پای بر افتاد و زد و گفتا فلان
 سرکب فی الحال برود شهر سرنگون از اسب بیفتاد و گردنش شکست و هم
 شیخ محمود که یکی را آمد و گفت ای باب دعا کن تا به آن آید دعا کرد
 ما را در این ادب که همین معنی همان مرد آمد گفت دعا کن ما را ایستاد

فی دین الفنون و تادیر الجوارح و حفظ المردود و ترک الشهوات
 و التمسک بالاهل الخصوصه و ادمهم فی طهارت الملوب و ملائمة المکر
 و طوف بالهمم و حفظ الاوقات و نقل الامانات باحواطر و احتوا
 السر و العدوینة و حسن الادب فی مواقف الطلب و اوقات الحضور
 و مقدم الزب یعنی مردم در نگاه داشتن ادب و هر سه طبقه
 اول اهل دنیا اند و هزایشان رعایت جانب نفع است و این که مقتصد
 باشد و صحیح و بیعیه ادب و علوم را و اسماء ملوک و اشعار یاد گیرند
 و وسیله دنیا سازند از حیاه و مال و اعتقاد خلق و طبقه دوم اهل
 دین اند و هزایشان لام ساختن نفس است بگوشت و مخالفت نفس و
 نگاه داشتن جوارح و اعضا از اغیبه بناید و نگاه داشتن آنچه شایع
 تعیین کرده از امر و نواهی و ترک لذت نفسانیه کردن و طایفه سیم
 اهل خصوص و خاصان حق اند و هزایشان پاک ساختن دل است
 از اندیشه و میل بغیر حق سبحانه و رعایت سر خود کردن از دگر آمدن
 غیر بوی و وف نمودن به عهد و یشاق که ماحق نیست اند و نگاه داشتن
 اوقات بر جمعی که بغیر او مصرف نکرده و سیلابی بخواطر کردن
 بر خود و اجتناب نمودن از اغیبه منفی شود بخواطر و ظواهر و موافق
 ماطن ساختن و رعایت کردن موطن حسب نیاز و تقاضای و فاعلیت

نیز

ز غیر و رعایت کردن موطن خصوص بجهت الامانت بقبل و رعایت
 کردن موطن قریب با حذر از از اغیبه موجب بعد کرد و حسادت
 نمودن از وی آمد که کند هر چند که پیش خاک من بگذرند
 مغرور بود و بحکم این اشارت اهل طوین بنابر هزایشان بخاک و ی
 آوردندی و رمی داشتندی نگاه میدادندی
 نام وی محمد بن الحسن است و هم میرزا یونس
 سراج است و پیر شیخ ابو سعید ابو الفخر هرگاه ابو سعید را قبضی
 بودی قصد خاک پیر ابو الفضل کردی خواجده ابوطاهر فرزند
 شیخ ابو سعید گوید که روزی شیخ مبارق قبضی رسید در میان
 محبس کرمان شد و همه جمع کرمان شدند کف هرگاه مبارق قبضی بودی
 روی سوی خاک پیر ابو الفضل کردی بیست و یک بار شدی ستون
 زمین کین در وقت رشت و جمله اصحاب باوی رفتند چون
 رسیدند شیخ گفت که اذکرت و وقت را صفت بد شد در وینان بفر
 و زید برآمدند و شیخ را از هر معنی محسن مرفت چو سبب خیر
 رسیدند از راه هر خاک پیر رفتند از قول این بیت مخواست
 معدن نهاد نیست این معدن خود و کرم قبله ماری یار و برادر
 حرم و شیخ را در سبب کرمه بودند که آن خاک صوفی میگرد و غیره

میرود در دستان سر پای برهنه و خاک می غلطیدند چون آن می
 میدید آمد شیخ گفت این روز تاریخ سارید که به ازین روز
 بنیست بعد از آن هر مردی را که اندیشی بودی شیخ ویرا بر خاک
 سپار ابوالمحسن فرستادی و گفتی آن خاک را زیارت کن و هفت بار
 گرد آن خاک طواف کن تا مقصود حاصل شود شیخ الاسلام گفت
 تا عاشق را در عالم صورت و معنی بحال معشوق قبل بود در عشق
 صادق نیست بلکه ناخیار روی قبله زد مشرک گردد شیخ ابو سعید
 ابو القیر قدس سره پرسید و فرمود پیر ابو الفضل من مریضی که در
 طریقت معتدای وی بود بحال او و حال او کماست شد روی
 دل بحضرت بی جهت آورد و گفت قبله شدایت این یا معدن جود
 و کرم قبله ما روی یا قبله هر کس حرم اگر این در بکه یابی
 روی بیست باید آورد زار کار بر میان وقت بخت و از غم پرست
 و بیستین بیاید دانست که عاشق مکرر نماید مسلک و راه هر چیز که
 حب معشوق است حجاب راه معشوق است که به و بخانه حجاب دهند
 روی دلم سویی رخ یا کوه قبله بدگشت درین راه مرا عزیز
 بگوشت که غار کو صاحب کشف المحجوب بزرگی را نام می برد و میگوید
 که در غار از وی شنیدم که گفت کودک بودم و غلطی رفتم بودم طلب

برك توفیق زبری گم فیل و رود حقی شده بودم که مکلف و شایسته
 آن درخت میزد شیخ ابو الفضل بران کوی گذاشت و مرا ندید هیچ
 شک نکردم که از خود غایب بود بر حکم انبساط سر بر آورد گفت بار
 خدا یا یکسال پیش است که مراد آنک نداده که موی خود به ششم بادوست
 چنین کند در حال همه و رانی و اعضا و احوال رختان درین وقت
 نگاه است عجب کاری که کتایش دل را با تو صحتی نتواند کند و هم
 صاحب کشف المحجوب گوید که روزی لقا من دید ابو الفضل الحسن
 آمد و پیر ایدیل جزوی اندر دست گفت یا ابوالفضل اندرین جزو چه
 پیجویی گفت همان که نه آمد در ترک آن پس کتایش حلاوت جریست که است
 اخلاص نوی بی بی که از اس میباید که چه پیجویی از مستی موشی نشو
 و از میثاری بیدار گرد تا اختلاف خیر و بد را که من و تو چه میطلبیم
 یعنی صاحب بصیرت شود بلکه مطلوب را از ضرر و منفعت
 توان طلبید شیخ ابو الفضل حس وقتی از مواد آمد و بر درختی
 داشت یکی آن میدید شیخ ابو الفضل گفت چه میگری ترا می بیند گفت
 می مایند گفت از آن غی مانی که می مایند یعنی من طلب نکردم شیخ
 ابو سعید گوید قدس سره نقلی سر که پیر ابو الفضل در میگرد است گفت
 پیرا شیخ ترا کجا دفن کنیم جواب داد که مندفه دفن کویستان بر ترم

گفت الله الله آنچه بنه رسد گفتند چه گشت رای که آنچه خواجگان
 ناما باشند و بن کاشند ما باری کیسم گفتند پس کجا دم کیسم گفت
 می شهادت و کور کنید که کجا متا مراند و کناه کلاواشد و حرا بیا شد
 و دول باز آمد مرا اتحاد و کور کنید که در خور ما باشد و هفت آن
 دیگران ملازم ما بیا کناه کاران می زیم که ایشان بر حنا و نرد کتر
 باشند بواسطه ی قبی و بی اعتباری و عجز و انکسار و حنا
 میز ما بد که ناعن المنکره قنور هم و اندر سه قنور هم حنی من بود
 شکسته دلم و ویران که دان و هم شیخ ابوسعید گوید قدر الله تعالی
 ستر سمع الشیخ انا الفضل محمد بن حسن شیخ وقتنه برخس یقول
 الماصی لا یذکر و المستقبل لا ینظر سالی الوقت بیهتر و هذا صند القیو
 ثم قال حقیقه العبودیه شیآن الا فتنه الله تعالی و هذا مواصل
 العبودیه و حسن القدر رسول الله صلی الله علیه و سلم و هو الذی
 لبس اللبس فیہ نصیب و لا راعی یعنی گذشته را ذکر نباید کرد و
 بنظر استظر نباید بود و حال را اعتبار باید کرد و غنیمت شمر اینست
 مقصی بدی و فرسان برداری که بنده آل ماسودست بعد از آن
 گفت حقیقت بندگی بد و چیزه جود کرد یکی ملا حفظ دل و انفتاح جود
 که هر چه دارد از وی دارد سجانه و این از اصول بندگی و بعد از وی

و دیگر افتد نمودن بر سر حدت و چون بگویم در آن افتد منظور
 امتثال فرمان برداری بود و حظ و رحمت نفس سلطه و سناست
 چون شیخ ابو الفضل زو میا بر هفت و ده و بی مرتبه یکده در وی بو تین
 و دیگر و زو در مسجد نشسته بود من کی به مسجد ر کرد و مرتفع داد مسجد
 اندک و کستان مرتفع یکده شد و نیکو اعباد و عرف
 نام و ای احمد است بر حشر بوده و مرتضی بر رفت بر ران
 به و ایات ظاهری و کرامات بیار و بر آمدی بود محمد بن حسن
 دنیا بی خود بروی پاشیده بود شیخ الاسلام گفت پیورایک مرید تمام
 بود سخن را یک کوش تمام بود قاهر جهان روشن شود یک صبح تمام
 بود حالوی پیش بودی فراوان محمد حسن گفتی آنچه فراس دستان
 فراتر میر هم تان شیخ اسلام است محقق آن بود که سخن تان فرادی
 می دهند و وی تان فرامید مرده و قی که حالو دنیا میرفت
 کار سازی کن وی میگویند گفت من کن شمار انخوا هم که او خود
 مراد کن و عنایت گرفت و جان بداد شیخ ابوالعباس **تساب**
 نام وی محمد بن عبدالکریم است شیخ تمل و صرستان
 بود مرید محمد بن عبدالله طبرست و وی مرید ابو محمد حریری ص
 کرامات عظیم و فراست نیز بود و قبله و عوب و سان حویش بود

نه بود و حسب بوی بود وی که بودین باز رفت با آخر ما حرقای
 متدین زوی جسر قانی اماد و بر گفتند که شیخ سلمی طفت کرد
 مشایخ را گفتام من در آن میان نیاورده گفتند نه گفت هیچ نکرده
 و خای بوده اما کلام و نقلهای عالی داشته یکی زانکه طبرستان گفت
 که افضل خدای تعالی یکی آنست که کی نای تعلیم و تعلیم چنان کرد
 که چون مراد در صورتین و در قیاس تو حید چیزی مشکل شود از وی
 بر سیم و آن ابوالعباس قصاب است شیخ الاسلام گفت که وی در ایام
 من بوده است موره با شیخ عمو میگفتیم که شیخ و همیه سه پیر زانکه
 کنیم شیخ ابوالعباس را سه سال و شیخ احمد نظر را به بنت بود و شیخ
 بوعین سیاه در بر وی گفت من به رنج و هم رفت ترا با خود ببرم
 او خود برود ولیکن روزی نبود لیک پیوسته کسی می آمد از زیدین
 وی جناب شاه شیخ عمو و من احوالی وی و سخن وی می پرسیدم
 و چون احوال و سخن وی چنان معلوم نیست که مرا وی گفت که
 وقت کی بیاست شیخ حمد کوان گفت که وی همه شب مرید می کردی
 و سخن میگفتی تا حرکت مایکی بستی مایکی بستی نیکو گفتند نه
 می مانی شیخ شیخ الاسلام گفت من در آن دیدم که از وی سخن
 بندهم از توانائی آنست یکی شیخ علی کا ز رحکایت آن چون و سلسله

که دید

که دید که گفتند که کار بنیاد است نه بیند وی گفت از و در مکر
 شیخ محمد قصاب می شاگرد وی شیخ الاسلام گفت که بوالعباس
 که مانند اهل کس مرستاد شیخ ابوالعباس که اینها و طافاده است دعا
 کن شیخ سیدی آنجا فرستاد در آن آمد و مختار شد شیخ ابوالعباس
 نماز بسیار کردی وقتی نماز میکرد یکی ردا و پیش ردا در وی میکرد
 جامه میدوخت و تا به شکم می دوخت هر ردا که شیخ سید نما
 باز دادی او را دیدی هر روزی که راست نیامده بودی باز
 میکرد شیخ گفت آن صحنی صحنی یعنی آن بت نیست بت نیست
 که امر می پرستی مراد به بنت شیخ ابوسعید بنو خیر گوید قدس
 الله تعالی سر که شخصی بنزد یک شیخ ابوالعباس در آمد و از وی طلب
 که مانند کرد شیخ ابوالعباس گفت نمی بینی چیست که آن ذکر است
 پیر قصابی بود از پدر قصابی آموخته چیزی با و نموند و او را بر بود
 و بعد از تاخت بدین بتی و از بعد از بسکه تاخت و از مکه بمدرینه
 تاخت از مدرینه به بیت المقدس تاخت به بیت المقدس خضر را
 با و نمودند و در دل خضر افکند تا او را قبول کرد و صحبت افتاد
 و اینها با آورد و عالمی از وی بوی نهاد تا از خضر به تهنیت
 از طلبها بهی می شود و تو می کرد و همه را می گفتند از

صدا آمد سوختن گاهی پیدا زان و در پیوسته که مانع بینان
 چه بود آن مرگشت ای شیخ که امانی بامید که به سم شیخ گفت بیک
 نکریم اوست که بپرسد بزرگش در صد بر دکان نشیند و زمین و پشته
 ز این دیوار روی نیستد ز این خانه بسوی فرساید بر ملک و ملک
 نایب دارد چاک و کب روی خورد و خلق را خوا و آمدن این نه
 که مانست و عمر شیخ ابو سعید گفت که مادر آمل بودیم که روی ز مصر
 بیامد که حدیث شیخ ابوالعباس شنیده بود و روی خدای نادانی
 بود در مصر باصل آمد بود تا صوفی گری کند و شیخ را از جای برود
 چون در آمد سه تنگت و پای اندازد و نکرود و در طاعت جای
 شد کوز ما بود که آن دست و روی شستند بری گرفت و می شک
 تا هیچ نموند گفت شیخ خود را بگوید تا کلاه آرد بکاف عرب
 و ایشان کوزه را کلاه بکشد با شیخ گفت گفت دیگر کلاه بپوشید گفتند
 مرچ بپا بود هم بیک گفتند ما را زیاده و پدید در می آوردند آن
 عارف ز طهارت جای بیرون آمد و گفت چرا کلاه میارید اگر کلاه
 ندارید شیخ را بگویند تا مساید و درین خود را فراموشد تا بدار
 شد که شیخ این سخن شنید از جای بیست و محاسنی در آوردن
 و سعید برود و خود را در دست و بیکت کار نقاب بسری

بدان بخار رسید که پیش او استخار داشت ایدان غافل بیکت و در پای
 شیخ افتاد و گفت ای شیخ از نومیدن بیستم و روی کودکی شری
 ز نام گرفت بود با بار کران و در بازار آمل میکشید کل بود با شتر
 از جای جشد و بیفتاد و خنود بیکت مرمان و صدان کرد مد که
 آنرا از وی فریادند شیخ از آنجا میگذشت گفت ای حاجد بوده است
 حال را باز گفتند ز نام ترا گرفت و روی سوی آسمان کرد و گفت
 این شتر را درست کن و اگر درست نخواهی کرد چرادی نقابی بگریستن
 این کردن بسوختی و در حال شتر خواست و در رفتن آمد و بی
 گفته که همه عالم اگر خواهند نه با خدا و مدغوی باید کرد و لا درین
 باشند در آنچو جوی باوی کی در بی سلی بی سلی بر نویسد
 و ریشه دل نکرده که خداوند تعالی برضا و خصما مقتدر بر حزمه و انقیاد
 بکند بر رضا بجم موجب موجب راحت هر که باوی جوی کند
 دلت راحت شود و هر که زوی غرض کند بود و در وقت حاجت بگوید
 وی ز کرب را می بخ بود معاصر شیخ ابوالعباس
 و قضا است و حصاری را دید بود در آن وقت که شیخ ابو سعید را
 الحیر از همه غریبت زیارت و صحبت شیخ ابوالعباس کرده بود شیخ
 احمد ضمر در سر بسا بود در ده سال که بر مای ترست بر که در شش

عبد زان بدخا به شیخ آمد خادم گفت زود بیا که امروز هفتاد و
 شیخ بطلب تو بیرون آمده است ناگاه شیخ بیرون آمد و گفت ای احمد
 تولدی قسره عینی وی ارشادی لبیک زد و روی بچشم نهاد
 پیران حرم استقبال وی کردند و گفتند یا ولاده و فرقه عیناه **شاه**
 وی را کار برت بخیر بود و یا ابو العباس قضا
 و احمد ضرر و غیره ازین طایفه معاصر بوده و با استاد ابوعلی قاق
 صحبت داشته بود و در ابتداء مقانی کردی گویند سی سال دوز
 داشت که کفر نداشت هر روز با سلاطین و پادشاهان سپرون آمدی
 دوزان برداشتی و گفتی با شریکان خود و صحرانچهرم و در راه
 بد رویشان دادی و کرد و صحرانچهران گفتند بی چیزی خوردی
 گفتی چنان خورد **امام** عینی در دوزخ اندوزها و این سخن صادق
 و در گفته در صحرانچهره میباید که بر زمین فرو برد می بکشد از خاک بری
 آمد و هم مرا نور دل بر می آمدی شیخ الاسلام گفت که مردی ویرا گفت
 که هیچکس نبود که عیب خلق دارند گفت بود گفت پس **الله** ساقا بهبوب
 نبود شیخ ابوعلی گفت حوشتان را از من بپوش معنی اگر سر حق
 نبود ی شکست اعوان می بودی چنانکه واقع شد لیکن هر کس را
 که خواهد در مروتی که خواهد فی الحال آن مرد بهیا ماسد و جا

پاره شد و وی برهنه گشت پیش شیخ بضع و زاری کرده دعا کرد
 و آن مرد بحال خود باز آمد وقتی شخصی را دیدار زد و خیزش کاغذ
 در دست گفت آن چیست گفت که فتوی است که امام ابوعلی که مفتی
 آن وقت بود جواب کرده است گفت اگر پیش امام باز بر که در جواب
 خطا کرده است آن شخص فتوی را پیش امام برد چون امام تامل
 کرد دانست که خطا کرده است از آن شخص پرسید که فتوی را به
 شیخ داده بودی و وی اگر بخواند که شیخ خطا نمیتواند خواند
 امام ابوعلی برخاست و پیش وی آمد و گفت اگر آن بوعلی نبود
 این بوعلی با تشو و زخ رسیدن بودی وفات وی بمر بود
 در شعبان سنه اربع و عشرين و اربعه
 نام وی حسن بن محمد الدقاق است زبان وقت بود در نیشابود
 یعنی در آن زمان سخنان این طایفه از وی ظاهر می شده و امام
 خود بود و در زمان خود بی نظیر بیان صریح و لسان فصیح داشت
 ستایش بسیار دیک بود و مریدان بسیار دای بود و صدگری کردی
 در نیشابور بر فساد دنیا راه و فساد سنه خیر و اربعه شیخ
 الاسلام گفت که وی هر سال حاجی رفتی و بهتر دیگر رفتی و آخر
 باز آمدی استاد ابو القاسم قشیری ما را دوی بود و ستاکردی و

مجلس و جمع کرده بود دقاق شور داشت و گرم بود و می میگفتی
 باید که بنده بان همی کردن گفتیم بضم کاف هر چه - یعنی بآنکه ز غم
 کردن در راه بودگان دور فرارفت بود یعنی بغایت ایشان را
 بوده گفتند بخشوی ترا بخر بکشند زیرا که هم که در مجلس وی غمزدی
 وی در برابر آن غمزدی بنیخ الاسلام گفت که شیخ بگوشت که در مجلس
 دقاق بودم کسی را از منزل پرسید باین دو بیت جواب داد خلیلی
 حال البصر نما و عسما باکر من ریت نشی الی عبد الله انی زائر ابن
 غیر عبد و قال لیس اصونک من تعلیق قلبک بالوعده یعنی ای
 دوستان من آیا دیدید یا شنیدید که میرزا خداندی که آمد
 بسوی بنان خود و آمد وی بزیارت مسوق بوعده نبوده و در
 بیان آن زیارت را مسوق بوعده نمی سازد که گفت نگاه می دارم
 دل ترا از آفتی خفتن بوقتی که آویختن است بغیر و مقام محبوبی
 مفصلی است که دل بحسب خیر وی آویخته نکرده و در مقامات
 شیخ ابو سعید ابوالخیر این بیت دیگر مذکور است و کم قلت
 شوقا لیتنی کنت عندک و ما قاتل احب الی الله مندی
 یعنی بسیار گفتم از روی شوق که کاشکی نزدیک وی بودم و
 نگفتم که کاشکی وی نزدیک من بودی زحمت عظیم وی چه عبارت

خیر دلالت بر صالت محکم کند و روایت خاصه نقل عن ذلت غلام
 عبارت اول وی گفته که چون مدتی بنیدان من وی محکم گیرید
 که معنی دالالت و محققان برفتند صاحب کتاب گفتن محبوب گوید
 که از پیروی شنیدم که گفت روزی مجلس وی در آمدن سینه آنکه از فوکل
 بپرسم وی دستاری طبری نیکو پرسد داشت دلم بآن میل کرد
 گفت ایها الشیخ تو کاهیه باشد گفت آنکه طمع اردستان مردم کوه ماه کنی
 این بگفت و دستار و این انداخت - بوملی دقاق گفت اگر مرا
 رد کنند برو و باز نیاید میدان حال ماند چه بچکار نبود که از
 وی ذلتی وجود نگیرد - شیخ الاسلام گفت نزد من زنت باریکی
 که قصه دراز است و هم بوملی دقاق گفت درخت خود روی که کسی
 نپرسد باشد بیک برارد وی باریاد و اگر ردی من از دپ گفت
 من این طریق را بشاریادی گرفتم و او را بشلی و او را بنیید مرکز
 پیش بشاریادی ز فتم تا غلبه کردم و دست بری رسیدگی و برا
 بنیاخت گفت آن است و ابوعلی دقاق است بزرگان آمدند و بنیادی
 درس کردند قبول گفت نکرد الحاج بسیار کردند و میزنند تا
 و عظم گوید بپز ما لارفت و استادت بر است کرد و گفت الله اکبر
 یعنی خدی بزرگ است از هر و روی بملکه کرد و گفت و رضو

متن الله اكبر ۲ یعنی اندك خوشنودی حق سبحانه نزد يك محب بزرگتر
 و باقیمت تر است از هر چیزی اگر چه مراتب جنت بود ۳ و بجای چپ
 اشارت کرد و گفت والله خیر و باقی ۲ یعنی خدای بهتر است و باقی
 ترجمه وی سبحانه متع العدم است بخلاف سایر اشیا خلق بیکبار
 بهم برآمدند و غریب و رخاوت و چند برجای ببردند استاده در میان
 آن مشعل از منبر فرود آمد و برفت بعد از آن و بر اطلب کردند نیافتند
 مریدی داشت باز کان چهار شد شیخ بعیادت وی آمد و پرسید
 که ترا چه شد گفت شب برخواستم که وضو سازم تا بی بردن من
 افتادم و در دشت بدیدم که در شب در پیوست استاد گفت که ترا
 باین وضوی چه کار که نماز شب کنی ترا مراد از خویشاوندی و دوستی
 باید کرد کسی که سر در کت رطل بر پا بند هرگز به نشود و چون
 دست نجس کرد آستین شویید هرگز پاک نکرده و هم استاد ابوعلی
 گفت در مساجد خویش خداوند را در سوامان که بی زوالها و ناله
 بر سر منبر و اگر سوخواهی کرده در پیش مجلسی نام رسوا کردن مرا هم
 چنین در مرقع صوفیان در کون بیک دستم ده و عصای بدی
 دست که من شیوه صوفیان دوست میدارم آنگاه مرا بار کوه و عصا
 و مرقع سروادی زواید های دوزخ در ده تا من ابد لا بدین خواب

فراق بخورم و در آن زادی نوحه سیکم و بر نکوستاری خوش سیکم و
 صاتم باز ماند که خوش میلارم تا یاری اگر قریب تمام شود نوحه نوحه بود
 ۲ ابد از ماندن غیرت استاهی از جانب آیند و مراد با مبدل آید این آید
 که مشتمل بر جمیع آباد باشد مثلاً وقت تکلم با جمیع از من آید ابد این
 زیرا که هر ابدی دیگر که فرض کند جز این ابد است مثلاً اگر فردا تکلم یا
 جمیع از من آید جز او است و همچنین پس فردا با جمیع از من آید و قیاس
 کن برین سایر اوقات را و هم وی گفته خداوند امداد یاران خود بکناه
 سیاه کردیم و نوموی را بر روزگار سفید کردی ای خالق سیاه و سفید
 فضل بکن و سیاه کرده ما را در کار سفید کرده خوشتر کن ۲ یعنی برین
 ما رحم کن ۳ استاد ابو القاسم قنبری پس از وفات و بر این خواب دید که
 بسیار پیروی میکرد و میگفت ای استاد چه بوده است مگر با کشتن
 بدنیا می باید گفت آری ولی نه برای مصلحت دنیا و نه برای ننگ
 مجلس گویم اما از بر آنکه میان در بندم و عصای بر گیرم و همه روز به
 يك يك در میشوم و عصاره در سز نم و میگوید میکنند که نمیدانید که از
 که بازی مانند گویند و آخر چندان درد بر استاد پدید آمد
 بود که هر آخر روز برام بر آمدی و روی آفتاب کردی و گفتی ای
 سر کرده آن مملکت من و چون بودی و چون گذرایدی هیچ جای

براند و همیکن این حدیث قافلی هیچ جای از زیر و زبر شدگان این
 واقع خبری یافتی **مسی** ای مهر که نیت چون تو عالم کردی زمین رویم
 بخش راه آوردی امروز که دیدی اندر ره عشق بدخ بودش کردی
 و در دل دردی هم زمین حبس میگفت تا آفتاب ز روشدی و گوید
 که سخن وی در آخر مرچبان شد که کس فهم نیکود و طاعت عید داشت
 مردم اندک هند و پاره کرده کس مجلس وی آمدی شیخ الاسلام گفته
 چون ابوعلی دقایق سخن عالی شد مجلس از خلاق خالی باشد **ابوعلی**
الشیرازی رحمه الله نام وی محمد بن عمر بن شبویه است کان
 لسان الوقت بناچاره و عدیم الظنیر **سأ** یعنی وی در ناحیه خود
 زبان وقت بود که سخنان مشایخ از وی ظاهر گشتی و ویرا متا بهی
 نبود در آن ناحیه از اصحاب ابو العباس سیداریت و فی تاریخ **شیخ**
التوفیق القاسم بن القاسم ابو العباس بن بنت الامام احمد بن تیار
 له لسان فی علوم العقاب و احد من بقی من جلد من صحبه محمد بن محمد
 بن عمر بن شبویه وی یکی است از جمله آنان که باقی مانده اند از زکات
 که صحبت داشته با ایشان محمد بن محمد بن محمد بن شبویه و فی انساب النعمانی
 ابوعلی الشیرازی بنی عن ابو عبد الله محمد بن یوسف القریری وی
 یکی از تلامذ صاحب بخاریست **شیخ** ابو سعید ابو یوسف که پدر قدس الله

سر که استاد ابوعلی قاف **پیر** شبویه آمد و ما بر و بودیم و پیر شبویه صحیح
 بخاری یاد داشت و ما صحیح بخاری از وی سمع داریم و پیر از یمن
 آگاهی تمام بوده است و استاد ابوعلی قاف را باین سخن وی آورد
 پیر شبویه استاد ابوعلی را گفت که ما را ازین معنی نفی زن استاد
 ابوعلی گفت این سخن بر ما بلند است کشاده نیست گفت رو بود ما را
 خویش حاضر کنیم قاف بر نیاز ما سخن بگشاید آن معنی آتش است
 و نیاز سوخته استاد ابوعلی اجابت کرد مجلس نهاد و ویرا بر مینر
 سخن نمکشاد که مردم اهل آن نبودند پیر شبویه از در مسجد درآمد
 استاد را چشم بروی نهاد سخنش بگشاد چون مجلس باختر رسید
 پیر شبویه گفت توانی که بودی این ما بودیم نیاز باید هیچ راهی
 بخند و ناز نیاز نزد یکتا نیست که در سنگ خان افند چشم آب بگشاید
 روزی در تابستان در کرکهای بود که خاک و گرد بود ابوعلی شبویه
 را دیدند که میرفت گفتند ایها الشیخ کجا میروی گفت بفیلان خافقاه
 میروم که آنجا رودیشان در من بنشیند که در روزی صد و بیست گشت
 از آسمان برودیشان بارد بتخصیص در وقت قیلوله اکنون میروم
 که آنجا قیلوله کنم باشد که از آن رحمت بر من بارد بزرگان گفتند
 خویش در میان ایشان در خوردان و خویش را از ایشان در وستان

